

ବଳଭଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ

(ପ୍ରଥମ ଭାଗ)

ବଡ଼କୁମାର ବଳଭଦ୍ରଦେବ

ମୁଦ୍ରାକର—

ଶ୍ରୀ ପ୍ରସାନ୍ତ କୁମାର ପ୍ରଧାନ
ଉତ୍କଳା ମିଶନ ପ୍ରେସ
କଟକ-୧

•
ପ୍ରକାଶକ—

ଉତ୍କଳା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ
ଭୁବନେଶ୍ୱର

ମୂଲ୍ୟ—ଦଶ ଟଙ୍କା।

ଅଗ୍ରଲେଖ

ବାମଣୀର ବଡ଼କୁମାର ବଳଭଦ୍ରଙ୍କର ରଚନାବଳୀ ‘ବଳଭଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ’ ନାମରେ ଏଥିପୁରୁଷେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ—ଏପରି କି, ଏପରି ଏକ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ଓଡ଼ିଆରେ ଅଛି ବୋଲି ଅନେକେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ବଡ଼କୁମାର ଥିଲେ କବିବର ରାଧାନାଥଙ୍କର ସମସାମୟିକ । ତାଙ୍କର ମୌଳିକ ରଚନାମାନଙ୍କ ଲାଗି ସେ ଯେତେଦୂର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୁଅନ୍ତି, ‘ରଘୁବଂଶ’ ଓ ‘କାଦମ୍ବରୀ’ର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ଲାଗି ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ଭାବରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।

‘ରଘୁବଂଶ’ ଅନୁବାଦରେ ଠାଏଁ ବଡ଼କୁମାର ଲେଖିଛନ୍ତି—

“ପଦାତି ପଦାତି ସହ, ରଥୀ ସହ ରଥୀ
ନିଷାଦୀ ନିଷାଦୀ ସହ, ସାଦୀ ସହ ସାଦୀ

x   x   x   x

“ସନ୍ତାନରେ ଅଶ୍ବଶୁରେ ଧୂଳିରାଶି ଉଠି
ରଥଚକେ ସାନ୍ତୁହୋଇ କରି କର୍ଣ୍ଣତାଳେ
ପ୍ରସରି, ଭସ୍ବର ବମ୍ବ ରୋଧୁଲ ଆକାଶେ
ରଣ ଉତ୍ସବର ଯୋଗ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ରୂପେ”

(ପୃ. ୧୪-୧୫)

କିନ୍ତୁ “ମହାଯାତ୍ରା” କାବ୍ୟରେ ରାଧାନାଥ ଏହାର ବଡ଼ପୁରୁଷ ଲେଖିଛନ୍ତି—

“ପଡ଼ିଲ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବେଗେ, ରଥୀ ସହ ରଥୀ

ପଦାତି ପଦାତି ସହ, ସାଦୀ ସଙ୍ଗେ ସାଦୀ

ନିଷାଦୀ ନିଷାଦୀ ସହ   x   x

x   x   x   x

ନଭୋଦେଶେ ଧୂଳିରାଶି ଅଶ୍ବଶୁରେ ଉଠି
ରଥଚକେ ସାନ୍ତୁ ହୋଇ, କରି କର୍ଣ୍ଣତାଳେ
ପ୍ରସରି, ଭସ୍ବର ବମ୍ବ :ରୋଧୁଲ ଆକାଶେ
ରଣ ଉତ୍ସବର ଯୋଗ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ରୂପେ”

(ବା: ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ପୃ. ୨୧୦)

ସ୍ବାଧୀନତା ସୁର-ସାହୃଦ୍ୟର ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏଭଳି ଅଂଶମାନ
ଅମର କୌତୁହଳ ଉଦ୍ଦୀପନ କରିଥାଏ ।

ଓଡ଼ିଶା ସାହୃଦ୍ୟ ଏକାଡେମୀ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାହୃଦ୍ୟକ କାର୍ଯ୍ୟ-କଳାପ
ମଧ୍ୟରେ, କେତେକ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥର ପୁନର୍ମୁଦ୍ରଣ ଓ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଭୃତିକୁ
ସ୍ଥାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ସୁଖର କଥା, ଏହି ବଳଭଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରକାଶିତ
ହୋଇ ପାରିଛି । ବଳଭଦ୍ରଙ୍କର ମୌଳିକ ରଚନାବଳୀ ଓ ଅନୁବାଦଗୁଡ଼ିକ
ଅଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ-ପଦ୍ୟ ସାହୃଦ୍ୟର ଉନ୍ନତକାଶ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଆବଶ୍ୟକ ।

ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ

ଦର ପଦ

ବାମଣୀ ଅଧିପତି ସ୍ୱର୍ଗତ ବାସୁଦେବ ସୁତଳଦେବଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁତ୍ର ଥିଲେ ବଡ଼କୁମାର ବଳଭଦ୍ର ଦେବ । ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ ୧୮୭୭ ସାଲ ନଭେମ୍ବର ୩୦ ତାରିଖରେ ଓ ପରଲେକ ୧୯୩୭, ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୧ ତାରିଖରେ । ପ୍ରାୟ ୧୫ ବର୍ଷ ବୟସରୁ ତାଙ୍କର କବିତ୍ୱ-ସ୍ପୃହା ହୋଇଥିଲା । ସେ ଜଣେ ନିଷ୍ଠାପର ଦେଶସେବା ଓ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ବାଣୀସାଧକରୂପେ ଜୀବନଯାପନ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଜୀବନ ନାନାସ୍ୱରରେ କର୍ମବହୁଳ ଥିଲା । କିଛିଦିନ ବାମଣୀ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକତା କରିବା ପରେ ସେ ‘ସମ୍ବଲପୁର ହିଡ଼େଟିଶୀ’ ପ୍ରେସରେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

ତାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ ଲାଗି ସୁତଳଦେବ ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ସୁବିଧା-ସୁଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ଓ ଓଡ଼ିଶା ବାହାରରୁ ବିଶିଷ୍ଟ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି, ଓଡ଼ିଆ ଓ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟରେ ବଳଭଦ୍ରଙ୍କର ଯେପରି ଗଭୀର ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଜନ୍ମେ, ସେ ତାର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । ଫଳରେ, ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟିକ ପରମ୍ପରା ତାଙ୍କର ମନରେ ଦୃଢ଼ଭାବରେ ଆହୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲା ।

ତାଙ୍କର ଜୀବନରୁ ଜଣାଯାଏ, ସେ ଥିଲେ ଏକାଧାରରେ ପାଠ ଓ ଶାଠରେ ଧୂରଜିବ । ଘନ ଜଂଗଲରେ ବାଘ ଶିକାର କରିବାଠାରୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ନାନାବିଧ ଉନତିରେ ଓ କେତେକ ଜନହିତକର କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନୋନିୟୋଗ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥଳରେ ତାଙ୍କର ରୁଚି ଓ ମନୋବୃତ୍ତି ପ୍ରକାଶଲାଭ କରି ଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉନତି ବିଧାନ ଥିଲା ତାଙ୍କ ଜୀବନର କୃତ । ସେଥିପାଇଁ, ‘ରଘୁବଂଶ’ ଓ ‘କାଦମ୍ବରୀ’ର ଓଡ଼ିଆ ପଦ୍ୟାନ୍ତବାଦଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନାନାବିଧ କାବ୍ୟ କବିତା ରଚନାରେ ସେ ମନପ୍ରାଣ ଦାନକରିଥିଲେ ।

‘ବଳଭଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ’ର ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣରେ ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣର ବିଷୟ-ସଂକ୍ଷିପ୍ତରୂପେ ଚମର ଟିକିଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଛି । ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣରେ ସ୍ଥାନିକତା ନ କରିଥିବା ଅନ୍ୟ କେତୋଟି ରଚନା ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ସନ୍ତିକ୍ଷିତ କରାଯାଇଛି । ଏହା ଦୁଇଖଣ୍ଡରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ, ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡରେ କବିଙ୍କର କେତୋଟି ଅନ୍ତର୍ବାଦ ସମାବେଶିତ କରାଯାଇଛି । ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡରେ କବିଙ୍କର ବିବିଧ ପଦ୍ୟ ଓ ଗଦ୍ୟ ରଚନାମାନ ସଂକଳିତ ହୋଇଛି ।

ବୟସ ସୀମାର ତାରତମ୍ୟରେ ବଡ଼କୁମାର ଥିଲେ ରାଧାନାଥ, ମଧୁସୂଦନ, ଫକୀର ମୋହନ, ଗଙ୍ଗାଧର, ନନ୍ଦକିଶୋର, ଗୋପବନ୍ଧୁ ପ୍ରମୁଖ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ କବିମାନଙ୍କର ସମସାମୟିକ । ଏହିମାନଙ୍କର ଜୀବନ-ବ୍ୟାପୀ ସାଧନାହିଁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବହୁମୁଖୀତ୍ୱ, ବୈଚିତ୍ର୍ୟ, ସମୃଦ୍ଧି ଓ ବ୍ୟାପକତା ସମ୍ପାଦନ କରିଅଛି । ସିଦ୍ଧିର ସ୍ତର ଭିନ୍ନ ହେଲେହେଁ ମାତୃଭାଷାର ଶ୍ରୀବର୍ଦ୍ଧନ ପ୍ରତ୍ୟେକ କବିଙ୍କର ଥିଲା ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ, ସୁଦର୍ଶନ, ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଆତ୍ମ-ମାନଙ୍କର ସ୍ମରଣୀୟ । ସେମାନଙ୍କର ସୃଷ୍ଟିମୂଳକ ପ୍ରେରଣା ଓ ଅନୁପ୍ରାଣନ ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଏକାନ୍ତ କାମ୍ୟ ।

ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ନୂତନ ଓ ପ୍ରାଚୀନ ଲେଖକମାନଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥର ପୁନଃ ପ୍ରକାଶ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଅଛନ୍ତି । ‘ବଳରଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ’ର ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ ସେହି ଯୋଜନାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା,
୧୯୭୧,
ଭୁବନେଶ୍ୱର !

}

ଶ୍ରୀ ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା,
ସେବେଟାଣ୍ଡ,
ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ।

— — —

ପିତା ଧର୍ମଃ ପିତା ସ୍ବର୍ଗଃ ପିତା ହି ପରମଂ ତପଃ ।
ପିତର ଗ୍ରୀତମାତରେ ଗ୍ରୀୟନ୍ତେ ସର୍ବଦେବତାଃ ॥

ପରମାଶ୍ରୟଂ

ସ୍ବର୍ଗୀୟ କାମଶ୍ରାୟପତି

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗଜା ସାର୍ କାସୁଦେବ ସୁଜନଦେବ

C. I. E., K. C. I. E.

ପିତୃଦେବକଂ

ସୁପବିତ୍ର ଚରସ୍ବରଣୀୟ ନାମ

ବିଶ୍ବେମଣିରୂପେ ସନ୍ନିବେଶ କର

ଏହି କାବ୍ୟ

ମହାସମ୍ମାନର ସହିତ

“ଉତ୍କଳୀକୃତ”

ହେଲା ।

ବଡ଼ବୁଢ଼ା ଗଳ୍ପକଥାକାର

ରଘୁବଂଶ

ରଘୁବଂଶ

ପ୍ରଥମ ସର୍ଗ

ପରସ୍ପର ସମ୍ମିଳିତ ଶବ୍ଦମୟ ପର
ହେ ପଞ୍ଚତରୁଣପୁତ୍ର—ଦେବ ଶୁଲପାଣି !
ଅଟ ପ୍ରଭୁ ଜଗତର ଜନନୀ ଜନକ,
ବନ୍ଧୁ ଏ ଦାନଜନ କରପତ୍ରପୋଡ଼ି,
ଶବ୍ଦମୟ ସମ୍ପଦର ପ୍ରତିପତ୍ତି ପାଇଁ,
ତୁମ୍ଭ ପଦେ ରକ୍ତରରେ, ହୁଏ ସୁପ୍ରସନ୍ନ ।
କାହିଁ ଅବା ପୂର୍ଣ୍ଣବଶ ଭୁବନ ବିହତ
କାହିଁ ମୁହଁ ଶୁଦ୍ଧମତି, ପ୍ରସ୍ତୁତ ସିନା
ବେଳାକାଳି ତରବାକୁ ଦୁଷ୍ଟର ସାଗର
ଅତିହୀନ ହୋଇ ଯେଣୁ ପ୍ରାଣିନା କରୁଛି
ମହାକବିଙ୍କର ପଣ, ତେଣୁ ମୁଁ ନିଷ୍ଠୁର
ଉଦ୍‌ଭେଦ-ଲଭ୍ୟ-ଫଳ ତୋଳିବାକୁ ପାଇ
ଭବବାଦୁ ଖଟପର ବେଦି ଛାସ୍ୟାସୁଦ ।
ଅବା ସୁଦ୍ଧା କବିଙ୍କର ପଥ ଅନୁସର
ଅନାୟାସେ ପ୍ରବେଶିବ ଏହି ମହାବିଶେଷ,
ଯନ୍ତ୍ର-ବିଦ୍ୟା-ମଣି-ଗର୍ଭେ ସନ୍ନିପତ୍ତେ ଯଥା ।
ଯେ ଲକ୍ଷ୍ମୀବତୀଙ୍କୁ ନୃପେ ଅଜୟ ବଶୁକ,
କାର୍ତ୍ତେ ଲିପିକ୍ତ ଯେହୁ ଫଳଲଭ୍ୟାସୀ ।
ରଥେ ବସି ଯେହୁ ସଦା ଭ୍ରମନ୍ତି ଝଗରେ,
ସମାଗତ ମନ୍ତ୍ରକୁ ଯେ କରନ୍ତି ଶାସନ,
ଯଥାକାଳେ ଦିଅନ୍ତି ଯେ ଅନଳେ ଅଦ୍ଭୁତ,
ମହାବିପଦରେ ଯେହୁ ବେଲେହେଁ ପତିତ
ଜ୍ୟାୟ ନ ଶିବନ୍ତି ବେରେ, ଧୂରଣ କରନ୍ତି
ଅର୍ଥୁ ମନୋରଥ ଯେହୁ ଧନ ବିତରଣେ ।

ଜାଗରତ ହୃଦୟ ଯେ ପଥା ସମୟରେ,
 ସମୟ ବରଣ ଧନ ଦାନଲଗି ପେଡ଼ୁ,
 ମିଥ୍ୟା କହୁବାର ଭୟେ ଜନସମାଜରେ
 ସଦାବେଳେ ଅଳ୍ପ କଥା କହୁଛି ପେମାନେ,
 ପଣ ପାଇଁ କରନ୍ତି ଯେ ବଜୟ ଲଳସା,
 ସନ୍ତାନ କାମନା ଏକା ହୃଦୟରେ ବହୁ
 ବଚାନ୍ତି ହୃଦୟ ପେଡ଼ୁ କାମେ ବଣ ନୋହୁ ।
 ପିତୃ ଯେ ବାଞ୍ଛିତାଲେ, ଶୈବନ ସମୟେ
 ବସନ୍ତୀ ହୃଦୟ ପେଡ଼ୁ, ବୃଦ୍ଧ ଅବସ୍ଥାରେ
 ତପରେ ପାହାଚ ମନ୍ତ୍ର ରହଇ ସନ୍ତତ,
 ସଂସାରର ଲଳାଣେଷେ ଅନ୍ତମ ସମୟେ
 ଅବଲମ୍ବି ଯୋଗ ତନ୍ତ୍ର ଡେଇଁ ଯେମାନେ ।
 ସେ ରଘୁବଂଶୀୟଙ୍କର ଗୁଣେ ମୁଗଧ ହୋଇ
 ଲେଖିବା ପାଇଁ କି ଶକ୍ତି ନ ଥିଲେହେଁ ମୋର
 ତାଙ୍କ ପଣ ବର୍ଣ୍ଣିବାକୁ ବକ୍ତୃତ ହୁ ମନ,
 ଗୁଣଦୋଷ ବିବେଚନା ହେ ବିକ୍ରମଶିଳ !
 ଶ୍ରବଣ କର ମୋ ଗୁଣ, ପରାମ୍ପରା ହୃଦୟ
 ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଗୁଣଦୋଷ ସିନା ହୃଦୟରେ ।
 ବେଦମନ୍ତ୍ର ଅରମ୍ଭରେ ଓଁ କାର ପରାଏ
 ସବୁ ନୃପତିଙ୍କ ଆଗେ ଥିଲେ ସୁବିକାଳେ
 ବୃଦ୍ଧବୃଦ୍ଧେ ବଦନାୟ ସୁର୍ଯ୍ୟଙ୍କରସୁତ
 କୈବସୁତ ମନ୍ତ୍ର ନାମେ ଏକ ମହାରାଜ;
 ଜନ୍ମଥିଲେ ସୁବର୍ଣ୍ଣବ ସେ ମନ୍ତ୍ରବିଶରୁ
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବିଲସ ନାମେ ଏକ ନରମଣି,
 ଶ୍ରୀରାମରୁ ନବୋଦିତ ଚନ୍ଦ୍ରମା ପରାଏ ।
 କବାଟ ବିଶାଳ ବନ୍ଧ ଶାଳ ସମ ଭଜ,
 ବୃଷସୁଜ, ଘର୍ଦ୍ଦବାହୁ, ଥିଲେ ସେ ବିଲସ
 ମନେ ହେଉଥିଲା ଦେଖି ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା
 ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଶିଷ୍ୟପୁତ୍ର ଅସିଥିଲା ଅବା
 ନିଜ କର୍ମ ସାଧିବାକୁ ସୋରାଏ ଦେହଧର ।

ସବୁଠାରୁ ବଳଶାଳୀ, ସବୁଠାରୁ ତେଜ,
 ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ତନ୍ତ୍ର ବହୁ ସେ ରାଜନ
 ରାଜ୍ୟରେ ମେରୁପରି ଧରଣୀ ବସିରେ;
 ଥିଲା ତାଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନର ଅବୃତ୍ତି ସଦୃଶ
 ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧିଶାଳୀ, ବୁଦ୍ଧି ଅନୁରୂପ
 ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ, ଜ୍ଞାନସମ୍ପଦ ବାଣୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ,
 ବାଣୀ ଅନୁପାୟ ଶୁଣି ଶୁଭଫଳ ଲଭ ।
 ତୋମଳ କଠୋର ଭବ ଥିବରୁ ତାଙ୍କର
 ପ୍ରଜାମାନେ କରୁଥିଲେ ଅଶ୍ରୁଥିଲେ ସଦା,
 ଉତ୍ସବର ଗଳ୍ପଜନ୍ତୁ ଉତ୍ସୁକ ରତନେ
 ସମୁଦ୍ର ସେମନ୍ତ ଭବ ଉପୁଜାଏ ମନେ ।
 ନାତକ ସେ ନରେଶଙ୍କ ସୁଶାସନ ଗୁଣେ
 ମହର୍ଷି ମନ୍ତ୍ରଙ୍କ କୃତ ଅଭିରାମବଦ
 ନ ଲାଭି ଟିକିଏ ସୁଖା ସରଜାନକର
 ହେଲେ ତାର ଅନୁଗାମୀ, ପଛ ଚଳ ସପା
 ଧାର୍ଯ୍ୟଥାଏ ତାର ଆଗ ଚଳ ଗାରେ ଗାରେ;
 ଅସୁବିଧା ଅଭିରାମ ଥିଲେହେଁ ଦିଲସ
 ନେଉଥିଲେ ସଦାବେଳେ ପ୍ରଜାଙ୍କର ଠାରୁ
 ବଧୁମତେ ରାଜକର, ପ୍ରଜାହୃଦପାଇଁ
 ଗନ୍ତାଘର ଶୂନ୍ୟ କରି କରୁଥିଲେ ଦାନ,
 ପିତୃଭବ ଅଧିପତି ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ସପା
 ଦେବାକୁ ସଦୃଶଗୁଣେ ବୃଦ୍ଧିଜଳ ଛଳେ,
 ନିଅନ୍ତୁ ସଲିଳରାଶି ଧରଣୀବସରୁ ।
 କରୁଥିଲେ ମନ୍ଦଣା ସେ ନାହିଁ ଭୁଗଳ
 ସପାକାଳେ ଗୁପ୍ତସ୍ୱବେ ମନ୍ଦଣା ମନ୍ଦରେ
 ବିଚକ୍ଷଣ ମନ୍ଦୀସହ, ସେ ଗୁରୁମନ୍ଦଣା
 ଅକାର ଲାଭିତେ କେବେ ନ ହୋଇ ପ୍ରକାଶ
 ଅତ୍ୟନ୍ତେ ବାଣୀଶେଷେ ସାଧୁଥିଲା ଜଣା,
 ପ୍ରାଣିଙ୍କର ପୁଂଜନ୍ମ କାସନା ସେସନ
 ଜଣାଯାଏ ସେମାନଙ୍କ ସୁଖଂଶୁଷା ଯୋଗେ,

ସଦାବେଳେ ସୁଜନାନ୍ତ, ଶାସ୍ତ୍ର, ଅନୁସର
 ପୁଣି ଗୁଣ ଆବେଶିଣ ଧନ୍ବର ଧର
 ବାରମଣି, ସାଧୁଥିଲେ ସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରୟୋଜନ;
 ଅଳ୍ପାୟାସେ, ଚତୁରଙ୍ଗବଳ ଥିଲେ ସାହା
 ତାହାଙ୍କର ସେନାବାସେ ସେ ବେଳେ ସିନା
 ବାହାରର ଗୁଳିଗୁଳି ଅବମୁର ପାଇଁ ।
 ଅଶ୍ରୁକେତୁ ହୋଇ ବୁଝୁଥିଲେ ସୁଖ
 ନରବର ନିର୍ଲୋଭରେ ସାଧୁ ଉପାୟରେ
 ଉପାଶ୍ଵିନ କରୁଥିଲେ ସର୍ବଦା ନିବର,
 ସାଧୁଥିଲେ ଧର୍ମକର୍ମ ନ ହୋଇ ଅକୂର ।
 ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ଦେବ ନିର୍ଭୟ ହୃଦୟେ,
 ଅକାତରେ ଦରଦ୍ରୁକୁ ସମ୍ପଦ ବିତର
 କରୁ ନ ଥିଲେ ସେ ବେଳେ ନିଜର ବଢ଼ାଇ,
 ଶକ୍ତିସତ୍ତ୍ବେ ଶମାଗୁଣ ଥିଲା ତାହାଙ୍କର;
 ଅଗାଧ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ବହୁ ଜ୍ଞାନବାନ ହୋଇ
 ରହୁଥିଲେ ମଉନେ ସେ ବଚବଚ ନୋହି,
 ପରସ୍ପର ପ୍ରତିଦ୍ରୁତୀ ଏଣୁ ଗୁଣମାନେ
 ରହୁଥିଲେ ସହୋଦର ରେ ତାଙ୍କ ପାଶେ ।
 ନ ଧରି କରୁକ ରାବ ଏକଦିନ ହୋଇ ।
 ବିଷୟବାସନାହୀନ ଧର୍ମ ବିଦ୍ଵା ରତ
 ସଦାବଦ୍ୟା ବିଶାରଦ ଥିବାରୁ ଶଲ୍ୟ
 ହୋଇଥିଲେ ବଞ୍ଚିଯାନ୍ ଜଗବନ୍ଧା ବିନା;
 ନିଜର ପ୍ରଜାକୁ ସଦା ରକ୍ଷା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି,
 ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ, ସେ ପରସ୍ପର ଭୁଷ
 ହୋଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରକୃତରେ ପିତା
 ଜନ୍ମଦାତା ଥିଲେ ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ପିତାମାନେ
 ଦେଉଥିଲେ ଦୋଷିତନେ ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡଧର
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ, ସ୍ବରୁଥିଲେ ପତ୍ନୀ
 ଏକା ପୁତ୍ରଦାମନାରେ, ଅପି ତାମ ବେନି,
 ଏଣୁ ସେ ବିଶ୍ବବିଖ୍ୟାତ ବିକ୍ରମଶିଳର

ହେଉଥିଲା ନୟୋକିତ ସିନା ଧର୍ମ ପାଇଁ;
 ଲୋକ ହୃଦେ ଯଦିକାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରି
 ନେଉଥିଲେ ମେଢ଼ନରୁ କର ସେ କେବଳ,
 ଶସ୍ୟ ପାଇଁ, ଦେବରାଜ ପେମନ୍ତ ସ୍ବର୍ଗରୁ
 ଉତ୍ତମେ ଉତ୍ତମ ଲୋକ ପାତ୍ରଥିଲେ ସଦା
 ଏହିରୂପେ ବଦଳାଇ ନିଜ ନିଜ ଧନ;
 ନପାରିଲେ ଅନ୍ତର ସେ କାଳ ରାଜା ଏ
 ନରେଶ ଦିବ୍ୟର ଗୌରବେ ରକ୍ଷିତ-
 ବିଶେଷେ ପଶୁପତି; ଯେଣୁ ତପୁରତା
 ପରଧନ ପରହର ଶବ୍ଦେ କଲ ବାସ,
 ବିଷଧର ଦଂଶନରେ ଯତ ଅଙ୍ଗୁଳକୁ
 ଅତିସ୍ଥିତ ହେଲେ ସୁଦା ପେସନ ମାନବେ
 ଗୋପାଳ ଦିବ୍ୟ ଦୂରେ କାଟି ସ୍ବହସ୍ତରୁ,-
 ତେସନ ସେ ପ୍ରିୟତମ ଦୁଷ୍ଟେ ଦୂର କରି
 ସମାଦର କରୁଥିଲେ ଅପ୍ରିୟ ସନ୍ତାନେ
 ରୋଗୀ ଚକ୍ର ଓ ଉତ୍ତମ ରକ୍ଷିତ ପରାଏ
 ମହାଭୂତ ଉପାଦାନେ ପ୍ରଜାପତି ସତେ !
 ଗଢ଼ିଥିଲେ ସେ ଭୁବନ, ଯେଣୁ ତାହାଙ୍କର
 ରୁଣରୁଣି ଲଗୁଥିଲା ପର ଉପକାରେ;
 ସାଗର ପରଶା ଶୋଭି, ଅନନ୍ୟ ଶାସିତା,
 କେଳା ବିମଣ୍ଡିତ ଏହି ବିଶାଳ ମନ୍ତ୍ରକୁ
 ଶକ୍ତି ଏ ନଗର ପରି ସଦା ଅନାୟାସେ
 କରୁଥିଲେ ଶାସନ ସେ ନରେନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳ ।
 ଯଦିର ଦକ୍ଷିଣା ପର ଥିଲେ ତାହାଙ୍କର
 ସରଳା ସୁଶୀଳା ଭୂମି ଅତି ପ୍ରିୟତମା
 ମନ୍ତ୍ରଧର ରାଜଜେମା ସୁଦକ୍ଷିଣା ଦେବା;
 ନବରେ କହୁତ ରାଣୀ ପୁଲେହେଁ ତାଙ୍କର
 ସାଧୁ ସୁଦକ୍ଷିଣା ପୁଣି ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯୋଗେ
 ମଣୁଥିଲେ ନିଜକୁ ସେ ଭୂମିବନ୍ତ ବୋଲି ।
 ବହୁବର୍ଣ୍ଣ ନୋହୁକାରୁ ସନ୍ତାନ ଜନମ

ଏରୁଷେ ସେ ନରସ୍ୟ କଲେ ଅନ୍ଧକମ
 ବୃଥା ଅଶା କର କର ଅନେକ ସମୟ,
 ଶେଷେ ପୁଅ ଲର କୃତ ଅଚରଣ ପାଇଁ
 ରାଜ୍ୟର ମନ୍ତ୍ରୀ ହସେ ସମର୍ପଣ କର
 ଅନ୍ଧକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ସେହି ବେନି ଜାୟା ପଡ଼ି ।
 ସକ୍ରାନ୍ତ କାମନା କର, ପୁରୁ ପ୍ରଜାପତି
 କାହାରିଲେ ଗୁରୁପତି ପାଦେ ଦେଇ ମତି
 ଅଶ୍ରୁମ ସରଣୀ ଧରି ବନ ଅଭୟରେ;
 ସୁରଗଜ ସୌଦାମିନୀ ଅବେଶରେ ପରି
 ମେଘମଣ୍ଡଳରେ ସୁଖେ, ରାଜା ରାଣୀ ବେନି
 ବଜେକଲେ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଧୀର-ନାଦ-ରଥକରେ ।
 ଅଶ୍ରୁମର ପୀଡ଼ା ଭୟେ ଅଳଙ୍କେକ ସହ
 ପାଇଥିଲେ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ରାଜଦମ୍ଭ
 ରାଜ୍ୟରୁ ଦ୍ଵିମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଭବ ବଶେଷେ
 କରୁଥିଲେ, ପାଶେ ଥିଲେ ସେନାପତି ।
 ସେବା କରୁଥିଲା ତାଙ୍କୁ ଯିବାବେଳେ ମାର୍ଗେ
 ସଦ୍ୟ ଫୁଲରେଣୁ କହୁ ସୁଗନ୍ଧ ସୁଖକର
 ଶାଳଗ୍ରୀର ସ୍ମୃତ ବାତ, କାନନ କମ୍ପାର
 ଧୀରେ ଧୀରେ ସେମାନଙ୍କ କହୁ ଅନୁକୂଳେ ।
 ରଥର ଶରୀର ସ୍ଵରେ ଉଦ୍‌ଗୀତ ବେଢ଼ା
 ଦ୍ଵିଧାସ୍ଵଦେ ଉଚ୍ଚାରିତ ଶବ୍ଦ ସମ୍ପାଦନା
 ମନୋହର କେବା ଧ୍ଵନି ଶୁଣି ଅନନ୍ଦରେ
 ପାଇଥିଲେ ଜାୟାପତି ପଣ ମଠ ମୁଖେ;
 ବେନିଏ ବେନିଙ୍କ ଗୁରୁ ନୟନ ଗୁହାଣୀ
 ଦେଖୁଥିଲେ ଅନନ୍ଦରେ ପଥ ପାଶେ ସ୍ଥିତ
 ରଥରେ ଅବୁଝୁ ଶ୍ୟାମ ସତରଙ୍ଗ ଦୁଷ୍ଟ—
 ଉଦ୍‌ଗୀତ ଚନ୍ଦ୍ରାଙ୍କ ଗୁରୁ ବୁରଙ୍ଗ ନେତ୍ରେ ।
 ବହୁଥିଲା ରକ୍ତ ପିବି ସୁଦୃଢ଼ ପତନ
 ସେମାନଙ୍କ ଅନୁକୂଳେ, ଏଣୁ ବେନିଙ୍କର
 ଅଳକ ଉପାସ ବାନ୍ତି ନ ପାରିଲା ନାହିଁ

ଅଶ୍ୱମାନଙ୍କର ଶୁଭେ ସମୁପ୍ତିତ ଧୁଳି ।
 ସ୍ତମ୍ଭରହୁତ ଶୁଭ ତୋରଣ ସମାନ
 ଉତ୍କଳେ ମନୋହର କଳାକା ନକର
 ଅକ୍ଷୟ ମଧୁର ଧୁନି କର ସରଗରେ,
 ସେମାନଙ୍କ ମଞ୍ଜୁନାଦ ଶୁଣି କୁହୁହଲେ
 ଦେଖୁଥିଲେ ବେନି ହୋଇ ସେ ଶୋଭାରେ ମୁଗ୍ଧ ।
 ପାଉଥିଲେ ସୁଖେ ବେନି ମଠ ଅଭିମୁଖେ
 ଅନୁଭବ ଅନୁଭବ ମନ ମୁଗ୍ଧକର
 ସରସୀ ସମୀପେ ଧୀର ବାତ କାତେ ଶୀତ,
 ସ୍ତମ୍ଭ ନିଶ୍ଚୟ ପବନର ସମାନ ସୁଗନ୍ଧ
 କମଳ ଫୁଲର ମୃଦୁ ମଧୁର ବାସନା ।
 ନିଜେ ଶୋଭାପୁରୀ * ଯୁଗକାଳରେ ଚିହ୍ନିତ
 ଯଦିକାଳ ବାହୁଣ୍ଡର ପବନ ଶାସନେ
 ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ପାଇଁ, କାହିଁ ହରଷେ ଦମ୍ଭ
 ବସୁଙ୍କର ଅଶୀର୍ବାଦ କରୁଥିଲେ ଲର ।
 ସ୍ତମ୍ଭ ଶୁଭବେଷ୍ଟ ଉଭୟ ବୁଦ୍ଧ ଗଉଡ଼କୁ
 କୁହୁହଲେ କାହିଁ ଅବା ପଥେ ଅବସ୍ଥିତ
 କନକର ଲତା ନାମ ପରୁର ପରୁର
 ଗମୁଥିଲେ ବେନି ମହା ଆନନ୍ଦ ମନେ ;
 ଯିବାବେଳେ ରଥେ ବସି ସେ ରାଜଦମ୍ଭ
 ଅପୂର୍ବ ସୁଖମା ଗଣେ ଦିଶୁଥିଲେ ଦୂରୁ
 ଶିଖିର ଦମ୍ଭକୁ ଶୁଭୁ ଚନ୍ଦ୍ରା ଚନ୍ଦ୍ର ପଦ;
 ବୁଧ ପର ସୁଦର୍ଶନ ଦଳପ ରାଜନ
 ଦେଖାଇ ଦେଖାଇ ଏହି ମନୋହର ହବ
 ପ୍ରିୟତମା ମହାଶୀଳ ମାର୍ଗ ବେନି ପାଶେ,
 ନପାରିଲେ ଅନୁଭବ ପଥପ୍ରମ କ୍ଳେଶ;
 ଏବେକେ ରାଣୀଙ୍କ ସହ ପରସ୍ପର ଭୁବନ
 ସାୟାକାଳେ ଦୂର ପ୍ରମ କାଳୁ କାହନାରେ

ମୁନିଙ୍କର ତପୋବନେ ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ
 ବୁଝି ତାଠ ହେତୁ ଶେଷ କାନନରୁ ଫେରି
 ଫଳାହାରୀ ମୁନିମାନେ ପଶୁଥିଲେ ପଶୁ
 ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋମାଗ୍ନି ଯୋଗେ ସମାଦର ପାଇ;—
 ବୃକ୍ଷ ଆଦୃଶରେ ସ୍ଥିତ ସୁଦର ବରଣ
 ନାବାରର ଭାଗ ଲମ୍ବୁ କୃଷ୍ଣଧାର ପଶୁ
 ଆଦରେ ପାଳିତ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ ପଶୁ
 ରାଷ୍ଟ୍ର ସୀମାନ୍ତନାଙ୍କର ସନ୍ତାନ ପରାୟେ ।
 ମୁନିକୃପାଶ୍ରୟ ପଶୁ ସେବନ ଶେଷରେ
 ମଦା ତଳେ ପାଣିପାୟୀ ପକ୍ଷୀ ମାନଙ୍କର
 ଅବଶ୍ୟାସ ଦୂର ପାଇଁ ତରତର ହୋଇ
 ସେହିପକ୍ଷୀ ଆସୁଥିଲେ ତରୁତଳ ଛତି,
 ଦିନ ଅବସାନ କାଳେ ହିମେ ସମୁଦ୍ର—
 ନାବାର ଧାନରେ ବ୍ୟାପ୍ତ କୂଟୀର ଅଙ୍ଗଣେ
 ମହାସୁଖେ ଶୋଇ ପଶୁ ବରଜ ନିକର
 ଧୀରେ ଧୀରେ କରୁଥିଲେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଚର୍ଚ୍ଚଣ.* ।
 ହୋମକୁଣ୍ଡେ ପ୍ରକ୍ଳିତ ହୋମାଗ୍ନି ସୁଦର-
 ଅଦୃଶ୍ୟ ଧୂପ ରେଖା ମନୋହର ଗୁଳେ
 ସମ୍ପର ମୃଦୁଳ ବାତେ କରୁଥିଲା ପଶୁ
 ଅଗତ ଅତିଥିଙ୍କର ମନକୁ ପବନ ।
 ରାଷ୍ଟ୍ରବର ବର୍ଣ୍ଣିଷ୍ଠଙ୍କ ସେ ପୁଣ୍ୟାଶ୍ରମରେ
 ଜାୟା ସହ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ନରରାଣ,
 “ବଶ୍ରାମ ବରପ ଅଶ୍ରେ” ଦେଇ ଏ ଅଦେଶ
 ସାରଥିକୁ, ଆନନ୍ଦେ ସେ ନିଜେ ଅବତର
 ରଥରୁ ପ୍ରଥମେ, ତହୁଁ ଉତ୍ସବଦେଲେ
 ମହାଶୀଳ ନିଜହାତେ ତାଙ୍କ ହାତଧର;
 ସମ୍ମାନନା କଲେ ଅସି ଶିଖାଗୁର ପଶୁ
 ଜିତେନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ ପତିମାନେ ତହୁଁ ସମାଦରେ

ବନସ୍ତରେ ନମ୍ବର, ସୁନ୍ଦର, ସପତ୍ନୀ
 ବସନ୍ତାତା ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ରାଜା ।
 ସନ୍ଧ୍ୟା ଉପାସନା ଅନ୍ତେ ସଗ ପତ୍ନୀ ସହ
 ବସିଥିଲେ ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ବର୍ଣ୍ଣିତ ମୁନୀ,
 ପ୍ରଭାତେ ସ୍ବାହା ସହ ଦୃଢ଼ାଞ୍ଜନ ପର,
 ପାଶେ ପାଇ ମହାଦେଇ ସହ ନରଂଶି
 ପ୍ରଣାମ କରନ୍ତେ ପଦେ, ଗୁରୁ ଗୁରୁତୋ
 ସାଦରେ ସଙ୍ଗେଲ ନେଲେ ଆଶୀର୍ବାଦ କର ।
 ପଥପ୍ରମ ହର ତାଙ୍କ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସକ୍ଷାରେ
 ପରାଗଲେ ସୁରାଜ୍ୟର ହିତାହିତ କଥା
 ରାଜ୍ୟାଶ୍ରମ ତପସ୍ବୀକୁ, ବର୍ଣ୍ଣିତ ମହର୍ଷି ।
 ଅରାଜନଗରଜୟୀ ସୁନାତ ବୁଝଲ
 ବାକ୍ସଟୁ ସେ ନରନାଥ ବିନୀତ ସ୍ବରରେ
 ନବେଦଲେ ଭକ୍ତସ୍ବର ସ୍ଥାରେ ଏମନ୍ତ—
 ଅର୍ଥଶୁଳ କଥାମାନ ବୁଲ ପ୍ରସ୍ତୁତେ—
 ଗୁରୁଦେବ ! ଅଟ ପେଶୁ ଦକ୍ଷ ମାନବ
 ବେନବଧ ଦେବର ପ୍ରତିକାର କରୁଣା,
 ତୁମ୍ଭ ପ୍ରସାଦରୁ ତେଣୁ ସପ୍ତାଙ୍ଗେ-ମୃତ୍ୟୁ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟରେ ସଦା ମୋର ବିରାଜେ ମଙ୍ଗଳ;
 ଦୁଷ୍ଟ-ଲକ୍ଷ-ରେଦ-ପଟୁ ମୋ ମାଗଣ ଶଶ
 ନନ୍ଦୁଅନ୍ତ ବ୍ୟବହୃତ ସ୍ବେଦେବ ! ତୁମ୍ଭର
 ପରୋକ୍ଷ ଦେଶ ନାଶୀ ମନ୍ତ୍ରର ପ୍ରସ୍ତବେ;
 ଆହେ ହୋମକରୀ ତବ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅଦ୍ଭୁତ
 ଅତିରେ ବରପାତ୍ରଲେ ପରାଣତ ହୋଇ
 ରକ୍ଷା କରୁଅଛି ମୋର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର
 ବିକ୍ରମ ଅନାବୃତ୍ତିରୁ କୃଷଣସ୍ୟାସୁକ୍ତି;
 ପୁଣ୍ୟାୟୁ ଗ୍ରହଣ କର ସଦାକେଲେ ପାତ୍ରା
 ମୋହର ପରଜାପୁଞ୍ଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପଦ
 କେବେ ଦୈବ ଦୁର୍ଦ୍ଦିଷାକେ, ତବକୃତ୍ତବେତ
 ତାହାର କାରଣ ସିନା ଅଟେ ଏକମାତ୍ର ।

ମୋର ଶୁଭକାଞ୍ଚୀ ନିଜେ ଯେଣୁ ମହାମନ୍ତ
 ହୁଏ ହେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ସୁତ ସଂପ୍ରଦାୟା,
 କିପାଇଁ ନୋହିବ ତେଣୁ କହ ଅବହେଳେ
 ସଦାଶିବ ଶାନ୍ତି ପୁଣି ଅସୁଖ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ;
 ସକଳ ବସୟେ ମୋର ମଙ୍ଗଳ ଭେଦେବ !
 କେବଳ ହୁଏ ବଧୂ ସୁତସିଣା ଗର୍ଭେ
 ବହୁର୍ବେଶ ଗତହେଲ ନଦେଶି ଏପାଏ
 ଉପଯୁକ୍ତ ସୁତମୁଖ; ସୁଖ ଲଗ୍ନ ନାହିଁ
 ସମ୍ପଦ ସମ୍ଭାରେ ପୁଣି ପଲେହେଁ ଏ ମନ୍ତ୍ର;
 ଭବଦେଶ ଗୁରୁଦେବ କି କଷ୍ଟର କଥା ।
 ମୋର ଅନ୍ତେ ପିଣ୍ଡଲେପ ହେବ କୋଲି ଭୟେ
 ପିତୃଲେପେ, ଶ୍ରାବକାଳେ ଦୁଃଖେ ସେ ପିଣ୍ଡରୁ
 ଭରଣି ହସ୍ତେ ପୋତେ ନବୁଜି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ;
 ପୁଣି ମୋର ଅନ୍ତେ ଅଭି ନମିଳବ ବୋଲି
 ମୋରଦର ଯେତେ ଯେତେ ତପିଶର କଳ
 ପାନ କରୁଛନ୍ତି ପିତୃପିତାମହଗଣ
 ଦୁଃଖ ନିଶ୍ୱାସରେ ତାହା ଉପଦୁଷ୍ଟକର;
 ପାଗବର୍ମ କରି ମୁହଁ ଅରବ ସୁକୁଦ
 ପୁଣି ଅସୁହିତ ଦୋଷେ ଲୁପ୍ତବଶ ହୋଇ
 ସୁଖେ ଦୁଃଖେ, ଲୋକାଲୋକ ଗିରିବର ପରି
 ସତେ କହେ ଗୁରୁଦେବ ରହୁ କି ଜଗତେ
 ପାଶେ ପ୍ରକାଶିତ ପାଶେ ଲୁକ୍କାୟିତ ହୋଇ;
 କ୍ଷମା, ଦାନ, ତପସ୍ୟାଦି ସୁଖ୍ୟକାରୀମାନେ
 ବଦରଣ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ, ନିଶ୍ଚୟ ଏକଥା
 କିଏ ନମାନବ ତାହା, ମାତ୍ର ସଦାକାଳେ
 ରହ ପାରନ୍ତିକ ସୁଖ ସମ୍ପଦ ଦାୟକ
 ଅଟଇ ସୁଖୀଳ ପୋଷ୍ୟ ବଶଧର ସୁତ;
 ସେହିବଶେ ନିଜହସ୍ତେ କଳା ସେତନରେ
 ସଂକଳିତ—ତପୋବନ—ବନ୍ଧ୍ୟତରୁ ପରି
 ପୁତ୍ରସ୍ଥାନ ଦେଖି ମୋତେ ହେ କୃପାକ୍ରମଣି ।

ସଦୟ ହୃଦୟେ ବାରେ କହ କନା ମୋତେ
 ନୋହୁଛି କ ଦୁଃଖ ତାତ କୁମ୍ଭ ମାନସରେ ;
 ସ୍ଥାନ ବରହତ ମହ ମହଙ୍ଗଳ ପଥା
 ନିଜର ବନ୍ଧନ ପ୍ରମେ ଲଭଇ ବେଦନା
 ଦେହନ ଭେଦେବ ପିତୃମାନଙ୍କର ରଣ
 ସଦାବେଳେ ଦିଏ ମୋତେ ଦୁଃସହ ସାତନା ;
 ହେ ପିତଃ ସେ ପିତୃଭ୍ୟଃ ମୁକ୍ତର ଉପାୟ
 କର ଶୀଘ୍ର ଦୟାବହ, କୁମ୍ଭର ଅଧୀନ
 ଯେଣୁ ସବୁ ଶୁଭଶୁଭ ଅଟଇ ସଦା
 ଅପଣଙ୍କ ଆଶ୍ରିତ—ଏ ଚିହ୍ନର କୁଳର ।
 ଏ କନୟା ବାଣୀ ଶୁଣି ମୁକ୍ତ ନୟନେ
 ସୁପ୍ରମାନ ହୃଦ ପର ସ୍ଥିର ହୋଇ କ୍ଷଣେ
 ଧାନ ପୋରେ ହିତାଳଙ୍କ ମହର୍ଷି ବଞ୍ଚିଷୁ,
 ସ୍ତ୍ରୀୟ ତପ ପ୍ରସବରେ ସ୍ଥିର କର ତାଙ୍କ—
 ଅପତ୍ୟ ଅଭବ ହେଉ, ଚନ୍ଦ୍ରଲେ ଏସନ—
 ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ରେଟିବା ପାଇଁ ପୂର୍ବକାଳେ ଦିନେ
 ପାଇଥିଲି ହେ ରାଜନ ସୁର ନଗରକୁ,
 ଫେରିବା କାଳରେ ତହିଁ ପୁର ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥ
 କୁମ୍ଭ ପଥ ଅକ୍ଷୟଳେ ଚଳନ୍ତୁ ମ ତଳେ
 ଶୋଭିଥିଲେ ସୁରଧେନ୍ବୁ ସୁରସା ସୁଦସ ।
 ଧୀରେନ୍ତୁ ! ସେକାଳେ ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରସବଣ ଜାୟା—
 ରତ୍ନ ରକ୍ଷା କରବାକୁ ତର ତର ହୋଇ
 ଅସୁଥିଲ, ଏଣୁ ତ୍ରମେ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ପୋରା—
 ପୁଣ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ ଦୁର୍ଗବତୀ କାମଧେନୁ ପ୍ରତି
 କଲ ନାହିଁ ପଥୋଚିତ ସମ୍ମାନ ଅର୍ପଣ ।
 “ମୋହର ସନ୍ତାନଙ୍କର ଆରାଧନା କନା
 ନୋହୁକ ସନ୍ତତି ତବ କଦାପି ନରେଶ
 ହେୟ କଲ ଯେଣୁ ମୋତେ” ଏହି ଅଭିଶାପ—
 ଦେଇଥିଲେ ସେକାଳରେ ପୂଜନୀୟା ଧେନ୍ବୁ ।
 ବେଳକେଳ—ଦିଗ୍‌ବାରଣ ମାଣ୍ଡେ ଉଦ୍‌ବେଳତ—

ଶରନ ଗଙ୍ଗାରଘୋର ଗରୁଡ଼ ଗର୍ଭିନେ
 ସେ ଶାପ ନଥିଲା ପଡ଼ି ଅହେ ନୃପମଣି
 ଭୁମର ବଞ୍ଚିବା ଭୁମ ସାରଥୀର କଣ୍ଠେ ।
 ଜଳିଅଛି ବନ୍ଧୁ ବସ୍ତ୍ର ପୁତ୍ରଙ୍କର ପଥେ
 ଗାଣ୍ଡାଳ ସେ ଅପମାନେ, କରେ ସିନା ସଦା
 ସକଳ ବୁଝିଲ ନାଶ ଇଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟଦାନ
 ପୁରୁଷାୟ ପ୍ରତି ପ୍ରଜା ହେଲେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ।
 ସଦା ଯଜ୍ଞବାସ ଦେବ ବରୁଣଙ୍କ ପାଶେ
 ହରି ଦେବା ପାଇଁ ଏବେ, ସେ ସୁରାସ୍ତ୍ର ପାଇ
 ରହୁଛନ୍ତି ସର୍ବେ ରୁଦ୍ଧ ପାତାଳପୁରରେ,
 ତାଙ୍କସୁତା ନନ୍ଦନଙ୍କୁ ପ୍ରତିନିଧି କରି
 ସେବ ଦୁହେଁ ସଦାଶୁର, ନନ୍ଦନା ସଂକ୍ରାନ୍ତେ
 ଅବଶ୍ୟ ହୋଇବ ପୁଣି ଭୁମ ମନୋରଥ ।
 ଏହା କହୁ କହୁ କହୁ ବଳେ ଆଗମନ
 ରାଷ୍ଟ୍ରର ହୋମପେନ୍ଥ ଦୂତ ପ୍ରଦାୟିନୀ,
 କୋମଳ ପଞ୍ଚବତର ପାଟଳବରଣା ।
 ଭାଲରେ ବଳିମ ଶ୍ଵେତ ଲେମ୍ବରେଖା ବହୁ
 ମଧୁରମଞ୍ଜୁଳ ମୁଖି ବହୁଥିଲେ ଯେହୁ
 ନଚରଦ୍ରକଳାଧାରୀ ସନ୍ଧ୍ୟାଦେବୀ ପରି ।
 ବାହୁରୁ ଦେଖି ସ୍ନେହରେ ପୁଲକିତ
 ଶରୀର ସୁସୁଥଳ—ସ୍ତନରୁ ନିଃସୃତ
 ଯଜ୍ଞଶେଷ ଅଭିଷେକ ଅଧିକପଦେ
 ଉଷହସ୍ତ ଦୁଗ୍ଧଧାରେ ଅଭିଷିକ୍ତ କରି—
 ଧରତଳ, ଅଗ୍ରମେ ସେ ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ ।
 ନନ୍ଦନା ଅସିବାକାଳେ ଖରୁ ଧୂଳିଘଠ
 ସମ୍ପାରେ ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଶରୀରରେ ଘଣି
 ଗର୍ଜିତଲେ ଅଭିଷେକ କରାଇଲା ପରି
 ଏକାବେଳେ ହୃଦୟକୁ କରାଇ ପବନ ।
 ନିମିତ୍ତ ହିଁ ତପୋଧନ ଦେଖି ସେ ସମୟେ
 ଧନ୍ୟାଞ୍ଜନକୁ ବୁଲେଶ୍ଵରୀ ଗାଣ୍ଡାଳ ସ୍ଵେଚ୍ଛାରେ

ଅତସ୍ମିନ୍ନେତେ ସମୁଦରେ, କହଲେ ହେ ବସୁ
 ଦେଖ ଏହି ଶୁଭଚିହ୍ନ, ମନୋରଥ ତବ
 ପୂର୍ଣ୍ଣହେବ ଅତିଶୀଘ୍ର, ନାମ କରୁଁ କରୁଁ
 କଲ୍ୟାଣୀ ହେଲେଣି ପେଶୁ ସମୀପବର୍ତ୍ତନ ।
 କନ୍ଦମୂଳ ଖାଇ ଏଣୁ ବନ୍ୟବୃତ୍ତି ଧର
 ସନ୍ତତ ଏହାକୁ ଭବିଷ୍ୟତେ ଅନୁସର
 ଭୁଞ୍ଜ କର ନିମିଷେ, ବଦ୍ୟାଧି ପେସନ
 ବଦ୍ୟାକୁ ନିବନ୍ଧିତରେ କରନ୍ତି ସାଧନ ।
 ଶିବାବେଳେ ସଙ୍ଗେ ପାଇ ଉତ୍ତରାଂଶ ରହ
 ବସିବା ସମୟେ ବସି, ସଙ୍ଗେ ଜଳପିଇ,
 ନାନାରୂପେ ନନ୍ଦନଙ୍କୁ କର ଅନୁଷ୍ଠାନ
 ଅତିରେ ପୁରବ ଭୁମି ସଙ୍ଗେ ମନୋରଥ ।
 ସାଧୁ ଗଣି ମାତା ପୁଣି ଭୁମିର ପରାଏ
 ପ୍ରଭୁରୁ ଅର୍ଚ୍ଚନା କର, ପୁଷ୍ପବନ୍ଦ ଦେହେ,
 ଶୁଦ୍ଧମନେ, ଭକ୍ତିଭରେ, ପାଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ତପୋବନ ସୀମାପାଏ ଦେବେ ପହଞ୍ଚାଇ,
 ନନ୍ଦନ ଅସିବତାଳେ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ
 ପାଣ୍ଡବେ ଅଶିବେ ପୁଣି ସେହୁରୂପେ ପାଇ,
 ଏରୂପେ ଧ୍ୟାନେ ସେବା କର ବେନିଜନ
 ସେହିଭଳି ହୋଇବା ପାଏ ଏକନିଷ୍ଠ ହୋଇ,
 “ହେଉ ସବୁ ଦେ ଦୁଇ” ତବ ପିତାପର
 କରହେ ପ୍ରାଣୀ ପୋଷ୍ୟ ପୁତ୍ରଭେଦ ଲଭ ।
 ଏହୁରୂପେ ଅଶାସ୍ତ୍ର ଉପଦେଶ ଦେଇ,
 ଅଶୀର୍ବାଦ କର ମୁନି ବୃଥାନ୍ତେ ମଉନ,
 ସଙ୍ଗେତ ଚଣାରତ ଦେଶବାଳ ଶୁଣ
 ନରମଣି, ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କର
 ଗୁରୁ ଗୁରୁପତ୍ନୀପଦେ ମହାହୁଷ୍ଟମନେ
 ସେ ଆଶ ପାଳନେ ଦୁହେଁ ନିଶେଣିଲେ ଚିତ୍ତ ।
 କହୁଁ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ବଦ୍ୟାପ୍ରଦ୍ୱାରଣି
 ବୁଝାପୁଞ୍ଜ ଦଦ୍ୟାଶୁଣ ବଶିଷ୍ଠ ମହର୍ଷି,

ନାନାବିଧ ଅଳାପରେ ତୋଷ ଦର ଚିତ୍ତ
 ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ଭୂପତିଙ୍କୁ ଶୋଭିବାନିମିତ୍ତ
 ଅଶୀର୍ବାଦ କରି ସୁଖେ ବହୁଲେ ମେଲଣି ।
 ନିଜପୁରେ ସେହିରୂପେ ରାଜଭବନରେ
 ରହୁଥିଲେ ନରବର ; ସେହିପରିଭାବେ
 ରାଜଭୋଗ ରଚିବର ଦ୍ରବ୍ୟମାନବେଦର
 ଯୋଗକଲେ ମହାମୁନି ବର ପାରିଥାନ୍ତେ
 ମାନ୍ୟଜ୍ଞାନ—ଅତିଥିର ଅତିଥ୍ୟ ସଜ୍ଜାର,
 ମାନ୍ୟକ ନିୟମ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ
 କଲେ ବନ ଶଯ୍ୟା ବନ୍ୟ ଭୋଜନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।
 ଦଦନ୍ତୁର ମହାରାଜ ପଦହାରୀରୁଣି—
 ସୁଦକ୍ଷିଣା ରାଣୀସହ ସାନନ୍ଦ ମନରେ.
 କୁଳପତି-ପ୍ରଦର୍ଶିତ କୁଟୀର କୋଳରେ
 କୁଶାସନେ ପଦ୍ମଭଣ୍ଡ ପାପି କରାବରା
 ଉଠିଲେ ସକାଳୁ ; ଶୁଣି ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର
 ବେଦଧ୍ବନି, ଜଟାଘନ ତମ ମନୋହର (୧)

ଦ୍ଵିତୀୟ ସର୍ଗ

ଏଥୁଅନ୍ତେ ପ୍ରକଟରୁ ସୁଦକ୍ଷିଣା ଗଣି
 ଗଜପୁଷ୍ପେ ବଧୂମତେ ପୁତ୍ରାକଂ ପରେ
 ରସିଧେନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦନାଙ୍କୁ, ଦୁର୍ଗମାନ ଶେଷେ
 ବାହୁଗୁରୁ ବାନ୍ଧି ତାର ; ବନଅରମ୍ଭେ
 ଚରବା ନିମନ୍ତେ ରାଏ କରିଲେ ମୋ'ତନ ।
 ଶବଦର ଅର୍ଥକୁ ସ୍ମୃତି ଅନୁସରେ ଯଥା
 ତେସନ ସେ ପଡ଼ିକ୍ରାନ୍ତ ପାଟମହାଦେଇ
 ହୁଷ୍ଟମନେ, ସେ ଧେନୁର ଗଲେ ପଛେ ପଛେ
 ଶୂରର ଉତ୍ପତ୍ତି ପୁର ଧୁଳିପୂର୍ଣ୍ଣ ପଥେ ।
 ଯଶସ୍ଵୀ ଅମୋଘାଧିପ ପରମଦୟାଳୁ
 ଅଧବାଟୁ ପ୍ରେୟସୀଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଆଦରେ,
 ପୟୋଧର ପରିଶ୍ରାବ ସମୁଦ୍ରେ ଶେ'ଇତା—
 ଗୋରୁପ ଧାରଣୀ ଧରାସମ ନନ୍ଦନାଙ୍କ
 ସେବାରେ ନିୟୁକ୍ତ ହେଲେ ଏକାନ୍ତ ମନରେ ।
 ଗୋ ସେବାଗ୍ରନ୍ଥରେ ରତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ଲେଖିକା ଦେଲେ ସଙ୍ଗୁ ସେତେ ଅନୁଭବ,
 ଦେହଶୋ ଲଗି ସୈନ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ ଭେତା
 ସୂର୍ଯ୍ୟବୀରୀରାଜର, କାହିଁ କେଉଁଠାଲେ,
 ଅସୁରଶା କରନ୍ତି ସେ ସଦା ନିଜକଲେ ।
 ଧେନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭ୍ରମି କ୍ରନ୍ତରସା ପାଇଁ,
 ସୁଦୋମଳ ସ୍ଵାଦୁଷ୍ଣ ଶୁଆର ଆଦରେ
 ସୁବରେ ବୁଣ୍ଡାଇଦେଇ, ଦଂଶନ ବାରଣେ
 ଗାନ୍ଧେ ବସୁଥିବା ବନ ମଣୀକୁଳତଡ଼
 ମୁଦୁଳପତ୍ତକ କାତେ ; ଏରୂପେ ନିରତ
 ଅନ୍ୟାକୃତ ଗନ୍ଧର୍ବୀଳା ପଥ ଅନୁସର
 ନରନାଥ ସେବା କଲେ ତାଙ୍କୁ ଅନୁକୃତେ ।
 ରହୁବାତାଳରେ ରହୁ, ପିବାକାଳେ ପାଇ,
 ବସିବାତାଳରେ ଭୂପ ସହିଁ ତହିଁ କସି,

ଜଳପିତ୍ତବାର ବାଳେ ଜଳ ପାନ କରି,
 ଶୟା ପରି ଅନୁରାଗୀ ହେଲେ ସେ ଧେନ୍ୱକ ।
 ନିଃସ୍ତେଷେ ହେଁ ଛନ୍ଦ୍ରମସ୍ତକ ଶୁକ୍ରପଦ୍ମ
 ସୁଜର୍ଣ୍ଣରେ ନରମଣି ଦଶସ୍ତରେ ଶୁଭ୍ର,
 ଅବ୍ୟକ୍ତ-ମଦରେ-ସାନ୍ତ ଦ୍ୱିପେନ୍ଦ୍ରପରା
 ଭୂମିପୁଣି ସ୍ୱର୍ଗାଳୟ ଲଭା ତଳେ ତଳେ
 ଗଳ ଗଳ ଶୁଭକାରୁ ତାଙ୍କଣିଆ କାହିଁ
 ବାଳିହୋଇ ପାଉଥିଲା ବୃତ୍ତଗ ତନ୍ତରେ ।
 କଣ୍ଠବିତ ବନମୟେ କାହିଁ ଦଣ୍ଡଧାରୀ
 ନୟନାଙ୍କୁ ଅନୁସରି କେବେ ବା ସଳଖେ
 କେବେ ବଦଳିତ କରି ପାଉଥିଲେ ଧୀରେ
 ପଥର ଅସମ୍ଭାବେ କେତେକେଲେ ଚେଇଁ
 କେବେ ବା ପାଷାଣେ ଚଢ଼ି କେବେ ଲଢ଼ି ଲଢ଼ି
 ଚେଇଁ କାଟିଥିଲେ ବନେ ନୃପ କାଳ ।
 ପ୍ରଚଣ୍ଡବୋଦଣ୍ଡେ କେବେ ଚଢ଼ାଇଣିଜିନୀ
 ଗାଈ ପଛେ ପଛେ ବାର ପାଉଥିବା ଦେଖି
 ମନେହେଉଥିଲା ପ୍ରତି, ଗାଈରପା ବ୍ୟାଜେ
 ସତେ କଷ୍ଟେ ମସ୍ତକାଳ ବିଜେ ହୋଇଥିଲେ
 ବନଦେଶେ, ଶୁଭଦଳୁ ସଂହାରବା ପାଇଁ ।
 କରୁଣ ପ୍ରତିମ ସେହି ନରଲେଖପାଳ
 ଏସବୁକେ ବିଜନ ଜନେ କରନ୍ତେ ବହାର
 ତାଙ୍କ ସଂକର୍ଷଣ ପାଇଁ ନିବିଡ଼ରେ ସ୍ଥିତ—
 ଶାଶ୍ୱାତନ୍ତ ପଶ୍ଚିତ ପାଦପଦ୍ମର
 ମଦମୟ ଫଣିବର ମୃଦୁସ୍ୱ-ଛଳେ
 ଉତ୍ତାରଣ କଲେ କବା କସ୍ତ କସ୍ତ ଧ୍ୱନି ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣସେବ୍ୟ ମଦବାତେ ଅତୋଳିତ ହୋଇ
 ସୁରଭିତା ସୁବ୍ରମାସ ବନଲତାମାନେ
 ସମୀପରେ ବୁଲୁଥିବା ଦିଲ୍ଲିପ ଶିରେ
 ଅସ୍ତର ଲତାରେ ପୁର ମହଲାଇ ପରି
 ବୃନ୍ଦରୂପ ସ୍ୱପ୍ନବୃଷ୍ଟି କଲେ ଅବରତ ।

ଧନ୍ବନ ଧରଲେହେଁ ନରେନ୍ଦ୍ରମଣିଙ୍କ
 ସଦୟ ହୃଦୟ ଦେଖି, ଦଳ ଦଳ ହୋଇ
 କୋମଳ ସୁନ୍ଦରତନ୍ତୁ-କୁରଙ୍ଗୀ ନଚୟ
 ନିଶିଙ୍କ ହୃଦୟେ ତାଙ୍କ ବିଗ୍ରହ ବିମଳ
 ବିଲେକି, ଲଭିଲେ ଚକ୍ଷୁ ବିସ୍ମୟିତା ଫଳ ।
 ଠାବେ ଠାବେ ଘନବନେ ମୁଦୁସମୀରଣ,
 ପୁରୁଣା ବାହିନୀ ରକ୍ତ ମଝିରେ ପ୍ରବେଶି
 କଇଁଶୀ ବାଳିକା ପରି କରୁଥିଲା ସ୍ବନ,
 ଦୂରେ ତରୁକୁଞ୍ଜେ ବସି, ଶୁଣି ଶୁଣି ତାହା
 ନରମଣି, ମୟୁଥିଲେ ବନଦେବୀମାନେ
 ଗାଉଥିଲେ ଉଚ୍ଚେ କିବା ତାଙ୍କ ପଣ ଗୀତ ।
 ପ୍ରସ୍ତୁତାସରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦୁଳ ଅନଳ,
 ତରୁବର ଶାଖାମାନ ଦୋହଲାଇ ଧୀରେ,
 ଅଗୁର ପବନଗାନ୍ଧ—ଛନ୍ଦବିବର୍ଜିତ
 ସେ ନୃପଙ୍କୁ ସେବୁଥିଲା ବାନନେ ନିରତ ।
 ଅରଣ୍ୟରେ ନୃପମଣି ପ୍ରବେଶ ହୁଅନ୍ତେ
 ଉଦ୍ଭିଗ୍ନ ଦାବାନଳ ବିନାବରଣରେ,
 ବୃଦ୍ଧିହେଲା ଫୁଲଫଳ ବହୁପରିମାଣେ,
 ଦୁର୍ଲଭ ଜୀବଙ୍କୁ ବାଧା ନଦେଲେ ପ୍ରବଳେ ।
 ନଦୀମଧ୍ୟ ସହୃଦରେ ବୁଲି ବୁଲି ଭ୍ରମ
 ଦେଖିଲେ ଅନେକ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ବାନନ ମଧ୍ୟରେ,
 ସରସୀ ଜଳରେ ପଶି କାହିଁକି ବରାହେ
 ଲେଟୁଥିଲେ କାଦୁଅରେ ଶର୍ପିକାକୁଳରେ,
 ଫୁଲର ଫୁଲର କଣ୍ଠ ଉଚ୍ଚତରୁତାଳେ
 କାହିଁ ବସି କେଳୀମାନେ ଦେଉଥିଲେ ତାଙ୍କ,
 ପାଦପ ବିରଳସ୍ଥାନେ କାହିଁ ମୁରମାନେ
 ମୁଦୁଦୁର୍ଗ-ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ବୁଲି ବୁଲି ଧୀରେ
 ଚକ୍ଷୁ ତରଙ୍ଗ ସ୍ନିଗ୍ଧ ଗୁରୁ ଗୁହାଣିରେ
 କରୁଥିଲେ ବାନନକୁ ଶ୍ୟାମଳବରଣ ।
 ଏଭାବେ ନରେନ୍ଦ୍ରମଣି ଧେନ୍ବସଙ୍ଗେ ଭ୍ରମି

ଦିନଶେଷେ ଆଶ୍ରମକୁ ଆସିଲେ ବାହୁଡ଼ି
 ନନ୍ଦନାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ, ଦେଖି ହେଲା ପ୍ରତେ
 ଶିଷ୍ୟସମାଜ—ଭୂପଯୋଗେ ସେ ନନ୍ଦନା
 ସତେକ ଅର୍ଚ୍ଚିତା ହୋଇ ସକଳପ୍ରକାରେ ?
 ବଧୂପୁତ୍ର ଶିବା ପରି ହେଲେ ସୁଶୋଭନା ।
 ପ୍ରକାଳ ପରାଏ ଲାଲ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ଧେନ୍ବୁ,
 କାଞ୍ଚନ କୋରକ କାନ୍ତ-ସାନ୍ଧ୍ୟ ଦିନମଣି,
 ଦୁହେଁ ଦିଗଦିଗନ୍ତର ସୁପବନ କରି
 ଭ୍ରମଣେ ଦିବସ ଶେଷେ, କ୍ଳାନ୍ତ କଳେବରେ
 ଫେରି ବିଜେକଲେ ନିଜ ନିଜ ନିକେତନେ ।
 ସର୍ପୀରେ ଚଳିଲେ ଏକ ଚରମାଚଳକୁ
 ଏପରା ବଶିଷ୍ଠଙ୍କର ପବନ ଆଶ୍ରମେ ।
 ଏକେ ଦୁଆଦେବ ଗାଈ, ତହିଁରେ ଡାହାର
 ମାଠିଆରୁ ବଳସ୍ତନ, ରଜାଙ୍କର ପୁଣି
 ରୋଷା ମୋଟା ସୁରମାର ମୁଦୁ କଳେବର,
 ଏଣି ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୁଲି ମନ୍ତ୍ରରଗତରେ—
 ତପୋବନ ଅଭିମୁଖେ ବନ୍ତୁ ଦୁହେଁ ଫେରି,
 ପବନ ଆଶ୍ରମପଥ କଲେ ଅଳଂକୃତ ।
 ବନକୁ ଗମିଲା ବେଳୁଁ ପଥ ଗୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ି
 ରହୁଥିଲେ ସୁଦକ୍ଷିଣା ମହାଈନ୍ଦ୍ରକରେ,
 ଏବେ ନନ୍ଦନାଙ୍କ ସହ ନରକୁଳମଣି
 ବାହୁଡ଼ି ଆସିବା ଦେଖି, ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନିତ ପ୍ରାଣେ
 ଉପବାସୀ ପ୍ରାୟ ସ୍ତ୍ରୀୟ ବିଶାଳ ନୟନେ,
 ପାନକଲେ ତାଙ୍କୁ କିସେ ନିର୍ଦ୍ଦମେଷ ହୋଇ ।
 ଆଗେ ଧେନ୍ବୁ ତାଙ୍କପଛେ ଥିଲେ ନରମଣି,
 ସମ୍ମୁଖେ ହୁଅନ୍ତେ ଉଭୟ ସୁଦକ୍ଷିଣାଗଣୀ,
 ରଜାରାଣୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦଶିଲେ ନନ୍ଦନା
 ଦିବସ ରଜନୀ ମଧ୍ୟେ ପେଡ଼େ ସନ୍ଧ୍ୟାଗଣୀ ।
 ପୂଜା ଉପରୁ ଧରି ତହିଁ ମହାଦେଇ
 ଧେନ୍ବୁକୁ ପ୍ରଣାମ ପୁଣି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରି

ଅଥ ଧବି—ଦ୍ଵାରରୂପୀ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାମୟେ
 ଟିକାଦେଇ ପୂଜାକଲେ ଅତରକ୍ତରେ ।
 ବସୋୟୁକା ହୋଇଲେ ହେଁ ସେହୁ ପୂଜାମାନ
 ନନ୍ଦନା ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତେ
 ପ୍ରୀତ ହେଲେ ସେ ଦମ୍ଭ, ସେଣୁ ତାଙ୍କପରି
 ମହାସ୍ବାମୀନଙ୍କ ଶୁଭ ଅନୁଗ୍ରହଚକ୍ର
 ଭକ୍ତଙ୍କର ସ୍ବରାଜ୍ୟ କରଇ ପ୍ରକାଶ ।
 ଗୁରୁ ଗୁରୁଜାୟାପଦେ ଓଳଗି ହୋଇଣ,
 ଅଗ୍ରତ ବିଜୟୀ ଭୂପ ସାକ୍ଷୀକୃତ୍ୟଅନ୍ତେ
 ଦୁର୍ଗଦୁର୍ଦ୍ଦ ସାରିଲୁ, ଶୂନ୍ୟେ ନନ୍ଦନା
 ତାହାଙ୍କ ସେବାରେ ପୁଣି କଲାଲେ ମତି ।
 ପୂଜା ଉପହାରମାନ ନିକଟରେ ପୋଇ,
 ଦୀପଜାଳ, ସେ ଗାଗୁକୁ ନାଗୁଜନା କରି
 ବସିଲେ ଅପୋଷାଧିପ ଅନନ୍ଦମନରେ,
 ତମେ ଧେନ୍ବୁ ଶୂନ୍ୟେ ସେ ଶୋଇଲେ ରହିରେ,
 ପ୍ରଭାତେ ଉଠନ୍ତେ ପୁଣି ଉଠିଲେ ସବୁରେ ।
 ପୋଷ୍ୟ ପୁତ୍ର ଲଭିପାର ମହର୍ଷୀ ସହୃଦ
 ଏହିରୂପେ ସୁକଠୋର ଶ୍ରଦ୍ଧାମାନ କରି
 ବିପଳ-ମୋଚନ-କ୍ଷମ ପୂଜନୀୟ ପଣ—
 ସୁଜନଙ୍କ ଗଲ ଏକବିଂଶତି ଦବସ ।
 ବୁଝିବା ପାଇଁକି ନିଜ ଭକ୍ତର ସ୍ବର,
 ବଶିଷ୍ଠ ରୁଷିଙ୍କ ଧେନ୍ବୁ, ତହିଁଆରଦନ
 ଏଣେତେଣେ ଚରି ଚର ଅଲକ୍ଷିତ ଭାବେ,
 ଗଙ୍ଗା ପ୍ରପାତରେ ସ୍ନାତ ନବଦୃଶେ ଲେଖି—
 ହମାଳୟ ଗହରରେ ପ୍ରବେଶିଲେ ଯାଇ ।
 ଏକେ ରୁଷିକୁଳଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ଧେନ୍ବୁ,
 ଦୁର୍ଜେ ବଶିଷ୍ଠନାୟା ସୁରାକ୍ଷା ସୁତା
 ତାଙ୍କୁ କି ପାରିବେ ହିଁସି ହିଁସୁଜନୁମାନେ ?
 ଏହା ସ୍ବର ଏକମନେ ଗିରାନ୍ତର ଶୋଭା
 ଦେଖୁଥିଲେ ନୃପବର, ସହସା ଲଠିରୁ

ଅଳକେଷେ କେଉଁ ଏକ କରଳ କେଶରୀ
 ସେକାଳେ ଧେନ୍ବୁକୁ ବଳେ କଲ ଅବମଣ ।
 ଟେପୋଲୁକୁ ମୁଗେଇର ଗଣ୍ଡାରଗଣ୍ଡିନ—
 ନନ୍ଦନାର ଆର୍ତ୍ତସ୍ବର, ଗିରୀନ୍ଦ୍ର ଗହ୍ବରେ
 ଘୋର ପ୍ରତିଧ୍ବନି ବାଣେ ପ୍ରସ୍ତୁତତା ଭଜି,
 ଦିଲ୍ଲପଙ୍କ ଗିରିଲଗ୍ନ ନେତ୍ରମୁଗଳକୁ
 ସୁଦାରେ ଟାଣିଲପରି ଓଟାରିଲ ବଳେ ।
 ଦେଖିଲେ ସେ ଧନ୍ବୁକର ଚକ୍ରରେ ଚମକି
 ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଗାଞ୍ଜପୁଷ୍ପେ ବସିଛି କେଶରୀ,
 ଗେରବେ ଅରୁଣକାନ୍ତ ଅଧ୍ୟତ୍ୟକାସରେ
 ଧକଳକୁସୁମାଞ୍ଜଳ ଲେପ୍ତତରୁ ପରି ।
 ଦେଖି ଏ ଅଚକ୍ଷୁନାୟ ଦୁଃଖ ନରମଣି
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲଢ଼ିତ ହୋଇ, ବିଳମ୍ବ ନ କରି
 ସିଂହକୁ ବଧବାଇଗି ଶୀଘ୍ର ଏକ ଶର
 ତୁଣୀରୁ କାଟିବା ପାଇଁ ବଢ଼ାଇଲେ କର;
 ନିଜଭୁବେ ବଳିଅର ଅଟନ୍ତ ସେ ଯେଣୁ
 ସାମାନ୍ୟ ସିଂହକୁ କପାଁ କରନ୍ତେ ଭ୍ରୁକ୍ଷେପ ।
 ଚକ୍ଷୁଳ ହସ୍ତରେ ବାର ଟାଣୁ ଟାଣୁ ଶର
 ନପାରିଲେ କାନ୍ତି ଆଉ, ରହିଲ ଲଟକି
 ତୁଣୀର ଭିତରେ ସ୍ଥିତ ବାଣପ୍ରାନ୍ତେ ଲଗ୍ନ
 ତାହାଙ୍କ ଅଙ୍ଗୁଳ ବେନ, ସ୍ବରଞ୍ଜିତ କରି
 ନିଶପ୍ରଭ ଯୋଗେ ସେହୁ ଶର-କଙ୍କପତ୍ର ।
 ବାହୁସ୍ବର ହେବା ଯୋଗୁଁ ଚିନ୍ତାପିତ ପର
 ରହିଲେ ନିଶ୍ଚଳେ ନୃପ; ତାହାଙ୍କ ଅଗରେ
 ମାଡ଼ିବସି ନନ୍ଦନାଙ୍କୁ ଓଟାରୁଛୁ ସିଂହ,
 ତଥାପି ଅସମ ହୋଇ ତାକୁ ମାରବାରେ
 ମନ୍ଦୋଦରୀ ରୁକ୍ମବୀର୍ଯ୍ୟ ବିଷଧର ପ୍ରାୟ
 ଦଗ୍ଧହେଲେ ନିଜେ ଶୁର ନିଜ ଦେଜାନଳେ ।
 ନନ୍ଦନାଙ୍କୁ ଦୃଢ଼ଭବେ ଧରି ସେ କେଶରୀ,
 ସ୍ବାଧିଜନ ପକ୍ଷପାତି, ସୂର୍ଯ୍ୟବଶିଷ୍ଟେ,

ବାହୁଡ଼ବସୋଗୁଁ ଆସୁ ବସୁ ତ-ନୁପଦୁ,
 କହୁଇ ବସୁ ତକର ମନୁଷ୍ୟ ଶ୍ରୀରେ—
 ମନ୍ତ୍ରପାଳ ବୃଥାଶ୍ରମେ ମାତୁରୁ କପାଳ
 ହେବ ନାହିଁ କହୁ ଫଳ, ନିଶେଷ କଲେହେଁ
 ମୋପରେ ସାୟକଜାଳ କାରବାରକର,
 ଭବିଷ୍ୟେ ଗରି କେରେ ଟଳଇକି ଗାରେ ?
 ତରୁଉନୁଳକ ଝଞ୍ଜା କାତ୍ୟାବ ଅଭାବେ ।
 କେଳାସ ଧବଳ ବୃଷେ ଅଶ୍ୱେତୁଣ କାଳେ,
 ବୃଥାକଣେ ବୃଥାମୟ ଦେବ ଶୂଳପାଣି,
 ଚରଣ ସ୍ଥାପନ କରି ମୋହର ପୁଷ୍ପକୁ
 କରଇନ୍ତି ସୁପଦନ, ନିକୁନ୍-ବାକବ
 କୁମ୍ଭୋଦର ନାମ ମୋର, ଜାଣ ମହାଶର !
 ଅନ୍ତମୁଖୁ ରୁଦ୍ଧକର ଅଟଇ କଳର ।
 ଏହି ଯେ ଦେଖୁଛୁ ଶୁରୁ ଦେବଦାରୁତରୁ
 ନୃପମଣି ସମ୍ମୁଖରେ, ନିଜେ ବୃଷଧ୍ୱଜ,
 ପୁନଃବେ କରଇନ୍ତି ଏହାକୁ ପ୍ରହରଣ,
 ପା'କୁ ପ୍ରନବୁଲୁ ହେମ କୁମ୍ଭ ପୟଦାନେ
 ମହାଦରେ ଅବରତ କେତେ ପଦ କରି
 ପାଳଇନ୍ତି ସମ୍ପେଦରେ ହିମାନ୍ତ ତନୟ ।
 ଦିନେ ମଦମତ୍ତ ଏକ ଅରଣ୍ୟ ବୁଝିର
 ଅନାୟାସେ ବୁଲି ବୁଲି ଏକନେ ପ୍ରବେଶି,
 କଣ୍ଡୁଳ କପୋଳ ଘସି ପାଦପରୁ ଗୁଲି
 ଅନନ୍ଦେ ଉଠାଇଥିଲା, ଦେଖି ତା ଭବାନୀ
 ଦୈତ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ରାଦାତେ ଶତବିଂଶତି-ଶରୀର—
 ସୁଦକୁ ଦେଖିଲା ପର ହୋଇଲେ ଦୁଃଖିତ ।
 ସେହୁଦିନୁ ଜାଣ ନୃପ ଶୂଳପାଣି ମୋର—
 ଅଜାଗତ-ସତେ କରି ଜାଣିବା ବଧାନ, (୧)
 ବନହାତୀମାନଙ୍କର ଭୟଜାତ ପାଇଁ

ଜଗୁଆଳ କରନ୍ତି ମତେ ଏ ଗିରିରେ ।
 ମହେଶ୍ୱରଙ୍କର ଦତ୍ତ ଶାନ୍ତୀରୂପେ ମୋର
 ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଏ ଧେନ୍ୱଗୋଟି, ରକ୍ତପାନ କର
 ଉପବାସୀ ଅଛି ମୁହିଁ ହେବ ପରତପ୍ତ,
 ସୁଧାକର ସୁଧାଦେଖି ଦେବଗଣ ସନ୍ତୁ
 କେବେ କି ମୁରୁଛି ତାକୁ ପାରେ ହେ ବାରେନ୍ଦ୍ର !
 ଏଣୁ ଏ ଧେନ୍ୱକୁ ରକ୍ଷା କରବା ବସନ୍ତେ
 ଶାନ୍ତଦୃଷ୍ଟ ଧୀରମଣି, ନନ୍ଦ୍ୟ ଲଳିତ
 ନମାସକ ରଖି ଦୋଳି, କରନ୍ତି ପ୍ରବାସ
 ଉପଦ୍ରବ ଶିଷ୍ୟଭକ୍ତ ଗୁରୁଠାରେ ହୃଦେ,
 ରକ୍ଷଣୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଶସ୍ତ୍ର ଅବସ୍ଥାହୋଇଲେ
 ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା କାର୍ତ୍ତି ଲେଖ ଦୃଢ଼ଭକ୍ତି କଲେ ?
 ସିଂହଠାରୁ ଶୁଣି ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗର ବଚନ
 ବାର ବନ୍ଦନାୟ ଧନ୍ୱୀ ଅସୋଧାର ଭୂପ
 ବୁଝିଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତକଥା, ଶିବଙ୍କ ପ୍ରସାଦେ
 ନିଜଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିହତ ହୋଇଅଛି ବୋଲି;
 ସ୍ତ୍ରୀସୁସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ଏଣୁ କରୁଥିଲେ ପାତ୍ରା
 ଅବଶ, ମନରୁ କାହା କଲେ ସେ ବର୍ଜନ ।
 ଜୀବନେ ପ୍ରଥମେ ଏହି ଶର ମାରବାରେ
 ଏରୂପେ ଅବୃତ୍ତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ସେ ଚକ୍ରତେ,
 କଳ୍ପ ପ୍ରହାରେଞ୍ଚୁ ଭଦ୍ର ମହେଶଙ୍କୁ ଦେଖି
 ଜଗିଥିବ ହେଲେପର, ଶେଷେ ପ୍ରବୁଦ୍ଧବେ
 ରହି, ଉଦ୍ଧରଲେ ଭୂପ ଶିବଙ୍କ ସିଂହକୁ ।
 ଶକ୍ରସ୍ଥାନ ହୋଇଛି ମୁଁ ପେଶୁ ହେ ବେଶବା !
 ବେଶ ନିଶ୍ଚେ ଜାଣୁଅଛି ହେବ ହାସ୍ୟାସ୍ତବ
 କହଲେ ମୋ ମନକଥା, ମାତ୍ର ହୃଦେ ସାଧୋ !
 ଜଗତେ ସକଳ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ମନ
 ଜାଣିବୋଇ କରୁଅଛି ଏହି ନିବେଦନ—
 ଚରାଚର ବିଶ୍ୱସୃଷ୍ଟି ସ୍ଥିତି ସ୍ଥଳସ୍ୱର—
 ହେବୁଛୁ ତ ଭୂତନାଥ ଆଶ୍ରୟ ଅଟନ୍ତି

ଶତଶତ ବାର ମୋର, ଏହାବୋଲି କହେ !
 ଚରଣାଗ ପୁନ୍ୟଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଗୋବିନ୍ଦ,
 ମୋ ସମକ୍ଷେ ଅନାୟାସେ ହୋଇବ ବନାଶ,
 ନୀରବରେ ଠିଆହୋଇ ଦେଖୁଥିବି ମୁହିଁ;
 ଏହାନ୍ତରେ, ଅଜାଗତସବୁ-ଭୋଜା ଭୁମ୍ଭେ
 ହରାଶୁର, (୧) ମୋ ଶରୀରେ ପୁଣିକର ଅସି
 ଭୁମ୍ଭର ବିଷମକ୍ଷୁଧା, ଶକ୍ତ ଦୟାକହ
 ମୁନିବର ନନ୍ଦନଙ୍କୁ, ଉତ୍ସୁକ ହେବନି,
 ତିବା ଅବସାନ ହେଉ ତାହାଙ୍କ କାହୁଣ୍ଡି ।
 ହରାଙ୍କର ଅନ୍ତତର ସେ କେଶରୀ ତହୁଁ
 ନରବରଙ୍କର ଏହି ବଚନ ଆକର୍ଷି,
 ଗିରି ଗହରର ସେତେ ଗାଡ଼ ଅଜକାର,
 ଦଶନ କାନ୍ତିରେ ହେଲେ ଖଣ୍ଡିତ କରି
 ସୁତହାସ୍ୟେ ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ କହିଲେ ଏସନ—
 ଜଗତର ଆଧିପତି, ଏକମାତ୍ର ଛନ୍ଦ,
 ନବୀନ ବୟସ, ଏହି କମଳାୟ ଗାନ୍ଧି,
 ସବଦା ଅଟଇ ଭୁପ ଜଗତେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ,
 ପାଇଅଛ ଏକାଧାରରେ, ଭୁମ୍ଭେ ସେ ସକଳ,
 ସାମାନ୍ୟ ଗାନ୍ଧାର ପାଇଁ ତାର ଅପରାଧ,
 ହେ ଭୁପାଳକୁଳମଣି ଭବଦେଶ ମନେ
 ବିରୁଦ୍ଧ ବିମୁକ୍ତବନା କେ କରେ ଜଗତେ ।
 ଧର୍ମ ଉପାହୁଁନ ପାଇଁ ଅବା ସେତେ ଭୁମ୍ଭେ
 ଜୀବପ୍ରତି ଦୟା କରି, ନିଜ ପ୍ରାଣ ଦେଇ,
 ଗୁହ୍ୟଅଛି ରଖିବାକୁ ବଶିଷ୍ଠ ଧେନ୍ବକୁ
 ତାହେଲେ ଭୁମ୍ଭର ନାଶେ କେବଳ ମଙ୍ଗଳ
 ହେବ ଏହି ନନ୍ଦନର, ମାତ୍ର ନିରାପଦ
 ଆହେ ନରନାଥ ଭୁମ୍ଭେ ପୁଲେ ସ୍ବରାଜ୍ୟରେ,
 ପ୍ରଜାଙ୍କୁ କରିବ ରକ୍ଷା ନାନା ବିପଦରୁ

ପିତା ପରି, ପରେ ଦୁଷ୍ଟକୁଳଉତ୍ପତ୍ତିକନ୍ତ ।
 ତରୁଛ କି ? ଅବା ଭୁମ୍ଭ ଗୁରୁଦେବଙ୍କର
 ଏକମାତ୍ର ଏହି ଧେନ୍ବୁ ଦିନଷ୍ଟ ହୋଇଲେ
 ମହାତୋଷେ ଦୃଢ଼ାଶନସମ ତଣ୍ଡ ହୋଇ
 ଅଭିଷାପ ଦେବେ ବୋଲି, କାହେଲେ ଗୋଟିଏ
 ଏହିରୂପ ଦୁର୍ଗବଳୀ ଗାଗ୍ର ଦାନ ଦେଇ
 ତାହାଙ୍କ ଗୋପାଶ୍ରମର ପାରବ ନିବାସ,
 ଧରତଳେ ସ୍ବପ୍ନସ୍ଥ ଶ୍ରେଣେ ଅଧିବାସୀ
 ଭୁମ୍ଭ ଏ ତନ୍ତ୍ର ଏଣୁ ରଖ ସର୍ବ କର
 ଦଣ୍ଡଧର ! ସୁବିଧାଂଶୁ ରାଜ-ପଦବାହୁ,
 ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ରୁ କହନ୍ତି ଲେବେ, ପ୍ରଭେଦ ଏହିକି
 ରାଜପଦ ମହାତଳେ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ରୁ ସ୍ବର୍ଗରେ ।
 ମେଘଧୂନ ପରି ଘୋର ଶ୍ରେର ନିନାଦେ
 କମ୍ପାଇଣ ଗିରିଗୁହା ନିବୃତ୍ତ ଦୁଃଖିନୀ
 ଏହା କହୁ ମୁଗରାଜ, ପ୍ରତିଧ୍ବନି କରି
 ସତେଜ ପଦପଦ୍ମ ଗରାବ ଦୁଃଖରେ
 ନିବେଦିଲେ ନରେଶଙ୍କୁ ସର୍ବକ୍ଷମ ପାଇଁକି ?
 ସିଂହର ଚତନମାନ ପୁଣି ଅଭିପରେ ।
 ଏମନ୍ତ କେଶରୀସହ କଥା ହେଲାକେଲେ
 ଭୟରେ ଚଞ୍ଚଳ ନେତ୍ର ରାଶିଙ୍କର ଧେନ୍ବୁ
 ଫେରାଇ ଫେରାଇ ମୁଖ ନରେନ୍ଦ୍ର, ଅକ୍ଷର
 ଗୁହାଗେ ଅଧୀରଚିତ୍ତେ କଲକଲ ହୋଇ,
 ତା ଦେଖି ଦୟାଦ୍ରୁଚିତ୍ତେ ଅତେଜ ନରେଶ
 ଭାଷିଲେ ସିଂହକୁ ଏହି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କଥା—
 ଏ ଶିହିୟ ଶବଦର ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତିକୁ ପରେ
 ଭରୁଛ କି ମୁଗରାଜ, କ୍ଷତ୍ର ଶାଣ ସେହୁ
 କରଇ, ଶିହିୟ ନାମେ ହୁଏ ସେ ବିଚିତ୍ର
 ଶିହିୟ ଶବଦ କହୁ ତାର ବ୍ୟବହାର
 କରବା କଠିନ ଅତି ଅଟଇ ସଂସାରେ,
 ସ୍ବଭାବେ ଶିହିୟ ମୁହିଁ ଯୁଦ୍ଧ ବ୍ୟବସାୟୀ,

ସେ ଶିଶୁ ଶବଦକୁ ବରୁକାପେ ଧରି
 ଶେଷସମାଜରେ କେତେ ଦେଖାଇବ ମୁଖ,
 କି ଫଳ ପାଇବି ଥିବା ଏ ଗୁଳି ଶ୍ରେଣୀରେ
 କି ଫଳ ବା ହେବ କଲକିତ ଏ ଶ୍ରେଣୀରେ:
 କିପରି କହୁଛୁ ତୁମ୍ଭେ ! ମହାଶୟନୀ ହୋଇ
 ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ କିଛି, କରବି କେମିତି
 ମହର୍ଷିଙ୍କ ଚୋପଣାକୁ ଅନ୍ୟ ଗାଢ଼ ଦେଇ ?
 ପୁଣ୍ୟମୟୀ ଏ ନନ୍ଦନା କାମଧେନୁଠାରୁ
 କଦାପି ହୁହୁନ୍ତି ନ୍ୟୁନ, ରୁଦ୍ଧ ତେଜେ ସିନା
 ଆଦମଣ୍ଡଳ କରୁଅଛୁ ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କୁ ଏବେ ।
 କଥା ଏ ମୋହର ଶୁଣ ଅହେ ମୁଣେଶ୍ୱର !
 ଅନ୍ଧାରତସକ୍-ଶ୍ରେଣୀ ତୁମ୍ଭେ ସବୁକାଳେ
 ଲୋପାଣିକର ବରେ ଏ ବନ ରତରେ,
 ଏଣୁ ନିଜେ ଉପସ୍ଥିତା ଏ ଗାଢ଼ ତୁମ୍ଭର
 ସମୀପ ଅଟଇ ପ୍ରାପ୍ୟ, ତାର ବଦଳରେ
 ମୋର ଦେହ ରୂପ ମୂଲ୍ୟ ନେଇ ଦୟାବଦ୍ଧ
 ଶତ୍ରୁଦିଅ ଯାନ୍ତୁ ସେହି, ତା'ହେଲେ ତୁମ୍ଭର,
 ଉପକାସ ପାରିଣାର ନୋହୁବି ବ୍ୟାଘାତ
 ତିଳମାନ୍ଦ୍ର, ମହର୍ଷିଙ୍କ ସାଗବର୍ଣ୍ଣ ପୁଣି
 ପୁଣ୍ୟପରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ହୋଇବି ସମ୍ପନ୍ନ ;
 ଅନ୍ତର କଥା ଏ ଶୁଣ ହେ ଶିବକିଙ୍କର,
 ରଞ୍ଜିତାୟି ଦ୍ରବ୍ୟଟିକୁ ବିନାଶୀ ରକ୍ଷକ
 ଅଳ୍ପେଶେ, ଅକ୍ଷତଦେବେ, ପ୍ରଭୁର ସମକ୍ଷେ
 ସିଦ୍ଧିପାଇଁ ଦୃଢ଼ ଅଛି କି କଦାପି ସମର୍ଥ ?
 ଅକ୍ଷତ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏହା ଭଲଭାବେ ଜଣା,
 ପରାଧୀନ ଅଟ ବୋଲି ଦେଖତ କିପରି
 କେତେ ସତେ, କେତେ ଶ୍ରମେ, କେତେ କଠିନରେ,
 ରକ୍ଷା କରୁଅଛୁ ଏହି ଦେବଦାରୁ ତରୁ ।
 ଥିବା ଯେବେ ମନେ ମନେ କରୁଛୁ ସଂକଳ୍ପ
 ନ ବଧୁକ ମୋତେ ବୋଲି, ତେବେ ଦୟାବଦ୍ଧ

ରକ୍ଷାକର ଅପାର୍ଥିବ ମୋର କାହିଁ-ଦେହ
 ଥରେ ସୁପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ, ହେ ଚକ୍ରାବତ !
 ଜନ୍ମିଲେ ମରଣ ନିଶ୍ଚୟ, ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ପ୍ରାଣୀ
 ଜନ୍ମି ଏହି ଧରଣୀମେ ମରୁଛନ୍ତି ନିତ,
 କାହିଁକୁ ବିଲେପ କର ସେ ମୃତ୍ୟୁ ଭୟରେ,
 ଶଶ ବିଧିବିଧାନ କାୟେ କିବା ପ୍ରୟୋଜନ ।
 ସୁଜନେ, ସୁଜନେ, ସିଂହ ! ଦରଶନ ମାତେ
 ହୁଅଇ ବଳିହୁ ଲଭ, ସେ ବଳିହୁ ପୁଣି
 ସମ୍ପାଦଣ ହେଲେ ହୁଏ ଅତି ଦୁଃଖର,
 ଏବେ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ତା' ଅଲକ୍ଷିତ ଭାବେ
 ମିଳିଲାଣି ଏକାନ୍ତରେ ଅସି ଏ କାନ୍ତାରେ,
 ଏଣୁ ହେ ଶିବକୃତ୍ୟ କରେ ନବେଦନ
 ବଳିର ପ୍ରାର୍ଥନା କେରେ ବିଫଳ ନ କର ।
 ସାଧୁଚେତା ନୃପଙ୍କର ଏ ବଚନ ଶୁଣି
 “ହେଉଚେତେ” ବୋଲି ସିଂହ ବୋଲନ୍ତେ ତପଣ,
 ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରମାନ ଛାଡ଼ି, ପ୍ରସନ୍ନବଦନେ,
 କାତ୍ୟାୟନ କାହୁଁ ହୋଇ, ନୃପ ସୁଖର
 ଅମିଷ ପିଣ୍ଡର ପରି କଲେ ସମର୍ପଣ ।
 ଏହିଭାବେ ଯେକାଳରେ ଶୁଣି ସିଂହର
 ଅନୁମତି ପ୍ରତିପାଦେ ଅନନ୍ତ ବଦନେ
 ରହିଥିଲେ ମୌନଭାବେ ଧରକୁ ସେ ଚାହିଁ,
 ସେକାଳେ ତାହାଙ୍କ ଦେହେ ବିଦ୍ୟାଧରକୁଳ
 ବୁଝୁନ ବର୍ଷଣ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ କଲେ ଅବସ୍ଥାପନ ।
 ବିଂଶତି “ଉଠବସ” ଏ ମଧୁର ବାଣୀ
 ଶୁଣି, ନରମଣି ଧୀରେ ଗାନ୍ଧୋଧାନ କରି
 ଦେଖିଲେ, ଚକ୍ରାବତ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ମାତାପରି
 ଏକା ସେହି ପୁଣ୍ୟମୟୀ ନନ୍ଦନା ରାଜନ୍ତି ।
 କରଣ ବିସ୍ମୟର ଚନ୍ଦ୍ର ଧୂଳି
 କହିଲେ ସେ ହୋମଧେନୁ ତହିଁ ସମ୍ମୁଖରେ,
 “ହେ ସାଧୋ ! ପରାସ୍ତା ମୁହିଁ କରୁଥିଲି ସିନା

ଏହୁରୂପେ ମାୟା କରି, ମୁନିବର ବରେ
 ହୁଏ ଦୁରେ ଥାଇ ସମ ନ ପାରଇ ହୁଏ ।
 ବୁରୁରା ମୋର ପ୍ରତି ହୁଏ ସୁଦୟା,
 ଦେଖି ପ୍ରୀତି ହେଲ ବସ, ମାଗିନଥ ବର
 ସଥାରୁତ, ଏକା ଦୁର୍ଗଦାନ୍ତୀ ବୋଲି ମୋତେ
 ଭବ ନାହିଁ ନରସାଇ, ପରତୁଷ୍ଟ ହେଲେ
 ଭକ୍ତ ମୁଁ ଦେଇଥାଏ ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ।”
 ନିଜ ଭୁବନେ ବର ପଦ ଅଧିକାରୀ,
 ଅର୍ପଣକାରକ, ତହିଁ ସେ ଶେଷକାଳକ
 ମାଗିନେଲେ ଏହି ବର, ବଶପ୍ରକୃତିକ
 ପୁଣ୍ୟ ଶ୍ଳୋକ ଚରଣଶା ଏକ ସୁଦରୁ
 ଶୁଭେ ସୁଦୟା ଶର୍ତ୍ତେ ଜାତହେବା ପାଇଁ ।
 ପ୍ରସନ୍ନେ ‘ଦୟାଳୁ’ ବୋଲି ବର ଦେଇ ଧେନ୍ବୁ
 କହିଲେ ନୃପକୁ ସ୍ନେହେ ‘ହେ ବସ ସାନନ୍ଦେ
 ପଦପୁଟେ କର ପାନ ଦୁହିଁ ମୋର ଦୁର୍ଗା ।’
 ଶୁଣିଲେ ଭୁପତି ଧୀରେ କରଯୋଡ଼ି କରି,
 “ଅସ୍ତି ମାତା ମୋର ଇଚ୍ଛା ବସନ୍ତାନ ଅନ୍ତେ,
 ଶୁଭର ଅଭିମତେ, ହୋମଦାର୍ଥ ଶେଷେ,
 ତକ ଅବଶିଷ୍ଟ ଶୀର କରବି ଗ୍ରହଣ,
 ନିଏଁ ସଥା ପୃଥ୍ବୀର ଅସୁରୁ ଶତ୍ରୁ ।
 ଏକାଦେ ବାସୁକି ତୋଷି, ସଥାକାଳେ ଭୁପ
 ଅସିଲେ ଅଶ୍ୱତ୍ଥମ ଫେରି ତାହାଙ୍କର ସହ
 ଅଥ ଆଜ୍ଞାଦରେ ପୁଣି ପ୍ରିୟତମଙ୍କର
 ପ୍ରସନ୍ନ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁଖ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ଆଶୁ
 ଅନୁମାନ କରିଥିଲେ ନରେନ୍ଦ୍ର, ମହର୍ଷୀ
 ପୁଣ୍ୟମୟୀ ନନ୍ଦମାଳ ବରଦେବା କଥା,
 ସିଦ୍ଧମନୋରଥ ନୃପ ପୁନରୁକ୍ତ ପରି
 ଅଗ୍ନେ ଶୁଭ ଅଗ୍ନେ ପଡ଼େ ତାହାଙ୍କ ପାଖରେ
 ଅନନ୍ଦେ ଗର୍ଭରୁ ହୋଇ ପରେ ସେ ବୃଷ୍ଣକ
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସବୁ କଲେ ନବେଦନ ।

ସାଧ୍ୟ ବଧୂମାନ ସାର ତହିଁ ନରପାଳ
 ବାହୁର ପାନ ଅନ୍ତେ, ହୋମବଧୂ ଶେଷେ
 ବଶିଷ୍ଠ ଆଦେଶରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଶ୍ରୀର
 ମୁନିଧେନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦନଙ୍କ ପାନ କଲେ ସୁଖେ,
 ସ୍ୱାପାହିତ ମୁର୍ତ୍ତିମାନ ଶୁଭ୍ରସଜ୍ଜ ପର ।
 ମହାମନା ମୁନି ତହିଁ ପରତନ ପ୍ରାତେ
 ପୁରୋକ୍ତ ଗୋଷପକା ବ୍ରତେ କରଇ ପାରଣା,
 ପ୍ରସ୍ଥାନ କାଳର ଶୁଭ ମାଙ୍ଗଳକ ପରେ
 ବେନିକୁ ପଠାଇ ଦେଲେ ନିଜର ନବରେ ।
 ଗୁରୁଦେବ, ଅରୁକ୍ଷିତ, ହୋମ ଦୃଢ଼ାଗନ,
 ସବସା, ଧେନ୍ଦ୍ରକୁ ପୁଣି ସୁଜାକର ଦୁର୍ଦ୍ଦେ,
 ସୁପବିତ୍ର ସେ ମଙ୍ଗଳ ଦିୟା ଅନୁଷ୍ଠାନେ
 ଧର ସମଧୂକତର ସମୁଦ୍ଧୁଳ କାନ୍ତି,
 କଲେ ନିଜ ରାଜଧାନୀ ଅଡ଼କୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ ।
 ଧର୍ମପତ୍ନୀ ସହ ସୁଖେ ସହସ୍ର ଶାସକ
 କସିର ପର ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଣି ମନୋରଥ ରଥେ,
 ପ୍ରତାପାତ (୧) ବିରହତ—ଅତ ସୁଖକର—
 ଶୁକ ମଞ୍ଜୁଧନ-ପୁଣି ବିମାନେ ଆସେହୁ
 ପଥ ଅତୀତ କଲେ ବବଧ ଅଳାପେ ।
 ନ ଦେଖି ସେ ନରେନ୍ଦ୍ରକୁ ବହୁତ ଦିନରୁ
 ରହୁଥିଲେ ମନଦୁଃଖେ ଦେଖିବାସୀମାନେ,
 ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ଦୃଢ଼ ବ୍ରତ ପାଳନ କ୍ଳେଶରେ
 କୁଣ ତନ୍ତ୍ର ସେ ନରେଶ ପ୍ରବେଶନ୍ତେ ଅସି
 ନଗରେ ଉତ୍ସବମନେ ଏବେ ମହାନନ୍ଦେ
 ନଗର ଉଦିତ ସୁରୁତନ୍ତ୍ରକଳାପର
 ପାନ କଲେ ବକା ତାଙ୍କୁ ଅନିମେଷ ନେତ୍ର ।
 ରତ୍ନ ଭୁଜ ପରାମୀ ଭୂପ ସ୍ତ୍ରୀ ନବରେ
 ପଥାବଧୂ ପୋରବର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହୋଇ,

ବେଦନିତ ନିବେଦନେ ପ୍ରବେଶି ଅନନ୍ଦେ,
 ବିଶାଳ ଭୁବଙ୍ଗସ୍ଥଳ ସମ ସାର ଭୂତେ
 ପୁଣି, ନିବେଶିଲେ ଏହି ଧରଣୀର ସ୍ବର
 ଅନ୍ଧି ମୁନିଙ୍କର ନେତ୍ର ନିର୍ଗତ ଝେୟାଉବୁ
 ଧରଣ୍ଡର ପୁଟକାଟଳ ପଥା ନରସୁଳୀ,
 କିମ୍ବା ପଥା କଞ୍ଚି ତ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦର ଡେଇଁବୁ
 କହୁଥିଲେ ଭାଗୀରଥୀ ମହା ସମାଦରେ,
 ତେହେଲେ କିହନ ଅନ୍ତେ ନନ୍ଦନାଙ୍କ ବରେ
 ଦେବତାଙ୍କ ସୁଦୃଃସହ ଅଂଶେ ତେଜୋମୟ—
 ସୁବିଧାପାତ ସୂର୍ଯ୍ୟବିଶ ମଙ୍ଗଳକାରକ—
 ଗର୍ବରୁ ଧାରଣ କଲେ ନାରୀ ଶିରୋମଣି
 ମହାରାଣୀ ସୁଦକ୍ଷିଣା ପୁଣ୍ୟମୟୀ ଦେବୀ ।

ତୃତୀୟ ସର୍ଗ

ଅନ୍ତଃସ୍ୱଭା ହେଲେ ତହିଁ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ମହର୍ଷୀ,
ଦେଖି ଦଳପଟ୍ଟ ହୃଦ ନାଚଇ ଉତ୍ସାସେ,
ସଖୀମାନଙ୍କର ନେତ୍ରେ ଅନନ୍ଦର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା
ତୀକା କଲ ଅବରତ, ପ୍ରସ୍ତର ହୃଦୟେ
ବାୟୁବେଗେ ଏ ବାରତା ବଶାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟେ,
ଶୁଣି ଦେଶବାସୀମାନେ ହୋଇଲେ ଗଦଗଦ
ମହାନନ୍ଦେ, ରବିକୁଳ ରକ୍ଷା ହେବ ଭବ ।
ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ମହର୍ଷୀଙ୍କ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଅନନ
ଦିଶିଲ ପାଶୁରବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରେଧର୍ମୁଲ ପରି,
କୁଣ ହୋଇଗଲ ତନ୍ତ୍ର, ପିନ୍ଧି ସୁକୁମାରୀ
ଅତି ଅଳ୍ପ ଅଭରଣ ଦିଶିଲେ ସୁନ୍ଦର,
ଅସଲ ପ୍ରଭତସୂର୍ଯ୍ୟ, ବରଳ ତାସରେ,
ସୁଲକାନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର, ପଥା ହୃଦୟ ଲକ୍ଷିତ ।
କାସିଲ ମୃତ୍ତିକା ପରି ତାହାଙ୍କ ବଦନ
ଅରେମାନ୍ଦ ଗ୍ରୀଣୀତାକୁ ଏଣୁ ଲେକପାଳ
ନୋହୁ ତୁମ୍ଭ ତୁମ୍ଭୁଥିଲେ ବାରବାର କର ।
ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ ଅବସାନେ କରଷା ପାଣିରେ—
ସିନ୍ଦୁ-ପଲ୍ଲବକୁ ଲଭି ବନଗଜ ପଥା ।
ସୁରପତି ସୁରଲେଖ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଲପରି
ତଳାଇ ବିକଟଗଡ଼ରେ ସୁବଜୟ ରଥ
ନିଜ ସୁତ, ଭେଗିବେ ଏ ଭୁଲେକକୁ ହେଲେ,
ବୋଲଅବା, ସୁଦକ୍ଷିଣା ବଳାଇଲେ ମନ
ମାଟି ଅସ୍ଥାବନ ପାଇଁ, ଆର୍ତ୍ତ ପରହର
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁସ୍ଥାକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଦାର୍ଥ ନକର ।
ସଦା ପରୁରୁଥିଲେ ଅଗ୍ରହେ ରାଜନ
ସଖୀକୃତେ, ଲକ୍ଷ୍ୟବସେ ନ କହନ୍ତି କିଛି
ପାଟମହାଦେଉ କେବେ ମୋର ଅଗେ ଅପେ,
କହ ହୃଦୟ କି କି ଦ୍ରବ୍ୟେ ବଳାନ୍ତି ସେ ଚକ୍ଷୁ,
କାହିଁରେ ତାହାଙ୍କ ମନ ହୋଇବ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ।

ଗର୍ଭପାତନାରେ ଶୀଘ୍ର ପାଟମହାଦେଇ
 ଦେଉଥିଲେ ପହଁ ମନ, ଅତିରେ ତା ଅସି
 ଉପସ୍ଥିତ ହେଉଥିଲ ମନୋମତରୁପେ,
 ଦିଲ୍ଲିପ ଭୂଷଣ ଚନ୍ଦ୍ର କୋଦଣ୍ଡ ଅଗରେ
 ସ୍ଵର୍ଗର ସମ୍ପଦ ସୁଦ୍ଧା ନ ଥିଲା ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ।
 ଗର୍ଭର ଦୁଃସହକ୍ଷେପ ଅତିବେଳେ,
 ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ, ନବ କାନ୍ତ ଲଭି,
 ମହାଶୀ ବହୁଲେ ଶୋଭା ଦେନ୍ତୁ ଅଗମେ
 ପାତଳ ପତରମାନ ପଡ଼ିଲୁ ଖସି
 ନବୀନ ପକ୍ଷିବେ ମଞ୍ଜୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ପରାଏ ।
 ତମାଳ ଶ୍ୟାମଳରୁ ଚୁରୁକ ଶୋଭିଲା
 ମହାଶୀଙ୍କ ସ୍ତନ ବେନ, କିନ୍ତୁକିନ୍ତୁ ବଢ଼ି
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୃଥୁଳ ହୋଇ, ଧୂଳାରୁ ହେଲେ
 ଅଳୟକୁ କମଳାୟ କମଳବଢ଼ିବୁ ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତରେ ବଢ଼ି ଧରି ଶର୍ମାଳତା ପଥା
 ଦେବନ ଗର୍ଭରେ ସୁତ ବହୁ କୋମଳାଙ୍ଗୀ
 ଆସିଲେ, ଅନ୍ତର୍ଜଳା ସରସ୍ଵତୀ ସମ ।
 ତାଙ୍କୁ ଦେଖି କେତେମତେ କହୁଥିଲେ ରାୟେ
 ପ୍ରେମାଦରେ ରତ୍ନଗର୍ଭ ବସୁମତୀ କୋଲି ।
 ସମ୍ପାଦକେ ପୁଂସବନ ଆକର୍ଷଣୀମାନ
 ମହୋଦଧୀରେ ନରମଣି, ଅଳବସ୍ତ୍ର ଦେଇ
 ଦରଦ୍ରୁକୁ, ବାଣ୍ଟିଦେଲେ ଧନରତ୍ନ ଆଦି
 ଅତୁଳ ସମ୍ପଦରାଜି ବ୍ରାହ୍ମଣ ନିକରେ,
 ସୁଦୃଢ଼ ଧନକାଳ ବିତରଣ କରି
 ଶେଷ ଉଦାରତା ଭୁଷ କରଲେ ପ୍ରକାଶ
 ସୁଦୃଢ଼ ତାହା ସିନା ସକଳ ମତରେ
 ପ୍ରେମସୁଖୀଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କ ଗାତ ଅନ୍ତରାଶ ।
 ବଡ଼ ଶୁଣି ହେଉଥିଲେ ସେ ଲୋକପାଳନ
 ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରତ୍ୟାକୃତ ହୋଇ, ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷେ,
 ରୁରୁଗର୍ଭ ଶୌରବରେ ନତମୁଖୀ ହୋଇ

ଭୂମିପରେ କରୁଥିବ ଦେଇ ଧୀରେ ଧୀରେ
 ସମାଦର କରି ତାଙ୍କ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ଭାଗି,
 ଚଞ୍ଚଳଭେଦନା ରାଣୀ ଉଠିବାର ଦେଖି ।
 ବାଳକ ଚକ୍ରସ୍ଥା ଶାସ୍ତ୍ର-ଦକ୍ଷ ଦୈତ୍ୟ ସୋରେ
 ଗର୍ଭରକ୍ଷା ହିୟାମାନ ଦୃଢ଼ରେ ସମ୍ପନ୍ନ,
 ପ୍ରସବ ଉନ୍ମୁଖୀ ସେହି ନରେନ୍ଦ୍ର ମହିଷୀ
 ଦକ୍ଷିଣେ ରୁଚିରତର, ଅନ୍ତରାକ୍ଷ ସପ୍ତା
 ନବନୀରଦକୁ ତାର ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ ବହି ।
 ନିଷାଧନା ଶକ୍ତି ସପ୍ତା କରଇ ପ୍ରସବ,
 ଅକ୍ଷୟ ସିଦ୍ଧିକୁ ହେଲେ, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ସଦୃଶ
 ତେସନ ସେ ରଜେନ୍ଦ୍ରାଣୀ, ଶୁଭେ ଜନ୍ମ କଲେ
 ଗୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ରବର, ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନସ୍ଥିତ—
 ରବିଙ୍କ ସମ୍ପର୍କିଣ୍ୟ ପଞ୍ଚ ଶୁଭଗ୍ରହ
 ପରସ୍ପର ମିତ୍ରଭାବେ ଏକ ସ୍ଥାନେ ରହି
 ଜାତଶିଶୁ ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ଦେଖିଥିଲେ କହି ।
 ସେ କାଳରେ ଦକ୍ଷଦକ୍ଷ ହୋଇଲେ ନିର୍ମଳ
 ବହୁଳ ମୁକୁଳବାୟୁ, ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖରେ
 ଭେଦିଲେ ଅନଳ ହରି, ସକଳ ପ୍ରକାରେ
 ପ୍ରକାଶିଲେ ଶୁଭଚକ୍ର, ଲୋକହୃଦ ପାଇଁ
 ଜନ୍ମିଥାନ୍ତୁ ସିନା ରବେ ଏରୂପ ମାନବ ।
 ସ୍ଥାନପ୍ରଭୁ ହୋଇଗଲେ ପ୍ରଦୀପ ନକର
 ସୁଗନ୍ଧର ରଜନୀରେ ମୃଦୁକା ଗୁହରେ
 ସେ ସୁଜନ୍ମା ବାଳକର ସ୍ବାଭାବିକ ତେଜେ ।
 “ପୁତ୍ର ଜନ୍ମ ହେଲା” ଏହି ଅତି ମଧୁମୟ
 ଅକ୍ଷର ନକର, ଅସି ପ୍ରକାଶିଲେ ଆଗେ ।
 ଅନ୍ତଃସ୍ବରୁ ପେର୍ଯ୍ୟ ଦାସୀ ଦିଲ୍ଲପଦ ଆଗେ,
 ଶଶାଙ୍କ-ଧବଳ-ହରି ଶୂନ୍ୟର ଯୁଗଳ—
 କନା, ଅନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ କିଛି ନ ଥିଲା ଅଦେୟ
 ସେବାଳେ, ସେ ସୁତପ୍ତେସ୍ଥ ନରେନ୍ଦ୍ରମଣିଙ୍କ ।
 ନିଶ୍ଚୟ କମଳ ପରି ନିଷ୍ପନ୍ନ ନୟନେ

ନରେଶ ପିଇଲେ ସୁତ ବଦନ ଶୋଭାକୁ,
 ଉତ୍ତଳ ପଡ଼ିଲା ହୃଦ୍ ଅନନ୍ତ ଲହରୀ
 ପୁଣିପୁଣି ଗଦାଗଦା, ବଧୂକ ଦର୍ଶନେ
 ଜଳନିଧି ଜଳରାଶି ଉତ୍ତଳଇ ପଥା ।
 ଜନମ ସମ୍ଭାର ବଧୂ କରନ୍ତେ ସମ୍ମାନ
 ବୁଲୁଛନ୍ତି ପୁଣ୍ୟସ୍ଥଳ ବଶିଷ୍ଠ ମନ୍ଦିର
 ବନ୍ଦୁ ଆସି, ମନ୍ତ୍ରସ୍ତୁତି ସେ ଦକ୍ଷପ ସନ୍ତ
 ଶାସେନ୍ଦ୍ର—ସମାଜିତ ଶଶିକାନ୍ତ ମଣି-
 କାନ୍ତ ଜଣି, ଅବଶ୍ୟ ହେଲେ ସାପ୍ତିମନ୍ତ ।
 ସୁତଜନ୍ମ ଉପଲକ୍ଷେ ବଦନ ଆମୋଦ
 ଅନୁସ୍ଥିତ ହେଲା ରାଜ୍ୟ, ବାଜିଲା ସନ୍ଦେନ
 ବଦନ ମଙ୍ଗଳବାଦ୍ୟ କମ୍ପାଇ ଅବନୀ,
 ବୁରୁଡ଼ିଆ ବଳାସିନୀ ସୁଗୁରୁ ହାସିନୀ
 ନର୍ତ୍ତକୀ ଗଣିକାତୟ ବେବଳ ଉତ୍ସାହେ
 ରଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗରାଜି କରି ରସାଇ ମାନସ
 ନାଟ କରୁଥିଲେ ତହିଁ ଅପୋଧା ନଗରେ;
 ଅନୁରୂପ ତାର ପୁଣି କଣ୍ଠ ରସାୟନ
 ସୁମଧୁର ତୁଳ୍ସୀ ଧ୍ବଜ ଚୈଦିଗ କମ୍ପାଇ
 ଉତ୍ତୁଳ୍ଲ ତାଳେ ତାଳେ ସୁରସରେ ସୁଦ୍ଧା
 ଏ ଉତ୍ସବେ, ନୃତ୍ୟସହ ଗୀତ ଲହରୀରେ ।
 ସୁଶିଖାମୁକତ ତାଙ୍କ ସୁଶାସନ ଗୁଣେ
 ସଶୋଧନ ହୋଇଥିଲା ପ୍ରଜାଙ୍କ ଚରଣ,
 ମୁକ୍ତି ଦେବା ପାଇଁ ଏଣୁ ପୁଣି ଜନ୍ମୋତ୍ସବେ
 ନ ଥିଲେ ଗୋଟିଏ ବନ୍ଦୀ ଜେହେଲଶାଳାରେ,
 ମୁକତ ଲଭିଲେ ସିନା ବେବଳ ସେ ନିଜେ
 ପିତୃଭଣ୍ଡ ବନନରୁ ଚରଦନ ପାଇ ।
 ଶାସ୍ତ୍ର ପୁଣି ଶସ୍ତ୍ର ଏହି ଉତ୍ସବକୁ ଲଦି,
 ସମାକାଳେ ବଶିଷ୍ଠାଦି ହୋଇବ କୁମର
 ଏଣୁ ଅର୍ପଣନା ଭୂଷ ଅଲେଚନା କର
 “ଲଭିଥାଉ” “ଗମନାର୍ଥ” ପରିଜନ ସହ

ମନୋହର ରଘୁ ନାମ ରଖିଲେ ସୁତର ।
 ସବୁ ସମ୍ପଦର କର୍ତ୍ତା ଥିବାରୁ କଲପ
 ତାଙ୍କ ସହେ ଦେଖ ଦେଖୁ ହେଲ ତନୟର
 ଶରୀରର ତମୋଲତ, ସୂର୍ଯ୍ୟକର ଲଭି
 ଚନ୍ଦ୍ର ପଥା ଦିନୁ ଦିନୁ ହୁଅନ୍ତି ବର୍ଦ୍ଧିତ ।
 ଜୟନ୍ତକୁ ଦେଖି ପଥା ବାସକ ବାସବା,
 କିମ୍ବା ସେନାଗାଙ୍କୁ ପାଇ ପଥା ହରଣୋତ୍ସା,
 ହୋଇଥିଲେ ଆନନ୍ଦତ ପୁରୁଷ କାଳରେ,
 ଜୟନ୍ତ ସେନାମା ସମ ସୁଗୁଣ ସମ୍ପନ୍ନ
 ତେସନ ରଘୁରୁ ପାଇ, ରଜା ରାଣୀ ବେନି
 ହର୍ଷ ସୁଧାସାଗରରେ ହେଲେ ନିମଗ୍ନ ।
 ରଥାଙ୍ଗ ରଥାଙ୍ଗୀ ସମ ବେନିଙ୍କ ଉପରେ,
 ଥିଲା ପେଢ଼ି, ବେନିଙ୍କର ପ୍ରେମମୟ ଭବ,
 ତହିଁ ଏବେ ଭଗ, ସୁତ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତେ,
 ସେ ପୁରୀକୁଗଣ ତାଙ୍କ ବଢ଼ିଲା ଦ୍ଵିଗୁଣେ ।
 ଅର୍ଦ୍ଧଶତ ସ୍ଵରେ ଶିଶୁ ଆଦୁଡ଼ି କରଣ
 ଧାଇଁର ବଚନମାନ, ବୁଲି ଧୀରେ ଧୀରେ
 ପଦେ ପଦେ ସେ ଧାନ୍ତୀର ଅଙ୍ଗୁଳକୁ ଧରି,
 ଉଠି ବସି, ନୃଦୁହାସେ, ଦୃଢ଼ କରୁଥିଲା
 ତନୟବସ୍ତ୍ର ନୃପ ଦିଲ୍ଲପଙ୍କ ମନ ।
 ପୁତ୍ରକୁ କୋଳରେ ଧରି ଆଦରେ ନୂମଣି
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ସୁଖେ ଭୋଳ ହୋଇ ଭରୁଥିଲେ ମନେ
 ହେଲପରି ତାଙ୍କ ଦେହେ ଅମୃତ ବର୍ଷଣ,
 ଯାଉଥିଲା ମହାସୁଖେ ନିମୀଳିତ ହୋଇ
 ନୟନର ପ୍ରାନ୍ତ ଭଗ, ଅପାର ଆନନ୍ଦେ,
 କେତେ ବ୍ରତ କରି ଆହା କେତେ ସାତନାରେ
 ବହୁଦିନେ ଲଭୁଥିଲେ ସିନା ସେ ଏ ସୁଖ ।
 ଭବନ୍ତି ବିଧାତା ପଥା, ନିଜ ରୂପାନ୍ତର—
 ସବୁ ଗୁଣାଶ୍ରୟ ବିଷ୍ଣୁ ଅବତାରେ ପୁତ୍ର
 ହୁଏ ବୋଲି ନିଜ ସୃଷ୍ଟି, ତେସନ ଭୃଷତ

ମନେ କରୁଥିଲେ ସେହୁ, ସ୍ବ ଅଂଶରୁ ଗାତ
 ଏ ସୁକନ୍ୟା କୁମାରର ବିପୁଳ ଯଶରେ
 ପ୍ରଭାସ୍ତା ଲଭିବ କୋଲ ଅପଣାର ବଂଶ ।
 ତୁଳାବର୍ଷ ଶେଷେ ରଘୁ ଜନକ ଆଦେଶେ
 ସୁତଞ୍ଜଳ ଶିଖାଧାରୀ, ସମାନବୟସ୍କ, ।
 ମନ୍ଥା ପୁତ୍ରଗଣ ସହ କରିଲେ ପ୍ରବେଶ
 ଶବ୍ଦଶାସ୍ତ୍ର, ସମାବଧି ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ଶିଖି,
 ସାଗରେ ପଶିଲ ପରି ନଦୀମୁଖ ଦେଇ ।
 ଶୁଭେ ଏକାଦଶ ବର୍ଷେ ବଢ଼ିଲ ତାହାଙ୍କ
 କ୍ରତ ବିଧି, ଶିଖାଦେଲେ ବହୁ ଯତ୍ନ କରି,
 ଗୁରୁପ୍ରିୟ-ବିଦ୍ୟା ଥୀକୁ ସୁଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକେ,
 ଫଳବତୀ ହେଲ ତାଙ୍କ, ଯତ୍ ଅଲ୍ୟାୟାସେ,
 ସତ୍ପାତ୍ରେ ନିହିତ ବିଧି ହୁଅଇ ସଫଳ,
 ସବୁକାଳେ ସବୁଠାରେ ବିଦିତ ଜଗତେ ।
 ଦିଗ୍‌ମଣ୍ଡଳ ଅତୀତମ କରିନ୍ତି ପ୍ରେସନ
 ପବନ୍ତୁ ତଞ୍ଜଳତର ଘୋଷକ ପୋଗରେ
 ପ୍ରଭାତର, ଦେସନ ସେ ସୁକୋପ କୁମାର
 ଅତି ଶୀଘ୍ର ଅତୀତମ କଲେ କୁବିବଳେ
 ସିନ୍ଧୁ ତତ୍ତ୍ଵସ୍ତୁ ପରି ବିଦ୍ୟା ତତ୍ତ୍ଵସ୍ତୁ ।
 ତହୁଁ ଅଲଭନ ଅନ୍ତେ ଅଧ୍ୟୟନ ଶେଷେ,
 ପବନ ହରଣ ଚର୍ମ ପିନ୍ଧି ଯୁବାମଣି,
 ମନ୍ଥ ସହ ଅସ୍ତବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷିଲେ କୌଶଳେ
 ପିତାଠାରୁ, ତାହାଙ୍କର ପୁଜନୀୟ ପିତା
 ନ ଥିଲେ କେବଳ ରାଜାମଧ୍ୟେ ଅଦ୍ଵିଗୟ,
 ଥିଲେ ପୁଣି ଅଦ୍ଵିଗୟ ଧାନ୍ତସମଶ୍ରଳେ ।
 ଚୀଡ଼ାଲେଳ ହାତୀ ହୁଅ ବଢ଼ିଲ ପରାଏ
 ଜଜେନ୍ଦ୍ର ସୁପମାରୁ ଅପ୍ପବା ପ୍ରେସନ
 ବସନ୍ତରୁ ବୃଷଭରୁ ଲଭିଲ ପରାଏ
 ବାଳକ ସ୍ଵପ୍ନରୁ ଧୀରେ ହୋଇ ବଶେଷିତ
 ମନୋହ୍ର ପ୍ରୋବନ ପୋଗେ ନବବାନ୍ଧବ ବହୁ

ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଗୌରବ ବଧୂ କଲେ ସେ ଧାରଣ ।
 ତନୟର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଦେଖି ନରମଣି
 ବୁଲିଲେ ଛେଦନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ କରି
 ଅନନ୍ଦେ, ବିବାହ ବଧୂ କଲେ ସମାପନ ।
 ରଘୁଙ୍କର କରେ କର ଛନ୍ଦ ମହୋତ୍ସାହେ
 ସବୁରୂପେ ମନୋମତ ସତ୍ପାତ୍ର ଲଭଣ
 ନରେନ୍ଦ୍ରକୁମାରମାନେ, ହେଲେ ସୁଖୀଭିତା,
 ଦକ୍ଷିଣାଳୀନେ ପଥା କରି ସୁଧାକରେ ।
 ଯୁଆଁ ଲ କାଠରୁ ବଳ ବେନି ଘାଠି ଭୁଞ୍ଜେ,
 କବାଟ ବସିଣି ବସେ, ସମ୍ଭଳତ ସୁଞ୍ଜେ,
 ବଳବାନ ଯୁବାମଣି ବିଜୟ କଲେହେଁ
 ବର୍ଣ୍ଣାୟାନ ଜନକଙ୍କୁ, ବିନୟ ଗୁଣରେ
 ତାଙ୍କଠାରୁ ସାନ ବୋଲି ପାଉଥିଲେ ଜଣା
 ସ୍ଵର୍ଗଦେ ବନାତ ଯୁବା, ଶିଶାପୋତେ ପୁଣି
 ସେ ବିନୟ ଗୁଣ ଅତି ଶିଶିଲ ସୁନ୍ଦର,
 ତା ଦେଖି ନରେନ୍ଦ୍ରମଣି ଅଭିଷିକ୍ତ କଲେ
 ଯୁବରାଜ ପଦେ ତାଙ୍କୁ, ହେବାକୁ ଲଘବ
 ରାଜ୍ୟଶାସନର ତାଙ୍କ ମହାଗୁରୁଭର ।
 ମୁଦୁପଦେ ଅଲକ୍ଷିତେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅସି
 ବଳେ କଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ଗୁଣାନ୍ତରାଶିଣୀ
 ନରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନୁ ଯୁବରାଜ ପଦେ
 କିୟତଂଶେ, ବିକଶିତ ଶତଦଳ ମଧୁ
 ପାଆନ୍ତି ସେ ପଥା ଦରଫୁଟ ଶତଦଳେ ।
 ବାୟୁରୁ ସାରଥୀ ପାଇଁ ଦୃଢ଼ାଶନ ପଥା,
 କିମ୍ବା ଶରତକୁ ଲଭି ସେସନ ତପନ,
 ଅବା ମଦଧାର ଧର ବାରଣେ ସେମନ୍ତ,
 ଦ୍ଵିଗୁଣ ପ୍ରକଳ ସଦା ହୁଅନ୍ତି ଏ ଭବେ,
 ସୁତଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଦେସନ ଦିଲପ
 ହୋଇଲେ ଦୁଃସ୍ଵପ୍ନର ଅସ୍ଵପ୍ନମଣ୍ଡଳେ ।
 ବଳସ୍ତୁ ରଘୁଙ୍କୁ ଏଣୁ ନିୟନ୍ତ୍ର କରିଣ

ପକ୍ଷ ଅଶ୍ବ ରଖିବାକୁ, ତାହାଙ୍କ ସହାୟେ,
 କିନ୍ତୁ ବିଦେଶ ନରକର ସମ୍ମାନ କରଲେ
 ଅଶ୍ବମେଧ ମହାପକ୍ଷ ଅନେଶୁର ପର,
 ଶତସଂଖ୍ୟା ପକ୍ଷପୁଣ୍ୟ ହୋଇବା ସମୟେ,
 ପାକିକ-କଳୀପ ପୋରେ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ମୁକ୍ତ—
 ଅବ୍ୟାହତ ଚକ୍ରାକ୍ଷୀଳ ସେ ପୁର ଅଶ୍ବକୁ
 ହରିନେଲେ ଦେବରାଜ ଅଦୃଶ୍ୟ ସ୍ବର୍ଗରେ
 ଆତମ୍ବିତେ, ଧନ୍ବନ୍ତର ରକ୍ଷାପଣ ଆର୍ତ୍ତ ।
 ଦେଖି ଏ ଅଭୂତ ଦୃଶ୍ୟ କୁମାରକ ସେନା
 ବିଷାଦେ କହିତ ହୋଇ ରହିଲେ ସକଳେ
 ପ୍ରକୃତବେ, ପରସ୍ପର ମୁଖକୁ ଅନାଇ ।
 ଶୌରାଶ୍ୟେ ଏକାଳେ ମହା ପ୍ରଭାବଶାଳୀନ
 ସ୍ବେଚ୍ଛାତମେ ବୁଲି ବୁଲି କଣିଷ୍ଠଙ୍କ ଧେନ୍ବ
 ସେମାନଙ୍କ ଆଗେ ଆସି ଦେଲେ ଦରଶନ ।
 ସାଧୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ନୃପସୁତ ପୁଣ୍ୟମୟୀ ସେହି
 ନନ୍ଦନାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଗେ ତାହାଙ୍କ ଭାବିତେ
 ପବିତ୍ର ମୁହରେ ଗନ୍ଧୁ କରି ପ୍ରସାଳନ,
 ଦେଖିଲେ ସମୁଦ୍ଧେ, ବୀର ନେଉଛନ୍ତି ହରି
 ଗିରିପଥ ଛେଦନ କ୍ରମେ, ପକ୍ଷ-କୁରଙ୍ଗମ
 ରଥର ରକ୍ଷରେ ବାନ୍ଧି, କହୁ ଯତ୍ନ କରି
 ବାରବାର ଛଟପଟି ନିକାରେ ସାରଥୀ
 ତେଇବା କାଳରେ ସେହି ଅଶ୍ବ ଦୁଷ୍ଟାମିକୁ ।
 ନିମେଷ ରହିତ ଶତ ଶତ ବିଲେଚନ,
 ପୁଣି ସୁଶୃଙ୍ଖଳ ଅଶ୍ବ ରଥେ ପୋଷା ଦେଖି,
 ସେ ଅଶ୍ବ ଶ୍ବରକୁ କଳି ଦେବରାଜ ବୋଲି,
 ଗଗନ କମ୍ପାଉ ଉଚ୍ଚ ଗମ୍ଭୀର କତନେ
 କହିଲେ, ତାହାଙ୍କୁ ବୀର, ଫେରିବା ପାଇଁକି ।
 “ହେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! କହିଥାନ୍ତି ପଣ୍ଡିତ ସକଳ
 ପକ୍ଷରାଜ—ଶ୍ରେଷ୍ଠା ମଧ୍ୟେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି
 ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ହିମ୍ବର ମଧ୍ୟେ, ତେବେ କିମ୍ବା କହ,

ଅବରତ ପହେୟୁକ୍ତ ପୁରୁଣାୟ ମୋର
 ଜନକର ଶ୍ରେୟା ଶ୍ରେୟେ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରକୃତ ।
 ହିଲେକର ଅଧିପତି, ପୁଣି ସଦାଦର୍ଶୀ,
 ହୁଅ ତୁମ୍ଭେ ହେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ! କହିବ୍ୟ ତୁମ୍ଭର,
 ପଞ୍ଚ ବଦ୍ଧକାଶ୍ୟପଣେ ଦମନ କରିବା,
 ତାର ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏବେ, ଘଟାଉଛୁ ଆମେ
 ଧର୍ମ କର୍ମେ ମହାବଦ୍ଧ ଧାର୍ମିକମାନଙ୍କ;
 ତୁମ୍ଭପରି ମହାମାନ୍ୟ ପୁରୁଷ ଲୋକର
 ଏ ଧର୍ମ ବିରୁଦ୍ଧତାରେ, ଜାଣ ହେ ନିଶ୍ଚୟ,
 ବେଦୋକ୍ତ କଥାର ନାଶ ହେବ ଅଲକ୍ଷ୍ୟେ ।
 ପଞ୍ଚର ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ ଏ ଘୋଷକଗୋଷ୍ଠି
 ଛାଡ଼ିଦିଅ ଏଣୁ ଶୀଘ୍ର ଆହେ ସୁରପତି,
 ସନ୍ତାନଦର୍ଶକ ମହାମନାସି ଏ ନିଜେ
 କେବେ କି ପଶନ୍ତି ସ୍ଥାନ ମଳିନ ମାର୍ଗରେ ?”
 ରଘୁଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଗିର ଏହୁରୂପେ ଶୁଣି,
 ସବିସ୍ମୟେ ଲେଉଟାଇ ହେମର ଅକର,
 ଗମ୍ଭୀରେ ହିତବିନାଶ ଉତ୍ତରଲେ ଡାକୁ,—
 “ହେ ରାଜକୁମାର ! ସତ୍ୟ ଯା କହୁଲୁ ତୁମ୍ଭେ,
 ମାତ୍ର ଭବ ଦେଖ ନିଜ ମାନସରେ ଅରେ,
 ପଶ ଯାହାଙ୍କର ଅଟେ ଏକମାତ୍ର ଧନ,
 ସେ ଧନ ରକ୍ଷଣେ ସଦା ଇନ୍ଦର ହସ୍ତରୁ
 ଅଟଇ କି ଅନ୍ତରିତ ? ଜନକ ତୁମ୍ଭର
 ସମ୍ପଦିତ ହେଉଛନ୍ତି ଦେବାକୁ ଲଭାଇ
 ଅବରତ ଅଶ୍ୱମେଧପଞ୍ଚ କରି କରି,
 ଜଗତେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ମୋର ସମୁଦ୍ଧଳ ଶାସ୍ତି ।
 ଅଟନ୍ତି ‘ପୁରୁଷୋତ୍ତମ’ ଏକା ଯଥା ବସୁ,
 ‘ମହେଶ୍ୱର’ ଏକା ଯଥା ଶଶାଙ୍କଶେଖର,
 ସେହୁରୂପ ମୁନିମାନେ “ଶତବତ୍ସ” କୋର
 କୋଲନ୍ତି କେବଳ ମତେ, ଏହି ଅଶ୍ୟା କେବେ
 ନ ହୁଏ ଦ୍ୱିଗୟାମୀ ହେ ନରେନ୍ଦ୍ର ସୁକୁ !

କପିଳମୁନିଙ୍କ ପଥ ଏଣୁ ଅନୁସର
 ହରଣ କରୁଛି ମୁହିଁ ତବ ଜନକର
 ପଦପଥ, ପଣ୍ଡିତମେ ମାତୁର କପାଳ
 ହେବ ନାହିଁ କିଛି ଫଳ, ନ ତୁମ ଚରଣ
 ସରସ ସନ୍ତାନଙ୍କର ପଦବାରେ ବୁଝା ।”
 ଉଭୟଲେ ସୁଗମୀରେ ଘୋଷକ ରସକ
 ନିର୍ଭୀକ ବୁମାର ରଘୁ, ମେଘମନ୍ତ୍ର ନାଦେ
 ବାରହ୍ୟାଞ୍ଜଳସ୍ଵରେ, ଉପହାସ କରି
 ବାସକେ, “ସୁଦେଘ୍! ପେଟେ ଏପରି ସକଳେ
 ଅଭିଳାଷ ଥାଏ ତବ, ଗୁହ୍ୟ କର ହେ
 ଶରୀର, ବଳସ୍ଵରେ ନାହିଁ କାର୍ଯ୍ୟ କିଛି,
 ଭାବ ନାହିଁ ତଳେ ମନେ ସହସ୍ଵଲେପନ,
 ନ କଣି ରଘୁରୁ ପୁଣି ମନୋରଥ ହୋଇ
 ପିତ ଏଠାରୁ ପଳାଇ ଅତି ସହଜରେ ।”
 ଏହା କହି ଉର୍ବ୍ବସୁରେ ରହିଲେ ବାରେନ୍ଦ୍ର
 ଶରଯୁକ୍ତ କରିବାରୁ ଶ୍ରୀମଣିଗ୍ରସନେ,
 ଦେଖି ଦେଖି ଦେହନାନ୍ତି ବଳିଲ ଦ୍ଵିଗୁଣେ,
 ଅକ୍ଷତ ଭଙ୍ଗୀରେ ବାର ଅବସ୍ଥିତ ହୋଇ
 ହରିନେଲେ ଅବହେଳେ ମହାପ୍ରଭାବରେ,
 ହିସ୍ଵର ଦନାଶୋଦ୍ୟତ ଶିବଙ୍କ ସୁଷମା ।
 ଲଗିଲା ବସମ ଯୁକ୍ତ ଉଭୟ ପକ୍ଷରେ,
 ରଘୁଙ୍କର ଶରୀରାତେ ମମୀକୃତ ହୋଇ
 କୋପନ ସ୍ଵରୂପ ରଘୁ, ଶୈଳ ବଦାରକ,
 ନବମେଘ ମଣ୍ଡଳର ମୁହୂର୍ତ୍ତ-ମଣନ—
 କାଷ୍ଠକେ, ସରାନ କଲେ ଅବ୍ୟର୍ଥ ଶାୟକ ।
 ଶୁଷଣ ଦାନବଙ୍କର ରକ୍ତ ଶୋଷଣରେ
 ତରୁଣ୍ୟସ୍ତ ସେ ଶାୟକେ, ଧାଇଁ ସନସନେ
 ପ୍ରବେଶି ଦକ୍ଷପ ସୁତ—ବଶାଳ ଉରରେ,
 ଅତି ବୃତ୍ତୁଳ ବଣେ ପିଇଲେ କବା ସେ ?
 ସୁତର ଅନାସ୍ଵାଦନା ମାନବ ରୁଧିର ।

ସୁନାମ ଅଛିତ ବାଣେ କୁମାର ବନ୍ଧୁ-
 କୁମାର, କରଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତୀତି ଅଭାବ
 ଶତୀମୁଖେ ପଦାବଳୀ-ରଚନା-କୌଶଳ—
 ବାସବଳ ମହାଭୂତେ, ଅର୍ଦ୍ଧଶି ଅର୍ଦ୍ଧଶି
 ଐଶ୍ବର୍ୟ ଦୁର୍ବଳତା ସେ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭବ
 ହୋଇଥିଲା ଦୁର୍ବଳତା ଅଙ୍ଗୁଳିନିକର ।
 ହେଦନ କରନ୍ତେ ଧନ୍ବ ଅବ୍ୟର୍ଥ ସକଳେ
 କେଶବପଦ ବହୁଷିତ ଅନ୍ୟ ଏକ ଶରେ
 ବକ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ବକ୍ତ୍ରଧୂଳି, କୈଳେ ସେ ସେଷେ
 ବଳାହାରେ ତାଙ୍କ ଅଗେ ସୁରଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର
 କେଶଗୁଚ୍ଛା କଟା ହେଲା ବୋଲି ମନେ ଭାଳି
 ପରସ୍ପର ଭୟାନକ୍ଷୁ ବେନି ବାର ମଧ୍ୟେ
 ବାଧୁର ଦୁମୁଳସୁଦ୍ଧ, ଶୁଷ୍କ ଦର୍ଶନ
 ପଥଧର ସର୍ପସମ ନାଗର ସକଳ
 ଅପ୍ୟାମୁଖେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବମୁଖେ ଧାଇଁଲେ କେବଳ ।
 ଅକାଶରେ ସିଦ୍ଧଗଣ ଭୂତଲେ ସୈନିକେ
 ତଟସ୍ଥ ହୋଇଣ ସବେ ରହିଲେ ଅନାୟ ।
 ନ ପାରେ ଲିଭାଇ ପଥା ଜଳଧାରା ପାତେ
 ଜଳଧର, ସ୍ବ ପ୍ରସୂତ ବଜ୍ରାନଳ କଣା,
 ନିବାର ପାରିଲେ ନାହିଁ ଦେସନ ମହେନ୍ଦ୍ର,
 ବହୁସହେ, ଦେବତାଙ୍କ ଅଂଶରୁ ଜନମ
 ରଘୁଙ୍କର ଅବିରତ କ୍ଷିପ୍ତ ଅସ୍ତ୍ରବୃଷ୍ଟି ।
 ହେଦନ କରଲେ ତତ୍ତ୍ବ ଅବିଚାର ବାଣେ
 ସୁରତଂସୀ ସେଦସମ ସୁଗମୀରନାୟା
 ଧନ୍ବଗୁଣ ବାସବଳ, ବାରେନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ
 ଭୂପେନ୍ଦ୍ର, ବିଲ୍ବପତ୍ର ପଲକମାତରେ,
 ଶ୍ରୀହରିଚନ୍ଦନାଙ୍କିତ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ପାଶରୁ ।
 ମହାଅପମାନେ ଶତ କଷମ କୋପରେ
 ପରହରି ଶରସନ, ଶ୍ରୀମଦ୍ଭବ ନାଶେ
 ଗିରିପଥହେଦବାସ ପ୍ରଭା ଉଦ୍ଭବିତ

ଦମ୍ଭେଲକୁ ଧରି ଦୁହେଁ ନିଶ୍ଚେପିଲେ କଲେ
 ଦମ୍ଭେଲକାମିକବଳୀ ଅଦଳନଦଳ ।
 କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳେ ଗନ୍ଧାଦାତ ଲଭି ବୁଲିଗର
 ପଡ଼ିଲେ ଅନେତେ ଯୁବା ଯେନା ଅଶ୍ରୁସହ
 ଭୁତଲେ, ନିମିଷେ ପୁଣି ଯନ୍ତ୍ରଣା ସମ୍ବର
 ଉଠିଲେ ତାହାଙ୍କ ହର୍ଷଧ୍ବଜ ସହଚରେ ।
 କଳ୍ପ ଅଦାତରୁ ତଳେ ନ ଗଣି ମନରେ,
 ଉତର ଶହସ୍ରପର ତାହାଙ୍କ 'ସମୁଦ୍ର
 ଉଭୟ ହୋଇ ଦମ୍ଭେଲରେ, ତଥାପି ଯୁବକ
 ଶରେ ପ୍ରତିଶର କରି ନିର୍ଭୟ ହୃଦୟେ
 ଅଟଳସାହସେ ଦୁହେଁ ଯୁଦ୍ଧଧ୍ବଜା ଦେଖି
 ବଜ୍ରପାଣି, ପରଭୁଷ୍ଟ ହେଲେ ମନେମନେ,
 କେ ନ ଜାଣେ, ସଦାବେଳେ ସକଳ ସ୍ଥାନରେ
 ଗୁଣର ଅଦର ଦ୍ବୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଏ କଥା ।
 ବଖାଣିଲେ ସୁନାସାର ସୁସ୍ଥୁଷ୍ଟ କରନେ
 ସ୍ବେଦଗୀରେ ଧୀରେ ଧୀରେ, "ହେ ସଜ୍ଜନନୟ !
 ସୁଦୃଢ଼ ଶୈଳରେ ସୁଦ୍ଧା ଅବାରତ ଗଢ଼
 ମୋର ଏହି ଆତ୍ମମନ୍ତ୍ର ବଜ୍ରର ଅଦାତ,
 ତୁମ୍ଭେ କିନା ଭବେ କେହି ନ ପାରନ୍ତି ସହ
 ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲୁ ମୁଁ ଦେଖି ଅଭୂତ ବୀରକୁ
 ତୁମ୍ଭର ହେ ପ୍ରଣୋଦ୍ଧୃତ, ମାଗିନିଅ ଦର
 ଯଦିଅଶ୍ବ କିନା ପଡ଼ିଥାଏ ଅଭିରୁଦ ।"
 ସେକାଳେ ତୃଣୀର ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତ ଶିପ୍ରକରେ
 ହେମସ୍ତଙ୍ଗେ ସମୁଦ୍ଧୂଳ ଶାୟକରୁ ପାହା
 ଟାଣୁଥିଲେ ଅଙ୍ଗୁଳରେ ନରେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦନ
 ପ୍ରିୟମୁଦ; ସେ ଶରକୁ ଦେଇ ତୃଣୀରରେ
 ମୁଦୁଗୀରେ ଉଦ୍ଧୃତଲେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବେ ।
 "ଯଥାବଧି ପଦ୍ମ ଶେଷ କଲେ ସେହି ଫଳ
 ଦୃଢ଼, ସେସବୁ ଫଳେ କର ଅଧିକାଂଶ
 ହେ ପ୍ରଭୁ ! ନରତ ଆଶୀରତ ମୋ ପିତାଙ୍କୁ

ଅଶୁ ଶକ୍ତିକାରୁ ଯେବେ ନ ଥାଏ ମାନସ,
 ପୁଣି ଆଉ ଏକ କଥା ନିବେଦୁଛି ମୁହିଁ
 ଶିବଙ୍କର ଅଂଶଧାରୀ-ଜନକ ମୋହର
 ଅନ୍ୟର ଅଗ୍ରମ୍ୟ ସୁତ-ସନ୍ଧି ସଦନରେ
 ରହୁଛନ୍ତି କୁଣ ହୋଇ, ପଦ ଶେଷ ଆଶେ,
 ଯେପରି ପାଇବେ ଶୁଣି ଏ ସତଳ କଥା
 ହୃଦୟ ଦୂତର ମୁଣ୍ଡ ବନା କଳମରେ,
 କର ହେ କୃପାକୃ । ଶୀଘ୍ର ସେଥିର ବ୍ୟାଧାନ ।
 ରଘୁଙ୍କର ମନୋରଥ ପୂରାଇବା ପାଇଁ
 ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହୋଇ ତହୁଁ ଦେବ ଶତୀକାନ୍ତ
 ବାହୁଡ଼ିଲେ ସୁରସରେ, ମାତଳସାରଥୀ
 ଅଶୁକୁ ସଂସତ କରି ଚଳାଇଲା ରଥ ।
 ଯୁଦ୍ଧ ଜୟ କରିଲେ ହେଁ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଉକ୍ତରେ
 ଠକ ହୋଇ, ସୁଦକ୍ଷିଣୀ ତନୟ ଏ ଦିଗେ
 ଅନନ୍ତ ଆନନ୍ଦେ ଧୀରେ ନିବର୍ତ୍ତେଲେ ପୁରେ ।
 ରଘୁଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ଆଗୁଁ ଏ ଶୁଭ ସନ୍ଦେଶ
 ଅବଗତ ହୋଇଥିଲେ ଦିକ୍ଷସରଜନ
 ବାସବଙ୍କ ଦୂତ ମୁଣ୍ଡ; ଏଣୁ ଯୁବରାଜ
 ପୁରେ ପ୍ରବେଶିବା ଦେଖି, ଅତି ହରଷରେ
 ମନ୍ତ୍ରକ ଆର୍ତ୍ତେ ଧୀରେ କଲେ ଆଲୋଚନ ।
 ବକ୍ରର ଭାଷଣ ଘାତ-ଅଳିତ ହୃଦୟ
 ତନୟର, ବାରବାର ସାଉଁଳ ନୁହଣି
 ବାରହର ଭୂଷା ପ୍ରାୟ ମଣି ମାନସରେ
 ସୁମିତ୍ରା ବାକ୍ୟରେ କେତେ କରଲେ ପ୍ରଶଂସା ।
 ସୋପାନ ଫାଟନ୍ତି ପର ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣର,
 ପୁଣି କର ଅନେଶୁତ ପଦ ଅବହେଳେ
 ଅସୁ ଅବସାନ କାଳେ ଅତି ପ୍ରୀତ ମନେ
 ଏହିରୂପେ ମହନୀୟ ଶାସକ ଭଲପ
 ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଉମିକାପାଇଁ ବଳାଇଲେ ମନ ।
 ଗାତସ୍ତ୍ରୁ ହୋଇ ନିତ୍ୟ ଦକ୍ଷୟ ଶ୍ରେୟରେ

ଦାନ କର ରାଜତନ୍ତ୍ର ଶ୍ରେତରୁଦି ଅବ
 ପ୍ରାପ୍ତ ସୁବାସୁଦେ, ସୁଦକ୍ଷିଣା ସୁ
 ତପସ୍ଵୀ ସେବତ ଭାନବନ ତରୁଣୟା
 ଅଗ୍ନିଲେ ଅନ୍ତମକାଳେ, ବୃଦ୍ଧ ବୟସରେ
 ରକ୍ଷାକୁ ବୁଲଇ ଏହା ଅଟେ ବୁଲବୁତ ।

ଚତୁର୍ଥ ସର୍ଗ

ତନୟକୁ ସିଂହାସନେ ବସାଇ ବଧୂରେ
ତପସ୍ୟା ନମନ୍ତେ ରାୟେ ଗମନ୍ତେ ବନକୁ,
ଅଧିକ ପ୍ରଭାସିନୀ ହେଲେ ରଘୁବୀର
ସେହି ସିଂହାସନ ଲଭି, ହୃତାଶନ ଯଥା
ଦ୍ଵିଗୁଣ ଉନ୍ମୁଳ ହୁଏ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ
ଅସ୍ତଗାମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ତେଜପୃଷ୍ଠ ପାଇ ।
ସବଦା ବୁଦ୍ଧବୃଦ୍ଧ ଉତ୍ତରେ ଉତ୍ତରେ
ଗୁପ୍ତ ଶତ୍ରୁଙ୍କର ହୃଦେ ସେ ଇର୍ଷା ଅନଳ,
ପିତୃ ପରେ ସିଂହାସନେ ଏକା ତାଙ୍କୁ ଦେଖି
ସେ ଧୂମିତ ବଢ଼ି ପୁଣି ଜଳିଲ ପ୍ରାୟେ ।
ଚକ୍ରଚକ୍ର ରଘୁଙ୍କର ବଢ଼ିଲ ପ୍ରଭାବ,
ତାଙ୍କ ନବ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଉଦୟନ ନୟନେ
ବଲେକ ଅପୋଧାବାସୀ ହେଲେ ପୁଲକିତ,
ନକମାରଦକୁ ଦେଖି ସେସନ ବୃଷକେ ।
ଗଜେନ୍ଦ୍ରଗଡ଼ରେ ଯୁବା କଲେ ଅଧିକାର
ଜନକ ପ୍ରଦତ୍ତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରାଜସିଂହାସନ
ସହ, ସବ ଅରକୁଳ-ରାଜ୍ୟ ଏକାକେଲେ ।
ବିଦ୍ୟା ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳରେ ହେଲେ ସୁଶୋଭିତ,
ରାଜ ଅଭିଷେକେ ବୀର, ଦେଖି ହେଲ ପ୍ରତେ,
ସତେ ଅବା ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ପଦ୍ମହସ ଦେନ,
ନୟନୁ ହେଲେ କି ନିଜେ ତାହାଙ୍କ ସେବାରେ ।
ବନ୍ଦୀକୁଳ ବଦନରେ ଡେବା ସୁରସୁଗ
ତାହାଙ୍କ ସମୀପେ ଆସି, ଯଥାର୍ଥ ବାଚ୍ୟରେ
ସେବିଲେ ସେ ଭୂପେ ସ୍ଥିତ କରି ନାନାରୂପେ !
ମନ୍ତ୍ରାଦି ମହାମାନ୍ୟ ନରପତିମାନେ,
ଉପଭୋଗ କରିଥିଲେ ଏହି ଅବନୀକୁ,
ମାତ୍ର ସେ ମେଢ଼ିନୀ ଏବେ ରଘୁରାଜେ ପାଇ
ଅନନ୍ୟସ୍ଵେଦନା ଧନ୍ୟା ନୂତନା ପରାଏ,
ପ୍ରତଟ୍ଟ କରିଲେ ନାନା ନୂଆ ନୂଆ ଭାବ ।

ସମୋଷ୍ଠ ଶୀତଳ ଗୁଣେ ଦକ୍ଷିଣା ପଦନ
 ହରେ ଜନ ମନ ପଥା, ତେସନ ସେ ଗୁଣୀ,
 ଅଣିଲେ ଓଟାରି ସବ ପ୍ରଜାଙ୍କର ଚନ୍ଦ୍ର,
 ସମସ୍ତବେ ଦେଇ ଦଣ୍ଡ ସମତୋଷୀ ଜନେ ।
 ଅତି ସ୍ବାଦୁ ସହକାର ଫଳ ଲଭି ପଥା,
 ପାଶୋଇ ପକାନ୍ତି ଲୋକେ ତାର ମୁକୁଳକୁ,
 ତେସନ ଦିଲ୍ଲପଙ୍କର ଦୟୋସେ ବଧୂର—
 ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜ ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ କରଲେ ଅନ୍ତର,
 ପ୍ରକାଶି ଅଧିକ ଗୁଣ ରଘୁ ନୃପବର ;
 ନୀତି ଦଶାରଦ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରାଜମନ୍ତ୍ରୀମାନେ
 ଭଲ ମନ୍ତ୍ର ସବୁକଥା କଲେହେଁ ସ୍ଥାପିତ
 ନିର୍ବାନ ନୃପତିଠାରେ, ଯଦି ସେ ପେତେକ
 ମନ୍ତ୍ରକଥା, ନେଉଥିଲେ ଅବହେଳେ ବାଣ୍ଟି
 ମହା ସମାଦରେ ଭଲ ବିଷୟମାନଙ୍କୁ ।
 ନବଗୁଣେ ଯୁକ୍ତହୋଇ ପଞ୍ଚମହାଭୂତ
 ରାଜିଲେ ନିର୍ବାନବର୍ଣ୍ଣେ, ନିର୍ବାନନୃପର
 ନିର୍ବାନରାଜକୁ, ଅତି ମନୋହର ବେଶେ ।
 ଅଜ୍ଞାଦିଗୁଣରେ ଚନ୍ଦ୍ର, ପ୍ରତାପେ ସେସନ
 ବିନମଣି, ଜଗତରେ ଅଟନ୍ତି ପ୍ରସିଦ୍ଧ
 ତେସନ ବୀରେନ୍ଦ୍ରମଣି ରାଜାନାମ ତାଙ୍କ (୧)
 ସାପିକଲେ ଅବରତ ପ୍ରହରରଞ୍ଜନେ ।
 ଦଶାଳ ନୟନେ ଦେନ ଥିଲେହେଁ ଦୃଢ଼
 ଚର୍ଣ୍ଣପ୍ରାଏ ତାହାଙ୍କର, ସବସିଦ୍ଧିଦାତା
 ଶାସ୍ତ୍ରକଲେ, ଥିଲେ ନୃପ ବିଦ୍ୟାବିଶ୍ଵାମନ ।
 ଦୁଇନ ନୟନମାନ ପ୍ରଶସ୍ତନ କରି
 ନାନା କୌଶଳରେ ରାଜ୍ୟେ, ପେତେ ବଶୁଂଶଳା
 ଦୁଶଭୂତ କରି ସେହୁ, ନିରୁଦ୍ଦେଶମନେ
 ହରଥିଲେ ସେତେବେଳେ, ସେ କାଳରେ ଅସି
 ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା ଅନ୍ୟ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ପରି,

ପଟେରୁହ-ସଢେଇତା ଶରତ-ସୁନ୍ଦରୀ ।
 ଜଳଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ନୀରଦନିକର,
 ନ ହେଲା ବରଷା ଆଉ, ଶୁଖିଗଲା ପଙ୍କ,
 କର୍ଦ୍ଦମବିହ୍ନ ନିଶ୍ଚୟ ସୁଗମ୍ୟ ମାର୍ଗରେ
 ରବି ରବିକୁଳମଣି ମଣ୍ଡଳେଶ୍ବରଙ୍କ,
 ଗନ୍ତାଦେବ ବ୍ୟାଘ୍ରହେଲେ ବିଗ୍ରହମନ୍ତ୍ରରେ ।
 ମନ୍ତ୍ରରୁ ବରଷାକାଳ ହୁଅନ୍ତୁ ଅନ୍ତର,
 ସମ୍ଭବଲେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଦେବସୁରପତି,
 ଧରଣେ ଆମନ୍ତ୍ରଣେକ-ବିଜୟ-କୋଦଣ୍ଡ
 ଦଣ୍ଡଧର, ପ୍ରଜାହତ ପାଇଁ ସିନା ବେନି,
 ବହୁଥିଲେ ପଥାବସେ କରେ ଶରସନ ।
 ରୁଚିର ଶରତକାଳ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ,
 ନବ ନରମଣିଙ୍କର ସମାନ ହେବାକୁ,
 ଶ୍ବେତପଦ୍ମଦଳରୁଦ୍ଧ ଟେକାଇ ଶିରରେ,
 ମୁକୁ ମୁକୁ ଗଜବହେ କାଶକୁସୁମରେ,
 ଗୁମର ଚଳାଇ ରଙ୍ଗେ ନ ପାରିଲା ଲଭ
 ବହୁପଦେ ତାହାଙ୍କର ବମନାୟ କାନ୍ତି ।
 ଶରତର ଆଗମନେ ଯେମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରମା
 ସୁଧାକରଣରେ ବିଶ୍ବ କରିଲେ ମୋହତ,
 ତେସନ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମୁଖେ ବିଭୀଷ ତନୟ
 ଜନ୍ମାଇଲେ ପ୍ରୀତି ସବ ଦର୍ଶକ ନୟନେ ।
 କ୍ରମେ କ୍ରମେ ତାହାଙ୍କର ସୁଦମଳ ସଖ
 ବ୍ୟାଘ୍ରହୋଇ ଭୁମଣ୍ଡଳେ, ତାସମାଳତୀଲେ
 ପ୍ରସରଇ ନରସ୍ଥଳେ, କାଶତଣ୍ଡେ ଫୁଲେ,
 ହଂସପୁଷ୍ପେ, କୁମୁଦରେ ବମନାୟ ଜଳେ ।
 ସ୍ବାଦୁଶାଳୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀତା ଘନସ୍ଥୟାତଳେ
 ବସି, ଏକମନେ ସେହି ରକ୍ଷାକର ତାଙ୍କୁ,
 ଆକୁମାର ଗୁଣୋଦୟ ପଣୋଗୀତମାଳା,
 ସୁମଧୁର ତାନଧର ଗାଇଲେ ଅଦରେ
 ସରଳେ, ସରଳମନା କୃଷକ ବାଳାଏ ।

ଉଦିଲେ ଅଗ୍ରସ୍ୟତାର ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ
 ଜଗତର କାରାଶ୍ରମୀ ସୁପ୍ରସନ୍ନ କର,
 ମାତ୍ର ବାରକର ରଘୁ ହେଲେ ଅଭ୍ୟୁଦୟ
 ପରାଜୟ ରସେ ଶ୍ରୀତ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କର—
 ମାନସରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ କଳ୍ପିତ କର ।
 ଅତୀତ କଳ୍ପରେ ପୃଷ୍ଠଦେଶମଣ୍ଡ
 ମଦମତ୍ତ କଳହସ୍ତ ବୃଷଭନକର,
 ତଟମାନଙ୍କର ମାଟି ଶିଂରେ ତାଡ଼ି ତାଡ଼ି
 ରଘୁଙ୍କ ଚକ୍ରମ ପର ଦେଖାଇଲେ ଅଶ୍ଵ ।
 ରମ୍ୟସପ୍ତପର୍ଣ୍ଣୀଫୁଲ ଫୁଟିଲା ଚୌଦ୍ଵାର,
 ତାର ଶାନ୍ତବାସନାରେ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇଲେ
 ଉନ୍ନତକାରଣଗଣ, ସପ୍ତ ଅଙ୍ଗ ତାଙ୍କ
 ପ୍ରବଳ ପ୍ରବଳବେଗେ ମଦକାଶିଧାରୀ,
 ଗିରିପ୍ରସବଣ ପରି ସପତଧାରରେ ।
 ତରଣୋପପୋରୀ କର ତଟମାନଙ୍କୁ,
 ଶୃଙ୍ଗାର ମାର୍ଗରୁ ପଳ, ଶରତ ସମୟ
 ଏକାଳେ ରଘୁଙ୍କ ଆଗେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ
 ରଞ୍ଜିତୁ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ କଲ ଉତ୍ସାହତ ।
 ଯୁଦ୍ଧପାତ୍ର ପୂର୍ବ ବାର ବିହତବିଧାନେ
 ଅତରଳେ ଅଶ୍ଵପୁରୀ, ହୋମବିଧି ସହ ;
 ନାଗଜନାକାଳେ ସେହି ଦୃଢ଼ ଦୃଢ଼ାଶନ
 ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ଶିଖାଇଲେ ହସ୍ତତୋଳି କ୍ଷେପ
 ବିଜୟ ପ୍ରଦାନ କଲେ ବିବେକ ନୃପକୁ ।
 ପ୍ରାନ୍ତଦୁର୍ଗ, ପୃଷ୍ଠଦେଶ ସ୍ଵରାଜଧାନୀରେ
 ଉପସ୍ଥିତରୂପେ ରାଜା କରଣ ନିପୁଣ,
 ପରଦିନ ସେନାଙ୍କ ପୋରେ ଶୁଭଅନୁକୂଳେ
 ଦିଗ୍ଵିଜୟ ଆଶେ ଭୂମି କଲେ ଅଭିଯାନ ।
 ମନ୍ଦିର ମନ୍ତ୍ରିକ ବେଳେ ଶ୍ରୀରାମରାଜ
 ଶ୍ରୀରାଜା ପତି ଯଥା ଦିଶନ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ,
 ପୁରୁ କାହାରିବାବେଳେ କେସନ ବାରେନ୍ଦ୍ର

ନଗରର ବୟୋବ୍ରତା ନାରୀମାନଙ୍କର
 ଶୁଭ ଲଜାଞ୍ଜଳୀ ଯୋଗେ ହେଲେ, ସମାପଣ ।
 ବିଜେ କଲେ ନରମଣି, ଅନ୍ତୁକଳବାଦେ
 ଉଡ଼ିଲା କେତେନବର ରଥର ଚୁଲରେ,
 ଦେଖି ମନେ ହେଲା ପ୍ରତେ, ଧୂଳ ସଢ଼େଇତରେ
 ତଳି ରସୁମଣେ କିବା, ବାସବ ପରାୟେ,
 * ବାସବ ଦିଗରେ ଧନୀ ହେଲେ ଅଗ୍ରସର ।
 ବାହାରିଲେ ନନ୍ଦରଙ୍ଗ, ରଥର ଚକରେ
 ଉଡ଼ି ତ-ପରାୟଣେ ନରକୁ, ଭୂତଲେ,
 ଭୂତଳକୁ, ନବରାଜ ସଲିର ସୁଦାନ୍ତି
 ଦଳାକଳମାଳେ, ବ୍ୟୋମ କରି ପରିଣତ ।
 ସୈନ୍ୟଙ୍କର ଗତି ଦେଖି ଚେଲା ଅନ୍ତମିତ,
 ବୁଲୁଥିଲା ଆଗେ କିସେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରତାପ,
 ଅନନ୍ତର ଘୋରନାଦ; ତହୁଁ ରେଣୁରାଣି,
 ତା ପଛରେ ରଥ ଆଦି ଯେତେ ଅନାଦି,
 ମହାଦାମ୍ନ, ମହାତେଜେ, ଶୁଭଅବସ୍ଥାବେ ।
 ଜଳଶୂନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ନିଜ ଶକ୍ତିକଲେ
 ସୁଗନ୍ଧର କ୍ଷୁଦ୍ର ଖୋଳ ଜଳପାନ କରି,
 ନିର୍ମାଣି କୌଶଳେ ସେହି ନଦୀମାନଙ୍କରେ,
 ଗହନବିପିନଗୁଡ଼ି ହେଉ ଅନାୟାସେ,
 ଗନ୍ତବ୍ୟ ମାର୍ଗକୁ ସ୍ବରେ କରଣ ଉନ୍ମୁଳ
 ବାଧାବିହୀନ ଦୂରକରି ଚାଲିଲେ ଉଲ୍ଲାସେ ।
 ହରଜଟାବ୍ରତା ଗଙ୍ଗାନଦୀକୁ ପଛରେ
 ଚଳାଇ, ଶ୍ରୀ ବରୀରଥ ଦିଶୁଥିଲେ ଯଥା,
 ତେସନ ସେ ନୃପକର ହୋଇଲେ ଶୋଭିତ,
 ସୁଫଳିମୁଖେ ଚାଲି କରୁଛନ୍ତିବାହନ ।
 ଫଳଶୂନ୍ୟ, ଉପାଧିତ, ହିନଭିନ କରି,
 ମହାମନ୍ତ୍ରରୁହସକ, ଗଜେନ୍ଦ୍ର ସେସନ,
 ଉନ୍ମୁଳ କରଇ ପଥ, ତେସନ ନରେନ୍ଦ୍ର,

ବିଷୟ ନୁହେଁ ଦଳ ଭେଦର ବଡ଼େମ,
 ନିଷ୍ଠାବଦ୍ଧ କଲେ ନିଜ ପିତା ସରଣୀକୁ ।
 ବିଷୟ ବିଷୟ ବଳବାନ ସେନାଗଣ ସହ,
 ଜୟ କରି ପୁଣି ତୁମ୍ଭ ଜନପଦାବଳୀ
 ଜୟଶୀଳ, ବିରାଜିଲେ ଅବାଦିତ ଗଡ଼ ।
 ଘନତାଳୀବନ ଶ୍ୟାମ ମହୋଦଧିଗରେ,
 ସେ ଦେଶର ଅଧିବାସୀ ସୁଦ୍ଧା ରାଜଗଣ,
 ବେଗବାନ ସିନ୍ଧୁନଦୀର ଦ୍ରୁତଗାମୀ—
 ଉଦ୍ଧୃତଙ୍କ ଆଶ୍ରୟ କଲେ ଅସୁରଣୀ
 ଯୁଦ୍ଧ ପରିତର ଭୟେ, ବିନୟେ ଜୁହାର
 ବେଦସ ପରାଏ ନତ ହୋଇ ତାଙ୍କ ପଦେ ।
 ସ୍ଥାପିଲେ ବଳସ୍ତମ୍ଭ, ଦମ୍ଭ ବାହୁବଳେ
 ଜଳଯୁଦ୍ଧେ ମହାଦକ୍ଷ ବଞ୍ଚ ସେନାମାନୁ,
 ଗଙ୍ଗାର ପ୍ରବଳ ସ୍ତ୍ରୋତ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦ୍ରୁପଦ ।
 ଯୁଦ୍ଧେ ଶାଶ୍ଵତ ଗୁଣ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅଶ୍ଵ
 ଶେବଳ ଦମନ କରି ବଞ୍ଚାବାହୁନୀ,
 ସୁରାଜ୍ୟେ ତାହାକୁ ପୁଣି କରିବେ ସ୍ଥାପନ,
 କୃତଜ୍ଞତାବଶେ ସେହି ବଞ୍ଚ ବୀରଗଣ
 ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କଲେ ତାଙ୍କୁ, ଅବନତ ହୋଇ
 ଭୟେ ପାଦପଦ୍ମପାଏ, ଶାଳୀଧାନ ପଥା
 ଉଦ୍‌ପାଟିତ ପୁଣି ପ୍ରତ୍ୟେକପିତ ହୋଇଣ
 ଫଳେ ଲଭି, ପ୍ରକାଶର ନିଜ କୃତଜ୍ଞତା ।
 ବଞ୍ଚଦେଶ ଜୟ କରି ନିଜ ବାହୁବଳେ,
 ହେଲେ ତହୁଁ ଅଗ୍ରସର, ଗଜସେତୁ ସୋପାନ
 ପାର ହୋଇ ସଂସିନ୍ଧ୍ୟାରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖାକୁ
 ଉତ୍କଳ ଦର୍ଶିତ ପଥେ କଳଙ୍କ ଅବରୁ ।
 ସେ ଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ମହୋଦ ମହୋଦ୍ର-
 ମସ୍ତକର ମସ୍ତକରେ ବରଦଳୟୀ ରଘୁ
 ବିରାଜିଲେ ସେନାବାସ, ମାତୁଳ ସେବନ,
 ମଦମତ୍ତ କରାବର କୁମ୍ଭେ ମହାଦମ୍ଭେ,

ସୁଗନ୍ଧ ଅଳ୍ପସମ୍ପଦ କରାଏ ପ୍ରବେଶ ।
 ମହାକାୟ ଗଜ-ସୈନ୍ୟମାଳେ ସଜ ହୋଇ
 କଳିଙ୍ଗ, ସଶସ୍ତ୍ର ତାଙ୍କୁ କଲ ଆକ୍ରମଣ,
 ପକ୍ଷହେବେ ସମ୍ବନ୍ଧୀତ—କାସକକୁ ଦେଖି,
 ଭୀଷଣ ପାଶାଣଦୁଷ୍ଟି କରି ପୁରକାଳେ
 ଧାଇଁଥିଲେ ଶୈଳମାନେ ପେସନ ବେଗରେ ।
 ହେଲ ତହିଁ ଘୋରଯୁଦ୍ଧ ଉଭୟ ପକ୍ଷରେ ।
 ମାତ୍ର ରଘୁ ଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲଭିଲେ ଅତିରେ,
 ରାମମାନଙ୍କର ଶର-ବୃଦ୍ଧ-ଧାର-ଜଳେ
 ଅଭିଷେକ ହୋଇ କି ସେ ପ୍ରସନ୍ନ ମନରେ ।
 ପିଇଲେ ସେ ଗିରିଶିରେ ରତି ପାନଭୂମି,
 ତାହାଙ୍କ ଫଳଜରୟ ମହାମଉଜରେ
 ପାନପତ୍ରେ ଠୁଲି କରି ନାରିକେଳ ମଧୁ (୧)
 ରଣଜୟ ଲାଭିବିବସତ୍ତ ଏକାବେଳେ ।
 ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାସ୍ତ ହୋଇ, ସେନା ନିବାସରେ
 ବଳାହୋଇ ରହିଥିଲେ ନଜରବନ୍ଦୀରେ
 ଦୁଃଖରେ ମହେନ୍ଦ୍ରନାଥ; ସଦୟ ହୃଦୟେ;
 କଳହୁଁ କମ୍ବଳ କରି ହରି ନେଲେ ଏକା
 ତାହାଙ୍କର ଶାଶପଣ ସେ ଧର୍ମବିଜୟ
 ରଘୁବୀର ହୃଦୟାତ୍ମ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରଦାନ କରି ।
 ବିଜେ ହେଲେ ତହିଁ ଗାର ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗକୁ
 ଅଗସ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରିୟଭୂମି, ଫଳପୁଷ୍ପେ ମଞ୍ଜୁ—
 ଗୁଣ୍ଡାଗଛ ବିମଣ୍ଡିତ ସିନ୍ଧୁ ତଟେ ତଟେ ।
 ବିରାଟ ବାହୁନାସହ ପାରିହେବା କାଳେ,
 ଗଜମଦେ ସୁରଭିତ କରି କାବେରୀକୁ,
 ତାର ସିନ୍ଧୁପଥ ମନେ ଉପୁଜାଇ ସଖେ
 ସେନ୍ୟମାନଙ୍କର ସହ ଉପହେବା ଶଙ୍କା,
 ଚରଜୟୀ ରଘୁବୀର ବିଶ୍ରାମିଲେ ସୁଖେ,

ମରତ କାନନରୁ ଶୁଭ୍ର ପତ୍ରରେ
 ସୁଶୋଭିତ; ମଳୟାଦ୍ର ଉପତ୍ୟକା ପରେ ।
 ଅଶ୍ୱତ୍ଥରେ ଦଳ ହୋଇ ଲଳାତ ଲତାରୁ
 ଉଡ଼ି ଫଳ ରେଣୁରାଜ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅନାୟାସେ
 ଦକ୍ଷା ହାତୀଙ୍କର ଗଣେ, ନ ପଡ଼ିଲ ଜଣା
 ବାସୁଧେବ ତାହା ଯେଣୁ ମତେ ସେହୁପରି ।
 ସବଳେ ଛିଣ୍ଡାଇ ଦେଇ ପଛ ବନ୍ଦନରୁ
 ସେ ବନେ ବିଶ୍ରାମକାଳେ ବନ୍ଦା ହୋଇଥିବା
 ବରାଏ କଲେହେଁ ବଳେ ଯେତେ ହିଙ୍ଗାଝୁଳି
 ନ ପାରିଲେ ତଳେ ସୁବା ସ୍ଥାନତ୍ୟାଗ କରି
 ସମୁଦ୍ର ଦୁର୍ଗତର କଣ୍ଠ ଶାଙ୍କୋଳୀରୁ,
 ବନ୍ଦା ହୋଇଥିଲ ଯାହା ଚନ୍ଦନ ଗନ୍ଧର
 ଭୁଜଙ୍ଗ ବେଷ୍ଟିତ ଅଙ୍ଗେ ଅତି କଢ଼ିଗଲେ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ତେଜ ସୁଦ୍ଧା ଦକ୍ଷିଣରୁ ଗଲେ
 ହୋଇଯାଏ ଶୀତ, ମାତ ରଘୁବଂଶ ପ୍ରତାପ
 ବଢ଼ିଲ ଦ୍ୱିଗୁଣିତର, ତାହାର ଆଗରେ
 ଉଷ୍ମ ନ ପାରିଲେ ତଳେ ପାଣ୍ଡୁଦେଶ ବାରେ ।
 ସିନ୍ଧୁ ପାଶେ ତାମ୍ରପର୍ଣ୍ଣୀ ନଦୀ ମୁହାଣରୁ
 ପାଇଥିଲେ ଯେତେ ମୁକ୍ତା ସେ ଦେଶବାସୀଏ
 ସବୁ ସମର୍ପିଲେ ଆଣି ରଘୁଙ୍କ ଛମ୍ପରେ
 ସୁଖର ସମ୍ପତ ସ୍ତ୍ରୀୟ ଶାଞ୍ଜିରାଜସହ ।
 ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ୍‌ବିଧୁଙ୍କର ସ୍ତନସ୍ପର୍ଶ ପରି
 ବିରାଜଇ ତ ଯେଉଁ ସମ୍ଭଳତ ବେନ
 ଚନ୍ଦନ ଆଙ୍ଗୁଳ ତଟ ‘ମଳୟ’ ‘ଦକ୍ଷିଣ’
 ଧରାଧର, ତଥୁପରେ ମହା ଆନନ୍ଦରେ
 ଲଜ୍ଜା ଅନ୍ତଃସାରେ ସୁଖେ କଳସି, ବାସରନ୍ତ୍ର,
 ଅତିକ୍ରମ କଲେ ଦୂର ସିନ୍ଧୁ ଜଳରୂପୀ
 ନୀଳବସ୍ତ୍ର-ପରିତ୍ୟକ୍ତ ସହ୍ୟ ଗିରୀରୁ,
 ସ୍ଥଳିତ ବସନା ସେହୁ ଦିଗ୍‌ବାଳାରମଣି
 ପୁଅକୁ ନିତମ୍ବ ପରି ଦିଶେ ଯା ମଞ୍ଜୁଳ ।

ପରଶୁରାମଙ୍କ ଶରେ ବତାଡ଼ିତ ହୋଇ
 ପାଇଥିଲା ପୁଣି ସିନ୍ଧୁ ବହୁତର ଘୃଷ୍ଣ,
 ଏବେ ରଘୁବାହନଙ୍କ ବଳୟ କାଳରେ
 ଜଣାଗଲା ହେଉପରି ସତ୍ୟ ଶୈଳେ ଲଗ୍ନ ।
 ରଣୋତ୍ତର ଘରଙ୍କର ଅଗମନ ଶୁଣି
 ଭୟେ ଛଡ଼ିଥିଲେ କେଣ ତୋଳର କାମିନୀ,
 ସେନାଗମନରେ ଭଞ୍ଜ ଏବେ ଧୁଳିସାଗି
 ବିସ୍ମୟ ସେମାନଙ୍କ ରୁଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧିରେ,
 ବୁଝିପାରି ରୁଷ୍ଟ-କାସ-ବାସ୍ତା-ଚୁଣ୍ଡି ଛଳେ ।
 ମୁରଜା ତଟିନାଗୁଣ ମୁଦୁ ସମୀରଣ
 କେତେକ ପରାଗ ହରି, ଧୀରେ ଧୀରେ ବହୁ,
 ସେନାଙ୍କର କବଚରେ ଦାନ କରୁଥିଲା
 ବହୁମୁଖ ମନୋହର ପର୍ବବସ୍ତ୍ର ଶିଖା ।
 ଧାର୍ଯ୍ୟଥିଲେ କାଲୀରାଜ ବଦିଧ ଗତିରେ,
 ସେମାନଙ୍କ ପୃଷ୍ଠସ୍ଥିତ ଚର୍ମକବଚରୁ (୧)
 ଶୁଭମଙ୍ଗୁ ଧୁନି ଭଞ୍ଜ, ହୁଡ଼ି କରୁଥିଲା
 କାତଧୂତ ତାଳୀକନ ମର୍ମର ଧୁନିକୁ ।
 ମହାକାୟ ଗଜବୃନ୍ଦ ବଳା ହୋଇଥିଲେ
 ଖଜୁରୀ ଗଛର ଭଳି ସୁନ୍ଦ ପ୍ରଦେଶରେ,
 ଉଚ୍ଛ୍ଵସ ଅଗ୍ରାଣ ପାଇ ତାହାଙ୍କ ମଦର,
 ଶୁଭ ନାଗେଶ୍ଵର ଫୁଲ, ଭଜାସେ ଅଳିଏ
 ଲୁପି ହେଲେ ଯାଇ ସେହି କରାଳ ଗଣ୍ଡରେ ।
 ପରଶୁରାମଙ୍କ ଘୋର ଭୁବୁଟି ଭୟରେ
 ଦେଇଥିଲା ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ, ପୁଣି ରହାକର,
 ମାତ୍ର ଏବେ ରଘୁଙ୍କର ପ୍ରତାପକୁ ଦେଖି
 ସାଧୁସେ କମିତ ହୋଇ ଯାତ କେଲ କର
 ଦକ୍ଷିଣର କରଦାତା ନରପତି ବ୍ୟାଜେ ।
 ମଦୋଚ୍ଛ୍ଵସ ଦନ୍ତୀ ଦନ୍ତେ ଲେଖାଇ କୌଶଳେ

ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦ କର୍ତ୍ତାକଳୀ ଉକ୍ତ ଜୟ ସମ୍ପ-
 ସଦୃଶ ଗଗନ ତୁମ୍ଭ—ଦିକୂଟ ଅତଳେ,
 ଧନ୍ବର୍ତ୍ତୀ ରତ୍ନାକର ବାର ପୋକାଗଣ
 କାହାରିଲେ ସ୍ଥଳପଥେ ପାରଶ୍ବିକ ଜୟେ,
 ୩୩୫ ସପତୀ ସେସନ ସ୍ତ୍ରୀୟ ଉଦୟବୁ ଦମି
 ଅଗ୍ରସର ହୁଏ ହର୍ଷେ ତତ୍ତ୍ବଜ୍ଞନ ପଥେ ।
 ପଦ୍ମ ବଦନରୁ ନବ ପ୍ରଭାବର ପ୍ରସ
 ଅତୀତ ଉଦୟ ଦଳ ଲବ୍ଧ୍ୟ ସେସନ,
 ପ୍ରବେଶି ସତେଜେ କଳୀ ପାରଶ୍ୟ ଦେଶରେ,
 ସଦନା-ବଦନ-ପଦ୍ମ-ମନ୍ଦିର-ମାର୍ଜିତ—
 ରତ୍ନମା, ତେସନ ବଳେ କଳେ ଦୁର୍ଗଭୂତ ।
 ମାତଲେ ତୁମ୍ଭଳ ରଣେ ରାଘବାୟ ଚମ୍ପୁ
 ଅଶ୍ବାସେସ୍ଥ ପାରଶ୍ବିକେ, କୋଦଣ୍ଡ ଟଙ୍କାରେ
 ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ପ୍ରତି ବାରେ ବସନ୍ତ ପକ୍ଷକୁ
 ରେଣୁରାଜ ଅକାର୍ଯ୍ୟ ସମର ପ୍ରାଞ୍ଜଣେ ।
 ଶୁଣିଲି ପବନ ମୁଣ୍ଡ ଶତ ଶତ ଭୂମେ
 ଗଦା ଶବ୍ଦ ଶ୍ରେଷ୍ଠେ, ଶିଖିଦେଲେ କି ସେ
 ଶିଶୁ-ମଧୁକର ଶୋଭା—ମଧୁଚକ୍ରେ ମନ୍ତ୍ର ।
 ଶିରୁ ଶିରସ୍ତାଣ କାଢି, ତାଙ୍କ ପଦେ ପଡ଼ି
 ହୃଦ ଅବଶିଷ୍ଟ ସେନା, ପଶିଲେ ଶରଣ
 ହାତପୋଡ଼ି ନତମୁଖେ ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ପାଇଁ,
 ଶରଣବସନ ରତ୍ନ ମୁକ୍ତିଦେଲେ ତାଙ୍କୁ,
 ମହାସାମାଜକ କୋପ ଦୂର ଲଗି ଏକା
 ପ୍ରଣିପାତ ପ୍ରତିକାର ଅଟଇ କରତେ ।
 ସେ ଦେଶକୁ ଜୟ କର, କିଛିକାଳ ରହି,
 ହରିଲେ ସମରଣମ ବଜୟୀ ବାହନୀ
 ବୃଷାକିନ ଅସନରେ ବସି ଅନନ୍ଦରେ
 ଦ୍ରାଘାଫଳ ସମୁଦ୍ରପଳ ମଦ୍ୟ ପାନ କର,
 ସୁକୋମଳା ଦ୍ରାଘାବଲ୍ଲୀ ସ୍ବର୍ଗ ଗୟାତଲେ ।
 ଦକ୍ଷିଣକୁ ପଛେ ରଖି କାହାରିଲେ ତହୁ

ଉଦ୍ଭବ ଦଗ୍ଧ ବଳୀ, ଶରଦୁଷ୍ଟି କରି
 ଧର୍ମିକାକୁ ଦୈବିକଲ, ପ୍ରସବର ସପ୍ତା
 ସହସ୍ର କରଣ ବଞ୍ଚି ପ୍ରବଳ ବେଗରେ
 ନାଶିକାକୁ ନଦୀ ନଦୀ ସରରୁ ସଲିଳ
 ଦୁଃଖ ଉଦ୍ଭବସୁଖ ଅମ୍ବୁନ ଚକରେ ।
 ପିବାକାଳେ ସେ ଦିଗକୁ, ପିନ୍ଧୁନଦ ଗରେ
 ବଶ୍ରାମ ପାର୍ଶ୍ବ ଶୂର କଲେ ଅବସ୍ଥାନ,
 ସେ ନଦୀ ତଟରେ ସୁପ୍ତ ଭୂରାମରାଜ
 ମାର୍ଗ ଅନ୍ତରାଳ କେଶ ଦର ଅନାୟାସେ,
 ହୃଷ୍ଟମନେ ଉଡ଼ାଇଲେ ନାଗେଶ୍ବର ରେଣୁ,
 ଚେଷ୍ଟର ମଣ୍ଡିତ ସୁନ ପ୍ରକାଶିତ କରି ।
 ପ୍ରବେଶିଲେ ହୁଣ ରାଜ୍ୟେ ଏଥୁଅନ୍ତେ ପାଇ
 ସମୁଦ୍ରାନ୍ତ ବାରମଣି, ଅଗ୍ରସର ହୋଇ
 ଓଗାଳିଲେ ତାଙ୍କୁ କାଟେ ହୁଣବାରଗଣ,
 ମାତ୍ର ନ ପାରିଲେ ଉଦ୍ଧୃ; ରଘୁଙ୍କ ପ୍ରତାପେ
 ପଳାଇଲେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ଛିଲିଲେ ହୋଇ;
 କେତେ ଯେ ମରିଲେ ହୁଣ ନାହିଁ ସଖ୍ୟା ତାର,
 ସ୍ବାମୀ ପୁତ୍ର ଶୋକାତୁର ନାଗମାନଙ୍କର
 ଦଳିତ ସିନ୍ଧୁରକାନ୍ତି ଗଣ୍ଡ ଭଲଦେଖ,
 କହ ଦେଉଥିଲା ସିନା, ରଘୁବୀରଙ୍କର
 ସେ ଦେଶରେ ଘୋରତର ଯୁଦ୍ଧ ସମାପ୍ତର ।
 ହୁଣରାଜ୍ୟ ଜୟ କରି କାଟ୍ଯାଜ ଦେଶରେ
 ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ କେଶେ ରାଘବାୟ ଗମ୍ଭୀର
 ଅବସ୍ଥିଲେ ଭୀମକଳେ ସେ ଦୁର୍ଗବାସୀଙ୍କୁ,
 କାଟ୍ଯାଜର ଶୂରଶ୍ରେଣୀ ତାହାଙ୍କ ବିଚମ
 ସମରେ ନପାରି ସହ; ଅବନତ ହେଲେ
 ବ୍ରାହ୍ମକର୍ତ୍ତାବିବା ନମ୍ର କାଳାର ସହୃଦ ।
 ସୁଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ ଅଶ୍ବ, ବହୁ ଧନରାଶି,
 ଉପାୟନ ଘେନି ଅସି ରେଟିଲେ ଗ୍ରମରେ,
 ଏତେ ଧନରହ ତତ୍ତ୍ୱ ଲଭିଲେହେଁ ବାର

ହୃଦୟରେ ତଳେ ସୁଦ୍ଧା ନୋହୁଲେ ଗର୍ବିତ,
 ମହତ ଲୋକର ସଦା ଅଟଇ ଏ ଗୁଣ
 ସ୍ବଦ୍ରାବେଳେ ପେଟେ କିଛି ସମୟ ଲଭଇ
 ଟେକି ହେଉଥାଏ ସିନା ହୃଦୟ ଫୁଲଇ ।
 ଶୈଳଗୁଳ ଶୌରାଗୁରୁ ଉଚ୍ଚ ହିମାଳୟେ
 ଅନନ୍ତର ଆଶ୍ବେତୁଲେ ଚତୁରଙ୍ଗ ସେନା;
 ଅଶ୍ବଶୂର ସମୁପ୍ତିତ ଗୈରକ ରେଣୁରେ
 ଶୂଙ୍ଗଶୈଳୀ ଉଚ୍ଚତାରୁ ବତାରଇ ପର ।
 ଦେଖିଲେ ସେନାଏ ତହିଁ, ଗମନ କାଳରେ;
 ରଘୁଙ୍କ ସମାନ ବଳୀ, ଗୁଡ଼ାଟୋଡ଼ଶାୟୀ,
 ହିମାଦ୍ରିକାନ୍ତାରଗୁଣ୍ଡା ତେଣୁରନକର,
 ଅଳକନାଈର ଘୋର କୋଳାହଳ ଶୁଣି
 ନ କର ଟିକିଏ ସୁଦ୍ଧା, ଅଟଳ ଭାବରେ
 ଧୀରେ ଧୀରେ ବଦନକୁ ବୁଲଇ ପଛକୁ
 ଅଟଳ ଗୁଡ଼ାଣି ପୋଶେ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିଲେ
 ସୈନ୍ୟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖେ ତାଙ୍କ ନିର୍ଭୀକ ଭାବକୁ ।
 କମ୍ପାର ମର୍ମର ଶବ୍ଦେ ଭୂର୍ଜପତ୍ରଦଳ,
 ବାହିଶ ରକ୍ତରେ ମୃଦୁ ଧ୍ବନି ଉପୁଜାଇ,
 ସୁରଧ୍ବନୀ ସୁଦୀପିତ ଶୀତଳ ସମୀର
 ଗିରିମାର୍ଗେ ସେ କାଳରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ବହୁ,
 କୋଶଳେଶ୍ବରଙ୍କୁ ସେବା କରଇ ମାର୍ଗରେ ।
 ପିତାବେତେଲ ଦୁଗ୍ଧଶାବୁ ଶୈଳେ ଉଠି ଉଠି
 ଶ୍ରମ ଦୂର କରୁଥିଲେ ତାହାଙ୍କ ସେନାଏ,
 ଶୁରୁ ଦେବଦାରୁ ତରୁ ଘନଛାୟା ତଳେ,
 ମୃଗନାୟା ସୁରଭିତ ଶିଳାଗଣ୍ଡେ ବସି ।
 ସେ ସ୍ଥାନେ ନିବାସ କାଳେ ଶୂରଙ୍କ ଶିବରେ
 ବଜ୍ରାସ୍ତ୍ରବା ହାତୀଙ୍କର ବଣ୍ଟ ଶିଳ୍ପରେ
 ପଡ଼ି ହେଲାଉର୍ଲ୍ଲତା ହେଲାଉ ରଜନୀ ସମୟେ,
 କରୁଥିଲା ତୈଳସ୍ନାନ ପ୍ରଦୀପର କାର୍ଯ୍ୟ ।
 ଗିରାଦ୍ରର ପୁଷ୍ପଦେଶେ ଠାବେ ଠାବେ କାହିଁ

କଷ୍ଟମାନଙ୍କର କଣ୍ଠରୁ ଶୁଣି ହୋଇ
 ଛଡ଼ି ପାରିଥିଲା ଛାଡ଼ି ଦୁର୍ମାନଙ୍କର,
 ସେ ଚିତ୍ତରୁ ଉଦ୍ଧତାରୁ ଅନ୍ତରକ ବର
 କରତେ ହାତୀଙ୍କ ମାତ୍ର କଲେ ନିରୁପଣ ।
 ଏହୁରୂପେ ବାରବାର ନାନାସ୍ଥାନେ ବୁଲି
 ପଟ୍ଟଗୟ ଜାତସବୁ ଯୁଦ୍ଧିଲେ ସଦମ୍ଭେ,
 ଶିପ୍ର ଦାଡ଼ ଭିକ୍ଷାପାଳ ନାଗର ପଥର
 ସଦର୍ଶଣେ ଜନମାର ଅନଳ ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ ।
 ‘ଉତ୍ସବ ସଙ୍ଗେତ’ ‘ଗଣ’ ନାମେ ସେ ପଟ୍ଟଗେ
 ବାସ କରୁଥିଲେ ଏକ ବଳବାନ ଜାତି
 ମହାଦମ୍ଭୀ, ସେମାନଙ୍କୁ ଦଳ ବାରମଣି
 ବାହୁବଳେ, ଗୁପ୍ତକଲେ କଳସ କଳରେ,
 କଳଦୁପ୍ତ ସ୍ଵବାହୁର ପ୍ରଶଂସା ସଜୀତ ।
 ନାନା ମୁଲ୍ୟବାନ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପହାର ଶ୍ରେଣି
 ପ୍ରବେଶ ଦୃଷ୍ଟନ୍ତେ ଆସି ସେହୁ ‘ଗଣ’ମାନେ,
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣପ୍ରସ୍ତ ହମାନ୍ତର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ବରଦ
 ପେମନ୍ତ ଜାଣିଲେ ଶୁଣି, ହମାଳୟ ତଥା
 ତାହାଙ୍କର ବାହୁବଳେ କଲ ଅନ୍ତରକ ।
 ଦଶାନନ ଉତ୍ତୋଳିତ—କୈଳାସ ଗୌର
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଜନ୍ମାଭାବ ପରି, ସ୍ଥାପି ତାର ଶିରେ
 ଅକ୍ଷୟ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଶାନ୍ତି, ଉତ୍ତର ଦିଗ୍ଵରୁ
 ‘କାମାକ୍ଷୀ’ର ଅଭିମୁଖେ ହେଲେ ଧାବମାନ ।
 ରଘୁଙ୍କ ଲେହନତ୍ୟା ନଦୀ ପାର ହେବା ଶୁଣି
 ହାତୀ ବଳୀ ହେଉଥିବା ମଞ୍ଜୁଗହ ପରି,
 ଭୟେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ କମ୍ପମାନ,
 ମେଘ ସମାଜ୍ଞା ଘୋର ବର୍ଷାଦିନ ପରି
 ରବି ବସୁରୋଷୀ ସାନ୍ଧ୍ୟ, ରଥଚକ ଧୂଳି
 ଚଳେଇକି, ଆତଙ୍କେ ତାର ଦୁର୍ଜଗଳ ଛାନ,
 ସେନାଙ୍କର ମହାତେଜ ସମ୍ଭବ ସେ କାହୁଁ ।
 ହାତପୋଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇ ବନସ୍ତେ ଯୁଦ୍ଧାର

ଦେମଣୀଠେ ରଘୁଙ୍କର ପଦଦେନ ଶୋଭ
 ସୁବାସିତ ଜଳେ ଧୋଇ, ଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପ ସହ,
 ବଡ଼ ବଡ଼ କରମାନ ଉପକାର ଦେଇ,
 ଭକ୍ତଭରେ ପୂଜା କରି କାମରୂପ ଭୂଷ
 ବିଷମ ଭୟରେ ଆସି ପଶନ୍ତେ ଶରଣ,
 ଅଭୟ ପ୍ରଦାନ କରି ସେହେ ଗରମଣି
 ସ୍ବରାଜ୍ୟରେ ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ଭରଲେ ପ୍ରାପନ ।
 ବାହୁଡ଼ିଲେ ଜୟଶୀଳ କଣି ତଉଷଣୀ,
 ଛନ୍ଦିସ୍ଥାନ ନୃପଙ୍କର ଉତ୍ତୁଳ ବିଶ୍ବଟ
 ରଥସମୁଦ୍ଭବ-ରଜେ ଆସନ୍ତାନ କରି,
 ଏହୁରୂପେ ଧୀରେ ନିଜ ରାଜଧାନୀ ପୁଣେ ।
 ତହୁଁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଟେ ନଗରେ ପ୍ରବେଶି,
 ବିଶ୍ବଜିତ ମହାପତି କରି ନରମଣି,
 ଦକ୍ଷିଣାସ୍ବରୂପ ତାର କରିଲେ ପ୍ରଦାନ
 ଜୟଲବ୍ଧ ସେତେ ଧନ ପ୍ରସନ୍ନ ମନରେ,
 ସାଗରୁ ଶୋଷଇ ଜଳ ପୟୋଦ ସେସନ
 କୃଷିକୁଳ ରକ୍ଷା ପାଇଁ, ଦେସନ ସାଧୁଏ
 ନିଅନ୍ତ କେବଳ ଧନ ବତରଣ ପାଇଁ ।
 ଅମାତ୍ୟ ବେଞ୍ଚିତ ହୋଇ ଏ ଭାବେ କାରୁଣ୍ଡ
 ମହତ ସମ୍ମାନ ଦାନେ ସାମନ୍ତ ନୃପଙ୍କ
 ସଜ୍ଜଣେଷେ, ପରାଜୟ-ବିଷାଦ ଘୁଞ୍ଚାଇ,
 ଆଦେଶିଲେ ବାହୁଡ଼ିବା ଲଗି ସ୍ବ ନଗରେ,
 ସୁଦର ଭରହେ ତାଙ୍କ ପୁର ଥିବ ବୋଲି ।
 କେତନ-କୁଳଶି, ଛନ୍ଦି, ରେଣାରେ ଚିତ୍ରିତ
 ଅନୁଗ୍ରହଲଭ୍ୟ ସେହୁ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ପଦେ
 ବଦାୟ ପ୍ରମାଣ କାଳେ ସାମନ୍ତ ରାଜାଏ,
 ଭକ୍ତରେ ମନ୍ତ୍ରଣ ଲଗି କରି କରି, ନିଜ-
 ଶିରସାଶ୍ରୁତି-ପୂଜା-ମଧୁ-ମକରଦେ
 ପାଦର ଅଙ୍ଗୁଳ ତାଙ୍କ କଲେ ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ ।

ପଞ୍ଚମ ସର୍ଗ

ବଶିଷ୍ଠ ମହାଯଜ୍ଞ ଦକ୍ଷିଣା ଦାନରେ
ସଂସ୍ଥାନ୍ତ ହୋଇ ପେଟେ ଦିଲ୍ଲପ ତନୟ
ରହୁଥିଲେ ନୈମ ପୁରୀ, ପ୍ରବେଶିଲେ ଅସି
ମେଢାଳେ ପ୍ରସ୍ତୁତ-ପଣା ବରତନ୍ତୁ ଶିଷ୍ୟ
କୌସ୍ତୁଭ, କରବାକୁ ଅତ୍ୟଧିକ ଗ୍ରହଣ ।
ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କଲେ ସେହି ବେଦ-ବିଶାରଦ
ଅତିଥିକୁ ଭକ୍ତିରେ ଅମୁଲ୍ୟ ସ୍ୱରାଜ
ସ୍ୱପଣ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ଅତିଥେୟ ରାଜା,
ମୁଖିଆ ପାତ୍ରରେ ଅର୍ଘ୍ୟ କରିଣ ସ୍ଥାପନ,
ଯଜ୍ଞ ଦକ୍ଷିଣାରେ ପୁରୀ ଦାନ କରି ଭର
ସରଥିର ସବୁ ପେଣୁ ଥିଲା ନାହିଁ କିଛି ।
ଆସନରେ ବସାଇଣ ସେ ତପୋଧନକୁ
ବହୁତ ବିଧାନେ ପୂଜା ନୀରାଜନା କରି
ଶାସ୍ତ୍ରୀ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷୀ, ସଂ ଅପପଣ୍ଡରୁ
ନରନାଥ; ତାଙ୍କ ପାଶେ କୃତାଞ୍ଜଳିପୁଷ୍ପେ
କହିଲେ, ଏରୂପ ଧୀର ବିନୟ ବରନେ ।
ଚେତନ୍ୟ ଲଭିଲା ପର ତପନରୁ ଲେହେ
ପାଇଛ ଅଶେଷ ଜ୍ଞାନ ପା ପୋରୁଁ ଆପଣ,
ହେ ବୁଣାଗ୍ରନ୍ଥ ! କହ ବେଦ-ବିଶାରଦ
ରଖିବୁଲ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ଆପଣଙ୍କ ସେହି
ଗୁରୁଦେବ, ବୁଣିଲେ ତ ଅଛନ୍ତି ଆଶ୍ରମେ ?
କାୟମନୋବାକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ନିରତ ସମ୍ପଦ
ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଧୈର୍ଯ୍ୟଧୀ ସେ ହିରଣ୍ୟବ୍ରତ
ବରତନ୍ତୁ ମହର୍ଷିଙ୍କ, କିଛି ଗୁରୁତର
ବାଧାବିଘ୍ନ ପୋଶେ ହୋଇ ନାହିଁତ ବିନୟ ?
ଯହେ ବିନିର୍ମିତ, ମହାମାନଙ୍କେ ରକ୍ଷିତ,
ପ୍ରିୟସୂତ ନିର୍ବିଶେଷ ସ୍ନେହରେ କବିତ,
ସ୍ୱର୍ଗ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାଦାନଦୟ, ହୃଦୟ ସେ ସବୁ

ପଦ ସ୍ବପ୍ନ ଫଳ ଶୋଭା ଅଶ୍ରମପାଦପେ,
 ହେଉ ନାହାନ୍ତି ତ ଧୂସ ବାୟୁ ବନାଗ୍ନିରେ ?
 କନ୍ତୁ କଷ୍ଟେ ଅହରହ ପୃଥ ବୁଣରାଜ
 ଭାସିଲେହେଁ, ମୁନିମାନେ ନ କହନ୍ତି କିଛି
 ବସିଲେ ପାହାକୁ କେରେ, ଯାଇ ନାଶନାଳ
 ହୁଅଇ ସ୍ଥଳିତ ତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ଶଯ୍ୟାପରେ,
 ମୁଲ୍ୟ ! ତଦାଙ୍ଗ ସେହି ମୁଗଶିଶୁମାନେ
 ନାଶ ହେଉନାହାନ୍ତି ତ ଅଶ୍ରମେ ଅକାଳେ ।
 କରନ୍ତି ତପସ୍ବୀମାନେ ନିତି ନିତି ସ୍ନାନ
 ଯେ ପବନ ଗର୍ଜିଲେ, ତପଶ୍ଚ ବେଳରେ
 ଯେଉଁ ନୀର ପିତୁରାଣେ କରନ୍ତି ପ୍ରଦାନ,
 ସୁଖାଳକ ଯୋଗେ ରାଜ୍ୟେ ମଙ୍ଗଳ ହେବାକୁ
 ଉଚ୍ଛ୍ଵାସାନ୍ବିତ ପାକୁ କରନ୍ତି ଉତ୍ସର୍ଗ,
 ସେ ପୂଜ ଗର୍ଜିଲର ମଙ୍ଗଳ ତ ସବୁ ?
 ଅତଥ୍ୟମାନଙ୍କ ଚର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ପାଇଁ
 ରାଜା ହୋଇଥାଏ ରାଗ ପଦ୍ମ ପଥାକାଳେ,
 ବନବାସୀ ମୁନିଙ୍କର ସ୍ବରାଜରକ୍ଷକ
 ତବ ସେହି ଗର୍ବାରର ପରପକ୍ଷ ଧାନ୍ୟ,
 ବିନଷ୍ଟ ତ ହେଉ ନାହିଁ ହେ ତପିପୁଞ୍ଜବ,
 ଗ୍ରାମତ୍ୟକ୍ତ ଯୁଧିତ୍ରଷ୍ଟ ଶ୍ବେର ଶଶ୍ଵ ଯୋଗେ ?
 ସବୁ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷାଦାନ ସମାପନ କରି
 ହୁଷ୍ଟମନେ ମହାମାନ୍ୟ ତବ ଗୁରୁଦେବ
 ଦେଇଛନ୍ତି ଆଦେଶ ତ ପ୍ରବେଶିବା ପାଇଁ
 ଗୁହାଶ୍ରମେ, ପରାସ୍ତରେ ପରିତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ?
 ସବୁ ଉପକାରକ୍ଷମ ଦ୍ବିଗୟ ଅଶ୍ରମେ
 ଅସ୍ବବାକୁ ପେଶୁ ଏହା ଉପସ୍ଥଳ କାଳ ।
 ହେଉ ନାହିଁ ମୋର ମନ ବେକଳ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ
 ଲଭି ହୁଏ ଶୁଭଗମ, ଆଶ୍ରି ପାଳିବାକୁ
 ସତତ ଉତ୍ସୁକ ହୁଏ ଅନ୍ତରାତ୍ମା ଏବେ,
 ଗୁରୁଙ୍କ ନିୟୋଗେ କିବା ନିଜେ କୃପା କରି

ଅସିଂହ ଉପହୃତ କରିବାକୁ ଦାସେ,
 ହେ ପୁଣ୍ୟାସ୍ତ୍ରାବର ! ପରେ କହ କୃପା କର ।
 ଏରୂପେ ରଘୁଙ୍କ ଶୁଣି ଉଦାର ବଚନ,
 ସବୁ ଧନ ସଞ୍ଚଳମ୍ଭେ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିବା
 ମୁଖିକାର ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟପାତ୍ର ଅନୁମାନ କର,
 ଶ୍ରୀମନୋରଥ ହୋଇ ସୁବାସୀ ପୁରଣେ
 ବରଦନ୍ତ ଶିଷ୍ୟ କୈସ୍ର, ନବେକଲେ ଧୀରେ,
 ହେ ରାଜନ ! ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟେ କୁଶଳ ଅମର,
 ଉପସ୍ଥିତ ଥାଇ ଥାଇ ଦବୁଇ ନାଥ,
 ପାରେ କି ଅଶୁଭ ହୋଇ ପ୍ରଜାମାନବର ?
 ସେକାଳେ ଚଣ୍ଡାଂଶୁ ଅଂଶୁ ପ୍ରଦାନେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
 କରନ୍ତି ଧରଣୀବିଷ୍ଣୁ, ସେକାଳେ ଫେରି
 ପାରଇ କି ଲେକତନ୍ତ୍ର ଅବରଣ କର ?
 ପୁରମାୟପ୍ରତି ଭକ୍ତ ଚରକାଳ ରୁମ୍—
 ବୁଲଣୁ, କରଅଛ ଅତିବ୍ରମ ସିନା
 ସେ ରକ୍ତକଳରେ ରୁମ୍ବେ ପିତୃ ପିତାମହେ
 ମହେଶ ! ସାତକରୁପେ ଅତିବ୍ରମି କାଳ
 ଅସିଲ ଛମୁକୁ ମୋର ଏହମାତ୍ର ଦୁଃଖ ।
 ହେ ବଦାନ୍ୟ ଶିରୋମଣି ! ପକ୍ତ ଅବଚିତ
 କେଶ୍ରାସ୍ତ୍ରନ ଧାନ୍ୟଗଛ ପରାଏ ସଂସ୍ପୃ-
 ସକ୍ଷମାତରେ ଦାନ କରି ପାଉଅଛ ଶୋଭା,
 ସାବରୋମ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ସହ ଦକ୍ଷିଣାରେ
 ଲଭଇ ସେ ଦରଦ୍ରତା, ସାଜେ ଏକା ତାହା
 ରୁମ୍ବୁ, ଦେବତାମାନେ ପାନ କରି କରି
 ଶୟ କରଦେଲେ ପେଡେ କଳା ଚନ୍ଦ୍ରମାରୁ
 ଚରୁର୍ଦ୍ଧଣ ଦିବସରେ, ବାକି କଳାଟିକ
 ପ୍ରଣୟିତ ଅଟେ ସିନା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ।
 ବାସ୍ତବ ପଦାର୍ଥ ମୋର ଏଣୁ ରୁମ୍ବୁଠାରେ
 ମିଳିବାର ଅଶା ଅଉ ଦିଶୁ ନାହିଁ କହ
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପାୟେ ଏଣୁ ତାହା ଅବରଣେ

ପାଉଁଶ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ଦ୍ଵାରେ, ଅଶାସ୍ତ୍ରୀ ଶୁଭ
 ବରଣେ ଜଳଗର୍ଭ ଶାରଦାମୟେ
 ବଦାପି କରଇ ନାହିଁ ସଲ୍ଲଳ ପ୍ରାପ୍ତିନା ।
 ହେଉ ତବ ବାଣୀ ପୁଣି କରେ ଅଶୀର୍ବାଦ
 ଏହା କହୁ ଯିବା ପାଇଁ ଉଠନ୍ତେ ତପସ୍ଵୀ
 ଯିବାରୁ ନିଷେଧ କର ବନୟ ବଚନେ
 ଗୁପ୍ତିଲେ ଭୁବନ, କହ ହେ ପଣ୍ଡିତବର !
 ଦୟାକହ, ଭୁମ୍ଭୁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣା
 କି ସମ୍ପାଦି, ପୁଣି ତାର ପରମାଣ କେତେ ?
 ନବେଦନ କଲେ ତହିଁ ବ୍ରହ୍ମଗୁଣ କୌସ୍ଥ
 ସଦାଗୁଣ ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ଗୁରୁ,
 ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଯଥାଯଥ ଦକ୍ଷିଣା ଦିଅନ୍ତୁ,
 ଦୟା ଅଧ୍ୟୟନ ଶେଷେ ଦକ୍ଷିଣା ଦେବାରୁ
 ଜଣାଣ କରନ୍ତେ ପାଶେ ସଦନସ୍ଥେ ଯାଇ
 ଉଦ୍ଭରଲେ ଗୁରୁଦେବ ସଦସ୍ଥେ ହେ ବସ !
 ମୋର ପ୍ରତି ଭୁମ୍ଭୁ ପେଇଁ ଅଗଣ୍ଠ ଉକ୍ତ
 ଦକ୍ଷିଣାଠାରୁ ମୁଁ ମଣେ ତାହୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କର,
 ଅନ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣାରେ ମୋର କିସ ପ୍ରୟୋଜନ ।”
 ମାତ୍ର ପାଠ ପଢ଼ିସାର ଗୁରୁଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣା
 ଦେବାର ଅଟଇ ଶୁଦ୍ଧ ଏଣୁ ଅଭିପ୍ରେ
 ତହୁଁ ମୁଁ ଯାଇ, ମୋର, ନିବିଡ଼ାଦିପ୍ୟ
 ବଲେକ, ସରୋଷେ ମନେ ଡଳେ ନବଗୁରୁ
 ଶିଷ୍ୟର ଏ ମହାଦୋର ଦାରଦ୍ର୍ୟ ଅବସ୍ଥା,
 ଅଦେଶରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଦୟା ଅନୁପାୟୀ
 ଦେବା ପାଇଁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ କୋଟି ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ।
 ଅର୍ଦ୍ଧସାତ୍ର ଦେଶର ଯେ ସବୁସ୍ଥ ହରା
 ବଶୁଜଳ ଦକ୍ଷିଣାରେ, ଗୁଜରାଟ ଏକା
 ଅକ୍ଷୟ ଅଛି ତବ, ଅଧୀତ ଦୟାର
 ଏଣୁ ମୁରୁଗୁପ ସେହି ପ୍ରଭୃତ ସମ୍ପଦ
 ଭୁମ୍ଭୁ ମାଗିବା ପାଇଁ ବଡ଼ ନାହିଁ ମନ ।

ଶ୍ରବଣ କରି ଏ ଗିର ନିଷ୍ଠାପ ଉଦୟ
 ଧରର ଏକାଧିପତି ଆଦିପେୟ ରଘୁ
 ସୁମଧୁର ବଚନରେ ଇଷିଲେ ବନସ୍ତେ
 ବେଦବିଶାରଦଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁନିତନୟକୁ ।
 ବୁରୁଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣା ଦାନେ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ
 ଶୁଭପାରଦର୍ଶୀ ଶୁଣି ପାତକ ବ୍ରାହ୍ମଣ,
 ସେ ଧନ ଲଭିବା ଲାଗି ରଘୁ ପାଶେ ଆସି
 ଫେରିଗଲେ ଭଗ୍ନମନେ ଅନ୍ୟଦାତା ଗୃହେ,
 ଏମନ୍ତ ନୁତନ ନିନ୍ଦା ବିଶ୍ୱେ ଜାତ ହୋଇ
 ସତେକି ସକଳ ଯଶ କରିବ ମୋ ନାଶ ।
 ସୁପୁଞ୍ଜିତ ମୋର ଏହି ଦେବାଗ୍ନି ମନ୍ଦିରେ
 ତରୁଣ ଅନଳ ପରି ରହୁ ତପୋଧନ
 ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ମାତ୍ର, ପ୍ରୟୋଜନ ତବ
 ସାଧକାକୁ, ପାଉଛୁ ମୁଁ ଭରଦ୍ୱାସତନ ।
 ଅବ୍ୟର୍ଥ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବାଦ୍ୟ ରଘୁମୁଖୁଁ ଶୁଣି
 ‘ତପାସୁ ତପାସୁ’ କରି ବସ୍ତ୍ର ମହାଶୟ
 ଗଦଗଦେ ଆଶ୍ରା ନେଲେ ଦେବାଗ୍ନି ମନ୍ଦିରେ !
 ସକଳ ସମ୍ପଦସ୍ଥନା ମେଦନୀକୁ ଏଣେ
 ମେଦନୀ-କାଳିକ ରଘୁ କରି ନିଷ୍ଠାପଣ,
 ଇଷିଲେ କୁବେରଠାରୁ ଅଶିକାକୁ ଧନ,
 ଅବ୍ୟାହତ ଥିବା ପେଣୁ ତାଙ୍କ ରଥ ଗତି
 ମହାଭୀତି ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରର ପ୍ରଭାବେ
 ସାଗରେ, ଭୂଧର ଶିରେ, ଅନନ୍ତ ଅକାଶେ ।
 ପ୍ରଦୋଷେ ପବନୀବୃଷ୍ଟ ସେହୁ ନରମଣି
 ଅସ୍ତଶସ୍ତ୍ରେ ସଜହୋଇ ରଥର ଉପରେ
 ପଦ୍ମତଳେ ବଳେ ଜିଣି ଅଶିକାକୁ ଧନ,
 ସାମନ୍ତ ସଜନ ପରି କୁବେରକୁ ଗଣି,
 ନାନାରହେ ପରପୁଣ୍ୟ ତାରମହାଭର ।
 ରଘୁଙ୍କ ସଂକଳ୍ପ ଜାଣି ଭୟେ ଧନପତି
 ଯୁବପାତ୍ରା ପୁରୁବରୁ ତଳେ ସ୍ପର୍ଶକୃଷ୍ଣି

ଲକ୍ଷ୍ମିଦେ ରଜନରେ ତାହାଙ୍କ ଭଣ୍ଡାରେ ।
 ଅତମ୍ଭେ ଧନପୁଣ୍ୟ ଗନ୍ତାଘର ଦେଖି,
 ଭଣ୍ଡାର ଗେଜଗଣ ସତସୁସମନେ
 ନବେକଲେ ପାଇ ଏହି ଶୁଭସମାଗୁର
 ପ୍ରଭାତେ ପ୍ରସ୍ଥାନୋଦ୍ୟତ ନୃପଙ୍କ ଶଙ୍ଖରେ
 ଯୁଦ୍ଧପାତ୍ରା ଅଗ୍ନି ପାଇ ବୁଦ୍ଧେ ପାଖରୁ,
 ବଜ୍ରରେ ଚୁଣ୍ଡିତମେରୁ ପଟତ ସଦୃଶ
 ସୁନ୍ଦର ଉତ୍ତଳକଣ୍ଠ ଏସୁବର୍ଣ୍ଣ ବାଣୀ,
 କୌସଲ୍ୟ ଭୂଷଣ ତାହା କରଲେ ପ୍ରଦାନ ।
 ଗୁରୁ ଦକ୍ଷିଣାରୁ ବଳ ସମ୍ପଦ ନେବାକୁ
 ଅନୁକୂଳ ପାତ୍ରବନ୍ଧୁ, ପୁଣି ପାତ୍ରକର
 ପ୍ରାପ୍ତିନାରୁ ଅତରଳ ଧନ ଦେବା ପାଇଁ
 ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ଦାତାକୁ ଦେଖି, ଅପୋଷ୍ଠା ବାସିଏ
 ଉଦୟକୁ ପ୍ରଶଂସିଲେ ବିଦ୍ୟ ପ୍ରକାରେ ।
 ଶତ ଶତ ଶିଳା, ଘୋଡ଼ା ପୁଷ୍ପରେ ଲଦ
 ଅତୁଳ ସମ୍ପଦବାଣୀ, ମୁନବର କୌସଲ୍ୟ
 ପିତାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହୋଇ ଆଜ୍ଞାତମନେ
 ସ୍ଵର୍ଗକର ଭୂଷଣର ଭାଷିଲେ ଏସନ:—
 ହେ ରଜନ ! ରଜନାଦନପୁଣ୍ୟ ଭଜାଏ
 ଲଭନ୍ତି ପେଟେଟି ଧନ ଧରଣୀ ମଣ୍ଡିତ
 କି ବିଚିତ୍ର ମହି ତହିଁ, ପେଶୁ ବୁଝେ ବାର
 ଇଚ୍ଛାମତେ ସବୁବେଳେ ବାଞ୍ଛିତ ବିଷୟ
 ସ୍ଵର୍ଗଲୋକ ଅନାୟାସେ କରଅନ୍ତ ଲଭ,
 ଏ ଭବେ ଅଚିନ୍ତନୀୟ ପ୍ରଭବ ଭୂସର ।
 ମନୁଷ୍ୟ ଜନମ ବହି ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳେ
 ପାତ୍ରା ପାତ୍ରା ଲୋକମାନେ କରନ୍ତି ବାସନା,
 ମାନବର ସୁଖ ପାଇଁ ପାତ୍ରା ପାତ୍ରା ଲୋକା,
 ପୁଣ୍ୟବେଦ ଭୂମିରେ ଅଛି ସେ ସକଳ,
 କି ଅଶିଷ କରବ ମୁଁ ପୁନରୁତ୍ଥ ପର ?
 କେବଳ ସନ୍ତାନ ନାହିଁ ଭୂସର ବୋଲରେ

ଏଣୁ ଅଶୀବାଦ କରେ ପ୍ରସନ୍ନ ଚିତ୍ତରେ,
 “ଅସୁଗୁଣ ଅନ୍ତରୁପ ପ୍ରିୟତମ ସୁତ
 ଲଭ ହେ ଯଶସ୍ବୀ ନଜ ଜନକ ପରାଏ ।”
 ଏହୁରୂପେ ଅଶୀବାଦ କରି କୌଣସି ମୁନି
 ଦାନ ଦେନ ଗୁରୁପାଶେ ଗମିଲେ ହରିତ ।
 ଜୀବନେକ ସୂର୍ଯ୍ୟଠାରୁ ପାରିଲ ପରାଏ
 ଅଲୋକ, ମୁନିଙ୍କ ବରେ ନରେନ୍ଦ୍ର-ମହର୍ଷୀ
 ଲଭିଲେ ଅଶୀପ୍ରଦ ଗର୍ବ ପଥାକାଳେ ।
 ପ୍ରସବିଲେ ରଘୁରାଣୀ ଦଶମାସ ଅନ୍ତେ
 କୁମାରପ୍ରଥମ ସୁତ ବ୍ରାହ୍ମମୁହୂର୍ତ୍ତରେ,
 ବ୍ରହ୍ମନାମ ଅନ୍ତପାତ୍ରୀ ଏଣୁ ପିତା ରଘୁ
 ରଣିଲେ ସେ ତନୟର ନାମ “ଅଜ” ବୋଲି ।
 ଓଜସ୍ବୀ ଶରୀରେ ଶୌର୍ଯ୍ୟେ ମହତ୍ବ ପ୍ରକାଶେ
 ନ ଥିଲା ବିରଳ କିଛି ଏହି କୁମାରର
 ଜନ୍ମଦାତା ପିତାସହ, ପ୍ରଦୀପ୍ତ ପ୍ରଦୀପ
 ପ୍ରଦୀପକ ଘାସୁ ପଥା ନ ପାଏ ବିରଳ ।
 ଚମେ ଚମେ ବାଲ୍ୟକାଳ ଅତିକ୍ରମ କରି
 ସବିଧରେ ଗୁରୁଦତ୍ତ ବଦ୍ୟା ପତି ସାର
 ଯୌବନ ସୀମାରେ ଅଜ କଲେ ପଦାର୍ପଣ,
 ନକ ଯୌବନରେ ମଞ୍ଜୁ ରାଜପୁତ୍ର ଦେଖି
 ହେଲେହେଁ ଅଭିଳାଷିଣୀ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବୀ
 ତାଙ୍କ ପାଶେ ଯିବା ପାଇଁ, ସଙ୍ଗତୋତ୍ସବରେ
 ରଘୁରାଜ ଅଦେଶକୁ ରହିଲେ ଅନାୟ,
 ପରିଣୟପୋଷା ତନ୍ତ୍ରୀ କୁମାରୀ ପେସନ
 ରହିଲ ଅପେକ୍ଷା କରି ଜନକ ଅଦେଶ ।
 ପୁତ୍ରର ବିବାହକାଳ ଉପସ୍ଥିତ ଜାଣି
 ଶୋଭୁଥିଲେ ଭଲ ପାତ୍ରୀ ମନେ ମନେ ଭୁପ,
 ଏକାଳେ ବିଦାୟପଥ ଶୁଭକ୍ତ ରାଜନଙ୍କ
 ପ୍ରେରଣେ ବିଶୁଦ୍ଧ ଦୁତ ରଘୁଙ୍କ ନକଟେ
 ପ୍ରବେଶି, ଜୁହାର କରି କହିଲ ବିନୟେ,

ଉପଗତ ହେବା ପାଇଁ ଯୁବରାଜ ଅଜ
 ଭୋଜ ଭଣ୍ଡା ଇନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳର ସ୍ୱପ୍ନରେ ।
 ଅଜଳ ବଦାହ କାଳ ଏକେ ଉପସ୍ଥିତ,
 ଦ୍ୱିଗୟରେ ଭୋଜ ବଣେ ସମ୍ବନ୍ଧ କରିବା
 ମହାଶୈବବର କଥା, ଏହା ଭବ ଭୂଷ
 ପ୍ରୀତମନେ ପିବା ପାଇଁ କରଲେ ଆଦେଶ
 ଯୁବରାଜେ, ସପ୍ତେନ୍ୟରେ ଅତି ଆଡ଼ମ୍ବରେ
 ସମ୍ବିଶାଳନା ଧନ୍ୟା ବିଦର୍ଭ ନଗରେ ।
 କାହାରିଲେ ଯୁବରାଜ ଶୁଭ ଅନୁକୁଳେ
 ସୁସଜ୍ଜିତ ସେନ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପାଦମିତ୍ରହୃଦ୍,
 ପିବାଦେଲେ ମାଗେ ତାକୁ ନାନା ଉପବୃତ୍ତେ
 ଉପହାରମାନ ଦେଇ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ
 ପ୍ରକାଶିଲେ ରାଜଭକ୍ତ, ଚଟିମାନଙ୍କରେ
 ଗ୍ରାମୀୟ ସମ୍ଭାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଜ୍ଜିତ ଶିବରେ
 ସୁଖେ ରାଜିକାଳ ଯାପି ନରେନ୍ଦ୍ର ଦଳୟ,
 ବିଦେଶ ଗମନ ଦୁଃଖ ତେଜ ମାନସରୁ
 ଉଦ୍ୟାନ ବହାର ସୁଖ ଲଭୁଥିଲେ ମନେ ।
 ଏହିରୂପେ ନାନାସ୍ଥାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ କରି
 ଧୂଳି ଧୂସରତ କେତୁ କ୍ଳାନ୍ତ-ସେନ୍ୟସହ
 ପ୍ରବେଶିଲେ ବାରମଣି ଉତ୍ତମୁଲ୍ଲ ଆନନେ,
 ପବନ କମ୍ପିତ ସ୍ମୃତ୍ୟ ଜଳଲବସିକ୍ର—
 ଶ୍ୟାମଳ କରଞ୍ଜି କୃଷ୍ଣମାଳରେ ଶୋଭିତ
 ଶ୍ରମହା-ସୁଖଦା-ରେବା-ତଟିନୀ ତଟରେ ।
 ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ସେହି ସ୍ୱରମ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ
 ହରୁଥିଲେ ପଥଶ୍ରମ ଆନନ୍ଦେ ସେନାଏ,
 ଏତାଳେ ଘଟିଲ ଏକ ଅଭ୍ୟୁତ ଘଟଣା,
 ସହସ୍ରା ନର୍ମଦାନୀର ବିଦାରଣ କରି
 ଦେଖାଦେଇ ମଦମତ୍ତ ଏକ ବନ୍ୟକଣ୍ଠ
 ସମୁଦ୍ଧେ, ଉତ୍ତମୁଗନ୍ଧ ମଦଜଳଧାରୀ
 ଧୋଇ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତଟିନୀର ତଳେ,

ସେ ମଦ ଗନ୍ଧରେ ଅଛ, ଚୈତ୍ତିବୁଁ ଅଗତ,
 ଉପରେ ଉଡ଼ିଯୁମାନ ଭ୍ରମରକୁ ଦେଖି
 ଜଣାପାଉଥିଲା ତାର ଉଠିବା ସ୍ବପ୍ନରୁ
 ଜଳ ଭିତରେ ସେ ବୁଡ଼ି ରହୁଥିଲା ବୋଲି ।
 ଧୋଇ ହୋଇପାଉଥିଲା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପରେ
 ଶୈବକାନ୍ତ ଧାତୁରାଗ ତାହାର ଦନ୍ତରୁ,
 ସହିଁ ତହିଁ ଘଣ୍ଟିହୋଇ ଗୋଜା ହୋଇଥିଲା
 ସେ ସୁଦୀର୍ଘ ଦନ୍ତବେନ, ତହିଁ ପଡ଼ିଥିବା
 ଲମ୍ବ ବଳାରେଖାମାନ କହି ନଦଉଥିଲା
 ପଥୁରୁଆ ପଦ୍ମରେ କିଛିକାଳ ଆଗେ
 ଦନ୍ତ ମାର ସେ କଣ୍ଠା ଖୋଜୁଥିଲା ମାଟି ।
 ସଙ୍ଗୋତି ବସ୍ତ୍ରର କର ଧୋଇପାର ତାର
 କରଜନବହୁ ଭେଦି କିଛି ନାଦରେ
 ଧାଇଁଲା ସେ ଗଜବର ତଟ ଅଭିମୁଖେ
 ଉପରକୁ ପୁଛୁ ଟେକି, ପ୍ରବଳ ବେଗରେ
 ବଳା ହୋଇଥିଲେ ସହିଁ ଘର ହାଗମାନେ
 ତାହାର ବିଚେ ଦେଖି ଜଣାଗଲା ଦୁରୁଁ
 ଦଉଡ଼ୁଛି କି ସେ ଦମ୍ଭେ ସୁଜିବା ପାଇଁକି
 ଅଜଣର ଗଜବଳା ଗୁଡ଼ ଅଗଳକୁ ।
 ଜଳରେ ପ୍ରବଳବେଗେ ଆସନ୍ତେ ପହିଁର
 ଚକ୍ରାଳ ପାଦରେ ତାର ସରିତ ପ୍ରବାହ
 ଗରେ ବୁଟି ହେଲା ଆଗ, ପଛେ ଶୈଳସମ
 ଆକର୍ଷି ବଶାଳବେଶେ ଶୈବାଳନକର
 ଉଠିଲା ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରୁଁ ସେ ବାଉରବର
 ଏହିଠିଆ ସେ ଗଜର ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ବେନି
 ହୋଇଥିଲା ମଦଶୂନ୍ୟ ଜଳେ ଧୋଇ ହୋଇ,
 ବାହାରିଲା ତହୁଁ ପୁଣି ଅନର୍ଗଳ ସ୍ବବେ
 ପ୍ରବଳବେଗେ ହାଗମାନକୁ ନରେଖି
 ସପ୍ତଜ୍ବଦ ପାଦପର ଶୀରସମ କଟି
 ଆକ୍ରାଣି ଅଭ୍ୟୁଗ୍ଧର ତାର ମଦଗଳ

ପଳାଇଲେ ମହାକାୟ ଯୁଦ୍ଧ ଗଜବୃନ୍ଦ
 ମହାଜାୟେ, ମାଦୁଗୁର ଅନୁଷ୍ଠ ଅଭାତ
 ନ ମାନ, ଉତ୍ତେଜ ଶୁଣ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ।
 ଉଠାଇ ଅଳକାରେ ସେ କାନନ କର
 ଶିଖର ଭିତରେ ମହା କୁମ୍ଭଳ କ୍ୟାପାର,
 ପଳାଇଲେ ହୃଦୟମେ ଯେଣୁ ତାକୁ କେଣି
 ଅଧୀରେ ଶ୍ରୀରାମ ଦୁର୍ଗ ରଥର ବନ୍ଧନ *
 ପଡ଼ିଲେ କରୁଣ ହୋଇ ସୁଗ୍ରୀବର ଅଶ
 ରଥ ସହ କାମାଗଣ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ,
 ରକ୍ଷିଏ ଗଣେଶ ତାଙ୍କ ହୋଇଲେ ନୟକ,
 ନୁହେଁ କଥା ବନବନ୍ଧ ରାଜାମାନଙ୍କର
 କ୍ଷତଧୂଳି କୁମାରକୁ ଭଲରୂପେ ଏହା,
 ଅଳ ଅକର୍ଷଣ କରି କାର୍ତ୍ତିକକୁ ଏଣୁ
 ଅଭାତ କରିଲେ କାଶ, ତାଙ୍କ ଅଭିମୁଖେ
 ଧାର୍ଯ୍ୟପ୍ରକା ମଦମତ୍ତ ସେ କରୁଥିଲେ
 କେବଳ ତାହାକୁ ଏଥୁ ନବାବବା ପାଇଁ ।
 ଶରଦ୍ଧା ହେବାମାତ୍ରେ ହୃଦ୍‌ଗୁପ୍ତ ଶ୍ରଦ୍ଧ,
 ଜନମାଇ ଅଶ୍ରୁ ଯେ ସୈନ୍ୟଭୁଲ ମନେ ।
 ଲଭଇ ସ୍ମୃତି ପ୍ରଭୁପୁଣ୍ୟ ଉଦ୍ଧାସିତ
 ସୁଗ୍ରୀବ ସୁଦରବର ଦେବକଳେବର ।
 କଳହ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସ୍ବପ୍ରଭବେ ଅଣି
 କୁମାର ମସ୍ତକେ ଧୀରେ କରଣ କର୍ଷଣ,
 ନିବେଦନ ତହୁଁ ସେହୁ କାବିରୁ ପ୍ରଭୁ
 ଉଦରେ ପ୍ରଥମ ଶୁଭ ମୁକ୍ତାହାର କାନ୍ତି
 ଦ୍ବିଗୁଣ ଉତ୍ତୁଳ କରି ଦଶନ ପ୍ରସ୍ତରେ ।
 ପୁଣେ ଅତି ଗର୍ବେ ମୁହିଁ ମାତଙ୍ଗ ରକ୍ଷିତ
 ବୋଧେ ପଡ଼ି, ଶାପଯୋଗେ ମଉଞ୍ଚିତରୂପୀ
 ହୋଇଥିଲ ବାରମଣି, କିନ୍ତୁ ଅଟେ ମୁହିଁ

ପ୍ରିୟଦର୍ଶନ ନାମକ ଗଜବଂ ପଥର
 ପ୍ରିୟସୁନ୍ଦ, ସୁବିଖ୍ୟାତ ନାମ ପ୍ରିୟମୁଦ ।
 ରକ୍ଷିତ କୋପରେ ପଡ଼ି ଶୁଭଶୂନ୍ୟ ହୋଇ
 ଶାପମୁକ୍ତ ପାଇଁ ମୁହିଁ କରନ୍ତେ ଗୁହାରି
 ବିନୟେ ପ୍ରଣାମ କରି ତାହାଙ୍କର ପଦେ,
 ଶାନ୍ତ ହେଲେ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ଅହେ ଯୁବରାଜ,
 ଅଗ୍ନି କିମ୍ବା ରବିଙ୍କର ତେଜ ଉତ୍ତପରେ
 ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଉଷ୍ମ ହେଲେହେଁ ସଲିଳ,
 ନୈସର୍ଗିକ ଗୁଣ ତାର ଅଟେ ଶୀତଳତା ।
 ଅଦେଶିଲେ ତପୋଧନ “ରଞ୍ଜିତବିଶ୍ୱାସୀ
 ଯୁବରାଜ ଅଜ ପେଟେ ଧରିବେ ଭେଦନ
 ବାଣମୁନେ ତବ କୁମ୍ଭ, ତେବେ ସୁନୟୟ
 ଏହି ମନୋହର ତନ୍ତୁ ଲଭିବ ନିଶ୍ଚୟ”
 ଦରଶନ ଆଶେ ଭୁଷ ! ରହିଥିଲି ଟାକି
 ସେହିଦିନୁ, ମହାଗଜ କଳେବର ବହି,
 ଶାପମୁକ୍ତ ହେଲି ଏବେ, ତୁମ୍ଭର ବିଚମେ,
 ଏଣୁ ତାର ବିନିମୟେ ପ୍ରଥ ଉପକାର
 ନ କରିବି ପେଟେ କିଛି, ତେବେ ପରଦିନ
 ଅକୃତଜ୍ଞ ହୋଇ ଦିନ କାଟିବି ଦୁଃଖରେ ।
 ତେଣୁ ହେ କୁମାରବର ଭୋନ ମୋହଠାରୁ
 ଏ ଗଜବଂ ଅସ୍ତବର, ସମ୍ମୋହନ ନାମ
 ଅଟଇ ଏହାର ଖ୍ୟାତି, ପ୍ରୟୋଗ ସହାରେ
 ଭଲ ଭଲ ମନୁଷ୍ୟକୁ, ଏ ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗେ
 ନ ହୁଅଇ ବୈଷ୍ଣ ହଂସା, ପେଣୁ ଏକାକେକେ
 ନ ମରି ବିପକ୍ଷମାନେ ବହୁବେଳଯାଏ
 ରହିଯାନ୍ତି ମୁହଁଭରି ସମର କ୍ଷେତ୍ରରେ ।
 ଲଭ ହୁଏ ଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏଣୁ ସଦାକେଳେ
 ଏହି ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରେରକର ସମର କ୍ଷେତ୍ରରେ ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ କି ପ୍ରୟୋଜନ ପ୍ରକାଶ କରିଲ
 ମୋତେ ମାରିବାକୁ ପାଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମାନ୍ଦବେ

ପେଇଁ ଦୟା, ହେ ପଣ୍ଡା ତାହାର ବଦଳେ
 ବୃତ୍ତନ୍ତରା ଚକ୍ରପରି ଦେଉଅଛୁ ମୁହିଁ,
 ପ୍ରତ୍ୟାଶ୍ୟାନ ବର୍ଜଣତା ନ କର ପ୍ରୟୋଗ,
 ପ୍ରାର୍ଥନା ନରତ ଜନେ ଅହେ ଦୟାମୟ ।
 ସଦୃଶ ନିର୍ଦ୍ଦାନଦୀ ନାରେ ସ୍ନାନ କରି
 ଉଦାର ତପାସ୍ତ୍ର ବାଣୀ, ଉଦ୍‌ଘୋଷ୍ୟ କସି
 ଶେନେଲେ ଉଦ୍‌ଘୋଷୀ ଗଜବୀର ମନ୍ତ୍ର
 ବୃନ୍ଦାବନରମଣୀ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଶୁଭକ ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତ କାରଣେ ପଥେ ଦୈବଗତିଶାଳୁ
 ଜଳିଲ ପ୍ରଗାଳ ପ୍ରୀତି ବେନଜଣକର
 ରମଣୀୟ ଚୈତନ୍ୟର ଅନ୍ତର ଅନ୍ତର
 ଜନେକ, ଅପର ପୁଣି ସୁଖାସନେ କସି
 ଗମିଲେ ସୌରାଜ୍ୟ ରମ୍ୟ ଦିବ୍ୟ ନଗରେ ।
 ଅଜ ଅଗମନେ ଅତି ଅଜ୍ଞାତ ମନେ,
 ଦିବ୍ୟ ଶୁଭର ଶ୍ରେଣୀ କଲେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା
 ଅବରେ ପାଶେଟି ପାଇ ପୁରସୀମା ପାଏ,
 ଅବାହନକରେ ପଥା ଉର୍ମିମାଳା ପିନ୍ଧୁ
 ସମୁଦିତ ଉର୍ମିମାଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣସୁଧାକରେ ।
 ବିନାଶରେ ବିଜେ କର ଶ୍ରେଣୀ ନୃପଙ୍କର
 ଅଗେ ଅଗେ ଯୁବରାଜ ନିୟୋଜିତ କର
 ନିଜ ନାତିବିଳାସୀ ଶ୍ରେଣୀ କାର୍ଯ୍ୟରେ
 ଉପରୁ କଲେ ତାଙ୍କୁ ଏପରି ଶୁଭରେ ।
 ପା ଦେଖି ଅଗତଜନେ ମଣିଲେ ମନରେ
 ଅଜକୁ ଗୃହସ୍ଥ, ଶ୍ରେଣୀ ଅତିସ୍ଥ ସ୍ବରୂପେ,
 ବାସନ୍ତକୁବାସନାରେ ଯୁଦ୍ଧାର ବିନୟେ,
 ହାତ ଯୋଡ଼ିକରି ଅଗେ ଠିଆହେଉଁ ଅସି,
 ସେମାନଙ୍କ ସହସ୍ରଶେ ଶିବରର ଗୋଷ୍ଠ
 ଏପାଶେ ସେପାଶେ ଘୂର ଦେଖିଲ ଉଦ୍‌ଘୋଷ,
 ସୁନ୍ଦର ତୋରଣ ପାଶେ ଶୁଭ ବେଦ୍ୟପରେ
 ମଙ୍ଗଳ ସୁବର୍ଣ୍ଣରାଜ ଗୋଷ୍ଠ ପଟ୍ଟିବାସେ

ବିରାଜିଲେ ସୁବରାଜ, ମଦନ ପେସନ
 ଜୟନ ଉରଜ ଶୋଭା ନବ ପରିବେନ ।
 ଅପର ନାଶରେ ରତ ସୁବାନ୍ତକୁ ଦେଖି
 ବୋଧନାମାନନା କାନ୍ତା ପଥା ବହୁଷଣେ,
 'ଅନେକ ଦିନେ ଧୀରେ ଅସର ବଶକୁ,
 ତେହେ କମନାୟା ସେହି କନ୍ୟା ରତନକୁ
 (ପା ପୋରୁଁ ନୁପତମାନେ ସ୍ବୟମ୍ବରେ ଠୁଲ)
 ଦେଖିବାକୁ ସମ୍ଭବ ଯୁବରାଜଙ୍କର
 ନୟନରେ, ନିଦ୍ରାଦେବୀ ବହୁତ ବିଳମ୍ବେ
 ଅତି ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଅସି ହେଲେ ଉପଗତ ।
 ଘସିହୋଇ ବିରାଜାରେ ଲିଭିପାଇଥିଲା
 ବକୁମାର ଅଙ୍ଗରାଗ ପାହାଦ ଅଙ୍ଗରୁ,
 ବୁଣିଲ ଚିତ୍ତିତ ଗଣି ସେ ରଘୁ-ସୁତକୁ
 ଜାଗରତ କଲେ ପ୍ରାଣେ ସମାନବୟସ
 ଭୂତପୁତ୍ରମାନେ ଉଡେ ନାନା ସ୍ବର କର ।
 ଗାହ୍ନବୀ ବିଭବରା ହେ ସୁବୋଧକର !
 ଇଠି ଶପଥା ତେଜି ଏବେ, ଦ୍ବିଗୁଣେ ବିଭକ୍ତ
 ଏ ଧରର ଭର ସିନା କରନ୍ତି ଧାଡ଼ା,
 ଏକ ରାଗ ଦେଖି ତହିଁ ବହୁକ୍ରନ୍ତ ଏବେ
 ଜନ୍ମଦାତା ଗୁରୁ ତବ, ଜାଗରତ ହୋଇ
 ବାରେନ୍ତୁ ଅପର ଭଗ କର ହେ ବହନ ।
 ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ କାନ୍ତିକୁଲେଶ୍ବରୀ
 ନିଦ୍ରାବଶେ ହୁଏ ପୋଷେ ଉପେକ୍ଷିତା ହୋଇ,
 ପାହାସହ କରୁଥିଲେ ଚିତ୍ତବିନୋଦନ,
 ପରତ୍ୟାଗ କର ତବ ଅନନ ସୁଷମା
 ହେଲେଣି ବିଗ୍ରହଲମ୍ବୀ ସେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଏବେ ।
 ସୁଚକ୍ଷୁର ତୋଳାଶୋଭା ଏଣୁ ହୁଏ ନେତ୍ର
 ଅମର ମିଳନଯୁକ୍ତ କମଳ ସହୃଦ
 ଏକାକେଲେ ଯୁଗପତେ ଉଲ୍ଲେଖିତ ହୋଇ
 ବେନିର ଭୁଲନା ଏବେ କରନ୍ତୁ ବେନି ।

ସୁବ୍ରତରେ ସୁଦାସିତ ହୁଏ ଶ୍ଵାସସହ
 ସମାନ ହେବାକୁ ସିନା ପ୍ରାତଃ ସମୀରଣ
 ରବିକରେ ଦରମ୍ପଟ ସଜସରସିକୁ
 ସଞ୍ଜର ଶ୍ଵେତକର ହରୁଅହ ଦେଖ
 ଶିଥିଳ ସୁମନମାଳ ପାଦପ ତାଳରୁ ।
 ମାହିତ ମୁକୁତାଫଳ ପର ମନୋହର
 ଦେଖ ବାର ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ହୁମବନ୍ଦୁଜାଳ,
 ତରୁତାମ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ନବ ପଲ୍ଲବରେ ଫଳ
 ବଢ଼ାଇ ଦ୍ଵିଗୁଣ କାନ୍ତ ଶୋଭଇ ବେମନ୍ତ
 ଭରବା ଧବଳ ଦନ୍ତ କାନ୍ତରେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ
 ଅଧରୋଷ୍ଠେ ହୁଏ ମୁଦୁ ଲଳାତାସ୍ୟପର ।
 ପ୍ରତାପ ହୋଇବା ଅଗ୍ନି ଇନ୍ଦୟ ଅତଳେ
 ତପନ ପ୍ରତାପନଧି, ଝଟତ ଅନ୍ତରୁ
 ଧରୁ ଅଜାରଗଣୀ କରନ୍ତ ସହାର,
 ଶହୁହନ୍ତା ଧନ୍ତୁର୍ଦ୍ଧା ରୁମ୍ଫେ ଥାଇ ଥାଇ
 ପିତା ତବ ଅଭିନାଶ କରବେ କି ନିଜେ ।
 ଅକର୍ଷଣ କରି ପାଶେ ମୁଖର ଶୃଙ୍ଗଳ,
 ଉଭୟ ପାଶୁରେ ନିଦ୍ରାସୁଖ ଅନ୍ତରବା,
 ଉଠୁଛନ୍ତି ଶଯ୍ୟାଛଡ଼ି ତବ ଗଜବୃନ୍ଦ,
 ତରୁଣ ଅରୁଣ ସୁଗେ ହୋଇ ଜଳ ଜଳ
 ଦଶନୟନ ଯାଇ, ପ୍ରକାଶିତ କରେ
 ଗିରାନ୍ତ ଗେରକ ତଟ ଉଦ୍‌ଗାତନକୀତା ।
 ହେ ସଖସ୍ତ୍ରୀ ଦୀର୍ଘପଞ୍ଚମଣ୍ଡପରେ ବଳା
 ପାରସ୍ୟ ଦେଶୀୟ ହୁଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଜରାଜ,
 ସୁଖ-ନିଦ୍ରା ପରହର ମଳନ କରନ୍ତ,
 ସମ୍ମୁଖେ ରୁଟିବା ପାଇଁ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା
 ଧବଳ ସେବକଶିଳା ମୁଖଉଷ୍ମାନିଳେ ।
 ଉପହାର ପୃଷ୍ଠହାର ମଳନତା ଭଜ
 ଗୋଟି ଗୋଟି ବିରଳରେ ରହିଲଣି ଦେଖ
 ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରଣମାଳ ରାତିଯାକ ବସ୍ତ୍ର,

ଲଭିଲଣି ଦାସିଣୀ, ଅଭ୍ୟାସ କରଇ
 ପିଠିରସ କଳକଣ୍ଠ ଏହି ଶୁଦ୍ଧପଣି,
 ତୁମ୍ଭ ଜାଗରଣେ ଯୁକ୍ତ ଅମ୍ଭ ସ୍ମୃତ ଗିର ।
 ଏହିରୂପେ ବଦୀଗଣ ମୁଦୁ ସ୍ମୃତ ଗୀତ
 ଶଯ୍ୟାସ୍ଥଳ ଜାଗରତ ହେଲେ ଯୁଦ୍ଧର
 ଉଠଇ ସେସନ ପ୍ରାନ୍ତ ଶୟନ ଉପେକ୍ଷି
 ସୁପ୍ରସାଦ ଦେବଦ୍ରଷ୍ଟୀ, ଗାଙ୍ଗେୟ ପୁଲକୁ
 ଅନନ୍ଦ ମଧୁରରସେ ରାଜହଂସର ।
 ସମାପି ପ୍ରସ୍ତୁତବୃତ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାୟୀ
 ପଥାକାଳେ ଦିଗେଦିଗେ ଯୁଦ୍ଧରାଜ ଅଜ,
 ଦକ୍ଷତ୍ରୟ ପୋଷେ ରତ ମନୋମତ ବେଶ,
 ରାଜାକୁଳ ସମାଜାର୍ଣ୍ଣ ସ୍ବୟମ୍ବର ସ୍ଥଳେ ।

ଷଷ୍ଠ ସର୍ଗ

ଦେଖିଲେ ସେ ସରସସ୍ଥଳେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ
ବୁଡ଼ୁଥିଲେ ରଘୁସୁତ, ରାଜଭବନରେ
ସୁସଜ୍ଜିତ ମନୋହର ମଞ୍ଚର ଉପରେ
ସିଂହାସନେ ବସିଛନ୍ତି ଶୁଭଦେଶଧର
ସକଳ ଶୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ନରପତିମାନେ,
ଆକାଶେ ବିମାନରୁଣୁ ଦେବଗଣ ପରି ।
ରଥଙ୍କ ବିନୟେ ପ୍ରୀତ ସଦାଶିବ ବରେ
ପୁନଃବାର ଅଙ୍ଗପ୍ରାପ୍ତ କମଳାୟୁକାନ୍ତ—
ମୂର୍ତ୍ତିମାନ ମନ୍ଥନର ପରି ସୁବରାଜ
ପ୍ରବେଶ ଦୁଅନ୍ତେ ସେହି ସଜ୍ଜିତ ସଦନେ,
ମଞ୍ଜୁମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ତାଙ୍କ ପେଟେ ଭ୍ରମଗଣ
ଇନ୍ଦୁମତୀ ଲଭିଥାନ୍ତା ତେଜିଲେ ମନରୁ ।
ସୋପାନୁ ସୋପାନେ ତମେ ତରଣ ପକାଇ
ଭେଜିରାଜ ଦେଖାଇବା ପଥେ ବୁଡ଼ୁଥିଲେ
ଉଠିଲେ ସେ ମଞ୍ଚପରେ ରଘୁରାଜ-ସୁତ,
ଉଠଇ ପେସନ ଉଇ ଭୂଧର ଶିଖରେ
ଅକ୍ଳେଶେ କେଶରୀ ଶିଶୁ ନିର୍ଭୀକ ଭାବରେ ।
ନାନାବର୍ଣ୍ଣେ ସୁଜ୍ଜିତ, ଗୁହରେ ଶୋଭିତ
ଜୟ ଜର୍ଜରିତ ରତ୍ନଖଚିତ ଆସନେ
ବସି ରଘୁରାଜ-ସୁତ ଅଜ ସୁବରାଜ
ସୁଧାନ୍ତ ପ୍ରସାରେ ଶର ହେଲେ ଉପମିତ
ଶିଶୀପୁଷ୍ପାବେଶ୍ଵ ଦେବ ପତାନନ ସହ ।
ମହୋଜ୍ଞାନ ପ୍ରଭାସୁଖେ ଚନ୍ଦ୍ର ରମକାର
ନିପମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଶତ ଶତ ଭାଗେ
ଅଗରେ ବରୁଣ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ କାନ୍ତି
ମନୋହର, ବରାଜିଲ ସୁନାଲଗଣନେ
ବାରିଦ ପଂକ୍ତରେ ପେନ୍ଥେ ଚଳ ବିଦ୍ୟୁଜ୍ଞତା ।
ମହୋଜ୍ଞାନ ଅଳଙ୍କାରମାଳେ ମଣ୍ଡି ହୋଇ

ମହାମୁକ୍ତ ହିଂଦାସନେ ବଜେ ବରପୁଲେ
 ତହିଁ ସେତେ ନରପତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ,
 ବସି ଯୁବରାଜ ଅଜ ରତ୍ନହିଂଦାସନେ
 ସୁଦାନ୍ତ ପ୍ରଭାରେ ଶୁଭ ହେଲେ ସୁଖୋଦ୍ଭବ,
 କଳଦ୍ରୁମ ମଣ୍ଡଳରେ ପାରଜାତ ପଥା
 ପୁରଜନଙ୍କର ଆଖି ସହସା ବଦନେ
 ସଦନୁପପଦୁ ଛଡ଼ି ଅଜଙ୍କ ଉପରେ
 ନିପତିତ ହେଲା ପାଇ, ଭୁଞ୍ଜଶ୍ରେଣୀ ପଥା
 ପୁଷ୍ପିତ ପାଦପ ଛଡ଼ି ଉଡ଼ି ଦଳେ ଦଳେ
 ପତନ୍ତି କାନନମନ୍ତ୍ର ମାତଙ୍ଗ ଗଣ୍ଡରେ ।
 ବଶବଦରଶଙ୍କୁଳା ବୈତାଳକ ଗଣ
 ଚନ୍ଦ୍ରବତୀ ସୂର୍ଯ୍ୟବତୀ ଭୂପତିମାନଙ୍କ
 ଆରମ୍ଭନ୍ତେ ପଶୋଗାନ, ମୃଦୁପବନରେ
 ଚନ୍ଦନ ଧୂପର ଧୂମ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇ
 ଉଠନ୍ତେ କେତନରେଖା, ପୁର ଦିଗ୍‌ମଣ୍ଡଳ
 ମାଞ୍ଚଳକ ବାଦ୍ୟଧ୍ବନିସହ ଶଙ୍ଖରବ
 ବାଜନ୍ତେ ଗମ୍ଭୀର ଘୋଷେ ମେଘନାଦ ପରି,
 ନଗରର ଉପକଣ୍ଠ-ଉପକନେ ସ୍ଥିତ
 କଳାପୀକୁଳ କୁରଙ୍ଗେ ନୟନ ଉଲ୍ଲାସେ ।
 ବଜେହେଲେ ମଞ୍ଚଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟ ରାଜମାର୍ଗେ
 ପରିଣୟ ଯୋଗ୍ୟବେଶା ସ୍ବୟମ୍ବରପିନ୍ଧା
 ରାଜଜେମା ଇନ୍ଦୁମତୀ, ମହାରମ୍ଭେ ହୋଇ
 ପରିଜନେ ପରିକୃତା, ଆରୋହୀ ସୁନ୍ଦରୀ
 ନରସୁଦେ-ଧୃତ-ରମ୍ୟ ହେମତାମପାନେ ।
 ଶତ ଶତ ନୟନର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ
 ବଧାତାଙ୍କ ଅଲୌକିକ ସୁଖି ସୁରୁପିଣୀ
 ଜେମାମଣି ଇନ୍ଦୁମତୀ ପ୍ରବେଶନ୍ତେ ତହିଁ
 ନୂପମାନଙ୍କର ହୃଦ ତାହାଙ୍କ ଯୌଦର୍ଯ୍ୟେ
 ଲଖିଗଲା ଅନାୟତ୍ତେ, ବହୁଳ ବେବଳ
 ଦେହମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ହିଂଦାସନପରେ ।

ଜେମାକୁ ଲଭିବା ପାଇଁ ନରେନ୍ଦ୍ର-ସମାଜ
 ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଣୟର ଅଗ୍ରଦୂତ ପରି
 କେତେମତେ ହାବଭବ କରିଲେ ପ୍ରବୀଣ,
 ନବପଞ୍ଚକର ଶୋଭା ପାଦପେ ସେସନ ।
 ଲଳା କମଳର ଗୁରୁ ମୁଖାଳଦଣ୍ଡକୁ
 ଧରି କେଉଁ ନରମଣି; ଘୁରୁଲୁଲେ ରଙ୍ଗେ
 ଭ୍ରମରମାନଙ୍କୁ ତଡ଼ି ପାଶୁତା ଅଭାବେ,
 ଉତାରି ମଣ୍ଡଳାକାରେ ସେ ପଦ୍ମକୋଷର
 ମନୋଜ୍ଞ ସୌରଭମୟ ପରାମନକର ।
 ସୁକଦେଶୁ ଶସିପତି ମଞ୍ଜୁ ମୁକ୍ତାହାର
 ମଣିମୟ କାକୁବକ ଅଗ୍ରଭାଗେ ପାଇ
 ଲଖିପାଇଥିଲା, କେଉଁ ବଳାସୀ ଭୂପର
 ପଥାସ୍ଥାନେ ସଲିକେଶ କରିଲେ ସେ ତା ନେଇ
 ଅଳ୍ପ ଲେଉଟାଇ ତାଙ୍କ ଗୁରୁଚନ୍ଦ୍ରାନନ ।
 ନେତ୍ରଗୁରୁ ଗୁହାଣିକ ବଚସ୍ବଦେ ତାଳି
 ଅଙ୍ଗୁଳ ସଙ୍କୋଚ କରି କେତୁ ନିଜ ପଦ
 ହେମମୟ ପଦପୀଠେ କରିଲେ ଘର୍ଷଣ
 ବଚସ୍ବଦେ ଅବସ୍ଥିତ ନଗର ପ୍ରଭାରେ
 ସେ ପାଦପୀଠକୁ ଭୂପ କରି ସୁରଞ୍ଜିତ ।
 ବାମଭୁଜ ରଖି କେତୁ ଅସନ ଅର୍ଦ୍ଧରେ
 ବଳି ସହଚରେ ସୁଖେ କରିଲେ ଆଳାପ
 ବାହୁପରେ ଶୁଭ ଦେଇ ଅର୍ଦ୍ଧବଦ ହୋଇ
 ବସିବାରୁ ସୁକଦେଶ ହୋଇଲା ଉନ୍ନତ
 ସୁସ୍ଥାନରୁ ରତ୍ନମାଳ ଖସାଇ ତଳକୁ ।
 କରଜମୁନେ କେ ଅବା କଲେ ବିଦାରଣ
 ବଳାସିନୀ କାଳାଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣଭୂଷାଗୁଣୀ
 ଅତ୍ୟଳ ପାଶୁର କାନ୍ତି କେତକାଦଳକୁ ।
 ନିଜ ରତ୍ନମୁଦ୍ରାବାର ପ୍ରଭାରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
 ଗଜଦନ୍ତ ପଶାକାଠିମାନ କେତୁ ପ୍ରବା
 ଓଲଟି ପାଲଟି କଲେ ବଳାସ ଉଦ୍ଧୀରେ

ଧୂଳରେଖା ସୁଶୋଭିତ କରତଳେ ଧରି ।
 ଥିଲେହେଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନେ ପୁରୀରେ ରହି
 ଖସି ପାଇଅଛି ଯେତେ ଅପଣା ସ୍ଥାନରୁ
 ଦେଖାଇ ଏମନ୍ତ ଭବ, ବେର୍ଦ୍ଧ ନରନାଥ
 ନବେଶ କରଲେ ନେଇ ସୁକର କରାଣେ,
 ସେ କରାଣେ ପ୍ରଭାସୁଖେ ରଞ୍ଜି ନଖାବଳୀ ।
 ସୁନନ୍ଦା ନାମରେ ଧାଇଁ ଜେମାଦେଉଳର
 ଥିଲା ରାଜଅନ୍ତଃପୁରେ, ଜାଣିଥିଲା ସେହି
 ରାଜାମାନଙ୍କର କୁଳ ସୁସ୍ଥକ ସକଳ,
 ପୁରୁଷ ପରାଏ କାମା କାକ୍ଷତୁ ଥିବାରୁ
 ମଗଧ ରାଜାଙ୍କ ପାଖେ, ଆଗେ ସୁକୁମାରୀ—
 କୁମାରୀକୁ ନେଇ ଧୀରେ କହିଲା ଏସନ ।
 ମଗଧର ଅଧୀଶ୍ଵର ଏହି ସୁଦାମଣି
 ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରବୃତ୍ତି ସଦା ପରଜାରଞ୍ଜନେ
 ବିଚକ୍ଷଣ, ଶରଣାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଏହୁ
 ଅଟନ୍ତି ଅଶ୍ରୁଦାତା, ପରନ୍ତୁ ନାମ
 ସବୁମତେ ଏହାଙ୍କର ହୋଇଛି ସାର୍ଥକ ।
 ଥିଲେହେଁ ଅସଂଖ୍ୟ ରାଜା ଅବନୀମଣ୍ଡଳେ
 ପୃଥ୍ବୀ ଏହାଙ୍କ ଯୋଗେ ଏକା ରାଜନୃକଗ
 ତାରା ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ହେଲେହେଁ ଭୃଷିତା
 ବିଭବରା, ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଜା ସିନା ଚନ୍ଦ୍ର ଯୋଗେ ।
 ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଯଦିକର୍ମ କରନ୍ତି ଏ ଭୂପ
 ଏଣୁ ନିମନ୍ତଣ ଦେଇ ସେ ଯଦିସ୍ଥଳରେ
 ରଖନ୍ତି ସାଦରେ ସଦା ଶକ୍ତିକଲ୍ପରୁ,
 ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅଦଶନେ ବିରହବିଧୁର
 ସୁଗନ୍ଧର ରାଣୀଙ୍କର ପାଣ୍ଡୁଗଣ୍ଡସ୍ଥଳେ,
 ମନୋହର ପାରିଜାତ ଫୁଲଗନ୍ଧ ହୋଇ
 ଦିଶଇ ଅଳଙ୍କାରୀ ଧୂସର କରଣ ।
 ଏହି କରଣୀୟ ଭୂପ କର ଧରବାରୁ
 ଅରଜାଣୀ ହୁଅ ଯେବେ, କରଗୋ ! ତା'ହେଲେ

ଶୁକ୍ର ସୌଧ ଗହୀରରେ ଲେକନଲକ୍ଷୀ
 ପୁଷ୍ପପୁର ରମଣୀକ ନୟନ ରଞ୍ଜନ ।
 ଏସନ ସୁନନ୍ଦାଠାରୁ ଶୁଣି ଶଶିମୁଖୀ
 ଅନାଇ ମଗଧେଷୁରେ କହିବୁଁ ନ କହୁ,
 ଭବଭଙ୍ଗୀଶୂନ୍ୟ ଏକ ନମସ୍କାର କର
 ବାହୁଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କ ପାଶୁଁ, ପ୍ରଣାମ ସମୟେ
 ଦୁର୍ବାଳ ମଧୁକମାଳା ଦୋଳାଇ ସଧୀରେ ।
 ସମୀରଣ ସମୁତ୍ପଳା ମୁହଁ ବାତମାଳା,
 ଏକ ପଦ୍ମଠାରୁ ଅନ୍ୟ ପଦ୍ମ ନିକଟରୁ
 ମାନସର ମରାଳକୁ ନଥର ପେସନ,
 ମଗଧମଣ୍ଡନ ଆସୁ ଅନ୍ୟ ନୃପ ପାଶେ
 ତେସନ ଜେମାକ ଧାଇଁ ସୁନଦା ସାଦରେ
 ଘେନିଯାଇ ସୁରମାରୀ ନରେନ୍ଦ୍ରବାଳାରୁ
 କହିଲ ଗୋ ସୁଲକ୍ଷଣ ! ଦେଖ ଦେଖ ଏହୁ
 ଅଙ୍ଗଦେଶ ଅଧୀଶ୍ଵର, ବାମନା କରନ୍ତି
 ସୁରଅଙ୍ଗନାଏ ସଦା ପରିବନ ଶ୍ରେଣ
 କାନ୍ତକାନ୍ତ ଏ ମୁକାର, ବାରଣମାନଙ୍କୁ
 ଗଜଶାସ୍ତ୍ର ବିଚକ୍ଷଣ ମାଦୁକ୍ତଙ୍କ ଯୋଗେ
 ଶିକ୍ଷା ଦେଇ, ଭୁଞ୍ଜିଛନ୍ତି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସମ୍ପଦ
 ବସନ୍ତ କଲେହେଁ ମଣ୍ଡେଁ ଏ ରାଜନବର !
 ରଣେ ସଦା ନାଶ କରି ବିପକ୍ଷ ପକ୍ଷକୁ
 ବିରହବିଧୁର ତାଙ୍କ ବନିତାଙ୍କ ବଶୁ
 ଛିଡ଼ାଇ ବଞ୍ଚିଉଦୟ ହାର ମହାତେଜେ,
 ମୁକ୍ତାଫଳ ପର ଝୁଲ ଅଶ୍ରୁ ବିନ୍ଦୁମାଳ
 ପୋଷିପୋଷି ପକାଇଣ ସୁପ୍ତଲ ଉରଜେ
 ପିକାଇ ଦଅନ୍ତ ଏହୁ ପ୍ରତାପୀ ନରେଶ
 ସୁନ୍ଦରୀ ଗୁଞ୍ଜି ତହିଁ ମଞ୍ଜୁମୁକ୍ତାମାଳ ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସରସ୍ଵତୀ ବେନ ଭଲ ଭଲ ସ୍ଥାନେ
 ସ୍ଵରୂପେ କରନ୍ତି ବାସ, ମାତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଦିବାଦେ
 ରହନ୍ତି ଏହାଙ୍କ ପାଶେ ଏକତ୍ର ଅନନ୍ଦେ,

ସୁମଧୁର ଗୀରେ, ଅଉ ସୁନ୍ଦର ପଣରେ
 ଭୂମି ଏକା ଅଟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସରସ୍ବତୀ ପରି,
 ଏଣୁ ସେମାନଙ୍କ ପରି ଏ ଭୂମିକୁ କର
 ହେ କଲ୍ୟାଣୀ ! ଭଜକୁଳା ଦୃଢ଼ ଗୋ ଦୃଢ଼ାୟା ।
 ଅଙ୍ଗରାଜ ଅଙ୍ଗଦେଶ ପାଲଟାଇ ଅଖି
 ସୁଲ ବୋଲି ମୁଦୁସରେ କହଲେ କୁମାରୀ
 ମାତୃସଖୀ ସୁନନ୍ଦାକୁ, ଅଙ୍ଗଦେଶ ପତି
 ନ ଥିଲେ ସେ ରୂପବନ୍ତ କୁହଇ ଏମନ୍ତ,
 ସୁନ୍ଦର ଗ୍ରାହକା ଶକ୍ତି ରକ୍ତକୁମାରୀଙ୍କ
 ନ ଥିଲା ଏ ରୂପ କୁହେ, ମାତ୍ର ସସାରରେ
 ଭଲ ଭଲ ରୁଚି ସିନା କହନ୍ତି ସକଳେ ।
 ନବୋଦିତ ଚନ୍ଦ୍ରପର ସେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀକୁ
 ଅନ୍ୟ ଏକ ରାଜା ତହୁଁ ଦେଖାଇ ଅଗରେ
 କହଇ ସୁନନ୍ଦା ମୁକୁ କତନେ ସୁନ୍ଦରି !
 ରସକୁଳ ଧୁମକେତୁ କମଳାୟ ମୁହିଁ
 ଅବନ୍ତିନାୟକ ଏହୁ, ସୁରଶାଳ ଉର,
 ଘାଢ଼ ବାହୁ, କୃଷ କଟୀ ବର୍ଜିଲ ଅକାରେ
 ପାଉଁଶି କେତେ ଶୋଭା, ବଶ୍ୟକର୍ମୀଙ୍କର
 ଶାଶସନ୍ଦ ପୋଷେ ସଦ୍ୟ କୁନ୍ଦା ହୋଇଥିବା
 ତେଜୋମୟ ସୂର୍ଯ୍ୟପର ଦିଶନ୍ତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।
 ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରତାପଶାଳୀ ଏ ଭୂପତିମଣି
 ଯୁବସାଥୀ କଲଦେଲେ ମହାଅତ୍ମସ୍ତରେ
 ଅଗ୍ରଗାମୀ ବାଳ ରାଜ ଟାପୁ ସମୁଦ୍ଧିତ
 ଧୂଳରେ ମଳିନ ହୁଏ ସାମନ୍ତ ରାଜାଙ୍କ
 ଚୂଡ଼ାମଣି ନିକରର ଦିବ୍ୟ ତେଜଃସୁଜ୍ଞ ।
 ଏହାଙ୍କ ନଗର ପାଖେ ବିରାଜ ଅଛନ୍ତି
 ମହାକାଳ ନିବେଦନେ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ାମଣି
 ମହାଦେବ, ତାଙ୍କ ଶିର ଚନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ରକାରେ
 ପ୍ରିୟତମା ସହ ଏହୁ ହୃଷିକେଶ ସୁବା
 କୌମୁଦୀ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରାତି କରନ୍ତି ପାପନ ।

ବକ୍ତୃତ୍ତ କି ମନ ତବ ବହୁରକା ପାଇଁ
 ସିପ୍ରାନଦୀ ବାଟ ମୃଦୁ କାତରେ କମିତ
 ଉଦ୍ୟାନ ଫୁଲରେ ଏହି ଯୁବା ନୃପସବୁ ?
 ତା'ହେଲେ ଏହାଙ୍କ କର ଧର କରସ୍ବେରୁ ।
 ସ୍ବପ୍ନତାପେ ଶତ୍ରୁ-ପକ୍ଷ-ବଶିଷ୍ଠ-କାରକ,
 ମିତ୍ର-ପଦ୍ମ-ପ୍ରକାଶକ ସେ ଭୂପତିଠାରେ
 ଅସକ୍ତ ନୋହୁଲ ତଳେ ସୁକୁମାର ମନ,
 ଇନ୍ଦୁ-ପ୍ରଶସ୍ତନା ଧନୀ କୁମୁଦନୀ କେରେ
 ରସରବ ଦେଖି ରବି ସମୁଦ୍ରର ପ୍ରସ୍ତ ?
 କମଳକେଶରକାନ୍ତ ସୁଦନ୍ତ ଶୋଭନୀ
 ବିଧାତାର ସୁମଧୁର ସୃଷ୍ଟି ସ୍ବରୂପିଣୀ
 ଗୁଣବତୀ ତନ୍ମୟୀ ନୃପ ନନ୍ଦନକୁ ତହିଁ
 ଅନୁପଦେଶର ନୃପ ସଲିଧକୁ ନେଇ
 ସୁନନ୍ଦା, କହୁଲ ପୁଟେ ଚାଉଁବାଣିନାମେ
 ପୁଲେ ଏକ ପୋଷି-ରାଜା, ମହାତେଜୋବନ୍ତ,
 ବାହାରେ ସହସ୍ରବାହୁ ସନ୍ତାମେ ତାହାଙ୍କ
 ସଦାକାଳେ, ସ୍ଥାପିଥିଲେ କାଦୁବଳେ ସେହୁ
 ନିଜ ଯଜ୍ଞସ୍ତମ୍ବାବଳୀ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଦ୍ଵୀପେ,
 ତାଙ୍କପରି ରାଜା କେହି ନ ଥିଲେ ସେକାଳେ,
 କାର୍ତ୍ତେ ପାପ ଅତରକା କଥା ତେଣେ ପାଉ
 ଅନ୍ୟାୟ କାସନା ଜାତ ହୋଇବା ମାନ୍ଦବେ
 ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ମନେ, ଧନ୍ତୁଷର ଧର
 ଅନାୟାସେ ଧର୍ମ ରକ୍ଷା କ୍ରତେ ସଦା କ୍ରାନ୍ତ
 ମାନବ ନିୟନ୍ତା ଏହି ପ୍ରତାପୀ ନରେଶ,
 ନାଶ କରୁଥିଲେ ତାହା ଉଚିତ ଶାସନେ ।
 ଅନ୍ୟ ବୀରଙ୍କର କଥା ପଶୁରୁଛି କିଏ,
 ବାସବବତୟୀ ନିଜେ ଦଶାନନ ପୁଟେ
 ଧନ୍ତୁରୁଣେ ବଳାହୋଇ ନିଶ୍ଚଳ ଭବରେ
 ମୁଦୁମୁଦୁ ଦଶମୁଖେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵାସ ଛଡ଼ି
 ଅନୁଗ୍ରହ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଯା'ଇ କାରାଗାରେ

ରହୁଥିଲ ଅନାୟୁଷେ ବହୁଦିନ ଯାଏ ।
 ତାହାଙ୍କ ବଶରେ ଜାତ ଏ ପ୍ରତାପୀ ଭୂପ
 ମହାଭୀମ, ଅବରତ ବେଦ ବଶରଦ
 ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ସହ କରନ୍ତି ଆଳାପ,
 ରହୁଛନ୍ତି ସଦାବେଳେ ଏହାଙ୍କ ନବରେ
 ଅନନ୍ଦେ, ଅତଳା ହୋଇ ବନ୍ଦନୟା ଲକ୍ଷ୍ମୀ
 ଚକ୍ରାଳା ଅପବାଦକୁ ଦୂରକରି ହେଲେ ।
 ଅଗ୍ନିକୁ ତପରେ ଏହି ପରିତ୍ରପ୍ତ କରି,
 ତାଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ଲଭି ରଣ ସମୟରେ,
 କ୍ଷତ୍ରୀକାଳରାତ୍ରିସମ ପଶୁ ରାମଙ୍କର
 ସଦା ଶୋଣିତ ଈଷୁ ଶଙ୍ଖ ଦାଦକୁ
 ପଦ୍ମଦଳ ଧାରପରି ମଣିଷ ମନରେ ।
 ଦେଖିବାକୁ ମନ ପେକେ କଳାପ ବାଳୀଶ !
 ପ୍ରାସାଦ ଗବାକ୍ଷେ ବସି, ପ୍ରିୟତମ ମେଲେ
 ଜଳବେଣୀରମ୍ୟା ରେବା ତଟିନୀର ଶୋଭା,
 ତେବେ ଏହି ବାଞ୍ଛିବାକୁ ପ୍ରଗପ ଉପକ
 ଅଳଙ୍କାରୀ ହୁଅ ଆଗୋ ପଙ୍କଜବଦନ !
 ମେଘ ଅବରଣ ମୁକ୍ତ ସମୁଦ୍ଧଳ ବାନ୍ତି
 ଶାରଦ-ପୂର୍ଣ୍ଣିମାଶୁଭ, ନ ହୁଅଇ ପଥା
 ନଳିନୀର ରୁଚିକର, ତେଜେ ବାରବର
 ନରକୁଳେଶ୍ବର ପ୍ରିୟଦର୍ଶନ ପ୍ରଗପ
 ହେଲେ ନାହିଁ କୁମାରୀଙ୍କ ନେତ୍ରାନନ୍ଦକର ।
 ଲେଉଟି, ସୁନୟା ତହିଁ କହିଲ, ଯାହାକୁ
 ଦଳାହରିତାଳ ଗୋରି ଦେଖୁଛୁ ଅଗରେ
 ସୁପେଶ ତାହାଙ୍କ ନାମ, ସୁରସେନ ନାମ
 ଶୁଭାଶୁଭ, ଉନପୁର ଗାୟନ କରନ୍ତି
 ଏହାଙ୍କର ପଶୋଗୀତି, ଅଟନ୍ତି ଏ ଶୂର
 ଜନକ ଜନନୀ ବେନି ବୁଲର ପ୍ରଗପ
 ପାଗ କାର୍ଯ୍ୟେ ରତସଦା, ଜନମି ଅଟନ୍ତି
 ବିଜ୍ଞାତ କଦମ୍ବବର୍ଣ୍ଣ, ଦୈତ୍ୟରାଜ ଦେବ

ସିଦ୍ଧାନ୍ତମରେ ଯଥା ବନ୍ୟଜୀବଗଣ
 ବହୁରକ୍ତ, ଦେହେ ସବୁ ସ୍ବଭାବ ବସେଥା
 ଗୁଣାବଳୀ, କରନ୍ତି ଏହାକୁ ଅଶ୍ରୟ,
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବସେଥା ଭବ ପାଶୋର ମନରୁ ।
 ସୁଧାକର ପରି ପୁରେ ବସିଲେ ପାହାଚ
 ନୟନରଞ୍ଜନ ଅତି ସୁଖୀତଳ କାନ୍ତି,
 ମାତ୍ର ବୈଶ୍ବକୁଳ ହର୍ଷ୍ୟରୂପେ ଚଳାପାଗି !
 ଉଠିଲେଣି ତୁଣ୍ଡର ମରକତରୁପ ।
 ଅନ୍ତଃପୁର ବହାରଣୀ କୁରଙ୍ଗ ନୟନ
 ଶୀନପଦୋଧରୁ ଶୁଭ୍ର ଚନ୍ଦନ ସକଳ
 ଧଉଳ ହେବାରୁ ଯା'କ ଜଳକେଳିକାଳେ,
 ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଲେହେଁ ମଧୁର ନଗରେ
 ଶୋଭା କଳୀୟ ବନ୍ୟା, ବେବେ ଶୋଭାପାଏ
 ଭଗିରଥୀ ପ୍ରକାଶରେ ମିଶିଗଲା ପରି ।
 ନାଗେନ୍ଦ୍ର କାଳୀୟ ପୁରୀ ଶମ୍ଭୁ ହାସରେ
 ଲୁଚିଥିଲା ସମୁଦାର ଅନନ୍ତ ଗରଭେ,
 ତାହାକୁ ଅଭୟ ଦେଇ ଭୂସେନ୍ଦ୍ର ସୁପେଶ
 ଲଭିଛନ୍ତି ଏକ ମଣି, ଦେଖ ଗୋ ଦେମନ୍ତ
 କଣ୍ଠମୁଁ ସେହି ମଣି ଦିବ୍ୟସୁନ୍ଦର ।
 ଝଲିକାର ଉରସ୍ଥଳ କରନ୍ତି ଲଢ଼ିତ
 କୌତୁହରେ ବୁଲୁଛି କମଳାବାନ୍ତକୁ
 କାନ୍ତପଦେ ଏକାନ୍ତରେ ବର ଏ ଯୁବାକ,
 ମନୋହର ଚୈତନ୍ୟ ପସମ ବୃନ୍ଦାବନେ
 ମୃଦୁଳ ପଲ୍ଲବ ସୁଗନ୍ଧ ଅସ୍ତରଶୋଭା
 ପ୍ରସ୍ତୁତଲେ, ଅଲୋଦର କରବ କୃତାର୍ଥ,
 ଯୌବନଶିଖାକୁ ଯେବେ ପ୍ରଣୟ କୌତୁହେ ?
 ମନୋହର ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଗିରିକନ୍ଦରରେ
 ମୟୁରଙ୍କ ନୃତ୍ୟ ଯେବେ ଦେଖିବ ସୁନ୍ଦର,
 ଶିଳାଜକୁ ପୁରୁଷିତ ଜଳଜବ ସିନ୍ଧୁ
 ଚକ୍ରପାଶାଶ ପରେ କସି ଅନନ୍ଦରେ ?

ସିନ୍ଧୁମୁଖେ ପ୍ରବାହଣୀ ତଟିନୀ ସେସନ
 ଗନ୍ତବ୍ୟମାର୍ଗରେ ଭେଟି ମହାମନ୍ଥଧରେ
 ଅଟକି ତହିଁରେ ଶିଖେ, ଅନ୍ୟପଥ ଦେଇ
 ଅନ୍ଧତମେ ବର ପାଏ ସେ ଗିରିବରକୁ,
 ଅବହମଞ୍ଜୁଳାନାଶୁ ଶ୍ଵେତକଙ୍କ ଭଗିନୀ
 ତେସନ, ସୁଖେଶ ପାଶେ ଉପଶ୍ଳେଷ ହୋଇ
 ରହୁ ତହିଁ ଶିଖତାଳ, ଗନ୍ଧବନ କର
 ଶୁଦ୍ଧି ତାଙ୍କୁ, ସମ୍ପୁରଣ କରଲେ ଗମନ,
 ମାନସ ପଦକୁ ଆଗେ ବରବା ନିମନ୍ତେ ।
 ଅପର ନୃପତି ପାଶେ ନେଇ ବୁମାରୁ
 ଉପମାତା ତହିଁ ଧୀରେ କହଇ ଗୋ ଏହି
 କଳିଙ୍ଗ ଦେଶର ରାଜା, ରଘୁଦର୍ଶିହାରୀ
 ହେମାଙ୍ଗଦ ନାମେ ଖ୍ୟାତ, ଅନାଥ ରୂପଣୀ !
 କେୟୁର ଭୂଷିତଭୁଜ ଦିଶେ କି ରୁଚିର,
 ମହେନ୍ଦ୍ର ଭୂଧର ସମ ସାରବନ୍ତ ଏହି
 ହେମାଙ୍ଗଦ, ସୁବିଖ୍ୟାତ ରାଜନ ଅଟନ୍ତି
 ନାଲ ଜଳଧର ପୁଣି, ମହେନ୍ଦ୍ରଗିରିର,
 ଅଭିଯାନକାଳେ ଯାଇ ବୁଲାଇଲେ (୧)
 ମହେନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟଦର, ଗଲପର ଦିଶେ,
 ମଦସ୍ରାବା ସୈନ୍ୟଗଜ ଛଳେ ଆଗେ ଆଗେ ।
 ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ଏ ନରବରଙ୍କ
 ଗୁଣ ଘଷି ହୋଇ ହୋଇ ବାମ କରେ, ଦେଖ
 କେମନ୍ତ ଅସିତବର୍ଣ୍ଣ କଳାରେଖା ଦିଶେ,
 ଦେଖି ମନେ ହୁଏ ପ୍ରତେ, ସତେକି ଏ ଭୂପ
 କହ୍ନଳାକ୍ତ ଅଶ୍ରୁଜଳେ ଶ୍ୟାମଳକରଣ
 ରଘୁରାଜ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଚରଣକୁ କଲେ
 ବନ୍ଦୀ କରିଛନ୍ତି ଦୃଢ଼େ ସ୍ଵଭୁଜ ବେନରେ ।
 ସୌଧସ୍ତୁଷ୍ଟ କାତାୟନ୍ତ ବଲେକିତ ହୁଏ

ରୁଚିବାଚମାଳ ପାଇ, ସେହି ରତ୍ନାକର
 ତୁର୍କିଧ୍ବଜ କଲପରି ମୁକୁମନ୍ତ ନାଦେ
 ଉଠାଏ ଏକାଙ୍କୁ ସୁଖ ଶୟନ୍ତ ସକାଳେ ।
 ଏହାଙ୍କ ସହୃଦ ପେଟେ ପୁଣ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ !
 ବହୁରକ ପଦ୍ମୋଦଧି ତଟେ ବୁଡ଼ିବଲେ,
 ରୁଚିର ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁଲ ସଉରଭବାସ୍ଥା
 ସୁଖୀତଳ ଗଜବଦ୍ଧ କ୍ଷୀପାନ୍ତରୁ ଆସି
 ସେବକ ଭ୍ରମକୁ ସଦା, ଅପନୋଦି କର
 ଶ୍ରମ ସେବକମୁମାଳ ସୁକୁମାର ଦେହ ।
 ସେ କାଳେ ସଙ୍ଗୀତ ପରି ହିନ୍ଦୁଳ କାନନ
 ମଧୁର ମର୍ମର ଧ୍ବଜ ଶୁଣାଇବ ରଙ୍ଗେ ।
 ଦେବ ପ୍ରତିକୃତି ସପା ସାଥୀନ୍ତ ଲେଉଟି
 ଦୁରରୁ ପୁରୁଷାକାରେ ଉପନୀତା ଲକ୍ଷ୍ମୀ,
 ତେହେ ଜେମା କୁମୁମତୀ ହେଲେହେଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠତା
 ଧାନ୍ତୀ ପ୍ରଭେଦନବାକ୍ୟେ, ଫେର ଶୁଭଗରେ
 ଅନ୍ୟ ପାଶେ, ହେମାଙ୍ଗଦେ ପରତ୍ୟାଗ କର ।
 କୁଳରା ସୁନନ୍ଦା ଭଦ୍ର ଜେମା ସହ ପାଇ
 ରୂପକନ୍ତ ନାଗପୁର ନୃପଙ୍କ ପାଶରୁ
 କହିଲ ଗୋ ଦେଖ ଦେଖ ତକୋରନୟନା !
 କେମନ୍ତ ଗମ୍ଭୀରେ ଏହି ତେଜସ୍ବୀ ଯୁବକ
 ବସିଛନ୍ତି ସୁର୍ବ୍ୟସନେ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସରଳ
 ଅଟଇ ଏହାଙ୍କ ମନ, ହସି ହସି ସଦା
 ସେମନ୍ତ ମଧୁରଲାପ କରନ୍ତି ସ୍ବପ୍ନରେ
 ତେମନ୍ତ କନ୍ଦାନ୍ତ ଦୁଃଖେ ଶହୁ ମହଲକୁ,
 ନିଜ ମହା ପ୍ରତାପରେ ପମୟରେ ପ୍ରେରି
 ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରିୟତମ ପ୍ରାଣକଲ୍ଲଭକୁ ।
 ନିକାରରେ ସେହୁ ବିକ୍ରମଗର ଉଲଟ,
 ସମୁଦ୍ରର ଜଳଶୋଷି ଉଦ୍‌ଗାରରେ ସେହୁ,
 ପ୍ରୀତିଭରେ ଶୁବାଶୁଭ ସେ ଅଗସ୍ତ୍ୟ ମୁନି
 ପରୁରନ୍ତି ତାହାଙ୍କର ଶୁଭସ୍ଥାନ କଥା,

ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ଶେଷ କରି ସେବେ
 ବଢ଼ାନ୍ତି ମାଜଣାବଧୁ ଏହି ନରନାଥ ।
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଏକ ଲଭିଛନ୍ତି ଏହି
 ଶିବଙ୍କୁ ତପରେ ଡୋଳି, ସେ ଶର ପ୍ରଭାବେ
 କାହାକୁ ଗଣନ୍ତି ନାହିଁ ସମର ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ।
 ପୁଣିକନ୍ଦୀବରଣ୍ୟାମୟୁର ମୂରତି
 ଅଟନ୍ତି ଏ ନରମଣି, ତୁମ୍ଭେ ଜେମାମଣି
 ସ୍ୱଭାବେ ଗଉର ଅଟ ଗୋରଚନା ପରି,
 ପ୍ରଣୟସଙ୍ଗମରଙ୍ଗ ଉତ୍ସବ କାଳରେ
 ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗଶାୟୀ ହେଲେ ଏ ଯୁବା ଭୂଷକ,
 ମେଘରେ ବିଜୁଲିଳତା ଜଡ଼ି ଲେ ପରି
 ବେନିଏ ବେନିଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଦିଶିବ ସୁନ୍ଦର ।
 ସୁନନ୍ଦାର ଉପଦେଶ ସୁନ୍ଦରୀ ହୃଦୟେ
 ନୋହୁଏ ପ୍ରବେଶ ତଳେ, ତନୁ ଅବସାନେ
 ସୂର୍ଯ୍ୟବିନା ଦିନକ୍ରୀଡ଼ା ପଦ୍ମିନୀକୋରକେ
 ନବୋଦିତ ଶଶିକର ପାରଇ କି ପଣି ?
 ଇନ୍ଦୁମତୀ ମନଜାଣି ଉପମାତା ତହିଁ
 ଅନ୍ୟ ଏକଯୁବା ପାଶେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ
 କହିଲା କନକଲତା ! ଅନାଥ ଆଶକୁ
 କେମନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ଏହି ପାଣ୍ଡ୍ୟଦେଶାଧିପ,
 ସୁରଞ୍ଜିତ କରି ରକ୍ତଚନ୍ଦନେ ସୁତନ୍ତ୍ର,
 ସୁଲରେ ଲମ୍ବାଇ ରମ୍ୟ ମୁକୁତାର ହାର
 ଦିଶନ୍ତି ଅରୁଣରାଗେ ରକ୍ତସାନ୍ତୁଷ୍ଟଶାଢ଼ୀ,
 ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଦାସୀ ଗିରିରାଜ ହମାଳୟ ପରି ।
 ଜନସ୍ଥାନ ଅବମଣ ଶଙ୍ଖା କରି ମନେ
 ବଳଦୁସ୍ତ ଦଶାନନ ଏହାଙ୍କ ସହୃଦ
 ଆଗ ସନ୍ଧି କରି ରସେ ଦେବହେଲକେ ପହେ
 ପାଇଥିଲା ସୁରସର ବିଜୟ ଆଶାରେ ।
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୁଲିନ ଏହି ଶିବପଦ୍ମର
 ବିଶୋର ! ଗ୍ରହଣ କରି ପଥାବଧୁପାଣି

ସମୁଦ୍ର-ମେଘଳା-ମଞ୍ଜୁ-ଦକ୍ଷିଣ ଦଗର
 ପାଣ୍ୟ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀସମ, ଦୁଃଖ ଗୋ ସପତ୍ନୀ
 ନାଗବନ୍ଧୀ କଳୟିତ ରାଜଗଣେ ପୁଣ୍ୟ
 ଦେବତାବାସ୍ତିତ ରମ୍ୟ ମଳୟ ପଦ୍ମେ
 (୧) ଏଲାଲତା ଆଲିଙ୍ଗିତ ଚନ୍ଦନବୃକ୍ଷରେ
 ଶ୍ୟାମଳ-ତମାଳ-ପତ୍ର ମୃଦୁ ଆସ୍ତରଣେ
 ବିହରକ ପେବେ ସଦା ଇଚ୍ଛାଅନୁକୂଳେ
 କ୍ଷେତେମତେ ସ୍ଥୁତ କରି ପାଣ୍ୟନାଥଙ୍କର
 ରୂପଗୁଣ ବ୍ୟକ୍ତ କଲ ଉକ୍ତରେ ସୁନନ୍ଦା
 ନମାଜିବ ତହିଁ ମନ ଇନ୍ଦ୍ରମଣିଙ୍କର ।
 ବର୍ଷାକାରିବନ୍ଦୁମୁଷ୍ଟା ଗୁଡ଼କ କେବେ କି ?
 ରସର ଉଲ୍ଲାସେ ସ୍ବଚ୍ଛ ପଦ୍ମାକରେ ଯାଇ ।
 ସମ୍ପାରିଣୀ ଗାପଣିଣୀ ଅନ୍ତରମ କଲେ,
 ରଜନୀରେ, ହର୍ଷ୍ୟଶ୍ରେଣୀ ଦୁଃଖ ସେସନ
 ଅଜ୍ଞାତରେ ସମାଛଳ, ତେହେ ସ୍ବୟମ୍ବର
 ସମ୍ପରଣଶୀଳାବାଳା, କରିଲେ ଗମନ
 ଯାହାକୁ ଯାହାକୁ ଛଡ଼, ସେହି ସେହି ନୃପ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ କାଳମାର୍ଗଲ ଶୁଣିଲେ ବର୍ଣ୍ଣ ।
 ପ୍ରବେଶ ଦୁଃଖେ ତହିଁ ମନ୍ଦୁର ଗତିରେ
 ଯୁବରାଜ ଅଜ ଅଗେ ବରମାଳାକରେ
 ଶୁରୁଶୀଳା ନୃପବାଳା, କରିବେ କି ନାହିଁ
 ଏହି ଭବନୀରେ ଶଶେ ବ୍ୟାକୁଳତ ହେଲେ
 କୁମାର, ସେବାଳେ ତାଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣ ବାହୁର
 ସ୍ବୟନେ କେୟୁରକୋଟୀ କମ୍ପି ଘନଘନ
 ଦୂର କଲ ମନ୍ତ୍ର ସେହି ସଂଶୟ ସନ୍ଦ୍ବରେ ।
 ସଦ୍‌ଦୋଷଶୂନ୍ୟ ରାଜକୁମାରକୁ ଦେଖି,
 କୁମାରୀ ବରତହେଲେ ପିବାକୁ ଅପର
 ରାଜାପାଶେ, ପ୍ରସ୍ତୁତିତ ମଞ୍ଜୁ ଉପବନେ

ମୁରୁଛି ପୁଷ୍ପିତ ଶୁଭ୍ର ସହକାର ତରୁ
 ମଧୁକରୀ, ରସଭବ ? ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟେ ପାଇ ?
 ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ ଇନ୍ଦ୍ରମଘା ଶ୍ରେଣି ରାଗିନୀଙ୍କ
 ମାନସ, ତଳିଛି ମୁଦା ରଘୁସୁତଠାରେ
 ଅନୁମାନ କରି, ବାକ୍ୟବଚନାଚରଣ
 ଉପମାତା ସହସ୍ରାରେ ଶୁଣିଲ ଏସନ :—
 ଥିଲେ ଅତି ପୁରାକାଳେ ଇଷାକୁ ବଶରେ
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ କରୁଛନ୍ତି ନାମେ ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗଜା
 ଖ୍ୟାତପଣା, ବହୁବ୍ରହ୍ମ ତାହାଙ୍କରଠାରୁ
 ଉତ୍ତର କୋଶଳେଶ୍ବର ସଦାଶୟଗଣ
 ସଙ୍ଗେଶ୍ବରୀୟ ଏହି କାଳୁଷ୍ଟ ଉପାଧି ।
 ଅଗେହ ସେ ଦୃଷ୍ଟରୂପୀ ଶବ୍ଦ ପିଠିରେ
 ମାହେଶ୍ବରୀ ଲଳା ରଣେ ବହୁ ଅବହେଳେ,
 ସଚ୍ଚିଦ୍ ପଦଲେଖା ଦେଉଥିଲେ ପୋଛି
 ଦାନବରମଣୀଙ୍କର ପାଶୁଗଣସ୍ତୁତି ।
 ସ୍ବାଭାବିକ ମୂର୍ତ୍ତି ଯେବେ ବହୁଥିଲେ ଇନ୍ଦ୍ର
 ତାଙ୍କସହ ଏକାସନେ ବସୁଥିଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ସୁରଗଜ ଶିରୀଷତ ପୃଷ୍ଠେ ଅମାରାରେ,
 ସେ କରାର ଅସ୍ଥାଳନେ ଘଟି-ହେଉଥିଲ
 ପାହାଙ୍କର ବହୁମୁଖ ବାହୁ ଅଳଙ୍କାର
 ଦେବଗଜଙ୍କର ଶୁଣ ବାଜୁବଳ ସହ,
 ତାଙ୍କ ବୁଲେ ଜଳୁଥିଲେ ବୁଲର ପ୍ରସାପ
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦକ୍ଷୀପତ୍ନୀ, ସୁବାହୁବଳରେ
 ସମ୍ପାଦନ କରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନେଶତ ପର
 ଅଶ୍ବମେଧ ମହାଯଜ୍ଞ, କଲେ ନାହିଁ ପୃଷ୍ଠ
 ଶତସଖ୍ୟା; ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଉର୍ତ୍ତା ରକ୍ଷା ପାଇଁ ।
 ପାହାଙ୍କ ବିଶାଳ ମସ୍ତକ ଶାସନକାଳରେ
 କେଳି ପ୍ରାଙ୍ଗଣର ଅର୍ଦ୍ଧ ପଥରେ ନିହିତା—
 ମନ ଉନ୍ମାଦକ ମଦ୍ୟ ନିଶାରେ ବହୁଳା
 ନିର୍ଭୀକମାନଙ୍କ ଦେହୁ ଶିଥିଳ ଦୁର୍ବଳ

ଉଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ଗନ୍ତୁ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ସୁଦ୍ଧା
 ନ କରେ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ କେବେ, ହାତ ବଢ଼ାଇବ
 ହରିବାକୁ କିଏ ପୁଣି ଅବରଣମାନ ।
 ସେହି ଚିଲିପିଙ୍କ ସୁତ ରଘୁ ନରନାହା
 ପିତୃପଦ ଅନୁସରି ପାଳନ୍ତି ଧରଣୀ,
 ବିଶ୍ୱକିତ ମହାଯଜ୍ଞ ସମ୍ପାଦି ଯେ ଏବେ
 ଚଉଦଶ ସମାହୃତ ସେତେ ଧନଶୁଣି
 ସେହିଯଜ୍ଞଦକ୍ଷିଣାରୂପେ ସବୁ ଦାନ କରି
 ମାଟିପାତ୍ର ରଖିଛନ୍ତି ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ପାଖେ ।
 ପାହାଙ୍କ ହିବାଳବ୍ୟାପୀ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଯଶ
 ଅଶ୍ୱେସ୍ଥ ଉତ୍ତରାଶିର, ଲାଘି ରହାବର,
 ପ୍ରବେଶି ପାତାଳପୁରେ, ବ୍ୟାପୀ ରହୁଅଛି
 ଦେବଲୋକେ କାହା ସାଧ୍ୟ ସଖ୍ୟା କରେ ତାର ।
 ସୁରପତି ଇନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ଜୟନ୍ତ ପରାଏ
 ରଘୁଠାରୁ ଜନ୍ମିଛନ୍ତି ଏ ବୃମାରମଣି
 ଶିଖିବା ସମୟ ଏବେ ହେଲେହେଁ ଏହାଙ୍କ
 ଧୁରନ୍ଧର ଜନକର ସହ ବଢ଼ିଛନ୍ତି
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭେ ଗୁରୁତର ଏ ମନ୍ତ୍ରର ଭର ।
 କୌଲିନେୟ; ସୌଦର୍ଯ୍ୟଶୀଳେ, ନବସଉଦନେ
 ଭନୟାଦି ଗୁଣଗ୍ରାମେ ସବୁମତେ ଏହୁ
 ତୁମ୍ଭ ଅନୁରୂପ କରି, ବର ଏ ସୁବାଙ୍କୁ
 ମଣି-କାଷ୍ଠନର ପୋଗ କରି କାଷ୍ଠନାଜି !
 ସୁନନ୍ଦା ବଚନ ଶେଷେ ନରେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦନ
 ଲଜ୍ଜା-ସଙ୍ଗୋଚିତ-ନେତ୍ରେ ଅନାଇ ଅଧୀରେ
 ପ୍ରଣୟ ଉତ୍ତପ୍ତ ଗ୍ରୀହ-ଦୁଷ୍ଟୀରେ ଅଜକୁ
 ସତେକ ସେ ବରମାଲ୍ୟେ କରିଲେ କରଣ ।
 ହସ୍ତରେ ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କର ଗାତ୍ର ଅନୁସର
 ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ ହେଲେହେଁ ବାକ୍ୟେ, ପୁଲକ ଛଳରେ
 ମନୋରୁଦ ଅଙ୍ଗଭେଦ ହୋଇବ ପ୍ରକାଶ ।
 ଜେମାଙ୍କୁ ନାରଦ ଦେଖି ସେ ପ୍ରତହାରଣୀ

ସୁନନ୍ଦା ସପରିହାସେ କହଇ ଗୋ ଗୁଲ
 ଚଳାପାଞ୍ଜି ! ଯିବା ଅନ୍ୟ ନୃପ ସନ୍ଧିଧାନେ,
 କୁଟଳ କଟାକ୍ଷପାତ କରଲେ ସବେସେ
 ଶୁଣି ତା ଅଜଳ ଅନୁରାଗିଣୀ କୁମାରୀ ।
 ମାଞ୍ଜଳକ ଚୂର୍ଣ୍ଣପୋତେ ଆରକ୍ତବରଣ
 କରମାଳା ସମର୍ପିଲେ ସୁନନ୍ଦା କରରେ
 ରଘୁନନ୍ଦନଙ୍କ କଣ୍ଠେ, ପାତ୍ରା କମ୍ବୁକଣ୍ଠି,
 ମାଳା ହୁଡ଼େ, ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ଅନୁରାଗ ତାତ୍ରା
 ଅର୍ପଣ କରଲେ ସିନା ପରମ ଆଗ୍ରହେ ।
 ଲମ୍ବାଇ ଦଶାଳକ୍ଷେ କରଣୀୟୁ ଅଜ
 ପୁଷ୍ପପୁଲେ ବିରଚିତ ସେ କରଣମାଳା
 ମହାଦରେ, ମନେ ମନେ ମଣିଲେ କେମାଳ
 ବାହୁପାଶେ ଲଗ୍ନ ହେଲା ତାଙ୍କ କଣ୍ଠଦେଶ ।
 ପରସ୍ପର ଭୁଲ୍ଲଗୁଣ କରକନ୍ୟାଙ୍କର
 ମିଳନେ ଅନନ୍ଦ ହୋଇ ନାଗର ନାଗରୀ
 କର୍ଣ୍ଣଶୂଳ ଉପୁଜାଇ ଅନ୍ୟ ଭୂଷକର୍ଣ୍ଣେ
 ପରସ୍ପର କଥାବାଣୀ ହେଲେ ଏହିପରି
 “ମେଘସୂକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରସହ ମିଶିଗଲା ସିନା
 ଚନ୍ଦ୍ରକାସୁନ୍ଦରୀ ରଙ୍ଗେ, ଶୁଗରଧୀ ଆହା
 ଅନୁରୂପ ଜଳଧରେ ହୋଇଲେ ମିଳିତା ।
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ସମାବେଦ ସ୍ବୟମ୍ବର ସ୍ଥଳ
 ହର୍ଷୋଦ୍‌ଘୁଷ୍ଟ ଅକ୍ଷୟେ, ଭଗ୍ନମନୋରଥ
 ବିଷଣ୍ଣବଦନ ଯେତେ ଗଜନଳପୋତେ,
 ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ କମଳରେ, ନିହିତ କୁମୁଦେ
 ଉଷାକାଳେ ସୁହଜଳା ସବେକର ପଥା ।

ସପ୍ତମ ସର୍ଗ

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସୁଦୃଢ଼ ସହ ଦେବସେନା (୧) ପର
 ଅନ୍ତରୂପ କାନ୍ତ ସଙ୍ଗେ ଘେନି ଅନ୍ତକାନ୍ତ
 ଗମିଲେ ଅନନ୍ତେ ଶ୍ରେୟସ୍ବର ଅଭିମୁଖେ ।
 ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିଲେ ଏଣେ ସ୍ବ ସ୍ବ ସେନାବାସେ
 ବ୍ୟର୍ଥମନୋରଥ ହୋଇ ନରପଥମାନେ,
 ପ୍ରସ୍ତୁତେ ଧୂଷରକଣ୍ଠି ତାଗ୍ରପନ୍ଥ ପର
 ମୁନି ଭବେ କେତେମତେ ନିନ୍ଦା କରି କରି
 ନିଜରୂପ, କେଶଭୂଷା ଆଦି ହିଲମନେ ।
 ବିଚ୍ଛିନ୍ନହାରୁ ସେହୁ ସ୍ବୟମ୍ବର ସ୍ଥଳେ
 ଲହୁଁଥିଲା ଶତୀଦେବୀ, ନ ପାଇଲେ କେହୁ
 ବିଘ୍ନ ଉତ୍ପାଦନ କରି ସେହୁ ଉତ୍ସବର,
 ଅଜଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମହା ଭୂର୍ତ୍ତୀରେ ସକଳେ
 ଜଳିଲେହେଁ, ଟୋକ ତାଙ୍କ କରିଲେ ଦମନ ।
 ପ୍ରବେଶନ୍ତେ ସୁଖାସନେ କର-କଧୁ ବେନି,
 ନୂଆ ନୂଆ ଉପାୟନ ମାଲେ ପରପୁଣ୍ୟ—
 ଲହୁଁଥିବୁ ବଣ୍ଠି ଶୋଭା ଦୋରଣମନ୍ତ୍ରୀ—
 ଦକ୍ଷ କେତନ ଘନସ୍ଥପାରେ ଶୀତଳ—
 ମନୋହର ରାଜମାର୍ଗେ ମହା ସମାଗେହେ,
 ଉପେକ୍ଷି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ, ମାତ୍ରଲେ ଅନନ୍ତେ
 ଅଞ୍ଜଳିବା ବିଳାସିନୀ ପୁରନାଶମାନେ
 ବାତାୟନେ ଦେଖିବାରୁ ବ୍ୟସ୍ତ ସହକାରେ ।
 ଗମନ କରିନ୍ତେ କେନ୍ଦ୍ର, ତପ୍ତଳ ତରଣେ
 ସହସା ଗବାକ୍ଷ ପଥେ, ଶସିଲଲ ପୋଷା
 ଖୋଷାରୁ କୁସୁମଝର ଫିଟି କେଶପାଶ
 ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରେ ଘେନି ଗମିଲ ସେ ଖରେ
 ବାଜିବାରୁ ନ ପାଇଲ ଅବସର ଶିଖେ ।
 ରଣାରୁଣୀ କରେ ଘେନି ରଞ୍ଜିତୁଲ କାହା—

ମଞ୍ଜୁପାଦ ଅଳତାରେ, ଟାଣି ଟାଣି ବଳେ
 ସେ ଅଦ୍ରୁତରଣ ବାଳା, ଚଞ୍ଚଳ ଗନ୍ଧରେ
 ଗମିଲ ଅଳତାବୋଳା ଚରଣ ଚିତ୍ତରେ
 ସରଣୀ ରଞ୍ଜିତ କରି ବାତାୟନ ପାଏ ।
 ଅଞ୍ଜନେ କେ ଶଞ୍ଜନାଶୀ ଦକ୍ଷିଣ ନୟନ
 ରଞ୍ଜି, କରେ ସେହୁସ୍ବେକେ ଶଳାକାକୁ ଧରି
 ବାତାୟନ ନିକଟକୁ ଗଲ ଶିପ୍ର ପାଦେ,
 ନ ଦେଇ ଅଞ୍ଜନ ବାମନେହେ ସେ ନବାଳା ।
 ଗବାକ୍ଷେ ଶୁଦ୍ଧିଲ କେଳେ ଲଭି ତରତରେ
 ଟିଟିଗଲ ମାଦାବକି କେଉଁ ଲଳନାର,
 ନବାକ୍ଷ ବାକିବା ତାହା, ଦୃଢ଼େ ହସ୍ତେ ଧରି
 ଟିଟିପୁବା ମାଦାବକି, ରହିଲ ସେହୁବେ
 ନାହିଁ ଦେଶ ରଞ୍ଜି କରକଙ୍କଣ ପ୍ରସ୍ତରେ ।
 ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଗୁପ୍ତ ରତ୍ନ ମେଖଳାକୁ କେହି
 ବରକୃତେ ଧରି, ଉଠି ସହର ଶମଶ୍ରୁ
 ପ୍ରହରପଦେ ହଲି ହଲି, ଗଳଗଲ ସବୁ
 ରତ୍ନରାଜ ରସନାରୁ, ରହିଲ ଶେଷରେ
 ଅଙ୍ଗୁଳ ମୂଳରେ ତାର ପୂଜି ଅବଶିଷ୍ଟ ।
 ମନ୍ଦ୍ୟବାସନାରେ ପୁଣି, ବୁକୁବୁଲାବାନ୍ତ
 ମହିଲମାନଙ୍କ ରମ୍ୟ ଚଧୁ ବଦନରେ
 ତମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ହର୍ଷ୍ୟ ବାତାୟନରାଜ
 ବିସ୍ତାରିଲେ ବିଦ୍ୟପ୍ରସ୍ତ, ସତେକି ସତନେ
 ବିଭୂଷିତ ହେଲେ ସେହି ଗବାକ୍ଷବଳ
 ଭ୍ରମରଶୋଭିତ ରମ୍ୟ ଶତଦଳ ଦଳେ ।
 ଅତଙ୍କ ମଧୁରମୂର୍ତ୍ତି ସତସ୍ବ ନୟନେ
 ନରେନ୍ଦ୍ର ରମଣୀୟ ମହା ଉସବରେ,
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯେତେକ କଥା ବିସ୍ମରଲେ ମନ,
 କଣ୍ଠେ ଅତି ରହସ୍ୟର ଚିନ୍ତାମାନ କିବା
 ଏକାବେଳେ ନୟନରେ ଫଳ ହେଲା ଆସି ।
 ସ୍ବପ୍ନର ସ୍ବପ୍ନିୟା ସ୍ବପ୍ନରେ ଏମନ୍ତ:—

ସୁଦେବେ ଶ୍ରୀମାତେ ତଳେହେଁ ପ୍ରାପ୍ତନା
 ସୁରମାୟ ଜେମାମଣି ଉପେକ୍ଷି ତାହାକୁ,
 ବଳାଇଲେ ମନ ପାହା ଶୁଭସୁର ଭାଗି,
 ହୃଦହେଲ ତାହା ଏବେ, ନୋହଲେ କି କେବେ
 ବସୁଙ୍କୁ ଲଭିବପରି ପାରିପାରେ କର
 ନିଜ ଅନୁରୂପ କର ଲଭିବକେନେହା ।
 ସୁହୃଦୀୟ ଶୋଭାଶାଳୀ ଏ ବରବନ୍ଧ୍ୟାଙ୍କୁ
 ମିଳାଇ ନପାରେ କେବେ ପ୍ରଜାପତିବଧୁ
 ମରସ୍ତରେ, କେବେ ସେ ପା କେତେ ସହକର
 ଗତିଥିଲେ ଏ କୋମଳ ସୁଦୟ ସୁନ୍ଦର
 ବରବଧୁ ଶରଧାରେ, ପାଇପାନ୍ତା ସିନା
 ପଣ୍ଡିତହାର ଦଣ୍ଡକରେ ସବସହ ତାଙ୍କ ।
 ଅବଗଣି ହୋଇଛନ୍ତି ପତିପତ୍ନୀ ରୂପେ
 ରଣ ରଣପତି ଅବା, ନୋହଲେ କିପରି
 ନିର୍ଦ୍ଦୀନ କଲ ବାଳା ଅବଲ୍ଲଭାବେ
 ଅସୁରାଣ ଅନୁରୂପ ତାକୁ, ନୋହଲୁନ୍ତି
 ସହସ୍ରସଜନ ମଧ୍ୟ, ଜାଣିପାରେ ସିନା
 ଜନ୍ମାନ୍ତର ସଙ୍ଗତକୁ ବେଦ ପ୍ରାଣିମନ ।
 ଏହରୂପ ନାନାବଧି ବର୍ଣ୍ଣରସାୟନ—
 ତଥାମାନ ଶୁଣି ଶୁଣି ନରନାରୀ ମୁଖୁ
 ବାରମଣି ରଘୁସୁତ, ଉପନୀତ ହେଲେ
 ମଙ୍ଗଳସମ୍ଭାରଣୋଷ୍ଣ ଶୁଣିର ଅଳୟେ ।
 କାମରୂପେଶ୍ବର କରେ କରକରଦେଇ
 ଓଞ୍ଜାଇ ସଧୀରେ ବାର କରଣୀ ପୁଷ୍ପରୁ ।
 ପ୍ରବେଶିବା ବେଳେ ଶ୍ରେଣ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ
 ପଶିଲେ ସେ ହୁଟେ ସିନା ତହିଁ ଉପନୀତା
 କାହିଁନାହିଁ ସୁତୋମଳ ହୃଦୟମନ୍ଦିରେ ।
 ସଧୁପର୍ବ ଯୁକ୍ତରତ୍ନ, ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟ, ସହୃଦରେ
 ଶ୍ରେଣକର ଉପହୃତ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଯୁଗଳ
 ନାରୀଙ୍କ କଟାସସହ ଶେନିଲେ ସେ ସୁଖେ ।

ମହାନନ୍ଦେ ମହଲାଏ ଦୁଳହ୍ନିକଦେଇ
 ନେଲେ ସେ ଦୁକୁଳଶୋଭା ରାଜନନ୍ଦନକୁ
 ନନ୍ଦନା ସମୀପେ ଧୀରେ, ନିଅଇ ପେସନ
 ଫେନରାଜି ବରଜିତ ମହାସାଗରକୁ
 ବେଲାପାଶେ, ଅଗନିଦ ବୁରୁଚନ୍ଦ୍ରକର ।
 ଦର୍ପି ଶ୍ରେଣ ନରେଶଙ୍କ କୁଳପୁଷ୍ପେହତ
 ସୁବାସିତ ସଦ୍ୟାଦୃତେ ଆଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରଦାନ
 ହୃତାଶନେ, ସେ ଅଗ୍ନି କୁ ସାକ୍ଷୀ କର ଅଗ୍ନେ,
 ଶୁଭଲଗ୍ନେ ପୋଖିଦେଇ ବରକନ୍ୟାଙ୍କର
 କରବେନି, ବାନ୍ଧିଦେଲେ କୌତୁକ ସୁହରେ ।
 ସୁକୋମଳା କନ୍ୟାକର ସୁସାୟ କରରେ
 ଧରିଲେ କୁମାରବର, ଜଡ଼ିଗଲ୍ଲକ୍ଷରେ
 ରୁଚିର ଅଶୋକ ଲତା ମୁଦୁପସ୍ପକରେ
 ସଜିହୁତ ରସାଳର ନବାନୁପ୍ରକାଳ ।
 ବଶ୍ୟକିତ ହେଲା ବର କପୋଳ ପ୍ରଦେଶ,
 ଭିଜିଗଲା ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଝାଲେ କୁମାରର
 ଚମ୍ପକ ଅଙ୍ଗୁଳମାନ, ହସ୍ତଗନ୍ଧିକାଳେ
 ହାତ ଧରାଧର ହେଉଁ, ସାହିବିକ ବକାରେ,
 କଲେ କବା ସମସ୍ତବେ ବରକ୍ର ସେ କାଳେ
 ସୁକୁମାର ସ୍ବତନ୍ତ୍ରକୁ ଫୁଲଶରେ ମାର ?
 ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଲଲାୟିତ ହୋଇ
 ଦୁହିଁଙ୍କ ସଦୃଶ ଦୁଷ୍ଟି ଧାଇଁ ଅହରହ,
 ଅପାଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସି ଫେରୁଥିଲା ପୁଣି,
 ଅଲକ୍ଷିତେ ଏକଦିରେ ହେଲେ ସମ୍ମିଳିତ,
 ଲକ୍ଷା ପଲ୍ଲବରେ ଧର ଅପୂର୍ବ ସୁଷମା ।
 ପ୍ରହ୍ଳୀତ ହୋମାନଳ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକରୁ
 କିଶୋର କିଶୋରୀବେନି ବହୁଲେ ସୁଷମା
 ପରସ୍ପର ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ, ଦିନ ରାତି
 ଅବର୍ତ୍ତନ କଲପର ସୁଷମରୁ ଶିଖର ।
 ମଦମର ମଦଗନ୍ଧୀ ମୁଗରାଜମଧ୍ୟା

ଲକ୍ଷ୍ମୀବତୀ ବଧୂ, ଲଜା କଲେ ବସନ୍ତେ
 ଦୁଃଖଗଣେ, କହ୍ନାକୁଳ ପ୍ରସେଦିତ ଗିରେ ।
 ହୃଦ, ଶମୀ, କଣ୍ଠଲୟ ଲଜସୁରଭିତ
 ସୁପଦମି ଧୂମପତ୍ର, ପାଦବର ଉଠି,
 ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାରୀଗଣେ ତଳ ସମାଦନ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣର ଶୋଭା ।
 ବଧୂ ବିଧବଦନରେ ଲଗିବାରୁ ପାଇ
 ସେ ଅଗୁରୁ ଧୂମଶିଖା, ଅଗୁଳତ ହେଲ
 ଅଞ୍ଜନ ମିଶ୍ରିତ ବାସ୍ତବ ଜଳେ ଚକ୍ଷୁବେନ,
 ମାନ ହେଲ ପବାଦର କର୍ଣ୍ଣପୁର କର୍ଣ୍ଣେ,
 ଫୁଟିଲ ପାଟଳ କର୍ଣ୍ଣେ ବେନ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ।
 ଅଶ୍ରୁବୀଦ କଲେ ତହିଁ ସ୍ମୃତକ ମଣ୍ଡଳ,
 ସବାନବ ଭେଜପତ୍ର, ପଦସୁନ୍ଦରୀ
 ବାମାବୁଦ, ପଥାବଧୂ କୌଳକ ପ୍ରଥାରେ
 ହଳଦିଆ ଶୁଭଲରେ ବଦାୟ ବେନକୁ ।
 ଏହୁରୂପେ ଭବଶୀଳ ଶୁଭ ପରଶୟ
 ସମାପନ କରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେବକୂଳପତ୍ର
 ଅଦେଶିଲେ ଅନ୍ତରରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭୂପକୁ
 ଏବେ ଏବେ କରକାରୁ ବଧୂରେ ସଜାର ।
 ଶୁଷ୍କ ବୁନ୍ଦୀର ଗର୍ଭେ ଲୁଗୁର ପେସନ
 ଗଭୀର ସକଳା ହୃଦ ବଶେ ମନୋହର ।
 ତେସନ ସେ ଭୂପମାନେ ଅନ୍ତରର ଉର୍ଷା
 ଗୁପ୍ତକରେ ରଖି ହୃଦେ ; ଦେଖାଇ କପଟେ
 ବାହାରେ ଅନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର, ହୋଇଲେ ମେଘଶି ।
 ଉପକୌବନର ଛଳେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି
 ବଦସ୍ତ୍ରପତ୍ରଦତ୍ତ ସମ୍ଭାର ସକଳ ।
 ପରମେଶ୍ଵର ଅନ୍ତପାତ୍ରୀ କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧି ଲଗି,
 ପାଇ ତହିଁ ସେ ଭୂପାଳେ ରହଲେ ଅବୋର
 ଗୁପ୍ତସ୍ଵରୂପ ଅନନ୍ଦର ସେବକା ମାର୍ଗକୁ
 ବଳାହାରେ ନେବାପାଇଁ ଅବମଣ କରି

ସେଇଭିତ୍ତିନାହିଁ ପଥୁଁ ପ୍ରସ୍ଥାନକାଳରେ ।
 ବଧୂମତେ ଅନ୍ତରାଳ ବଦାହ ବଦାହ,
 ଏଣେ, ସେଇଗଜ ନିଜସବୁ ଅନ୍ତରାୟୀ
 ଯୋଡ଼ିବ ପ୍ରଦାନ କରି, ଘରୁ ବଦାହେଇ,
 ସେମାନଙ୍କ ସହ ଅପେ କରଲେ ଗମନ ।
 ତନୟରେ ସୁବିଜ୍ଞାତ ଅଜ୍ଞ ସହୃଦ
 ତନୟର ବାସ କରି ପଥେ ମହାଜ୍ଞାଦେ,
 ବସାଦେ, ମେଘଶିମାଗି ବାହୁଡ଼ିଲେ ତହୁଁ
 ବୁଝିନ ଉତ୍ତର ସେଇ, ମୁଖାଂଶୁ ପେସନ
 ଫେରନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣକ ପାଶୁ ଅମାବାସ୍ୟା ପରେ ।
 ଜହ୍ନୁଲେ ଉର୍ଣ୍ଣାବଳେ ପୁରୁ ନୃପମାନେ
 ମହାବଜା ରଘୁଙ୍କର ବୃଦ୍ଧଜୟ କାଳେ
 ସମ୍ଭଳେ ବନସ୍ତ ହୋଇ ; ଏଣୁ ସ୍ବୟମ୍ଭରେ,
 ନାଶରହୁ ଘର ଦେଖି ତାଙ୍କ ପୁତ୍ରଙ୍କର,
 ପୁରୁ ବୈରତା ପୁରୁ ନ ପାରିଲେ ସହ ।
 ଅବଶେଷ କଲେ ବେଶେ ସଦଳକଳରେ
 କନ୍ୟା ଶେଷ ଯିବା କାଳେ ମାତେ ଶୁଭକଳ
 ପ୍ରତ୍ୟୁ ବଚମେ ଦୁଷ୍ଟ ଶୁଭକଳମଣ୍ଡଳ,
 ରୋଧୁଥିଲେ ଶତ ଶତ ପ୍ରଜ୍ଞାତ ପେସନ
 ବଳଙ୍କର ଦାହ ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ସହୃଦ
 ନିବିଡ଼ମ ବହୁଙ୍କର ବଶାଳ ପାଦକୁ ।
 ଏରୁପେ ଅକାଳ ହୋଇ ବୃଷଭଙ୍କ ପୋଷେ
 ସୁବସଜ, ନିଯୋଗିଲେ ପିତୃ ସତବନ୍ଧୁ
 ଇନ୍ଦ୍ରମଣ ରକ୍ଷାଲଗି ବହୁସେନା ସହ,
 ରାଜ୍ୟସ୍ବ ଗାରବୁଦ୍ଧ ସଙ୍ଗତରେ ଶେନ
 ପ୍ରତିଅବମଣ ତହୁଁ କଲେ ମହାଦମ୍ଭେ
 ଦମ୍ଭାଶ୍ରେୟ ଗାରମଣି, ଶୋଣନଦୀ ପଥା
 ଉତ୍କଳ ତରଙ୍ଗମାଳେ ଶୁଭ ଉତ୍କଳ
 ଅବମଣ ଗବୁଦେଶା କାହାଣୀ ବେଶକୁ ।
 ପଦାତ ପଦାତ ସହ, ରଥୀସହ ରଥୀ,

ପୁଣି ଉତ୍ପତ୍ତି ସାନ୍ନ ଧୂମ୍ରପଦ୍ମ ପର ।
 ମାତେ ମୁହୂର୍ତ୍ତରକ୍ତ ରଥୀ ପଦ୍ମେ ରଥରେ,
 ସାରଥୀ ସେ ରଥ ବେଗେ ନେଇ ବାହୁଡ଼ାର
 ଅନ୍ୟ ପାଶେ ରଣସ୍ଥଳ, ବେତାପାତ ଶରେ
 ସେ ବୀର, ଧୂଡ଼ାର କର ଶ୍ରେଷ୍ଠେ ସାରଥୀ
 ପୁଣ୍ୟଦୁଷ୍ଟ କେତୁଚକ୍ରେ ପ୍ରହାରକାରୀ
 ରେଟପାଇ, ମହାବୋଧେ ଗର୍ଜିତ୍ୱକାରେ
 ମାରକାରୁ ଅଗ୍ରସର ହେଇ ରକ୍ଷାଦାତେ ।
 ଶାୟନ ସନ୍ତାନପତ୍ନୀ କାହିଁ ଧନ୍ୱର୍ତ୍ତୀର
 ଟାଣି ମାରକାରୁ ଶର, ବସନ୍ତ ବାଣରେ
 ବାଟରେ ତା ଛିଲ ହୋଇ, ଗନ୍ତ ବେଗବେଗେ
 ପଡ଼ିଲ ଚକ୍ରେ ପାଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ
 ପଳକ, ମନ୍ତ୍ରିତ ସେହି ବାଣର ପୁରାଣ ।
 ସୁନ୍ଦର ବଢ଼ିଲ ହୋଇ କୃପାଣ ଶ୍ରେଷ୍ଠରେ
 ମାନ୍ୟର ମୁଣ୍ଡ, ଚକ୍ର ବାଣେ ଯୁଦ୍ଧରେ
 ପଡ଼ିଲ ବହୁଦିନେ ଭୂତଳେ ଗଗନ,
 ସେ ସ୍ଥାନରେ ଉଡ଼ୁଥିବା ଶ୍ୟାମଳ ନୟନେ
 ଲଗି ରହିବାରୁ ତାର ବୁଦ୍ଧନୟନୀ ।
 ସାଦା ସାଦା ପରସ୍ପର ଯୁଦ୍ଧ ହେବାକାଳେ
 ଗର୍ବରେ, ପ୍ରହାର ଖାଇ ତହୁଁ ଜଣେ କାହିଁ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତରକ୍ତ ପଦ୍ମପୁଲ ଅବନୀ ଉପରେ,
 ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସୁଦ୍ଧାବାରୁ ଉଠି ସ୍ତ ଅଶ୍ୱରେ ଚଢ଼ି
 ସ୍ୱପ୍ନାଳ ରୂପରାମ ଦେଖିଲ ବୈଶାଳ
 ତା ଅଶ୍ୱର ସୁକଦେବେ ମୁହିଁତଦଶାରେ
 ରହିଅଛି, ଲଢ଼ିବାରୁ ନାହିଁ ଶକ୍ତି ଉଲେ,
 ଏପରି ଦୁର୍ବଳା ଦେଖି ନ ବଧ ତାହାକୁ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତରାଜ୍ୟାଏ ସେହି ରହିଲ ଅନାୟ ।
 ପରାଣର ମାୟା ଛଡ଼ି, ବସ୍ତ୍ରଧାରୀ କେହି
 ଭୀମବେଗେ ବୋଧମୁକ୍ତ ଶକ୍ତି ମାରକାରୁ
 ପ୍ରମଦ ମାତଙ୍ଗଦନ୍ତ ଅଗ୍ରସର ବେଗେ

ଅନଳ ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ ଭଳି ଲଭିଲା ତହିଁରେ
 ଭୟେ ଶତକଣ୍ଠ-କର-ଶୀତର-ଆଶାରେ
 ବୃତାନ୍ତର ଭେଦଭୂମିପରି ଭୟଙ୍କର
 ଦିଶିଲା ସନ୍ତାପସୁଳୀ, ଶ୍ଵେତାଭଲେ ତହିଁ
 ଶିଳୀମୁଖ ବାଣଞ୍ଜିତ ନରମୁଣ୍ଡମାଳ
 ଫଳ ବୋଲି, ପାନ କଲେ କଣ୍ଠପାତ୍ରରେ
 ପ୍ରବାହିତ ରକ୍ତସ୍ରୋତ-ମନ୍ଦିର ଆନନ୍ଦେ,
 ଭୈରବ ଭୈରବାକୁଳ ନାଚ ଅଞ୍ଜନାସ୍ୟ
 ପେଟର ଉପାନ୍ତନାହିଁ ପଶ୍ଚାତେ ଅକର୍ଷି
 ଗିଳିଥିଲା ଗୁଧ୍ରଶବ୍ଦ, ସବଳେ ଓଟାର
 ବାଦୁଣଶ୍ରେ ତାହାଠାରୁ ଏକାଳେ ଶୃଙ୍ଗାଳ
 ଶାଆନ୍ତେ ଶ୍ଵେତାଭ ଭୁଜ ବଳୟ ଅଗ୍ରରେ
 ତାକୁଦେଖି ଫୁଟିଗଲା, ପଳାଇଲା ଭୟେ
 ହେଲେହେଁ ସେ ଯୁଧାକୁଳ ଭୁଜଆଶା ଛାଡ଼ି ।
 ସଦମ୍ଭେ ବିପକ୍ଷ ସହ ଯୁଦ୍ଧି କେଉଁ ବାର
 ପ୍ରାଣପଣେ, ସେ ବିପକ୍ଷ କୃପାଣ ଆଘାତେ
 ଛିଳମୁଣ୍ଡ ହୋଇ, ସଦ୍ୟ ବିମାନେ ଆଶ୍ଵେସ୍ଥ
 ଏକ ଅପ୍ପରାଧ ଘେନି କାମ ପାଶେ ତାର,
 ବିଲେକିଲା ବୁଦ୍ଧହୃଦେ ସମର ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ,
 ଶୋଣିତଗପ୍ୟାରେ ନିଜ କବଳର ନାଟ ।
 ସାରଥୀ ମରନ୍ତେ ରଣେ କେଉଁ ବାର ବେନି
 ରଥୀ ସାରଥୀର କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ସମ୍ପାଦନ ;
 ଏକାବେଳେ ରଥ-ଅଶ୍ଵ ହୃତ ହେଉ ଶ୍ଵେତେ,
 ଅବତର ସ୍ୟନ୍ଦନରୁ ବଦ୍ଧୁକ୍ଷଣ ପାଏ .
 ମଉ ହେଲେ ଗଦାୟୁଦ୍ଧେ, ଗଦା ଗୁଳିକରୁ
 ଗାଡ଼ି ଉଡ଼ାଇଡ଼ି ହୋଇ, ଭୂମିତଳେ ପଡ଼ି,
 ବାଦୁୟୁଦ୍ଧେ ବେନି ବାରେ ମୁଦିଲେ ନୟନ ।
 ଏକାବେଳେ ହୃତ ହୋଇ କେଉଁ ବାର ବେନି
 ପରସ୍ପର ଅସ୍ତ୍ରାଘାତେ, ଏକାବେଳେ ଲଭି
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଦେବହୃଦ୍ ଦୁଃଖେଁ, ଦେବ ବିମାନରେ,

ଏକ ଦେବଦନ୍ତ୍ୟା ପାଇ ସହଚରୀ ରୁପେ,
 ଉଭୟେ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ହେଲେ ତହିଁ ବବାଦରେ ।
 ଅନୁକୂଳ ପ୍ରଭୁକୂଳ ପବନ ବେଗରେ
 ମହାଶୈବ ଉର୍ମି ସପା ପର୍ଯ୍ୟାୟ ବେଗେ
 ବଢ଼ିଥାଏ ଛିଡ଼ୁଥାଏ ଉଭୟ ଦିଗରେ,
 ତେହେ ସେ ବାହୁନୀ ବେନି ଅନିଷ୍ଠିତ ରୁପେ
 ଲଭୁଥିଲେ କେବେ ଜୟ କେବେ ପରାଜୟ ।
 ନିଜକଳ ଭଙ୍ଗ ଦେଖି ମହାବୀର ଅଜ
 ଅଗ୍ରସର ହେଲେ ଆସେ ଶତ୍ରୁ ଅଭିମୁଖେ
 ଧନୁ ଧରି, ଧୂମ ରାଶି ସିନା ସରୁକାଳେ
 ସମୀରଣ ସପାରଣେ ହୁଏ ଇଚ୍ଛୁତ,
 ମାତ୍ର ବଢ଼ି ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟ କରଇ ସାଧନ
 ଏକ ସ୍ଥାନେ ସେ ଦୃଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ହୋଇ ।
 ନିଷଙ୍ଗୀ ବବତୀ ଖଡ଼ି ରଥୀ ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ
 ଏକ ଶୂର କାରିଲେ ସେ ସର୍ବ ରାଜନକୁ
 ପ୍ରଳୟେ ବରାହରୂପୀ ମୁରାସ ସେମନ୍ତ
 ଉଦ୍‌ବେଳ ଲଳଧୁଳ ଲେଲେ ପ୍ରଣମିତ ।
 ଦୃଶ ଲଗ୍ନ ହୋଇ ସଦା ଦକ୍ଷ କର ତାଙ୍କ
 ସମାଦିଲ ଶୋଭା, କେହୁ ନପାରିଲେ ଜାଣି
 କେତେକେଲେ କରୁଥିଲେ ସେ ଶରସଜ୍ଞାନ,
 ଅବଶ୍ୟ ଅବୁଝୁ ହୋଇ ମନ୍ତ୍ରଣ ଅକାରେ
 ଶୋଭିଲ କୋଦଣ୍ଡ କରେ, ପ୍ରସବୁ ଥିଲ କି
 ଅଭୁତେ ଶିଖିନୀ ତାଙ୍କ ଗର୍ବ ବାଶମାନ ।
 ରେଷଦାଂଷ୍ଟ ଅରୁଣାକ୍ତ ଅଧରୋଷ୍ଟ ଶୋଭା
 ବୃକ୍ଷ ଉଦ୍‌ବୃକ୍ଷ-ପୁଷ୍ପ-ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ରେଖାୟକ୍ତ
 ଶତ୍ରୁଙ୍କର ମୁଣ୍ଡମାଳ ଦୁଃକାରବ୍ୟଞ୍ଜକ,
 ଭଞ୍ଜାଗ୍ରେ ଛିଣ୍ଡାଉ ବାର ପୃଷ୍ଠିକଲେ ମଥା ।
 ସର୍ବସତ୍ତ୍ୱେ ସର୍ବଦୁମେ, ବାରଣ ପ୍ରଧାନ
 ସର୍ବକଲେ, ବର୍ମଭେଦୀ ସର୍ବଅସ୍ତ୍ର ତାଙ୍କୁ
 ଏକାକେଲେ, ଅବମିଲେ ସର୍ବ ପରାବମେ ।

ଭୀମାପାଳ କରବାଳ ଶକତି ବୁଝାଇ
 ବାଣ ଭଞ୍ଜ ଶୂଳ ଗଦା ଅସି ଅସ୍ତ୍ରକୁଜ
 ଚକ୍ରଦଣ୍ଡ ଅସି, ଶୀଘ୍ର ଅଛାଦନ କଲ
 ରଥ ତାଙ୍କ ଦେଖୁ ଦେଖୁ, ଦିଶିଲ କେବଳ
 ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ଧ୍ବଜପ୍ରଭ ଜକ ଜକ ହୋଇ,
 ମାହାର ମଣ୍ଡଳେ ମଗ୍ଧ ଦିନ ପୁଷ୍କରରେ
 ଅଲୋକିତ ଅଭିନବ ରବି ଛବି ପରି ।
 ମଦନ-ସୁନ୍ଦର ସୁବା ପ୍ରଭୁପୁରୁଷ
 ପ୍ରୟୋଗ କରଲେ ତହୁଁ ପ୍ରିୟସୂଦନ
 ରଘୁକୁଳ କାଳାନ୍ତର ସ୍ବପ୍ନ ଗନ୍ଧର୍ବାସୁ;
 ନିଦ୍ରାପରତନ୍ତ୍ର ହେଲେ ସେ ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରଭବେ
 ମଲପରି ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରରେ ନରପତିମାନେ ।
 ଧ୍ବଜପ୍ରମେ କଳେବର ରହୁଲ ଅଭଜି;
 ଶୁଅ ହୋଇଗଲ କର ପଡ଼ିଲ ଅଲଗେ
 ଶରସନେ ସଫୋଜିତ ଶାୟକ ସହୃଦ,
 ଶିରତ୍ରାସ୍ତ୍ର ହୋଇ ପାଗ ଲେଟିଲ ପୁରରେ ।
 ବଜାଇଲେ ଆଶ୍ଚର୍ୟ୍ୟ ବିଚିତ୍ରୀ କୁମାର
 ପ୍ରିୟତମା-ଆସ୍ବାଦିତ-ଅଧରୋଷ୍ଠେ ପୋର
 ଜୟଶଙ୍ଖ ଘନଘନ, ପାନକଲେ କିସେ
 ନିଜଗାୟି ଉପାଶ୍ରିତ ଶୁକ୍ଳ ସର୍ବାମୁତ
 ପଶରଜ ଏକେଶ୍ବର ଅଜ ମହାମତ ।
 ଜୟଶଙ୍ଖ ଧ୍ବଜ ଶୁଣି ମହୋସାହେ ମାତ
 ରାଘବାୟୁ ଚମରୁକି ଦଳେ ଦଳେ ଅସି
 ଦେଖିଲେ; ବିନୟ ବୈର ମଧ୍ୟେ ରାଘବକୁ
 ବମଳ; ବମଳ ସପା ଝୁରନ୍ତ ପ୍ରତିମା
 ଶଶାଙ୍କର, ନିର୍ମାଳିତ ଶତଦଳ ଦଳେ ।
 ତହୁଁ ସେ ଶୋଣିତଳପ୍ର ବାଣର ମୁନରେ
 ଲେଖିଲେ ଏ ବର୍ଣ୍ଣାବଳୀ ବିଷୟ କେତନେ
 “ହେ ରାଜନ ! ବାରଶ୍ରେଷ୍ଠ ରଘୁପୁତ୍ର ଅଜ
 ହରିଲେ କେବଳ ସଖ ଦୟାରେ ହୁମ୍ବର

ରଖିଲେ ଏଥର ପ୍ରାଣ, ଅନ୍ଧାରରେ କେବେ
 ଅଚରଣ ନାହିଁ ଗାରେ ଏରୂପ ଦୁର୍ନୀତ ।”
 ପାଶ ଦୂରକର ତହୁଁ ମନ୍ତ୍ରକରୁ କ୍ଷଣେ
 ବୁମାର ସ୍ଥାପନ କରି ଧନୁର ଅଗ୍ରରେ
 ଏକବାହୁ, ରଣଶ୍ରମ ଘଣ୍ଟାକୁ ଲଳିତେ
 ଶୁଭ ପ୍ରେୟସୀକୁ ବୁଝି କହିଲେ ଏମନ୍ତ
 “ହେ ବଦର୍ଭରଜପୁତ୍ର ! ଦେଖ ଗୋ ଅନାଦି
 ପୁତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ବୈରାବୁଳ ଗର୍ଭରୁ ମହା
 କେମନ୍ତେ ଭୁତଲେ ଏବେ, ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ସବୁ
 ଏମାନଙ୍କ ହରିପାରେ ଶିଶୁ ଏକ ଅସି
 ଏ ରଣପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଲଭି ଅସିଥିଲେ ପରା
 ସକଳେ ଗରଜ ଅଶେଷ କଳେ ନେବା ପାଇଁ
 ତୁମକୁ ଗୋ ଶଶିପୁତ୍ର ! ଛଡ଼ାଇ ମୋ କରୁଁ”
 ନିଶ୍ଚାସ ପବନ ଲାଗି ପୋଛ ହୋଇଥିବା
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦର୍ପଣ ପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହେଲା
 ଏ ବିଜୟବାହୀ ଶୁଣି ଭାରି ଅନନରୁ
 ସୁମୁଖୀର ବିକଶିତ ଶୁଭଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ।
 ଅଜ୍ଞାବିତ ହୋଇଲେହେଁ ଏ ଶୁଭସନ୍ଦେଶେ
 ଅଜ୍ଞାବିନୀ, ଅପେ କିଛି ନ ପାରିଲେ କହି
 ଲଜ୍ଜାବଶେ ସ୍ୱାମୀ ଅଗ୍ନେ, କରଲେ ପ୍ରତାପ
 ନିଜମନୋମତ ତାଙ୍କ ପ୍ରଣୀତାର କଥା
 ସହଚରାଗଣ ମୁଖେ, କନସ୍ଥଳୀ ପଥା
 ନକବାରଧାରପାତେ ପୁଲକିତ ହୋଇ
 ମେଘକୁ କନ୍ଦନା କରେ କେଜା କେଜା ରବେ ।
 ଏରୂପେ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ରବିବଶମଣି
 ରପୁରଜଗଣ ଶିରେ କାମପଦ ଦେଇ,
 ବିଜେକଳେ ସୁ ନବରେ, ସଙ୍ଗତରେ ଶେନ
 ରଥପଶୁ-ଖୁରେ ଶିଳ୍ପ ଧୁଳରେ ଧୁସର
 ଅଳକଶୋଭନା ଶୁଭଚକ୍ରକରଣୀ
 ମୁର୍ତ୍ତିମଗ ଉତ୍ସୁକଶ୍ରୀପିଣୀ ପ୍ରିୟାକୁ ।

ଅଗ୍ନି ଶୁଣିଥିଲେ ରାତ୍ର ଏସବୁ ସନ୍ଦେଶ
 ଦୁଇମୁଖୁ, ଶାବନସ୍ନାନ, ଜାୟାସହ ଏବେ
 ଚଳନ୍ତୀ କୁମାର ଆସି ପୁଣି ପ୍ରବେଶକେତୁ
 ସଂସ୍କୃତ, ପ୍ରଶଂସା ତାକୁ ପୁନଃ ପୁନଃ ଭୁବ
 ପୃଥ୍ବୀରେ ଜନନୀକୁ ସମର୍ପଣ କରି
 ଶାନ୍ତିମାର୍ଗେ ବଳାଇଲେ ମନ ମହାନଦେ,
 ବୁଲୁଥିଲେ ପୁଣି ଦେଖିଲେ ଉପସ୍ଥଳ
 ଗୁହରେ ଗୁହସ୍ତାଶ୍ରମେ ନ ରହନ୍ତି ଆଉ
 ପବନ ଆଗୁରନିଷ୍ଠ ସୂର୍ଯ୍ୟବିଶୀ ନୃପେ ।

ଅଷ୍ଟମ ସର୍ଗ

ଏ ଅନ୍ତେ ଦ୍ଵିଗତା ଧନ୍ୟା ଇନ୍ଦ୍ରମତ ପର
 ସମର୍ପିଲେ ମହାରାଜ ରଘୁ ବସୁଧାକୁ
 ଲଳିତ କୌତୁକ ସୁନ୍ଦରୀର ଅଜ କରେ ।
 ବଦଧ ଦୁଷ୍ଟାର୍ଥ ଦ୍ଵାରା ଲେଖନ୍ତି ଉପାୟ
 ଅସୁସାତ କରିବାକୁ ନୃପସୁତମାନେ
 ଯେ ରାଜ୍ୟକୁ, ଉପସ୍ଥିତ ସେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଅଜ
 ଜନକ ଅଦେଶେ ଏକା କରିଲେ ଗ୍ରହଣ,
 ଭେଗଦୃଷ୍ଟାବଶବର୍ତ୍ତୀ ନୋହୁ ତଳେ ମାତ୍ର ।
 ମହର୍ଷି ବଶିଷ୍ଠଦତ୍ତ ଅଭିଷେକଜଳେ
 ଶୁଭ ଯୋଗେ ଅଭିଷିକ୍ତା ହୋଇ ବସୁଜରା
 ସୁବରାଜ ଅଜସହ, ପ୍ରକାଶ କଲେ କି ?
 ନିର୍ମଳ ଉଜ୍ଜ୍ଵାସ କ୍ୟାଜେ ନଜ କୃତାର୍ଥତା
 ସଂକେଦ ବଶାରଦ ବୁଲଗୁରୁ ମନ୍ତେ
 ସଂସ୍କାର ଲଭିଣ ଯୁବା, ଅସହ୍ୟ ହୋଇଲେ
 ବିପକ୍ଷର, ସାନ୍ତତେଜେ କ୍ରନ୍ତତେଜ ମଣି
 ହେଲା, ବାୟୁ ବାୟୁସଖା (୧) ସମାଗମ ପର ।
 ମଣିଲେ ପ୍ରଜାଏ ଏହି ନବୀନ ନୃପର
 ସୁନ୍ଦର ଶାସନ ଦେଖି, ଗୁଣିଶ୍ରେଷ୍ଠ ରଘୁ
 ଯୁବାବସ୍ଥା ଧର ଅବା କରନ୍ତି କି ପୁଣି
 ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ଆଲୋଚନା, ପିତାଙ୍କ ରାଜଶ୍ରୀ
 ଲଭି ନ ଥିଲେ ସେ ଏକା, କରୁଥିଲେ ପୁଣି
 ଅଧିକାର ତାହାଙ୍କର ସବୁଶାବଳୀ ।
 ସମୃଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ ଧନ୍ୟ ପୈତୃକ ପଦବୀ
 ଶୋଭିଲା ଯୁବାଙ୍କ ଯୋଗେ, ନବୀନ ପୌରବ
 ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ତାଙ୍କ ବନସ୍ତେ ସେପରି ।
 ଭେଗ କଲେ ମହାବାହୁ ଅତର ଆଗତା
 ମନ୍ତ୍ରକୁ ସଦୟ ଭାବେ ନବପରିଶୀତା

ବଧୂପର, ପ୍ରକାଶିଲେ ବଳ ଏକାବେଳେ
 ଏମାନେ ଅସ୍ତ୍ରର ସିନା ଦୃଢ଼ ଭୟରେ ।
 ତାଙ୍କ ପ୍ରୀତିପୁର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ସ୍ପେଷ ଲଭି ହେଉ
 ‘ବେବଳ ମୁଁ ରାଜପ୍ରିୟ’ ଏରୂପ ସକଳେ
 ମନେ କଲେ ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜ, କାହା ପ୍ରତି କେବେ
 ନ କରି ସେ ଅନାଦର, ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ
 ଦେଖୁଥିଲେ ସକଳଙ୍କୁ, ସମୁଦ୍ର ପେସନ
 ଶତ ଶତ ସରିତକୁ ନ କରି ବିମନା
 ଅଦରେ ଶଙ୍ଖୋଳ ନିଏ ବାରିବାହୁଡ଼ୋଳ ।
 ଅତିଶୟ ଉଗ୍ର ଅବା ଅତିଶୟ ମୃଦୁ
 ନ ଥିଲେ ସେ ନରମଣି, ଅବଲମ୍ବି ଏଣୁ
 ମଧ୍ୟମ ପ୍ରକାର ନୀତି ଆନତ କରିଲେ
 ବିସନ୍ଧକୁ, ଉପାଟନ ନ କରି ସକଳେ,
 ନୀତି ମୁଦୁବାୟୁ ସପା ନ ଉପାଡ଼ି ମୁକୁ
 ବିପର ନୁଆଁର ଧୀରେ ପାଦପମାନଙ୍କୁ ।
 ଏପ୍ରତିନ୍ତେ ରଘୁରାଜ ନିଜ ଅସ୍ତ୍ରକୁ
 ପ୍ରକୃତମଣ୍ଡଳେ ଦେଖି ପୁର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
 ହିତବ ସୁଲଭ ନାନା ନିଶ୍ଚର ଭେଗରେ
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟମନେ, ହେଲେ ଅଭିଳାଷଣ୍ୟ ।
 ଦିଲ୍ଲପ ବଂଶରେ ଜାତ ନରନାଥମାନେ
 କେ ନ ଜାଣେ ଗୁଣବାନ ସୁତବ୍ରହ୍ମ ଦେଇ
 ପରିଣାମେ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବନବାସେ ପାଇ,
 ପାଦପ ବଳକଳଧାରୀ ଜିତେନ୍ଦ୍ରସିଂହର
 ଅନୁସରଥାନ୍ତି ପଦ ଏକାଗ୍ର ମାନସେ
 ଏଣୁ ବଢ଼େ ପିତା ପାଇଁ ବୃଦ୍ଧ ଜନକଙ୍କୁ
 ବ୍ୟଗ୍ର ଦେଖି, ତାଙ୍କ ପଦେ ମସ୍ତକ ଭେଟାଇ
 ଅଳି କଲେ ବହୁମତେ ବାସ୍ତବ ଗଦଗଦେ
 ଅଜରାଜ, “ମତେ ଛାଡ଼ି ଯାଅ ନାହିଁ” ବୋଲି ।
 ପୁର୍ଣ୍ଣ କଲେ ଶୋକାକୁଳ ସୁତ ମନୋରଥ
 ତନ୍ତ୍ରଜକସ୍ତଳ ରଘୁ, ମାତ୍ର ନ ଭେଜିଲେ

ପରିତ୍ୟକ୍ତ ରାଜ୍ୟଭାର, ବୁଜିଯି ସେସବୁ
 ଗୁଡ଼ିଆ କାନ୍ଦି ତାର ନ କରେ ଗୁଡ଼ିଆ ।
 ଅନ୍ତମ ଅଶ୍ରମ ଅଶ୍ରୁ ପୁର ବହୁକ୍ଷଣେ
 ରହଲେ ନରେନ୍ଦ୍ର ଶେଷେ ତତେନ୍ଦ୍ର ସୁହାର ।
 ପୁତ୍ରଭୋଗ୍ୟା ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୁତ୍ରବଧୂପର
 ଶୁଣିଷା କରଲେ ତାଙ୍କୁ ଫଳପୁଷ୍ପପୋଷେ ।
 ଶାନ୍ତିମାର୍ଗ ଅବଲମ୍ବି ପ୍ରାଚୀନ ନରେଶ,
 ପୁଣି ଅଭ୍ୟୁଦୟଶାଳୀ ନବୀନ ରାଜନେ
 ରବିକୁଳ ହେଲା ଆହା କେତେକ ସୁଖୋଦନ,
 ସମୁଦତ ପ୍ରଭାବର ଅସ୍ତ ଶଶଧରେ
 ମନୋହରୁକର ରମ୍ୟ ନରସ୍ଥଳ ପରି
 ପଥବେଶେ, ରାଜାବେଶେ ରଘୁରାଜକୁ
 ଦେଖି ମନେକଲେ ଘେବେ, ଏ ଧରଣୀ ତଳେ
 ଅପବର୍ଗ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଧର୍ମବେନ କବା
 ନିଜ ମୁଖି ପରିଗ୍ରହ ଅବତରନ୍ତି ।
 ମିଳିତ ହୋଇଲେ ଅଜ ନୀତିକାରକ
 ମନ୍ତ୍ରୀସହ ଲଭିବାକୁ ଅଜିତ ପ୍ରଦେଶ,
 ମିଳିଲେ ପ୍ରାଚୀନ ଭୂପ ତତ୍ତ୍ୱ ତାପସ
 ସହଚେ କୁଟୀରକଥେ, ମୁକ୍ତିଲାଭ ଆଶେ ।
 କଟେଶ୍ୱରୀ ଶୁଭକୁ ଆସି ଯୁବକ ରାଜନ
 ପ୍ରଜା ଶାସନର ପାଇଁ କରଲେ ଗୁଡ଼ିଆ
 ଲେଖନୀ, ପ୍ରାଚୀନ ଭୂପ ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତରେ
 ଘେନିଲେ ପଦପଦ୍ମ-ବନ୍ଧୁର ବଜନେ ।
 ପ୍ରବର୍ତ୍ତିଲେ ରାଜଶକ୍ତି ପ୍ରଭାବରେ ଏକ
 ବଶୀଭୂତେ ଆଣିବାକୁ ଅବାଧଭୂଷଣ ।
 ଅପର ଶରୀରସ୍ଥିତ ପଞ୍ଚମରୂତକୁ
 ଶକ୍ତି ଶୋଷ ଅଭ୍ୟାସରେ ନିଜ ଆୟତରେ
 ଶେବା ପାଇଁକ ସଦା ବଳାଇଲେ ମଥ ।
 ଭକ୍ତିଭୂତ କଲେ ଏକ ଅରମାନକର
 ଭୂତଳସ୍ଥ କର୍ମଫଳ, ଅପର ଆନନ୍ଦେ

ଶୁନମୟ ଦୃତାଶନେ ଦଗ୍ଧ ବଳେ ପୁଣି
 ନିଜ ଉପାଜିତ ରବେ ବର୍ଷାଳ ସୁଦ୍ଧା ।
 ସଜ୍ଜିତସଜ୍ଜାଦି ଗୁଣ ପ୍ରୟୋଗ କରିଲେ
 ଦେଖିକାଳପାତ୍ର ଦେବେ ନବ ନରେଶ୍ବର ।
 ସମଦୃଷ୍ଟି ରଖି, ବୃଦ୍ଧ ମୁଖିକା କାନ୍ଧନେ
 ସବୁ ଭଜ ତମ ଏହି ହିବଧ ଗୁଣକୁ
 ପ୍ରବୃତ୍ତ କଲେ ଘୋର ସମାଧି କଳରେ ।
 ସ୍ଥିରବର୍ମା ନବ ଭୂଷ ନବର୍ତ୍ତଲେ ନାହିଁ
 ଫଳସିଦ୍ଧିପାଏ, ନିଜ ଅରବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ।
 ନବନବ ସ୍ଥିରବୃଦ୍ଧି, ପୁଣି ବୃଦ୍ଧବୃଷ
 ବିରଜ ନୋହଲେ ସ୍ତ୍ରୀୟ ଏକାନ୍ତ ପୋଗରୁ
 କେତେକେଲେ, ପରମାୟା ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।
 ଏକାନ୍ତ ଅସନ୍ନ ହୋଇ ମୋକ୍ଷୋଲଭ ଇଚ୍ଛେ
 ପଥାନ୍ତମେ ପରାଦିତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଶହୁକୁ,
 ଏବୁଠେ ସେ ରଘୁ ଅଜ ମହାସତକରେ
 ବର୍ଷାବଳ ସିଦ୍ଧିଲାଭ କଲେ ଅବଶେଷେ
 ସଂଭୁତେ ସମଦର୍ଶୀ ହୋଇ ନିର୍ବିକାରେ
 ମହୋଦାର ରଘୁରାଜ, ପୁତ୍ର ଅନୁରୋଧେ
 କଟାଇ କେତେକ ବର୍ଷ ପୋଷସମାଧିରେ,
 ଲଭିଲେ ଶେଷରେ ପୁଣ୍ୟ ଅନାମୟଧାମ
 ପିତୃଦେବଙ୍କର ଦେହ ବସର୍ଜନ ଶୁଣି
 ଶୋକରେ ସାଗ୍ରିକ ଅଜ ବହୁଷଣପାଏ
 ବସର୍ଜିଲେ ଶୁଣିଧାର ଅଧାର ହୃଦୟେ ।
 ଜନକ ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟିଦିନୁ ସମାଦିଲେ ତହିଁ
 ସନ୍ଧ୍ୟାସୀମାନଙ୍କ ସହ; ନ ହୁଅଇ ପେଶୁ
 ପୋଷତ୍ୟକ୍ତ ଶରୀରର ଅନଳ ସମ୍ଭାର ।
 ପୋଗାଳ ମୃତାହବର୍ଷ ନୋହୁଥିଲେସୁଦ୍ଧା
 ଶ୍ରୀବଦଧାନଙ୍କ ସେହି ଧର୍ମ ପ୍ରାଣ ଅଜ
 ପିତୃଭକ୍ତ ବଶ ହୋଇ ସମାଦିଲେ ଏକା
 ସଗୌରବେ ଜନକର ମୃତାହ ଚିୟାବୁ

ସେଣୁ ପୁତ୍ରଦତ୍ତ ପିଣ୍ଡେ ନ କରନ୍ତୁ ଅଗା
 ବଦାପି ସେ, ପୋଷେ ତନ୍ତୁ ଦେବନ୍ତ ସେମାନେ ।
 “ମୋଷପ୍ରାପ୍ତ ପିତୃ ପାଇଁ, ଶୋକ ଅଦ୍ଭୁତ”
 ତନ୍ତୁଦର୍ଶୀଙ୍କର ଏହି ଉପଦେଶ ଲଭି,
 ରତ୍ନାବଳୀ, ଉପଶମ କରି ମହାଦୁଃଖ
 ମାନସ୍ତ, କୋଦଣ୍ଡେ ଗୁଣ ଆଶ୍ୱସନ କରି,
 ଅଣିଲେ ଅସ୍ତ୍ରାଣ୍ଡୀନେ ସବୁ ଭୁମଣ୍ଡଳ ।
 ଲଭି ନିଜ ସ୍ୱାମୀରୂପେ ବିଦ୍ୟା ଅବଦୁ
 ସସାଗରାଧର ପୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମୀମଣି ରାଣୀ,
 ବହୁ ରତ୍ନ ପ୍ରସବନା ହୋଇଲେ ପ୍ରଥମ,
 ଦ୍ୱିତୀୟା ବାରେନ୍ଦ୍ର ପୁତ୍ର କରିଲେ ପ୍ରସବ ।
 ତୃତୀୟ କରିବେ ପଣ ସେ ତନୟ କାଳେ,
 ପୁତ୍ରାନ୍ତର ଦଶଦିଗେ ଦେବେ ଦୁଃଖିଣୀ
 ଦଶଗତ ରଣି ଧାରୀ ପ୍ରଭାବର ପର,
 ଦଶମୁଖ-ବୈରାବର ହୋଇବେ ଜନକ
 ଜାଣି, ତାହାଙ୍କର ନାମ ରଖିଲେ ଅନନ୍ଦେ
 ଭୀମାମାନେ ରଥପୁର ଦଶଗଦ ଦେଇ ।
 ଅଧ୍ୟୟନେ ଗୁରୁ ରଣି, ପଞ୍ଚେ ଦେବରଣି,
 ପୁତ୍ର ଉତ୍ପାଦନ କରି ପିତୃଗଣ ରଣି,
 ପ୍ରଥାବଧି ମୁକ୍ତ ହୋଇ, ଶୋଭିଲେ ସେ ଅଜ
 ବାରିଦବିମୁକ୍ତ-ସାପ୍ତ ବିନମଣି ପର ।
 ଶୁଭ ତାହାଙ୍କର କଳ ବନାଶିକା ଲଗି
 ଅଞ୍ଜିଭୟ, ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ସହାର ନମନ୍ତେ
 ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ, ଦେବଳ ଧନ ପରହୃତ ବଦେ
 ବ୍ୟୟ ଦେଉଥିଲା, ନାହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁଣାବଳୀ
 ପ୍ରଥାକାଳେ ଅସୁଥିଲେ ପର ପ୍ରୟୋଜନେ ।
 ନ୍ୟସ୍ତ କରି ରାଜ୍ୟଭାର ସଚକ ହସ୍ତରେ
 ସେ ପ୍ରଜାରଞ୍ଜକ ରାଜା, କଳିକାଳ ପାଇଁ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀମଣି ରାଣୀସହ, ବାସନ୍ତ ବହାରେ
 ଉପବନ୍ତ ଉପବନେ ବଳାଇଲେ ମନ,

ବହୁଧବନ୍ଧୁତ ବଳୀ ଦେବରାଜ ଯଥା
 ଶତୀସହ ବହୁରକ୍ତ ନନ୍ଦନ କାନନେ ।
 ଶାଉଥିଲେ ସେହୁକାଳେ ଦେବର୍ଷି ନାରଦ
 ଦକ୍ଷିଣ ସମୁଦ୍ରଗରେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧ ଗର୍ଭରୁ,
 ଦେଖିବାକୁ ସୁମଧୁର ବାଣୀପଲ୍ଲ ଗୀତେ
 ଶମ୍ଭୁକୁ, ଅଭୁଷଣର ଭଦ୍ର ସାଗରେ ।
 କମଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲା ସ୍ବର୍ଗୀୟ ବୃଷସେ
 ମହାମନା ଦେବର୍ଷିଙ୍କ ସୁମଧୁର ବାଣୀ ।
 ସେ ବାଣୀ ମନ୍ତ୍ରବଦେଶ୍ଚ ହରନେଲ କେତେ
 ବେଗବାନ ସମୀରଣ ମନୋହର ମାଳା,
 ସୁବାସ ଲେଉଟେ କବା ଅକାଶ ପ୍ରଦେଶ୍ଚ
 ମାଳ ପଡେ ଧାର୍ଯ୍ୟସ୍ତବା ଭ୍ରମରକୁ ଦେଖି
 ମନେ ହେଉଥିଲା ପ୍ରତି ନାରଦଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତୀ
 ମୁଷ୍ଟୁଥିଲା କବା ଘନ ଅଞ୍ଜନ ଅଦଳ—
 ଅଶ୍ରୁବନ୍ଧୁ, ପବନର କେଶରୁ ନ ସହ ।
 ମନୋହର ମଦରଦ ସୌରର ସମ୍ଭାରେ
 ସ୍ବର୍ଗର ସେ, ପୃଷ୍ଠମାଳ, ଉରସ୍ବାର କର
 ଲତାମାନଙ୍କର ରତ୍ନସମୃଦ୍ଧ ଫୁଲକୁ,
 ନିପତ୍ତ ହେଲା ପାଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ କେଶରେ
 ରତ୍ନମଣଙ୍କର ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଉପରେ ।
 ସୁବଳିତ ଗୋଲ କେଶ ସୁଲ ଉରଜର
 ଶଶିକାଳ ସମ୍ଭାରୁପେ ଦେଖି ସେ ହାରକୁ,
 ଅଧୀରେ ବହୁଳ ହୋଇ ପାଟ ମହାଦେବ
 ନିମୀଳିତ ହୋଇଗଲେ ଚରକାଳ ପାଇଁ
 ରତ୍ନବଳିତ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକା ପରା ।
 କାଳୀମଣି ପଡ଼ି ନିଜେ ହୃତଚେତନାରେ
 ଭୂମିତଳେ, ଭୂପତ୍ତ ବଳେ ପ୍ରାଣେଶ୍ବରୁ,
 ପତ୍ତ ଦୃଢ଼ ସିନା ପ୍ରବଳିତ ଘର୍ମ
 ଦୀପ ଶିଖା, ଡେଲିବନ୍ଧୁସହ ଭୂତଳରେ ।
 ପାର୍ଶ୍ବବର୍ତ୍ତୀ ପରଜନେ ହାହାକାର ରବେ

ବାଘଲେ କରୁଣସ୍ତରେ ମୁଖରତ କର
 ଉପବନ, ସମଦୁଃଖେ ଦୁଃଖୀ ପକ୍ଷୀମାନେ
 ସ୍ବରୋଚିଷେ ଯୋଗଦେଲେ ତହିଁ ଅଗ୍ନିସ୍ତରେ ।
 ସିଂହଲେ ଶୀତଳ ଜଳେ ବସିଲେ ବ୍ୟକ୍ତନେ
 ବ୍ୟସ୍ତେ ଅନୁଚର ଦଳ, ଉଠିଲେ ନରେଶ
 ତେତା ପାଇ ଉପରୁରେ, ମାତ୍ର ପାଟେଶ୍ବରୀ
 ଇନ୍ଦ୍ରମଣି ସେହି ଭାବେ ରହିଲେ ଅତେତା,
 ହେଲନାହିଁ ତାହାଙ୍କର ମହାନଦ୍ରାବୀ,
 ଫଳପ୍ରଦ ଦୁଃସିନା ପ୍ରତୀକାର ବଧୂ
 ପରମାତ୍ମ ଅବଶିଷ୍ଟ ଥିଲେ ମାନବର ?
 ଜିନିଷର ବାଣୀ ପରି ନୀରବେ ପଡ଼ିତା
 ସଞ୍ଜଗୁଣ୍ୟା ପ୍ରେୟସୀକୁ ପ୍ରେୟସୀ-ବସ୍ତ୍ର
 ନରମଣି, ପରିଚିତ ସ୍ତ୍ରୀୟ ଶୋକଦେଶେ
 ପ୍ରାପନ କରିଲେ ଶୋକେ ଭୂତକୁ ଉଠାଇ ।
 ବମଳନା, ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ବମତ ନାବନା
 ଜାୟାକୁ କୋଳରେ ଥୋଇ ଦଶିଲେ ସୁଜନ
 ପ୍ରଭାତେ ଆକଳ ମୁଗଲମୁନେ ଲମ୍ବିତ
 ଶିଶବାଳୁ ରୁଚିଶୂନ୍ୟ କଳାକର ପରି ।
 ସ୍ବରାଜ୍ୟର ନିଜ ଧୀରତା ଉପେକ୍ଷି
 ବାସ୍ତବିକତାକଣ୍ଠେ କାନ୍ଦିଲେ ବାଦୁକି
 ଏରୂପେ ଅଯୋଧ୍ୟାଧୀପ, ଉଦ୍ବିଗ୍ନ ହୋଇଲେ
 ତରଳ, ମୁଦୁତାଭି ବହୁଯାଏ ଲୌହ
 ଅତେତନ, ବେ ଗଣର ପ୍ରାଣୀଗଣ କଥା ।
 ଶରୀର ସଂଲଗ୍ନ ହୋଇ କୋମଳ କୁସୁମ
 ଦୁର୍ଲଭ ସେବେଟି ପ୍ରାଣ, ତେବେ ଏ ସଂସାରେ
 ମୃତ୍ୟୁ ଅଭିଳାଷୀ ହେଲେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ବଧାତା
 ସ୍ବର୍ଗାର୍ଥ କାହିଁରେ ଅବା ନ ପାରିବେ ସାଧୁ ।
 କୋମଳ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଅବା କୋମଳ ପଦାର୍ଥେ
 ନାଶିବାକୁ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି ବଧୂ !
 ନୋହିଲେ କିପାଇଁ ମୁଦୁ ନାହାର ପତନେ

ସୁକୁମାରୀ କମଳନା ଦୁଃଖୀ ବନାଣ ।
 ପ୍ରାଣନାଶକାରୀ ସେବେ ଅଟଇ ଏ ମାଳ
 ସ୍ୱର୍ଗଭ୍ୟୁତ, ହୃଦୟରେ ରହୁଅଛି ଏବେ
 ମୋହର, କିପାଇଁ ପ୍ରାଣ ପାଇ ନାହିଁ ଶୁଦ୍ଧ ?
 ଦୁଃଖ ଏ ସକଳ କିଛି, ଭୟର ଲଜ୍ଜାରେ
 ଅମୃତ କାହିଁବା ହୁଏ ପ୍ରାଣନାଶକାରୀ
 ଗରଳ, କାହିଁବା କଷ୍ଟ ହୁଅଇ ଅମୃତ ।
 ଏମାଳକୁ ବଜ୍ରରୂପେ ଜଗଦନୟନା
 ଗତିଥିଲେ ଅବା ମୋର ଦୁରଦୃଷ୍ଟ କଷ୍ଟେ,
 ନିପତ୍ତି ପାଦପବର, ପାର ଶ୍ରୀମାତାତେ
 ପଡ଼ିଲା ସେ ପାଦପର ଅଶ୍ରୁତା କଲ୍ଲସ ।
 ଅପରାଧୀ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ପାହାକୁ ସଦୟେ
 ପ୍ରିୟତମେ ! ଅନାଦର ନକର ମନରେ;
 ଏବେ ସେ ନିରପରାଧ ହୁଏ ଅଗେ କଷ୍ଟ
 କାହୁଁ ହୁଏ ଲାଗି, କିପାଁ ଅନାଥକୁ
 ସମ୍ପାଦନ କରୁ ନାହିଁ ମଧୁର ଭାଷଣୀ !
 ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିଛ ମୁହିଁ ଭବଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୋତେ
 କଷ୍ଟ ପ୍ରଣୟୀ ବୋଲି, ନୋହୁଲେ କି କେବେ
 ସିବାକାଳେ କିଛି କଥା ନ ପଶୁର ମୋତେ
 ସୁଧାହାସି ! ପାଇପାନ୍ତି ଶୁଭ ସେ ଦେଶକୁ,
 ସେ ଦେଶ କାହୁଁ କେବେ ନ ଅସଇ କେତୁ ।
 ରେ ବୁଦ୍ଧିତ ଦଗ୍ଧପ୍ରାଣ ! ପାଇଥିଲୁ ସେବେ
 ପ୍ରିୟାସହ, କାହିଁପାଇଁ ଲେଉଟିଲୁ କହ ।
 ଫେରିଲୁ ସେବେଟି, କିପାଁ ନବେନି ଅସିଲୁ
 ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରେୟସୀକୁ, ଭୋଗିବୁରେ ଏବେ
 ଅସୁବୁଦ୍ଧ ମହାଦୋର ବରଦ୍ଧ ବେଦନା ।
 ରତ୍ନପ୍ରମ ଜାତ ହାହା ସ୍ୱେଦକନ୍ଦୁ ଜାଳ
 କରୁଛୁ ହୁଏ ମୁଖେ, ଅପତ ସୁଦୟ !
 ଅନ୍ତ ହୋଇଲଣି ନିଜେ, ଦେହମାନଙ୍କର
 ଏରୂପ ଅସାରତାକୁ ଧିକ ଶତକାର ।

ମନେ ମଧ୍ୟ ମୁହଁ କେବେ ଭୁଲିବି ଅସ୍ତିତ୍ୱ
 ନବବୁଦ୍ଧେ ପ୍ରିୟତମେ, ତେବେ କାହିଁପାଇଁ
 ଶକ୍ତ ଯାଉଅଛ ମୋତେ, ଶବ୍ଦେ ସିନା ମୁହଁ
 ଥିଲି କସ୍ତୁରୀର ପତ୍ର, ରତ୍ନସୁନ୍ଦର ମାତ୍ର
 ସ୍ୱାଦୁକି ଗାତ୍ର ଶ୍ରୀତ ଭୁମ୍ଭାରେ ଲାଗି ।
 ସୁରଭିତ କୁସୁମରେ ଖଚିତ ଭୁମ୍ଭର
 ତପନ ଭ୍ରମର ପରି ବୁଝିବି ଅଳକ,
 ଧୀରେ ଧୀରେ ସମୀରଣ କମ୍ପାଇ ସଂସାର
 କରବେରୁ ! ମନେ ମୋର ଦେଉଛି ଜଳାର
 ଚେତାପାଇଁ ଭୁମ୍ଭେ ପୁଣି ଉଠିବି ବୋଲି ।
 ଉଠ ଉଠ ପ୍ରିୟଧନ ! ନିଶାକାଳେ ସପା
 ଉତ୍ତଳ ଔଷଧିରୁକି ବହୁରତ କରେ
 ହୃଦୟର ଶୁଦ୍ଧାପତ୍ର ଗାତ୍ର ଅଳକାର,
 ତେବେ ମୋର ହୃଦ୍ ଭୁମ୍ଭେ କର ଅପମତ
 ମଧୁର କଥାରେ ଯେତେ ବସାଏ କାଳମା ।
 ହୃଦୟର କୁନ୍ତଳରେ ଏକାନ୍ତ ସୁନ୍ଦର
 ଭୁମ୍ଭେ ମୁଖ ଶଶିମୁଖୀ ! ଯାତନା ତପର
 ଅଳାପ କରବା ପାଇଁ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ,
 ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ ସୁମଧୁର ଅଳି ଧୂଳି ଶୂନ୍ୟ
 ନିଶାକାଳେ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପଦକ୍ଷିପା ସପା ।
 ଶବ୍ଦେ ଶଶିରୁ, ପୁଣି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ
 ପ୍ରିୟତମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ, ଲରେ ବୋଲି ସିନା
 ପୁନଃବାର, ସେମାନଙ୍କ କରତ୍ର ଯାତନା
 ସ୍ଥାୟୀ ହୁଏ ଅଳକାଳ, ମାତ୍ର ଗୁଣବତ୍ତ !
 ଚରଣେ ପାଇଁ ସେଣୁ ହେଲ ଅନ୍ତର୍ହିତ
 ନବହୃଦ କପା ମୋତେ ଭୁମ୍ଭେ କରତ୍ର ।
 ହା ଦେବ ! ସେ ସୁଦେବୀ କଳେବରବନ୍ଧୀ
 ବସନ୍ତୀର, ଅନ୍ତରର କରତ୍ର ଯାତନା
 ଶୋଭା ନବ ବସନ୍ତରୁ ରଚିତ ସେପରେ,
 କପର କର, ସେ ଶୋଭା ଚିତାମଳ ଶୁଭ

ସହକ ହା ହା ରେ ପଡ଼ି ତାହା ଶଯ୍ୟାପରେ ।
 ଅନୁମୁତା ହେଲ ପର ନୟା ଏକ ଜଣା
 ନାଚୁଥିଲା ଏମେଶଲା ବୁକୁଡ଼ିଲେ ଯାହା
 ସୁରତ ଉପବେ ନିତ୍ୟ ଭୁମ୍ବ ସହକରେ
 ପ୍ରଧାନ ରହୁଅ ସଖୀ ରୂପେ ରୂପକଣ,
 ଚରନଦ୍ରା ଦେଖି ଭୁମ୍ବ ରହୁଛି ଦୃଶ୍ୟରେ
 ମନ୍ଦଗତ ବନା ମୁକ ହୋଇ ସେ ଦୁଃଖିନୀ ।
 ସୁରସୁରେ ପିବାପାଇଁ ତରତର ହୋଇ
 ସୁନ୍ଦର ! ନିଶ୍ଚୟ ଭୁମ୍ବେ ଗତ ପାଇଅଛି
 ମୋର କେଶ ଦୂର ପାଇଁ ମଧୁର ଅଳାପ
 ପିତାଠାରେ, ସୁମନ୍ତର ଗତ ରାଜହଂସେ,
 ଚଞ୍ଚଳ ନୟନରାଜୀ ମୁଖୀ ନୟନରେ,
 ହାବହାବ ପଦମାନ ଚଳିତ ଲତାରେ,
 ମାତ୍ର ଭୁମ୍ବ ବରହରେ କାତର ଏ ହୃଦେ
 ଯେଉଁ ଗୁରୁତର ବ୍ୟାଧି ଉପୁଜିଲା ଏବେ,
 ଧୈର୍ଯ୍ୟଧର ପାରୁ ନାହିଁ ଏମାନଙ୍କ ଯୋଗେ ।
 ଅଗୋ କେଳିକଳବଲ୍ଲି ! ସେପିଥିଲ ସ୍ବପ୍ନହେ
 ଏ ରମ୍ୟ ରାଜାଳତରୁ, ପ୍ରିୟଙ୍କୁ ଲଭିବା,
 ଏକ ସ୍ଥାନେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି କରକ ବୋଲି ଯା
 ନବରାଜ ତାଙ୍କ ଶୁଭପରିଶୟ ବଧୂ
 ବାହାର ଯାଉଛି ହେଲେ ଶୁଭ ଦେଖ ମନେ
 କେତେ ଅନୁଗତ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି କିହୁଣି !
 ପ୍ରୟୋଗ କରିବ ମୁହଁ କପର କହୁଡ଼ !
 ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏହି ଅଶୋକର ଫୁଲ,
 ଅଳତାରଞ୍ଜିତ ଭୁମ୍ବ କୋମଳ ଚରଣ
 ତାତନେ ଦୋହଦ ଲର ଲେଟୁଥିଲା ଯାହା
 କାଳାରୁଣ କାନ୍ତ ରକ୍ତ ପୃଷ୍ଠବକରେ
 ମଧୁର ନୃପୁର ନାଦେ ମନୋହରତର
 ଭୁମ୍ବର ଦୁର୍ଦ୍ଦିବ ପଦ-ପ୍ରହାର ସୁଖରୁ
 ସୁର ସୁର ସଦା ମହା ଶୋକର ବ୍ୟାକୁଳେ

ଦେଖ ଦେଖ ବରାଜନେ କାନ୍ଦୁଅଛି ଏହି
 ଅଶୋକ ପାଦପ କେତେ, ଯୋଗି ପଦ୍ମଅଛି
 କରୁ କରୁ ବୁଝାମାଣୁ ଦୁଃଖିନୀ ନୟନୁ ।
 ଗୁନ୍ଥୁଥିଲ ବସି ଯାହା ମୋ ସହୃଦେ ଅଛି,
 ହେ କଳରବିନି ! ରମ୍ୟ ବଳାସମେଶଳା,
 ତୁମ୍ଭ ଶ୍ଵାସ ପବନର ଗଳ ଅନ୍ତସ୍ତସ୍ୟ—
 ବରୁଳ ଫୁଲରେ ଆହା କେତେ ଯତ୍ନ କରି,
 ଅଧା ହୋଇଅଛି ଦେଖ, ଗୁନ୍ଥୁ ନିସାରିଣ
 କପା ନଦ୍ରା ଅଭିଭୂତା ହେଲ ଏତେ ଦେବେ ।
 ତୁମ୍ଭ ସୁଖେ ସୁଖୀ ପୁଣି ତୁମ୍ଭ ଦୁଃଖେ ଦୁଃଖୀ
 ଦେଖ ଏହି ସଖୀଗଣ କରନ୍ତି ବନ୍ଦନ,
 ପ୍ରଗପ ଚନ୍ଦ୍ରମା ପ୍ରାୟ ମନୋମୁଗ୍ଧକର
 ପ୍ରିୟତମ ସୁତ ଆହା ଶୋଭୁଛି କୋଳରେ
 ସଦା ଅନୁରାଗୀ ମୁହିଁ ଅଛି ପୁଣି ପାଶେ,
 ତଥାପି ସରଳ ମାୟା ଗୁଞ୍ଜ ଯାଉଛନ୍ତି,
 ପ୍ରକାଶିତ ନୋହୁଛି କି ଘୋର ନିଷ୍ଠୁରତା
 ଆଜିଠାରୁ ଯେଉଁଠି ଯିବ, ସଙ୍ଗୀତେ ବିରଦ
 ଭେଗସ୍ମୃତା ବିନୟିତ, ଭୂଷଣେ ଅପ୍ରୀତ,
 ବସନ୍ତାଦି ରତ୍ନକୁଳ ଉତ୍ସବବନ୍ଧନ,
 ସୁଖଶୟନୀ ମହାଶୟନୀ ହେବ ସିନା ମୋର ।
 ଥିଲ ତୁମ୍ଭେ ସୁହୃଦାଂଶୁ ସୁଦକ୍ଷା ଗୁହୁଣୀ,
 ବୁଦ୍ଧିଦାନେ ମନ୍ତ୍ରୀବର, ରତ୍ନସ୍ୟେ ସଙ୍ଗିନୀ,
 ପ୍ରିୟତମା ପ୍ରିୟଶିଷ୍ୟା ଲଳିତ ସଙ୍ଗୀତେ,
 ନିର୍ଦୟ କୃତାନ୍ତ ଦୁଷ୍ଟ କେବଳ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ
 ହରିନେର କି ରଖିଲ ଆଉ କହ ମୋର
 ପିଢ଼ିଥିଲ ମଦିରାସି ! ଆନନ୍ଦମନରେ
 ଶ୍ଵତୁ ସୁବାସିତ ମଦ୍ୟ ଅଧା ପିଇକର
 ଦେଉଥିଲେ ମୁହିଁ, ଏବେ କହନ ବିପର ?
 ପିଇବ ନୟନମରେ ଦୁଷ୍ଟିତ ଉଦ୍‌ଗ୍ର
 ପରଲୋକେ ଉପନୀତ ପ୍ରେତ ଜଳାଞ୍ଜଳ ।

ଅଶିଳ ସମ୍ପଦସିଂହ ପୁଲେହେଁ ରଣାରେ,
 ସରଳ ସକଳ ସୁଖ ଅଳଠାରୁ ମୋର,
 ଅନ୍ୟ ପୁଲେହନ ଆଉ ନ ପାରିବେ ଟାଣି
 ହୁମ୍ ଛଡ଼ା, ହୁମ୍‌ଲଗି ସଙ୍ଗେ ସେଣ ସିନା ।
 ବିଳାପନ୍ତେ ଏହୁରୂପେ କୋଶଳ ଉତ୍ସବ
 ସକରୁଣେ ସୁର ସୁର ପ୍ରିୟା ଗୁଣମାନ,
 ସମଦୁଃଖେ ଦୁଃଖୀ ହୋଇ କାନ୍ଦଲେ ବିଷାଦେ
 ତରୁଗଛ, ତାହା ଦେଖି ସରସର ଶବ୍ଦେ
 ମକରଦ ଅଶ୍ରୁବଦ୍ କର ବିସର୍ଜନ ।
 ଅନନ୍ତର ବିନୁବର୍ଗ ସଦୃଶାଦମନେ
 ଅଳଠାରେ ବିଭୂଷିତା ସଂଜ୍ଞା ସୁଦୃଶ
 ସ୍ୱର୍ଗର ବୁଦ୍ଧମଗୁଣୀ ବିଶ୍ୱବଦନାୟା
 ମହାଶୟ, ବହୁ କଷ୍ଟେ ଅଜଳ ଟୋକରୁ
 ଅପଳାତ କରି, ନବ ସଜ୍ଜିତ ଚିତାରେ
 ଅଗୁରୁ ଗଦନାନଳେ କଲେ ବିସର୍ଜନ ।
 ରଞ୍ଜିତ ନୋହଲେ ଯା ମହାସାଣୀ ସହ
 ମହାସଜ, ନୁହେଁ ତାହା ଜାଣିବା ଅଶାରେ,
 “ବିଦ୍ୱାନ ହେଲେହେଁ ରାଜା ଶୋକାକୁଳ ହୋଇ
 ବିନିତାର ସହ ଦେହ କଲେ ବିସର୍ଜନ
 ଅନଳେ,” ଏ ଅପବାଦ ଲଗି ନହଲେ ଶାନ୍ତ ।
 ଗୁଣମାତ୍ର ଅବଶିଷ୍ଟ ପ୍ରିୟାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ
 ଶେଷ କରି ଦଶଦିନେ ମହାସମାରୋହେ
 ଶ୍ରୀବିଜୟା ତପୋବନେ ବିଦ୍ୱାବାନଭୂପ,
 ପ୍ରତ୍ୟୁଷେ ଧୂସରବର୍ଣ୍ଣ ଇନ୍ଦ୍ରେଣୀ ପରି
 ଅତି ଶୀଘ୍ରକାନ୍ତି ବହୁ ପତ୍ନୀଶୂନ୍ୟ ହୋଇ
 ପୁରେ ପ୍ରବେଶିଲେ, ପେଟେ ପୁରାଙ୍ଗନାକର
 ଅଶ୍ରୁକଳେ ହାହାରବେ ଦୁଃଖ ଗଦଗଦେ
 ନିଜ ଶୋକ ଲହରୀକୁ ବ୍ରୁଗୁଣିତ କରି ।
 ଯୋଗବଳେ ବୁଲଗୁରୁ ବଶିଷ୍ଠ ମହର୍ଷି
 ଇନ୍ଦ୍ରମତୀ ଶୋକେ ସଦା ମୁଦ୍‌ମାଣ ଜାଣି

ନରେଶଙ୍କୁ, ଏକ ଶିଷ୍ୟ କରିଲେ ପ୍ରେରଣ
 ଦେବା ପାଇଁ ଉପଦେଶ ଏ ଦିପଦିବାଳେ ।
 ମହର୍ଷି କଶିଷ୍ଠ ଶିଷ୍ୟ ପ୍ରବେଶି ନବରେ
 ସମାଜାଳେ ରଜନଙ୍କୁ କଲେ ନିବେଦନ
 ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ଥିବାରୁ ପକେ ବୁଲୁଥିବୁ ତବ
 କଶିଷ୍ଠ, ପାଗଲେ ନାହିଁ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ
 ନିଜେ ସେହୁ ଏ ସ୍ଥାନରେ, ନାଶିବା ପାଇଁ
 କଳହ ବନାଶ ଦୁଃଖ ହୁଏ ହୃଦୟରୁ,
 ଅବଗତ ହୋଇଲେହେଁ ସେ ଦୁଃଖର ହେତୁ ।
 ତାହାଙ୍କ ସନ୍ଧିପ୍ରସାର ଉପଦେଶାବଳୀ
 ହେ ସୁଶୀଳ ! କହୁ ମୁହିଁ ଅସିଦ୍ଧ ଏଥୁ
 ଧୀରମଣି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ଶୁଣ ସେ ବଚନ ।
 ମହାମୁନି ଭୁବନେନ୍ଦ୍ର ଦେଖନ୍ତି ସକଳ
 ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟତ ପୁଣି ବର୍ତ୍ତମାନ କଥା,
 ଏଣୁ, ଏହି ଦିନଙ୍କେକେ କିଛି ଅବଦିତ
 ରହେ ନାହିଁ ତାହାଙ୍କର ତପସ୍ୟା ପ୍ରଭାବେ ।
 ସେହୁ ପୋଷକଲେ ପେଟି ଅଗତ ବିଷୟ—
 ଇନ୍ଦ୍ରମଣି ରାଣୀଙ୍କର ବୁଝିଛନ୍ତି ମୁନି,
 ଶୁଣ ନରମଣି ସେହୁ ଅପୂର୍ବ କାହାଣୀ,—
 ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ନାମେ ଏକ କର୍ମିଷ୍ଠ ରାଜେ—
 ଘୋରତପେ ଶ୍ରୀତହୋଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାସକ,
 ପୁରୁଷେ ପଠାଇଥିଲେ ତପୋରାଜ୍ୟ ଅଗ୍ନେ
 କପିଳ, ହରିଣୀ ନାମେ ଏକ ଅପ୍ସରକୁ
 ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅଦେଶେ ସେହୁ ହରିଣୀ ଅପ୍ସରା,
 ମୁନିବର ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ,
 ବିଳାସର ହାବଭାବ ପ୍ରକାଶିଲା ରଙ୍ଗେ
 କେତେମତେ ମୁନି ଅଗ୍ନେ ତପବନ୍ଧୁ ପାଇଁ ।
 ବିଚଳିତ ନୋହୁ ତଳେ ତାର ଛଳନାରେ
 ମାତ୍ର ତପି ଦୁଃଖବନ୍ଧୁ ଦେଲେ ଅଭିଶାପ,
 ତପୋବିଘ୍ନତାତ ବୋଧେ ଅଧୀର ମନରେ,

ସେ ଯୋଗୀକୁ “ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଲଭ ନାଶ କଲୁ ବୋଲି” ।
 ଶାପ ରସେ ଶୁଭା ସେହି ସୁର ସୀମନ୍ତନୀ
 ବନସ୍ତେ କହଇ ପଡ଼ି ମୁନ ପଦତଳେ,
 ଗର୍ଭଗଦେ ଭକ୍ତାର ଉର ଲେଉଟି ଅପାରେ,
 “ହେ ମହର୍ଷି ! ଏ ଦୁଃଖିନୀ ସଦା ପରାଧୀନା,
 ଏଣୁ ଏହି ଗୁରୁତର ଦୋଷ ପାପିନୀର
 କୃପାମୟ ! କୃପା କରି ପ୍ରମା କରି ବାରେ,
 ବାରବାଟ ଏହିରୂପେ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ତାର
 କହଲେ ସଦସ୍ତେ ରଖି “ବାସ କରି ପାଇ
 ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ସୁମନ ସ୍ୱର୍ଗପାଏ ମହାତମେ ।”
 ଶ୍ରେଣୀବଶେ ଜନ୍ମି ସେହି ହରଣୀ ଅସ୍ପଷ୍ଟ
 ହୋଇଥିଲେ ହେ ନରେଶ ! ମନୋହାରୀ ତବ,
 ସ୍ୱର୍ଗରୂପ ପୁଷ୍ପହାର ସ୍ୱର୍ଗ କରିବାରୁ,
 ଏବେ ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ତନ୍ତ୍ର କଲେ ପରିତ୍ୟାଗ
 ଶାପ ବିମୋଚନ କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ ସ୍ୱରୂପ ।
 ଏଣୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଭୁବ ! ସବଦା କାନ୍ଦିବା
 ଦୁହର ଉଚିତ କେବେ, ଜନ୍ମିଲେ ସତ୍ତାରେ
 ମରବାକୁହେବ ଦିନେ ନିଶ୍ଚୟ ଏକଥା ।
 ପତ୍ନୀହୀନ ବୋଲି ନୃପ ଭବିଷ୍ୟ କି ମନେ,
 ପାଳନ କରି ଏ ମନ୍ତ୍ର, ହୋଇଥାନ୍ତୁ ସିନା
 ଭଜା ଏ କଳହବନ୍ତ ଏ ବସୁଧା ପୋଷେ ।
 ଅଭ୍ୟୁଦୟକାଳେ କୁମ୍ଭେ ହେ ପଶସ୍ତ୍ରୀବର !
 ମତ୍ତ ନୋହି ଗର୍ବେ କେବେ, ପ୍ରକାଶିଲେକରେ
 ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ମନସ୍ତୀତା, ବିପ୍ଳବ ଶୂନ୍ୟ
 ଦେଇଥିଲ ପରିତପ୍ତ, ଏବେ ବାସମଣି !
 ପୁଣିଥରେ ଶାମ୍ବୀର୍ଯ୍ୟତା କରି ପ୍ରଦର୍ଶନ
 ଗୁରୁତର ମନୋବ୍ୟଥାକାଳେ ଧୈର୍ଯ୍ୟଧର ।
 ମହାଅଶ୍ୱେ କାନ୍ଦିଲେହେଁ ନ ଫେରିବେ ଅଭ
 ଇନ୍ଦ୍ରମଣି, ସଙ୍ଗେ ମୃତ ହେଲେହେଁ ସେ ଅଭ
 ନ ମିଳିବେ, ଶବ୍ଦଗଣ ସେଣୁ ଲୋକାନ୍ତରେ

ଲଭିଥାନ୍ତି ଭଲଗତ ସଦାବେଳେ ପାଇ,
 ନିଜ ନିଜ ବୃତ୍ତ କର୍ମଫଳ ଅନୁସାରେ ।
 ଶୋକ ପରିହରି ଏଣୁ ପିଣ୍ଡାଦିକ ଦେଇ
 ପ୍ରକାଶ ନିଜର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁରାଗ ଚନ୍ଦ୍ର
 ପତ୍ନୀ ପ୍ରତି, ସନ୍ତାପିତ ଅସ୍ମାୟକ ଲୁହ
 ଦର୍ଶାନ୍ତି କରେ ସିନା ପ୍ରେତାତ୍ମାକୁ ସଦା ।
 କହିଥାନ୍ତି ବୁଧମାନେ, ଶରଣମାନଙ୍କ
 ମରଣ ସ୍ଵଭବସିଦ୍ଧି; ଶରଣାର ଏକା
 ଅଟଇ ବୃତ୍ତ ଭବେ, ଏଣୁ ନରମଣି ।
 କ୍ଷଣେ ସୁଦ୍ଧା ପେଟେ ପ୍ରାଣୀ ଜୀବତାବସ୍ଥାରେ
 ରହେ ବଶେ; ନୁହେଁ କି ତା ପରମପରାୟଣ ?
 ହୃଦୟରେ ଶଲ୍ୟବଦ୍ଧ ପାତନାରୁ ବଳ
 ମଣିଥାନ୍ତି ମୁକ୍ତମାନେ ପ୍ରିୟା ବନାଶକୁ
 ମୋହବଶେ, ସ୍ଥରକୁଳି ଶ୍ରୀମତୀ ମାତ୍ର
 ମୋକ୍ଷର ଉପାୟ ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରିୟର ମୃତ୍ୟୁକୁ,
 ହୁଅଁ ଶଲ୍ୟ ଦୂର ହେଲ ବୋଲି ବରୁରନ୍ତ ।
 ଦେଖୁଥାନ୍ତି ଅହରହ ଘଟୁଅଛି ଭବେ
 ନିଜ ଦେହ ସହ ନିଜ ଆତ୍ମାର ବହେଦ,
 ତେବେ କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା, ପୁଣି ପତ୍ନୀଅତି
 ବାହାର ବସନ୍ତ ସହ ହେବାର ବରହ ?
 ଉଚିତ ନୁହଇ ତବ ହେ ସୁବୋଧକର !
 ଇତର ମାନବ ପର ମନ୍ତ୍ରି ମହାଶୋକେ
 କାନ୍ଦିବା, ପାଦପେ, ଶୈଳେ କବିଶେଷ ? ସେବେ
 ବାୟୁବେଗେ ବତଳିତ ହୋଇବେ ବେନୀ
 ଉଦାର ହୃଦୟ ଗୁରୁ ଉପଦେଶବାଣୀ
 ଶିଷ୍ୟ ମୁଖୁ ପ୍ରମୋଦିତ ଶୁଣି ନରମଣି
 ବଦାୟ ପ୍ରଦାନ କଲେ ପ୍ରଣମି ବନୟେ,
 ଲେଉଟି ଆସିଲ ମାତ୍ର ଗୁରୁ ପାଶେ ପୁଣି
 ଗୁରୁଙ୍କର ଉପଦେଶ ଶିଷ୍ୟ ସହୃଦରେ,
 ନପାଇ ଟିକିଏ ସ୍ଥାନ ରହିବା ପାଇଁବ

ପ୍ରିୟା ଶୋକ—ସାନ୍ତ୍ରୀଭୂତ ନରେନ୍ଦ୍ର ହୃଦୟେ ।
 ମାତୃହନ ବାଳକର ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା ଦେଖି,
 ଅତି କଷ୍ଟେ ଅଶ୍ରୁବର୍ଷ କରଲେ ପାପନ
 ସତ୍ୟପ୍ରିୟଭାଷୀ ଅଜ, ପୁତ୍ର ଅକୃତରେ
 ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ମହର୍ଷୀଙ୍କ ପ୍ରତିକୃତ ବୁଦ୍ଧି,
 ବେଳେ ବେଳେ ସ୍ବପନରେ ଭଦ୍ରମୁଖ ସହ
 କ୍ଷଣମିଳନର ସୁଖ ଅସ୍ବାଦନ କର ;
 ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ଶୋକଗନ୍ଧ ପ୍ରବଳ ଅବେଗେ
 ପ୍ରବେଶିଲ ନୃପ ହୃଦେ, ବଟତେର ପଥା
 ଭେଦର ସଞ୍ଚିତଳ, ନହେଲ ଶମିତ
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୈଦ୍ୟ ଚକ୍ରପାରେ, ମାତ୍ର ନୃପମଣି
 ସେ ଶଲ୍ୟର ଉପକାର ମଣିଲେ ମନରେ,
 ପ୍ରିୟତମା ନକଟକୁ ଶୀଘ୍ର ଯିବା ପାଇଁ
 ଅବିଳମ୍ବେ ତାହା ବାଟ ଫିଟାଇବ ବୋଲି ।
 ବିନୟଭୂଷଣ ଅଜ, ତହିଁ ସବିନୀତ—
 କୁମାରକୁ ଦେଖି ବର୍ଷ ଧାରରେ ସନ୍ତପ୍ତ,
 ପଥାବିଧି ରାଜ୍ୟଭାର ସମର୍ପଣ କର,
 ସ୍ବର୍ଗ ଅଗ୍ରୋହଣ ପାଇଁ କଲେ ଉପକାସ ।
 ଏରୂପେ ସରଯୁ ଗଙ୍ଗା ସଙ୍ଗମ ଗର୍ଭରେ
 ତ୍ୟାଗ କରି କଲେବର, ଅମରକୁ ଲଭି
 ତତ୍ତ୍ଵକ୍ଷଣ ବିହାର କଲେ ନନ୍ଦନ କାନନ
 ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଲଳାଗାରେ ସାନନ୍ଦ ମନରେ,
 ଶତରୁଣେ ମନୋହର ଭଦ୍ରମୁଖଠାରୁ
 ବିଦ୍ୟୁତ ବରଣୀ କମଳାୟା କାନ୍ତା ସଙ୍ଗେ ।

ନବମ ସର୍ଗ

ଅଶ୍ବେନୁଲେ ପିତାଙ୍କର ପରଲୋକ ପରେ
ଜ୍ଞାନଗଣ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ନୃପ ଦଶରଥ
ଅପୋଧାର ସୁପଦ୍ମ ଶୁକସିଂହାସନେ ।
ଉତ୍ସୁକ ସେ ନରେନ୍ଦ୍ର, ବୁଲ ବମାଗତ
ପୈତୃକ ନଗରୀ ଲଭି, ପାଳ ସୁପତନେ
ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳୀରୁ ସୁଖେ, ଉତ୍ତାପଲେ ଟେକେ
ଉତ୍ସୁକ ଗୌରବ ଧୂଳି ଗୁଣି ସମାଜରେ
ଶୟ୍ୟପାଇଁ ଜଳକୃଷ୍ଣି କରୁଥିଲେ ଇନ୍ଦ୍ର,
ପୁଣି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ବେଳେ
ଏ ପ୍ରଜାରଞ୍ଜନ ଭୂପ ଦେଉଥିଲେ ଧନ,
କହୁଥିଲେ ଉଭୟଙ୍କୁ ଏଣୁ ବଞ୍ଚିଜନେ ।
ସାଧୁ ଉପାୟରେ ସଦା ସୁକାର୍ଯ୍ୟ ନରତ
ବ୍ୟବସାୟନଙ୍କର ଶ୍ରମ ଦୂରକାରୀ ବୋଲି ।
ଦଶରଥ, ସୁଗାସନ କରନ୍ତେ ଧରଣୀ,
ଦୂରେ ଥାଇଁ ଶତ୍ରୁଙ୍କର ଅବମାନୟ
ପଶି ନ ପାରିଲା ବ୍ୟାଧି ରାଜ୍ୟରେ କଦାପି
ସଦଦା ପୃଥ୍ବୀ ହେଲା ଫଳ-ପୃଷ୍ଠକଣ ।
ହୋଇଥିଲା ସୁଖୋଦ୍ଭାତା ଧରଣୀ ପେପର
ଦଶବିଗ ଜେତା ରଘୁ, ପୁଣି ପରବର୍ତ୍ତୀ—
ମହାବୀର ଅଜଙ୍କର ରାଜକୁ କାଳରେ,
ଏବେ ପୁଣି ସେହିପରି ହେଲା ସୁସଜ୍ଜିତା
ପ୍ରବଳପ୍ରତାପୀ, ଗୁଣୀ ଏ ବାରେନ୍ଦ୍ରମଣି
ଦଶରଥ ନୃପକରେ ସମାଗତା ହୋଇ ।
ସମସ୍ତବେ ଧନ ଦାନ କରି ଧରାଧିପ
ଥିଲେ ଧନପତିସମ, ତପନଙ୍କ ପରି
ରାଜୁଥିଲା ଦେବ ତାଙ୍କ ଦଶକ୍ର ଉତ୍ସୁକ,
କହୁଥିଲେ ଦଣ୍ଡ ଭୂପ ଦଣ୍ଡଧର ସମ
ମାତ୍ର ରାଜ୍ୟେ କରୁଥିଲେ ଶାନ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ।

ଉଲଟ ଅବାଟୁଁ ହୋଇ ଉଠିଲେ ସେବାଳେ
 ଉଚ ସୋପାନରେ ଶୁଣି, ହରି ନ ପାରିଲେ
 ସେ କାଳେ ମାନସ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରୁ ବନେଇ,
 ଧନଧୂସୀ ପଶାଖେଳ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟାଦା-ନାଶକ—
 ଶରୀର ସଦୃଶ ଶୁଭ୍ର ସୁନର୍ମଳ ମଦ୍ୟ,
 ପୁଣି ନବ ସଜ୍ଜାମା କନିଷ୍ଠାମଣ୍ଡଳୀ ।
 ତରୁ ନ ଥିଲେ ସେ କେବେ ବହୁକା ପାଇଁକି
 ଉଚିତ ବଚନ ସଦା ଲଗୁନୁ, ସ୍ଵର୍ଗରେ
 ହେଲେହେଁ ସେ ପ୍ରଭୁବାର୍ତ୍ତା, ଶୁଣୁ ନ ଥିଲେ ସେ
 ପରହାସ ଛଳେ ମିଥ୍ୟା, କହୁ ନ ଥିଲେ ସେ
 ନିଷ୍ଠୁର ବଚନ କେବେ ବିପକ୍ଷକୁ ସୁଦ୍ଧା ।
 ଦଣ୍ଡୁଥିଲେ ଭୂଷ ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦୀକଲେ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ କବିଶତ୍ଵଦେ, ମାତ୍ର ସଦାବେଳେ
 ଅଦେଶପାଳନକାରୀ ବିନୀତମାନଙ୍କୁ
 ମିତ୍ରରୂପେ ଘେନୁଥିଲେ ସେ ମିତ୍ରବଂଶଜ—
 ଦଶରଥ, ଏଣୁ ସବୁ ମନ୍ତ୍ରପାଳଙ୍କର
 ହୋଇଲା ଉଦୟ ପୁଣି ଅସ୍ତ ତାଙ୍କ ପୋଷେ,
 ଧନ୍ବରେ ଚନ୍ଦ୍ରର ଗୁଣ ଦଶରଥ ଶୁଭା
 ଏକରଥେ ବାହାରିଲେ ଜଣିବା ପାଇଁକି
 ସାଗର ପରଶାଖୋରୀ ଏହି ଧରଣୀରୁ
 ମହାଦମ୍ଭେ, ପିତାକାଳେ ଘୋଷିଲେ ବିଜୟ
 ଗଜବାଜାୟୁକ୍ତ ତାଙ୍କ ଚକ୍ର ସେନାସଜି,
 ପୋଷଦେଇ ତହିଁ ପୁଣି ଗମ୍ଭୀର ନଘୋଷେ
 ଜୟ ଦୁଇଭିର କାର୍ତ୍ତିକଲେ ସମ୍ପାଦନ
 ସିନ୍ଧୁ ଚତୁଷ୍ପୟ ପୁଣି ଜଳଦମଣ୍ଡଳ
 ମହୋଦଧି, ଧନ୍ବର ଧନପଥସମ
 ଧନଶାଳୀ, ଧୀସମ୍ପଦ ଧରାଧର ।
 ଛଳ କଲେ ଅବହେଳେ ସପା ପୁରନ୍ଦର
 ବୁଦ୍ଧିରେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ଶିଖରମାନଙ୍କ
 ତେସନ ସେ କରେ ଧରି ରାମରାମବନ

ବିନାଶିଲେ ଅବହେଳେ ବରଷାବ କଳ ।
 ଦେବଗଣ ଯଥା ନନ୍ଦ ପ୍ରଣାମ କରନ୍ତି
 ସୁରପତି ପାଦପଦ୍ମେ ଦେବନ ଦେବସୀ
 ଦୁର୍ଜିବାର ପ୍ରଭାବକୁ ଦଶରଥ ପଦେ
 ନମସ୍କାର କଲେ ଅହା ସହସ୍ର ସହସ୍ର
 ନରନାହା ଭକ୍ତଭରେ, ପ୍ରଣାମ କାଳରେ
 ସ୍ଵର୍ଗର କ୍ଷୁଦ୍ରମଣି ଜ୍ୟୋତି ଶତଗୁଣେ
 ବଢ଼ାଇ ତାହାଙ୍କ ପଦ ନଖର ପ୍ରଭରେ ।
 ବୃନ୍ଦାବନ-ଶୂନ୍ୟ ମଳିନବଦନା
 (ଯୁକ୍ତେ ସ୍ଵାମୀ ମରବାରୁ) ଶହୁ ମହଲାଏ,
 ଅନନ୍ୟ ଉପାୟେ, ନିଜ ଶିଶୁ ସନ୍ତାନକୁ
 ପଠାଇ ମନ୍ଦୀକ ସହ ତାହାଙ୍କ ଶ୍ରମୁରୁ
 ଦୁଃଖେ ଶରଣାଗତା, ମନ୍ଦୀକ ଇନ୍ଦ୍ରିୟେ
 କୃତାଞ୍ଜଳିପୁଟେ ଡିମ୍ବେ ଆଗେ ଉଭା ହୋଇ
 ମାଗନ୍ତେ କରୁଣାଭିକ୍ଷା, ଦୟାକୁ ନରେଶ
 ସମର୍ପଣ କରି ତାଙ୍କୁ ଗୃହୀତ ନଗର
 କାହୁଁଲେ, ରଣବାଦ୍ୟେ ପରୁ ଶତମଣ୍ଡଳ
 ସ୍ଵରୁର ସାଗରଗର୍ଭୁ ଅପୋଧା ନଗରେ ।
 ରବି ଶଶିସମ ଅବଦ୍ୟୁତଶାଳୀ ରାୟେ
 ହେଲେ ରାଜଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, କରତଳେ ରଖି
 ସସାଗର ଧରଣୀକୁ, ହେଲେହେଁ ସେ ଏହି
 ଅଶ୍ରୁମଣ୍ଡଳେଶ୍ଵର, ମହାସତର୍କରେ
 ଶାସନ କରିଲେ ରାଜ୍ୟ ତଥାପି ବୌଶଲେ,
 ଚକ୍ରାଳା କମଳାଦେବୀ ଯେଣୁ ସଦାକେଲେ
 ଅଳସ୍ୟାଦି ନାନାରୂପ ଛଳ ଅବଲମ୍ବି,
 ଅଶ୍ରୁୟ କରିନ୍ତି ସଦା ଅନ୍ୟସ୍ଥାନେ ଯାଇ ।
 ନ ପାରନ୍ତି ଛଡ଼ି ଯଥା ବିଷ୍ଣୁକୁ କମଳା,
 ସେହୁରୂପେ ନ ପାରିଲେ ପରତ୍ୟାଗ କରି
 ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଦଶରଥ ବଦାନ୍ୟକରକୁ ।
 ପଥରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ତହିଁ ସେ ନୃପକୁ

କୋଶଳ ରାଜାଙ୍କ ଝିଅ କୌଶଲ୍ୟାସୁତରା,
 କାଶ୍ମୀର ନରେଶ ଜେମା ରୂପସୀ ଦେବେୟୀ,
 ମନ୍ତ୍ରୀ ନରେଶପୁତ୍ରୀ ସୁମିତ୍ରା ସୁତରା
 ପଥାକାଳେ ସମୁଦ୍ରକୁ ଲଭନ୍ତି ପେସନ
 ଗିରିତରଙ୍ଗିଣୀଗଣ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ।
 ବରଷା-ବଜୟୀ ସେହି ହେଲେ ସୁଖୋଦ୍ଭବ
 ଭନ ରାଣୀଙ୍କର ପୋଷେ ସୁରପତ ବବା
 ଉସାହ, ପ୍ରଭବ, ମନ୍ଦ, ଏହି ହିସାଧନା—
 ଶକ୍ତିସହ, ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜ ପାଳବାପାଙ୍କିକ
 ଅବଗଣି ହୋଇଥିଲେ ଏହି ଧରଣରେ ।
 ଦେବାସୁର ଯୁଦ୍ଧକାଳେ ଏକଦା ରାଜନ
 ପାଇଥିଲେ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସହାୟତା ପାଇଁ,
 ତହିଁ ଗରେ ଦୈତ୍ୟ ନାଶି ସୁରାଜନାଙ୍କର
 ମହାଭୟ ଦୂର କରି ଶୁଣୁଥିଲେ ସୁଖେ
 ନିଜ ଭଣ୍ଡ ପଣୋଗୀର ସେମାନଙ୍କ ମୁଖେ ।
 କାହୁଁକଳେ ଅର୍ପଣି ଦଗଦଗରୁ
 ଠୁଳାର ସେ ଅନାୟାସେ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରି
 ଅଶ୍ୱମେଧ ମହାଯଜ୍ଞ, ପୋଷା ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ
 ପଞ୍ଚାୟ ବନବ-ପୁଷ ଉତ୍ତଳ କରିଲେ,
 ତମସା ସରପ୍ତ ବେନ ନଦୀଗର ଭୂମି ।
 ପକ୍ଷ ଅନୁଷ୍ଠାନକାଳେ ମୌନବ୍ରତ ଧରି
 ଅଗ୍ନିର ନିମନ୍ତେ ବସି ଅଜନ ଅସନେ
 ଧରୁଥିଲେ ପୃଥକଣ, କୁଶମୟୀ କାଷ୍ଠ,
 ମୃଗଶୃଙ୍ଗ, ସେ କାଳରେ ପ୍ରଭୁ ଲେକନାପ
 ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ତହିଁ ଘଷିତ ନୃପଙ୍କ
 ଚାଷି କରି ଦେଉଥିଲେ ବହୁବୃକ୍ଷେ ଶୋଭା ।
 ପାଗ ସମାପନ ଅନ୍ତେ, ଶୁଦ୍ଧସ୍ନାନ ଶେଷେ
 ଦେବସଭା ପ୍ରସ୍ତୁତି, ଦଶରଥ ନୃପ,
 ବ୍ରହ୍ମା ନ ଥିଲେ କେବେ ସମ୍ଭବତ ନିଜ—
 ମନ୍ତ୍ରକ କୌଶସି ଭୂପ ଅଗେ ରକ୍ତରରେ,

ସସାଗର ମେଦିନୀରେ ଯେଣୁ ସେ ଅଟନ୍ତି
 ଅଦ୍ୱିତୀୟ, ନମୁଥୁଲେ ବେବଳ ମାତର
 ଦାନବ ବିଜେତା ଦେବ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଭକ୍ତରେ
 ନିକାରଣ କରୁଥିଲେ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅଗରେ
 ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳକୁ ଭାଙ୍ଗି ଉଠୁଥିଲା ସେତେ
 ରଣରେଣୁ, ସ୍ୱାମିବର୍ମା ସଶସ୍ତ୍ରଙ୍କ ରକ୍ତେ
 ଏକରଥେ କରେ ଧରି ପ୍ରଚଣ୍ଡ କୋଦଣ୍ଡ ।
 କୁବେର, କରୁଣ, ଯମ, ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସମାନ
 ଏକେଶ୍ୱର ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ସେବକାକୁ କିସେ
 ଅସିଲ ବସନ୍ତ କାଳ ବୁସୁମ ସମ୍ଭାରେ ।
 ସାରଥୀ ଅରୁଣ ପୋଷଣ କାହ୍ନୁଡ଼ାର ଅଶ୍ୱ
 ପ୍ରଭାକର, ତ୍ୟାଗକଲେ ମଳୟ ଗିରିକୁ
 ଶିଖିରକୁ ନାଶି ଶୀଘ୍ର, ସୁବମଳ କର
 ଦିନ ମୁଖ, ସିଦ୍ଧା ପାଇଁ ଉଦ୍ଧର ଦଗର ।
 ସବୁ ଅଗ୍ରେ ନବ ପଥ ତହିଁ ଫୁଲକନ୍ତି,
 ତାପରେ ଭ୍ରମର ପିକ ବୁଡୁଥିଲ ସବୁ
 ଯଥାବେଳେ ରତ୍ନରାଜ ଅବତାରଣ ଚୋର
 ଦୁମୁଗୁର ସମାବୁଲ ନବ ବନସ୍ତୁଳି,
 ଅସିଲ ଧରକୁ ଧୀରେ ମନୋହର ବେଶେ ।
 ଯାତକ ନିକର ସଦା ଲଭିଥାନ୍ତି ଯଥା
 ଦଶରଥ ଅଧିପଙ୍କ ସୁନାଥ ବର୍ଣ୍ଣିତ
 ପର ଉପକାରେ ଯୁକ୍ତ ସମ୍ପଦ ରାଜକୁ
 ଶୋଭାସମ୍ପନ୍ନ ନଳିନୀରୁ ପାଇଲେ ତେସନ
 ଭ୍ରମର ସହିତ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଜଳପତ୍ରୀମାନେ ।
 ଜାଗରତ କଲେ ନାହିଁ କନ୍ଦର୍ପକୁ ଏକା
 ବସନ୍ତରେ ନବଜାତ ଅଶୋକ ଲତାଏ
 ବିକଟ ବୁସୁମମାଳେ, କରୁଥିଲେ ପୁଣି
 ଉନ୍ନାଦ ବିଶେଷରୂପେ ବଳାସୀ ଯୁବାକୁ
 ନାଗରାଜ କର୍ଣ୍ଣଶୋଭା ନବୀନ ପଥରେ ।
 ବିକଶିତ ବୁରୁବକ ପାଦପକୁ ଦେଖି

ମନେହେଲା ବସନ୍ତ କି ବରଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ର
 ପକ୍ଷୀକଳୀ, ମନୋହର ଉଦ୍ୟାନର ଲକ୍ଷ୍ମୀ
 ମଧୁଗନ୍ଧେ ଅଳ୍ପ ହୋଇ ମଧୁକର ପକ୍ଷ
 ଉଡୁଥିଲେ ଦଳେ ଦଳେ ଗୁଞ୍ଜର ମଧୁରେ
 ମକରଦଦାନଦକ୍ଷ ସେ ବୃକ୍ଷ ଚୌକିରେ ।
 ସୁମୁଖୀ ମହଲାଙ୍କର ମୁଖମନ୍ଦ୍ୟ ଲଭି
 ପ୍ରସ୍ତୁତି ହୋଇଥିଲା ସେ ଅଶୋକତରୁ
 ସେ ମନ୍ଦ୍ୟର-ସମ ରମ୍ୟ ସୁବାସିତ ଫୁଲେ,
 ମଧୁଲେଖା ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ଭ୍ରମର ନିକର
 ଉଡି ଉଡି ବସିବାରୁ ଅକୁଳିତ ହୋଇ
 କାନ୍ଦୁଥିଲା କି ସେ ମୃଦୁ ଗୁଣ୍ଠ ଗୁଣ୍ଠ ରବେ ?
 ଶୋଭନା ବସନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୋରେ ବକଶିତ
 ପଲ୍ଲବ ଗଛରେ ଆହା କେତେକ ରମଣୀୟ
 କିଶ୍କିଣ୍ଡ କଢିମାଳ, ପ୍ରିୟତମ ଦେହେ
 ଗନ୍ଧ ମଧୁ-ପାନୋଲୁଣ୍ଠ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ବିବର୍ଜିତା
 କାମିନୀର ନୟନରେ ଶୋଭର ପେସନ ।
 ଅଙ୍ଗନାଙ୍କ ଅଧରରେ ଦନ୍ତସିତ କ୍ରମେ
 ସହ ଦ୍ଵୟ ନାହିଁ ପାହା, ଘୁଞ୍ଚିର ଦିଏ ସେ,
 ନବାନା ନିତମ୍ବ ବସୁ ରମ୍ୟ ମେଖଳାକୁ
 ସେ ହସକୁ ପ୍ରସ୍ତବର ସକଳ ଭାବରେ
 ନୟନରେ କରବା ପାଇଁ ନୋହୁଲେହେଁ ଶ୍ରମ
 ଏକାନ୍ତରେ, କଲେ କିନ୍ତୁ ବିରଳ ବଶେଷେ
 ଅଭିନୟ କଲପର ବିବିଧ ଭଙ୍ଗୀରେ
 ମଳୟ ପବନେ ମୃଦୁ କମ୍ପିତ ପଞ୍ଜବ—
 କରୁଲୁ, କି ରଙ୍ଗରେ କଳିକା ଶୋଭିତା
 ରସାଳ ବକ୍ସୀଏ ଧୀରେ କଲେ ଉଲ୍ଲାସିତ
 ରାଗ-ହେଷଶୂନ୍ୟ ଯଦି ମାନସକୁ ସୁଦା ।
 ସୁସ୍ଥିତ, ସୁରଭିତ କାନନମାନଙ୍କେ
 ଠାବେ ଠାବେ, ଅଲେ ଅଲେ, ପ୍ରସନ୍ନମ ଦତ୍ତା
 ଶୁଭଳ ତୋକିଲାଗୀତ, ନବ ପରିଣୀତା

ମୁଖ୍ୟାବଧୂ ଦରସ୍ତୁଟ ମୃତୁସ୍ବରପର
 ଦିଶିଲେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟାପର, ଉପବନସ୍ତୁତା
 ଲତାମାନେ ଶୁଭସୁଖ ଭ୍ରମର ଝଙ୍କାରେ
 ଗୀତଗାୟ, ପ୍ରକାଶିଣ କୃଷ୍ଣ ଧବଳ
 ଦଶନ-ସୁନ୍ଦରକାନ୍ତ, ସଦନ କମ୍ପିତ
 କଣ୍ଠଲୟକରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଲୟ କର ।
 ପିଇଲେ ମହୁଳାମାନେ କାମସନ୍ଧୀପତ
 ଲଳିତ ବଳାସଉଜୀ ସମ୍ପାଦନକାର —
 ବକୁଳ ଶୈରଭସମ ମଧୁର ମନ୍ଦର,
 ରସରଙ୍ଗ ଅନୁଗ୍ରାସୀ କାନ୍ତ ସହୃଦରେ ।
 ବିକସିତ ପଦ୍ମଫୁଲେ, କେଳିକଳନାଦୀ
 ଜଳସେଳ ବିହଙ୍ଗମେ ମୋହଲ ମାନସ
 ସଦନ ବଳାସକାଶୀ, ଶୁଭୁତନ୍ତ୍ରାନନା
 ହାସ୍ୟମୁଖୀ ବାଳା ଯଥା ହରିନିଧି ମନ
 ଶିଥିଳ ମଧୁରନାଦୀ କାଶୀଦାମପିଞ୍ଜ ।
 ସୁଧାବର ଉଦୟରେ ପାଶୁର ବଦନା —
 ବସନ୍ତ ଖଣ୍ଡିତାଦାନା ବରବରବଧୂ
 ଶୀତ ହେଲ ଦନ୍ତୁଦନ୍ତୁ, ପ୍ରିୟ ସମାଗମ
 ଅନନ୍ତ ବସନ୍ତ ସାଧୁ ପୋଷାମଣି ପର ।
 ଉଦ୍ବେଜନା କଲେ ସଦା ରଜନୀରଞ୍ଜନ
 ରଞ୍ଜନମହାଶୟ କରେ ମୀନକେତନକୁ ।
 ଧାରଣ କରଲେ କେଶେ ବରାବରହାଗଣ
 ଉପବନ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ସ୍ବର୍ଣ୍ଣଭୂଷାରୁପୀ
 ଅଗ୍ନିପର ଦାସ୍ତିମନ୍ତ କର୍ତ୍ତବାର ଫୁଲ ।
 ଶୋଭିତ ନାହିଁକି ଏହି ତଳେଇ କାନନ
 ଏକାକୀ, ଅଞ୍ଜନବନ୍ଦନର ମନୋହର
 ଫୁଲପତ୍ର ନିପତତ ଅଳୟକୁ ହୋଇ
 ଚଳକ ଅବିତ ତନୀ ତରୁଣୀ ପରାଏ ।
 ମକରଦ ଗଜବାହୁ ଶୁଭୁ ବଳାସିନୀ
 ନକ ମଲ୍ଲିକାଏ ରଙ୍ଗେ ପଲ୍ଲବ ଅଧର

ପ୍ରଦାନ ପାଦପ ବରେ, ଦେଖହେ ବେମନ୍ତ
 ପୁଲକିତ ସୁହବାନ୍ତ କୁସୁମ ସମ୍ଭାରେ
 ବକାଶି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସିନ୍ଧୁ ସୁଦ ଦାସ୍ୟରୂପ
 ଦର୍ଶନ ନୟନ ମନ ନେଉଛନ୍ତି ହରି !
 ବାଳସ୍ତବ୍ୟ କାନ୍ତଗଞ୍ଜୀ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତ୍ର,
 ବାଳାଘ ଶ୍ରବଣ ଶୋଭା ମଞ୍ଜୁ ପଦାଘର
 ହୃଦ୍ଯ ପିବମାନଙ୍କର ମଧୁର ଆଳାପ
 ଅତି ସବ ଦୁର୍ନିବାର ଅନଙ୍ଗ ବାହନ
 ବାଳୁଛନ୍ତି ଏକାବେଳେ ବନା ଆୟାସରେ
 କଳାସୀରୁ କଳାସିନୀ ପ୍ରଣୟପାଶରେ ।
 ଧବଳ ପରାଗେ ବୋଳା ଭ୍ରମର ନିକଟେ
 ସମାଗଣ୍ଡ ହୋଇ ଦେଖ ତଳେଇ ମଦାଙ୍ଗ
 ହୋଇଛ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଣ ମନମୁଗ୍ଧବାସ
 କାମିନୀଙ୍କ ଅଳକାରେ ମୁକ୍ତାକାଳ ପର ।
 ବସନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ରମ୍ୟ ମୁଖରୂପରୂପୀ
 ନବ ବକ୍ଷିତ ଫୁଲ ପରାଗସକଳ
 ଉଡ଼ିଲେଣି ବାୟୁରେ, ଧାନ୍ତୁଷ କାମର
 ବିଜୟବେଦନ ପରି, ଦେଖ ହେ ବେମନ୍ତ
 ଅଳ୍ପ ଅନୁସରନ୍ତି ସେ ପରାଗ ଆଶେ ।
 ଦୋଳିଖେଲେ ଅବଳାଏ ଶିକ୍ଷିତା ସୁଲେହେଁ,
 ପ୍ରିୟତମ କଣ ଦେଖ ଆଲିଙ୍ଗନ ପାଇଁ
 ପଡ଼ିବା ଛଳନା ଧରି, ବଜାଉ ଅଛନ୍ତି
 ବାହୁଲ୍ୟ, ପୁଷ୍ପ-ରହୁ ଧରିବା ନମସ୍କେ
 ଦାସ୍ୟ ରହସ୍ୟରେ ମାତ୍ର ବସନ୍ତ ଉପହେ ।
 “ଦେବ ମାନ ମହଲାଏ ! କିପାଁ ଭ୍ରମେପଡ଼ି
 ମାତ୍ର ବସେଥେ କହ ; ଫେରକ ନାହିଁ
 ସୁରଗରେ ଏ ଯୌବନ, ନ ମିଳିବ ଆଉ
 ଏ ସୁଖମାଧୁରୀ ବେବେ, ଅପବ୍ୟୟ କର
 କୃପା ମାନେ ମାତ୍ର ପାହାଁ” ଏ ଅତି ସକଳ
 ସ୍ମର ଅଭିପ୍ରାୟ ଶୁଣି କୋକିଳ କଣ୍ଠରୁ

ମାନନୀୟ ମାନସକୁ ପ୍ରଣୟୀ ସହୃଦ
 କୀର୍ତ୍ତା କଲେ ଅବରତ ପ୍ରଣୟ ରସରେ ।
 ମୁକୁନ୍ଦ, ମାଧବ, ମାରସମ ସାରକନ୍ତ
 ଦଶରଥ ନରମଣି, ଅନୁରବ ସୁଖେ
 କଳାସିନୀଗଣ ସଙ୍ଗେ ଇଚ୍ଛା ଅନୁରୂପ
 କସକ୍ତ ଉପକ, ତହିଁ ବଳାଇଲେ ମତ
 ମୁଗୟା ବହାରେ ସେହି ପାରଧ୍ୟ ପ୍ରୟାସୀ ।
 ସନ୍ତାନ ଦୃଢ଼ ଶର ଚକ୍ରଲ ଲକ୍ଷ୍ମୀ,
 ଜଣାଯାଏ ବନପଶୁ ଚେଷ୍ଟା ଇଚ୍ଛିତରୁ
 ସେମାନଙ୍କ ଭୟଫୋଧ ସେହିମାୟା ଆଡ଼ି,
 ଶ୍ରମଯୋଗେ ପୁଣି ଲଢ଼ୁ ହୁଏ ନିଜ ଦେହ,
 ଏଣୁ ସେ ମୁଗୟା ପାଇଁ ହେଲେ ଅଗ୍ରସର
 ସତକ ସମାଜେ ଅନୁମୋଦିତ କରାଇ ।
 ପଶୁକୁଳ ମନେ ଭ୍ରମ ଜନ୍ମାଇବା ପାଇଁ
 ସୁସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ବାର ମୁଗୟା ବେଶରେ,
 ବଣାଳ ବଣରେ ଥୋଇ ଶ୍ରମ ଶରସନ;
 ବାହାରିଲେ ବାହାଦୁର ନିବାସଭବନ୍ତୁ
 ମୁଗୟାପ୍ତି, ଅଶ୍ୱଶୂର ଉଦ୍ଧୀନ ଧୂଳରେ
 ଅକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ରାଦିପ ଲମ୍ବାଇ ରୁଚରେ ।
 ମସ୍ତକ ମଣ୍ଡିତ କରି ବନପୁଷ୍ପ ମାଲେ,
 ମୁହଁ ପଶ୍ଚିକରେ ତନ୍ତୁ ଆବୋରି ସତନେ,
 ଭ୍ରମଣ କଲେ ସେ ପଶୁସମାସର୍ଣ୍ଣ ବନେ
 ଇତସ୍ତତ, ଭୁରଙ୍ଗମ ସ୍ତୁତ ଗଡ଼ଯୋଗେ
 କୋହଲିଲ ଗଣ୍ଡେ ତାଙ୍କ ବନବ ବୃଣ୍ତ;
 ସେ ବନରେ ଦେବତାଏ ସେବାଲେ ଆନନ୍ଦେ
 କ୍ରତଙ୍ଗ ମୁରତି ଧରି, ଭ୍ରମର ଲେଚନେ
 ଦେଖିଲେ ଅଯୋଧ୍ୟାବାସୀ ନେତ୍ରାନନ୍ଦକର
 ସୁନୟନ-ଶୋଭ-ଶୂର ଅଜ ତନୟକୁ ।
 ଭ୍ରମି ଭ୍ରମି ଏହୁରୂପେ ମୁଗ ଖୋଜ ଖୋଜି,
 ବଢ଼ି, ଦୟାରୟଶୂନ୍ୟ ନିବଡ଼ ଅରଣ୍ୟ

ପ୍ରବେଶ ଦେଖିଲେ, ଅସୁରର ଉପସାରି
 ରହୁଅଛି ସମତଳ ବସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଭୁବନ ।
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଶୋଭୁଥିଲା ସକଳା ତକାର
 ଭଠି ପାଇଥିଲା କାହିଁ ବଳୁଳତରୁରୁ,
 ବଳୋଲ୍ଲଭ ଗବୟର ସିଙ୍ଗ ଘଣ୍ଟି ହୋଇ,
 ବୁରଙ୍ଗ ଶୟନେ କାହିଁ ମୁହଁ ଦୃଶ୍ୟବଳ
 ଲଗି ପାଇଥିଲା ସାନ୍ଦେ ଭୁଷୁଷୁ ଉପରେ
 ତଡ଼ାତାରେ, ଏ ସକଳ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧମି ଆଗେ
 ବୁଝିଲେ ପୁରୁ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରରୁତ
 ସଙ୍ଗତରେ ଘେନି ଜାଇ ବୁଝୁର ନିକର
 ହୋଇଛନ୍ତି ଉପସ୍ଥିତ ପାରଥ ଦେଶରେ ।
 ବଜୁଲ ଶିଖିନୀ ଯୁକ୍ତ ପିଙ୍ଗଳ ବରଣ
 ସୂର୍ଯ୍ୟମୟ ଲମ୍ବଧନୁ ଧରଇ ପେସନ
 ସିନ୍ଧୁମାସ, ସେହୁରୂପ ବାରେନ୍ଦ୍ର କେଶରୀ
 ଧନୁ ଧର ଗୁଣସୋଖି ଅପହେ ଟଙ୍କାର
 ବୁଝିଲେ କେଶରୀକୁଳ ସେ ଘୋର ଘୋଷରେ ।
 ଏକାକେ ବୁରଙ୍ଗୀଦଳ ଆଗେ ଦେଲେ ଦେଖା
 ସଚକ୍ରତେ ଖାଇ ଖାଇ ବୁଣାନ୍ତର ରୁଚି,
 ଗବୟରେ ଶିରଟେକି ବୁଲୁଥିଲା ଆଗେ
 ବୃଷସାର, ସ୍ତନ୍ୟପାୟୀ ବୁରଙ୍ଗ ଶାବକ
 ମୁକୁମୁଦୁଃ ସ୍ତନ୍ୟପାନେ ପ୍ରବାରୁ ଅସକ୍ତ
 ହରିଣୀର ଖରଗତ ହେଉଥିଲା ହତ ।
 କାହାର ବରଣ ଶାନ୍ତିଶର ଦୁର୍ଗୀରରୁ
 ବେଗଗାମୀ ଅଶ୍ବେ ଚଢ଼ି ଧନୁ ଧର ଭୂପ
 ଶୀଘ୍ରେ ଧାଇଁ ଅସୁପ୍ତବା ନଜ ଦିନେ ଦେଖି,
 ଫଳଦ୍ରୁଷ୍ଟ ମୁଗଗଣ, କଲେ ଶ୍ୟାମାୟିତ
 ବନସ୍ଥଳୀ, କାତଧୂତ ନାଲୋପୁଳ ସମ
 ରୟରେ ତପ୍ତଳ ତାଙ୍କ ଗୁରୁ ବୁଢ଼ାଣିରେ ।
 ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଶିପ୍ରହସେ ଏକ ବୃଷସାରେ
 ଦୀର୍ଘଶୃଙ୍ଗ, ମାତ୍ର ତାର ଶରୀର ଆବୋର ।

ରହନ୍ତେ ସସ୍ପେଷ୍ଟେ ଅସି ମୁଗ୍ଧା ବୁରଜିଣୀ
 ସହାରଣେ ସେହୁପଣି ଦୟାର୍ତ୍ତ ଚକ୍ଷୁରେ
 ଅବର୍ଣ୍ଣ ଅବୁଷ୍ଟ ବାଣ, ସେ ଇନ୍ଦ୍ର ବଚନୀ
 ପ୍ରେମାନ୍ତରାଶି ତାରେ ବସୁର ମାନସେ ।
 ତହିଁ ସଲିକଟସ୍ଥେତ ଅପର ବୁରଜ
 କଥା ଅଶେଷ, ଶରୀରକୁ ମୁଷ୍ଟୁଥିଲେ ଶର
 ମାତ୍ର ତାର ଭୟ-ହସ୍ତ ନୟନକୁ ଦେଖି
 ପ୍ରୋତ୍ତ ପ୍ରିୟା ନେହରଞ୍ଜୀ ପଡ଼ନ୍ତେ ମନରେ
 ଦୁଃଖ ଶରୀର ମୁଖି ହୋଇଗଲା ଶୁଣ ।
 ସହସା ଦେଖିଲେ ଅଗେ ଅବଳ ପଲ୍ଲବ
 ଶୁଭପାଶ ଦନ୍ତୁରତ ବରାହ ଖୁରରେ
 ଦେହ ଝାଡ଼ିଥିବା ପୋରୁ ବନ୍ଦୁ ବନ୍ଦୁ ହୋଇ
 କର୍ଦ୍ଦମାଳୁ ଜଳବନ୍ଦୁ ପଡ଼ିଛି ଛଡ଼ିକି
 ନିକଟସ୍ଥ ଦୃଶ୍ୟମୂଳେ, ସଦ୍ୟ ଚିତ୍ତ ଜାଣି
 ପକ୍ଷିଳ ଜଳରେ ସିନ୍ଧୁ ସେ ପଦ ଚିତ୍ତକୁ—
 ଅନୁସର ନରେଶିଳେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ
 କବଳତ ମୁଣ୍ଡାକୂର ପଡ଼ିଅଛି ଖସି
 ଫେନୋଦାସ ଶ୍ରୀମୁକ୍ତାନ୍ତ ବଦନ ବବରୁ
 ଭୟେ ଅଳ୍ପ ଆଶୁ ଅତି ଦୃଢ଼ ପଳାୟନେ ।
 ଏହୁରୂପେ ଅନୁସର କିଛି ଦୂର ଗସ୍ତ
 ଦେଖିଲେ ଶୂକରଯୁଥେ, ଅଳ୍ପ ନତ ହୋଇ
 ଆଗପାଶେ, ପ୍ରହାରରେ ସୁଗନ୍ଧ ଶାୟକେ,
 ବିକ ହୋଇ ସେ ଶୂକର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସରୋଷେ
 କର୍ଦ୍ଦଶ କେଶରମାଳ, ଧାଇଁଲା ଉଦ୍‌ୟହେ
 ରାମଦ୍ରୁଷ୍ଟା ବଚ କର ଭୃଷିବା ଅଶୀରେ ।
 ଅର୍ଦ୍ଧପଥେ ମାତ୍ରକ ସେ ହୋଇଗଲା ବଳ
 କଳ୍ପନାଦି ଅନ୍ୟବାଣେ, ଜଘପାଶେ ହୃଦ
 ତରୁ ସହ, ନ ପାରିଲା ଜାଣି କିଛି ହିକେ
 ଲସିଗଲା ବାଣ ବୃକ୍ଷେ ଭେଦି ତାର ଶେଷ ।
 କିନ୍ତୁର ନ ଯାଉଣ୍ଡ ମହାକାୟ ଏକ

ଅରଣ୍ୟ ମହୁଷ ଶୀଘ୍ର ଝପଟିଲ ଦମ୍ଭେ
 ଭୂଷିବାବୁ, ମାତ ତାଙ୍କ ସୁଗନ୍ଧ ଶାୟକ
 ତା ନେତ୍ର ବିକରେ ପଶି, ଗାତ ଭେଦକର
 ପକାଇ ମହୁଷେ ଅଗ୍ନେ ଧରଣୀ ତଳରେ,
 ନିଜେ କାହାରିଲ ତହୁଁ, ଗାତ ଗତକଣ୍ଠେ
 ନ ପାରିଲ ଲାଗି ତାର ପୁଣ୍ୟରେ ରୁଧିର ।
 ସୁଗନ୍ଧ ଶୁଭ୍ର ଅଗ୍ନେ ଉପାଡ଼ି ସବେଗେ
 ଲମ୍ବଶୃଙ୍ଗ, ଲଘୁ କଲେ ଶୁଭରୂପାମଣି
 ଗଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ଶିର, ନ ସହରେ ଯେଉଁ
 ତାହାଙ୍କର ଗବୋଦତ ଶୂଙ୍ଗ ବିଶାଳତା ।
 ବାୟୁ-ଭଗ୍ନ ବୁସୁମିତ ବିଜା ପାତପର
 * ଶାଖାଗ୍ରସମାନ ଚନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ା, ଦିଗନ୍ତ
 ଶାଢ଼ୀଲର ପ୍ରକଟିତ ବିକଟ ପାଟିକୁ
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଶୀଘ୍ର ହସେ କହୁ ଶର ବିଜ
 ସ୍ଥିର ଲକ୍ଷେ, କରଲେ ଯେ କୁଣୀର ସମାନ ।
 ବିକ୍ଷୋଭିତ କଲେ ତହୁଁ ଲତାବୁଝି ଶାୟୀ
 ସିଂହକୁ କଧବା ଆଶେ, ବଜ୍ର ଧ୍ବଜପରି
 ଘନ ଘନ ଭୀମନାୟ ଶିଖିନାର ଘୋଷେ,
 ଈର୍ଷାନିତ ହୋଇ କବା ପଶୁରାଜ ନାମେ
 ଅହାନିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ସଂଗ୍ରାମ ସଜାଣେ ।
 କନାଶି ବାରଣଙ୍କର ସ୍ଵାଭାବକ ବୈର,
 ନୟ ଅଗ୍ନେ ମୁକ୍ତାଫଳ ଶୋଭା, କେଶରୀକୁ
 ବାରମଣି, ପରଶୋଧ କରିଲେକି ରଖି
 ଯୁଦ୍ଧେ ଉପକାଶ ମିତ ବାରଣ ରାଜିରେ ।
 ଝପଟାଇ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବେଗେ ଅଶ୍ଵକର କାହିଁ
 ତମସାକ ଅଭିମୁଖେ, ତେଜ ପୁଞ୍ଜଗୁଞ୍ଜ
 ଅକର୍ଣ୍ଣ ଅକୃଷ୍ଣ ପୋଶି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରହାରୀ,

* ଚିତାବାସ ମୁଣ୍ଡର ଦାଗ ସହଚ ସିଂହାଳର ଶାଖାମୟ ସୁନ୍ଦ ସମାନ
 ଦଶେନ୍ଦ୍ରବେ ମଧ୍ୟ ବଜ୍ରାସୁରର ଦୋର ବଦନ୍ତ ।

ଅରି ନରପତି ପରି କରି ସେମାନଙ୍କୁ
 ଧକଳ ଗୁମରସ୍ଥାନ, ଲଭିଲେ ସେ ଶାନ୍ତି ।
 କାହିଁ ତାହାଙ୍କର ଆଗେ ତଳ ପକ୍ଷ ଗୁଳି
 ଉଡ଼ିଲେହେଁ କେହିକୁଳ, ନ ତଳେ ସକାଳ
 ସେଣୁ ମନୋମୁଗ୍ଧକର ପୁଣି ସେମାନଙ୍କ
 ସୁରଣ କରାଇ ଦେଇ ନୃପଙ୍କ ମନରେ
 ପ୍ରିୟତମାଙ୍କର ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣି କେଶପାଶ ।
 ସୁକୋମଳ ଦୃଶମାନ ଦୋହଲଇ ଧୀରେ,
 ଭୂଷାର ଶୀବରକାନ୍ତ କାନନ ସମୀର,
 କଠିନ ମୃଗୟା ଶ୍ରମଜାତ ହାଲବନ୍ଧୁ
 ଦୂର କରି ଦେଉଥିଲା ତାହାଙ୍କ ଶ୍ରେୟ ।
 ଏରୂପେ ଅପୋଧାଧିପ ପାଶୋର ସକଳ
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟ, ସମର୍ପଣ କରି
 ରାଜ୍ୟଭାର ମନ୍ତ୍ରୀବୃନ୍ଦେ, ସନ୍ତତ ଆନନ୍ଦେ
 ମଉଡ଼େଲେ ମୁଗ୍ଧାରେ, ନାନା କଉଶଳେ
 ନିତି ନିତି ନୂଆ ନୂଆ ଆମୋଦେ ରସାଇ
 ମୁଗ୍ଧା, ଭୁଲଇ ନେଇ, ରଙ୍ଗରସ ଲେଳା
 ଚଢ଼ୁଣୀ ଛଇଳା ପରି ତାହାଙ୍କ ମନକୁ ।
 ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ରାତି ପଦ୍ମକଲେ ଭୂପ
 କୋମଳ କୁସୁମ ରମ୍ୟ ପଲ୍ଲବ ଶଯ୍ୟାରେ,
 ପ୍ରକଳିତ ମହୋଷ୍ଠି ପ୍ରଦୀପ ପରାଏ
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳେ ଏକାକୀ ସେ ପାପିଲେ ରଜନୀ ।
 ପ୍ରହରିଲ ବିଭବରା ଉଠିଲେ ନରେଶ
 ପ୍ରଭତୁଁ, ପଟହନିର କରି କର୍ଣ୍ଣତାଳ
 ବାଜିଲା, ବିହଙ୍ଗ ମୃଦୁ କୁଜନ ତହିଁରେ
 ହେଲା ବୈତାଳିକ ବୁଲ ମଙ୍ଗଳ ଗାୟନ ।
 ଶୁଭମୁଖେ ଅନୁସର ଅଗୁରୁ ବସିନେ
 ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଲେ ବାର ଅନୁନର ପାଶୁଁ,
 ବୁଲି ବୁଲି ଭୁରଙ୍ଗମ ଡାକୁ ଡେବଶେ
 ସଦୃଶା ପ୍ରବେଶ ହେଲେ, ତପସ୍ୱୀ ସେବକ

ଜଳନାଥା ପୁଣ୍ୟତୋୟା ତମସା ତଟରେ,
 ସେକାଳେ ତମସାଜଳେ କୁମ୍ଭ ପୁରଣର
 ମଧୁର ଗମ୍ଭୀର ଧ୍ବନି ଶୁଣି ନରମଣି,
 କାରିଣୀ କୁହୁତ ମଣି, ନିଶ୍ଚେପିଲେ ବଳେ
 ଏକ ଶବ୍ଦଭେଦ ଶର କର୍ଣ୍ଣପାଏ ଟାଣି ।
 କଥା କୁହେ କଣ୍ଠବର ରାଜାମାନଙ୍କର
 ଜାଣିମଧ୍ୟ କଲେ ନୃପ ଏ ଅବଧି କର୍ମ,
 ରାଜସ ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରାଣୀ ହେଲେ ବଶୀଭୂତ
 କୁପଥରେ ସିନାତାର କଳର ମାନସ ।
 ‘ହା, ତାତ’ ଏମନ୍ତ ଶବ୍ଦେ ପଶନ୍ତେ ସହସ୍ରା
 ଶ୍ରବଣରେ ତାଙ୍କ ଭାନ ହନନର ଧ୍ବନି,
 ଅଭିସ୍ଵରେ ବିଚଳିତ ହୋଇ ଅତି କଷ୍ଟେ
 ବଲେକିଲେ ଅଗ୍ନେ ଯାଇ ରକ୍ତାକ୍ତ ଦେହରେ
 ପଡ଼ିଛନ୍ତି ସୁଶୋଣିତ ଶରେ ବନ୍ଧ ହୋଇ
 ତପସ୍ଵୀ ତନୟ ଏକ କୁମ୍ଭ ସହତରେ ।
 ଏ ଦାରୁଣ ମର୍ମଭେଦ ଦୁଃଖ ଦେଖି ରାୟେ
 ରହିଲେ ତାଟକା ହୋଇ, ବନ୍ଧ ହେଲା କବା ?
 ସବେଗରେ ଶଲ୍ୟ ତାଙ୍କ ହୃଦୟେ ସବଳେ ।
 ବିନୟେ ପୃଚ୍ଛନ୍ତେ ଭୂପ କୁଳ ପରଚୟ,
 କୁମ୍ଭସହ ନିପତ୍ତ ତପସ୍ଵୀ ତନୟ—
 କହିଲେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ଵରେ ନିଜ ବଶ କଥା
 “ମନ୍ଥପାଳ ! ଅଟେ ମୁଁ ଶୁଦ୍ଧ ତପସ୍ଵୀର
 ନନ୍ଦନ, ସହର ମୋତେ ଘେନିଯାଅ ସଙ୍ଗେ
 ଅଲଦୁରେ ଛନ୍ତି ପହଁ କୁଞ୍ଜ ପିତା ମାତା”
 ଏରୂପେ ପ୍ରାର୍ଥିତ ହୋଇ ମୁନିସୁତ ପୋଷେ
 ନ ଉଦାର ପ୍ରାଣହାସ ଶର ତାଙ୍କ ଦେହୁଁ,
 ଅତି ଶୀଘ୍ର ଘେନି ଯାଇ ଉୟ ବିଚଳରେ
 ଅଳ୍ପ ପିତାମାତା ଅଗ୍ନେ କହିଲେ ସେ ଧୀରେ,
 “ହେ ତପସ୍ଵି ! ଏକମାତ୍ର ତନୟ କୁମ୍ଭର
 ଯାଇଥିଲେ ପାଣି ପାଇଁ ବେତସ ବନକୁ,

ତହିଁ ନୟନରେ ମୁହଁ ମହା ଅନ୍ଧାରରେ
 ନାଶିବ ତାହାକୁ ବାଣେ ବନ୍ଦୀ ଭ୍ରମକର,
 ଦୋଷୀଜନେ ଦିଅ ଦଣ୍ଡ ପଥା ତୁମ୍ଭରୁ ।
 ଏହି ହୃଦୟଦାରକ ବାରତା ଅବଶ୍ୟ,
 ବଳାପ କରଲେ ଆହା ବାହୁନ ବାହୁନ
 କେତେମତେ ସେ ଦମ୍ଭି, ଉଦାର କରନ୍ତି
 ପୁନଃକୁ ଭ୍ରମପୋଷେ ହୃଦୟେ ଶାନ୍ତି
 ବୁଝାଇ, ତହିଁରେ ସେ ପାଇଲେ ପଞ୍ଚକ ।
 ଶେଷେତପୀ କରପୁଟେ ନେତ୍ରବାନ୍ଧ ଧରି
 ଶାପଦେଲେ ଏହାବୋଲି ପୁନଃ ଶ୍ରବଣେ—
 “ମୋ ପରି ତନୟ ଦୁଃଖେ ଶେଷ ସମୟରେ
 ହେବ ତୁମ୍ଭ ଦେହାନ୍ତର;” ଶୁଣି ସେହି ଶାପ
 ନବ ଅସରାଧୀ ସେହି ଅସୋଧାଧିପତି
 ନବେକଲେ, ପଦାଦାତ ଲଭି ବିଚଳିତ—
 ଦଂଶନେ ବିମୁକ୍ତ-ବିଷ ସର୍ପବଦ ପ୍ରିତ
 ଶୋକାତ୍ମର, ତପୋଦୀପ୍ତ, ଶୂନ୍ୟ ତପସ୍ବୀ ।
 ‘ମୁନବର ! ଅଜିତାବେ ଦେଖି ନାହିଁ ମୁହିଁ
 ପୁନଃ, ଅପୁନିତ ମୋର ପ୍ରତି ତେଣୁ
 ତୁମ୍ଭର ଏ ଅଭିଶାପ, ପ୍ରକାଶିତ ସିନା
 ଅନୁଗ୍ରହ, ତାହାକାଠେ * ଜଳର ସେ ନିଆଁ
 ଦହିଲେହେଁ ବୃଷିସେହେ କରଇ ନାହିଁକି
 ସେ ସେହକୁ ନାନାଶୟୀ ଉଦ୍‌ପାଦନକ୍ଷମ ।
 ଏହୁରୂପେ ଦୁର୍ବସହ, ଶାପଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ
 ଭୃଷିଲେ ତପସ୍ବୀବରେ ବିନୟରେ ଭ୍ରମ
 ‘ତପୋଧନ ! ତବ ବଧ ଏହି ନୟନ
 କରବ କି କାର୍ଯ୍ୟ ଆଉ ହେଉ ଅନୁମତ’
 ଭୟରେ ସେ ଦମ୍ଭି ପିତୁଁ ପୁନଃ ସଙ୍ଗେ
 କେହୁଛଡ଼ି, ଶୁଦ୍ଧତାୟ ଅହରଣ କରି

* ବଳବାହନେ ରୁମ୍ଭି ଦୟାବର ନାହିଁକି କରନ୍ତି । ନାହିଁ—ବାହୁନକ ।

ସଜାଡ଼ି ଚିତାଏ ତହୁଁ କର ଅଗ୍ନିଦାନ' ।
 ଶାସରେ ଅଧୀରତର ଦଶରଥ ନୃପ
 ମୁନ ଲଜ୍ଜା ଅନ୍ତସାୟୀ କରତଳେ ଚିତା
 ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସଙ୍ଗେ, ଅଶ୍ୱେଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିରେ
 ପଦପଦ୍ମୀ ଶୁଭଗଲେ ତନୟର ସହ
 ଦେବଦେବେ, ଦେବ ଦେବେ ଏଣେ ସୁନବରେ
 ଅସୁନାଶ ହେଉରୁଣୀ ଶାସ ହୃଦେ ଧର
 କାଳକ ଅନଳକାନ୍ତ ସାଗର ପରାଏ ।

ଦଶମ ସର୍ଗ

ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପ୍ରସବକବନ୍ତ ଦଶରଥ ନୃପ
ପାଳଲେହେ ଧରଣୀକୁ ଇନ୍ଦ୍ର ପରାଜୟେ
ଏରୁପେ କହୁତ ଉଷା ଅସ୍ତତ ବରଷ
ତଥାପି ସେ ପିତୃଭୟ ମୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ
ନ ଦେଖିଲେ ତନୟର ବଦନ ଚନ୍ଦ୍ରମା ।
ରାବଣ ବିନାଶ ପାଇଁ ନରରୂପ ବହୁ
ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ବସ୍ତୁ ଜଳିକାର କାରଣ ଥିବାରୁ
ସନ୍ତାନ ଉତ୍ପତ୍ତି ପକ୍ଷେ ନରମଣିଙ୍କର,
ଯାପୁଥିଲେ କାଳ ସେହି ତନୟ ଅସ୍ତବେ,
ମନ୍ଥନର ଅପେକ୍ଷାରେ ରହୁଥିଲ ପୁରୀ
ଅଲକ୍ଷିତ ରତନରେ ଜଳଧି ଯେସନ ।
ସଥାକାଳେ ଜିତେନ୍ଦ୍ରୟ ରାକ୍ଷସଗୁଣ୍ଡ ଅତି
ନରେଶଙ୍କ ପୌରୋହିତ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟେ ବ୍ରତ ହୋଇ
ଆରମ୍ଭେ ପୁତ୍ରେଷ୍ଠୀ ସକ୍ତି ପୁତ୍ରଲଭ ଆଶେ,
ସକଳ ସାମଗ୍ରୀମାନ କଲେ ଆୟୋଜନ ।
ଏଣେ ଦଶାନନ ପୋଗେ ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ
ଇନ୍ଦ୍ର ଅତି ସୁରଗଣ ପ୍ରବେଶିଲେ ଆସି
ସିନ୍ଧୁଗାୟୀ ଶ୍ରୀମତଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁରେ ବିଷାଦେ
ପଥଶାନ୍ତ ରୌଦ୍ରକାନ୍ତ ପଥକେ ଯେସନ
ଯାଅନ୍ତ ପଶ୍ଚିମପୁର୍ବ ତରୁଙ୍ଗାୟା ତଳେ
ପଦ୍ମହବାବେଳେ ଦେବେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଗରେ
ପୋଗନିଦ୍ରା ପରହର ଉଠୁଥିଲେ ହରି,
ନିର୍ଦ୍ଦିଗ୍ଧରେ ପ୍ରବୁଦ୍ଧର ସାକ୍ଷୀତ ହେବାରୁ
ଅନନ୍ତ ହେଲେ ସବେ ବୁଝିଲେ ମନରେ
ଅତିରେ ହୋଇବ ତାଙ୍କ କାମନା ପୁରଣ,
ମିଳଇ ଏରୁପେ ସିନା ଆଶୁ ତା ସୁତନା
ଯେ କାର୍ଯ୍ୟର ଭବିଷ୍ୟତ ଦ୍ଵୟ ଶୁଭମୟ ।
ଦେଖିଲେ ଦେବତାଗଣ ଫଣୀ ଫଣାସନେ

ସୁଖରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ଜଗତକାରଣ
 ଫଣାଗଜ ବସନ୍ତ ମଣିର ଜ୍ୟୋତିରେ
 ଉଦ୍ଭାସିତ ହେଉଥିଲା ଶ୍ୟାମଳ ଶରୀର ।
 ପଦ୍ମାସନେ ପଦ୍ମାଳୟ । ବସି ଅନନ୍ଦରେ
 ଅଳଂକୃତ କରପଦ୍ମ ଧରିଥିଲେ କୋଳେ
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭେ ବିମଣ୍ଡିତ ମେଖଳା ଉପରେ
 ଭକ୍ତକଲ୍ପ ଭବଗ୍ରାସ୍ତ ପଦ୍ମସୁଗନ୍ଧ ।
 ତରୁଣ ଅରୁଣକର ସମ ପୀତାମ୍ବର
 ପରଧାନ କରି ପଦ୍ମଲେଚନ ଶ୍ରୀହର
 ବହୁଥିଲେ ଶାରଦାୟ ଉଷାକାଳ ଶିର
 ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀଙ୍କର ଲଳା ଦରପଣରୂପୀ
 ରତ୍ନାକର ସାରରତ୍ନ କଉସୁରମଣି
 ବିଶୁଦ୍ଧ ଜକଜକ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଉପସ୍ଥେ,
 ଶ୍ରୀବତ୍ସଲଞ୍ଜନ କାନ୍ତ କହାର ଦ୍ଵିଗୁଣେ ।
 ବର୍ଣ୍ଣୋଦ୍ଧୃତ ଅଭରଣ ମାଳେ ବହୁଷିତ
 ଦୃଷ୍ଟଶାଖାସମ ବାହୁ ଯୋଗେ ସେ ପୁରୁଷ
 ହେଉଥିଲେ ଦଲକ୍ଷିତ, ରତ୍ନାକର ମଧୁ୍ୟ
 ଜନମିତ୍ର ପରି ନବ ପାରିଜାତ ତରୁ ।
 ଅସୁର ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କର ଗଣମଣ୍ଡଳରୁ
 ମଞ୍ଜି ମଦରାଗ ଯେହୁ ଦିଅନ୍ତି ଲଭର
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସେ ସୁଦର୍ଶନ ଅତି ଅସ୍ତ୍ରମାନେ
 ଶଟ୍ଠି କିଙ୍କର ପରି ରତ୍ନ ବୁଦ୍ଧପାଶେ
 ସବନୟେ କରୁଥିଲେ ଜୟ ଜୟ ଧ୍ଵନି ।
 ବଜ୍ର ବ୍ରାହ୍ମାଜିତ ଗାନ୍ଧି ପକ୍ଷୀୟ ଗରୁଡ଼
 ଚରକ୍ତର ପରହର ଶେଷଦେବ ସହ
 ରହୁଥିଲା ପ୍ରଭୁ ଆଗେ ବୃତାଞ୍ଜଳି ପ୍ରତି
 ଲମ୍ବଶ୍ରୀବା ନତ କରି ବିନତ ଭାବରେ ।
 ପ୍ରକାଶନ୍ତେ ଅଦ୍ଵିଗହ ପ୍ରଭୁ ଲେବନାଥ
 ପୋଗନଦ୍ରା ପରିହରି, ପ୍ରଶାନ୍ତ ପବିତ୍ର
 ଦୁର୍ଘ୍ଵିପାତେ ସମାଗତ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ

ଭକ୍ତ ପବନିତ ଚିତ୍ତେ ପ୍ରଣମି ବିନୟେ
 ଏହିଭାବେ ନାନାମତେ ଆରମ୍ଭିଲେ ସ୍ତୁତି
 “ଭଗବାନ ! ବ୍ରହ୍ମାରୂପେ ସୃଷ୍ଟି କର ଏହି
 ସୁଦୃଶୀଳ ବସ୍ତୁରୁ ବହୁତ କାଳରୁ
 ବିଷ୍ଣୁରୂପେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ କରୁଛ ପାଳନ
 ନିରାପଦେ, ପୁଣି ତାଳେ କରବ ସହାର
 ମହାମହେଶ୍ୱର ବେଶେ, ବରୁଁ ନମସ୍କାର,
 ଏଣୁ ହେ ହିରଣ୍ୟାସୁକ ! ତୁମ୍ଭର ପୟରେ ।
 ସୁମଧୁର ରସଯୁକ୍ତ ବରପାର ଜଳ
 ଦେଖାଇଦେ ସଦା ପଥା ବିରଳ ଆସ୍ଥାଦେ
 ହେଉଅଛି ପରଶତ, ତେହେ ତୁମ୍ଭେ ନାଥ !
 ହୋଇଲେହେଁ ନବିକାର ସାଧନ ନମନ୍ତେ,
 ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି, ଲୟ ବାଧି ବିହର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦେ,
 ସବୁ, ରଜ, ତମ ଏହି ହିବିଧ ଅବସ୍ଥା ।
 ହେ ଦେବ ! ତୁମ୍ଭର ସୃଷ୍ଟି ସର୍ବପଦାର୍ଥର
 ସୀମା ଅଛି, ମାତ୍ର କିଏ କରବ ନିର୍ଣ୍ଣୟ
 ତୁମ୍ଭର ଅସୀମ ତତ୍ତ୍ୱ ଏ ଭବ ଉତ୍ତରେ ।
 ଅସବୁ ରହୁତ ତୁମ୍ଭେ, ସୁଦା ନାହିଁ କାହିଁ
 ମାତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁଅଛ ସର୍ବଜ୍ଞ ବାସନା
 ପଥାକାଳେ, ପଥାରୁତ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେଇ ।
 କୟଶୀଳ ତୁମ୍ଭେ ନାଥ, ପରାଜିତା ପାଇଁ
 ତୁମ୍ଭକୁ, ନାହିଁଟି ଶକ୍ତି କାହାର ଶରୀରେ ।
 ଅତସ୍ତୁତ ହୋଇସୁଦ୍ଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁଅଛ
 ସ୍ଥୂଳତର ପଦାର୍ଥକୁ ଅବସ୍ଥିତ ହୋଇ
 ଭକ୍ତଙ୍କର ହୃଦୟରେ, ରହୁଛ ସୁଦୂରେ
 ଅଲକ୍ଷିତେ, କେ ରୁଦ୍ଧିବ ତୁମ୍ଭର ମହିମା ।
 ତଳେହେଁ କାମନା ନାହିଁ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ,
 ତେବେସୁଦ୍ଧା କରୁଅଛ ଅବରତ ତପ ।
 ତୁମ୍ଭେ ଦୟାଶୀଳ ପୁଣି ନିତ୍ୟାନନ୍ଦମୟ,
 ଅତି ସୁରାଜନ, ପୁଣି ଅଜର ଅମର,

ତୁମ୍ଭେ ନାଥ ସକଳଙ୍କ ପୁଣି ସଦୃଶୀ
 ମାତ୍ର କେତୁ ତୁମ୍ଭେ କାର୍ଯ୍ୟ ନ ପାରନ୍ତି ଜାଣି ।
 ନିଜେ ସ୍ୱୟମ୍ଭବ, ମାତ୍ର ସର୍ବେ ଜନମ
 ଲଭିଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭଠାରୁ, ସକଳ ଘଟରେ
 ଅବସ୍ଥାନ କରୁଅଛ ଏବେ ସମୟରେ,
 ତଥାପି ଏକାକୀ ତୁମ୍ଭେ ଅଟ ଶେଷେ,
 ସପ୍ତ ସାଗରର ଜଳେ କରୁଛ ଶୟନ
 ଅନନ୍ତ ଶଯ୍ୟାରେ ସୁଖେ, ସପ୍ତାଙ୍ଗମଣ୍ଡିତ
 ସାମଦେବ ଗାଉଅଛ ତୁମ୍ଭର ମହିମା,
 ସପ୍ତ ଭବନକୁ ନାଥ କରୁଛ ପାଳନ
 ଦୟାକର ଅଟ ତୁମ୍ଭେ ସପ୍ତର୍ଷି ବଦନ (୧)
 ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ, ଏହି ଚାର୍ଯ୍ୟ,
 ଶୁଭକ୍ଷଣ—ସତ୍ୟ, ହେତୁ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ କଳ,
 ପୁଣି (୨) ଚତୁଃ ବର୍ଣ୍ଣମୟ ଏ ଲୋକସମାଜ
 ଜନ୍ମିଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭଠାରୁ ଅହେ ଚତୁର୍ଭୁଜ !
 ଶାନ୍ତି ନିଜ ମାନସକୁ ବିଷୟାନ୍ତରରୁ
 ମୁକ୍ତ ଅଗେ ପୋଷିଗଣ ଧ୍ୟାନ କରୁଛନ୍ତି
 ଜ୍ୟୋତିରୂପେ ହୃଦେ ରଖି ତବ ବିଦ୍ୟା ମୂର୍ତ୍ତି ।
 ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଲଭୁଛ ଜନମ
 ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଉଦ୍ଧତଳେ, ଧର୍ମ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ।
 ତେଜାଶୁନୀ ତୁମ୍ଭେ ଦେବ, ତଥାପି ନାଶୁଛ
 ଅବତର ରଣସ୍ଥଳେ ବରଷାମାନଙ୍କୁ,
 ପୋଷନଦା ପାଉଅଛ ସଦା ଚେତା ହୋଇ
 ଲଳାମୟ ! ତୁମ୍ଭେ ଲଳା ଅହେୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ।
 ଶକ୍ତି, ସ୍ମୃତି, ରୂପ, ରସ, ଗନ୍ଧ ଆଦି କର
 କରୁଅଛ ଉପସ୍ଥେୟ, ଆଚରୁଛ ତପ
 ଅତି ଦୃଢ଼ କ୍ରାନ୍ତ ଧର, ପାଳ ପ୍ରଜାକୁ

(୧) ଅର୍ଷି-ମୁଖ

(୨) ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ, ଶୂଦ୍ର ।

ପୃଷ୍ଠିର ଗୌରବ ଟେକ ବଢ଼ାଉଛୁ ନିତି,
 ତଥାପି ହେ ଶତାମ୍ବର ଉଦାସୀନ ଭବେ
 ଭଜିଅଛୁ ପୋଷନଦ୍ରା ଅନନ୍ତ ଶଯ୍ୟାରେ ।
 ସାଂଖ୍ୟଅନ୍ତ ମହା ମହା ଦର୍ଶନ-ଶାସ୍ତ୍ରରେ
 ଥିଲେହେଁ ବଦଧ ମୁକ୍ତ ସାଧନର ଦ୍ଵାର,
 ତୁମ୍ଭଠାରେ ନ୍ୟସ୍ତମାତ୍ର ସେ ମୁକ୍ତର ଗୁହା,
 ଗଙ୍ଗାଜଳ ଗନ୍ଧ ପଥା ଅନନ୍ତ ସାଗରେ ।
 ବିଷୟବାସନାହୀନ ମହାତ୍ମାଏ ଯେବେ
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ମନ ବର୍ଷ, ତବ ପାଦପଦ୍ମେ
 ଏକ ଲୟେ ଦଦାବହୁ ତୁମ୍ଭେ ଦୟାମୟ !
 ନାଶ କରୁଅଛୁ ତାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଶିକୁଳ ।
 ପୃଥ୍ବୀ ପ୍ରଭୃତି ଏହି ସ୍ଥଳ ପଦାର୍ଥର
 ତତ୍ତ୍ଵ ଫଳ ନାହିଁ ନନ୍ଦ ଗବେଷଣା ଯୋଗେ,
 ତୁମ୍ଭର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ କାର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ ହୋଇବ ସମ୍ଭବ,
 ଆତ୍ମବାକ୍ୟ ଅନୁମାନ ଯେ ଶେ ଜୀବକୁଳ
 ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଲଭିବା ପାଇଁ ଏଣୁ ସଦାବେଳେ
 ଘୋରତର ତପସ୍ୟାରେ ହୋଇଥାନ୍ତି ରତ ।
 ଧ୍ୟାନମାତ୍ରେ ଜୀବଗଣେ ହେଉଛନ୍ତି ମୁକ୍ତ,
 ପାଉ ନଥିବେଟି କେଉଁ ସୁଖ ବା ସେମାତ୍ରନ,
 ଯେମାନେ ତୁମ୍ଭର ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖୁଛନ୍ତି ନିତି ।
 ବାକ୍ୟମନ ଅଗୋଚର ତୁମ୍ଭ କାର୍ତ୍ତ୍ଵାବଳୀ
 ପ୍ରକାଶ କରିବ କିଏ ସ୍ଥାନବାଦ କରି ?
 ଗଣି ପାରବ କେ କହୁ ରହାତର ରହ, ?
 ଅଥବା କିରଣମାଳ ଜନମଣିଙ୍କର ?
 କିମ୍ବା ସ୍ଵପ୍ନ କାଲିକଣା ସାଗର ସୈବତେ ?
 ଅସ୍ତବ ବା ଲଭ ନାହିଁ କାର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵରେ ତୁମ୍ଭର
 ସଦା ଅଟ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ, ଗୁହ୍ୟତମ ସାହା
 ଅବତାର ଯୁଗେ ଯୁଗେ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ହୃଦେ,
 ଅଦ୍ଵିତୀୟ ଚିତ୍ତ ତାହା ଅଟଇ କେବଳ ।
 ମହମା ଶାନ୍ତିନ କର ବିରତ ହୁଅଇ

ଭଲ କରନ ସାହା, କରୁଣାସାଗର !
 ସ୍ବ ଅପାରମିତା ତାର ଅଟଇ କାରଣ
 ତବ ମହମାର ସୀମା ପର୍ଯନ୍ତ ପହଞ୍ଚି—
 ପାରିବ କିପରି କହୁ ନରର ରସନା ।
 ଏରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନ କର ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଗୁଣ
 ଭବିଷ୍ୟେ, ସୁପ୍ରସନ୍ନ ଭବିଷ୍ୟେ ତାହାଙ୍କୁ
 ଦେବତାଏ, ମହାଶୟ ଚୋପର କାରଣ
 ହୁଅଇ ଅଳାପ ସ୍ତୁତି, ପ୍ରଭୁତ କରନ
 ସଦୟେ ମହାସାମାନ୍ୟେ ଶୁଣନ୍ତୁ ଅଦରେ ।
 ଭୁବନାକ୍ଷ ପ୍ରଣେ ପ୍ରୀତି ବଜାଇ ପ୍ରଭୁଙ୍କ
 ନବେଦିଲେ ସୁରଗଣ, “ଅହେ, ଦଇତାରି !
 ଅତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟତ ହୋଇ ଅସୁର ସାଗର
 ଅକାଳରେ ବସିଅଛି ବିଷ୍ଣୁ ଗ୍ରାସିବାକୁ
 ମହାଶୟା ଉପୁଜାଇ ସରାଇ ମାନସେ ।”
 ପରାବଦ କର ସିନ୍ଧୁ ଉତ୍ତର ଧନକୁ
 ଉତ୍ତରରେ ସୁରମ୍ଭରେ ଶୁଣି ନାରାୟଣ
 ପ୍ରତିଧ୍ବନି ଉପୁଜାଇ ଗରସଲିହୁତ
 ଶ୍ରୀରଜନ ଲବେ ସ୍ବତ ଗରି ଗୁହାମାଳେ ।
 ପ୍ରାଚୀନ ମହର୍ଷିଙ୍କର କଣ୍ଠର ଭୂଷଣ
 ଭଗବତ ବାଣୀପାଣି ସେହ ସମୟରେ
 ଶ୍ରୀପତିଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଖରୁ ଅତି ଶୁଦ୍ଧଭାବେ
 ଜନ୍ମଲଭି, ସବୁମତେ ହେଲେ ତରତାପ ।
 ଶୁକ୍ଳଦନ୍ତ ପ୍ରଭାବହ ସେହ ସରସ୍ବତୀ
 କାହାରନ୍ତେ ପ୍ରଭୁଙ୍କର କମଳାନନରୁ,
 ଦେଖି ହୃଦେ ହେଲ ପ୍ରତେ ପଦତଳୁ ଜନ୍ମି
 ଭଗୀରଥୀ ହେଲେ କିବା ଉଦ୍ଦେ ପ୍ରକାଶିତ ।
 କହିଲେ କରୁଣାସିନ୍ଧୁ ଅହେ ଦେବଗଣ !
 ପଥା ଗନ୍ତ ତମୋଗୁଣ ଦିଅଇ ବୁଝାଇ
 ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ସବୁ, ରଜୋଗୁଣ ଯୁଗଳକୁ,
 ତେସକ ଶୁଦ୍ଧସମତ ଶବ୍ଦେ ଦୁର୍ଗତ

ପରାହୁତ କରପତି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର
 ମହିମା ବହମ୍ଭ, ଏହା ପତି ମୁଁ ବହତ ।
 ଜାଣେ ମୁଁହିଁ ଅତୀତକାଳେ ସମାଗତ
 ଦୁଷ୍ଟତ ସେସନ ଦଗ୍ଧ କରେ ତଳ ତଳ
 ସହନ ମାନବ ହୃଦ, ତେସନ ରାବଣ
 ସନ୍ତପ୍ତ କରୁଛି ଏହି ତନି ଭବନକୁ ।
 ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପରାଧ, ଅତୀତ
 ଏ ବଶ୍ଚ ଉଦ୍ଧାର କୃତ ସାଧୁବା ପାଇଁକ
 ସବୁର ମୁଁ ଅବହୁତ ହୋଇବି ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ।
 କେବଳ ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନା ପୁରଣେ
 ଅନୁକୂଳ ହେଉଛି ମୁଁ ନ ଭବିବ ଏହା,
 ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କର ସିନା ସାହାଯ୍ୟ ନମନ୍ତେ
 ଅଗ୍ରସର ହୋଇପାନ୍ତି ନିଜେ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ
 ଅଗ୍ନିର ପ୍ରାର୍ଥନା ତହିଁ ଦୃଢ଼ତା କି ଲୋକା ?
 ପ୍ରସନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ କମଳାସନକୁ
 ପୁଣ୍ୟ ଏହି ଦଶାନନ ଶ୍ରୀବାଦେଶ୍ଵ ତାର
 ଛଳ କର ସ୍ଵହସ୍ତରେ ନଅଟି ମସ୍ତକ
 ଅକାତରେ ଦେଇଥିଲା ଅନଳେ ଅହୁତ,
 ଅବଶିଷ୍ଟ ମୁଣ୍ଡଗୋଟି ନ କାଟି ସେକାଳେ
 ରଖିଦେଇ ଅଛି ସିନା ପାପାୟା ଅସୁର
 ମୋର ଚକ ଅସୁଧର ଲଭ୍ୟାଂଶ ସ୍ଵରୂପ ।
 ବିଷଧର ବିଷକ୍ଳାଳା ସହଜ ସେସନ
 ତଦନ ପାଦପଦ୍ମ, ତେହେ ସୁରଗଣ !
 ଅବସତ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଦୌରାସ୍ୟ ସକଳ
 ଦୁରାସାର, ଅହୁତ ଏତେକାଳଯାଏ
 ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରଖିବା ଲାଗି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ବରର ।
 ସେବେ ସକଳୋର ତପେ ତୋଷକର ତାଙ୍କୁ
 ମାଗିଲ ଅମର ବର, ଦୁଷ୍ଟ ନିଶାତର
 କହୁଥିଲ ସେ କାଳରେ ଅମର ବଳର
 ଶକ୍ତି, ପିଣ୍ଡାତ, ଯଶ, ରସ କାହାଣୀମେ

ହେବ ନାହିଁ ମୁଖ ତାର, ଗୁନପ୍ରାଣୀ ଭବ
 ଅବସ୍ଥାରେ ନର ନାମ ନେଇ ନାହିଁ ମୁଖେ,
 ଏଣୁ ମୁହିଁ ମନ୍ଥାତଳେ ଅପୋଧା ନଗରେ
 ମହାବଳ ଦଶରଥ ଭିରସେ ଜନମି,
 ନରରୂପେ, ଶକ୍ତିଶରେ ଗଡ଼ାଇ ଭୂମିରେ
 ତା ଶିରକମଳମାନ, ଦେବ ଉପହାର
 କଳରୂପେ ରକ୍ତପାଣୀ ରଣ ଚଣ୍ଡିକାକୁ ।
 ମନ୍ଥରୁ ଏ ପାପବର ଶୀଘ୍ର ଯିବ ଘୃଷ୍ଣ,
 ଶକ୍ତିଦିଅ ଭୟ ମନ୍ତ୍ର, ପୁଣ୍ୟାସ୍ତ୍ରାନକର
 ନର ନର ହୃଦୟେ ଶରୀର ଶରୀର କର
 ଏଣିକି ଶେନନୁ ସୁଖେ, ମାୟାବ ଅସୁର
 ନ ପାରିବେ ନାଶି ଅଥ ସେ ଶିଘ୍ରା କଳାପ ।
 ଅବେଶ୍ୟ ଅତୀତପ୍ରାଣେ ଦେବତାମଣ୍ଡଳୀ
 ସମ୍ପରଣ କଲବେଳେ, ମାର୍ଗରେ ବିଭେଦ
 ରାବଣ ପୁଷ୍ପକରଥ, ଲୁଚୁଥିଲେ ପାହା
 ସରସ୍ବତୀ ନିବିଡ଼ତର ମେଘ ଅନ୍ତରାଳେ,
 ପାଶୋର ଦିଅନ୍ତୁ ଏବେ ସେ ଭୟ ମନରୁ ।
 ଶକ୍ତି ଚକ୍ରା ସୁରଗଣ ! ରାବଣ ଦୁର୍ଘଟ
 ନଳ ବୃଦ୍ଧେଳ ଶାପେ ଶୀଘ୍ରଶକ୍ତି ହୋଇ
 ବଦୀରବେ ଅବସ୍ଥିତା ସୁରଜନାଙ୍କର
 ବେଶୀ ବଳନକୁ ରସେ ଧରି ପାର ନାହିଁ
 ରହିଛି କୁନ୍ତଳ ସେହି ବଳନ ଦଶାରେ
 ହୁମେମାନେ ପାଇ ତାହା କରବ ମୋତନ ।
 ଦଶାନନ ରୂପୀ ଘୋର ଅବସ୍ଥା ଯୋଗେ (୧)
 ଶନିହୀନ ଭବାପଳ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ
 ଏହିରୂପ ବାଦ୍ୟଜଳେ ଅଶ୍ୱାସନା ଦେଇ
 ନବ ଜଳଧର ସମ କମଳଲେଖନ,
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେ ସ୍ଥାନରୁ ହେଲେ ଅନ୍ତରାଳ

ପାଦପ ସ୍ବପ୍ନାନେ ଥାଇ ପୁଷ୍ପଗନ୍ଧରେ
 ଅନୁଗାମୀ ହୁଏ ସପା ଖର ପବନର,
 ଏରୂପ ଅଦେଶ ଲଭି ଭଗବାନଙ୍କର
 ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦେବେ ଦେହେ ନିଜ ନିଜ ଅଂଶେ
 ତାହାଙ୍କର ପଦପଦ୍ମ ଅନୁସର ହେଲେ
 ରସ ଶାଖାମୂଳ ବୁଲେ ଜନ୍ମିଲେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ।
 ଏଣେ ଦଶରଥଙ୍କର ପୁତ୍ରଙ୍କର ଯଜ୍ଞ—
 ସମାପନ ଅନ୍ତେ, ଏକ ସ୍ବର୍ଗୀୟପୁରୁଷ
 ଧରି ପାୟସାଳୟକୁ ହେମମୟ ପାତ୍ର
 ସହସା ଉଠିଲେ ସେହି ଯଜ୍ଞକୁଣ୍ଡଳରୁ
 ବିସ୍ମୟ ଜନମ କରି ସଭିଙ୍କ ମନରେ ।
 ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଅଧିଷ୍ଠାନ ହେବୁ
 ସ୍ବର୍ଣ୍ଣପାତ୍ର ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ସେ ପାୟସ ଅଳ
 ହସ୍ତଦ୍ବୟେ କହି ସେହି ସ୍ବର୍ଗୀୟପୁରୁଷ
 ଗୁରୁଙ୍କର ଅନୁଭବ କଲେ ମହାଜ୍ଞାନେ ।
 ତଥାତାପୁରୁଷଙ୍କର ପ୍ରଦତ୍ତ ସେ ଅଳ
 ନେଲେ ଦଶରଥ ନୃପ ଆନନ୍ଦମନରେ
 ଇନ୍ଦ୍ର ସପା ରତ୍ନାକର ଦତ୍ତ ସୁଧାରାଣୀ ।
 ହିଁଲେକ୍ୟକାରଣ ବିଷ୍ଣୁ ପାହୁଛନ୍ତି ଯେଣୁ
 ଜନ୍ମିବାକୁ ଭ୍ରମଣ୍ଡଳେ ନରେନ୍ଦ୍ର ଔରସେ
 ଦେଶ ତାଙ୍କ ଅଲୌକିକ ପୁଣ୍ୟର ପ୍ରଭବ
 ସଦୃଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣିବାର କିବା ପ୍ରୟୋଜନ ?
 ଭୁତଲେ ଗଗନେ ସପା ବେନ ଭଗବତ୍
 ନିଜ ବାଳରାଣୀ ରବି କରନ୍ତି କରନ୍ତି
 ଦେବଦାନ ବୈଷ୍ଣବ ତେଜ ସ୍ବରୂପ ସେ ଚରୁ
 ଦଶରଥ ବେନଜାୟା କୌଶଲ୍ୟା କୈକେୟୀ
 ମହାଶୀଳ, ସମସ୍ତରେ କରଲେ ପ୍ରଦାନ ।
 ଥିଲେ ତାଙ୍କ ପାଟଗଣୀ ସବ୍‌ଗୁଣକଣ
 କୌଶଲ୍ୟା, ପ୍ରେୟସୀ ଥିଲେ କୈକେୟୀ ସୁଦତ୍ତ ।
 ଏହି ବେନ ରାଣୀ ତାଙ୍କ ପ୍ରିୟତମା ସଖୀ

ସୁମିତ୍ରାକୁ ନିଜ ନିଜ ସ୍ବର୍ଗ ଚର ଅଂଶ
 ଦେବେ ବୋଲି ଅନୁମାନ ନବେନ୍ଦ୍ର ମଉଳ
 ଭିନ୍ନ ଭାଗେ ଦେଲେ ନାହିଁ ନିଜେ ସ୍ବୟ ଚର ।
 ସ୍ବାମୀ ମନୋଗତ ସ୍ବର ତାଣି ବେନଗଣୀ
 ଆପଣାର ଚର ଅର୍ଥ ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ଲେଖାଏ
 ପ୍ରିୟସଖୀ ସୁମିତ୍ରାକୁ ଭରଲେ ପ୍ରଦାନ ।
 ପ୍ରମଦମାତଙ୍ଗଗଣ-ମଣ୍ଡଳ ବାହୁନ—
 ମଦଧାସ୍ତ ଯୁଗଳର ପ୍ରଣୟବିନୋଦ
 ହୋଇଥାଏ ମୁଦୁରଣୀ ମଧୁକର ପଥା
 ତେସନ ସେ ପୋଷାଫଣୀ ସୁମିତ୍ରା ରୂପସୀ
 ପୁଲେ ପ୍ରିୟସଖୀ ଦୁଇ ସଜ୍ଜବିଶିଷ୍ଟ ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଅନୁତାପ୍ୟ ନାଚିବୁଲ ପଥା
 ଜଳୀୟାଂଶେ ଜଳମୟ ଗର୍ଭକୁ ଧରନ୍ତି
 ତେସନ ବୌଷଲ୍ୟ ପୁଣି କୈବେୟୀ ସୁମିତ୍ରା
 ଭିନ୍ନ ରାଣୀ, ପ୍ରଜାବୁଲ ଉନ୍ନତ ନିମିତ୍ତ
 ଦେବାଂଶ ସମୁଦଗର୍ଭ ଧରିଲେ ସାମନ୍ତେ ।
 ସମକାଳେ ରତ୍ନବତୀ ହୋଇ ମହୁଷିଏ
 ପାଣ୍ଡୁବର୍ଣ୍ଣ କାନ୍ତି ଧରି ଫଳଗର୍ଭ ଆହା
 ଶସ୍ୟ ସମ୍ପତ୍ତିର ପର ଶୋଭିଲେ ବିଶେଷେ,
 ବିଲେକିଲେ ସୁମନରେ ଭିନ୍ନ ମହାରାଣୀ
 ଶଙ୍ଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା, ଖଡ୍ଗ, ବୋହଣ୍ଡିଭୂତି—
 କରପୟ ଖଟାକାର ସୁଗୀୟସୁରୁଷ
 ରଥା ବହୁଛନ୍ତି ତାକୁ ବଜ୍ରତଳରୂପେ ।
 ଚକ୍ରମସ୍ତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଲେ ଆଦର୍ଶ ସବେଗେ
 ମେଘମାଳା, ଆକାଶରୁ ଅଲେକିତ ଭର
 ସେହୁ ଦିବ୍ୟ ପ୍ରଭାପୁଞ୍ଜେ ପଶିଲୁ ଗରୁଡ଼
 ବହୁଛନ୍ତି ପୁଷ୍ପଦେଶେ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁଖେ ।
 ବହୁରୂପ ଉତ୍ସବେ ରୂପରେ ଲମ୍ବାଇ
 ବୌଦ୍ଧିରମଣିକୁ ସୁଖେ ଦେବା ପଦ୍ମାଳୟା
 ପ୍ରୟତ୍ନ କମଳଦଳ ବିସ୍ତର କାତରେ

ଧୀରେ ଧୀରେ କରୁଛନ୍ତି ତାହାକୁ ଶୁଣିଷା ।
 ତତ୍ୟସାତ ବୁଦ୍ଧନିଷ୍ଠ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରରଣ
 ମହି ରାଣୀରଥୀ ଜଳେ, ଉଦାର ଅନନ୍ଦେ
 ସାମନ୍ତେକ ମହାଗୀତ, କରନ୍ତି ଅଗରେ
 ସେମାନଙ୍କ ଉପାସନା ତଦ୍‌ଗତ ଉଦ୍‌ରେ ।
 ଏସନ ସ୍ତମ୍ଭନ କଥା ଶୁଣି ନରରାଣ
 ତନ ରାଣୀଙ୍କର ମୁଖେ ପୁଲକିତ ହୋଇ
 ସବୁରୂପେ ସବୋଲ୍ଲକ୍ଷ୍ମ ମଣିଲେ ନିଜକୁ
 ହେବେ ବୋଲି ଗୁରୁ, ନିଜେ ଜଗତସୁରୁକ । (୧)
 ସୁକୁଳଲେ ସୁଦିନିତ ବଧୂରବସର
 ଏକା ବିଷ୍ଣୁ ରୂପାଂଶେ ରାଗରାଗ ହୋଇ
 ବାସ କଲେ ସେମାନଙ୍କ ସଦୃଶ ଉଦ୍‌ରେ ।
 ତମିରନାଗକ ଜ୍ୟୋତି ଜାତ କଲପର
 ଓଷଧି ରଜନୀ ଯୋଗେ ନୃପପାଟରାଣୀ
 ଚୈଶଲା ପ୍ରସବ କଲେ ଏକ ପୁତ୍ରରହୁ
 ଅଭିରାମମୁଖି ହେଉ ସେ ପୁତ୍ରର ରାସୁ
 ଅନନ୍ଦରେ ଜଗତର ସବୁ ଶୁଭମୟ
 ‘ରାମ’ ଏହି ନାମେ ତାକୁ କଲେ ଅଭିହତ ।
 ସ୍ଥାନପ୍ରଭ ହୋଇଗଲା ସୁଦକାଶରର
 ଶ୍ରୀମାତା ନବଜାତ ରତ୍ନକୁଳାପ
 ସେ ଶିଶୁର ଅଲୌକିକ ମଞ୍ଜୁତେଜସୁଖେ ।
 ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ରାମଯୋଗେ, ରାମଜନନୀ
 କୁଣୋଦୟା, ଆଶ୍ରୟିଲେ ସୁଦକା ଗୁହରେ,
 ଶୋଭନା ଶରତକୃଷ୍ଣା ଜାହ୍ନବାପୁଲନେ
 ଥୁଆ ହୋଇଥିଲା ପର ଫୁଲ ପଦ୍ମଟିଏ ।
 ଜନ୍ମକର ଯଥାକାଳେ ତହୁଁ ମହାଦେଉ
 କୈବେୟୀ ଭରତନାମେ ଗୋଟିଏ କୁମାର,
 ଶୋଭିଲେ, ବିନୟଯୋଗେ ସମ୍ପଦ ସେସନ ।

ଶ୍ରୀମତୀ ଅଗ୍ରଧାବତ୍ୟା ଉପଜାଏ ପଥା
 କନୟସୁଦନ, ତଥା ସୁମିତ୍ରାସୁଦତ୍ତା
 ପ୍ରସବିଲେ ମନୋରମ ସ୍ୱଳ୍ପଳ ସନ୍ତାନ
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ଶତ୍ରୁଘ୍ନନାମେ, ଏକସମୟରେ ।
 ଏହିରୂପେ ରୁଦ୍ରପୁତ୍ର ଲଭନ୍ତେ ଜନମ
 ଦୁର୍ଭିକ୍ଷାଦି ଦୋଷଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଧରାତଳ
 ସବସୁଖେ ହେଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ, ପ୍ରଭୁନାୟୟଣ
 ଅବଶର୍ଥ ହେଲେ ଏହି ଭୂମିରେ ବୋଲିବ ?
 ଓଢ଼ାଇ ଆସିଲ ସ୍ୱର୍ଗ ତାଙ୍କୁ ଅନୁସର ।
 ବହୁଲ ନିର୍ମଳ ବାସୁ ମୁଦୁଲେ ମଧୁରେ
 ଦଶାନନଭୟେ ରାତ ଦେବଗଣକିବା
 ଚତୁର୍ମୁଖି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଆକର୍ଷକ ଦେଖି
 ମୁହଁଲେ ନିଶେଇ ମନେ ମହା ଆନନ୍ଦରେ
 ପବନ ଛଳରେ ସ୍ୱୀୟ ଉସାହଲହରୀ ?
 ଧୂମ୍ରଶୂନ୍ୟ ହେଲେ ଅଗ୍ନି, ପ୍ରସନ୍ନ କିରଣେ
 ଉଦିଲେ ଜଗତନାଥ ଗଗନ ମଣ୍ଡଳେ,
 ଦେଖି ହେଲେ ମନେ ପ୍ରତେ ରାକ୍ଷସପତିର
 ଉପାତନ୍ତ ଏବେ ମୁକ୍ତ ହୋଇବେ ଭବି କ ?
 କରଲେ ସେମାନେ ଆତ୍ମସୁଖ ଅନୁଭବ ।
 ଭୂମିଷ୍ଠ ହୋଇଲେ ଯେବେ ଦଶରଥ ଘରେ
 ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ଆଚନ୍ଦ୍ରିତେ ସେବାଲେ ଲଙ୍କାରେ
 ରାବଣ କିରୀଟ ଦେଖୁ ମଣିରାଜିତଲେ
 ରାକ୍ଷସଜଳନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଅଶ୍ରୁବହୁମାଳ
 ନେତ୍ର ସ୍ତବ୍ଧ ଧରାତଳେ ହେଲଣି ପଡ଼ିତ ।
 ମାନ୍ୟବାନ ସେ ନୃପଙ୍କ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମୋତ୍ସବେ
 ଅମରେ ଦୁନ୍ଦୁଭିଧାନ କରି ଦେବଲୋକେ
 ବାଦ୍ୟନାଦସହ ଶଙ୍ଖ ବଜାଇଲେ ରଙ୍ଗେ ।
 ଶାରଙ୍ଗାତ ପୁଷ୍ପକୃଷ୍ଣ କଲେପା ସ୍ୱର୍ଗରୁ
 ଦେବଗଣ, ନରେଶଙ୍କ ପୁତ୍ରଜନ୍ମ କାଳେ
 ନାରାଜେଦନାଦି ସବ ମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ

ଫୁଲର ଅସ୍ତବ ତାହା କିଏ ପରପୂର୍ଣ୍ଣ ।
 ଧାନ୍ତୀପ୍ରନ୍ୟାସାୟୀ ପୁଣେ ଜନମକାତାର
 ଦର୍ଶସବୁ କିନ୍ତୁକିନ୍ତୁ କରିଲେ ଆଦରେ
 ବକର ଦ୍ଵିଗୁଣେ ପେଡ଼େ ନୈସର୍ଗିକ ଶେତକ
 ଅନଳର ଦୃତଯୋଗେ; ତେଡ଼େ ତନୟଙ୍କ
 ସ୍ଵାସ୍ଵବଦ ମନୋହର ବନାତସ୍ଵସ୍ଵବ
 ଅଧିକେ ଉଲତ ହେଲ ସୁଶିକ୍ଷା ପ୍ରସବେ
 ଭାବମାନେ ପରସ୍ପର ସ୍ଵେଦବଦ ହୋଇ
 ଉଡ଼ୁଳିଲେ ରଘୁକୁଳ, ନନ୍ଦନବନକୁ
 ଉଡ଼ିଲନ୍ତି କୁସୁମାଦି ରତ୍ନକୁଳ ପଥା ।
 ହେଲେହେଁ ସମାନ ଭାବେ ଭ୍ରାତୃସ୍ଵେଦେ ବଦ
 ପରସ୍ପର ଭାବମାନେ, ସମରୂପ ବଶେ
 ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ପୁଣି ଭରତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ
 ପ୍ରୀତି ସୁଇ ସମଧିକ ଏକ ଆତ୍ମାସମ ।
 ଅଗ୍ନି ପବନର ପୁଣି ଚନ୍ଦ୍ର ସମୁଦ୍ରର
 ମିଳନ ପରାଏ କହି ନ ଥିଲ ଅନ୍ତର
 ବେନମଧ୍ୟେ ହୋଇଥିଲେ ସମସୁଖୀ ଦୁଃଖୀ ।
 ସ୍ଵୀୟତେଜ ପ୍ରସବରେ, ବିନୟ ଗୁଣରେ,
 ମହାରାଜପୁତ୍ରଗଣ କରିଲେ ହରଣ
 ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତ, ଶ୍ରୀଷ୍ଠ ଅବସାନେ
 ନାତଶୀତଋଷ ରମ୍ୟ ଦିବସପରାଏ ।
 ଲଭିଲେ ଅପୂର୍ବ ଶୋଭା ଦଶରଥପୁଅ
 ବୃନ୍ଦାବନେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ମୋକ୍ଷ ପର ।
 ଯୋଗାଇ ରତନଗୁଣି ବୃନ୍ଦମହାଶୈବ
 ଆରାଧନା କରୁଥିଲେ ନରେଶଙ୍କୁ ପଥା
 ତେଡ଼େ ପିତୃବଞ୍ଚଳ ସେ ବୃନ୍ଦ ସହୋଦର
 ଦୃଷ୍ଟ କଲେ ଜନକଙ୍କୁ ଗୁଣଗୁଣିଯୋଗେ ।
 ଅସୁରସ୍ତ୍ର ଭଗ୍ନକାଶୀ ବୃନ୍ଦାବନ୍ଦ୍ୟ ଦନ୍ତେ
 ସୁରସ୍ତ୍ର ଶୈବବଦ ଶଶିର ପେମନ୍ତ
 ସାମ, ଦାନ, ଶୈବ, ଦଣ୍ଡ, ଉପାୟ ବୃନ୍ଦରେ

ଅଥବା ସେସନ ନାହିଁ କିଏ ବଲେବଦ
 କିମ୍ବା ଭୁଲଚତୁଷ୍ଟୟେ ପଥା ଦନ୍ତୁକାରୀ
 ହୁଅନ୍ତି ଶୋଭିତ, ତେଜେ ରାଜରାଜେଶ୍ବର
 ଦଶରଥ, ଆସୁଥିଲେ ଶୁଣି ପୁଅରହେ ।

ଏକାଦଶ ସର୍ଗ

ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ କେନେ ବଶ୍ୟମିତ ମୁନି
 ପ୍ରବେଶି, ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ ଦଶରଥ ଆଗେ
 ସଙ୍ଗେ ଘେନିବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର,
 ଯଦ୍ବର ଅଶ୍ବୀନୁ ନାଶ କରବେ ସେ ବୋଲି ।
 ବାଲ୍ୟୋତ୍ତର ଶିଶୁଧାରୀ ବୟସେ କଶୋର,
 ହେଲେହେଁ କୌଶଲ୍ୟାସୁତ, ତାହାଙ୍କ ବୀରବେ
 କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧିପାଇଁ ତାଙ୍କ ନୟନ ସନ୍ଦେହ,
 ତେଜସ୍ବୀମାନଙ୍କ ତେଜ ଭବେ ସବୁକାଳେ
 ବୟସର ଅଳତାକୁ ଦିଅଇ ଘୋଡ଼ାର ।
 ପଣ୍ଡିତ ମଣ୍ଡିତ, ପୂଜ୍ୟ ଅପୋଧା ଉତ୍ସବ
 କହୁକଷ୍ଟେ ଲଭିଲେହେଁ ତନୟମାନଙ୍କୁ
 ମୁନିଙ୍କର ଅନୁରୋଧେ ଅନୁଜ୍ଞାସହରେ
 ସମର୍ପିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣର ସହ ରାମଭଦ୍ର,
 ବହିସମ ଗାନ୍ଧିମାନ ରକ୍ଷିବର ହସ୍ତେ,
 କେ ନ ଜାଣେ ପାଣେ ଆସି ରଘୁବଂଶୀୟଙ୍କ,
 ପ୍ରାଣପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇସୁଦ୍ଧା କେହୁ କେଉଁକାଳେ
 ଭ୍ରଷ୍ଟମନୋରଥ ହୋଇ ପାଇ ନାହିଁ ସେଇ ।
 ଯେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ନୃପମଣି କୁମାର କେନକୁ
 ତପୋବନେ ଯିବା ପାଇଁ ତପୋଧନ ସହ
 ପଥସଂସ୍କାରର ଅଶ୍ରୁକରଲେ ପ୍ରଦାନ,
 ସେହୁକ୍ଷଣି ଦେଖାଗଲା ନାନାଶ୍ରୁ ଚକ୍ର ।
 ପୁଣିତ ପାଦପତାକୁ ଫୁଲ ତୋଳିଅଣି
 ପବନ ଅଗ୍ରହରରେ ପରିବୃତ୍ତ ପରି
 ବସ୍ତ୍ର ଦେଇ ରାଜମାର୍ଗେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି,
 ଜଳଦ ଅତ୍ୟଳକାଳେ ଜଳ ବୃଷ୍ଟିପୋତେ
 ସମ୍ପାଦି କର ଦେଇ ବାଟ ଧୁଳିରାଶି ନାଶି,
 ଦୈବ ଅନୁକୂଳ ତାଙ୍କ ହୋଇଲା ଏସବେ ।
 ରକ୍ଷିବର ସହ ହସ୍ତେ ଧନ୍ବଣର ଘେନି,
 ପିତୃ ଅଶ୍ରୁ ପାଳି ସେହୁ ସମୁଦ୍ରାନ୍ତ କେନ

ପ୍ରଣମିଲେ ଭକ୍ତରରେ ଜନକ ଚରଣେ,
 ସେହୁେ ଦୀର୍ଘବାଦୁ ବେନି ପ୍ରସାରି ନରେଶ
 ଅଭିଳେ ତନୟକୁ ଉଦ୍‌ବେଗ ହୃଦୟେ ।
 ପଡ଼ିଲ ବଦେଶଗାମୀ ସୁତଙ୍କ ଉପରେ
 ଅଧୀରେ ତାହାଙ୍କ ଆଦୁ ଅକ୍ଷିର ଲେଖକ
 ବିଦାଦେବାକାଳେ ବେଗେ ନ ମାନ ବାରଣ
 ନିମ୍ନମୁଖେ ଗଣ୍ଡପାଦୁ ଅପ ଅପ ହୋଇ ।
 ପିତାଙ୍କର ନେତ୍ରଜଳେ ଆଦୁ ଶିର ହୋଇ
 ବଶ୍ମାମିତ ପଛେ ପଛେ କାହାରଲେ ଦୁହେଁ,
 ପୁରବାସୀଙ୍କର ଗୁରୁ ଗୁହାଣି ତୋରଣ—
 ସୁଶୋଭିତ ମନୋହର ରାଜସରଣୀରେ ।
 ଅନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମଣସହ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରକୁ
 ନେବାକୁ ଗୁହାନ୍ତେ ମୁନ ପକ୍ଷରପା ଆଶେ,
 ପ୍ରୟୋଗିଲେ ଅଶୀବାଦ ବେବଳ ନରେଶ,
 ଅସୁରମାନଙ୍କୁ ନାଶି ଯକ୍ଷ ରଖିବାକୁ
 ସୈନ୍ୟଶ୍ରେଣୀ ଦେବାପାଇଁ ହେଲା ନାହିଁ ଲେକା ।
 ରାଜାଙ୍କ ନିକଟୁ ବିଦାନେଇ ମୁନିବର
 ପ୍ରସ୍ଥାନ କରଲେ ହର୍ଷେ ଉପବନମୁଖେ,
 ସଙ୍ଗତରେ ଘେନି ବେନି ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ।
 ଅନ୍ତୁଗାମୀ ହୋଇ ଧୀରେ ଦିବାକର ପଛେ
 ତରୁଣ ବୈଶାଖ ଯଥା ଦୁଅନ୍ତି ଶୋଭିତ
 ମେଷଅତି ରାଶିଚକ୍ର ସହମଣି କରି,
 ତେସନ ଯୁଗଳ ଶିଶୁ ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ
 ବନ୍ଦି ଚରଣାରବିନ୍ଦ ଜନନୀମାନଙ୍କ
 ଅନ୍ତୁସରି ମୁନ ପଛେ ଦିଶିଲେ ରୁଚିର ।
 ତରୁଣଚଞ୍ଚଳ ଭୁଜ ଅନ୍ତୋଳନ କରି,
 ଶୈଶବ ଚପଳ ଗୁରୁ ଗନ୍ଧରେ ବେନିଏ
 ଗମନ୍ତେ, ଦିଶିଲେ ଆହା ବରଷାକାଳରେ
 * ଉଦ୍ୟ ଉଦ୍ୟ ନଦୀ ପରି ଅତି ରମଣୀୟ ।

* ଉଦ୍ୟ, ଉଦ୍ୟ—ସ୍ୱାମୀମଣ୍ୟାଦି ନଦୀସ୍ତ୍ରୀ ।

ବିଚରଣ କରବାର ଥିଲେହେଁ ଅଭ୍ୟାସ
 ଭରେ ମଣିମୟ ସ୍ଥାନେ ଦୂର ଭରବର,
 ତପୋବନେ ପିବାକାଳେ ରହିବ କଲ୍ୟାଣେ
 ବଳା ଅଭବଳା ବଦ୍ୟା କରଣ ଅଭ୍ୟାସ
 ସଥ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେଶ ନ ପାରିଲେ ବାର,
 ମାତାପାଶେ ଥିଲେପରି ମଣିଲେ ନିଜକୁ ।
 ଶ୍ରୀମତେ ଚଢ଼ି ସଦାବେଳେ ଗମନାଗମନ
 କରଲେହେଁ ସ୍ବନଗରେ ସେ ରଜକୁମାରେ,
 ପିତୃବନ୍ଧୁ ବଶ୍ୟମିତ ମୁଖୁଁ ଶୁଣି ଶୁଣି
 ପ୍ରାଚୀନ କଥାଶ୍ରୀମାନ ବାସ୍ତବ୍ୟ ପୁରତ ।
 ସେ ମଧୁର କଥାମୁତେ ହୋଇ ବିମୋହତ
 ନ ଲଭିଲେ ତଳେ ବ୍ୟଥା ପାଦେ ଗୁଲି ଗୁଲି ।
 ପିବାକାଳେ ଭରସୁକୁ ମାର୍ଗରେ ଅନେକେ
 ସ୍ବତ କରୁଥିଲେ ବନ ବିହଙ୍ଗମଗଣ
 କର୍ଣ୍ଣ-ରସାୟନ ମୁହଁ ମଧୁର ଧ୍ବନରେ,
 ସରୋବରମାନେ ସ୍ବାଦୁ ସଲିଳ ସମ୍ପଦେ ।
 ପୁରୁଷ ବୃଷ୍ଟମରେଣୁ ପୋତେ ସମୀରଣ
 ପୁଣିତଳ ରମ୍ୟବାସ ବିଚରଣ କର,
 ଅତୀତରେ ମେଘମାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଘୋଡ଼ାଇ
 ଶୟା ଦେଉଥିଲେ ତାଙ୍କୁ ସଦା ଛନ୍ଦ ପର ।
 ପିବାବେଳେ ପୃଥକର ମଧୁର ମୁରତି
 ଠାକେ ଠାକେ ପଥମାନେ ନରେଣୀ ମାର୍ଗରେ
 ଲବୁଥିଲେ ମନେ ମନେ ସେ ଭାବେ ଅନନ୍ଦ
 ପଦ୍ମବିମଳିତ ଜଳ, ଶ୍ରମହାରୀ ତରୁ
 ନରେଣୀ ସେପରି କେବେ ନୋହୁଥିଲେ ପ୍ରୀତ
 ହର ତୋପାନଳେ ଦରୁ ମଦନ ଅଶ୍ରୁମେ *
 ପ୍ରବେଶିଲେ ଯାହିମାନେ, ଅଙ୍ଗ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ
 ଅନଙ୍ଗର ପ୍ରତିନିଧି ଥିଲେହେଁ ଶ୍ରୀରାମ

ଦାର୍ଯ୍ୟ ମୟ ସଦା ନ ଥିଲୁ ହୃଦୟ ;
 ଗଦା ହୋଇଥିଲା ପ୍ରାଣ ସାଧୁ ସ୍ଵରାଜ୍ୟରେ
 କାମର କଦର୍ଯ୍ୟ ରାଜ ନ ଥିଲୁ ତଳେଝୁଟି
 ଏଣୁ ତାଙ୍କ ବରଦୟା ନେଉଥିଲୁ ହର
 ଦେଖିଲୁ ଜନର ମନ, ବଦାର ନ ଥାନ୍ତି
 ତଳେପୁରା, ନବୋଦୟ ରବିବନ୍ଧୁ ପଥା ।
 ବହୁକ୍ଷଣେ ବେନିକର ପ୍ରବେଶି ସେ ସ୍ଥାନେ
 ଅବସ୍ଥା ଦେଲେ ରାଜି ବଞ୍ଚାମିତ ମୁଖ
 ଅଗ୍ର ପ୍ରଦତ୍ତ ଦୁଃଖା ସୁବେଳୁ ତନୟା—
 ରାମମୁଖି ତାହାର ଅଭିଶାପ କଥା ।
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମହାବେଗେ ଘୋରରାଜି ଶ୍ରୀ
 ସେ ତାହା ନିଶାତରା ଓଗାଳିଲା ଅଗେ ;
 ରୁଦ୍ରପଥ ହୋଇ ଦୂରୁ ଅସୁରୁଣୀ ଖୋଗେ,
 ଲୁଆଇ ଧନୁ ବେଗେ ଅଗ୍ନିପିଲେ ଗୁଣ
 ଶିଖିଲା ଟଙ୍କାରେ ପାଗେ ଅସିଲ ଦଉଡ଼ି
 ବୁଝି ନିଶିଥିଲା ଚକ ଚକଟ ଅସୁର,
 ଧକଳ ଚଞ୍ଚଳ ନର କପାଳ ବୁଣ୍ଡଳ
 ଧାଇଁବାରୁ ଦୋକ୍ତଥିଲା, ଦେଖି ମନେହେଲ
 ବକ୍ଷେଣୀ ବହୁଷିତ ନବ ମେଘମାଳ
 ବାସୁବେଗେ ଗମନରେ ଦୃଢ଼ କି ଗୁଳିତ ?
 ପ୍ରେତବ୍ୟନକୁ ଫିରି, ଘୋରନାଦ କରି,
 ବେଗରେ କମ୍ପାଇ ପଥପାଶୁ ବୁଝିଗଲ,
 ଶୁଣାନ୍ତୁ ଉଦ୍‌ବିତ ତପ୍ତ ଝଞ୍ଜାବାସୁ ପର
 ଝାମିଲ ବରାଳମୁଖୀ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରକୁ
 ଅଞ୍ଜାରେ ଲମ୍ବାଇ ସଦା ଦୁର୍ଗମପୁରତ
 ସୁରୁଷର କଦାକାର ନାହିଁ କାନ୍ଥ ପର,
 ସେ ଗୁଣ୍ଡା ପଞ୍ଜିରୁସେ ତାର ଏକଦ୍ଵାର
 ଉଦ୍‌ବେଗେ ତୋଳି, ମହାବେଗେ ନାହିଁ ଉଦ୍‌ବେଗେ
 କଲେବ ଶ୍ରୀରାମ ରୋଷେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ
 ସ୍ଵୀକ୍ଷେ ଉପେକ୍ଷି ଦୃଶା ନିଶେପିଲେ ଶର ;

ପଥର ସବୁଣ ଦୃଢ଼େ ତାଡ଼ିବା କଷ୍ଟରେ
 ଫିଟାଇଲ ମହାରାଜ ବାଜ ସେହବାଣ ।
 ଦେଖି ସେହ ରଜପୁଣ ଜଳିଲ ଏକଦା
 ଶେଷ ଦେଶକୁ ଯିବାପାଇଁ କୃତାନ୍ତର
 ସତେକ ହେଲ ତା ଅନ୍ୟ ପ୍ରବେଶର ଦ୍ଵାର ।
 ସୁଗନ୍ଧ ଶରରେ ତଳେ ନିପତ୍ତ ହୋଇ
 ତାଡ଼ିବା ଅସୁର ଏକା କମ୍ପାଇଲ ନାହିଁ
 ସେ ବଜନ ବନସ୍ତଳୀ ଦଶ ବଦନର
 ଯିଭୁବନ ପରାଜୟେ ନିଶ୍ଚଳା ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ
 ସେ ରାମ ଶବ୍ଦରେ ମଧ୍ୟ କଲ ଟଳମଳ ।
 ତନ୍ତ୍ର ବୋଲି ଗଜବଣ ରୂପର ଚନ୍ଦନ
 ରାମରୂପୀ ମନ୍ଥଧର ବାଣ ହୁଏତ ବହୁ
 ନିଶାତରା, ଗଜଚଳ ଜାଣିବେଶପୁରେ *
 ତାଡ଼ିବାକୁ ନାହିଁ ରାମ ନିଜ ପରାବେଶ
 ତୋଷକର ମୁନିବରେ, ତାହାଙ୍କ ପ୍ରସାଦେ
 ଲଭିଲେ ଆନନ୍ଦେ ଦୁଷ୍ଟ ରସୋନାଶକାରୀ
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ରମାନ ମନ୍ଥସହ
 ଲଭଇ ଯେସନ ସଦା ମୂର୍ଖକାବ୍ୟମଣି
 କାଠ ଦହବାକୁ ତେଜ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ନିକଟ ।
 ପ୍ରବେଶି ବାମନାଶ୍ରମେ ତହିଁ ରଘୁମଣି
 ଶିଖିଲେ ପବନ ପୁଟ ବାମନ ଚରଣ
 ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ ରଚିକର ବିଶ୍ଵାମିତ୍ର ମୁଖ
 ଉଚିତ ନ ହେବା ହେତୁ ପୁଟ ଜଳୁକଥା
 ସ୍ଫୁଟପଥେ, ହେଲେ ଶୂର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉନ୍ମତ୍ତ ।
 ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତେ ସ୍ଵୀୟ ମଠରେ ମହର୍ଷି
 ଦଶରଥ ନୃପଙ୍କର ବେନିସୁତ ସହ,
 ପ୍ରିୟତମ ଶିଷ୍ୟମାନେ ଏକତ୍ର ହୋଇ,
 ବନ୍ଦାଣ ସାମଗ୍ରୀ ଦେନ ପ୍ରସନ୍ନ ମନରେ

* ସମ । ଗଜବଣ ; ସୁଗନ୍ଧ ; ଗଜବଣ—ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ରୂପର
 ରକ୍ତ—କୁନ୍ଦୁମ ।

ମସୃଜନା କଲେ ଦେନ ନୃପ ବୁମାରକୁ
 ଦକ୍ଷିଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ପାଦପ ନିକର,
 ମନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର ପବନରେ ପ୍ରଜ୍ଵାଳିତ ହୋଇ
 ଧୀରେ ଧୀରେ ସେମାନଙ୍କୁ କଲେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା,
 ଅଶ୍ରୁମୟ ବୁରଞ୍ଜକୁଳ ଦର୍ଶନ ଘଳସେ
 ରହୁଲେ ବିମୁଗ୍ଧ ନେତ୍ରେ ଶୁଭୁଗ୍ରୀବା ତୋଳ,
 ତରଙ୍ଗ ଗୁହାଣୀ ପୋଗେ ରଞ୍ଜି ବନସ୍ତଳୀ
 ବେଦମନ୍ତ୍ର ପାଠକର ପୁରୋହତମାନେ
 ସମାଧାୟକ ଅରମ୍ଭିଲେ ସଜ୍ଜର କରମ,
 ବାଜିଲା କନ୍ଥାଳ ଘଣ୍ଟା ଗର୍ଭର ନିନାଦେ
 ମନ୍ତ୍ରଧ୍ବନି ସହ ମଠ ବନସ୍ତଳୀ ପୂରି
 ବନ୍ଧୁକ ଫୁଲର ପରି ସୁଲ୍ଲ ରକ୍ତବନ୍ଧୁ
 ଏକାକେ ସହସା ନବୁଁ ଅଗ୍ର ଅଗ୍ର ହୋଇ
 ପଡ଼ିଲା ଦୁଷ୍ଟିତ କର ପୁତପକ୍ଷବେଦୀ
 ଶେଷେ ପୁରୋହତଙ୍କର ହାତୁ ଶସିଗଘ
 ଫୁଲଅଞ୍ଜ ପୁଜାଦ୍ରବ୍ୟ, ମହାବ୍ୟସ୍ତମନେ
 ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ ସେହି ଅସମାପ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ।
 ଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବ୍ୟବହାରେ କୋଥେ ରଘୁମଣି
 ଧନ୍ବରେ ଚଢ଼ାଇ ଗୁଣ, ମହାସିପ୍ର ହସେ
 କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦୁ ବୃଣୀରୁ ଶାଶ୍ବତ ଶର
 ଉଦ୍ଧୃତେ ବ୍ୟଗ୍ରେ ଶୁଣି ଦେଖିଲେ ଆକାଶେ
 ସମ୍ପରଣ କରୁଛନ୍ତି ନିଶାଚର ବଳ ।
 ସେମାନଙ୍କ ଧୃତରାଜ କର୍ମିତ ହେଉଛି
 ଉଦୀନ ଶରଣକୁଳ ପକ୍ଷ ପବନରେ
 ଶୁଦ୍ଧ ଅନ୍ୟ ଶକ୍ତିସବୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଗାର
 ଯଜ୍ଞଦେବତା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁବାହୁ ମାଗୁତେ,
 ନାଗେନ୍ଦ୍ରକୁ ଏଡ଼ିଦେଇ ଶଗେନ୍ଦ୍ର କି ବେବେ
 ସୁବ୍ରତମ ପ୍ରକାଶର ଧନ୍ବସାଗ ପ୍ରତି ?
 ଅସୁବିଶାରଦ ଭ୍ରମ ତହିଁ ଶରବେଗେ
 ଶୋଣି ଶବ୍ଦ ଗଣନା ଏବ ବାୟୁବ୍ୟାସ

ଶରୀରରେ, ଉତ୍ତରରେ ତାତକା ତନୟ ।
 ମାଗୁତେ, ଶୁଣିଲ ପଦପଦ ଆକାଶରେ,
 ହୃମତେବର ସମ ହେଲେହେଁ ସେ ସ୍ବର
 ଦୀର୍ଘବାହୁ ଦମିଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁବାହୁ ରକ୍ଷସ
 ମାୟାବଳେ ନରେତପ୍ତ କଲ ବିଚରଣ
 ଏଣେତେଣେ, ମାତ୍ର ସମ ରସୁଲାନୁକ
 ଶୁଭ୍ରା ଅସ୍ତରେ ତାରୁ ଶକ୍ତି ଶକ୍ତି କର
 ସୁପ୍ରବନ୍ଧ ପଦପୀଠ ବାହାର ପ୍ରଦେଶେ
 ଭର କର ବାଣ୍ଟିଦେଲେ ଶକୁନମାନଙ୍କୁ
 ଚନ୍ଦ୍ରସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍ଧୂ, କରେ ଅନିବାର ପଥା
 ତାରନ୍ତି ମାନବଗଣେ, ଦେହେ ବେନି ସ୍ବର
 ବାଣ୍ଟି ବାଣ୍ଟି ଶକ୍ତିର ସକାଳ କରଣ
 ରକ୍ଷାକଲେ ମହାପଦେ ଦାସିତ ରକ୍ଷିବୁ ।
 ଏରୂପ ପଦର ପେଟେ ବଦ୍ଧ ହେଉଁ ଶାନ୍ତି,
 ଦାସିତ ଅରୁଣେଶ ପ୍ରଣାମ ବହୁତ
 ସେ ବିଜୟୀ ବୁମାରକୁ, କରଲେ ସମ୍ମାନ
 ପଥାବଧୁ ମୌନବ୍ରତ ମୁନିଙ୍କର ବ୍ରତ ।
 ପଦ ସମାପନ ଅନ୍ତେ ବୁଲପଥ ପଦେ
 ପ୍ରଣିଲେ ଦୁଇ ସ୍ବର, ଅଶିଷିଲେ ମୁନି
 ବୁଝଇପୁଅନ ଶତ କରେ ଆନନ୍ଦରେ
 ଅର୍ଦ୍ଧସି ସୁହାଗରରେ ତାହାଙ୍କ ମସ୍ତକ ।
 ଧନ୍ବର ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ମହର୍ଷି
 ଏରୂପେ ଆରବୁଦର୍ମ ସମାପନ କର
 ନିମନ୍ତେ ରକ୍ଷାଅଶେ ଜନକସୁନାଙ୍କ
 ମିଥୁଲକୁ ଯିବା ପାଇଁ ବଳାଇଲେ ମନ ।
 ସେ ଦେଶର ନୃପକର ରକ୍ଷି ଜନକ
 ଅନୁଷ୍ଠାନ କର ଏକ ଧନ୍ବରଙ୍କ ପଦ
 ନିମନ୍ତେ କରଥିଲେ ଗାଧୁତନୟକୁ
 ସେହି ମହାଉପକରେ ପୋଷଦେବା ପାଇଁ ।
 ନିମନ୍ତେ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ତହିଁ ଯିବାକାଳେ

ଧନ୍ବରଞ୍ଜ ପଣ ବାଞ୍ଛି। ଶୁଣି ବୁଦ୍ଧଲୀ
 ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ଶେନ ତଳେ ସଙ୍ଗରେ
 ଅତୀତମି ବହୁପଥ ପ୍ରଦୋଷ ସମୟେ
 ପାନ୍ତିଏ ପ୍ରବେଶି ଏକ ସୁରୁରୁ ଅଶ୍ରମେ
 ତହିଁ ଛାୟା ତରୁତଳେ କଲେ ଅବସ୍ଥାନ ।
 ହୋଇଥିଲେ ପୁଣେ ଯହିଁ ସୁଦର୍ଶ ଚପସ୍ତ୍ରୀ
 ମହର୍ଷି ଗୌତମପତ୍ନୀ ଅବୁଲ୍ଲା ସୁନ୍ଦରୀ
 ଚୈମିଉକ ପ୍ରଣୟନା ଦେବରାଜଙ୍କର ।
 ଗୌତମଙ୍କ ଶାଶାନଳେ ପ୍ରସ୍ତର ରୂପିଣୀ
 ଅବୁଲ୍ଲା ସୁନ୍ଦରୀ ଶିରେ ମୁନିଙ୍କ ଅଦେଶେ
 ତରଣ ଦିଅନ୍ତେ ରାମ, ସହସା ସେବାଳେ
 ଲଭିଲେ ପୁଣର ରୂପ ବହୁଦିନ ପରେ
 ଲଳନା ଲକ୍ଷ୍ମଣଭୂତା ଗୌତମ ପ୍ରେୟସୀ ।
 ପାପହାରୀ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ପଦ ପରଶନେ ।
 ଅବୁଲ୍ଲାଙ୍କ ଅନୁରୋଧେ ସେ ପୁଣ୍ୟାଶ୍ରମରେ
 କିଛିକାଳ ରହି ବାର, ବହୁତ ବଧାନେ
 ଗୌତମପତ୍ନୀଙ୍କ ଯୋଗେ ଆରାଧିତ ହୋଇ,
 ଯଥାକାଳେ ପ୍ରବେଶିଲେ ମିଥୁଲ ନଗରେ
 ପ୍ରିୟବ୍ରତ, ମହାତପା ମୁନିଙ୍କର ସଙ୍ଗେ,
 ମୂର୍ତ୍ତିମାନ ଧର୍ମ ସହ ଅର୍ଥ କାମ ପର
 ଶ୍ରୀ ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସଙ୍ଗେ ବଶ୍ମାମିତ୍ରଙ୍କର
 ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ଦେଖି ରାଜର୍ଷି ଜନକ
 ପୃତ୍ତୋପକରଣେ ତାଙ୍କୁ କଲେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା
 ସ୍ବର୍ଗତ୍ରୟା ପୁନଃସ୍ବ ତାରାବେନ ପର
 ଦୁଇ ଭାଇ ସୁରୂପକୁ ରହିଲେ ଅନାଇଁ
 ବଦେହ ନଗରବାସୀ ବାସିନୀଏ ସୁଖେ,
 ସାନନ୍ଦ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେହି ପୁରବାସୀଙ୍କର
 ନୟନ ବସୁରାଗର ବସୁସ୍ବ ପଲକ ।
 ଯପକଟା ପକ୍ବ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ ଅନ୍ତେ
 ନିବେଦିଲେ ବଶ୍ମାମିତ୍ର ମିଥୁଲପତିଙ୍କୁ,

ରାଜସିଂ ! ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ବୁଝିଛନ୍ତି ପରେ
 ଦେଖିବାରୁ ସୁଦୟାତ ତବ ଶିବଧନ୍ତୁ ।
 ଦୟାତ ବଶରେ ଜାତ ଶିଶୁ ରାମଙ୍କର
 ଦେଖି ଅତି ସୁଲଳିତ କୋମଳ ମୁରତି
 ପୁଣି ନିଜ ଦୁରନୟୀ ବାମୁଁଙ୍କରୁ ରାଜ
 ମନେ ମନେ ଦୁହଡ଼ାର ଧନ୍ତୁରଙ୍ଗ ପଶେ
 ନିଜାନ୍ତ ଦୁଃଖିତ ହୋଇ, ନିରାଶ ଅନ୍ତରେ
 କହୁଲେ ସେ ମହାମୁନି ! ସେ କଠିଣ ବାଣୀ
 ମହାବାୟୁ ମହାଗଜମାନଙ୍କୁ ବୁଝଇ
 ସେ ବାଣୀ କୋମଳ କାନ୍ତ କରାଣାବତର
 ନିଷ୍ଠଳ ସାବସେ କହ କିବା ପ୍ରୟୋଜନ ?
 ହେ ଜାତ ! ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବହୁ ଧନ୍ତୁରଙ୍ଗ
 ନୁଆଁ ନପାରି ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ର ଶୁଣିବୁ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀରରେ ଯାଇଛନ୍ତି କାହୁଁ ସ୍ବପ୍ନରେ,
 ଧକ୍କାର ଧକ୍କାର କେତେ ନିଜ ଶୈଳସ୍ବରୁ,
 ପୁଣି ଶୁଣ କ୍ରଣେ କିଶ ସ୍ବରୁଦ କଣ୍ଠରୁ ।
 ଉଦୟଲେ ରାଧସୁତ (୧) ଶୁଣ ନରମଣି
 ରଘୁବୀର ବଳବାଣୀ, ଅପବା ଏକ୍ଷଣେ
 ବର୍ଣ୍ଣନେ କି ପ୍ରୟୋଜନ କରୁ ପେଶିପର
 ପ୍ରକାଶ କରଇ ଶକ୍ତି ପଦ୍ମତ ଶିଖରେ
 ତେସନ ଭୂମର ଏହି ରାମ ଶିବଧନ୍ତୁ
 ଅବଳମ୍ବେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ମସ୍ତକଲେ
 ଘୋଷଣା କରବ ନିଜେ ରାମଙ୍କ ବିଦମ ।
 ଶିରେ ଶିଖାଧାରୁ ଶିଶୁ ରାମ ବିଦମର
 ଏମନ୍ତ ପ୍ରଣୟା ଶୁଣି ମିଥୁଲଭିଷ୍ଣୁର,
 ଲମ୍ବଗୋପକାନ୍ତ ଅନଳ ଖଣ୍ଡର
 ଦାହକା ଶବ୍ଦ ପରି କରଲେ କଣ୍ଠାସ ।
 ବିହରେ ଅବେଶ ରାୟେ ପରବ୍ରତରେ

ଅଣିବାରୁ ହରଧନ୍ତୁ, ଦେବରାଜ ସଥା
 ଅଦେଶକୁ ଜଳଦକୁ ଗଗନ ମଣ୍ଡଳେ
 ଅବସାର କରିବାରୁ ତେଜୋମୟ ରୂପ ।
 ଶିବ ସେହି ଧନ୍ତୁ ଧରି ମୃଗବେଶଧାରୀ
 ଗଳାୟନ ପରାୟଣ ସଦୃଶ ଲକ୍ଷକରି
 ପେଶିଥିଲେ ଶରଜାଳ ପୁରୁଷ କାଳରେ ।
 ଶୋଭା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସମାନ ଶୁଷଣ
 ସେ ଧନ୍ତୁକୁ ଧରି ଗାର ଇନ୍ଦ୍ରାକୁନନ୍ଦନ
 ବସିତ ତକ୍ତିତ କରି ସସ୍ତ୍ର ଶୁଭନେ,
 (ହେଲେହେଁ ତା ଗିରିସମ ଅବଶୟ ରୁରୁ)
 ଅବହେଳେ ଗୁଣ ତହିଁ ପୋଶିଲେ ଲୁପ୍ତ,
 ସତେଜ ମନେ ଧୀରେ କ୍ରୁର ତଳକୁ
 ରୁପୁମ ରୂପରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଦାନିଲେ ଗୁଣ ?
 ଭାଙ୍ଗି ଦ୍ୱିଶସ୍ତ୍ର ହୋଇ ଟାଣେ ହିଂସାରୁ
 କୋଦଣ୍ଡ ଏରଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡ ପରି ଅନାୟାସେ
 ବଜ୍ରନାଦେ ତରାତରେ ଉପୁଜାଇ ହାସ,
 “ଉଠିଲେଣି ଜାଗି ପୁଣ ଶିହିୟ ନିକର”
 ଶୁଣି ଏ କାରତା କିବା ଶୁଷଣ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷେ
 ମାତୃଭାଜା ମହାଦୋଷୀ ପରଶୁରାମକୁ ।
 ଧନ୍ତୁରଙ୍ଗେ ରାମଶକ୍ତ ନରେଶି ଜନକ
 ପ୍ରଣାମି ବହୁତ ଭାବେ ତାଙ୍କ ବଚନକୁ
 ନବେଦିଲେ ସବନୟେ ବଶ୍ୟମିତ ଅଗେ ।
 “ମୁନିବର ! ଅଜଠାରୁ ସମର୍ପିଲି ମୁହିଁ
 ଲୋକତ୍ତର ସେ ଶୌରୁଷ ତାହାର ମୁଖରେ
 ଅପୋନିଷ୍ଟମୃତା ମୋର ଲକ୍ଷ୍ମୀସ୍ୱରୂପିଣୀ
 ଦୁହତା ସୀତାକୁ ବସ୍ତ୍ର ରାମରଦ୍ର କରେ” ।
 ଧର୍ମାବୁଦ୍ଧ ସତ୍ୟସୁଖୀ ମିଥୁନ ରାଜନ
 ତପଃଦେଜ ପୃଷ୍ଠେଦାତ୍ର ବଶ୍ୟମିତ ଅଗେ
 ରଘୁକୁଳାନନ୍ଦ ହସ୍ତେ ନିଜ ତନୟାକୁ
 କରନ୍ତେ ପ୍ରଦାନ, ଦେଖି ହେଲା ଅନୁମିତ

ଦ୍ଵିତୀୟନ ସାକ୍ଷୀ କରି ସମର୍ପିଲ ପର ।
 ପଠାଇଲେ ତହୁଁ ମହାପ୍ରଭାବନ୍ତ ନୃପ—
 ଜନକ, ଏରୂପେ ଲେଖି ପଞ୍ଚ୍ୟ ପୁରୋହିତ
 ଶତାନନ୍ଦେ, ଦଶରଥ ଭୂପେନ୍ଦ୍ର ଶମ୍ଭୁକୁ
 “ହେ ଅଯୋଧ୍ୟା ଧରାଧିପ ! ଘେନ ନମସ୍କାର
 ଉପସ୍ଥିତ ସବୁ କଥା ଶତାନନ୍ଦଠାରୁ
 ଅବଗତ ହେବ ସୁଧୀ ! ଉଦାର ଗୁଣରେ
 ବଜେ ହୋଇ ଏ ନଗରେ ପୁନଃପୁରୁଷେ
 ପରିଗ୍ରହ ମୋ ସୁତାକୁ, ସେବକ ପରାୟେ
 ଭବିଷ୍ୟ ପଶସ୍ତ୍ରୀ ସଦା ଏ ନେମିବ ଶକୁ”
 ଲେଖୁଥିଲେ ମନେ ମନେ ଅନ୍ତରୂପ ବଧୂ
 କୁମାରଙ୍କ ବୟଃ ଦେଖି ନରକୁଳମଣି,
 ସେକାଳେ ଏ ଅନ୍ତକୂଳ ସୁସମ୍ପାଦ ଶେନ
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ତାହାଙ୍କ ଅଗେ ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ
 କଲପାଦପର ଫଳ ଦ୍ଵୟ ପେଡ଼େ ସଦା
 ସୁପକ୍ଵ, ତେସନ ସାଧୁଜନ ମନୋରଥ
 ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ଵୟ ସଦା ସ୍ଵତଃ ଅବଳମ୍ବେ ।
 ପଥୋଚିତ ଉପରୂରେ ସୁଜି ଦ୍ଵିଜବରେ
 ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପ୍ରିୟସଖା କିତେନ୍ଦ୍ରୟ ରାଜା
 ଶୁଣି ତାଙ୍କ ମୁଖୁଁ ପୁନଃ ପରୀକ୍ଷୟକଥା
 ବାହାରଲେ ମହାଲ୍ଲୀଦେ ମିଥୁଲଭିମୁଖେ
 ଧୂଳିରାଶି କାଜିରାଜି ଖୁରାରେ ଉଡ଼ାଇ
 ଦେଲେ ପ୍ରଭାବର କର ଅବଶେଷ କରି
 ସୈନ୍ୟସକ୍ତି ଗମନରେ ଦଳି ହୋଇଗଲା
 ସୁଲଳିତ ଉପକନେ ତରୁଲତା ଶ୍ରେଣୀ
 ସହସ୍ର ସେ ନୃପକୃତ ନିବିଡ଼ ପୀଠନ
 ମିଥୁଲ ନଗର ରଙ୍ଗେ ରସିକା ନାଗରୀ
 ସହେ ଯଥା ବାଗ୍ଵତ ଗାତ ବେଳକଳା
 ମନ୍ତ୍ରି ବୁଦ୍ଧହଳେ, ଅହା ବାହ୍ୟରେ ଛାଇଲା
 ନବରଙ୍ଗେ ଅଧୀରତା ପରକାଶ କରି ।

ବାସବ ବରୁଣ ସମ ମନ୍ତ୍ରପାଳ ବେନି
 ସପାକାଳେ ସମାଦେଲ ଏକଦିବ ହୋଇ
 କୁମାର କୁମାରୀଙ୍କର ପରଶୟ ବଧ
 ସ୍ବ ସ୍ବ ଶକ୍ତି ଅନୁସାରେ ମହା ଅଭିମୁଖେ ।
 ରାମକୁ ବଦାହ କଲେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ସୀତା,
 ସୀତାଙ୍କ ଭଗିନୀ ଧନା ଉର୍ମିଲ ସଙ୍ଗରେ
 ପରଶୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ବାର ଲକ୍ଷ୍ମଣର
 ମିଥୁନନାଥଙ୍କ ଭାଇ କୁଶଧ୍ବଜ କନ୍ୟା
 ଶୂଦ୍ରାଦି ମାଣ୍ଡବୀଙ୍କ ପରଶିଲେ ପାଣି
 ଶତ୍ରୁରୁ ଭରତ ବେନି ଭାଇ ପଥାବେଶ ।
 ମଧୁର ରୁଚିରକାନ୍ତ ରାଜପୁତ୍ରମାନେ
 ଧରି ନବ ବଧୂଙ୍କର କମଳାୟ ପାଣି
 ବହୁଲେ ସେ କାଳେ କେତେ ରମଣୀୟୁମତି
 କ୍ଷୀତିକନ୍ତ ନରେଶଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଶିବି
 ସାମ ଦାନ ଭେଦ ଦଣ୍ଡ ଉପାୟ ପରାୟେ ।
 ରୂପେ ଗୁଣେ କୁଳେ ଶୀଳେ ବୟେ ସବୁମତେ
 ସେ ଯା ପୋଷ୍ୟ ସହଚର ସହଚରୀ ଲଭି
 କିଶୋର କିଶୋରୀମାନେ ହୋଇଲେ କୃତାର୍ଥ
 ପରସ୍ପରେ, ବରବଧୂ ମଧୁରମିଳନ
 ପ୍ରକୃତପ୍ରତ୍ୟୟ ପୋଷାରୁ ଗଲ ବଳ ।
 ଏହୁରୂପେ ଅନୁଗ୍ରହେ ମିଥୁନା ନଗରେ
 ବତାଇ ବଦାହକାର୍ଯ୍ୟ ସୁନ୍ଦରମାନଙ୍କର
 ପ୍ରିୟ ରାଜଧାନୀ ମୁଖେ ବେନି ହେଲେ ନୃପ ।
 ଜନକ ହିମପତୀ ଏ ବାଟୋଇବା ପାଇଁ
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଆସି ଦୃଷ୍ଟି ଘେନିଲେ ମେଲଣି ।
 ବାହୁଡ଼ିବା ବେଳେ ମାର୍ଗେ ସହସା ପ୍ରତ୍ୟେକ
 ପ୍ରତିକୂଳ ଝଞ୍ଜାବାତ ସ୍ବାମବେଶେ ବହୁ,
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଧ୍ବଜରାଜ ହିଲଭିଲ କର
 ବଦାହ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ କଲ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅବୁଲ,
 ବର୍ଣ୍ଣାକାଳେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟତ ତରଙ୍ଗ ବେଗରେ

ନଦୀ ପଥା ଶରତୁମି ତରୁ କରେ ନାଶ ।
 ତହିଁ ଅତି ଭୟଙ୍କର ମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟରେ
 ଟିକା ହୋଇ ସମୁଦ୍ର ମିଶ୍ରବଦ୍ ଛବି
 ଅଭିଷିକ୍ତ ମୃତସର୍ଗ ଶରୀରେ ବେଶିତ
 ଦାସିସ୍ତନ ମଣି ପର ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍ଠୁର ।
 ରାଜଧାନୀ ପଟଳରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଗଲା
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦେହମଣ୍ଡଳ ଚକ୍ରାଳ ସହ,
 ଶରଣା ପକ୍ଷୀର ପକ୍ଷ ସମାନ ଧୂସର
 ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଟଳମା ବୋଲା କାଦମ୍ବିନୀ ମାଲେ
 ସମାହୁଳ ହୋଇ ତାହା, ହେଲେ ଅବଶେଷେ
 ଅରଳ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭାସା ଧୂସର ଅଳକା
 ରଜସ୍ବଳା ବାଳା ପରି ଦର୍ଶନ ଅସୋଗ୍ୟା ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅତରୁ ଚାହିଁ ଶୋଲେ ଉତ୍ତାପେ
 ଭୟଙ୍କର ଚଣ୍ଡିକା ଚକ୍ରତ ସ୍ବରରେ
 ଅଧୀରେ ଚିତ୍କାରକଲେ ସକାଳଲେ ତକା,
 ଉଦ୍ଧାତ କରବାକୁ କବା ସେ କାଳରେ
 ଶ୍ରଦ୍ଧିୟ ଶୋଣିତେ ପିତୃ ତର୍ପଣକାରକ
 ଗୋଧାକ ବୁଝାଉଥାଉ ସରଶ୍ବରୀଙ୍କୁ ।
 ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକାତ ଅତି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଦେଖି,
 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷ ରଜନବର ଶାନ୍ତିର ଉପାୟ
 ପରାଗଲେ ବୁଲଗୁରୁ ବଶିଷ୍ଠମୁନିଙ୍କୁ ।
 ‘ଭବିଷ୍ୟତେ ଶୁଭଫଳ ହେବ’ ଏହା କହି
 ମହର୍ଷି ହରିଲେ ତାଙ୍କ ମାନସବେଦନା ।
 ଅବଶିଷ୍ଟ ହେଲେ ଅସି ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଏକ
 ପୂଜାକୃତ ଦେବୋତ୍ସବ ସେନାଗଣ ଅଗେ,
 ନୟନ ସ୍ବଳ୍ପିତ ସେ ପ୍ରଭା ଜାଳରେ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ, ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଦକ୍ଷିଣ ତହିଁରୁ
 ବହୁକ୍ଷଣେ ଏକ ଦୀର୍ଘ ପୁରୁଷ ଆବୃତ ।
 ଅତଳେ ସତଳେ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ ତକ୍ଷକେ
 ରୋଷକଷାୟିତ ଚିତ୍ତ ପିତାଙ୍କ ଅଦେଶେ

ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାସିତା ପ୍ରାଣରାଗରଣୀ
 ମେଘମୟୀ ବଦନାୟା ଦୁଃଖିନୀ ମାତାର
 ମହାକ୍ଷମୀ ଘର ପରି ମୁଣ୍ଡପାତ କରି
 ହେଲେ ପରାଜୟୀ ଆଗେ ଦୟାଦାକ୍ଷିଣ୍ୟକୁ
 ଶେଷେ କହୁ କରିଥିଲେ ଆଶିଳ ଅବନୀ,
 ଶନିୟ ନିଧନ କାର୍ତ୍ତି ଏକବଂଶକାର
 ମଣିକା ପାଇଁକ ସେହୁ ରୁଦ୍ଧାସବଳୟ
 ଧରିଥିଲେ ସଦାବେଳେ ଦକ୍ଷିଣ କର୍ଣ୍ଣରେ
 ଭିଣ ଆସୁଥାନ୍ତା ପୁତ୍ର, ଜପମାଳାଛଳେ ।
 ଯଦି ଉପବାଦ ପୁଣି ତେଜୋମୟ ଧନୁ
 ପିତୃମାତୃ ଅଂଶରୂପେ ବହୁ ସେହିଁ ବାର
 ବିଷମ ବିଷରେ ପୁଣି ଭୁଜଙ୍ଗ ବେଞ୍ଚିତ
 ଚନ୍ଦନପାଦପଦ୍ମ ପାଉଥିଲେ ଜଣା ।
 ଜନକ ନିଧନ ହେତୁ ନିଦାରୁଣତୋଷେ
 ଶନିୟ କନାଶେ ସେହୁ ସଦା ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ,
 ଗୋଧରେ ଆରକ୍ତନେତ୍ର ପ୍ରତିପକ୍ଷ ସେହୁ
 ଜମଦଗ୍ନି ପୁତ୍ର ବାର ପରଶୁରାମକୁ
 ହେଉ ଦଶରଥ ଭୂଷ, ମୁର ମନେ ମନେ
 ସୁରୁମାରମତ ପ୍ରିୟ ସୁତଙ୍କ ଶିଶୁକୁ
 ପୁଣି ନିଜର ବାଞ୍ଛିତ୍ୟ ହୋଇଲେ ଚିନ୍ତିତ ।
 'ରାମ' ଏହି ନାମ ଗୋଟି ମହାରାଜ ପକ୍ଷେ
 ପ୍ରତେ ପୁଣି ପ୍ରତିପକ୍ଷେ ହେଲ ଅବଶେଷେ
 ଭଣ୍ଡାର ମଣି, ପୁଣି ଫଣି ମଣି ପର
 ମହାପ୍ରୀତିପ୍ରଦ, ପୁଣି ମହାଦାସପ୍ରଦ ।
 'ଏହି ଅର୍ଘ୍ୟ, ଏହି ଅର୍ଘ୍ୟ' ବୋଲି ସମାଦରେ
 କରୁଥିଲେହେଁ ଭକ୍ତରେ ସମ୍ପାଦଣ ଭୟେ,
 ସେ ଅର୍ଘ୍ୟର୍ଥନାରେ ତଳେ ନ କର ଭ୍ରାତୃପ୍ତ
 ଅବଶରେ, ସେହି ଦିଗେ ଥିଲେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର
 ସେ ଦିଗେ ଶନିୟକୁଳ ଉଲ୍ଲାନକାଶ—
 ବୋଧାଗ୍ନି କଣାରେ ଦାସ—ଶକ୍ତ ଦୁଃଖିପାତ

ନିଶେଷିଲେ, ଭୁଗୁପ୍ତ କମାନିକା ଟେକି
 ପ୍ରଣାଳ ପ୍ରକୃତ ବାର ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରକୁ
 ଅଗ୍ରେ ଉତ୍ତରଦେବା ଦେଖି ନିଶେଷ ହୃଦୟେ
 ଭଗବତ୍, ସୁଦୃଢ଼େ ଧରି ନିଜଧନ୍ୟବର
 ଅଙ୍ଗୁଳ ସମ୍ମତେ ରଖି ନିଶିତ ଶାୟକ
 “କହିଲେ ଏସନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସ୍ମରଣେ ।
 ମୋ ପିତାଙ୍କୁ ନାଶ କରି ଶନ୍ତିସ୍ୱ ସମାଜ
 ହୋଇଛନ୍ତି କୈଶ ମୋର, ଦେଖି ବହୁବାର
 ଭୀଷଣ ପରଶୁରାଜେ ଶାନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ
 ପ୍ରଣମିତ କରୁଥିଲି ସେହି କୋଥାନଳ
 ରୂପର କୃଷ୍ଣରେ ତାଙ୍କ ରେ ଶନ୍ତିସ୍ୱଶିଶୁ !
 ଏବେ ପୁଣି ତୋର ଏହି ବନ୍ଧନକୁ ଶୁଣି
 ନିଦାପିତ ସେ ଅନଳ ଉଠିଲାଣି ଜଳ
 ପଶ୍ଚି ଅଦ୍ଭାତରେ ପଥା ସୁପ୍ତ ଭୁଜଙ୍ଗମ
 ଦୁଆଁର ପାର ନ ଥିଲେ ଆଜିଯାବେ କେହି
 ଜନକଙ୍କ ଶରଣରେ ହର ଶରାସନ,
 ମାତ୍ର ଶୁଣିଲି ମୁଁ ଏବେ ଭାବିଅଛି ହୃଦ
 ସେ କୋଦଣ୍ଡ, ତହିଁ ପାଇଁ ବାଧୁଅଛି ସିନା
 ମୋହର ବନ୍ଧନ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବିଗଲା ପରି ।
 ବୁଝୁଥିଲେ ମୋତେ “ରାମ” ବୋଲିଲେ କେବଳ
 ଜଗତରେ ନରନାରୀ ସକଳ କାଳରେ,
 ମାତ୍ର ତୋର ଉଲଟରେ ସେ ଅଶ୍ୟା ମୋହର
 ହେବ ଏବେ ଅନ୍ୟଗ୍ରାମୀ ଦୁହର କି ତାହା
 ମୋପରି ବାରେନ୍ତୁ ପକ୍ଷେ ଲଜ୍ଜାର ବସୟ !
 କୌଷ୍ଠିରିବଦନାରଣ୍ଡମ ଏ କୁଠାରେ
 ପାଇଥିଲା ପ୍ରକଟଳ କାର୍ତ୍ତିବୀର୍ଯ୍ୟ ନମ୍ବ,
 ହର ମୋର ପିତାଙ୍କର ହୋମଧେନ୍ବ ବସ !
 ଜାଣୁ ଜାଣୁ ସେ ବନ୍ଧନ ନିର୍ଭୟ ହୃଦୟେ
 ହୃଦରେ ଶନ୍ତିସ୍ୱ-ଶିଶୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଉଛି
 ଲଜ୍ଜା ଦେବାକୁ ମୋର ସେ ଉତ୍ତମ ପଣ,

ଏଣୁ ଶ୍ରଦ୍ଧି ଅଳ୍ପକାଳ ମୋ ବାଣୀ କଟମ
 ସେ ଯାଏ କରବ ନାହିଁ ତୋ ଶକ୍ତିରୁ ଲୟ,
 ସେ ଯାଏ ନାହିଁ ମୋ ଦୃଷ୍ଟି ରେ ଶ୍ରଦ୍ଧି-ଶିଖା !
 କାଠରେ ଜଳଇ ଅଗ୍ନି ଧବ୍ ଧବ୍ ହୋଇ
 ତହିଁକି ଶୈରୁଷ ତାର ? ସାଗରେ ସେବେଟି
 ଜଳକ ପ୍ରଖର ବେଗେ ସେହୁପରି ତେଜେ
 ପ୍ରକାଶ ହୋଇବ ସିନା ତେବେ ତା ମହିମା
 ହରିଥିଲେ କଷ୍ଟ ପୁଟେ ଏ ହର ଧନୁର
 ସାରସ୍ବତୀ, ବୋଲି ସିନା ପକାଇଲୁ ବୁଦ୍ଧି
 ଅଶ୍ବପଣେ !, ନଦୀସ୍ରୋତେ ଯେ ବୃକ୍ଷ ମୂଳର
 ଧୋଇହୋଇ ପାଇଥାଏ ମୂର୍ତ୍ତିବାସକଳ
 ମୁକୁଳ ପବନ ତାରୁ କରେ ଭୂମିସାତ,
 ନାହିଁ କାହିଁ ରଣେ କହି ହେବ ନିଦାବାଦ
 ତୋପରି ତମର ସହ ଯୁଦ୍ଧେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିଲେ
 ଶୁରେନ୍ଦ୍ର ସମାଜ ମଧ୍ୟେ, ସେବେ ମୋ କାର୍ମୁକେ
 ଶୁଣ ଅଶ୍ବପଣ କର ପାରିବୁ ଆକର୍ଷି
 ଶାୟକ, ତେବେ ତୋ ବଳ ମୋସମାନ ମାନ
 ଅକାତରେ ପରାଜୟ କରବି ସ୍ତ୍ରୀକାର ।
 ଉତ୍ତଳ କୁଠାର ମୋର ନୟନଶି କର
 ଅବା ସେବେ ହୋଇଥାଉ ରୟରେ କାତର,
 ତେବେ ଶୁଣ ଟାଣି ଟାଣି ଦୁଃଖ ବେନି ପାଣି—
 ଯୋଡ଼ି ଅବନତ ଶିରେ ପାଦ ହୃଦ୍ ମୋର
 କରରେ ଶ୍ରଦ୍ଧିଶିଖା ଅଭୟ ପ୍ରାପ୍ତିନା,
 ସଦୟେ ତୋହର ଦୋଷ କରବି ମୁଁ କ୍ଷମା ।”
 ଏରୂପ ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତିପୁର୍ଣ୍ଣ ଅସ୍ପ୍ରସଙ୍ଗସାର
 କଥା ଶୁଣି, ଭ୍ରମୁସୁତ ମୁଖୁ ରଘୁମଣି,
 କୋଦଣ୍ଡ ଧରିବା କାର ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ତର
 ମନେ ଭକ୍ତି, ମନ୍ଦହାସ୍ୟ ନୟର ଦେଇଣ
 ଅଧରୋଷ୍ଟ୍ର ବାମକରେ ଅବଲୀଳାବମେ
 ଧରି ଭରବକ ଧନ୍ବ ଉଠାଇଲେ ହେଲେ,

କରେ ଧରି ନିଜ ପୁଅଜନ୍ମ ଗୁପ୍ତବର
 ହେଲେ ରମଣୀୟତର ତପନବଶଜ,
 ନବୀନ ଜଳଦକାନ୍ତ ସ୍ବଭାବରେ ଅହା
 ବିଶେ କେତେ ମନୋହର, ତହିଁପରେ ଯେତେ
 ତପନା ଶିଖିଲାୟୁକ୍ତ ବାସବର ଧନ୍ବ
 ଲକ୍ଷ୍ମିତ ହୃଦୟ ଆସି, ନ ନିଅଇ ହର
 ଅପରୂପ ରୂପ ଧରି କହ କାହାମନ ।
 ଧନ୍ବ ଏକ ପାଖ ତହିଁ ମହାତମେ ଥୋଇ
 ମହାବଳେ ଦାଶରଥ ଚକାଇଲେ ଗୁଣ
 ଅନାୟାସେ, ତାହା ଦେଖି ହୋଇ ସ୍ଥାନପ୍ରଭ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ମଳିନ ମୁଖେ ଦୁଃଖେ ବସବର
 ଲଭୁଥିବା ଅନଳର ଭୁଦୁଳା ପରାୟେ
 ରେବା ହୋଇ ଜଳଜଳ ରହଲେ ଅନାଇ ।
 ଦେଖିଲେ ଦର୍ଶକମାନେ ଧନ୍ବକାୟ ସମ
 ଦିନଶେଷେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ଚନ୍ଦ୍ରମା ପରାୟେ
 ହୋଇଛନ୍ତି ପ୍ରସ୍ତୁତି, ଭୁବୁଦୁନସୁତ
 ସେ କାଳରେ ତୁରୁତୁରୁ ରବି ଚନ୍ଦ୍ର ବହୁ
 ସ୍ବକାନ୍ତରୁ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ବସୁନ୍ଧ୍ରା ଫିଟା ।
 ହୃଦୟାନ୍ତ ଦେଖି ଗର୍ବୀ ପରଶୁରାମକୁ
 କୁମାରପ୍ରତିମ ସମ ଦୟାକ୍ତ ଚିତ୍ତରେ
 ନିଜେ ପୋଷିଥିବା ଶରସଜାନ ନିମନ୍ତେ
 କହିଲେ ହେ ବସବର ! ସ୍ବପ୍ରକୃତ ଦୋଷେ
 ଅକାରଣେ ତୁମ୍ଭେ ହୋଇଥିଲେହେଁ ଉଦ୍ୟତ
 ମାରବା ପାଇବ ମୋତେ, ନ କରେ ମୁଁ ଲଜା
 ଦେବାକୁ ତୁମ୍ଭକୁ ଟାଣେ ତାର ପ୍ରତିଫଳ ।
 ମାତ୍ର ଏ ସପତ ଶର ଅଟଇ ଅବ୍ୟର୍ଥ,
 କହ ମୋତେ, ହେ କାହିଁଶ ! ଏ ଶାୟକ ପୋଷେ
 ସେଧିବ କି ମତ ତବ, ଅବା ସ୍ବର୍ଗଦ୍ବାର ?
 ଉଦ୍ଭବଲେ ଭୁବୁଦୁତ ଠାପୁଅ ପଶରେ,
 “ଜାଣେ ମୁଁ ତୁମକୁ ହର ପରମ ପୁରୁଷ

ପଥ ହୁଏ ପରାପୁର, ତଥାପି ହେ ନାଥ !
 ମହାତଳାଜିତ ତବ ଦୈତ୍ୟବାୟୁ ଚେତନ
 ଦେଖିବାକୁ କରିଥିଲି ଏରୂପ ବିରକ୍ତ ।
 ନାଶି ମୋର ପିତୃ-ଦୈତ୍ୟ କ୍ଷତ୍ରିୟମାନଙ୍କୁ
 ହେ ପ୍ରଭୁ ! ସପ୍ତାହେ ମହା କରିଛୁ ଅର୍ପଣ,
 ନିଜେ ଶ୍ରେୟ କରିବାକୁ ନବଳାଭ ମନ୍ତ୍ର ।
 ପରମେଷ୍ଠୀ ତୁମ୍ଭେ ନାଥ, ତୁମ୍ଭେ ଦ୍ଵାରରେ
 ଜଣିବା ଅପେକ୍ଷା ମୋର ପ୍ରଶଂସାର କଥା,
 ଏଣୁ ହେ ଧୀମାନବର ପରେ କୟାବହ
 ନ ରୋଧ ମୋ ଗତିପଥ, କରୁଛି ଜଣାଣ,
 ବିପ୍ଳବିନୀ ତ୍ରାସିବାକୁ ପବନ ଗର୍ଭରେ ।
 ନୁହେଁ ଭୋଗ ସୁଖେରତ ଏ ଗାନ ମାନସ,
 ସ୍ଵର୍ଗଦ୍ଵାର ରୁକ୍ଷ ହେଲେ ନ କରେ ଶୋଚନା
 ‘ତଥାସ୍ତୁ’ ଉଚ୍ଚାରି ଦେବ ତାଡ଼କାର ସ୍ଵପ୍ନ
 ନିକ୍ଷେପ କରିଲେ ଶର ପୂର୍ବଅଭିମୁଖେ,
 ସେ ଶର ଭର୍ତ୍ତବ୍ୟର ସ୍ଵର୍ଗଦ୍ଵାର ସ୍ଵେଧ
 ରହଇ ଅର୍ଗଳରୂପେ ଚରଦନ ପାଇଁ ।
 ଉଦାରହୃଦୟ ସ୍ଵପ୍ନ ଭର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଦେ
 ପ୍ରଣମିଲେ ‘କ୍ଷମାକର’ ବୋଲି ଭକ୍ତଭରେ,
 ପରାଭୂତ ଶତ୍ରୁପଦେ ପ୍ରଣାମ କେବଳ
 ମହାସ୍ଵାମୀନଙ୍କ ଶାନ୍ତି କରଇ ପ୍ରକାଶ ।
 ଉଦ୍ଘରିଲେ ପଶୁ ସ୍ଵପ୍ନ, ହେ ଜାନକପତି !
 ଦୂରକରି ମୋର ପେଶି ଉଦ୍ଘତ ସ୍ଵରବ
 ସୁପବନ ଶାନ୍ତିଭାବ ଦେଲ କୃପାବଶେ,
 ତେଣୁ ଏ ନିଗ୍ରହ ତବ ଅନୁଗ୍ରହ ରୂପେ
 ବଡ଼ ଉପକାର ପ୍ରଭୁ, କରବ ମୋହର ।
 ମାଗୁଛି ମେଲଣି ଏବେ, ସାଧବା ଶାନ୍ତିକ
 ଦେବଦାସୀ ଜନ୍ମପଥ ହୁଏ ବାରମଣି;
 ଅଶ୍ରୁବୀଦ କରେ ହେଉ ସର୍ବ ଶୁଭମୟ ।
 ଗମନ୍ତେ ପରଶୁରାମ ରାଜା ଦଶରଥ

ରାମକୁ କୋଳରେ ଘେନି ସେହୁ ସହକାରେ
 ଆନିଆଁଲେ ବାରବାର, ଭାବିଲେ ମାନସେ
 ପୁନର୍ଜନ୍ମ ହେଲା ବୋଲି ଶୋକାକୁଳ ଚିତ୍ତେ
 ମାନସରେ ହେଲା ମହା ଆନନ୍ଦ ଉଦୟ
 ଦାକାଗ୍ନି ଦଗ୍ଧକନେ ବୃଷ୍ଟିପାତ ପରି ।
 ଶିବକୁଳି ଶାଞ୍ଜିବନ୍ତ ଦଶରଥ ନୃପ
 କଜାର ବଦନ ବାଦ୍ୟ ମହାସମାଭୋଦେ
 ସୁସଜ୍ଜିତ ରମଣୀୟ ପଞ୍ଚମଣ୍ଡପରେ
 ଶବ୍ଦ ଯାପନ କରି, ପତାକା ମାଳିନୀ
 ଭଜରାଗ ଅସୋଧାରେ ପ୍ରବେଶିଲେ ଆସି ।
 ସୀତାଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ପ୍ରାସାଦ ଉପରେ
 ଅସୋଧା ରମଣୀ କୁଳ ବିଦ୍ୟୁତବରଣୀ
 ବାଜାୟିନେ ଥୋଇ ଫୁଲ ବମଳ ଆନନ
 ସତେକ ଦା ମଣ୍ଡିଦେଲେ ବୁଦ୍ଧଲୟ ଦଳେ ।

ଦ୍ଵାଦଶ ସର୍ଗ

ଏହୁରୂପେ ଦଶରଥ ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ତ୍ର ସୁଖଦ—
ବିଷୟ ସକଳ ସୁଖେ ଉପଭୋଗ କରି
ପ୍ରବେଶନ୍ତେ ଜୀବନର ଅନ୍ତମ ଦଶାରେ
ଅସିଲ ନିର୍ଦ୍ଦାଶ କାଳ ତମେ ତମେ ମାଡ଼ି
ଦୁଅର ଭିତ୍ତିପରି ଉଷାକାଳେ ସଥା
ଘମଶିଖା, ପ୍ରଦୀପର ସକଳ ତଳି
ନିଃଶେଷେ ଶୋଷଣ କରି ସୁଦୀର୍ଘ ରାତ୍ରେ
ତେଲଶୂନ୍ୟ ବଳିତାର ଶେଷରେ ପ୍ରବେଶି
ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଜଗି ଅତି ଧୀରେ ଧୀରେ
(କୈକେୟୀ ରସରେ କିବା ଗୋଟେ ଗୋଟେପାତ)
କଣ୍ଠମୂଳେ ନୃପଙ୍କର ଗୋପନେ ବହୁଲ
ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦାନକର ବୋଲି ।
ତେଣୁ ବୃଦ୍ଧ ନରବର ସ୍ତ୍ରୀ ଅବସ୍ଥା ଚିନ୍ତ
ରାମ ଅଭିଷେକ ବିଧି କଲେ ଅସ୍ତୋଜନ ।
ଉଦ୍ୟାନସ୍ଥ ତରୁଲତା ଦୁଅନ୍ତ ପେସନ
ବିବସିତ ବେନାଲର ଶୀତଳ ଜଳରେ,
ତେସନ ସାବେତପୁର ନରନାରାୟଣ
ଶୁଣି ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅଭିଷେକବାଣୀ
ଅନନ୍ଦସାଗରେ ସୁଖେ ହେଲେ ନିମଗନ ।
ଏହି ଅଭିଷେକ ଶୁଭସମ୍ଭାର ଶୁଣି
ଅବିଳମ୍ବେ ଦୁଷ୍ଟମନ୍ତ୍ର କୈକେୟୀ ମହର୍ଷୀ
କୌଶଳ ଭିତର ତାହା କଲ ବହୁଷିତ
ନୃପଙ୍କର ଶୋକତପ୍ତ ନୟନଜଳରେ ।
ବିଷାକାଳେ ସିନ୍ଧୁ ଭୂମି ମେଘର ଯେସକ
ବିକର ବିଦନ ତାର, ଉକାଳର ସଦା
ରସପ୍ରଦ ଭୁକ୍ତଜୀମ ,କୈକେୟୀ ତେସନ
ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ କରାଇ ସତ୍ୟ; ଭୁବର କୌଶଳେ;
ତାଙ୍କ ପୁଅ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ କରି ନେଇ ମାଗି—

ଏକ ବରେ ଶ୍ରୀରାମକୁ ବନକୁ ପଠାଇ
 ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବର୍ଷ ପାଇଁ, ଅପର ବରେ
 ଭରତକୁ ଅଯୋଧ୍ୟାର ସିଂହାସନ ଦେଇ
 ନିଜର ବୈଧବ୍ୟ ଦଶା ଅଣିଇ ବୁଝାଇ ।
 “ଛଡ଼ି ନିଜ ସ୍ବତ୍ବ ଏବେ ଦେଉଛନ୍ତି ମୋତେ
 ରାଜ୍ୟଭାର ପିତା” ବୋଲି କମଳନାଭର
 ଅଙ୍ଗୀକାର କରିଥିଲେ ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଖେ,
 ଏବେ ପୁଣି ରାଜ୍ୟ ଛଡ଼ି ବନେ ଯିବା ପାଇଁ
 କହିବାରୁ ପିତୃଦେବ, ପାଳିଲେ ଆନନ୍ଦେ ।
 ଅଭିଷେକ ସମାପ୍ତବେଳେ ଜରଦାର ପାଟ
 ପିନ୍ଧି ରାଜୁଥିଲେ ପଥା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଆନନେ
 କୌଶଲୀ ହୃଦୟାନନ୍ଦ ରଘୁକୁଳମଣି,
 ଏବେ ସେହୁପରି ପିନ୍ଧି ବଳୁଳବସନ
 ପ୍ରସନ୍ନବଦନେ ବନେ ଦୃଃପନ୍ଥ ବାହାର
 ବିଷାଦେ ବନ୍ଦିତମନେ କଲେ ବିଲେକନ
 ସାବେତନଗରବାସୀ ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଖେ ।
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଜାନକୀ ସହ ପରବେଶ ଧରି
 କଦାଈ ଆସିଥିବନେ, କଦାଈ ପ୍ରଜାକୁ
 ଏହିରୂପେ ଅଯୋଧ୍ୟାର ଆନନ୍ଦପ୍ରତିମା
 ପ୍ରବେଶିଲେ ମହାଗୋର ଦଣ୍ଡବାରଣ୍ୟରେ
 ପାଳିବାରୁ ପିତୃସତ୍ୟ, ଦେଖି ଅଲୌକିକ
 ପିତୃଭବ ଗୁଣିଗଣେ ମହାପ୍ରୀତ ହୋଇ
 ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କଲେ ତାଙ୍କ ସାଧୁ ଉଦ୍ୟମକୁ ।
 ନିତାନ୍ତ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ତନୟୁ ବିରହେ
 ଏଣେ ବୁଦ୍ଧ ଦଶରଥ ପୁନଃ ଅଭିଶାପ
 (ମୁନି ତନୟକୁ ମାର ଲଭୁଥିଲେ ସାହା)
 ଚରମୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ମାନସରେ ପାହୁ
 ଅପରେ ଏ ମରତନ୍ତ୍ର କଲେ ବିସର୍ଜନ ।
 ଗମ୍ଭିରେ ବନକୁ ଏବେ ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ,
 ଦ୍ବିଜେ ବୁଦ୍ଧ ମହାରାଜା ତେଜିଲେ ସ୍ବଦେହ,

ସହଜେ ଅଗ୍ରଜକତା ଏଣୁ ସେ ରାଜ୍ୟରେ
 ଅସି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା; ରହଲେ ଅନାଲ
 ଛଦାନ୍ତେଣୀ ଶତ୍ରୁମାନେ ଆମୀଷରପଣ ।
 ନ ଦେଖି ଅପରକାଠ ତହିଁ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ
 ପଠାଇଲେ ସଚକକୁ ଅତି ଗୋପନରେ
 ମାୟୁ ଘରୁ ଭରତକୁ ବାଜି ଆଣିବାକୁ ।
 ମୃତ ପିତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘୋଡ଼ାଇ ସେମାନେ
 ଭରତ ଶତ୍ରୁ ଗାଣେ, ତରତର ହୋଇ
 ଜଣାପଡ଼ିବାର ଭୟେ ନେତ୍ରବାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ବେନି ରାଜ୍ୟର ସହ ଫେରିଲେ ପୁରକୁ ।
 ସଦନେ ପ୍ରବେଶି ବାର କୈଳେୟୀ ନନ୍ଦନ
 ଶୁଣିଲେ ସୁମାତା ଦୋଷୁ ପିତାଙ୍କ ବିୟୋଗ,
 ବସନ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଜନନୀ ଉପରେ
 ଅଙ୍ଗାଗତ ସିଂହାସନ ରାଜଶ୍ରୀ ନ ଲେଉଟି
 ବାହୁଡ଼ାଇ ଆଣିବାକୁ ସୀତା ସୀତାନାଥେ
 ବାହାରିଲେ ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରରେ ବନ ଅଭିମୁଖେ ।
 ପିକାବେଳେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବିଚଳହୃଦରେ
 ବନବାସୀ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଙ୍କ କୁଟୀର
 ତରୁତଳେ ଦେଖି ବାର କାନ୍ଦିଲେ ଦୁଃଖରେ,
 ଚନ୍ଦ୍ରକୁଟ ଅଟବାରେ ପ୍ରବେଶି ଭରତ
 ଅଗ୍ରଜ ଅଗ୍ରଜଜାୟା ପୟରେ ପ୍ରଣମି
 ଭକ୍ତରେ, ସ୍ନେହାଦରେ ସଙ୍ଗୁଳ ସାଦରେ
 ଲକ୍ଷ୍ମଣକୁ, ନିବେଦିଲେ ବାସ୍ତବ୍ୟ କଣେ
 ପୁରୁଷପାଦ ଜନକର ମହାପାତ୍ରା ବାଞ୍ଛି ।
 ତହିଁ କରପୋଡ଼ି ବାର କହଲେ ବିନୟେ
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଶ୍ରୀରାମରେ, ହେ ଅର୍ଜ ! ଋତୁୟେ
 ନିମ୍ନ ନିଜ ରାଜଶ୍ରୀକୁ ନଗରେ ବାହୁଡ଼ି,
 ମୋହପଥେ ଅଟେ ତାହା ମହାବଳମୁନା ।
 ମୁଁ ଅଟେ ତୁମ୍ଭର ଦାସ ସବୁ ସମୟରେ ।
 ତୁମ୍ଭ ଆଶ୍ରୟକୁ ମୁହଁ କାଟିବି ସମୟ,

ଏହୁରୂପେ କେତେମତେ ଧାମିକ ଭରତ
 କାତରେ ଦିନେ କଲେ ଅଗ୍ରଜ ଶ୍ରମରେ
 ଅସେବାକୁ ସ୍ବନକରେ ବନବାସ ଛାଡ଼ି ।
 ମାତ୍ର ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ରାମ ନୋହରେ ସମ୍ବତ
 ଫେରକାକୁ ରାଜପୁରେ ପିତୃସତ୍ୟ ଏଡ଼ି ।
 ଲୋକାନ୍ତରଗତ ପିତୃ ଆଦେଶ ପାଳନେ
 ନ ପାରି କରତ କରି ରାମଙ୍କୁ ଭରତ,
 ମାଗିଲେ ଭକ୍ତରେ ତାଙ୍କ ପାଦୁକାୟୁଗଳ ।
 ଅଗ୍ରଜ ପାଦୁକାସହ କୈକେୟୀନନ୍ଦନ
 ସଶୋକେ ମେଲଣି ଘେନି ତାହାଙ୍କ ଶ୍ରମରୁ
 ନବାଦୃତ ଅପୋଧାକୁ ନନ୍ଦଗ୍ରାମେ ରହୁ
 ପୋତଲ ଧନକୁ ଏକା ଜଗିଥିଲପରି
 ପାଳନ କରିଲେ ଯତ୍ନେ ଅପୋଧାବ୍ରଜ୍ୟକୁ
 ଏହୁରୂପେ ଭ୍ରାତୃଭକ୍ତ ଭରତ ସୁମତ
 ବ୍ରଜ୍ୟଲୋଭ ଛାଡ଼ିଦେଇ, ଅନିଚ୍ଛରେ ଘେନି
 ଅଗ୍ରଜଙ୍କ ବ୍ରଜଶ୍ରୀକୁ ପ୍ରତିନିଧିରୂପେ
 ମଣିଲେ ନିଜକୁ ସଦା (୧) ପରିବେଷ୍ଟି ବୋଲି
 ମନ୍ତ୍ରଣ ମନ୍ତରେ ମୁଗ୍ଧା ଅଦୂରଦର୍ଶିନୀ—
 ଜନନୀ ପାଶରୁ ଯାଇ ନନ୍ଦଗ୍ରାମେ ରହୁ
 ମାତାଙ୍କ ପାପର କ୍ଷମା କଲେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ।
 ଏଦିଗେ ପ୍ରଶାନ୍ତମତ ବାରରାମଚନ୍ଦ୍ର
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଜାନକୀସହ ଭ୍ରମି ବନେ ବନେ,
 ବନ୍ୟ ଫଳମୂଳ ଖାଇ ଗ୍ରହଣେ ଆନନ୍ଦେ
 ବୁଦ୍ଧ ରଘୁବଂଶୀୟଙ୍କ ବନବାସ ବ୍ରତ ।
 ଏକଦା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ପରିଶ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ
 ଶୋଇଥିଲେ ତରୁତଳେ ସୀତାଙ୍କ ଅଙ୍କରେ,
 ଏହି ଅବସରେ କାହୁଁ ଏକ ବାକ ଆସି
 ନିଶ୍ଚରେ ମୈଥୁଳୀସ୍ଥନ କଲ ଦିଦାରଣ

ଦୋଷ ଦେଲପର ତାଙ୍କ କରକ ପଦ୍ମକୁ ।
 ଜାନଙ୍କଙ୍କ ପରେ ରାମ ଜାଗରତ ହୋଇ
 ମାରିଲେ ଶିଖିକଅସ୍ତ୍ର ବାୟୁସର ପ୍ରତି,
 ଏକ ଆଖି ନାଶି ତାର ବାହୁଡ଼ଲ ଅସ୍ତ୍ର ।
 କିଛିଦିନ ରହି ତହିଁ ଭାବିଲେ ଶ୍ରୀରାମ
 ନିକଟେ ଅଯୋଧ୍ୟାପୁରୀ, ନ ପୁଣି ଭରତ
 ବାହୁଡ଼ନ୍ତି ଆଉପରେ, ଏହି ଆଶଙ୍କାରେ
 ଧୀରେନ୍ତି, ସବୁର ଛଡ଼ି ଚନ୍ଦ୍ରକୂଟଗିରି
 ବିରହେ ବଧୂର କରି କୃଷ୍ଣସାର ଯୁଗ୍ମେ
 ତମେ ପଞ୍ଚବତୀମୁଖେ ହେଲେ ଅଗ୍ରସର ।
 ବର୍ଣ୍ଣାକାଳ ନକ୍ଷତରେ ସଞ୍ଚର ସଞ୍ଚର
 ସୂର୍ଯ୍ୟପଥା ଦକ୍ଷିଣକୁ କରନ୍ତି ଗମନ,
 ଅତିଥିସଭାରେ ଦକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର
 ଆଶ୍ରମେ ସେ ରହି ରହି ହେଲେ ଅଗ୍ରସର ।
 ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ କାଳରେ ଚାଲୁଥିଲେ ଧୀରେ
 ଚନ୍ଦ୍ରମାବଦନା ସୀତା, ଦେଖି ମନେହେଲା
 ଅଯୋଧ୍ୟାର ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆସୁଥିଲେ କିବା
 ରାଜକବି ଗୁଣାବଳୀ ନପାର ପାଶୋର ?
 ହୋଇଲେହେଁ ନିବାରତା କୈକେୟୀଙ୍କ ପୋଷେ ।
 ଅନ୍ଧି ପତ୍ନୀ ଅନୁସୂୟା ଜାନଙ୍କଙ୍କୁ ଦେଖି
 ଆଦରେ ଶଙ୍ଖୋଳି ନେଇ, ତାହାଙ୍କ ଅଙ୍ଗରେ
 ବୋଲି ଦେଲେ ଅଙ୍ଗରାଗ, ଯାହାର ସୁବାସେ
 ବନସ୍ତୁଲ ଛଡ଼ି ବେଗେ ଧାଇଁଲେ ଅଳସ ।
 ଜାନଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସହ ତହିଁ ବାଗରସ୍ତ
 ପଶି ମହା ଘୋରବନେ ଦେଖିଲେ ସହସା
 ସକ୍ଷ୍ୟା ମେଘସମ କାନ୍ତି ବିରାଟ ରଞ୍ଜିତ,
 ଚନ୍ଦ୍ରମାଗ ରୋଧ ଯଥା ରହିଥାଏ ରାଜ
 ରହିଛି ଆବୋର ତାଙ୍କ ପିବା ସରଣୀକୁ ।
 ମାନବ ଶୋଣିତଲଗ୍ନ ସେ ଦୁଃଖ ରାସସ
 ଚାହିଁ ଚାହିଁ ହରି ନେଇ ଖର ବେଗେ ଅସି

ଦୁଇ ଭାଇ ମଧ୍ୟଗତା ଜନକ ଜେମାକୁ,
 ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ ଶ୍ରୀକବି ମଧ୍ୟ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅବହେଳେ
 ବୁଝୁଛୁ ବିନାଶେ ପଥା ଦୂର ଅବସ୍ଥା (୧)
 ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବେନ ଦେଖି ଶ୍ରେଷ୍ଠରେ
 ବିନାଶ ବିଧାୟ ରଥେ, ଶବ ପୁତ୍ରଗଣେ
 ଦୁର୍ଗତ ହୋଇବ କୋଲି ପବନ ଆଶ୍ରମ
 ପୋତଦେଲେ ଭୁବନରେ କାହାର ପିଣ୍ଡକୁ ।
 ରକ୍ଷିତର ଅଦେଶକୁ ଶିଳ୍ପଧାରୀ କର
 ଜାନକା ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସହ ତତ୍ତ୍ୱ ରତ୍ନମଣି,
 ନ ଯିବ ସେ ମନୋହର ପଞ୍ଚବୀଣୀ ସୀମା
 ବୁଝିବ କରତ ତହିଁ ରହିଲେ ସୁଖରେ
 ଅଗସ୍ତ୍ୟ ଅଦେଶେ ପୁଣି ବିକଳଗିରି ପଥା ।
 କାମରେ କାତର ହୋଇ ଦିନେ ସେ ବନରେ
 ରାବଣର ସହୋଦର ସୂର୍ଯ୍ୟଶା ଆସି
 ଉଦ୍ଧତେଲ ରାମ ଆଗେ, ଶ୍ରୀକମେ ତାପିତା
 ରାମ କାଳଭୂଜାଙ୍ଗିନୀ ଗମର ସେସନ
 ଚନ୍ଦନ ସୁଗନ୍ଧମୟ ଖାଦ୍ୟ ତଳକୁ ।
 ରାଜବ ଆଗରେ ଆମ୍ଭ ପରିଚୟ ଦେଇ
 ମାୟାବନୀ ନିଶାତରା, ସୀତାଙ୍କ ସମକ୍ଷେ,
 ନିଜ କାମଅଭିଳାଷ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଇଁ
 ପଡ଼େବୁ ବରବା ଭାଷି ମନାସିଲ ତାକୁ,
 ଲୋକରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସଦା ଅଟଇ ଏ କଥା,
 ଜନ୍ମିଲେ ପ୍ରବଳ କାମ କାମନା ମନରେ,
 କାମିନୀଏ ସେ କାମନା ପୂରଣ ପାଇଁକି
 କାଳାକାଳ ସ୍ଥାନାସ୍ଥାନ ନ ଶୁଦ୍ଧ କିଛି ।
 ମଦନ ବାଣରେ ମୁଗ୍ଧା ଦାନବାକୁ ଶୁଣି
 ଉଦ୍ଧତେଲ ସୀତା କି, ହେ ସୁନ୍ଦର ! ଦେଖ
 ସସ୍ତ୍ରୀକ ଅଟଇ ମୁହିଁ ଏଣୁ ସୁବଦନା

କରଣ କରଣୋ ପାଇ ମୋର କନସୁର ।
 ଏକାକ୍ୟ ଅଶ୍ୱାସ ଲଭି ପ୍ରବେଶି ଅଧୀରେ
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପାଶରେ ଯୋଷା, ଦେଖାଇ ତାହାକୁ
 ନାନାରୂପ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ, କହୁଲ ଉଜ୍ଜାସେ
 ନିଜର ହୃଦୟବାଣୀ ଚରତାର୍ଥ ପାଇଁ ।
 କଉତୁହେ ସଜ୍ଜମିହି ଶୁଣିଲେ ବାଳାକୁ
 ମୁଦୁହାସେ, ବଗଲଣି ଅଗେ ଅଗ୍ରଜକୁ
 ମାନନୟା ହୁମ୍ମେ ମୋର, ପାଅ ଏଥୁଁ ଫେରି
 ପ୍ରଭୁ ପାଇଁ ପାଇଁ କିପାଁ ତାକୁ ଶକ୍ତି ଦେଇ
 ଦାସଜନେ ବଳାଉଛ ମାନସ ସୁଦେଶୀ ?
 ଗମିଲ ରାକ୍ଷସୀ ପୁଣି ଶ୍ରୀରାମ ନିକଟେ,
 ଏହୁରୂପେ ପାଇ ଅସି ଦୁଇ ଭାଇ ପାଶେ,
 କାମବଶେ ଅନାୟତ୍ତେ ହେଲ ନିଶାଚରୀ
 ଉଦୟକୁଳଗାମିନୀ ନଦୀସ୍ରୋତ ପରି ।
 କାମାତୁର ଦାନବୀର ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି
 ହସିଲେ ଜାନକୀ ମନ୍ଦେ ସମ୍ଭାଳ ନ ପାରି ।
 ଏଣୁ ପଶେ ସେ ରାକ୍ଷସୀ ଶାନ୍ତସ୍ୱର ଶକ୍ତି
 ଅଭିମାନେ ମହାଦୋଷେ ହେଲ ଉଡ଼େଇତ
 ପ୍ରଶାନ୍ତ ସିଲ୍ଲରାଶି ଜଳଧର ପଥା
 ଅଚୟିତେ ଚନ୍ଦ୍ରାଦୟେ ହୁଏ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ।
 କହୁଲ ସତେକାଥେ ଦୁଷ୍ଟା ସୀତାକୁ ଅନାଦ
 ଆରେ ଶୀତଳାବା ଭୁବ ! ଉପହାସ କରୁ
 ମୁଖୀ ହୋଇ ଶୀର୍ଷିକାକୁ, ଲଭିବୁ ଅତିରେ
 ସୋଗ୍ୟଫଳ ତାର ଏବେ ଦେଖ ମୋ ପ୍ରସବ ।
 ନିଜ ନାମ ଅନୁସାରେ ଭୟଙ୍କର ମୁର୍ତ୍ତି
 ଏହା ଭାଷି ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଧରିଲ ଦାନବୀ
 ଅତିବେଗେ, ଶଙ୍କାବଶେ ଅତଙ୍କିତା ହୋଇ
 ତା ଦେଖି ଲୁଚିଲେ ସ୍ୱାମୀ ଅଳେ ପଳଜାଣୀ ।
 କୋକିଳ ର କଣ୍ଠଧ୍ୱନି ସମ ସୁଲଳିତ
 ଶୁଭ୍ରସ୍ତଲ ସୂର୍ଯ୍ୟଶା କଥା ଲକ୍ଷ୍ମଣକୁ,

ଏବେ ଶୁଗାଳୀର କଟୁ କଣ୍ଠଧନ ପର
 ଭୟଙ୍କର ତା କରଣ ଶବ୍ଦକୁ ଶୁଣି
 ମାୟାବନା ବୋଲି ଜାଣି, କରବାଳ ଧରି
 ଅଗ୍ରଜ କୁଟୀରେ ପଶି, ସବୁରେ ସଢ଼େବାପେ
 ନାକ କାନ କାଟି, ସେହି ସ୍ଵରାବ ବହୁତା
 ରାକ୍ଷସୀକୁ କରଦେଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିକୃତା ।
 ଏହିରୂପେ ଗୁରୁତର ପରାଭବ ପାଇ
 ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଉଠି ପାପିଷ୍ଠା ଦାନବା
 ବାହିନୀ ଗଣିର ସମ ବଡ଼ ନିଶ୍ଵାସ—
 ଅଙ୍ଗୁଳ ଦେଖାଇ ତାଙ୍କୁ ତହିଁ ବାରବାର,
 ଅବଳମ୍ବେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଜନସ୍ଥାନେ
 ନିବେଦିତ ସଦୃଶରେ ଶର ଦୁଷ୍ଟଣକୁ
 ରାକ୍ଷସଙ୍କ ଏ ନୂତନ ପରାଭବବାହିନୀ ।
 ଶୁଣି ଏହି ମହାଘୋର ଅପମାନ କଥା
 ସଜ ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧବାକୁ ଧାଇଁଲେ ରାକ୍ଷସେ
 ନାକ କାନ କଟା ଦୁଷ୍ଟା ସୂର୍ଯ୍ୟଶା ପାତ୍ରା
 ସତ୍ୟ ମହା ଅମଙ୍ଗଳ ପର ଆଗେ ଆଗେ
 ସୁଲଭ ତାହାଙ୍କ ମାର୍ଗ ଦେଖାଇ ଦେଖାଇ
 ହେଲେ ସିନା ତାହା ସଂଅନିଷ୍ଠର ହେତୁ ।
 ଉଚ୍ଛାପୁଧ ଗବୋଦିତ ରାକ୍ଷସଗଣଙ୍କୁ
 ଯୁଦ୍ଧେ ଆସିବାର ଦେଖି ଜାନକାବତ୍ସର,
 ସୀତାଙ୍କର ରକ୍ଷାଭାର ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ଦେଇ
 ଧନ୍ତରେ ବିଜୟ ଭାର କରିଲେ ସ୍ଥାପନ ।
 ସହସ୍ର ସହସ୍ର ରକ୍ଷ, ଏକାକୀ ଶ୍ରୀରାମ
 ହେଲେ କି ହୋଇବ, ଯୁଦ୍ଧେ ଯେତେକ ସଂଖ୍ୟାରେ
 ରାକ୍ଷସେ ବାହାର ହେଲେ, ତେତେକ ସଂଖ୍ୟାରେ
 ଦେଖିଲେ ରାମଙ୍କୁ ଉଭୟ ଅଗରେ ତାଙ୍କର ।
 ସୁଖିରରେ ଦୋଷ ଦେଖି ସୁଜନନ ପଥା
 ନ ପାରନ୍ତି ତାକୁ ସହ, ତେସନ ଶ୍ରୀରାମ
 ଦୁଷ୍ଟଣ ରକ୍ଷକୁ ଶୁଣି ବିଷମ ବୋଧରେ

ତାହାର ନିପାତ ପାଇଁ ହେଲେ ଅଗ୍ରସର ।
 ସବୁସା ନିଶିର ଖର ଖରବେଗେ ଅସି
 ଅନ୍ଧମିଳେ ମହା ଦମ୍ଭେ, ବୁଝି କର କର
 ନାଗର, ଶବର, ଶୂଳ ରାଜକ ଉପରେ ।
 ଅକ୍ଷି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଧନୁ ମାନ୍ଦ ରଘୁନାଥ
 ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ ସେମାନଙ୍କୁ, ବୁଝିଥାଉ ପର
 ଅବିଚଳ ଭାବେ ସଦା ରାକ୍ଷସଙ୍କ ପରେ
 ପଡ଼ିଲ ଶାୟକଜାଳ ସନ ସନ ଶବ୍ଦେ,
 ଦ୍ରୁତଗାମୀ ବାଣରାଜ ଦେଖି ମନେହେଲ
 ଶରୀରକୁ ଅଭୁତରେ ବାହାରୁ ଥିଲା କି ?
 ଏକାବେଳେ ଗନ୍ଧର୍ବର ଶର ରାଣି ରାଣି ।
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଶରଜାଳ ଅସୁରମାନଙ୍କ
 ଆଗେ ଗାନ୍ଧି ଭେଦ କରି, ପ୍ରବଳ ବେଗରେ
 ପଡ଼ିଲେ ଧରାରେ ଯାଇ, ସତେଜ ସେମାନେ
 ସୁଖେବାନ କର ଆଗେ ତାଙ୍କ ପରମାତ୍ମ
 ପରେ ଶକୁନୀଙ୍କୁ ଦେଲେ ବୁଧର ପାରଣା ।
 ରଘୁମଣିଙ୍କର ଶରେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ
 ମରିଲେ ବଳରାମାଜେ, ଶେଷେନ୍ଦ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟ
 ଠିଆ ହେବାପାଇଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପରାଣୀ
 ଦେଖା ଗଲେ ନାହିଁ ସେହି ସମୟ ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ।
 ଶତ୍ରୁ ମିତ୍ର ଭେଦାଭେଦ ପାଟପାରି ସକଳେ
 ଅନନ୍ତ ନିଦ୍ରାରେ ସୁଖେ କରଲେ ଶୟନ ।
 କେବଳ ସେ ଅଲକ୍ଷଣୀ କୁଣ୍ଡ ସୂର୍ଯ୍ୟଶା
 ବିଜୟୀ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଏ ବିଜୟ ବାଣୀ
 ସହ, ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କର ନିଧନ ସନ୍ଦେଶ
 ଶେନଗଲ ଲଙ୍କପତି ରାବଣ ନିକଟେ ।
 ଅନୁଜା ଆଗରୁ ଶୁଣି ସବୁ ସମାଧାର,
 ଗୁଣବତ୍ତ ଭଗିନୀର ଅପମାନ ଦେଖି,
 ସ୍ବଜନ ବନାଗେ ରୁଷି ରାକ୍ଷସ ଉତ୍ସର,
 ମଣିଙ୍କ ମନରେ, ଯେତେ ଦଶରଥ ସୁତ

ଦଶମସ୍ତବରେ ତାର ବଳେ ପଦାଗାତ ।
 ବୈର ନିର୍ମାତନ ପାଇଁ ଦନ୍ତୁଜ ଉତ୍ସବ
 ମାୟାବା ମାରତ ରାକ୍ଷ ସାହାସେ ଶୈଶଲେ
 ମାୟାମୁଗ ପୋଗେ ଛଳ ରାମେ ରାମାନ୍ତକେ
 ହରନେଇ ଜାନକୀଙ୍କୁ ମାଗେ କ୍ଷଣକାଳ
 ଜଟାୟୁ ସଙ୍ଗତେ ଯୁଦ୍ଧେ ସଂହାର ତାହାକୁ
 ଲଙ୍କା ଅଗ୍ନିମୁଖେ ଶୂର କରିଇ ଗମନ ।
 ଏଣେ ଶୋକେ ଶୋକ ଶୋକ ସୀତାଙ୍କୁ ବନରେ
 ପ୍ରବେଶିଲେ ସେ ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇଭାଇ ଅସି
 ରବଣ ସହତେ ଯୁଦ୍ଧେ ପହଞ୍ଚି ଚାନ୍ଦକଗି
 ଜଟାୟୁ ସୁମତ ପତି ତେଣା ଭଙ୍ଗା ହୋଇ
 ପିତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁକୁ (୧) ରଣୁ ଲଢ଼ିଥିଲେ ମୁକ୍ତ ।
 ଜାନକୀ ହରଣକାରୀ ସହ ସେ ପଶିନ୍ତୁ
 କ୍ଷତଚକ୍ର ପୋଗେ ନିଜ ଯୁଦ୍ଧ ସମାପ୍ତର
 ପ୍ରକାଶ ଦୁହିଙ୍କଠାରେ ଦେଇଲେ ଲବନ ।
 ଜଟାୟୁଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖି ବେନ ଶୁଭକର
 ନୂଆ ହୋଇ ପିତୃଶୋକ ଉଠିଲ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ,
 ପିତାଙ୍କ ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଠି କାର୍ଯ୍ୟ ପରି ତାହାଙ୍କର
 ଅଗ୍ନି ସଂସ୍ମାରଣ କରିବା କଲେ ବଧୂମତେ ।
 ପଥେ ନାଶି କବଳକୁ ଶାସୁ ମୁକ୍ତ ଦେଇ
 ତାର ଉପଦେଶ ଘେନି କରିଲେ ବନ୍ଧୁକୁ
 ସମଦୁଃଖୀ ବାନରେନ୍ତ୍ର ସୁଗ୍ରୀବ ସହତେ ।
 ବାନର ଅଧିପ ବାଳ ଥିଲା କସ୍ତୁରୀରେ,
 ଧାତୁ ପଦେ ସେ ଧାତୁର ଆଦେଶରପରି
 ତାହାକୁ ବନାଶି ହେଲେ ଜାନକୀ ଜୀବନ
 ସୁଗ୍ରୀବକୁ ବସାଇଲେ ସେହି ସିଂହାସନେ ।
 ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ ଆଦେଶରେ ହନୁମାନ ଆଦି
 ସୀତାଙ୍କୁ ଖୋଜିବା ଲଗି ଭ୍ରମିଲେ ଚୈଦିପେ,

କରନ୍ତୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ମନୋରଥ ପର ।
 ସମାଧି ନକଟେ ଶୁଣି ଜାନକା ସନ୍ଦେଶ,
 ବାତସୁତ ହନୁମାନ ତେଜସ୍ବି ସିନ୍ଧୁର,
 ବସନ୍ତକୁ ଲଙ୍ଘେ ପଥା ମାୟାଶୟନ ।
 ପ୍ରବେଶୀ ରାକ୍ଷସପୁରେ ଦେଖିଲ ମାରୁତ
 ସଖୀବଳା ଲତାବୃତ୍ତା ବସନ୍ତରା ପର
 ରାକ୍ଷସିଏ ରହୁଛନ୍ତି ବୈଦେହୀକୁ ଘେର ।
 ହନୁମାନ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ସନ୍ଦେଶ ମୁକ୍ତିଦା
 ପ୍ରଦାନଲ ସୁକୌଶଲେ ଚେତକ ଅଭାବେ
 ରମଣୀ ଲଳମୟୀ ଜାନକାଙ୍କ କରେ,
 ପାଦଦଶା ସେ ନିଃସନ୍ଦେହେ ରାମଦୂତମଣି
 ସୁଖେ ସାଧୁ ଅନନ୍ତାଶ୍ରୁ କଲେ ବସନ୍ତନ ।
 ପ୍ରିୟତମ ରାଘବଙ୍କ କୁଶଳ ସମ୍ବାଦେ—
 ବୈଦେହୀକୁ ହୁଷ୍ଟ କରି, ରାବଣନନ୍ଦନ
 ଅକ୍ଷୟକୁ ରଣେନାଶି, ପବନକୁମର
 କ୍ଷଣେ ସହ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ଦ୍ରୋଣ ବଳନ,
 ଅକ୍ଷୟକୁ ଦୁର୍ଗାବର ରାକ୍ଷସଜନ,
 ପୋଡ଼ ଦେଲ ରାବଣର ସୁର୍ତ୍ତଲଙ୍କା ପୁର ।
 ଏରୂପେ ସେ କାର୍ଯ୍ୟସାଧୁ ପ୍ରଭୁ ପାଶେ ଡେଇ
 (ଜାନକାର ମୁଖିମାନ ହୃଦୟର ପର)
 ପ୍ରଦାନଲ ଅଭିଜ୍ଞାନ ପ୍ରୀତିଚକ୍ର ସମ
 ସଜାଙ୍କ ପ୍ରେରଣେ ରମ୍ୟ ରତ୍ନପ୍ରାମଣୀ ।
 ହୃଦୟେ ଧାରଣ କରି ସେହି ମଥାମଣି
 ତାପୁଶେ ମୋହିତ ହୋଇ, ଭବିଷ୍ୟେ ରାଘବ
 ଉରଜ ସମ୍ପର୍କ ଶୂନ୍ୟ ଅଲଙ୍କାର ପରି ।
 ହନୁମାନ ମୁଖୁ ଶୁଣି ପ୍ରିୟାର ସମ୍ବାଦ
 ରାଣୀରାମ ରମଚନ୍ଦ୍ର କପିଙ୍କ ସାହାସେ
 ସୀତାଙ୍କୁ ଲଭିବା ପାଇଁ ହୋଇଲେ ଉତ୍ସବ,
 ଲଙ୍କାର ପରିଶାରୁଣୀ ମହା ସାଗରକୁ
 ପାହୁଲେ ସେ ଖଣି ପର ତେଜସ୍ବି ପାଇଁ ।

ବାହାରରେ କପି ସେନେ ଷରବୁଦ ହୋଇ
 ଶତ୍ରୁକଳ ନାଶିବାକୁ, ବୀରବିଦମରେ,
 କେବଳ ଧରାବୁଦୁହେ ଅକାଶକୁ ମଧ୍ୟ
 ସିଂହନାଦେ ଘନଘନ କରି ବକମିତ,
 ନିବେଶିଲେ ସୈନ୍ୟ ଶୂର ସାଗର ଗରରେ
 ଏହି କାଳେ ବରଣର ଭର ବରଷଣ
 ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା ଅସି, ଦେଖି ମନେ ହେଲା
 ସେହୁବଶେ ରକ୍ଷୋଲକ୍ଷୀ ତାହାଙ୍କ ବୃଦ୍ଧିରେ
 ପ୍ରବେଶି ପ୍ରେରଲେ କିବା ରଘୁବୀରପାଶେ !
 ଶରଣାର୍ଥୀ ବରଷଣେ ଅଶ୍ରୁସି ଅଦରେ
 ଶରଣରକ୍ଷକ ରାମ, ହେଲେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ
 କରବାକୁ ସମ୍ପ୍ରଦାନ ରକ୍ଷିରକ୍ଷକ,
 ପ୍ରୟତ୍ନ ହୋଇଲେ ନୀତି ଉତ୍ତମ ପାତ୍ରରେ
 ନିଶ୍ଚୟ ସୁଖଲମାନ କରେ ଉପାଦାନ ।
 କପିକୁଳ ସାହାସ୍ୟରେ ଲବଣ ସାଗରେ
 ନିର୍ମାଣିଲେ ସେହୁ ରାମ, ରସାତଳ ଭେଦ
 ଅନନ୍ତ ନାଗ କିଆଁ ହୋଇଲେ ଉପୁତ
 ପ୍ରଭୁ ଭରବାନଙ୍କର ପୋରନଦା ଲଗି ?
 ସେ ସେହୁ ଅଶ୍ରୁୟେ ଶୂର ସିଂହ ପାରହୋଇ
 ପିଙ୍ଗଳବରଣ କପିସେନା ସାହାସ୍ୟରେ
 ଘେରଦେଲେ ଲଙ୍କାପୁର, ସତେ କି ସେ ଅବା
 ଦ୍ଵିଜୟ କନକ କାନ୍ଥେ ଅବୋରଲେ ତାକୁ ।
 ଲଗିଲା ରୁମ୍ଭଳ ଯୁଦ୍ଧ ବାନରେ ରକ୍ଷସେ,
 “ଜୟ ଦଶାନନ” ପୁଣି “ଜୟ ରାମ ନାଦେ”
 ଘନ ଘନ ଦିଗମଣ୍ଡଳ କମ୍ପିଲା ଆରତେ,
 ବୃକ୍ଷେ ପିଠି କପିକୁଳ ଭାଙ୍ଗିଲେ ପରଘ,
 ମୁଦ୍‌ଗର କରଲେ ଚୁଣ୍ଟି ଫିଙ୍ଗି ଶିଳାମାନ,
 ଧ୍ରୁବ କଲେ ଗଜକୁଳ କରୁଡ଼ି ପବିତ୍ର,
 ନୟନ ଦନ୍ତାଘାତ ତାଙ୍କ ହେଲା ରସପ୍ରଦ
 ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କର ଗନ୍ତ ଆସୁଥରୁ ବଳ ।

ରବି ମାୟାରେ ଦିନେ ରାମ ଛେଳପୁଣ୍ଡ
 ଦେଖି ସୀତାଦେବୀ ଦୁଃଖେ ତେଜୁଥିଲେ ପ୍ରାଣ,
 ବିରାଗଜଳର ସୁତା ହିଜଟା ରାଗିଣୀ
 ମାୟା ବୋଲି ବହୁ ତାଙ୍କ ରଖିଲେ ଶବନ ।
 ଜାଣିଛନ୍ତି ପ୍ରିୟତମ ଏଶ୍ବର ସନ୍ଦେଶେ
 କଲେ ଶୋକ ପରିତ୍ୟାଗ ଜନକନନ୍ଦନ,
 ମାତ୍ର ସ୍ବାମୀଙ୍କର ମୁଖୁଦାଶୀ ଅଗେ ଶୁଣି
 ଜାଣୁଥିଲେ ବୋଲି ହେଲେ ବିଷମ ଲଜିତା ।
 ବାରଣେଶ୍ବର ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ରବି ନନ୍ଦନ
 ନାଗ ପାଶେ ବନ୍ଧକଲେ ଯୁଗଳ ଭାଇକୁ,
 ଗରୁଡ଼ କୂପାରେ ସେହି ପାଶୁ ମୁକ୍ତ ଲଭି
 ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବେନ ନିନ୍ଦ୍ରୋଥିତ ପ୍ରାୟ
 କମଳର କେଶ କିଛି ନପାରିଲେ ଜାଣି ।
 ପୁଣି କରୁଥାନ୍ତେ ଶଲ୍ୟେ ବାର ଦଶାନନ
 ଲକ୍ଷ୍ମଣର ବନ୍ଧୁସ୍ଥଳ କରଇ ବିଦାର୍ଣ୍ଣ ।
 ଅହତ ନୋହିଲେ ସୁଜା ସେ ଶରେ ରାଗବ
 ହୃଦୟ ବିଦାର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ସାନ୍ତୁଳ ଶୋକରେ ।
 ଅଣିଲା ବାତଜ ପାଇ ବିଷଲ୍ଲବରଣୀ
 ହିମାଳୟ ପାଶୁ ଗେମାର୍ଦ୍ଦନ ପଟକୁ,
 ତା' ପ୍ରଭୁବେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ, ଧନ୍ବନର ଧର
 ଶିଖାଇଲେ ବେନ ଭର ରାଗସୀମାନକୁ
 ଅବଧାନ ପରି ପୁଣି ଚନ୍ଦନର ବିଦ୍ୟା ।
 ସୁଜା କରୁଥିବା ବେଳେ ସକ୍ଷୁବୁହେ ବସି
 ବିରାଗ ସାହାଯ୍ୟରେ ସୁମିତ୍ରା ନନ୍ଦନ
 ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ ଅସି ଅସୀମ ସାହସେ
 ମେଘନାଦ ନାଦ, ସହ ତା ଧନ୍ବର ଚକ୍ର
 ଧ୍ବସି ତଳେ ଧାଉଁବାରେ ଶରତ୍ବଳ ପଥା
 ରବିଏ ବାରିଦ ନାଦ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ରେଖା ।
 ରବିର ପ୍ରିୟ ଭାଇ ବାର ବୁଦ୍ଧବର୍ଣ୍ଣ
 ଶୋଇଥିଲା ସୁଖଭୋଜେ, ତାକୁ ଅସମୟେ

ଅନାୟତ୍ତେ ଦଶାନନ ଉଠାଇ ନଦାରୁ
 ପଠାଇଲ ରଣସ୍ଥଳେ, ବନ୍ଧମ ଦେଇରେ
 ଯୁଦ୍ଧେ ସେହୁ ରକ୍ଷଣାର, ଭାଷିଲ ଅସଂଖ୍ୟ
 ହସ୍ତେ ଧରି କରିବୁଲ, ବିଶେଷ ଆଦର
 ପକାଇ କାନର ସେନେ, ଭୟେ କରିମାନେ
 ପଳାଇଲେ ଏଣେ ତେଣେ ଯୁଦ୍ଧସ୍ଥଳ ଛାଡ଼ି ।
 ସୈନ୍ୟରଙ୍ଗ ଦେଖି ରୋଷେ ସୁଗ୍ରୀବ ରାଜନ
 ସେ ଦୈତ୍ୟର ନାକ କାନ ହସ୍ତାର ସରୋଷେ
 କରନ୍ତେ ତାହାକୁ ଭଗ୍ନୀ ସୁର୍ପଣ୍ଖା ପରି,
 ଅସ୍ତେଷ୍ଟିଲ ମନଶିଳା ପାହାଡ଼ ସମ ସେ
 ଘୋରନାଦେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ କଲ ଅଟମଣ ।
 ‘ଅହେ କୁମରଣ ! ତୁମ୍ଭେ ବଡ଼ ନଦ୍ରାସ୍ତିୟ
 କୃପାରେ ତୁମ୍ଭର ନଦା ଭାଙ୍ଗିଛି ରାବଣ’
 ଏମନ୍ତ ଶ୍ରୀରାମ କହୁ ଶୀଘ୍ର ଶରମାର
 ତାକୁ ମହାନଦ୍ରା ଯୋଗେ ଦେଲେ ପଡ଼ୁକାର ।
 ହତହେଉଁ କୁମରଣ, ପ୍ରବଳ ବେଗରେ
 ଅଟମିଲେ କରିମାନେ ରାକ୍ଷସ ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ।
 ଉଡ଼ୁଥିବା ଧୁଲିରାଶି ଦଗ୍ଧମଣ୍ଡଳ ବ୍ୟାପୀ
 ଅଗରେ ଲହଇ ଦେଇ କାନରଙ୍ଗ ରକ୍ତେ
 ‘ଅରାବଣ ଅରାମ ବା ହେବ ଭବ ଅଜ’
 ଏରୂପେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରି ରାକ୍ଷସ ରାଜନ
 ପୁନର୍ବାର ଯୁଦ୍ଧକାକୁ ହୁଅନ୍ତେ ବାହାର,
 ରାମଙ୍କୁ ପଦାନ୍ତ ପୁଣି ରାବଣକୁ ରଥୀ—
 ଦେଖି, ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର ପ୍ରେରଣେ ହୁରିତ
 କପିଳ ବର୍ଣ୍ଣର ଅଶ୍ଵଯୋଡ଼ି ଏକ ରଥ ।
 ଆକାଶଗଙ୍ଗାର ମୁଦୁ ତରଙ୍ଗ ବାଦରେ
 ପତାକା କମ୍ପିତ କରି ସେ ଦେବ ବିମାନ
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ନିକଟରେ ହେଉଁ ଉପଗତ,
 ମାତଳର କରଧରି ରଘୁକୁଳମଣି,
 ଜୟଶ୍ରୀକ ସେ ବିମାନେ କଲେ ଅବେଶଣ ।

ବସାର ଭଜସ୍ବରଥେ ରଘୁନନ୍ଦନକୁ
 ମାତଳ ଇନ୍ଦ୍ରଜ ଦତ୍ତ ଅଭେଦ୍ୟ କବଚ
 ତାହାକୁ ପିନ୍ଧାଇଦେଲା, ପହିଁ ପୁଟକାଳେ
 ଅସୁରମାନଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ର ବାଜି, ଚପଳରେ
 ପହଞ୍ଚି ପାଶୁଡ଼ା ପରି ପଡ଼ିଥିଲା ଝଡ଼ି ।
 ଶ୍ରୀରାମ ରାବଣ ମଧ୍ୟ ହେଲା ଘୋରରଣ,
 ବେନିଏ ବେନିକୁ ଲଢ଼ି ପଣ ଲଳସାରେ
 ମରାମର ହୋଇ ମହା ବିଷମ ସାହସେ
 ଅତିରେ ଶକ୍ତିଲେ ତାଙ୍କ ଚର ରଣକଣ୍ଠ ।
 ଗଲେହେଁ ଆତ୍ମୀୟ ବଳୁଗଣ ସଙ୍ଗେ ଛାଡ଼ି
 ଚନ୍ଦ୍ରହସେ ଯୁଦ୍ଧିବାରୁ ଲଙ୍କା ଅଧିପତି
 ଦିଶୁଥିଲା ରକ୍ଷିଗଣ ସଙ୍ଗେ ଥିଲାପରି ।
 ଜଣିଥିଲା ଦେବତାଙ୍କୁ ଯେହୁ ବାହୁକଳେ,
 ନିଜ ଶରଚ୍ଛେଦି ଯେହୁ କଠୋର ତପରେ
 କରୁଥିଲା ବୃହାଦର ଅର୍ଚ୍ଚନା ପୁରରେ,
 ମହାଭର କୈଳାସକୁ ଧରି ଦୋହଲାଇ
 ଟେକୁଥିଲା ଯେହୁ ମହା ଅତୁଳ ବଳରେ,
 ସେ ବିଦ୍ୟା ରାବଣକୁ, ଦଶରଥ ସ୍ବତ
 ନିଜ ବୀର ବିଦମର ଅନୁରୂପ ମଣି
 ସାଧନସ୍ବ ସମାଦର କଲେ ମନେ ମନେ ।
 ପ୍ରିୟାସହ ମିଳନର ସୁଚନା ପ୍ରକାଶି
 ହେଉଥିଲା ଯେଉଁ ଭୁଜ ସ୍ବୟତ ଉଜ୍ଜ୍ଵାଳେ,
 କୌଶଲ୍ୟା ନନ୍ଦନଙ୍କର ସେ ବିଶାଳ ଭୁଜେ
 ରାବଣ ହୋଧରେ ଏକ ପ୍ରହାରୀର ଶର,
 ପ୍ରତି ଶରେ ରାମଶର ତା' ହୃଦୟ ଭେଦି
 ପଶିଲା ଭୂତଳେ ଯାଇ ପ୍ରଖର ବେଗରେ,
 ଦେବାକୁ ସମ୍ବାଦ କିବା ଭୁଜଙ୍ଗଶଙ୍କୁ ।
 ବାହ୍ୟବାହ୍ୟ, ଶତ୍ରୁଶତ୍ରୁ, ନିବାରଣ କର,
 ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରେ ଜୟ ଅଶା ଧରି,
 ନିଜ ନିଜ ଶକ୍ତିସବୁ କରଲେ ପ୍ରକାଶ ।

ତୁଲ୍ଲ ପ୍ରତିଦ୍ରୁତୀ ମଉମାଉଜକ ବେନ
 ଦନ୍ତେ ଟେଣାଠୁଣି ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧେ ପେକାଳେ,
 ସେ କାଳରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଭୁମିଶୃଙ୍ଗ
 କାହା ଅଧିକାରେ କେବେ ଅସେ ନାହିଁ ପଥା
 ତେହେ ରାମ ରାବଣର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳେ ସ୍ଥିତା—
 ଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ଆସିଲେ କୌଣସି ପକ୍ଷରୁ ।
 ସୁରାସୁରଗଣ ଦେଖି ବେନଙ୍କ ବାରତ୍ତ
 ଅକାଶରୁ ବୁଡ଼ିହଲେ ତଳେ ପୁଷ୍ପଦୁର୍ଗା,
 ଶରେ ହୋଇଥିଲେ ଯେଣୁ ଉଭୟେ ଅଢ଼ଳ
 ନପାରିଲ ପୁଷ୍ପରାଜ ତାଙ୍କ ଶିର ହୃଦ ।
 ଫଳେଇ ରାକ୍ଷସରାଜ ରାମେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକର,
 ଅନ୍ତକର ଗଦା ପରି ରାକ୍ଷଣ ଅବୃତ—
 ଲୋଚିତକଣ୍ଠକିତ ଏକ ପ୍ରତଣ୍ଡ ଶତଦ୍ରୁତୀ,
 ନମସ୍କୃତ ସେ ଶତଦ୍ରୁତୀ ରଥର ପାଖରୁ,
 ରାକ୍ଷସଙ୍କ ଜୟ ଅଶୀ ସହ ରଘୁମୁଣି
 କରିଲେ ବଦଳି କାଣ୍ଡ ପରି ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ—
 ସେ ଶତ୍ରୁକୁ ଅବହେଲେ ପ୍ରହରଣ ମାର ।
 ଅଦ୍ରିଗୟା ଧନୁର୍ବର କୌଶଲ୍ୟାନନ୍ଦନ
 ପ୍ରିୟତମା ଶୋକଶୈଳ ଉପାଡ଼ିବା ପାଇଁ
 ଅବ୍ୟର୍ଥ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ତ୍ର ରୂପେ ବସାଇଲେ ଅଶି,
 ପ୍ରମାଦ ସେ ଅସୁବର ଅକାଶରୁ ଉଠି
 ଶତଧା ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଦଶିଲ ଦୂରରୁ
 ରଘୁଙ୍କର ପଶାଧାରା ବାସୁଳା ସମାନ ।
 ମନ୍ଥପୁତ୍ର ସେ ଅସୁରେ ଛେଦି ପକାଇଲେ
 ରାବଣର ମୁଣ୍ଡରାଜ, ଶୀଘ୍ର ହିଲ ହେବୁ
 ନପାରିଲ ଅନ୍ତରକ୍ଷ କର୍ତ୍ତନ କଷ୍ଟ ସେ,
 କଟା ହୋଇଥିବା କଣ୍ଠଶ୍ରେଣୀ ରାବଣର
 ଛଟପଟେ ଗଣ୍ଡି ସଙ୍ଗେ ତଳେ ପଡ଼ିବାରୁ
 ଦଶିଲ, ସଜ୍ଜଳ ବାତ ସୋରେ ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ
 ନବୋଦିତ ରକ୍ତକାନ୍ତ ରବି ଛବିପର ।

ରବିବର ଶିର ସବୁ ପଡ଼ିଲେହେଁ ତୁମେ
 ପୁନଃବାର ଭାଗ୍ୟରେ ଏହି ଅଶଙ୍କାରେ
 ରହି ଯିବେ ଦେବମାନେ ସଦୃଶ ଚିତ୍ତରେ,
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଶିରଦେଶେ କଲେ ପୁଷ୍ପଦୁଷ୍ପି
 ଅକାଶରୁ ଉନନ୍ଦନ, ସେ ପୁଷ୍ପ ଶୌରରେ
 ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଅଳକାଳ ତରୁଣୀ ଉଡ଼ି
 ମଦସ୍ରାବୀ ଚରାକର ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ଛଡ଼ି
 ଯୁଧିଯୁଧି ହୋଇ ତହିଁ ଦେଲେ ନିପତିତ,
 ଏହିରୂପେ ଦେବତାଙ୍କ ସାଧୁ ରଘୁମଣି
 ଅନନ୍ଦେ ଧନ୍ତୁରୁ ଗୁଣ କଲେ ବିମୋଚନ ।
 ଛିଡ଼ିଥିଲା ଧୁଳିପାଉ ରବିବର ଶରରେ,
 ଅଶ୍ୱମାନେ ହୋଇଥିଲେ ଯହିଁରେ କାତର
 ମାତଳ ସେ ରଥ ନେଇଗଲା ସୁରଲେକେ ।
 ସୀତାକୁ ଅଗ୍ନିରେ ଏଣେ ପରୀକ୍ଷା କରାଇ
 ପ୍ରିୟବନ୍ଧୁ ବିଶ୍ୱାସରେ ରାଜ୍ୟ ଦାନ କରି,
 ନିଜ ଭୁଜବଳେ ପ୍ରାପ୍ତ ପୁଷ୍ପକ ସାନରେ
 ରକ୍ଷୋରାଜ, କପିରାଜ, ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ସହ
 ବିଜୟୀ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତା ସଖା ଘେନି
 ତରୁଣିଣ ବର୍ଷ ଅନ୍ତେ ବାହୁଡ଼ିଲେ ପୁରେ ।

ତ୍ରୟୋଦଶ ସର୍ଗ

ଏଥୁଅନ୍ତେ ଶବ୍ଦକର ନାଳ ଗଗନରେ
ପୁଷ୍ପକ ବିମାନବରେ ବସି ଅନନ୍ଦରେ
ବିଷ୍ଣୁରୂପୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରିୟା ସହୃଦରେ
ନିଜ ରାଜଧାନୀ ମୁଖେ କରିଲେ ପ୍ରସ୍ଥାନ ।
ଦଶିକାରୁ ରତ୍ନାକର ଦୁରରୁ ଆଗରେ
ସୀତାଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧି ଶୁଭ କହିଲେ ଏସନ—
“ଦେଖ ଦେଖ ପ୍ରିୟତମେ ! ଫେନଳ ସାଗର
ଦୁଇଭାଗ ହୋଇ ମୋର ଗର୍ଭ ସେତୁକଲେ
ମଳୟ ପର୍ବତ ଯାଏ ଦିଶଇ ବେମନ୍ତ
ଫେନମୟ; ପୁଷ୍ପପ୍ରଦ ଶରତ କାଳରେ
ସେମନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ତାରାବଳୀରେ ଭୂଷିତ
ଛାୟାପଥେ ଦ୍ୱିଖଣ୍ଡିତ ଦିଶେ ନଭସ୍ଥଳ ।
ଅମ୍ଭକୁଳେ ଜନ୍ମିଥିଲେ ଆଗୋ ଶଶିମୁଖୀ !
ସଗର ନାମରେ ଏକ ପ୍ରତାପୀ ନରେଶ,
ଭୟରେ ବାସକ ପୁଣେ ସେ ମହାରାଜାଙ୍କ
ପତ୍ନୀର ପବନ ଅଶ୍ରୁ ଦିନେ ଶ୍ରେଣିକର
ପାତାଳେ କପିଳ ପାଖେ ଲୁଚୁଥିଲେ ନେଇ;
ସେ ଅଶ୍ରୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ସଗରଙ୍କ ପୁତେ
ବଦାରିଲେ ମନ୍ଥତଳ, ତେଣୁ ଗୋ ସୁନ୍ଦର !
ହୋଇଛି ସିନ୍ଧୁର ଏହି ବିପ୍ରୀର୍ଣ୍ଣ ଅକାର ।
ଖୋଳିଥିଲେ ଏହା ପେଶୁ ସଗରଙ୍କ ପୋଏ,
ତେଣୁ ଏହା ମନ୍ଥତଳେ ସାଗର ବୋଲି ।
ସୂର୍ଯ୍ୟକରେ ବାଷ୍ପାକାରେ ଅବାସକୁ ଉଠି
ସୃଷ୍ଟି କରୁଅଛି ମେଘ ଏହାର ସଲିଳ,
ବହୁଳ ଏହାର ଗର୍ଭେ ବିବିଧ ରତନ;
ରତ୍ନାକର ନାମେ ଭବେ ସଦା ଏ ବିଶ୍ୟାତ
ବାଡ଼ବାନଳକୁ ଏହି ଧରିଛି ବସରେ,
ଜନମି ଅଛନ୍ତି ପୁଣେ ଏହି ସାଗରରୁ

ଜଗତ ଅନନ୍ତାଶ୍ରୟ କମଳ ଚନ୍ଦ୍ରମା,
 ବଦନ ଅବସ୍ଥା ସଦା ଧରୁଛି ଏ ସିନ୍ଧୁ,
 ଦଶଦିଗ ବ୍ୟାପିଅଛି ବସୁଙ୍କର ପରି,
 କଳହେବ ନାହିଁ କେବେ ଏହାର ସ୍ବରୂପ
 ସୃଷ୍ଟି ନାଶ କର ହରି ପ୍ରଳୟ କାଳରେ
 ପାଆନ୍ତି ଏହାର ବସେ ସୁଖେ ପୋଷନଦ୍ରା,
 ନାହିଁପଦ୍ମାସନେ ବସି ସେ କାଳରେ କ୍ରନ୍ଦା
 ତାହାଙ୍କୁ କରନ୍ତି ସ୍ବଦ ସୁଖମୀର ସ୍ବରେ ।
 ପଶନ୍ତେବା ଗିରିଗଙ୍ଗ ହରିବାରୁ ଇନ୍ଦ୍ର
 ଅଛିଲେ ଏହାଙ୍କୁ ରଘୁ ଶତ ଶତ ଶୈଳ,
 ପଥା ଶହୁରସେ ଶୁଭ ନରପତିଗଣ
 ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଭୂପାଳ ପାଶେ ପଶନ୍ତି ଶରଣ ।
 ବରାହ ମୁରେଦଧର ସେ କାଳେ ଅତ୍ୟନ୍ତ
 ଧରଣୀରୁ ପାତାଳରୁ କରଲେ ଉଦ୍ଧାର,
 ସେ ପ୍ରଳୟ ସମୟରେ ଏ ମହାସିନ୍ଧୁର
 ଉଦ୍ବେଳ ସଲିଳଗୁଣି ହୋଇଥିଲା ସିନା
 ଧରଣୀ ଦେବାଙ୍କ ମୁଖେ ଓତଶୀର ପରି ।
 ରସିକଶେଖର ସିନ୍ଧୁ ଅଟେ ଗୋ ସୁନ୍ଦର ।
 ଦେଖ ଦେଖ କରନ୍ତରେ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି
 କେତେମତେ କେଳିକଳା ତରଙ୍ଗିଣୀଙ୍କର
 ତରଙ୍ଗ ଅଧର ଅପେ ପାନକରି ସୁଖେ,
 ସ୍ବତରଙ୍ଗ ଅଧରକୁ କେମନ୍ତ ରଙ୍ଗରେ
 ପ୍ରେମରସେ ତାଙ୍କୁ ପୁଣି କରୁଛନ୍ତି ପାନ ।
 ମୁହାଣମାନଙ୍କେ ଦେଖ ଭୀମ ମସ୍ତକମାନେ
 ପାଟିକୁ ବସ୍ତାରି ବଳେ ନେଉଛନ୍ତି ଟାଣି
 ଜଳଜନ୍ତୁ ସହ ନଦୀ ମୁହାଣର ପାଣି,
 ସେ ମୁଖ ସୁନ୍ଦର ବେଳେ କପରି ଚଞ୍ଚଳେ
 ନାସାରକ୍ତ ଦେଇ ପୁଣି ସଲିଳର ଧାର
 ଫଏରା ପରାଏ ବେଗେ ଉଠୁଛି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକୁ ।
 ଅନାଥ କେମନ୍ତ ପ୍ରିୟେ ! କଳହସ୍ତୀଗଣ

ସହସ୍ରା ଜଳରୁ ଉଠି ଦୁଇଭାଗ କରି
 ଦେଉଛନ୍ତି ଫେନଗୁଣି, ସେହୁ ଫେନପୁଞ୍ଜ
 ତାଙ୍କ ଶିରଦେଶେ ଲାଗି ସଖକାଳ ପାଇଁ
 ବିସ୍ତାର କରୁଛି କର୍ଣ୍ଣରୂପର ଶୋଭା
 ବାହାରପଛନ୍ତି ଦେଖ ଅଜଗର ରାଜି
 ପିଇବାକୁ ଗରଦେଶୁଁ କମଳ ପବନ,
 ସେମାନଙ୍କ ଦେହକାନ୍ଥ ବାରି ନୋହୁଥାନ୍ତା
 ସାଗର ତରଙ୍ଗସହୁ, ସୂର୍ଯ୍ୟକରେ ଝଲି
 ସେବେ ତାଙ୍କ ଫଣାସ୍ଥିତ ମହୋଦଳମଣି
 ଭ୍ରମ ଦୂର କରଦେଉ ନଥାନ୍ତା ଚିହ୍ନାଇ ।
 ତୁମ୍ଭ ବିମ୍ବାଧର ସମ ପ୍ରକାଳ ମାଳରେ
 ସହସ୍ରା ତରଙ୍ଗ ବେଶେ ପଡ଼ି ଶଙ୍ଖଯୁଥ,
 ପ୍ରକାଳର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବମୁଖ ଅଙ୍କୁର ନିକରେ
 ସେମାନଙ୍କ ମୁଖ ଖରେ ପିବାରୁ ଅଟକି
 ଅତି କଷ୍ଟେ ବାହାରନ୍ତି, ଦେଖ ତହୁଁ ପ୍ରିୟେ ।
 ସିନ୍ଧୁଜଳ ପିଇବାକୁ ଉଇଁ ନବମେଘ
 ତାହାର ବିଶାଳ ଛୟା ପକାଇ ସାଗରେ
 ସେ ସାଗର ଭର୍ତ୍ତିଶୀଳ ପ୍ରକଳ ବେଗରେ
 ଭ୍ରମୁଛି କେମନ୍ତ, ଦେଖ ତଳକୁ ଅନାଇ,
 ନିଜେ ନିଜେ ଅଉଥରେ ସତେକ ଏ ସିନ୍ଧୁ
 ମନ୍ତ୍ରିତ ହେଉଛି ମହା ମନ୍ଦର ଗିରିରେ ?
 ସୁବିପ୍ରୀର୍ଣ୍ଣ ଲୌହବଦ ସମାନ ଅଟଇ
 ସ୍ବଭାବେ ସିନ୍ଧୁର ବକ୍ଷ, ରମ୍ୟଗର ତାର
 ସୁମାଳ ତମାଳ ତାଳବନେ ମଣ୍ଡି ହୋଇ
 ଅନାଥ ସୁବେଷି ଦୂରୁ ଦିଶୁଛି କେମନ୍ତ
 ସେ ତକ ଦେହରେ କୃଷ୍ଣ ଲୌହ ଝାମ ପରି
 ବୁକୁମ ରଜ ରାଜିରେ ଶ୍ରୀମୁଖ ମଣ୍ଡନ
 ବିଳମ୍ବ ହେବ ବୋଲି କି ଧୀରେ ଧୀରେ ବହୁ
 ଦେଖ ବିଶାଳାକ୍ଷି ! ତାରବର୍ତ୍ତୀ ସମୀରଣ,
 ଶ୍ରେଣିକରି ବେତକାର ରେଣୁ ତଟବନ୍ଧୁ,

ଭୁବର ବଦନ ବିମ୍ବ କରେ ଅଳଂକୃତ ।
 କଥା ହେଉଛି ହେଉଛି ଆହା ବିମାନ ବେଗରେ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ଉପନୀତ ହୋଇଲୁଣି ଆସି
 ମହୋଦଧି ରମ୍ୟଗରେ, ଅନାଥ ପ୍ରେୟସି !
 ଫଳଭରେ ନତ ରମ୍ୟ ଗୁଆ ଗଛମାଳ
 କେମନ୍ତ ନୟନ ମନ କରୁଛି ହରଣ ।
 ମହାସିନ୍ଧୁ ତରଙ୍ଗରେ ଇତସ୍ତତ ଶିଫ୍ର
 ଶିଫ୍ରୁ ମୁକୁତାବ୍ରାତ ବିଗଳିତ ହୋଇ
 ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଗୋଟି ଗୋଟି, ବିମଳ କାନ୍ତିରେ
 ରମ୍ୟ ବେଳା ପ୍ରଦେଶକୁ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ କର ।
 କୁରଙ୍ଗନୟନ ! ଥରେ ଅନାଥ ପଛକୁ
 ଆଗକୁ ଯେଉଁକେ ବେଗେ ଯାଉଛି ଏ ରଥ,
 ଦେଉଳ କାନନବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ୟାମ ତଟଭୂମି
 କପରି ଗୋଡ଼ାଉ ଆସେ, ଆମ୍ଭ ପଛେ ପଛେ
 ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ସମୁଦ୍ରରୁ ବାହାରାଇ ପର ।
 ଦେଖ ଦେଖ ଶଶିମୁଖୀ ! କେମନ୍ତ ଏ ରଥ
 କେତେକେଳେ ମେଘପଥେ କେବେ ଦେବମାର୍ଗେ
 କେବେ ପଥୀଙ୍କର ସହ, ବିବିଧ ଗତିରେ
 ଇଚ୍ଛା ଅନ୍ତଃକୂଳେ ମୋର କରୁଛି ଗମନ ।
 ମଧ୍ୟାହ୍ନ କାଳୀନ ଗ୍ରୀଷ୍ମେ ତବ ବଦନରେ
 ବିନ୍ଦୁବିନ୍ଦୁ ଝାଳ ଯାହା ଦେଉଥିଲା ଦେଖା
 ସୁରଗଜ ଶିରବତ ମଦଗନ୍ଧେ ପୂର୍ଣ୍ଣ
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଦା ତରଙ୍ଗେ ସ୍ଵାଦ ଆକାଶର ବାସୁ
 କରଙ୍ଗେ ସ୍ଵଧୀରେ ତାହା ଦେଉଥିଛି ଗୋଟି ।
 ବିମାନର ବାତାୟନେ ବଡ଼ାଇଣ କର
 ଜଳଦାକୁ କୁଡ଼ୁହୁଲେ କୁଅନ୍ତେ ସୁନ୍ଦର !
 ପିନ୍ଧାଇ ଦେଉଛି ଘନ ପରିସ୍ଵରପର
 ଭୁବ୍ କରକମଳରେ କେତେ ପତନରେ
 ବିଜୁଳି ରୂପ ବଳୟ ନବ ଆଭରଣ ।
 ଦେଖଗୋ ! କଳ୍ପଲଧାସ୍ତ ରଥ ଏ କେମନ୍ତ

ନିଷ୍ଠାବଦ୍ଧ ହେଲଣି ଏ ଜନସ୍ଥାନ ଜାଣି
 ରକ୍ଷିତମ୍ଭୁ ପରତ୍ୟକ୍ତ ସ୍ଵାଶ୍ରମେ ଅସି
 ନୃତନ ଭୂତୀର ରତି ରହିଛନ୍ତି ସୁଖେ ।
 ସେହି ସ୍ଥାନ ଏହି, ପହିଁ ଖୋଳ ଖୋଳ ପ୍ରିୟେ
 ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ, ଦେଖିଲି ମୃତୁ ଚରଣରୁ ଖସି
 ବାଜେଣି ନୃପର ଏକ, ବଞ୍ଚେଇ ଦୁଃଖେକ
 ମୌନରୂପେ ପଡ଼ିଥିଲ ମନ୍ଥରେ ରୂପସି ।
 ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଶ୍ରେୟାଳ ନେଇ ସେ ପଥେ ଶୁଭ
 ସେ ପଥର ଏହି ସଙ୍ଗ କ୍ରନ୍ତନ ନକର,
 କଥା କହିବାକୁ ସଦା ଅଶକ୍ତ ହେଲେହେଁ,
 ଅବନତ ପଦମୟ ଶାଖାକୁ ହଲଇ
 ଦେଖାଇଥିଲେ ସେ କାଟି ମୋତେ ଦୟା କର ।
 ଭାସ ଖାଇବାର ଛଡ଼ି ମୁଣ ମୁଗୀମାନେ
 ଦକ୍ଷିଣ ଅଡ଼କୁ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇଁ,
 ସେ କାଳରେ ମୋ ଦୁଃଖରେ ସମଦୁଃଖୀ ହୋଇ
 ତୁମ୍ଭର ଗମନ ମାର୍ଗ ଦେଇଥିଲେ କହି ।
 ଗଗନ ପରଶି ଶୂନ୍ୟ ଦିଗୁଛି ଅଗରେ
 ମାଲୁବାନ ପଟ୍ଟର ଦେଖ ବଶାଳାସି ।
 ତୁମ୍ଭର ବିରହେ ଏଥୁ ବର୍ଷାଜଳ ସହ
 ଝରିଥିଲା ସିନା ମୋର ନେତ୍ର ଅଶ୍ରୁବାର
 ଗୁରୁ ମାସପା ଏ ଦୁଃଖେ ଅବରଳଧାରେ !
 ଏଗିରି ଉପନେ ଶୁଷ୍କ ଛପଲ ସକଳ
 କରଣା ପାଣିରେ ଭଜ ମଧୁର ଗଜରେ
 ବୁଦ୍ଧି କରୁଥିଲେ ମୋର କଷ୍ଟ ବହୁଗୁଣେ ।
 ଭରୁକରେ ଦରମ୍ପୁଟ କଦମ୍ବ ଫୁଲର
 ନବ ଅକୁଣ୍ଠିତ ମୃତୁ କେଶରକୁ ଦେଖି
 ପଡ଼ିଥିଲା ମନେ ସଖି ! ବଦାହ ମିଳନେ
 ତୁମ୍ଭ ଶରୀରର ମଞ୍ଜୁ କଣ୍ଠକିତ ଛବି ।
 ନାଚି ନାଚି କେଶରୁଳ କେବା ଧ୍ବନିକର
 ନବ ବିରହରେ ମୋତେ ଦେଉଥିଲେ ସାଗ

ଅଧୀରେ ତମକ୍ଷମତ୍ତ ଯେବେ ଥର ଥର
 ଘଡ଼ଘଡ଼ି ଭୟେ ମୋତେ ଧରଥିଲ ଭଡ଼ି,
 ସେ ପୁଣି କଥା ମନେପଡ଼ିବାରୁ ସଦା !
 ଏ ଗିରି ଶୃଙ୍ଗରେ ରହି ବରଷା କାଳରେ
 କନ୍ଦର ଝଙ୍କାଣ ମେଘ ଗରଜନ ଶୁଣି
 ଭାରି ହେଉଥିଲା ମହା ଦୁଃଖରେ ମୋ ମନ
 ବହୁଦିନ କଥା ସଖି, ବବାହ କାଳରେ
 ଆଗେ ଜଡ଼ିଥିବା ହୋମଅଗ୍ନି କୁଡ଼ିଳାରେ
 ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଆଖି ତବ ହୋଇଲା ସୁରଣ,
 ଦେଖିଲ ଏ ସ୍ଥାନେ ଯେଣୁ କନ୍ଦଳ ଫୁଲରୁ
 ଭୂମି ବାସ୍ତବ ଲଭ ହେଲା ଅରୁଣ ବରଣ !
 ଏ ଯେ ପମ୍ପାସରୋବର ଦିଶିଲା ଦୂରରୁ
 କେମନ୍ତ ନିର୍ମଳ ଜଳ, ଦେଖି ନେତ୍ରବେନ
 ଲେଉଟି ଏତେଦୂରୁ ଧାଇଁ ପଥଶ୍ରମ କ୍ଳେଶେ
 ପ୍ରବେଶି ତହିଁରେ ପାନ କରୁଛନ୍ତି କି ସେ ।
 ସେ ସରସୀଞ୍ଜର ଜାତ ବେତସ ବନରେ
 ବୁଲି ବୁଲି ଚରୁଛନ୍ତି ଜଳପକ୍ଷୀବୁଲ,
 ଦୂରହେତୁ ସ୍ବଚ୍ଛରୁପେ ନ ଦୃଶନ୍ତି ଚିତ୍ତେ !
 ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ଜଳେ ଚବିବାକମାନେ
 କେତେ ପ୍ରେମାଳାପ କର ପଦ୍ମନାଦବରଣି
 ଦେଉଛନ୍ତି ସୁଖେ ଦୁହେଁ ଦୁହେଁ ଶୁଆର
 ଏ ଛବି ପ୍ରେୟସି ! ତୁମ୍ଭ ବରହ କାଳରେ
 ସଫୁଟି ଲେଟନେ ମୁହଁ ରହୁଥିଲି ଶୁଣି,
 ମହାଶୋକେ ଅଶ୍ରୁସିନ୍ଧୁ ଦାନ ନୟନରେ ।
 ତୁମ୍ଭ ବରହରେ ଗୋରି ! ଅଧିକ୍ଷେ ସେକାଳେ
 ପ୍ରବଳ ଫୁଲରେ ନମ୍ରା କୃଷ କଲେବର
 ଅଶୋକ ଲତାକୁ ଆଗେ ଦେଖି ମୁଁ ସରାଗେ
 ପାଇଲି ତୁମ୍ଭକୁ ବୋଲି ଆଲିଙ୍ଗନ ଆଗେ
 ଗମନ୍ତେ ପାଶରୁ ତାର, ସୁମିତ୍ରା ନନ୍ଦନ
 “ହୁହୁଣ୍ଟି ଏ ସୀତାଦେବୀ” ଏମନ୍ତ କହଣ

ବହୁ ମନକଷ୍ଟେ ତହୁ ନିବାରଲେ ମୋତେ
 ପୁଣିକ ରଥର ରମ୍ୟ କିଛିଣି ନାଦରେ
 ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ମୁଗ୍ଧାନନ ! ଏ ସାରସକୁଳ
 ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ ଆଗେ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ି
 ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରୁଛନ୍ତି ଆମକୁ ଆଦରେ ।
 ବହୁଦିନେ ଆଜି ପୁଣି ପଥକଟୀ ବନ
 ଦେଖି କୁତୁହଳ ବଚ ଜନ୍ମ ଅଛି ମନେ
 ସୁକୁମାର ! ଶିଶୁକଟି ହେଲେହେଁ ତୁମ୍ଭର
 କଳଶରେ ଭରି ନିଜେ ବହୁ ବହୁ ଜଳ
 ଏହି ବାଳ ଚୁଡ଼ତରୁ ବଢ଼ାଇଣ ସୁଲ,
 ଦେଖ ତାର ନିକଟରେ କେମନ୍ତ ସୁନ୍ଦର
 ତୁମ୍ଭର ପାଳିତ ଏହି କୃଷ୍ଣସାରଣ
 ଉର୍ବସୁରେ ରହୁଛନ୍ତି ଆମକୁ ଅନାନ୍ଦ ।
 ସ୍ମରଣ ହୁଏ କି ପ୍ରିୟେ ସେ ପୁରୁବ କଥା !
 ଯେବେ ମୁହଁ ମୁଗ୍ଧାରୁ ଫେରି କ୍ଳାନ୍ତିବଣେ
 ତଟିନୀ ତରଙ୍ଗେ ସିନ୍ଧୁ ଶୀତ ସମୀରଣେ
 ତୁମ୍ଭ ସୁଖମୟ କୋଳେ ସୁଖେ ଶିରଦେଇ
 ଶୋଇଥିଲ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଏବେତସ କୁଞ୍ଜେ ।
 ଭ୍ରୂରଞ୍ଜ ମାନ୍ଦବେ ପାର ଇନ୍ଦ୍ରପଦବାରୁ
 ଶସି ପଡ଼ିଥିଲେ ଯଶେ ନୟନ ରଜନ,
 ଏହି ସେହି ଅଗସ୍ତିଙ୍କ ପବନ ଆଶ୍ରମ,
 ଦେଖ ଦେଖ ପ୍ରିୟସହ, ଦିଶିଲାଣି ଆଗେ
 ପୁଣ୍ୟଭୂର୍ତ୍ତି ମହାପଣା ସେ ମହାମୁନିଙ୍କ
 ଦୂତଗଣେ ପରପୁଣ୍ୟ ହେତାଗ୍ରୀର ଶିଖା,
 ପରଶୁରୁ ଆକାଶକୁ ଧୁମ୍ପଟନ୍ତି ପାର ।
 ସେ ଅଗ୍ନିଶିଖାର ଧୁମ୍ ଘ୍ରାଣ କରି କରି
 ରଜଗୁଣ ଶୁଦ୍ଧ, ହୃଦ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର
 ପ୍ରସନ୍ନ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଭାବ କରୁଛି ଧାରଣ ।
 ଏହି ଯେ ଦିଶୁଛି ଆଗେ ପଥାପୁରସର
 ଶାତକର୍ଣ୍ଣୀ ଉଷିଙ୍କର କେଳସର ତାହା

ଏ ସରର ଚଢ଼ିବିଗେ ଦେଖ ଦେଖ ଧନା !
 ଶ୍ୟାମଳ କାନନରାଜ ବେଢ଼ି ରହୁବାକୁ
 ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ, ପେଡ଼େ, କାରିଦ ଚକରେ
 ମନୋମୁଗ୍ଧକର ରମ୍ୟ ପୁଣ୍ୟଚନ୍ଦ୍ର ବନ୍ଧୁ ।
 କୁଶାକ୍ଷର ମାତ୍ର ରାଜି ପୁଣ୍ୟ ଏ ମହର୍ଷି
 ଭୁରଜମାନଙ୍କ ସହ ଚରି ବନେ ବନେ
 ଅଚରଣେ ଘୋରତପ ଦେଖି ଇନ୍ଦ୍ର ଭୟେ
 ଯୌବନ କପଟ ଯନ୍ତେ ପାଞ୍ଚ ଅପ୍ସରାର,
 ଯୋଗୀ-ମନ-ଭୁରଜକୁ ବାଜିଲେ କୌଶଲେ ।
 ଜଳର ଭିତରେ ସଦା ପ୍ରାସାଦରେ ବସି
 ମୁଦଙ୍କ ସଙ୍ଗୀତ ଧ୍ବନି କରୁଛନ୍ତି ମୁନି
 ବାୟୁ ତରଙ୍ଗରେ ତାହା ଆକାଶକୁ ଉଠି
 ପୃଷ୍ଠକ ରଥର ଚନ୍ଦ୍ରଶାଳାରେ ଅଟକି
 ପ୍ରତିଧ୍ବନି ଜଳାଞ୍ଜଳି ଶୁଣିଗୋ କେମନ୍ତ ।
 ସୁଗନ୍ଧ ନାମରେ ଦେଖ ଆଉ ଜଣେ ଏହି
 ପ୍ରଶାନ୍ତ ଚରଣ ରାଜି, ବସି ଏକାଧାନେ
 ରୁଦ୍ଧପାଶେ ନିଆଁ ଜାଳ ଶୂନ୍ୟକୁ ଅନାଇଁ
 କରୁଛନ୍ତି ଘୋରତପ ଉଦ୍ଧୃତ ମୁଖ ହୋଇ,
 ଏହାଙ୍କ କଠୋର ତପ ଦେଖି ମହାଭୟେ
 ପ୍ରେରଣାଲେ ଦେବରାଜ ଅପ୍ସରମାନଙ୍କୁ,
 କେଳିପ୍ରିୟ ଅପ୍ସରାଏ ନାନାରାଜୀ କର
 ମୁରକି ମୁରକି ହସି ଗେଲ ଗେଲ ହୋଇ
 ଆଡ଼ନେହେ କଲେ ପେଡ଼େ କଟାକ୍ଷ ବର୍ଣ୍ଣଣ
 ଛଳରେ ପୁଣି ସେ ପେଡ଼େ ଦେଖାଇଲେ ରଙ୍ଗେ
 ବସୁଧେନୁ ନିତମ୍ବରେ ମଞ୍ଜୁ ମେଖଳାକୁ,
 ତାହାଙ୍କ ବିଳାସ ଚେଷ୍ଟା ସବୁ ହେଲ ବୃଥା,
 ଜଳିବ ନାହିଁତ ମୁନି ମାନସେ ବିଚାର ।
 ଦେଖ ଉଦ୍ଧୃତ ବାହୁ ସେହି ସୁଗନ୍ଧ ତାପସ,
 ସେ କରେ ମୁଗ୍ଧକ କଣ୍ଠ କରୁଥିଲେ ନାଶ,
 କୁଶାକ୍ଷ ଛେଦନ କରି କରି ସେ ହସ୍ତର

ନଖମୁଳ ହୋଇଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଠିନ,
 ଅକ୍ଷୟକାଳରେ ଯୁକ୍ତ ସେ କର କେମନ୍ତ
 ଟେକିଛନ୍ତି ଉଦ୍ଧୃତ ମୋର ସମ୍ବନ୍ଧନା ଅଗ୍ନେ,
 ସଦା ମୌନକୃତୀ ବୋଲି ଏହି ତପୋଧନ
 ଶିରରୁ କମ୍ପାଇ ମୋର ଶେନନ୍ତ ପ୍ରଣାମ
 ଏହାଙ୍କ ଆଶିରୁ ପାତ୍ରା ଛେକି ରଖିଥିଲ
 ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ପୁଷ୍ପବରପ ଶଶିକାଳ ପାଇଁ
 ଶରଣର ରଥ ତହିଁ ଆସିବାରୁ ବଳ
 ପୁଣି ସେ ଦେଲେଣି ଦୃଷ୍ଟି ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ ।
 ଶରଣବନ୍ଧୁଳ ରଖି ଶରଣଙ୍କର
 ସୁପଦମ ତପୋବନ ବିଶାଳ ଆଗରେ,
 ଏ ଦେଉଳୀ ରଖି ଦେବ ! ବହୁଦିନଯାଏ
 ପୋଷାପୋଷାରେ ତୋଷି ଅନଳଦେବକୁ
 ପରେ ନିଜ ଶରୀରରୁ ମନ୍ଦପୁତ କରି
 ଆଦୃତ ପରାଏ ତାଙ୍କୁ କରିଥିଲେ ଦାନ ।
 ବହୁଦିନୁ ସ୍ବର୍ଗବାସୀ ହେଲେହେଁ ସେ ତପି
 ଅକ୍ଷୟାଏ ଏ ଅଶ୍ରମେ ତଳେ ସେହସର
 ଧର୍ମପ୍ରାଣ ମହର୍ଷିଙ୍କ ଅଭିଧାନର,
 ସୁପଦ ପରାଏ ତାଙ୍କ ମଠ ତରୁଣଣ
 ଫଳ ଫୁଲ ଶୟା ଦେଇ ଅଭିଧାନଙ୍କ
 ଶୁଧାଦୂଷା ହରି ଶାନ୍ତି କରୁଛନ୍ତି ଦାନ ।
 ମଦମତ୍ତ କରୁଛନ୍ତି କୃଷିଶିଳା ଧରି
 ଗିରିବର ଚନ୍ଦ୍ରକୂଟ ହରିର ନୟନ
 ଅଗ୍ନେ ଦେଖି ପ୍ରିୟତମେ ! ମନମୁଗ୍ଧକର—
 କୃଷିମୁଖ ଭୂଲ୍ୟ ଏହି ଗିରିର କନ୍ଦର
 ନରନ୍ତର ନିର୍ଦ୍ଦୟ ନିନାଦେ ମୁଖର,
 ମାଟି ଲଗିଥାଏ ପଥା କୃଷର ଶୂଳରେ
 ଦେବନ ଏହାର ଶୂଳେ ମେଘ ଶୋଭିଥାଏ । .
 ପ୍ରସନ୍ନ ସଲିଳା ଦେଖ ମୃଦୁ ପ୍ରବାହନ

ଦୁରୁ ପୁଣ୍ୟରେଖା ପ୍ରାୟେ ଦଶେ ମନାକନ, *
 ଗିରିବର ପାଶୁବଂଶୀ ଭମ୍ବର କଣ୍ଠରେ
 ଦଶପଦ ମନୋହର ମୁକ୍ତାବାର ସମ
 ଗିରିପାଦ ସଲିଳଚେ ଅନାଥ ଏ ସେହ
 ଶ୍ୟାମଳ ତମାଳ ତରୁ, ସଦୃଶ ତରଳାକ୍ଷି !
 ରୁଚିର ତୋମଳ ପତ୍ର ତୋଳି କୁମ୍ଭ କଣ୍ଠେ
 କଣ୍ଠ ଅଳଙ୍କାର ରୂପେ ଦେଉଥିଲୁ ଶକ୍ତି,
 ସେ ରମ୍ୟଭୂଷଣେ କେବେ ଶୋଭା ପାଇଥିବ
 ସକାଳୁର ସମ ପାଣ୍ଡୁ କୁମ୍ଭ ଭଲଦେଖ ।
 ଏହି ଦଶେ ଅନ୍ଧ ରକ୍ଷିକର ତପୋବନ,
 ତପସ୍ୟା ପ୍ରଭବେ ଏଥି ଘଟେ ଅଘଟନ,
 ଦଣ୍ଡ ଭୟ ଦନା ସଦା ସକଳ ପ୍ରାଣୀଏ
 ରହୁଛନ୍ତି ଶାନ୍ତ ଭବେ ପରସ୍ପରେ ମିଳି,
 ପୁଷ୍ପ ବିନା ଏଥି ବୃକ୍ଷେ ପ୍ରସବକଳ୍ପ ଫଳ,
 ଏଣୁ ଏ ବନର ମହା ପ୍ରଭବ ପ୍ରକାଶ
 ହୋଇଛି ଗୋ ଗୁରୁଣୀଳେ ! ଜଗତ ମଧ୍ୟରେ ।
 ଅନ୍ଧିମତୀ ଅନ୍ଧୁସୂୟା ପୃଷ୍ଠେ ଏ ବନରେ
 ତପୋଧନମାନଙ୍କର ଅଭିଷେକ ପାଇଁ
 ଆଣିଥିଲେ ଜାହ୍ନବାଙ୍କୁ, ସଦୃଶ ସପ୍ତରଶ୍ମି,
 ତୋଳୁଥିଲେ ଅହନିଶ କନକ କମଳ
 ପ୍ରସନ୍ନ ପଦ୍ମ ଯାର ପ୍ରକାଶରୁ ଶିରେ
 ମାଳାରୂପେ ଧରିଥିଲେ ନିଜେ ସଦାଶିବ
 ଶେ ଜାହ୍ନବା ଅନ୍ଧିକର ତପସ୍ୟା ବଳରେ
 ଏ ବନରେ ବହୁଥିଲେ କଳ କଳ ରସେ
 ପଦ୍ମାସନେ ପୋଶେଇତ ପୋଶୀବର ପରି
 ଏ ପଦ୍ମ ତପୋବନେ ଆଗୋ ବନଜାକ୍ଷି !
 ସମାଧି ବେଦ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ ପାଦପସବଳ,
 ପବନ ଅଭବେ ହୋଇ ଏକାନ୍ତ ନିଶ୍ଚଳ

* — ଏହି ଚଢ଼ିଶା ମନାକନାବାମରେ ଚିତ୍ରବୃକ୍ଷ ସଙ୍କଳରେ ପ୍ରଦାତ ।

ଧାନମଗ୍ନ ପୋରୀ ପ୍ରାୟ ଇହଛନ୍ତି ଦେଖ ।
 ଏହି ସେହି ଖ୍ୟାମବନ୍ଧ, ବନଯାତ୍ରା କାଳେ
 ପାର ମୂଳେ ପ୍ରିୟତମେ ଭକ୍ତରେ ଜୁହାର
 ଇନ୍ଦ୍ରପିନ୍ଧି ଲଭ ପାଇଁ ମାଗିଥିଲୁ ବର,
 ଏବେ ତାହା ଫଳଭରେ ନଇଁ ତଳପାଏ
 ମର୍କତ ରୁଚର ପଥେ ପଦ୍ମଗଗନେ
 ବମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଅହା ଜନମନ ହରେ ।
 ଅନାଥ ଅନାଥ ଅଗେ ସଂଜାଣ ସୁନ୍ଦର !
 ଭରତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ସଙ୍ଗମ,
 ଭଦ୍ରସୁତା ନାଳଜଳ ମୋଡେ ପଶି ମିଶି
 ସୁବମଳା ଭଗୀରଥୀ ପବନ ସଲିଳା
 ଲଦ୍ରମାଳ ପରେ ମୋଡ ପୁଣି ଲଦ୍ରମାଳ
 ଗୁଢ଼ାହେଲ ମାଳ ପ୍ରାୟେ ଦିଶଇ ମଞ୍ଜୁଳ
 ଭର୍ତ୍ତୃଷ୍ଣା ବେଗରେ ଏହି କଳା ଧଳା ଜଳ
 ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇ କାହିଁ ଏକତ୍ତରେ
 ନାଲୋପୁଲେ ଗୁଢ଼ା ଶ୍ଵେତ ଶତଦଳ ହାର
 ସୁଷମାକୁ ସବୁମତେ କରଇ ଧିକ୍କାର,
 ତରଙ୍ଗେ ତରଙ୍ଗେ ଜଡ଼ କେବଣ ସ୍ଥାନରେ
 ମାନସ ବହାରୀ ଶ୍ଵେତ ରାଜହଂସକର
 ସଙ୍ଗତରେ ଭକ୍ତଧିବା ବୁଦ୍ଧହଂସ ପରି
 ବହୁଅଛି ସୁଷମାକୁ ସକଳ ପ୍ରକାରେ,
 ବୃଷ୍ଟିଅଗୁରୁକୁ ଶ୍ଵେତ ନନ୍ଦନେ ମିଶାଇ
 ଧରାଦେବୀ ଦେହେ ବୋଲିଦେଇ ପ୍ରାୟ କାହିଁ
 ଦୁଇ ନଦୀଜଳ ମିଶି ପ୍ରେତସ୍ଥାନ ସୁଲେ
 ନେଉଅଛି କି ରଙ୍ଗରେ ମନକୁ ଓଟାରି,
 ଅନ୍ୟସ୍ଥାନେ ଦେଖ ଦେଖ ଯମୁନା ପ୍ରୋତରେ
 ଅନ୍ୟୋଲତ ହୋଇ ଏହି ଭଗୀରଥୀ ଜଳ
 ପାଦପର ଛାଇ ତଳେ ପୃଷ୍ଠିମା ନିଶାରେ
 ହରୁଅଛି ସୁଷମାକୁ ଧବଳ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର,
 ଭଦ୍ରସୁତା ଜଳବେଶୀ ଦେଖ କାହିଁ ପ୍ରିୟେ !

ମହାକଳା ସ୍ତୋତ୍ର ମଧ୍ୟେ ଶରବେଗେ ପଶି
 ନିର୍ମଳ ଶରତକାଳେ ନୀରବ ରମ୍ଭିରେ
 ନୀଳ ନରରେଖା ପର ପାଉଁଶକୁ ଦିଶି,
 ଦେଖ ପୁଣି କେଉଁସ୍ଥାନେ ଏହି କଳାକଳ
 ଗଙ୍ଗାର ତରଙ୍ଗମାଳେ ଶବଳିତ ହୋଇ
 ଦିଶେ ଧଳାଭୂମି ବୋଲା ଶଙ୍କର ଦେହରେ
 ଶତ ଶତ କଳାନାମ ପଡ଼ିଗଲା ପର
 ଏହି ଗଙ୍ଗା ପ୍ରମୁଦାର ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥାନରେ
 ସ୍ନାନକରି ଶୁଦ୍ଧିହେଉ ତନ୍ତ୍ର ତ୍ୟାଗକଲେ
 ତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞାନ ବ୍ୟତିରେକେ ସୁଦ୍ଧା ଲେଖମାନେ
 ଲଭନ୍ତି ନିର୍ବାଣ ମୁକ୍ତି, ପୁନର୍ବାର ମାଉ
 ସୁଖଦୁଃଖପୂର୍ଣ୍ଣ ଭବେ ନ ପାନ୍ତି ଜନମ ।
 ଏହି ସେ ଲଗ୍ନତପତି ବୁଦ୍ଧିକ ନଗରୀ
 ପଶୁ ମୁହିଁ ଶିରୁ ଖୋଲି କନକ ମୁକୁଟ
 ରଚିଲି ତାପସ ପୋଷ୍ୟ ନବ ଜଟାକୁଟ,
 ଦେଖି ପାତ୍ରା ମନୋଦୁଃଖେ ସୁମନ୍ତ ସାରଥୀ
 “କୈକେୟୀ ପୁରୁଷ ଏବେ ହୁଏ ମନୋରଥ”
 ବୋଲି ବାହା ବାହା ଖେଦେ ଫେରାଇଲେ ରଥ ।
 କନକ କମଳରେଣୁ ଡୋଳି ଦେଉଅଛି
 ପଥବାଳା ସୁନେ ଯେହୁ ଜଳକେଳି କାଳେ,
 ବାରିଜାଣି ! ଏହି ସେହୁ ସରସୁ ତଟିନୀ,
 ବେଦମତେ ଏ ତଟିନୀ ଲଭିଛନ୍ତି ଜନ୍ମ
 କୈଳାସ ଦର୍ପଣରୂପୀ ମାନସ ହୃଦରୁ,
 ବହୁ ପାଉଛନ୍ତି ଏହି ପବିତ୍ର ସରତୀ
 ଅସୋଧ୍ୟାର ଉପକଣ୍ଠେ କଳ କଳ ସ୍ଵରେ ।
 ଭସ୍ମାକୁ ବଶୀୟ ନୃପେ ଅଶ୍ଵମେଧ ସାର
 ମାଜଣା କରନ୍ତି ସଦା ଏହାଙ୍କ ଜଳରେ,
 ତାହାଙ୍କର ଶୀର୍ଷସ୍ଥ ସହି ଯୁଗମାଳେ
 ପବିତ୍ର ପବିତ୍ରତର ଏହାଙ୍କ ସଲିଳ,
 ସେହୁମୟୀ ମାତା ମୋର କୌଶଲ୍ୟା ସମାନ

ବନବାସୁଁ ସମାଗତ ଦେଖି ମୋତେ ପାଶେ
 ଧବଳ ତରଙ୍ଗ ବର ଅଭିଜ୍ଞାନ ଅଶେ
 ତୋଡ଼ିଛନ୍ତି ତରଙ୍ଗିଣୀ ଦେଖ ସେହୁବରେ,
 ସଜଳ ଶୀବର କାତେ ମନସ୍ତାପ ହୁଅ ।
 ପବନ ସଜଳ ଏହି ନଦୀ ବୁଲେଶୁଣୀ
 ଏହାଙ୍କ ପୁଲ୍ଲବଦେଶ ମାତା କୋଳ ପରି,
 ଶୀର ସମ ସୁଧାମୟ ଏହାଙ୍କର ପୟ
 ପିଇ ବଢ଼ିଛନ୍ତି ଏହି ଅପୋଧାବାସିଏ ।
 ପ୍ରିୟତମେ ଏ ତଟିନୀ ଅତି ପୁଜନୀୟ
 ରାମର, ସକଳ କାଳେ ଜନନୀ ପରାୟେ ।
 ଗୋଧୂଳ ଗଜନ ସମ ଆରକ୍ତ ବରଣ
 ଦେଖ ଧୂଳିଗଣି ଆଶେ ଉଠୁଛି କେସନ,
 ହନୁମାନ ମୁଖୁଁ ପରା ଶୁଣି ମୋ ସଦେଶ
 ଧାର୍ମିକ ଭରତ ଭୁବ ସୈନ୍ୟ ସହୃଦରେ
 ଆସୁଛନ୍ତି ଅଧିକାରୁଁ ସଙ୍ଗେଲ ନେବାକୁ ।
 ରେ ଦୁଷଣକୁ ନାଶି ଫେରାଇ ସେ କାଳେ
 ହୁମକୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଯଥା ସମର୍ପିଲେ ମୋତେ
 ପିତୃସତ୍ୟ ପାଳ ଏବେ ଫେରୁଅଛି ବହୁ
 ରାଜଶିବୁ ତଥା ମୋତେ ସମର୍ପିବେ ସେହି ।
 ବୁଲପୁରୋହିତ ଆମ୍ଭ ଆସନ୍ତି ଆଗରେ;
 ବଳୁଳ ବସନ ପିନ୍ଧି ପାଦେ ଚାଲି ଚାଲି
 ଆସୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ପଛେ ଦେଶ ଗୋ ! ଭରତ
 ବୃଦ୍ଧ ପାତ୍ରମାନେ ଶେଷଛନ୍ତି ପାଶେ,
 ତହିଁ ପଛେ ରାଜସେନା ଚର ରଣଜୟୀ
 ସାଗର ଲହରୀ ସମ ଆସନ୍ତି କି ରଙ୍ଗେ ।
 ଦେଖ ପ୍ରିୟେ ! ଆସୁଛନ୍ତି ଅଭ୍ୟାସୀ ଧର
 ଶୁଭାଶୁଭ ଜଟାଧାରୀ ଧାର୍ମିକ ଭରତ,
 ଯୁବା ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୋ ମୁଖକୁ ଚାହିଁ
 ପିତୃଦତ୍ତ, ଅଳଗତା ରାଜଶିବୁ ପାଇ
 ସ୍ନେହ ନ କରିଣ ସେହି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ସନ୍ତତ

ପାଳନ୍ତି ଅବପାଦ ଅସିଧାସୁ * ବ୍ରତ ।
 ଏମନ୍ତ କହନ୍ତେ ରାମ ପୁଷ୍ପକ ବମାନ ।
 ତାଙ୍କ ମନୋରୁଚି ବୁଝି ହେବ ଅବଗଣି
 ଅକାଶ ଦେଶରୁ ଶୀଘ୍ର ଅବନୀ ତଳକୁ,
 ବସୁନ୍ଧାରୁତ ହୋଇ ରହୁଲେ ଅନାରି
 ଭରତର ଅନୁଗାମୀ ଅପୋୟା ବାସିବ ।
 କପିରାଜ ସୁଗ୍ରୀବର କରେ କର ଦେଇ
 ବିଭୀଷଣ ଦେଖାଇବା ମାର୍ଗରେ ସଧୀରେ
 ସ୍ଫଟିକ ସୋପାନମାନ ଅତୀତମ କର
 ପୁଷ୍ପକ ରଥରୁ ତହୁଁ ଦଶାନନ ଅର,
 ଭ୍ରାତାସହ ଅବଗଣି ହୋଇ ଭୂମି ତଳେ,
 ସର୍ବାଗ୍ର ପ୍ରଣାମ କରି କୁଳସୁରୋଦ୍ଧତେ,
 ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ନେତ୍ରେ ତହୁଁ ସେହରରେ
 ଭରତ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅର୍ଘ୍ୟ ଘେନିଲେ ସାଦରେ ।
 ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ରାମ ସୋଦର ବେନିକୁ
 ମସ୍ତକ ତୁମ୍ଭ ନ ତଳେ ବହୁଦିନ ପରେ ।
 ବରଗଛର ଓହ୍ଲଳ ପରାୟେ ଜଟିଳ
 ପାତଳ ଦାଗିଆ ସେହୁ ବୁଦ୍ଧ ମନ୍ଦୀମାନେ,
 ଭକ୍ତି ଗଦଗଦେ ନଇଁ ପ୍ରଣାମ କରନ୍ତେ
 କରୁଣା ଦୃଷ୍ଟିରେ ତାଙ୍କ ବୁଣଳ ପରୁର
 ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସମ୍ପାଷଣ କଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ।
 ଭୂମିରେ ଶିରାମ ତହୁଁ ସୁମଧୁର ଗୀରେ
 ଦେଖ ହେ ଭରତ ଏହୁ ବାନର ଉତ୍ସବ,
 ବିପଦ କାଳର ବନ୍ଧୁ ଅଟନ୍ତି ମୋହର,
 ବିଶ୍ଵା ରକ୍ଷିକ ସୁତ ଏହୁ ବିଭୀଷଣ,
 ମହାମିତ୍ର ମୋର, ଘେନି ଶରାସନ କରେ
 ବନାଶିଲେ ଅରକୁଳ, ଏମନ୍ତ କହନ୍ତେ
 ରାବଣାର, ସେ ଦୁହକୁ ସଙ୍ଗୋଳ ଅଗରେ

ପ୍ରେମଭରେ ବନ୍ଧୁ କୋଲି ଭରତ ସୁମତି
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପାଖରେ ପରେ ହେଲେ ଉପନୀତ ।
 ଭରତଙ୍କ ଚରଣରେ ଲୁଆଇଁମସ୍ତକ
 ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣମିବାରୁ ସୁମିତ୍ରା ନନ୍ଦନ
 ଉଠାଇ ଭରତ ତାଙ୍କୁ କଲେ ଆଲିଙ୍ଗନ,
 ସେ ନିବିଡ଼ ଆଲିଙ୍ଗନେ ଭରତଙ୍କ ଉର୍
 ଅନୁଭବ କଲା କ୍ଳେଶ, ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ
 ମେଘନାଦ ଅସ୍ଥାୟୀତେ କର୍ବଣ ବନ୍ଧୁର
 ସଶସ୍ତ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ବିଶାଳ ବକ୍ଷରେ ।
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଆଦେଶରେ କପି ସେନାମାନେ
 ଧରିଲେ ମନୁଷ୍ୟବେଶ ଦୃଷ୍ଟି କୁତୁହଳେ,
 ମଦସ୍ତାଗା ଗଜକୁନ୍ଦେ ଆରୋହଣ କରି,
 ଲଭିଲେ ବାନରମାନେ ପୁଂ ପରିଚିତ
 ଝରୋଦ୍ଧାରୀ ମହାଗିରି ଆରୋହଣ ସୁଖ ।
 ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଇ ବାର ବିଶ୍ୱସଣ
 ପରଜନ ସହ ରଥେ କଲେ ଆରୋହଣ,
 ସେ ରଥରେ ବସି ସୁଖେ ନିଶ୍ଚାଚରମାନେ
 ଲଙ୍କାର ସ୍ୟନ୍ଦନ ଶୋଭା ପକାଇଲେ ମନେ ।
 ବସିଲେ ସୋଦରସହ ରଘୁକୁଳମଣି
 ସୁଶୋଭନ ଧ୍ୱଜଶୋଭା କାମରତ ରଥେ,
 ବୁଧ ବୃହସ୍ପତି ସହ କିବା ନିଶାମଣି
 ଆରୋହଣେ ମନୋହର ସନ୍ଧ୍ୟାଘନପରେ,
 କେତନ ପରାୟଣ ପର୍ବେ ସୌଦାମିନୀ ସ୍ତୁରେ ।
 ପ୍ରଳୟେ ବରହରୂପୀ ମୁରାରି ଯେସନ
 ଉଦ୍ଧାରଲେ ରସାତଳୁ ଅବନୀ ଦେବୀଙ୍କୁ,
 କିମ୍ବା ପଥା ଆକାଶରୁ ମେଘମାଳ ତଡ଼ି
 ପ୍ରକାଶେ ଶରତକାଳ ଗୁରୁ ଚନ୍ଦ୍ରମାକୁ
 ତେଣୁ ଦଶକଦନକୁ ସମରେ ସହାଗି
 ସଗା ଶିରୋମଣି ଧନା ପେର୍ଭି ଜାନକୀଙ୍କୁ
 ଉଦ୍ଧାରଲେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଘୁକୁଳସାଇ,

ସେ ସୀତାଙ୍କ ଚରଣରେ ମସ୍ତକ ଭରତ
 ଲଗାଇଲେ ଭକ୍ତରେ ତଦଗତ ଚିତ୍ତରେ ।
 ସେ ପବନ ପାଦଯୁଗ୍ମ ସୀତାଦେବୀଙ୍କର
 ଦଶାନନ ପ୍ରଣତିକି ହୁଏ କରି ହେଲେ ।
 ରଖିଥିଲ ପାଦକୁତ୍ୟ ଟେକ ଏ ସଂସାରେ,
 ଜନକନନ୍ଦନଙ୍କର ସେ ପଦ କମଳେ
 ଭ୍ରାତୃପ୍ରେମେ ଶୁଦ୍ଧର ଭରତଙ୍କ ଶିର
 ବ୍ରତ ସମାପନ ଅନ୍ତେ ହୋଇ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତ
 ଦୁହିଁଙ୍କର ପବନତା କଲ ସମାଦନ
 ଏ କ୍ଷବେ ଅପୋଧାପତି ବାର ରଘୁନାଥ
 ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବର୍ଷ ଅନ୍ତେ ବାହୁଡ଼ିଲେ ପୁରେ ।
 ଧାର୍ଯ୍ୟଥିଲେ ଆଗେ ଆଗେ ବ୍ୟଗ୍ର ପ୍ରଜାରଣ
 ଭୂତଳରେ, ନାନାରଙ୍ଗେ ଗଙ୍ଗାତୀରେ ମାତି,
 ତାଙ୍କ ପଛେ ପୁଷ୍ପଶୋଭା ପୁଷ୍ପକ ବିମାନ
 ଯାଉଥିଲ ଆକାଶରେ ମନ୍ତ୍ରର ଗତିରେ
 ସୁଜନଗଣଙ୍କ ସହ ଯଶକାଳ ପରେ
 ଅପୋଧାର ଉପବନେ ପ୍ରବେଶି ଆନନ୍ଦେ
 ଶହୁଦ୍ଧ ସନ୍ନିତ ରମ୍ୟ ପର୍ବଭବନରେ
 ଓଞ୍ଜାଇଲେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୁଜନ ସଙ୍ଗରେ ।

—

ଚତୁର୍ଥ ଶ ସର୍ଗ

ପଦ୍ମସ୍ୟ ଦେଶିଲେ ତହିଁ ଦୁଇ ସହୋଦର
ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ପାଦପତ୍ର ଲତାର ସମାନ
ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ବସୋଗ ଦୁଃଖେ କାତର ହୋଇଣ
ବିଧବା ଜନନୀ ବେନ କୌଶଲ୍ୟା ସୁମିତ୍ରା
ବହୁଭକ୍ତି ଅଭିଷୟ ଶୋଚନାୟ ଦଶା ।
ଜନନୀଙ୍କ ପାଶେ ପାଇ ଭକ୍ତ ଗଦଗଦେ
ପୟରେ ଲଗାଇ ଶିର ପ୍ରଣାମ କରନ୍ତେ
କାହିଁମନ୍ତ ଦୁଇଭାଇ ଜୟଶ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ରିତ
ଅଦରେ ତାଙ୍କର ଶିର ଅର୍ଘ୍ୟ ମାତାଏ
ସ୍ୱର୍ଗସୁଖେ ପୁତ୍ର ବୋଲି କଲେ ପରିଚୟ,
ବୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲା ଯେଣୁ ନେତ୍ରପଥ ବେନ
ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ ପୁନଃଭ ଅନନ୍ତାଶ୍ରୁ ଜଳେ ।
ହୁମାଦ୍ରୁରୁ ସୁଶୀତଳ ନାର ଝରି ପଥା
ପ୍ରବାହର ବେଗବଶେ ଭସାଇ ନିଅଇ
କ୍ରୀଷ୍ଣତପ୍ତ ସଲିଳକୁ ଗଙ୍ଗା ସରସ୍ୱର,
ତେସନ କୌଶଲ୍ୟା ପୁଣି ସୁମିତ୍ରା ମାତାଙ୍କ
ଅନନ୍ତ ଉତ୍ସୁକ ହୁଏଁ ଅଶ୍ରୁଧାରା ବହୁ
ଦୁରକଳ ଶୋକଦଗ୍ଧ ନୟନ ବାରିବୁ ।
ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କ ଶରେ ପାଇଥିଲା ଛିଡ଼ି
ପୁଅଙ୍କର ଦେହ, ତାହା ଅର୍ଘ୍ୟ ଅର୍ଘ୍ୟ
ସଦୟେ ଜନନୀ ଦୁହେଁ ବିଷାଦ ଅତୁରେ
ନବ କ୍ଷତ ପରି ତାକୁ ମଣିଲେ ମନରେ,
ବୀର ପ୍ରସବନା ହେବା କ୍ଷତିୟ ନାରୀଙ୍କ
କାଷ୍ଠିନୀୟ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଶକ୍ତିକର ପାଇଁ
ସେ ପଶୁ ଲଭିବାକୁ ନୋହଲେ ଲଳସୀ।
‘ସ୍ୱାମୀଦେଶ ବିଧାୟିନୀ ମୁହିଁ ଅଲକ୍ଷଣୀ,
ବୋଲି ସୀତା ପ୍ରଣମିଲେ ପାଇ ଭକ୍ତରେ
ସେହମୟୀ ଶାଶୁଙ୍କର ଚରଣ ଯୁଗଳେ,

ଉଠ ବସେ ! ଉଠ ଉଠ ତୁମ୍ଭର କଲ୍ୟାଣି ।
 ଯଦି ତରଳ ଗୁଣେ ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ
 ପାଇ ହୋଇଛନ୍ତି ଏହି ମହା ସଙ୍କଟରୁ ।
 ଏହୁରୁପ ପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ ବାକ୍ୟେ ଶ୍ରୀରାମାନେ
 ତୋଷିଲେ ମଧୁରସ୍ବରେ ବଧୂ କାନକକୁ
 ଅଗେ ମାତାଙ୍କର ସ୍ନେହ ଅନନ୍ତାଶ୍ରୁ ନାରେ,
 ବଢ଼ିଲା ରାଜବଳର ଅଭିଷେକ ବଧୂ
 (କି ମଧୁର ଆତ୍ମା ସେହି ଅଭିଷେକ ଦିୟା)
 ପରେ ବୁଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଶାସ୍ତ୍ର ବଧୂମତେ
 ଅଭିଷେକ କରିବାକୁ ବଳାଇଲେ ମନ ।
 ନଦୀ ସିନ୍ଧୁ ସରୋବର ଠୁଳାଇ ସଲିଳ
 ବାନର ରାକ୍ଷସମାନେ ତମା କଲେ ଅଣି ।
 ମେଘରୁ ବରଷା ପାଣି ପତଇ ସେସନ
 ଗିରିବର ବିଜୟଶିରେ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନଧାରେ,
 ତେସନ ସେ ସବୁଜୁତ ପବନ ସଲିଳ
 ଜୟଶୀଳ ରାମଶିରେ ହେଲା ନିପତତ ।
 ସ୍ବରାଜେ ତ ତପସ୍ବୀର ବେଶେ ରଘୁମଣି
 କହୁଥିଲେ ଅତୀତ ମୋହନ ମୁରତି,
 ଏବେ ପୁଣି ରାଜୋତ୍ତମ ବେଶେ ସଜ ହେଉଛି
 ବଢ଼ିଲା ଦ୍ବିଗୁଣେ ତାଙ୍କ କଳେବର କାନ୍ତି ।
 ରାକ୍ଷସ ବାନର ସୈନ୍ୟ ସାମନ୍ତ ସହୁତ
 ବିଜେ ହେଲେ ପତାକାମା ରାଜଧାନୀ ମୁଖେ
 ବୁଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ରୀଗଣ ଘେନି ରାମ୍ୟରଥେ ବସି
 ପିତାକାଳେ ଫଣ୍ଡିବେଶା ପୁର ମହାଳାଏ
 ଅଞ୍ଜଳି ଅଞ୍ଜଳି ଖଇ ତାଙ୍କ ମସ୍ତକରେ
 ପକାଇଲେ ମହାନନ୍ଦେ ପ୍ରାସାଦ ଉପରୁ ।
 ବାଜିଲା ଚକ୍ରପାତ୍ର ମେଘନା କମ୍ପାଇ
 ଶ୍ରବଣ ବକର ସେଧୁ ପୁରବାସୀଙ୍କର
 ଶିରେ ହେମଶ୍ରେତଛନ୍ଦ ଧରିଲେ ଭରତ,
 ଧୀରେ ଧୀରେ ପଛେ ବସି ଲକ୍ଷଣ ଶହଘୁ

ସୁମତେ ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ, ଦେଖି ମନେ ହେଲ
 ସାମ, ଦାନ ଶେଷ, ଦଣ୍ଡ ଏ ଗୁରୁ ଉପାୟେ
 ଆଦର୍ଶ ହେଲେ କିବା ଭବେ ରଘୁନାଥ ।
 ପଦ୍ମାବତୀମାନଙ୍କରେ ଉଠୁଥିଲା ଯାହା
 ସୁବାସିତ ଧୂମ୍ରାକ୍ତି କୃଷ୍ଣ ଅଗ୍ରରୁ,
 ମନ୍ଦବାୟୁ ବଶେ ତାହା ଇନ୍ଦ୍ରପଦ ହୋଇ
 ଦଶିଲା, ରାମଙ୍କୁ ବନ୍ଦୁ ଫେରିବାର ଦେଖି
 ବହୁଦିନୁ ବଳାବେଶୀ ଏବେ ମୁକୁଳା
 ପୁରଲକ୍ଷ୍ମୀ ଝାଡ଼ନ୍ତି କି ବେଶ ହେବା ପାଇଁ ?
 ଶାଶୁଙ୍କର ଯୋଗେ ଦବ୍ୟ ବେଶ ଭୂଷା ରତ
 ଯୁକ୍ତ ବିମାନରେ ବସି ଯାଉଥିଲେ ସୀତା,
 ପ୍ରାସାଦ ଉପରୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଲଳନାଏ
 ଭକ୍ତିରେ ଯୁଦ୍ଧାର କଲେ ଦୁଇହାତ ଯୋଡ଼ି ।
 ରାକ୍ଷସତ୍ରୀ ଅନୁସୂୟା ଦତ୍ତ ମହୋତ୍ସବ—
 ଅକ୍ଷୟ ଭୂଷଣମାଳେ ବିମଣ୍ଡିତ ହୋଇ
 ରଘୁକୁଳ କମଳିନୀ ଜନକ ନନ୍ଦିନୀ,
 ଶୋଭାଥିଲେ ସେ ଭୂଷାର ପ୍ରସ୍ତମଣ୍ଡଳରେ,
 ନିଜ ଶୁଭଚରିତ୍ରର ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ
 ପଶିଛନ୍ତି ଅଞ୍ଚଳରେ କିବା ଅନଳରେ ?
 ସୁଗ୍ରୀବାଦି ବଳିଗଣେ ସୁସଜ୍ଜିତ ଗୃହେ
 ବାସ ଦେଇ ଅନନ୍ତର ରଘୁକୁଳମଣି
 ପ୍ରବେଶିଲେ ସଦୃଶାଦେ ପିତାଙ୍କ ପୁରରେ,
 ପୁତ୍ର ଗୌରବର ମୁକ୍ତସାକ୍ଷୀ ପ୍ରାୟେ ପହଞ୍ଚି
 ଶଶିବେଦେ ଚନ୍ଦ୍ର ମାନ୍ଦ୍ର ଥିଲା ଅବଶିଷ୍ଟ
 ପ୍ରବେଶି କହିଲେ ତହିଁ ମାତା କୈକେୟୀଙ୍କୁ
 କରପୋଡ଼ି ଭକ୍ତିଭରେ ଯୁଦ୍ଧାର ବିନୟେ,
 ସ୍ବର୍ଗର ସୁଫଳ ସମ ସତ୍ୟ ପ୍ରତିଜ୍ଞାରୁ
 ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି ସା ସତ୍ୟବାଦୀ ପିତା
 ସେ କେବଳ ଅଟେ ତୁମ୍ଭ ସୁକୁନ୍ଦର ଫଳ,
 ଏହା କହି କଲେ ତାଙ୍କ ଲଜ୍ଜା ନିବାରଣ ।

କପିଶିଳ, ରାକ୍ଷସକ ଆଦି ବାରଗଣେ
 ଏରୂପେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଭୋଗ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଯୋଗାଇ
 ପରତର୍କୀ କରାଇଲେ, ଇଚ୍ଛିକା ମାନ୍ୟକେ
 ପାଉଥିଲା ତାଙ୍କ ପାଶେ ସକଳ ସମ୍ଭାର
 ଅବଳୟେ, ତାହା ଦେଖି କାନର ରାକ୍ଷସେ
 ଅତଶୟ କମ୍ପୟରେ ହେଲେ ଅଭିଭୂତ ।
 ସଙ୍ଗୋଳିକା ପାଇଁ ଦୂରୁଁ ଆସିଥିଲେ ସେତେ
 ପୁଣ୍ୟାୟା ମହର୍ଷିମାନେ, ସକ୍ଳାର ଚରଣ
 ଯଥାବିଧି, ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଶୁଣିଲେ ଆନନ୍ଦେ
 ଗୌରବ ଗାନ୍ଧ୍ୟା ପରି ନିଜ ବନ୍ଧନର
 ଲଙ୍କାଧିପତିର କାଳ୍ପନାକର ଚରଣ ।
 କାର୍ଯ୍ୟଶେଷ ରକ୍ଷିମାନେ ଗମିଲେ ସ୍ବପ୍ନାନ୍ଦେ,
 ଆଉ ଦିନାକେତେ ରହୁ ରାକ୍ଷସ କପିଏ
 ଶାନ୍ତ୍ୟ ପାନ ଆଦି ନାନା ପରତର୍କୀ ପାଇ
 ଆନନ୍ଦ ମନରେ ତହିଁ ବଳସେଣ ସୁଖେ,
 ବଦେଶରେ ଅହଁ ବୋଲି ନ ପାରିଲେ ଜାଣି ।
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପରେ ତାଙ୍କ ଜଣ ଜଣ କରି,
 ବହୁମୁଖି ଉପହାର ସ୍ବହସ୍ତେ ପ୍ରଦାନ
 ଜାନକା ପ୍ରସନ୍ନ ମନେ ବହୁଲେ ମେଲଣି ।
 ଚିନ୍ତିକା ମାନ୍ୟକେ ଯେହୁ ହେଉଥିଲା ଉଭୟ,
 ଦ୍ବୟ ଆଣିଥିଲେ ପାହା କଲେ ରଘୁମଣି
 ଦେବଗଣକୁ ଶ୍ରବଣର ଆଶୁ ସହିତରେ,
 ସ୍ବର୍ଗର କୁସୁମ ସମ ସେହି ପୁଷ୍ପକକୁ
 ଆଦେଶିଲେ ରାମ, ପୁଣି ବହୁବା ନିମନ୍ତେ
 ଧନେଶ୍ବର କୁବେରଙ୍କୁ ପୁରୀପରି ପାଇ,
 ଏରୂପେ ଶ୍ରୀରଘୁରାଣ ପିତୃସତ୍ୟ ପାଳ
 ଅତିକ୍ଷମ ବନବାସ, ଘେନି ରାଜ୍ୟଭାର
 ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ପ୍ରଭୁ କରିଲେ ସେରୂପ
 ବ୍ୟବହାର, ସେହରୂପ ଭାଇଙ୍କର ପ୍ରଭୁ
 ସରଳ ସୁନ୍ଦର ନୀତି କଲେ ପ୍ରଦର୍ଶନ ।

ଶତ୍ରୁଆନନରେ ପଥା ଶତ୍ରୁଆନନ ପୁଣି
 କୃତ୍ତିକାଗଣର ସ୍ତନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ପିଇ
 ଆଦରେ ଦେଖାଇଥିଲେ ଅରଳ ଭଗବତ୍,
 ତେହେ ଭକ୍ତଭକ୍ତେ ସେହି କରଲେ ସଜ୍ଞା ।
 ସଦା ସମାନରୂପେ ଜନନୀମାନଙ୍କୁ ।
 ଲେଉଟ ଶକ୍ତିଦେଇ ରାମ ପାଳନ୍ତେ ଧରଣୀ
 ସକଳ ପରଜା ହେଲେ ମହା ଧନବନ୍ତ୍,
 ରସ ବନ୍ଦୁ ଦୂର ହେଉଁ ହେଲେ ହିୟାବାନ,
 ପୁତ୍ରକୁ ଶାସନ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଜନକ ପେସନ
 ଦେବନ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ରାମ କରଲେ ଶାସନ
 ପିତା ପଥା ଦନସ୍ତର ଦୁଃଖ ବନାଶକ
 ପ୍ରଜାଙ୍କର ସନ୍ତାପକୁ ହରଲେ ସେ ତଥା ।
 ଏହିରୂପେ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ଅଲେଚନା କର
 ଦିନ ନେଲେ ସୀତା ସହ ପୁଣେ ରଘୁମଣି
 ଦେଖି ମନେ ହେଲା ନିଜେ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ କବା
 ବଦେହ ନରମାଙ୍କର ରୁରୁରୂପ ଧରି
 ମିଳିଛନ୍ତି ରାମସହ ଉପହେଗ ଆଶେ,
 ତହିଁରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥିଲେ ଦେବୀ କହଣ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅନ୍ତରୂପ ନାନା ଭେଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଲରି
 ପାଇଥିଲେ ପେତେଦୁଃଖ ବନବାସ କାଳେ
 ଚିନ୍ତାକରି ତାହା ସୁଦ୍ଧା ହେଲେ ଆନନ୍ଦିତ ।
 କିନ୍ତୁ ନେ ବୈଦେହୀଙ୍କ ନୟନ ସୁଗଳ
 ଦଶିଲ ଅଧିକତର ଚିନ୍ତଣ ଉତ୍ସୁକ,
 ଶରଦନ୍ତ ସମ ଧରି ପାଣ୍ଡୁର କରଣ
 ବଦନମଣ୍ଡଳ ତାଙ୍କ କଲ ପ୍ରକାଶିତ
 ଗର୍ଭଚନ୍ଦ୍ର, ରାମ ମନେ ପ୍ରୀତି ଉତ୍ପତ୍ତାଇ ।
 ପ୍ରକାଶି ନିଜେ ସେ କିଛି ନ କହିଲେ ସୁଦ୍ଧା,
 ଭଲ ବଞ୍ଚେ କରୁଥିବ ସୁନାନ୍ତ ଶୋଭନା
 ପ୍ରିୟତମ ପ୍ରେୟସୀଙ୍କୁ କୋଳରେ ବସାଇ
 କଷିଲେ ରହସ୍ୟ ରାମ, କହୁ ପ୍ରିୟତମେ !

କି ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁକି ତୁମ୍ଭ ଦୃଢ଼ ଅଭିଳାଷ ?
 ଶୁଣି ଲଜ୍ଜାବଶେ ଦେବା ଅନତରାଧନ
 ଭାଷିଲେ, ହେ ନାଥ ପତ୍ନୀ ଉତ୍ତମାନନ୍ଦ
 ତୁମ୍ଭେଲେ ଚଳନ୍ତୁ ଏ ନାବାର ଧାନ୍ୟ,
 ଯେ ଧାନ୍ୟକୁ ଉତ୍ତମାନନ୍ଦ ହୁଏ କଳ୍ପମାନେ
 କୈଶିନୀ ଉତ୍ତମାନା ପ୍ରୀତିମୟ ପତ୍ନୀ,
 ବୁଝ ସମାଜାର୍ଥ ସେହି ଜାହାଜୀ ଗରର
 ତପୋବନ ଦେଖିବାକୁ ବଢ଼ିଲେ ମୋ ମନ
 ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ହୋଇ ପ୍ରିୟା ପ୍ରାର୍ଥନା ସୁରଣେ
 ରଘୁନାଥ, ଅନ୍ତଃଲିପି ପ୍ରସାଦ ଶିଖରେ
 ଆଶ୍ୱିନୀରେ ପାଶୁ ଚରଣେ ଦେଖିବାକୁ
 ହୁଏ କୋଳାହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପୋଧ୍ୟା ନଗର ।
 ଦେଖିଲେ ଅନନ୍ତେ ବାର ରାଜପଥ ଧାରେ
 ରହୁଛାଲେ ସମୁଦ୍ଧଳ ବସନ୍ତି ବାସିକା
 ହୋଇଅଛି ସୁଶୋଭିତ, ସାଗରଗାମିନୀ
 ମଞ୍ଜୁଳ ତରଣୀମାଳେ ସରସ୍ୱତୀ ତଟିନୀ
 ହରୁଅଛି ଜନ ମନ, ବେଶଭୂଷା ପ୍ରିୟ
 କଳାସିନୀ କଳାସିଏ ସମବେତ ହୋଇ
 ନଗରର ନିକଟସ୍ଥ ଉପବନେ ସୁଖେ
 ବିହରନ୍ତି ନିର୍ବିବାଦେ ବିଧି ଅମୋଘେ ।
 ଅରାବି ବିଜୟୀ ବାର ବିଶୁଦ୍ଧ ସୁଭବ
 ନାଗରାଜ, ବାସୁଦେବ ସମ ସାଧିବାହୁ
 ସଂସ୍କୃତ ପୁରାଣର ଶ୍ରୀମତ ସମ୍ରାଟ
 ରାଜକେନ୍ଦ୍ର, ଅନୁଚରେ ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତନ କର
 ପରୁରରେ କହୁ ଉଦ୍ର ! ପୁରବାସୀଗଣ
 ‘କି କହୁ ଆତ୍ମା ମୋର ତରଣ ସମ୍ପଦେ ?’
 ଅଗ୍ରହରେ, ଧର ଧର ତାକୁ ପରୁରରେ
 କହୁଲେ ସେ, ମହାପ୍ରଭୁ ! ସକଳ ବିଷୟ
 ନଗରବାସୀଏ ସଦା ଗାନ କରୁଛନ୍ତି
 ତୁମ୍ଭର ପ୍ରଶଂସାଗୀତ, କେବଳ ଏକାକୀ

ଲଙ୍କାପୁରେ ଥିଲେ ସୀତା ଶୁଷ୍କ ଗୃହରେ
 ଗ୍ରହପକ୍ଷ ତାଙ୍କୁ ପାହା ସେହୁ ବସନ୍ତରେ,
 ଜଣାଯାଏ ତାଙ୍କ ମନେ ଶେଷ ଥିଲା ପରି,
 ବାବୁଳ ଆଦାତ ପାଇ ଫାଟିଯାଏ ସଥା
 ଅନଳେ ସନ୍ତପ୍ତ ଲୌହ, ତେସନେ ପ୍ରିୟାର
 ଗୁରୁତର ନିନ୍ଦାବାଦେ ଆହତ ହୋଇଣ
 ବୈଦେହ୍ୟକଳ୍ପ ହୁଏ ହେଲେ ବିଦାରତ
 “ଗୁରୁତର ଏହୁ ମହା ଅକାର୍ତ୍ତ ସହୃଦ
 ନିରପରାଧୀନ କିବା ସୀତାକୁ ଦେଲବ”
 ଏରୂପେ ବହୁତକାଳ ଚିନ୍ତା କରି କରି
 କୌଣସି ସିଦ୍ଧାନ୍ତେ ବାର ନ ପାଇ ପହଞ୍ଚି,
 ସମ୍ଭାଳିତ ଦୋଳା ସମ ଏପାଶେ ସେପାଶେ
 ଅନାୟତ୍ତେ ତାଙ୍କ ମନ ଭ୍ରମିଲ ଅରତେ ।
 ନପିବ ଏ ନିନ୍ଦା ଅନ୍ୟ ଉପାୟେ ବିଚାର
 ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ, ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ଜନକ ସୁତାଙ୍କୁ
 ଛାଡ଼ିବାକୁ ସ୍ଥିର କଲେ ଚରଣିନ ପାଇଁ ।
 ଭୂର୍ତ୍ତାକୁ ଛାଡ଼ିବା ମହା କଠିନ ଦିଷୟ
 ସତ୍ୟ, ମାତ୍ର କଳୀରୂପେ ଦେଇ ଶରୀରକୁ
 ରଞ୍ଜିତ ଗୌରବ ସେହି ପଶରଇମାନେ,
 ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷେ ରବେ କି ଅଛି ଅଶୁର୍ଯ୍ୟ ?
 ଭେଗ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ଲୋଭ ଅତି ଭୁଲ୍ଲ କଥା ।
 ଦୁଃଖେ ସୋଦରକୁ ଏଣୁ ତାଙ୍କ ରଘୁରାଣ
 ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଅପବାଦ କଥା କହଲେ ଏସନ,
 “ହେ ରାଜ ! ମଳିନ ହୁଏ ସେମନ୍ତ ଦର୍ପଣ
 ଜଳସିଳ୍ପ ସମୀରଣ ଲାଗିଲେ ତହିଁରେ,
 ତେମନ୍ତ ମୁଁ ସଦାଶୁରା ବିଶ୍ୱକ ହେଲେହେଁ,
 ମୋ ପୋଷଣ, ପବନ ଆଜି ଏହି ରବିବଶେ
 କେମନ୍ତ ଅସହନୀୟ କଳଙ୍କ ଆଲମ୍ବୀ
 ଅଲକ୍ଷ୍ମୀତେ ଧୀରେ ଧୀରେ ହୁଏ ଅଶୋଷିତ !
 ଦେଖ ଜଣେ ତେଲବିନ୍ଦୁ ପରି ଏ କଳଙ୍କ

ଶଙ୍ଖଣି ସକଳପୁର ଜନପଦେ ବ୍ୟାପି,
 ପୁଣି କେବେ ଘଟି ନାହିଁ ଏରୂପ କଳଙ୍କ
 ବିଶୁଦ୍ଧ ଏ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀ, ଏବେ ତାହା ଶୁଣି
 କରନ୍ତି ହେଉଛି ହୃଦ, ନ ପାରଇ ସହ ।
 ହେଲେହେଁ ଜନକପୁତ୍ର ଆସଲପ୍ରସବା,
 ଏହି ଘୋର ଅପକାୟୁଁ ମୁକୁଳବା ଲଗି
 ଅପେକ୍ଷା ନ କରି କିଛି ଶତକ ତାହାକୁ
 ଶୁଣିଥିଲି ପୁଣି ଥରେ ଏମନ୍ତରୁ ପଥା,
 (ମେଖଳା ପରାଏ ସିକ ଶୋଭେ ପା କଣିରେ) ।
 ସୀତା ପେ ପଦମୟୀ ସନା ପଦକ୍ରତା
 ଭଲରୂପେ ଜାଣେ ମୁହିଁ, ହେଲେ କି ହୋଇବ
 ସତ୍ୟ ବା ଅସତ୍ୟ ହେଉ ହରଇ ମହମା
 ଅପବାଦ ଦେଖ ଲୋକେ ପୁଣିବା ଶୁଣାକୁ
 ଚନ୍ଦ୍ର କଳଙ୍କ ବୋଲି କରନ୍ତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।
 ରାମସ ନାଶିଲ ପାହା ସହ ଘୋର କଷ୍ଟ
 ମୋହର ସେ ଶ୍ରମ କୃଷା ହୋଇ ନାହିଁ ଭର ।
 କହିଥାନ୍ତେ ଭବେ ଲୋକେ ରାମ ରମଣୀକୁ
 ହରନେଇ ଦଶାନନ, ରସାତୁ ଶ୍ରୀରାମ
 ନ ପାରିଲେ କିଛି କରି, ସେହି ଅପକାୟୁଁ
 ମୁକ୍ତ ହୋଇଅଛି ଭର ! ନାଶି ରାବଣକୁ ।
 ରହିଅଛି ଟେକ ପୁଣି ବୁଲଇ ଗୌରବ,
 ଶତ୍ରୁତା ସାଧନ ପାଇଁ ଲଗିଅଛି ତାହା,
 ତରଣ ପ୍ରହାର ଖାର ଓଲଟି ଖୋଧରେ
 ଭୀଷଣ ଭୃତଙ୍ଗ ପାହା କରଇ ଦଂଶନ
 ରକ୍ତପାନ ପାଇଁ ତାହା ନୁହେଁ କଦାଚନ
 ପ୍ରତିହଂସା କୁଞ୍ଜ ସିନା କରେ ଚରିତାର୍ଥ ।
 ଏଣୁ ଏହି ଅପବାଦଶାଳୁ ହୁଅଁ କାନ୍ତି
 ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କର ପେବେ ଏ ଜୀବନ,
 ତେବେ ଭୁମ୍ବେମାନେ ସବେ ଦୟାକ୍ତ ଚିତ୍ତରେ
 ମୋର ସଂକଳିତ କାର୍ଯ୍ୟେ ନ କର ବାରଣ ।”

ପୁଣ୍ୟମୟୀ ପଦକ୍ରମ ଜାନକୀର ପ୍ରତି
 ଏ ଲୋକ ବସୋଷ ଅତି ହୃଦ ବ୍ୟବହାର
 କରୁଛନ୍ତି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ଏହା
 ଭାବମାନେ, ନ ପାରିଲେ ନିକାର ସେବାଳେ,
 କିମ୍ବା ସମର୍ପନ ପାଇଁ ନୋହଲେ ଉଚ୍ଚୁକ ।
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ କାରତରନ୍ତ ସତ୍ୟବାଦୀ ରାମ
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ତହିଁରୁ ଅନାଇଁ
 ସମ୍ମେତେ ନିଜନେ ବାର ବହୁଲେ ଆଦେଶ—
 “ତୁମ୍ଭ ଭ୍ରାତୃଜାୟା ଭାବ ଏବେ ଗର୍ଭବତୀ,
 ତପୋବନ ଦେଶିକାକୁ ଶୁଦ୍ଧାନ୍ତି ସେ ଏଣୁ,
 ଆଶ୍ରମ ଦେଶିକା ଛଳେ ତାଙ୍କୁ ତାହନେଇ
 ବାଲ୍ୟାକାଳ ମଠ ପାଶେ ଛାଡ଼ିଅସ ଯାଇଁ”
 ଜନନୀର ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ପିତାର ହୃଦୟେ
 ପଶୁଁ ରାମ ହାଣିଥିଲେ କାହାତୁର ପରି,
 ସେ ଦୁଷ୍ଟାନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମଣକରି ସଦା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ସ୍ତ୍ରୀକାର କଲେ ଆଶ୍ର ପାଳିବାକୁ
 ଯେଣୁ କିଛି ନବିଷ୍ଟର ଗୁରୁଙ୍କ ହୃଦୟ
 ଅନ୍ଧକାରେ ପାଳିବାକୁ କହୁଛି ପୁରାଣ ।
 ପ୍ରବେଶି ବିଷାଦେ ତହିଁ ସୀତାଙ୍କ ପାଖରେ
 କହୁଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ‘ଅର୍ଥେ ! ଗୁଲ ଦେଶିପିବା
 ରକ୍ଷିତର ତପୋବନ ଶାନ୍ତିନିକେତନ’
 ଅନୁକୂଳ କଥା ଶୁଣି ତୁମ୍ଭ ହେଲେ ସତୀ ।
 ଏକାଳେ ସୁମନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀ ବେନି ଅଶ୍ରୁ ଯୋଗ
 ଉପସ୍ଥିତ କଲେ ଆଣି ଏକ ଦିବ୍ୟରଥ
 ଆଦୋଳନ କରୁହୁତ, ଆରମ୍ଭଦାୟକ,
 (ଗର୍ଭିଣୀଏ ବସି ପଡ଼ି କରନ୍ତି ଭ୍ରମଣ)
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଜାନକୀ ତହିଁ ଆଗେହୁ ଅତିରେ
 ଧୀରେ ତପୋବନ ମୁଖେ କରଲେ ପ୍ରସ୍ଥାନ ।
 କାଟ ମଧ୍ୟେ ରମଣୀୟ ସ୍ଥାନ ଦେଶି ଦେଶି
 କୃତକ୍ତି ଚିତ୍ତରେ ଦେବା ଏକାନ୍ତ ହୃଦୟେ

ଭାଷିଲେ 'ପ୍ରାଣେଶ ମୋର ମନକୁଷ୍ଠେ ପାଇଁ
 କେତେ ପ୍ରିୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରୁଛନ୍ତି ଆହା,"
 କହୁ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ସ୍ବାମୀ କଲହସ୍ତ ମନେ
 ହୋଇଛନ୍ତି ବସନ୍ତେ, ଏହା ସେ କାଳରେ
 ଭ୍ରମେ ସୁଦ୍ଧା ତଳେ ଧନ ନ ପାରିଲେ ଜାଣି ।
 ସିଦ୍ଧାଦେଲେ ପଥ ମଧ୍ୟ ଗୋପନରେ ଯାହା
 ରଖିଥିଲେ ମହାଦୁଃଖେ ସୁମିତ୍ରାନନ୍ଦନ,
 ସୀତାଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣ ନେତ୍ର ଘନଘନ ନାଚି
 ସୁତନା କରାଇ, ଭାବ ସେ ଦୁଃସହ ଦୁଃଖ ।
 ମୁନି ହୋଇଗଲା ପକ୍ଷେ ବଦନମଣ୍ଡଳ
 ଏହି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଦୁଃଖେ ଜନକପୁତ୍ର ।
 ତତ୍ପକ୍ଷେ ଦେବର ସହ ପ୍ରାଣେଶ୍ବରଙ୍କର
 ମଙ୍ଗଳକାମନା ସତ କଲେ ବାରମ୍ବାର ।
 ଜାନକୀ ସହୃଦ ବାର ଅଗ୍ରଜ ଅଗ୍ରରେ
 ହେଲେ ପଦ୍ମ ଭାଗିରଥୀ ଗରେ ଉପସ୍ଥିତ
 ବନେ ବସନ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ବୋଲି କି ଜାତିବା
 ବାଚିଲେ କର ତୋଳି ଆଗେ ଉଭୟ ହୋଇ
 ସୌମିନ୍ଦ୍ରୀକୁ ନିବାରଣ କଲେ ବାରବାର ।
 ଅଶ୍ବ ଅଟକାଇ ରଥ ରଖନ୍ତେ ସାରଥୀ
 ସୀତାସହ ସେ ରଥରୁ ଅବତରି ବାର
 ତାହାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଶୁଦ୍ଧ ତରଣୀରେ
 ନିମିଷକେ ଭାଗିରଥୀ ହୋଇଗଲେ ପାର,
 ନିଜ ସତ୍ୟ ପ୍ରତିଭାରୁ ହେଲାପରି ପାର ।
 ନୟନ ଶେଷେ ସହ ହୋଇଥିଲା ରୋଧ
 ଲକ୍ଷ୍ମଣର ବଃସ୍ବର, କୌଶଳ ପ୍ରକାରେ
 ମରଳ କରିଣ ଗଳା ବାସ୍ତବ ଗଦଗଦେ
 କହିଲେ ରାମଙ୍କ ସେହି ଦାରୁଣ ଅଦେଶ,
 ଶୁଦ୍ଧ ଉତ୍ପାଦକ ଶୋର ଅକାଳ ଜଳଦ
 ଶୟନାଶୀ ଶିଳାମାଳ ବରଷିଲ ପରି,
 ସେ କଠୋର ବାକ୍ୟବାଣେ ଅଧୀରେ ସୁଦୃଢ଼

ବାତାହତ ଲତା ପରି ପଡ଼ିଲେ ଭୂମିରେ,
 ତାହାଙ୍କ ଦେହରୁ ଖସି ଅଳଙ୍କାରମାନ
 ସେ ଲତାର ଫୁଲ ପରି ହୋଇଗଲା ବିସ୍ମ
 ମୁଣ୍ଡା ଭକ୍ତ ପଡ଼ିଥିଲେ ବହୁସଖିପାଏ,
 ଭର ପରିତ୍ୟାଗ ଦୁଃଖ ଏଣୁ ସେ କାଳରେ
 ବୁଝି ପାରିଥିଲେ ନାହିଁ ତଳେ ସୁଦ୍ଧା ସଗ,
 ମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ପହେ ସନ୍ଧ୍ୟା ଲଭି କ୍ରମେ
 ମହାଦୁଃଖେ ଦଗ୍ଧ ହେଲେ ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରେ ।
 ଶୂନଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଭୂମେ ପଡ଼ିଥିବାଠାରୁ
 ତେଜନା ତାହାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ହେଲ ବଡ଼ମୁନା ।
 ହେଲେହେଁ ସେ ପୁଣ୍ୟରୂପେ ବୃଦ୍ଧିନ ବର୍ଦ୍ଧିତ
 ବିସର୍ଜନ କଲେ ତାଙ୍କୁ ବିନା ଦୋଷେ ରାମ,
 ଲଭିଲେହେଁ ଏହିରୂପ ମଦ ଆଚରଣ
 ସ୍ୱାମୀ ପାଶୁ, ତଳେ ଦୋଷ ନ ଦେଇ ତାହାଙ୍କୁ,
 ଅପଣାକୁ କମ୍ପନ୍ନା ଦୁସ୍ତବକାରିଣୀ
 ବୋଲି ପୁନଃ ପୁନଃ ନିନ୍ଦା କଲେ କପାଳକୁ ।
 ବାଲ୍ୟିକ ଅଶ୍ରୁମ ପଥ ଦେଖାଇ ଅଧୀରେ
 ଅଶ୍ରୁସ ପ୍ରଦାନ ଅତି ବଳେ ସଖୋକେ
 ଯୋଗିନୀ କହଲେ ତାଙ୍କୁ ବାସ୍ତବର ସ୍ତରେ,
 ଦେବ ! ପରାଧୀନ ମୁହିଁ, ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ୍ୟ ରାଜାଣ୍ଡ
 ଏବେ ପାଳବାକୁ ଯାଇ କି ଘୋର ନିଷ୍ଠୁର
 ଅମାତ୍ୟୁଷୀ ବ୍ୟବହାର ପାପଶ୍ରୁ ପରାଏ
 ରୂମୁପ୍ରତି ଆଚରଣ ଦୟା କର ସଗ !
 ଏତେବୋଲି ପଦତଳେ ପଡ଼ିଲେ କାନ୍ଦରେ ।
 ଦେବରଙ୍କୁ ସହେତୁରେ ସାଥୀରେ ଉଠାଇ
 କହଲେ ଆଦରେ, ବସ ! ବିଷ୍ଣୁ ପେଶିପରି
 ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ରବହ ତେଜେ ରୂମ୍ଭେ ବାର,
 ତ୍ୟେଷ୍ଟଙ୍କ ଅଦେଶ କେବେ ନ କର ଲଘନ,
 ଅଶୀର୍ବାଦ କରୁଅଛି ଦୁଃଖ ଚରଣବା,
 ଶାଶୁମାନଙ୍କର ପଦେ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇ,

କହୁବ ସୁଶୀଳ ! ତାଙ୍କୁ, ଏ ଅଭାଗିନୀର
 ଗର୍ଭସ୍ଥ ବାଳକେ ପେଡ଼େ ଭରବେ ଚଳାଣ ।
 କହୁବ ରାଜାଙ୍କୁ ବାବୁ ମୋ ନାମରେ ଯାଇ
 ଅଗ୍ନିରେ ପଶାଣ କରି ନେଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା
 ସଂଜନ ସମକ୍ଷରେ, କଲେ ପରତ୍ୟାଗ
 ଲୋକ ଅପବାଦ ଶୁଣି, ହୋଇଛି କି ଏହା
 ସୁପ୍ତସିଦ୍ଧ ରଘୁକୁଳ ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ?
 କିବା ତାଙ୍କ ପୁରୁଷର ଜ୍ଞାନ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ?
 ସ୍ବଜବେ ସଂତୋଷରେ ସକଳ ସମୟେ
 ହୃଦାହୃତ ବୁଝିବାରେ ବଚନ କ୍ଷମତା
 ଅଛି ବାବୁ ତାହାଙ୍କର, ସ୍ବଇଚ୍ଛାରେ ସେହୁ
 କରିଛନ୍ତି ଏହିପରି, କଦାପି ଏ କଥା
 ବୁଝଇ ସମ୍ଭବପର, ତର ଅଭାଗିନୀ
 ଦୁଃଖିନୀ ମୁଁ, ମୋର ପୁଂଜନ୍ମ ପାତକରୁ
 ଘଟିଛି ଏ ଘୋରତମ କଷମ କପାଳ,
 ବଜ୍ରନାଦ ସମ ଯାହା ହେଉ ନାହିଁ ସହ ।
 ବନବାସକାଳେ ଛାଡ଼ି ଏ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କି
 ମୋର ସଙ୍ଗେ ଥିଲେ ବନେ, ସେଥିଲ୍ଲଗି ଯିବା
 ମୁଁ ତାଙ୍କର ଗୁହେ ରହି ତାଙ୍କ ସହ ସୁଖେ
 ମଧୁର ମିଳନେ କାଳ କାଟୁଥିଲି ଦେଖି
 ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ତାହା ସହ୍ୟ ହେଲା ନାହିଁ ଅଉ ।
 ନିଶାନରକୁଳ ଯୋଗେ ହାସିତ ହୋଇଲେ
 ତପସ୍ବିନୀମାନଙ୍କର ସ୍ବାମୀ ସକଳଙ୍କୁ,
 ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରସାଦେ ମୁହଁ ରକ୍ଷା କରୁଥିଲି
 ସଦାକାଳେ ସପତନେ, ଏବେ ସେହୁ ନିବେ
 କରାଜିତ ଥାଉଁ ଥାଉଁ କରୁପେ ଶରଣ
 ଘେନିବି ମୁଁ ବନବାସୀ ସେ ସତମାନଙ୍କ ।
 ଏହି ପେ ବରହ ବ୍ୟାଧି କାଳାନଳ ସମ
 ଦହୁଅଛି ଅହରହ, ନ ଲଭିବ କେବେ
 ଜୀବ ଥିବାଯାଏ ଏହା' ପେଶୁ ଏକାକେଳେ ।

ହୋଇଅଛି ଏ କବନ ପ୍ରୟୋଜନଶୂନ୍ୟ ।
 ମାତ୍ର ମୋ ଉଦରେ ତାଙ୍କ ପେଟି ଦିବ୍ୟ ଡେଇ
 ରହୁଅଛି ବିଦ୍ୟମାନ, ତାହାର ରକ୍ଷଣେ
 ଅବଶ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୋର, ନୋହୁଲେ ଏକଣି
 ପିଣ୍ଡ ଛଡ଼ି ଏ ପରାଣ ସାଇଥାନ୍ତା ଗୁରୁ ।
 ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମିବା ପରେ ଏଣୁ ସ୍ଥିରଚିତ୍ତେ
 ସୁଖିଙ୍କୁ ଅନାଇ ନିଷ୍ଠେ ଏକଥା ନେ ରହୁ
 କରବି ଏରୂପେ ତପ, ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତରେ
 ସେପରି ସେ ହେବେ ଏହି ଦୁଃଖିନୀର ପତି,
 ପରସ୍ପରେ କେବେ ପୁଣି ନୋହୁବ ବିଛେଦ ।
 ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ସକଳଙ୍କ ପାଳନ କରତା
 ଅଟନ୍ତି ରାଜନ ରବେ ମନ୍ତ୍ରଙ୍କ ମତରେ,
 ଏଣୁ ସେ ସଦ୍ୟାପି ମୋତେ ଏରୂପ ନିଷ୍ଠରେ
 ନିଜୀବନ କଲେ ବନେ, ତଥାପି ସଦୟେ
 ସାଧାରଣ ତାପସୀଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ଗଣ୍ୟ କରି
 ବାବୁ ହେ, ତତ୍ତ୍ବାବଧାନ କରବେ ନାହିଁ କି ?”
 ହୃଦବିଦାରକ ଏହି କରୁଣବଚନ
 ଅକର୍ଣ୍ଣି ଶ୍ରୀରାମ ଭାଇ, ସଲହେ, ସଖେଦେ,
 ‘ସେ ଅଜ୍ଞା’ ଭୂଷିଣ ତହୁଁ ହେଲେ ଧୀରେ ଧୀରେ
 ଦୁଃଖିପଥୁଁ ଅତିହୀନ, ଜନକ ନନ୍ଦନ
 ରସ୍ନାହୁରା କୁରସାର ପରି ଶୋକାକୂଳେ
 କାନ୍ଦଲେ ଭୂତଲେ ପଡ଼ି ବାହୁନ ବାହୁନ,
 ମୟୂରମୟରାମାନେ ନୃତ୍ୟାମୋଦ ଛଡ଼ି
 ସଙ୍ଗଙ୍କ ରୋଦନ ଶୁଣି ରହଲେ ଦୁଃଖରେ ।
 ପୁଣି ପତନର ଛଲେ ଅଶ୍ରୁ ପରିତ୍ୟାଗି
 ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ ତରୁଲତାଗଣ
 କାନ୍ଦଲେ କାନନେ ଅହା ଦୁଃଖିନୀ ଦୁଃଖରେ ।
 ଗ୍ରୀବା ଟେକି ମୁଗମାନେ ବସନ୍ତି ଅଧୀରେ
 କବଳତ କୁଶାକୁର ହେଲେ ମୁଣ୍ଡମାଣ ।
 ଏରୂପେ ଅରଣ୍ୟ ସୀମା ଗଭୀର ବନ୍ଧାଦେ

ସୀତାଙ୍କର ବେଦନାରେ ପରସ୍ପର୍ଷ ହୋଇ
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଗୃହସମ ହେଲା ଶୋକାବୁଳ ।
 ଶବର ବନ୍ଧନେ କନେ କୌଣ ମିଥୁନକୁ
 ତା' ଶରେ ସେମାନେ ମହା ପଲ୍ଲୀ ବ୍ୟ କୁଳେ
 ଛଟପଟ ହୋଇ ତଳେ ପଡ଼ିବାର ଦେଖି
 ପାହାଙ୍କର ଅସମ୍ଭାଳ ଗୋଟ ଉଡ଼ିଲଣ
 ଶ୍ଳୋକରୂପେ ମୋହିତ ଏ ଅବନୀ ଶଶିକୁ,
 ସେହି ବାଲମିକ ଭଣି ଆସିଥିଲେ କନେ
 ସଗ୍ରହ କରିବା ପାଇଁ ବୁଣ, ହୋମକାଠ ।
 ଶୁଣି ସମୀପରେ ଏହି ବନନର ଧ୍ବନି
 ସୀତାଙ୍କ ନିକଟେ ଆସି ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ ।
 ବୁଦ୍ଧହୋଇ ପାଇଥିଲା ନୟନ ଜଳରେ
 ଜାନକୀଙ୍କ ନେତ୍ରବେଦି, କାନି ପଶନ୍ତରେ
 ପୋଛି ଦେଇ ତାହା ସଜା ଶୋକପରିହର
 ଭକ୍ତରେ ମହର୍ଷିଙ୍କ ବନ୍ଧଲେ ତରଣ ।
 ଅବୁଝାରୁ ଗର୍ଭଚିତ୍ର ଦେଖି ମହାତପି
 ସୁପୁତ୍ରର ମାତାହୁଅ ବୋଲି ସ୍ବେଦରେ
 ଅଶ୍ରୁବାଦ କରୁ ଧୀରେ ଭାଷିଲେ ଏମନ୍ତ ।—
 “ଜାନକ ! ସମାଧିବଳେ ଜାଣୁଅଛ ମୁହିଁ
 ମିଥ୍ୟା ଅପବାଦ ଭୟେ କୌଶଲ୍ୟା ନନ୍ଦନ
 ବିସର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏ କନେ;
 ନ ବାନ୍ଧଗୋ ସେଥିପାଇଁ, ଯେଣୁ ପଡ଼ିବେ !
 ପାଇଲଣି ପିତୃଗୃହସମ ଏ ଅଶ୍ରମ ।
 ତୁମ୍ଭ ପ୍ରିୟତମ ସ୍ବାମୀ କଲେହେଁ ଉଦ୍‌ଗାତ
 ଦିନପୁର କଣ୍ଠକକୁ, ଧୂସି ଦୈତ୍ୟକୁଳ,
 ଅତ୍ୟନ୍ତଶୂନ୍ୟ ସତ୍ୟପ୍ରତିକ୍ଷ ହେଲେହେଁ,
 ତବ ପ୍ରତି ଅବାରଣେ ଅବରଲେ ପାହା,
 ଏ ମହା ବୁଦ୍ଧିତ ଶୁଭ, ତୁର ବ୍ୟବହାର
 ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରକୃତରେ ବିଦେହ ନନ୍ଦନ
 ହୋଇଛ ମୁଁ ଅବରୁଷ୍ଟ ତାହାଙ୍କ ଉପରେ ।

ସମୁଦ୍ରକୁ ଶାନ୍ତିମନ୍ତ୍ର ମୋର ପ୍ରିୟସଖା
 ମହାଶୟନ ଦଶରଥ ତୁମର ଶୁଣୁ ।
 ତବ ପିତୃଦେବ ଦେବ ! ଗୁଣସି ଜନକ
 ବଞ୍ଚନ ବଦନ ସଦା ସାଧୁଜନଙ୍କର
 ହରୁଛନ୍ତି ଭବଦୁଃଖ, ତୁମେ ପୁଣି ଧନ !
 ପଦବ୍ରତା ବନତାଙ୍କ ମୁକୁଟରୂପିଣୀ
 ଏଣୁ ସବୁରୂପେ ଅଟେ କରୁଣାଭାଜନ !
 ଏ ମଠ-ବିହାରୀ ପଶୁପତ୍ନୀମାନେ ସୁଦ୍ଧା
 ଶାନ୍ତିସୁଖେ ରହୁଛନ୍ତି ଆଗୋ ଗୁରୁଣୀଳେ !
 ମୁନିକୃପାଶ୍ରୟ ସଙ୍ଗସୁଖ ସଦା ଲଭି
 ନିର୍ଭୟେ ଏଥରେ ରହ, ହେବ ପଥାକାଳେ
 ସମ୍ପାଦିତ ସବୁଧରେ ତୁମ ସନ୍ତାନଙ୍କ
 ପେଟେକ ସମ୍ପାଦ ବଧୂ ଜାତକର୍ମ ଅତି ।
 ଏ ତମସା ତଟିନୀର ଗୁରୁ ଗରଦେଶ
 ପରପୁଣ୍ୟ ତପସ୍ବୀଙ୍କ ବୃତ୍ତିରମାଳରେ,
 ବକ୍ରପଦାଶିନୀ ପୁଣି ଏହାଙ୍କର ମାର,
 ତହିଁ ମୁଖେ ସ୍ନାନ କରି ରମ୍ୟ ପୁଲିନରେ
 ପୁଜାକର କରଣେରୁ ହିଁଲେକ୍ୟ ଉତ୍ସରେ,
 ଅଭୟ ମାନସ ବୃତ୍ତି ହେବ ସୁପ୍ରସନ୍ନ ।
 ରତ୍ନଜାତ ଫଳମୂଳ, ନାଦାରର ଧାନ
 ପୂଜାପୋଷ୍ୟ ଉପହାର ପୋଷାକ ଆନନ୍ଦେ
 ସଦା ସରଳମନା ମୁନି କୃପାରୀଏ
 ସୁମଧୁର ସମ୍ଭାଷଣେ, ଉଦାର କଥାରେ,
 ତୁମର ଏ ନବ ଦୁଃଖ ହରିନେବେ ସଦା !
 ପାଣିବହୁ ମାଠିଆରେ ଶକ୍ତି ଅନୁସାୟୀ
 ବଢ଼ାଇ ଆଶ୍ରମ ଜାତ ଶିଶୁ ବୃକ୍ଷମାନ,
 ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମିବା ଆଶୁ ନିଃସନ୍ଦେହରୂପେ
 ସନ୍ତାନ ପାଳନ ସୁଖ ଲଭିବ ଯେହୁଳ ।”
 ଉପବୃତ ହୋଇ ସଖା ଦୟାଦ୍ରୁ ହୃଦୟ
 ତପୋଧନ ବାଲୀକଙ୍କ ଏହି ଅନୁଗ୍ରହେ,

ବୁଲିଲେ ମନ୍ତ୍ରରେ ଦୁଃଖେ ମହର୍ଷି ପଶ୍ୟାତେ
 ତପୋବନେ, ସହ ଶାନ୍ତ ସ୍ଵରୂପ ବୁରଙ୍ଗେ
 ସନ୍ଧ୍ୟା ସମାଗମ ଦେଖି ବେଢ଼ି ରହୁଥିଲେ
 ଦୋମବେଦୀ ଭୂପାଶେ ନିର୍ଭୟ ହୃଦୟେ ।
 ଭୁଷ୍ଟ ହେଲେ ଜାନକୀଙ୍କୁ ଦେଖି ତାପସୀ ।
 ପ୍ରତିଦିନ କଲେ କଲେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ପାଏ (୧)
 ଚନ୍ଦ୍ରମାରୁ ପିତୃଲୋକେ ପିଇ ସାରିଲରୁ
 ଅବଶିଷ୍ଟ କଳା ପଥା ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରମାର
 ଓଷଧେ ଅର୍ପିତ ହୁଏ ଅମାବାସ୍ୟା ରାତ୍ରେ,
 ତେହେ ଶୋକେ ଅବସନ୍ନ, ଭରତ ବଧୂର
 କଳା ମାନ୍ଦ ଅବଶିଷ୍ଟା ଅନାଥା ପୀତାଙ୍କୁ
 ତପସ୍ବିନୀଙ୍କର ହୃଦୟ ସମର୍ପିଲେ ମୁନି ।
 ସମୁପତରୁସେ ପୂଜା ନୀରାଜନା ସାର
 ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳେ ସେ କାଳୀଏ ଦେଲେ ମହାଦରେ
 ରମଣୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଭୂତା ଭରତେଶ୍ଵରୀଙ୍କି
 ଅବସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଯୁକ୍ତ ପନ୍ଥର ବୁଝିବ,
 ରଞ୍ଜିତ ତେଲରେ ସହ ଜଳ ଘାଷଣିଣୀ
 ରିତରେ ଦେଖାଉଥିଲା ମୁଗରମ୍ବ ଶଯ୍ୟା ।
 ପଥାବଧୁ ସ୍ନାନ ଶେଷେ ପାଠ ବଦଳରେ
 ବଳୁଳ ବସନ ପିନ୍ଧି ରହୁଲେ ବୁଝିବେ,
 ଅତ୍ୟୁମାନଙ୍କ ପୂଜା ସମାପି ସପତ୍ନେ
 ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ସନ୍ତାନ ରକ୍ଷା ଲଗି ଅନିଚ୍ଛାରେ
 ରକ୍ଷି କନ୍ଦମୂଳ ଅତି ରକ୍ଷା କଲେ ତନ୍ତ୍ର ।
 ଲଦ୍ଧିକତ ଜେତା ବୀର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଏ ଦିଗେ
 ଅଯୋଧ୍ୟାନଗରେ ଫେରି ପଥା ସମୟରେ
 ପତ୍ନୀ ଦ୍ୟାଗେ ଅନୁତପ୍ତ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ
 ରାଜାଣି ପାଳନ ପୁଣି ଜାନକା କଳାପ—
 ଅତି ସର୍ବସମାଗୁର କଲେ ନିବେଦନ ।

ଶୈଷମାସେ ଚନ୍ଦ୍ର ଯଥା ବର୍ଷେ ନିରତେ
 ଶିଶିରସ୍ନିଗ୍ଧୁ ରାହେ, ତେହେ ରଘୁମଣି
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ ନିକଟେ ଶୁଣି ସକଳ ବୁଝନ୍ତି
 ଅହରହ ନେହୁ ନାର କଲେ ପରହାର ।
 ଅପବାଦ ଭୟେ ସିନା ପ୍ରାଣ ପ୍ରେୟସୀକୁ
 ଦୂର କରି ଦେଇଥିଲେ ଭାବକଲେଚନ,
 ମନରୁ ସେ ତଳେ କାହୁଁ କରନ୍ତେ ଅନ୍ତର ?
 ସ୍ଵପ୍ନବରେ ଶାନ୍ତ, ଶିଖି, ଗମ୍ଭୀର ମୂର୍ତ୍ତି
 ପୁଣି କୋପ ପରଶୁରାମ ଅଟନ୍ତି ଶ୍ରୀରାମ,
 ଏଣୁ ସେ ହୃଦରେ ଦମି ନୂତନ ଗୋବତ୍ସ
 ସକଳ କଲ୍ୟାଣ ଲକ୍ଷ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର
 ସହୋଦରଗଣ ସହ ସମାନ ଭାବରେ
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସମ୍ପର୍କ ରାଜ୍ୟ ପାଳିଲେ ସତନେ ।
 ପତିବ୍ରତା, ଶୁରୁଣୀଳା, ପୁଣି ଏକମାତ୍ର
 ପ୍ରେୟସୀ ଗୁହଣୀ ତାଙ୍କ ପୁଲେହେ ମୈଥୁଳୀ
 ଲୋକ ଅପବାଦ ଭୟେ ତ୍ୟାଗ କଲେ ତାକୁ
 ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ଏଣୁ ସଦା ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବା
 ସପତ୍ନୀଶୂନ୍ୟାର ପରି ରହୁ ହୃଦୟରେ
 ବିସ୍ତାରିଲେ ଦିବ୍ୟ ଶୋଭା, ଗୃହଧନା ଛଡ଼ି
 ଯେଣୁ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟେ ବାର ହୋଇଲେ ନିଯୁକ୍ତ ।
 ସ୍ଵଗୁଣୀ ଗୁହଣୀ ଛଡ଼ି ଅପୋଧାଭିଷ୍ଟର
 ଅନ୍ୟ ଭର୍ତ୍ତା ପରିଗ୍ରହ କଲେ ନାହିଁ ଅଥ,
 ପ୍ରିୟତମା ପ୍ରତ୍ୟୁଷେ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣରେ ବରତ
 ତାହାପୋଷେ ଅଶ୍ଵମେଧ ଆଦି ଯଜ୍ଞ କଲେ
 ଜନରୁ ଏହା ଶୁଣି ଜନକନନ୍ଦନା
 ସମ୍ବରଲେ ମାନସରୁ ସ୍ଵାମୀ ତ୍ୟାଗ ଦୁଃଖ,
 ପ୍ରଗାଢ଼ ପ୍ରେମର ନିଷ୍ଠା ସ୍ଵେଦର ମହିମା
 କହଦେଇ ସ୍ଵାମୀଙ୍କର ତ୍ୟାଗ ସ୍ତ୍ରୀକାରତା ।

ପଞ୍ଚଦଶ ସର୍ଗ

ଶୀତାଙ୍କୁ ବସନ୍ତ ବନେ ଦୁଃଖିତ ମନରେ
ସମ୍ରାଟ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର, ସାଗର ମେଖଳା
ଏତମାନ୍ତ ଧୂସରୀକୁ କଲେ ଉପଭୋଗ,
ଅସ୍ତ୍ରୀୟମାନଙ୍କ ଶତ ଅନ୍ତରାଶ୍ରୟ ସୁଦ୍ଧା
ସୁନର୍ବିବାହରେ ଅତ୍ତ ନବଳାଭ ମନ ।
ଲବଣ ରକ୍ଷିତ ପୋଷେ ପାମ ଦ୍ଵିୟାମାନ
ସେହୁକାଳେ ପୁନଃ ପୁନଃ ହେବାରୁ ବଲ୍ଲଭ,
ସମୁଦା ତଟିନୀ ଗରବାସୀ ମୁନିଗଣ
ଶରଣ ପଶିଲେ ଆସି ଆତଙ୍କେ କବଳେ
ରକ୍ଷାଲକ୍ଷି, ଅପୋଧାର ନରେଶଙ୍କ ପାଶେ ।
ତାଙ୍କ ରହୁଥିଲେ ସେହୁ ତପୋଧନମାନେ
ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଅପେକ୍ଷାରେ ବହୁକାଳ ଯାଏ,
ନିଜତେଜେ ଲବଣକୁ ନକରି ଆଦାତ ;
ଦୈତ୍ୟ ଉପଦ୍ରୁ ତାଙ୍କୁ କରବାକୁ ରକ୍ଷା
କ୍ଷତିୟ ରଜନ କେହୁ ନୋହୁଲେ ସମର୍ଥ,
ଶାପରୂପ ନିଦାରୁଣ ମହାସ୍ଵ ପ୍ରୟୋଗେ
କରନ୍ତି ସେମାନେ ସିନା ତପସ୍ୟାର କ୍ଷୟ ।
ରକ୍ଷିଙ୍କ ଆଗରେ ରାମ କଲେ ଅଙ୍ଗୀକାର
ଉପସ୍ଥିତ ସେ ବଦର ଆଶୁ ପ୍ରତିକାରେ,
ଧର୍ମରକ୍ଷା ଲାଗି ପେଶୁ ଦାଶରଥରୂପେ
ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ ଅବନି ତଳେ ସେ ।
କହୁଲେ ମୁନି ଏ ତାଙ୍କୁ ଲବଣ ଦୈତ୍ୟର
ନିଧନ ଉପାୟ ଯେତେ, ଶୁଣୁଥିଲେ କରେ
ତନୁପୁରେ ଦୁରାଶୟ ଅଟଇ ଦୁର୍ଜୟ,
ଅବମଣ କରବାକୁ ହେବ ସେହୁକାଳେ
ସେବେ ଶୂଳ ଶୂନ୍ୟହସ୍ତେ ଥିବ ସେ ଦୁର୍ଜୟ ।
ତପସ୍ଵୀଙ୍କ ରକ୍ଷାଆଶେ କହୁଲେ ଆଦେଶ
ଶତ୍ରୁକୁ ରାବଣାଦି, ନିଜର ନାମକୁ

ଶତ୍ରୁକୁ ହନନ କରି ସ୍ଵାର୍ଥକର ବୋଲି,
 ହୁଏ ସାଧାରଣ ପ୍ରଥା ଶକ୍ତିତ ସେବନ
 ଏକ ଗୁରୁ ଯୁକ୍ତବଳେ ତେବନ ସର୍ବଦା
 ରଘୁକୁଳ ବୀରମାନେ ହୁଅନ୍ତୁ ସମର୍ଥ,
 ଏକାକୀ ନାଶିବା ଲାଗି ଅରକୁ ସମରେ
 ତ୍ୟେଷୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅଶୀର୍ବାଦ ଶ୍ରେଣି
 ବିବର୍ଣ୍ଣିତ ମନୋହର କୁସୁମ ନିକରେ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରକାସପୂର୍ଣ୍ଣ ମଞ୍ଜୁ ବନସ୍ତଳୀ
 ଦେଖି ଦେଖି ଶତ୍ରୁହନ ନିର୍ଭୀକ ହୃଦୟେ
 ଲବଣ ବିନାଶ ଲାଗି ପମିଲେ ଉଦ୍ଘାଟକ ।
 ସପୋକିତ ହୁଏ ପ୍ରଥା ‘ଅଧି’ ଉପସର୍ଗ
 ଅଧ୍ୟାପନାର୍ଥକ ‘ଉ’ ଧାତୁର ପଞ୍ଚାତରେ,
 କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧି ଲାଗି ତଥା ରାମଙ୍କ ଅଦେଶେ
 ସକ୍ତିତ ସେନାଏ ଗଲେ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ।
 ଆଗେ ଆଗେ ଗୁଲି ଗୁଲି ଦେଖାଇଣ ଥିଲେ
 ଅସ୍ତ୍ରଷ୍ଟ୍ର ବାଟର ଚକ୍ର ମୁନିଏ ଚଞ୍ଚଳେ
 ପଛେ ସମୁଦ୍ଧଳ ବେଶେ ଶତ୍ରୁହନ ସୁମତ
 ବସି ରମ୍ୟ ରଥପରେ ଶୋଭା ପାଉଥିଲେ,
 ବାଳଶିଳ୍ପ ରସିଙ୍କର ପଛେ ସୂର୍ଯ୍ୟପର ।
 ବାସ ତଲେ ଏକଗୁଣି ଗମନ ସମୟେ
 ପଥ ମଧ୍ୟେ ବାଲ୍ମୀକୀଙ୍କ ପୁଣ୍ୟ ତପୋବନେ,
 ତାହାଙ୍କର ରଥଚକ୍ର ଘର୍ଭର ଶବ୍ଦରେ
 ସେ ମଠର ଶାନ୍ତଶୀଳ କୁରଙ୍ଗ କୁରଙ୍ଗୀ
 ଅନମିଷ୍ଠେ ଏକ ଧ୍ୟାନେ ରହିଲେ ଅନାହିଁ ।
 ହାତୀ ଘୋଡ଼ା, ରଥ ସୈନ୍ୟ ସାମନ୍ତ ସହୃଦ
 ଗୁଲି ଗୁଲି ଅତୀତର ପଥକାନ୍ତ ବଶେ
 ଶତ୍ରୁହନ ମୁନିଙ୍କ ମଠେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତୁ,
 ତପୋବଳେ ଉପୁଜାଇ ନାନା ଉପବୃତ୍ତ
 ପୂଜା ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ରସି କଲେ ତାହାଙ୍କର ।
 ପ୍ରସବିଲେ ସେହି ଦିନ ମୁନିଙ୍କ ମଠରେ

ପମଜ ତନୟ ବେନ ସଙ୍ଗେ ସୁନ୍ଦର,
 ରବିବର ପାଟଗଣୀ, ଜନ୍ମ କଲେ ବା
 ପ୍ରସଂଶିତ କୋଷ, ଦଣ୍ଡ ଦୁଇ ବସୁଳିବା ?
 ସୁଖେ ଜାତ ହେବା ଶୁଣି ଯୁଗଳ ତନୟ
 ଭ୍ରାତୃଜାୟା ଜାନଗାଢ଼. ପୁଣି ସେମାନଙ୍କ
 କୁଶଳ ସମ୍ବାଦ ଲଭି, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚିତ୍ତରେ
 ପ୍ରାତଃକାଳେ ସଦନରେ କୃତାଞ୍ଜଳିପୁଟେ
 ପ୍ରଣମି ମହର୍ଷି ପଦେ, ରଥରେ ଅଶ୍ୱେଷା
 ଗମିଲେ ଶହୁଲ୍ଲ ଶୁଭ ପୂର୍ବଦିନ ପର ।
 କୃଷ୍ଣ ଉପନୀତ ହୋଇ ଲବଣ ଦେବତ୍ୟର
 ମଧୁପଦ୍ମ ନାମ ପୁରେ, ରହୁଲେ ସତକେ
 ମୁନିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସ୍ଥାନେ ଶହୁଲ୍ଲ ସୁମତ ।
 ଅଲକ୍ଷଣ ନ ପାଞ୍ଚଶୁ କାନନ ପ୍ରାନ୍ତରୁ
 ପ୍ରବେଶିଲ ମହାକାୟ *କୁମ୍ଭୀନୀସୁତ,
 ବନବାଜୁ ନିଜ ପ୍ରାପ୍ୟ ସଜସ୍ୱର ପର
 ବହୁବିଧ ମୃତପ୍ରାଣୀ ସଙ୍ଗତରେ ଘେନି ।
 ଘନ ଧୂମ୍ରାଶି ସମ ଧୂସର ବରଣ
 ସବ ଦେହୁଁ ଚର୍ଚ୍ଚିତର ଉତ୍ତୁଲ୍ଲ ଗର,
 ପିଙ୍ଗଳ ବରଣ କେଶ ଅଗ୍ନି ଶିଖା ପର
 ରହୁଥିଲ ଠିଆହୋଇ, ପରବାରରୁପେ
 ଘେନି ସଙ୍ଗେ ରଥବଣ, ସାକ୍ଷାତ ଚିତାଗ୍ନି
 ପସ୍ତସ୍ତେ ଦୁର୍ଗା ଦର୍ପେ ଅସିଲ ଭ୍ରୁରଙ୍ଗେ ।
 ଶୁଳଘନ ଦେଖି ତାକୁ ଛେଦିଲେ ଶହୁଲ୍ଲ,
 ବସନ୍ତର ଅଶ୍ରୁମାନ ଛଦ୍ର ପାଇଁ ପାଇଁ
 ପ୍ରହାର କରଇ ଯେହୁ ଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ସିନା
 ହୋଇପାନ୍ତି ସଦାକାଳେ ତାର ଅନ୍ତକଳ ।
 ଶହୁଲ୍ଲକୁ ଦେଖି ଦୁଷ୍ଟ ଗର୍ହି କାରମ୍ଭାର
 ଅତି ଦମ୍ଭେ ଅଶ୍ରୁକର ଶୁଷ୍କ ଏମନ୍ତ,

‘ଅନ୍ତରେ ବଧାତା ମୋର ପରେ ଦୟାବହ
 ଆହାର ସାମଗ୍ରୀରୂପେ ତୋତେ ଶୀଘ୍ରକାବା ।
 ପ୍ରେରଣକ୍ରମ ଏହିପ୍ରାୟେ, ଶୁଧାଞ୍ଜି ଅତି ମୁଁ,
 ହେବନି ବରଣ ତୋତେ ହେବି ପରତୃପ୍ତ ।’
 ଏହିରୂପେ ତହିଁ ରୋଷେ ରାମାନ୍ତୁକ ନାଶେ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ ଏକ ମହାଶାଳ ତରୁ
 ଉପାଡ଼ିଲା କଳେଦୁଷ୍ଟ ଘାସଗଛ ପରି ।
 ସୁଶାଣିତ ବାଣମାରି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସୋଦର
 ପକାଇଲେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ଭୂମିତଳେ
 ରାସସ ପ୍ରେରଣ ସେହି ରାମ ତରୁକରେ
 ଅଧକାଠେ, ନିପାରିତ ତାଳ ଖଣ୍ଡେ ସୁଦ୍ଧା
 ଅସିକାରୁ ତାଙ୍କ ପାଶେ, କେବଳ ତାହାର
 ଯୁଗ୍ମ ରେଖୁମାନ ଉଡ଼ି ବୋଲିହେଲା ଦେହେ ।
 ବିନୟ ଦୁଃସନ୍ତେ ବୁଦ୍ଧି, ବୋଧରେ ଅସୁର
 ଯମର ସାକ୍ଷାତ ରାମ ବଳପ୍ରଭୁ ସମ —
 ସୁବିଶାଳ ଶିଳା ଏକ ଘେନି ଘୋର ନାଦେ
 କରିଲା ନିଶେପ କଳେ ତାହାଙ୍କ ଉପରେ,
 କର୍ଣ୍ଣପାଏ ଟାଣି ରୁଣ ସୁମିତ୍ରାନନ୍ଦନ,
 ଦିନୁ ଅଳ୍ପ ପ୍ରହାରରେ ଅବ୍ୟର୍ଥ ସଜ୍ଜାନେ,
 ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ସେ ବାଣରେ ଗବ୍ବ ଅଗାଧରେ
 ତେଜେବଡ଼ ଶିଳାଗୋଟା ନିମିତ୍ତେ ମାତରେ
 ତଳେ ପଡ଼ି ରୁରାଅଡ଼େ ହୋଇଗଲା ବହୁ ।
 ଦକ୍ଷିଣ ବାହୁକୁ ତୋଳି ତହୁଁ ଗର ବେଗେ
 ଧାବମାନ ହେଲା ଦୈତ୍ୟ ଶତ୍ରୁକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ,
 ସେ ରାସଣ ଦୁର୍ଗ୍ୟ ଦେଖି ମନେ ହେଲା ଦୁରୁ
 ଏକମାତ୍ର ଭୁଲ୍ ତାଳତରୁ ଶିରେ ରହି
 ଝୁଜାକାତେ ଗିରିବର ଆସଇ କି ଉଡ଼ି ?
 ପଲକେ ବୈଷ୍ଣବ ଅଳ୍ପ ମନ୍ଦପୁତ କରି
 ପ୍ରୟୋଗିଲେ ବାରମଣି, ତାହାର ଅଗାଧେ
 ବିଦାର୍ଣ୍ଣ ହୃଦୟେ ତଳେ ହୋଇ ନିପତତ

ଦୁର୍ବଳ ଲବଣ ଦୈତ୍ୟ, ଏକପକ୍ଷେ ପଥା
 କମ୍ପାର୍ତ୍ତ ଧରଣୀକୁ, ଅନ୍ୟପକ୍ଷେ ତଥା
 ସେ ଅଶ୍ରମ ବାସୀଙ୍କର ଦୂରକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।
 ପଡ଼ିଲେ ଶକୁନୀ ଶୁଦ୍ଧ ଅବାଶ୍ଚ ପେତକ
 ଦୈତ୍ୟପରେ ପୁଞ୍ଜ ପୁଞ୍ଜ, ସହସ୍ରା ଦେବଦ
 ତାର ପୋଷ୍ୟ ପ୍ରହରାଣୀ ଶତ୍ରୁ ମୁଦ୍ରାଦେ,
 ସୁରର ବୁଦ୍ଧମ କୃଷ୍ଣ ଦେଇ ଦେବଦେବ ।
 ବାସବାର ଶୂରପିଂଡ଼ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ଜେତା
 ପଶ୍ୟା ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ସହୋଦର ବୋଲି
 ମଣିଲେ ନିଜକୁ ନିଜେ ବାର ଶତ୍ରୁଘ୍ନ,
 ମହାକାୟ ଲବଣକୁ ବଧ ଘୋର ରଣେ ।
 ରାକ୍ଷସ ନାଶରେ ଅତି ଚରିତାର୍ଥ ହୋଇ
 ତପସ୍ବୀ ନିଜର ମିଳି ବଦଧ ପ୍ରକାରେ
 ସ୍ମୃତକଲେ ଶତ୍ରୁଘ୍ନଙ୍କୁ, ଚକ୍ରମ ପ୍ରଭାବେ
 ହୋଇଥିଲା ସମ୍ବଳିତ ପେଶି ଶିରଦେଶ
 ରକ୍ଷିକ ସ୍ମୃତରେ ଏବେ ଲଢ଼ାଇରେ ତାହା
 ହୋଇଗଲା ଅବନତ ସୁମିତ୍ରା ସୁତଙ୍କ,
 ମହାହାମାନଙ୍କ ଏହା ଅଟଇ ଲକ୍ଷଣ ।
 ସୁନ୍ଦର ଆକୃତି ସହ ଥିଲା ଶତ୍ରୁଘ୍ନଙ୍କ
 ସୁମଧୁର ବ୍ୟବହାର, ନ ଥିଲା ଧନରେ
 ତଳେମାତ୍ର ସ୍ବହା ତାଙ୍କ, ଘେନୁଥିଲେ ଅଙ୍ଗେ
 ମହାର୍ତ୍ତ ଭୃଷଣରୂପେ ପଶୁକୁ କେବଳ ।
 ଏହରୂପେ ଲବଣକୁ ନାଶି ବାରବାର
 ରକ୍ଷିମାନଙ୍କର ତପବିଦ୍ଧ ଘୃଷ୍ଣାଭାଣ
 କାଳିନ୍ଦୀ ତଟେ ତଟେ ରଚିଲେ ଚୌକିରେ
 ମଥରା ନାମରେ ପୁରୀ ଜନମନୋହର ।
 ସେ ନଗରେ ରଜା ହୋଇ ପାଳିଲେ ପତନେ
 ସୁନ୍ଦ ନିର୍ଦ୍ଦେଶେ ସ୍ବୀୟ ପ୍ରଜା ନିଜରକୁ,
 ନିଷାଣିଲେ ରାଜପଥ, ଖୋଲି କୁଲ୍ୟାମାନ
 ରକ୍ଷାକଲେ ଅନାଦୃଷ୍ଟି କୃଷ୍ଣ ଶସ୍ୟକୁଳ ।

ଥିଲେ ସେହି ବହୁବିଧ ଗୁଣରେ ଗରସ୍ତ,
 ତାଙ୍କ କମଳାୟ ନବ ମଧୁର ଚରଣ
 ପ୍ରତିଭାତ ହୋଇ ସେହି ନଗରବାସୀଙ୍କ
 ପ୍ରକୃତରେ, ବହୁମୁଖ ଶୁଣି ସମ୍ଭାରେ
 ପରସ୍ପର କିଏ ପୁର, ଦେଖି ହେଲା ପ୍ରତି
 ପୁରପୁରୁ ଅଭରଣ କାସ୍ତିଆମାନଙ୍କୁ
 ଅହରଣ ଭରି ଅବା ଉପନବେଶିତ
 ହୋଇଲା ଏ ପୁରଗୋଟି ଅମରକାନ୍ତିତ ।
 ବୁରୁ ଚକ୍ରବାକ ଶୋଭା ସମୁଦାତଟିନା,
 ବିଶେଷ ଯାତ୍ରା ଅବନୀର ହେମବେଶୀ ପର,
 ବହୁଥିଲା ଧୀରେ ଧୀରେ ଏପୁର ପାଶ୍ବରେ,
 ପ୍ରାସାଦ ଉପରୁ ଏହି ନୈସର୍ଗିକ ଛବି
 ଦେଖି କାରକାର ବାର ବଡ଼ ପ୍ରୀତିମନେ
 ନିସର୍ଗ ସୁନ୍ଦର ସେହି ମଧୁର ନଗରେ
 ପ୍ରଜାକୃତ ଘେନି ସୁଖେ କାଟିଲେ ସମୟ ।
 ଏଣେ ଦଶରଥଙ୍କର ପ୍ରିୟତମ ସଖା
 ଜନକଙ୍କ ମନ୍ଦଦାତା ମହର୍ଷି କାଲୀକି
 ଅଭୟ ପ୍ରୀତିବେଶେ ଆଦରେ ଉପାହେ
 ସୀତାଙ୍କର ବେନି ସୁତ ବୁଣ ଲବଙ୍ଗର
 ପଥାବଧି ସମ୍ପାଦିଲେ ସସ୍ତାର ବିଧାନ ।
 ବୁଣ ଲବ (୧) ପୋତେ ରଖି ପୋଛଣ ଚୌକିରେ
 ଗର୍ଭ ଲଗ୍ନ କେନ୍ଦ୍ରମାନ, ରଖିଲେ ବେନିଙ୍କ
 'ବୁଣ, ଲବ' ନାମ ମତେ ବୁଣ, ଲବୁ ବୋଲି ।
 ଶେଷକ ସମୟ ହିମେ ଅଭିନୟ କରୁ
 ପକାଇଲେ ବେଦ ବିଦ୍ୟା କାଲୀକି ସୁତଙ୍କୁ,
 ଶିକ୍ଷାଦେଲେ କବିତାର ଆଦି ବାଜରୁଣୀ
 ଗାଇବାକୁ ନିଜ କୃତ ରାମାୟଣ ଗୀତ,
 ଦୁଇସାଲ ଜନନର ଆଗେ ମୁଦୁସ୍ବରେ

ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଲେଖାଦ୍ୱାରା ମଧୁର ଚରଣ,
 ଗାଢ଼ ଗାଢ଼ ବସୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଲଭକ
 ସ୍ନେହମୟୀ ମାତାଙ୍କର ଭରତ ବେଦନା ।
 ଏକାକୀ ଦେହାନ୍ତ ପରି ଅତି ତେଜୋବନ୍ତ
 ଭରତ ପ୍ରଭୃତି ଅନ୍ୟ ଦିନ ଭାଇଙ୍କର
 ପତ୍ନୀମାନେ ଜନ୍ମ କଲେ ଦୂର ଦୂର ସୁତ ।
 ଶତ୍ରୁଦ୍ଧ ତାହାଙ୍କ ପ୍ରିୟ ଯୁଗଳ ତନୟ—
 ଶତ୍ରୁବାଣ ସୁବାହୁକୁ ନିଜ ଉପାହିତ
 ବଢ଼ିଣା, ମଧୁର ନାମ୍ନି ଦୂର ନଗରରେ
 ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ସେହି ନଗରକୁ ଗଡ଼ି
 ବାହୁଡ଼ିଲେ ଅପୋଧାକୁ ଅସ୍ତ୍ରସୁଗ୍ରହ
 ବାଲ୍ମୀକି ଅଗ୍ରମ କାଟେ, ଫେସିଲୀ ତନୟ
 ବୁଣି ଲବଙ୍କର ସହି ରାମାୟଣ ଗାନେ
 ଉତ୍କର୍ଷେ ବୁରଜଗଣ ଥିଲେ ଛିର ଭାବେ ।
 ତପୋରଞ୍ଜ ଉତ୍ସେ ବାର ନ ପଶି ଅଗ୍ରମେ
 ଅତିକ୍ରମି ସେ ମଠକୁ ଅନ୍ୟ କାଟି ଦେଇ
 ପଥାକାଳେ ପ୍ରବେଶିଲେ ପରଜନ ସହ
 ପରିସ୍ମୃତ ରାଜପଥେ, ତୋରଣ ମାଳିନୀ
 ରଘୁକୁଳ ରାଜଧାନୀ ଅପୋଧା ନଗରେ
 ସୁଖେ ପୁରବାସୀକୃତ ମହା ଅଡ଼ମ୍ବରେ
 ବଲେକିଲେ ବାରେନ୍ଦ୍ରକୁ ପରମ ଗୌରବେ,
 ବନ୍ଦାଣ ରତନପାଳୀ ଘେନି କରପଦ୍ମେ
 ସମ୍ପାଦିଲେ ସୁଦୃଶ୍ୟ ନାଗଜନା ବଧୂ
 ପ୍ରବେଶି ସଭାରେ ବାର ହୋଇଲେ ମିଳିତ
 ଅପୋଧାନାଥଙ୍କ ସହ, ସଭାସଦଗଣେ
 ବେଢ଼ି ରହୁଥିଲେ ତାଙ୍କୁ, ସୀତା ଗଡ଼ ଏବେ
 ହୋଇଥିଲେ ପୃଥ୍ବୀବାର କେବଳ ସେ ପତି !
 ପ୍ରଣମିଲେ ପଦସୁଖେ ମହାରାଜାଙ୍କର
 ଭକ୍ତରରେ ବାରମଣି, ହର୍ଷେ ରଘୁନାଥ
 ପ୍ରଣୟିଲେ ଶିରଚ୍ଛୁରି ଅଶୀବାଦ କରି ।

ଏରୂପେ ବସୁଙ୍କୁ ସିନା ଅଭିନୟ ଥିଲେ
 ମହୋତ୍ସାହେ ଦେବରାଜ ଫେରିଲେ ଯେବେ ସେ
 କାଳନେମୀ ଦୈତ୍ୟ ନାହିଁ ବସମ ସମରେ ।
 ପରୁରନ୍ତେ ରାମ ତାଙ୍କୁ, ଯଥାଯଥ ରୂପେ
 ନିବେଦିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କ କୁଶଳ ସମ୍ବାଦ,
 କେବଳ କହୁଲେ ନାହିଁ ଲବକୁଶଙ୍କର
 ଜନ୍ମକଥା, ଯେଣୁ ମୁନି ମନା କରିଥିଲେ,
 ସକଳ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନଜେ ପ୍ରକାଶି ଅତିରେ
 ସୀତା ସହ ଲବକୁଶେ ସମର୍ପିବେ ବୋଲି ।
 ଦୀର୍ଘ ସେବାଳେ ଏକ ଅସୁବ୍ୟ ଘଟଣା
 ଜନପଦବାସୀ ଏକ ଶ୍ରୋତୃୟ ବାହୁଣ
 ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ବେଗେ ରାମ ସିଂହଦ୍ୱାରେ
 ଅପ୍ରାପ୍ତ ଯୌବନ ସ୍ତ୍ରୀୟ ମୃତ ଶିଶୁ ଗୋଟି
 କାଢ଼ିନେଇ ନିଜକୋଳୁ ଦ୍ୱାରଦେଶେ ଥୋଇ
 ଗର୍ଜିଲା ଏମନ୍ତ ଗୀର ଅତି ଉଚ୍ଚସ୍ୱରେ
 “ହେ ବସୁଧେ ! ଲେକମାତା, ହାହା ! ତୁମ୍ଭେ ଏବେ
 ନୃପ ଦଣ୍ଡର ପଙ୍କର କରଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ
 ପଡ଼ି ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ହସ୍ତେ, ନିଜସ୍ୱର୍ଗ୍ୟ ଦୋଷେ
 କଷ୍ଟ କଷ୍ଟତର କଷ୍ଟ ଲାଭ ଅନୁକ୍ଷଣ
 କେତେ ଶୋଚନୀୟ ମୂର୍ତ୍ତି କଲଣି ଧାରଣ ।”
 ସହନପାଳନ ରାମ ଶୁଣି ସେ ଧ୍ରୁବାର
 ଅତିଶୟ ଲଜ୍ଜାବଶେ ହେଲେ ମ୍ରୀୟମାଣ,
 କହାପି ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ନପାରଇ ଯେଣୁ
 ଇଚ୍ଛାକୁ କୁଳର ରାଜ୍ୟ ସୀମା ସ୍ପର୍ଶ କର ।
 ପୁତ୍ର ଶୋକାତୁର ସେହୁ ଦ୍ୱିଜ ପୂଜାବନ୍ଧୁ
 “କ୍ଷଣକାଳ କ୍ଷମାକର” ବୋଲି ରଘୁରାଣ
 ସଦୟେ ଅଶ୍ରୁସା ଦେଇ, ପୁଷ୍ପକ ରଥକୁ
 ସରଲେ ଏକାନ୍ତମନେ, ପମର କବଳୁ
 ବସ୍ତ୍ର କନୟକୁ ବଳେ ଫେରାଇବା ଆଶେ ।
 ସରଣ ମାନ୍ଦବେ ଆସି କୁବେର ପୁରରୁ

ଭୟସ୍ଥିତ ହେଲା ରଥ, ଆସେଇତ ବହୁରେ
 କରବୁଜେ ଧର ଧନ୍ତୁ, ଶର ଦକ୍ଷତରେ
 ବାହାରଲେ ସବୁ ହୋଇ ଏକାଲେ ଅଭୁତେ
 ଅଗଣାଣ ଶୂନ୍ୟବାଣୀ ଶୁଭଳ ଏବୁଝେ;—
 “ହେ ନୃପ ! ସୁଧର୍ମ ଶତ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବହାର
 କରୁଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭ ପ୍ରଜା, ପ୍ରଜାକାର କର,
 ତାର ସବିଶେଷ ହେବୁ ଖୋଜ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ
 ଅତିରେ ବାସନା ତୁମ୍ଭ ହୋଇବ ସୁରଣ” ।
 ଏହୁରୂପେ ଶୂନ୍ୟବାଣୀ ଶୁଣି ସମତନ୍ତ୍ର
 ବାଳିକ ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିବାରୁ ଆଶୁ
 ସତେକେ ଧାବତ ହେଲେ ପୁଣିତେ ଆସେଇତ
 ଦଶଦିଗେ, ଦେଶଦିଗେ ନିଶ୍ଚଳେ ରହିଲ
 ପୁଣିକ ରଥର ଧ୍ବଜ ଡଳେ ନ ଶହେଲ ।
 ଦେଖିଲେ ଦୂରରୁ ବୀର ଶୁଭ୍ର ଆଦମ୍ବିତେ
 ଉଚ୍ଚବ୍ରଜ ଶାଖାପତ୍ରେ ଦୁଇପାଦ ଛନ୍ଦ,
 ନିମ୍ନମୁଖେ ଏକ ନର କରୁଛି ତପସ୍ୟା,
 ତଳେ ଜଡ଼ସ୍ତବ୍ଧ ଅଗ୍ନି ତାପେ ବୁଦ୍ଧନାରେ
 ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି ବେନ ନେତ୍ର ତାର ।
 ପରୁରନ୍ତେ ନାମଗୋବିନ୍ଦ କହୁଲା ସେ ତପି
 “ସମ୍ଭବ ମୋହର ନାମ ଜାତରେ ମୁଁ ଶତ୍ରୁ
 ସ୍ବର୍ଗ ବିମାନରେ କରେ ଏ ଘୋର ତପସ୍ୟା ।”
 ଲଭି ତାର ପରତପ୍ତ ଭାବିଲେ ଶ୍ରୀରାମ
 ଅଟଇ ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଶତ୍ରୁ, ନାହିଁ ଏହାର
 ତପସ୍ୟାରେ ଅଧିକାର, ଏଣୁ ଦୁର୍ବଲ୍ଲଭ
 ଏ ଅବଧି ଆଚରଣେ ମରୁଛନ୍ତି ଦେଶେ
 ଅକାଳରେ ପ୍ରଜାରଣ, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରମତେ
 ମନ୍ତ୍ରକ ହେଦନ ଦଣ୍ଡ ଅଟଇ ଏହାର ।
 ଅଗ୍ନି ଶିଖା ଝାସେ ତାର ଦାଦି ଦଗ୍ଧ ହୋଇ
 ହୁମକ୍ତେ ପଦ୍ମ ସମ ଦିଶୁଥିଲା ମୁଖ,
 କଣ୍ଠରୂପ ମୃଣାଳରୁ ଶିରପଦ୍ମ ତାର

ଶରରେ ଛିଣ୍ଡାଇ ରାମ ପକାଇଲେ ତଳେ,
 ରାମହସ୍ତେ ଦଣ୍ଡପାଇ ଲଭିଲ ସେ ଗତି ।
 ଅନଧିକାର ଚଢ଼ାରେ ମାତି ଯାହା ସେହୁ
 ସାଧୁଥିଲା ମହା ଘୋର କଠିନ ତପସ୍ୟା,
 ସେଥିମାନେ ଲଭିଲ ଏ ରାକ୍ଷସ ଦୁର୍ଗତି,
 ବାହୁଣ୍ୟ ଧର୍ମର ଏହା ଅଟେ ମୂଳନୀତି ।
 ଲେଉଟିବା କାଳେ ରାମ ହୋଇଲେ ମିଳିତ
 ମହର୍ଷି ଅଗସ୍ତି ସହ ପବନ ଆଶ୍ରମେ,
 ଶରତକାଳ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରେ, ମିଶିଗଲା ଅବା !
 ପ୍ରଦାନିଲେ ମହାମୁନି ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ
 ଦେବତା ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ନାନା ଅଳଙ୍କାରମାନ,
 ଅସୁମୋଚନର ମୂଲ୍ୟ ବଜଲରେ ଯାହା
 ଦେଇଥିଲେ ରତ୍ନାବର, ତତ୍ତ୍ୱ ସ୍ବରୂପରେ
 ଶୋଷିଥିଲେ ତାଙ୍କୁ ପେଟେ ଏ ଦେବସ୍ତ୍ରୀ ରଖି ।
 ଜାନଶଙ୍କ ବମୁକଣ୍ଠ ଆଲିଙ୍ଗନ ସୁଖ
 ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ସେ ବାହୁ ଥିଲା ନିରାଶନେ
 ଘେନି ସେ ବାହୁରେ ଏହି ମହାଘ ଉପଶ
 ବାହୁଡ଼ିଲେ ରତ୍ନନାଥ ଅପୋଧାବମୁଖେ
 ତାଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟାକୃତି ଆଶୁ ଫେରିଆସିଥିଲା
 ସମାଲମ୍ବୁ ମୃତ ସେହୁ ବାହୁଣ ବୁମର,
 ତନୟକୁ ପାଇପୁଣି ବସି ମହାଶୟ
 ସ୍ମୃତିକରେ ନାନାରୂପେ ବିଶେଷ ଭବରେ
 ସେହୁ ମୁଖେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ ପେଟେ ମୁଖେ ପୁଣେ
 ପୁଣି ମୁଖ ଦେଖି ଚୋପେ ନିନ୍ଦୁଥିଲେ ଟାଣେ ।
 କିଛିଦିନେ ଅଶ୍ରୁମୟ ସଜ୍ଜ ପୁଣି ପାଇଁ
 ଅଶ୍ରୁ ମୋଚନ କଲେ ଅପୋଧାର ସାଇଁ,
 ରାକ୍ଷସ, ବାନର, ନର ଅଧିପତିମାନେ
 ନାନା ଦେଶୁ ଆସି ତାଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧାର ବିନୟେ
 ଦେଲେ ଉପାୟନ ନାନା ସାମଗ୍ରୀରେ ଭର,
 ମେଘ ପଥା ଶୟାବଗି ବିଅର ସଲଳ ।

ଏହି ମହାପାତ୍ର କାହିଁ ପୋଗଦେବା ପାଇଁ
 ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ସ୍ନେହୁଁ ସୁଦ୍ଧା ମହାରାଷ୍ଟ୍ରମାତେନ
 ପଥାକାଳେ ନିମନ୍ତେ ହୋଇ ଦଳେ ଦଳେ,
 ଅସିଥିଲେ, କେ ଗଣଇ ମଞ୍ଜିପୁର କଥା ?
 ଚତୁର୍ମୁଖ ବଧାତାର ଶୁଭମୁଖ ମଧୁ୍ୟ
 ସଦ୍ୟ ଶେଷ ସୁଖେ ହୋଇ ବାହାରିବ ପରି
 ଚଉଦ୍ଦାରମୁଖୀ ସେହି ଅପୋଧ୍ୟା ପୁରୁଷ—
 ଶୁଭଦ୍ରାରୁ ଅହରହ ଜଳସ୍ରୋତ ବତ
 ଶିବରେ ଗମନ କଲେ ନିମନ୍ତେକଳ ।
 ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ପାହା ପୀତାଙ୍କୁ ରାଜକ,
 ସବୁରୂପେ ତାହା ଏବେ ହେଲା ଶ୍ରୀରାମାୟ,
 ପେଶୁ ଅନ୍ୟ ପତ୍ନୀ ଆଉ ନ କର ଗ୍ରହଣ,
 ପଦ୍ମିନୀଲେ ରହିଲେ ସେ ପତ୍ନୀରୂପେ ଶେଷ
 ଜାନକୀଙ୍କ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ପ୍ରଥମା ଗୋଟିଏ ।
 ଶାଷ୍ଟୋକ୍ତ ବଧୂରୁ ବଳ ଅଧିକ ସମ୍ଭାର
 ଅହର ସହଜେ ବାର ଅନୁଷ୍ଠିଲେ ପଦ୍ମ,
 ମୁଣ୍ଡିକର ବଦ୍ଧରୂପୀ ଶିୟା କଳାପର
 ରାକ୍ଷସ ନିକର ତହିଁ ହୋଇଲେ ରକ୍ଷକ ।
 ମହର୍ଷି କାଲୀକ କୃତ ରାମାୟଣ ଗୀତ
 ଶିଖିଥିଲେ ବହୁପଦେ ଲବକୁଶ ବେନି
 ସେ ରକ୍ଷିକ ପ୍ରସାଦରୁ; ପଦ୍ମ ମଣ୍ଡପରେ
 ଗାଇଲେ ମଧୁର ସ୍ବରେ ଶୁଭଆଦେ ବୁଝ ।
 ଏବେ ମନମୁଗ୍ଧକର ଭବନ ବିଖ୍ୟାତ
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଉପାଖ୍ୟାନ, ଦୁଜେ କବିରୁ
 କାଲୀକଙ୍କ କରପିତ, ତଥୁପରେ ପୁଣି
 ସୁକଣ୍ଠ କଲର ଭୁଲ୍ଲ ସୁମଧୁର କଣ୍ଠ
 ଲବକୁଶ ବେନି ଭାବ ଅଟନ୍ତି ଗାୟକ,
 ଅଛି କେ ଏରୂପ ଶ୍ରୋତା ନୋହୁବ ମୋହତ ?
 ଅକଣ୍ଠେ ସେ କର୍ଣ୍ଣମନ ରସାୟନ ଗୀତ ।
 ଦେଖି ଲବକୁଶଙ୍କର ମଧୁର ମୁରତି

ପୁଣି ସୁଲଳିତ ଗୀତ ଶୁଣି ସେମାନଙ୍କ
 ଜଣାଇଲେ ପାଖ ଲେକେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଙ୍କ ଶ୍ରମରେ ।
 ବୁଝିଲେ ତହିଁ ନିଜେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ
 ଦେଖିଲେ ବେନଙ୍କ ରୂପ, ଶୁଣିଲେ ଅନନ୍ଦ
 ବାଣୀବନମତ ତାଙ୍କ ସ୍ଵର ମଧୁମୟ ।
 ଯଦି ସେ ସସ୍ତ୍ରସୁଳୀ ଏକାନ୍ତ ମନରେ
 ବେନ ବୁଝଇ ଗୀତ ଆଦର୍ଶ ବସାଦେ
 ହୋଇଗଲା ଅତ୍ୟନ୍ତେ ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଖୀ,
 କାତଶୂନ୍ୟ ବନସ୍ତଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କାଳରେ
 ହିମବନ୍ଧୁ କହ କିବା ହେଲା ବିରାଜିତା ?
 ବସୁଧା, ବେଶବୁ ଶକ୍ତି ଅଥ ସବୁ ଅଂଶେ
 ରାମ ସଙ୍ଗେ ବେନଙ୍କର ନ ଥିଲା ପ୍ରଭେଦ,
 ସମବେତ ଲେକମାନେ ଅବଲେକି ତାହା
 ଅନିମେଷ ନୟନରେ ରହିଲେ ଅନାହିଁ ।
 ପ୍ରୀତିହୋଇ ରଘୁମଣି ଲେଉଟାୟି କେତେ
 ବହୁମୁଖ ଉପହାର ଦେଲେ ସେମାନଙ୍କୁ,
 ମାତ୍ର ଲବକୁଶ ଦୁହେଁ ବୁଝିଲେ ସମ୍ପଦ
 ଶ୍ରଦ୍ଧାବୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାବୁ ମହାଦୀ ସମ୍ପଦ,
 ଯେବେ ଦୃଷ୍ଟି ହେଲେ ଦର୍ଶକ ମଣ୍ଡଳ
 ସେ ବେନଙ୍କ ଲେକୋତ୍ତର ପ୍ରସାଶନା ଦେଖି,
 ତେମନ୍ତ ଆଶୁର୍ଣ୍ଣ ଅଥ ନୋହିଥିଲେ କେବେ ।
 ପରାଗରେ ରଘୁନାଥ କେଉଁ କୃତବନ୍ତ
 ଶିଳ୍ପକ ହୁଏକୁ କାରୁ, ଶିଖାଇଲେ ଏହୁ
 ମଧୁର ସଙ୍ଗୀତ ରସ, କହ କେଉଁ କହ
 ପ୍ରଣେତା ଏ ସୁନ୍ଦର, ଶୁଣିଲେ ଶିଶୁଏ
 କାଳୀକ ଅମର ଗୁରୁ, ଏ ଶ୍ରଦ୍ଧା ରଚକ ।
 ଅନୁଜମାନଙ୍କ ସହ ତହୁଁ ଧୀରମଣି
 କାଳୀକ ସମୀପେ ପାଇ, ଦେହମାତ୍ର ରଖି
 ସମୁଦାୟ ରାଜ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଦେଲେ ଭବିଷ୍ୟେ
 କହିଲେ ସଦୟ ଶ୍ରବେ ମହର୍ଷି କାଳୀକ ।

“ହେ ରାଜାକୁ ଭୁଲିଗଲୁ ! ପ୍ରମତ୍ତ ବାଳକ
 ଏହି ଭୁଲିଲବ ବେଳେ, ସୀତା ଗର୍ଭ ଜାତ ।
 ସ୍ବପ୍ନବେ ହୁମ୍ବର ସୁତ ଘେନି ତାକୁ ଏବେ
 ମାତାସହ ସପତନେ ଏ ମୋ ନବେଦନ ।”
 ଶୁଣିଲେ ରାଜା ତାତ ତବ ପୁତ୍ରବଧୂ
 ଜାନକୀ, ଲଙ୍କାରେ ପଶି ଅନଳେ ନିର୍ଭୟେ
 ନିଜ ଶୁଭ ଚରଣର ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି
 ସମସ୍ତଙ୍କ ସମକ୍ଷରେ, ସେ ବିଷୟେ ଉଲ୍ଲେଖ
 ନାହିଁ ମୋର ଅବଶ୍ୟାସ, ମାତ୍ର ଲଙ୍କାପତି
 ଥିଲା ଅତି ଦୁଷ୍ଟମତି ପ୍ରଜାଏ ସେ ପାଇଁ
 ନ ବରନ୍ତି ତା’ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ସ୍ଥାପନ,
 ଏଣୁ ନିଜ ଚରଣର ବିଶୁଦ୍ଧି ବିଷୟେ
 କରଲେ ବିଶ୍ୱାସ ଜାତ ସେମାନଙ୍କ ମନେ
 ହୁମ୍ବର ଅନ୍ତ ଶିରେ ଧରି ହେ ବଦାନ୍ୟକର !
 ପୁତ୍ରବନ୍ଧା ସୀତାକୁ ମୁଁ ଗ୍ରହଣ ଅନନ୍ତେ ।
 ଏହୁରୂପ ଅଙ୍ଗୀକାର କରନ୍ତେ ଶ୍ରୀରାମ
 ତଦାର ଅଣିଲେ ମୁନି ସୀତାକୁ ଆଶ୍ରୟ,
 ଦେଖି ତାକୁ ମନେ ହେଲା ଅସନ୍ନ କି ଶୂନ୍ୟ
 ରାଜ୍ୟର ତପଃ ସିଦ୍ଧି ମୁଁ ଶୁଣି ପରିଗ୍ରହ ।
 ପରଦିନ ରଘୁମଣି ଏକତ୍ର ଚାଲି
 ସୁରବାସୀ ସକଳଙ୍କୁ, ନବେଦିଲେ ଧୀରେ ।
 କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ଆଶେ ବାଲ୍ୟର ରଖିଲେ ।
 ପ୍ରାୟାଶାଳେ ମହାମୁନି ସୀତାଦେବୀ ସହ
 ପୁତ୍ରକୁ ସୁଦେନ ସଙ୍ଗେ ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ
 ରଘୁପତି ସମ୍ମୁଖରେ, ଦେଖି ହେଲା ପ୍ରତି
 (୧) ସ୍ବରଶୁଦ୍ଧି ସମନ୍ୱିତା ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ସହ
 ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ କିବା ପ୍ରଜାପତି ଦ୍ରୁପଦ ?
 ସମୁଦିତ ପ୍ରଭବନ୍ତ ପ୍ରଭବର ଆଗେ ।

ବସାୟ ବସନ ପିନ୍ଧ ଜନକ ନନ୍ଦନ
 ନିଃବର୍ଣ୍ଣ ନୟନ ସ୍ତ୍ରୀୟ ଚରଣ ଯୁଗଳେ
 ବଳେ ହେଲେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ ସରସ୍ୱଳକୁ
 ଶାନ୍ତରସେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସେହୁ ପବନତାମୟୀ,
 ଦୁଷ୍ଟତା ତାହାଙ୍କୁ କାହିଁ ପାରିବ ବା ବୁଝି?
 ଲୋକମାତା ସ୍ତ୍ରୀତାଙ୍କର ଗମନ ମାର୍ଗରୁ
 ଲୋକମାନେ ନିଜ ଦୃଷ୍ଟି ଦୂଷ୍ଟାର ସଂଧ୍ୟାରେ
 ଠିଆହୋଇ ନିତମୁଖେ ରହଲେ ଦୁଃଖରେ
 ଏକାକେଲେ ଫଳେ ନମ୍ର ଶାଳଧାନ୍ୟ ପରି ।
 ବୃଣାସନେ ବସି ତହିଁ ମହର୍ଷି ବାଲ୍ମୀକି
 ଅଗ୍ନିଦେଲେ ମୈଥୁଲୀଙ୍କି ‘ବସେ ! ସ୍ୱାମୀ ଆଗେ,
 ପବନତା ବିଷୟରେ ନିଜ ଚରିତ୍ରର,
 ସନ୍ଦେହ ମୋଚନ କରି ଜନମାନଙ୍କର ।’
 ବାଲ୍ମୀକି-ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ପାଶୁ ପବନ ସରଳ
 ଘେନି ହୁଏ ସୀତା ସଙ୍ଗ ଆଚମନ ଅନ୍ତେ,
 ସତ୍ୟ ବାକ୍ୟ ସହକାରେ ଭାଷିଲେ ଏମନ୍ତ—
 ବାକ୍ୟ ମନ କର୍ମ ଦ୍ୱାରା ସେବେ ଭ୍ରମେ ସୁଦା
 ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରତି ଅବଶ୍ୟାସ କରି ନାହିଁ କେବେ,
 ତା ହେଲେ “ହେ ଲୋକଧାୟି ଦେବ ବସୁମତେ !
 ଅଗ୍ନି ହେଉ ସ୍ୱ-ଜଠରେ ସ୍ଥାନ ଦେବା ପାଇଁ ।”
 ଏମନ୍ତ ଭାଷନ୍ତେ ସାଧୁ ତକ୍ଷଣେ ତହିଁରେ
 ବାହାର ପଡ଼ିଲା ଏକ ରକ୍ତ ଅଦଭୁତେ,
 ସେ ହିତରୁ ବୈଦ୍ୟୁତକ ଜ୍ୟୋତିରାଶି ପରି
 ଉଦୟ ହୋଇଲା ବିଦ୍ୟା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଣ୍ଡଳ,
 ସେ ପ୍ରଭାପରଧି ମଧ୍ୟେ ମହାମହନାୟା
 ଫଣୀପଣା ମଣ୍ଡଳସ୍ଥ ସିଂହାସନେ ବସି
 ସମୁଦ୍ର ମେଖଳା ପିନ୍ଧି ଦେବା ବସୁଙ୍କର
 ବିଦ୍ୟାମୂର୍ତ୍ତି ଧରି ଆଗେ ହେଲେ ଉପରତା ।
 ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଆଦର ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଦି
 ରହିଥିଲେ ସୀତାସଙ୍ଗ, ଦେବା ବସୁମତୀ

ପଶିଲେ ପାତାଳେ ପହେ ତାଙ୍କୁ କୋଳେ ଧରି
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ବାରବାର ନିଶେଧ ନମାନି ।
 ଲେଉଟାଇ ନଦେବାରୁ ସୀତାଙ୍କୁ ଧରଣୀ
 ମହାବୋଧେ ବାରମଣି ଧରିଲେ କୋଦଣ୍ଡ,
 ଅବଶେଷେ ଲେକରୁ ବ୍ରହ୍ମା ତହିଁ ଅସି
 ନାନାବଧ ଉପଦେଶେ ରାମଙ୍କୁ ବୁଝାଇ,
 ଭବିତବ୍ୟ ଲାଙ୍ଗିବାରୁ କେହୁ ନାହିଁ ବୋଲି
 ତାହାଙ୍କର ଗୁରୁତର ରୋଷ କଲେ ନାଶ ।
 ବଳୁବାଳବଙ୍କୁ ତୋଷି ପକ୍ଷର ଶେଷରେ
 ସରଳି ବିଦାୟ ଦେଇ ଦୁଃଖେ ରାଜାମଣି
 ସୀତାଠାରେ ତାହାଙ୍କର ଥିଲା ଯେଉଁ ସ୍ନେହ
 ପୁତ୍ରଙ୍କର ପ୍ରତି ତାହା ଅପିଲେ ସତତ ।
 ଭରତର ମାତୃଳଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ଦମେ
 ବହୁମୁଖ ଧନ ରତ୍ନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ସହସ୍ର
 ସିନ୍ଧୁଦେଶ ଭରତଙ୍କୁ କରଲେ ପ୍ରଦାନ ।
 ତହିଁ କିଛିକାଳ ଭ୍ରାତ ଗଜପତି କରି
 ଯୁଦ୍ଧେ ଜିଣି ସେ ଦେଶର ଗଜବିମାନଙ୍କୁ
 ଧନୁ ଗଦା ଅସି ଆଦି ବାର ଆଭରଣ
 ସକଳ ଛଡ଼ାଇ ଶେଷେ ଧରାଇଲେ ବାଣ ।
 ଅବଶେଷେ ନିଜ ପୁତ୍ର ତପି, ପୁଷ୍ପଳକୁ
 ରୁଚିର ପୁଷ୍ପଳାବତୀ, ତପଶିଳା ପୁରେ
 ପଥାବଧି ସିଂହାସନେ ବସାଇ ଭରତ
 ଫେରିଲେ ଅଯୋଧ୍ୟାପୁରେ ରାମଙ୍କ ପାଖକୁ ।
 ଏକାଦେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ନିଜ ଉଭୟ ସୁତଙ୍କୁ *
 ରାମ ଆଶ୍ରୟ ଅନୁପାତ୍ରି କଲେ ଅଧୀଶ୍ଵର
 ମନୋହର କାରାପଥ ନଗରରେ ନେଇ;
 ଏହିରୂପ ରାଜାବଣୀ ଦଶରଥ ସୁତେ
 ଭଲ ଭଲ ଗଜପଦେ ବସାଇ ସୁତଙ୍କୁ

ସମାଜରେ ଚମେ ଚମେ ଶ୍ରୀକ ଅତି ଶ୍ରେୟା
 ସ୍ଵାମୀଲେବ ପ୍ରାପ୍ତ ବୃଦ୍ଧା ମାତାମାନଙ୍କର ।
 ଏକାକେ ଅନ୍ତକ ନିଜେ ମୁନବେଶ ଧରି
 ପ୍ରବେଶି ଶ୍ରୀରାମ ପାଶେ, କଲେ ନବେଦନ
 ‘ହେ ରାଜନ ! ତବସହ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନରେ
 ଅଛୁ କିଛି କଥାବାର୍ତ୍ତା କୁହ୍ନାକ ଆଦେଶେ,
 ମାତ୍ର ସେ କାଳରେ ତହିଁ ପ୍ରବେଶିକ ପ୍ରେତ
 ବସନ୍ତିବି ତାରୁ କର ଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଆଗେ ।
 ସ୍ଵଦୁକ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ଦୁଃଖିନୀ ଶ୍ରୀରାମ
 ଆସୁ ପରଚୟ ଦେଇ ନବେଦଲେ କାଳ,
 ବହୁଦିନ ସ୍ଵର୍ଗ ଛାଡ଼ି ରହୁଲଣି ମଉଁସି ।
 ବୁଝାଇ ଆଦେଶ, ସ୍ଵର୍ଗେ କର ଆରୋହଣ ।
 ସେତେବେଳେ ସଞ୍ଜମିତ୍ରୀ ପ୍ରହରା କାର୍ଯ୍ୟରେ
 ରହୁଥିଲେ ଦ୍ଵାରଦେଶେ, ଦେଖିଲେ ଅଭ୍ୟୁତେ
 ମହାବୋଧୀ ରାମକର୍ମ ଦୁର୍ଗାସା ତପସ୍ଵୀ
 ଆଗେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ବସିଲେ ଗମ୍ଭୀରେ,
 “ରାମ ସହ ମୋତେ ଭେଟ କରାଅ ସବୁର
 ନୋହୁଲେ ରାକ୍ଷସ ଶାସେ ହେବ ଶରଣାର
 ଏ ନଗର” ରଖିଲେ ବାକ୍ୟେ ରାତ ହୋଇ
 ବାରମଣି ଅବଗତ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା
 ଦୁଃଖପଣେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ବଧହେବା କଥା
 ବେନି ଆଗେ ଆତମ୍ଭେତେ ଆସି ଅଲକ୍ଷିତେ
 ଭାଙ୍ଗି ଦେଲେ ସେମାନଙ୍କ କପୋତକପନ ।
 ସେ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ରୂପେ ବାର ତହୁଁ
 ସୁଜଳା ସରଯୁଗରେ ତ୍ୟାଗ କଲେ ତନ୍ତୁ
 ପ୍ରତିଜ୍ଞା ପୂରଣ ଲାଗି ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭାଇଙ୍କର ।
 ତରୁଣୀଂଶୁ ବସୁଙ୍କ ସେ ପୁତ୍ରଲ ଏକ ଆଶ
 ସ୍ଵର୍ଗକୁ ଗମନ ଏଣୁ କରନ୍ତେ ସେ ଏବେ
 ଦ୍ଵିପାଦ ଧର୍ମର ପରି ରହୁଲେ ଦୁଃଖରେ
 ପୃଥ୍ଵୀରେ ସୀତାନାଥ ଶିଥିଲ ଭବରେ ।

ବୁଝାବୁଝା ନଗରରେ ବସୁ ଗଜାବୁଝ—
 ବୁଝୁ ନୃପତି କରି, ସତ୍ୟ ପ୍ରିୟଭାଷୀ
 ଲବରୁ ପ୍ରଦାନ କଲେ ଶରାବଗ ବାଜ୍ୟ ।
 ଏକାଦେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଲଳା ପମାପି ରାଜବ
 ପଥାବଧି ଅନଳରୁ ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ କରି
 ବୁଲିଲେ ଭାଇଙ୍କ ସହ ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ,
 ଘରଦ୍ୱାର ମାୟା ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରଭୁଭବ କରେ
 ତାଙ୍କ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଘର ସମଗ୍ର ଅପୋଧା ।
 ସମ୍ପଦେ ବସଦେ ପାତ୍ରା ପେଡେ ପ୍ରିୟଭାଷୀ,
 ରାଜସ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଅତି ଗମିଲେ ସଙ୍ଗତେ,
 ତାହା ଦେଖି ପ୍ରଜାକୁଳ କାନ୍ଦିଲେ ବକରେ
 କଦମ୍ବ ମୁକୁଳସୁଳ ଅଶ୍ରୁବନ୍ଧୁ ତେଜ ।
 ତାଙ୍କ ପଛେ ପାଉଁଶରେ ପେ ସକଳ ଜନ
 ସେମାନଙ୍କ ଦୁରାଶାକୁ ସ୍ବର୍ଗ ଅଗ୍ରଭାଷଣେ
 ସୋପାନ ସମାନ କରି ସରପୁ ନଦୀରୁ,
 ରକତ ବସନ ରାମ ମହାପାତ୍ରା ଲଗି
 ଦେବୁଣୁ ଆଗତ ରଥେ କଲେ ଅଗ୍ରଭାଷଣ ।
 ପଶିଲେ ସରତେ ଲେଖେ ପୁଞ୍ଜପୁଞ୍ଜ ହୋଇ
 ଗାୟମାନେ ଜଳେ ପଶି ପହଞ୍ଚିଲେ ପର,
 ସେ ଦିନୁ ଏ ସୁପଦିନ ଗର୍ବ ସବୁମତେ
 ‘ଗୋ ତରଣ’ ନାମେ ରକେ ହୋଇଛୁ ବନ୍ଧ୍ୟାତ
 ଦେବଅଂଶେ ଜାତ ପେଡେ ସୁଗ୍ରୀବାଦି ବାରେ
 ନିଜ ନିଜ ମୁର୍ତ୍ତି ଧରି ପ୍ରବେଶନ୍ତେ ଆସି
 ରଜିଲେ ଦ୍ବିଗାୟୁ ସ୍ବର୍ଗ ରଘୁକୁଳ ଭିତ୍ତି
 ଦେବଭବ ପ୍ରାପ୍ତ ସବୁ ପୌରଗଣ ପାଇଁ ।
 ରାବଣକୁ ବଧ ରଣେ ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧୁ,
 ହନୁମାନ, ବିଶ୍ବକ୍ଷଣ, ଉଭୟ ବାଉଁ
 ନିଜର ଅସ୍ତ୍ର ମହାଶୂର୍ଯ୍ୟସ୍ତ୍ର ପର,
 ଦକ୍ଷିଣ ଉତ୍ତର ଦୁଇ ଗିରି ଶିରେ ପୋଇ,
 ସ୍ବମୁର୍ତ୍ତି ଗ୍ରହଣେ ପୁଣି ଦେବ ଭାବପ୍ରାପ୍ତ ।

ଶୋଭଣ ସର୍ଗ

କରନ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ତେ କୌଶଲ୍ୟାତନୟ
ଲବ ଅତି ଅନ୍ୟ ସପ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟବର୍ଣ୍ଣୀ ବାରେ
ରଘୁକୁଳ ପ୍ରଚଳିତ ଶକ୍ତି ଅନୁପାୟୀ
ବୟସରେ ବଡ଼ ପୁଣି ଗୁଣରେ ଗରିଷ୍ଠ
କୁଶକୁ ସେ ସିଂହାସନେ ବସାଇଲେ ନେଇ ।
ପାଳିଲେ ସେ ପାତ୍ରା ରାଜ୍ୟ ଅତି ପତନରେ,
ସେହି ବାନ୍ଧି କଲେ ବୀର କୃଷିର ଉଲଟି,
ଧରିଲେ ଅରଣ୍ୟ ଦ୍ରୁପଦୀ, ପାଳିଲେ ଗୋକୁଳ,
ବିବିଧ ସତ୍ତ୍ୱକାର୍ଯ୍ୟ କରି ଏରୂପେ ସୁଦ୍ୟୟେ
ପ୍ରଜାକୁ ରଖିଲେ ସୁଖେ, ଦେଇଣ ସୁଖିଣୀ ।
ସିନ୍ଧୁ ପଥା ତଟଭୂମି ନକରେ ଲଘନ
ନିଜ ଦେଶ ସୀମା କେରେ ନ ଦେଇଲେ କେହି ।
ଜନ୍ମିଥିଲେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଶୂରପାଣ ନେଇ
ଦଶରଥ ସୁତମାନେ, ସେମାନଙ୍କଠାରୁ
କୁଶଅତି ରଘୁବାରେ ଲଭିଲେ ଜନମ,
ଏଣୁ ଗୁଣବନ୍ତ ନିଜ ପିତାଙ୍କ ପରାଏ
ଦାନ ଧର୍ମ ପରାୟଣ ହୋଇଲେ ସବଲେ ।
ସୁବିଖ୍ୟାତ ସନାତନ ସାମବେଦୁଁ ଜାତି
ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶୀଙ୍କ ବଶ ପର ସେମାନଙ୍କ କୁଳ
ଅଷ୍ଟଭୂଜ ହୋଇ କ୍ରମେ ହୋଇଲେ ବିସ୍ତୃତ ।
ଏଥୁ ଅନନ୍ତର ଦିନେ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର ବେଳେ
ଶୟନ ମନ୍ଦିରେ ସଙ୍ଗେ ଥିଲେ ଅଚେତନ
ନିଦ୍ରାଦେବାଙ୍କର ସ୍ନିଗ୍ଧ ସୁଦୋମଳ ଅଙ୍ଗେ,
ସ୍ଥାନ ତେଜେ ଜଡ଼ିଥିଲା ସେ ଘରେ ପ୍ରାୟସ,
କେବଳ ଜାଗ୍ରତ ଥିଲେ କୁଶ ନରମଣି,
ସେକାଳେ ଅତିକ୍ରା ଏକ ନାଗ ଆଚମ୍ବିତେ
ଅସି, ତାହାଙ୍କର ହେଲା ନୟନ ଅତିସ୍ଥ ।
ସାଧୁମାନଙ୍କର ବଳୁ, ଇନ୍ଦ୍ର ପରାକ୍ରମୀ,

ଚକ୍ରାନ୍ତୀ, ବାଳକ ପ୍ରିୟ ବୁଣଙ୍କ ଶ୍ରମରେ
 ତହୁଁ ସେହି ବାଳାମଣି କରପଦ୍ମ ଯୋଡ଼ି
 ଉତ୍ତାରାଇ ‘ଅପଣଙ୍କ ଜୟହେଉ ବୋଲି’ ।
 ଶ୍ରୀମାତା ପଥା ଦର୍ପଣରେ କରଇ ପ୍ରବେଶ
 ଦେଖନ ଚମଣୀ ଗୁହେ, କବାଟ ନ ଫେଡ଼ି
 ଉପନୀତ ହେବା ଦେଖି ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ସ୍ୱତ,
 ବିସ୍ମୟେ ଚକ୍ରତେ ବାର ଶଯ୍ୟା ପରିତ୍ୟାଗି
 ମୁଦୁସ୍ତରେ ସେ ବାଳାକୁ କହୁଲେ ଏସନ—
 କବାଟ ପଛର ପରି ଅଛି ଅଗ୍ନିଲତ,
 ନ ଫିଟାଇ ସେ କବାଟ ଆଗୋ କରନନେ !
 କେମନ୍ତେ ପଶିଲ ଏହି ମନ୍ଦର ମଧ୍ୟରେ ?
 ହେଉ ନାହିଁ ଅନୁମାନ ଭ୍ରମରୂପ ଦେଖି
 ତପସ୍ୟା ପ୍ରଭାବେ ଏସ୍ତ ପଶିଅଛି ବୋଲି,
 ଯେଣୁ ଶୋକ ଦୁଃଖ ଚକ୍ର ପରିସାର ଗୁପ୍ତେ
 ସ୍ପଷ୍ଟ ବାରି ହେଉଅଛି ଭ୍ରମର ଆକାରୁ ।
 ବିପତ୍ତି କଦନ ଦେଖି ମନେ ହୁଏ ପ୍ରତେ
 ସତେକ ଶିଶିର ସିନ୍ଧୁ ନବ କମଳମା
 ଲଭିଛି ବିକଳ୍ପି ଶ୍ରବ ହୁମ ବିହଙ୍ଗାଳେ ?
 କହୁକି କିଏ ଭୁମ୍ଭେ ? କାହାର କନିଦା ?
 କପାଇଁ ବା ମୋ ପାଶକୁ ଆସିବ ରାତ୍ରେ ?
 ଦୁହନ୍ତି ଲଭୟି ଦାସ କେବେ ରଘୁସୁତେ,
 ନ ହୁଅନ୍ତି ପରନାଥ, ଏ କଥାକୁ ଶ୍ରବ
 ମୋ ସହ ଲଳନେ ! ସୁଖେ କର ସମ୍ଭାଷଣ ।”
 ଉତ୍ତରଲେ ବିପାଦିନୀ ବାଣୀକଣା ସ୍ୱରେ ।
 ଶୁଣ ହେ ନରେନ୍ଦ୍ରମଣି ! ମୋ ଦୁଃଖର କଥା,
 “ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅସୋଧାୟୀ ରାତ୍ରେ ମଧ୍ୟରେ,
 ସୁପଣ ଗୌରବ ସେହୁ ଦେବଲେକେ ସ୍ୱପ୍ନା
 ଉତ୍କଳ ମନ୍ତ୍ରକ ତାର ଟେକିଥିଲା ଦମ୍ଭେ,
 କଣ୍ଠକଦଳୀୟା ସେହି ମହାନଗରର
 ଅଧିପାଣୀ ଦେବା ମୁହିଁ ସକଳ କାଳରେ

ବନ୍ଦିତା ମୁଁ ସବଲେକେ ମୋ ସୁତଙ୍କ ତେଜେ ।
 ବାସନ୍ତ ସେନ୍ଦ୍ରରେ ମହି ତୁମ୍ଭ ପିତାଙ୍କର
 ମୋର ଅଧିବାସୀମାନେ ଗଲେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ,
 ଏବେ ମୁହିଁ ସ୍ବାମୀଛାନ୍ଦା ଅନାଥନା ହୋଇ
 ରହିଅଛି ଶୂନ୍ୟପୁରେ ଏକାକୀ ଦୁଃଖରେ ।
 ଅତି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ତୁମ୍ଭେ ନ୍ୟାୟପରାୟଣ
 ସୁବିଧାପାତ ସୂର୍ଯ୍ୟବିଶେ ଜନ୍ମିଛ ନୃମଣି !
 ତୁମ୍ଭପରି ପାଇଁ ପାଇଁ ଧରଣୀଭିତ୍ତିର
 ଲଭୁଛି ମୁଁ ଦେଖ ଏହି ଶୋଚନୀୟ ଦଶା !
 କି କହିବ ଥିଲି ମୁହିଁ ପୁତ୍ରେ ରାଜେନ୍ଦ୍ରାଣୀ,
 ମହାମନା ସବ ମୋର ନରପତିଙ୍କର
 ବୀରତ୍ବ ପ୍ରଭବେ ପୁଣି ଅତୁଳ ଶାଶ୍ବତେ
 ଜଗତ ପ୍ରବେଶ ମୋର ଯେ ସାବେତପୁର
 ଅଳଙ୍କାର ଅବତେଲେ କରୁଥିଲୁ ତୁ
 ପଣ୍ଡିତମଣ୍ଡିତ ଏବେ ସେ ମହା ନରାୟ
 ପରିଣତ ହୋଇଅଛି ଭାଷଣଶୃଙ୍ଗାରେ !
 ଶତ ଶତ ଅଞ୍ଜଳିକା ସୁନ୍ଦର ଦେଉଳ
 ଭାଙ୍ଗି, ଭୁତଳରେ ପଡ଼ି, ସର୍ଜ୍ଜନା କରନ୍ତି
 ଗିରିବର ପରି ଉଚ୍ଚ ମୁଖିକାର ପ୍ରସ୍ତ,
 ବରଷା ପାଣିରେ ଭଜି ଫାଳ ଫାଳ ଫାଟି
 କାହିଁ ଦୀର୍ଘ କାନ୍ଥଗେଣୀ ଇତସ୍ତତ ହୋଇ
 ପଡ଼ି ଦିଶୁଅଛି ଦୁର୍ଭାଗିନୀ ହୃଦୟ ପରି ।
 ଅସ୍ତାତଳେ ପ୍ରଭାତର ଲାଜ ହେବାବେଳେ
 ପବନରେ ଛିଲୁଛନ୍ତି ମେଘମଣ୍ଡଳରେ
 ଯେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ ପ୍ରଦୋଷର
 ଲଭୁଅଛି ଆଜି ମୁହିଁ ସେ ସ୍ଥାନ ଦଶାରୁ ।
 ମଞ୍ଜୁଳ ମଧୁରନାଦ ବଳା ପିନ୍ଧି ଯହିଁ
 ଅଭିସାରକାଏ ରଙ୍ଗେ ରଜନୀ ସମୟେ
 ନିର୍ଭୟେ ବଚରୁଥିଲେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମାନସେ,
 ଏବେ ସେହି ସୁପ୍ରଶସ୍ତ ରମ୍ୟ ରାଜମାଣି

ଅମଙ୍ଗଳ କର୍ଣ୍ଣକଟେ, ବିକଟ ଚକ୍ରାରେ
 ନିଜ ମୁଖବଦ୍ଧି ତେଜେ ଶବ ଖୋଜି ଖୋଜି
 ଏଣେତେଣେ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଦୁରନ୍ତ ଶୂନ୍ୟାଳେ ।
 ଆହା କି ଦୁଃଖର କଥା ! ମହାଲୀମାନଙ୍କ
 ହାତେ ଅସ୍ଥାଳିତ ହୋଇ ସେ ସରସୀ ଜଳ
 ବାଜୁଥିଲା ମୃଦଙ୍ଗର ସମ ମଞ୍ଜୁଘୋଷେ,
 ଏବେ ସେ ସଲଲଗୁଣି ସରମାନଙ୍କର
 ଅରଣ୍ୟମହୁଷଙ୍ଗର ଶୂଙ୍ଗାହତ ହୋଇ
 ଅବରତ କରୁଅଛୁ କଳିଣ ଶବଦ ।
 ହେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ! ମନୋହର ଗୃହ କେଶାବଳ
 ଯେତେ ତହିଁ ଥିଲେ ପୃଷ୍ଠେ ବନଅନଳରେ
 ସେମାନଙ୍କ ପୁତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଦଗ୍ଧ ହେଉଁ, ଏବେ
 ବିକଟ ଶବୁନିପତ୍ତି ଦିଶନ୍ତି ବିକର୍ଣ୍ଣ ।
 ବାସସ୍ତମ୍ଭ ଭଞ୍ଜିବାରୁ ତାହାର ଅସ୍ତବେ
 ନିରାଶୟେ ରହି ରହି ବୃକ୍ଷ ଶାଖାପରେ
 ବନ୍ୟଶିଖିସହ ମିଶି ହେଲେଣି ବଣୁଆଁ,
 ଲଳ ନାମାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ କରତାଳି ଶୁଣି
 ନାଚୁଥିଲେ ଭଲ ଭଲ ଯେହୁ ବଢ଼ିତୋଳି,
 ସେ କିପରି ନାଚିବେ ଆଉ ? ମୃଦଙ୍ଗର ଧ୍ବନି
 ନବଘନ ଗର୍ଜନକୁ ପରାବର ହେଲେ
 ଉଠୁ ନାହିଁ ଏବେ ଯେଣୁ ନବ ନବ ତାନେ
 ସଦ୍ୟ ଅଲକ୍ଷକରସ-ରଞ୍ଜିତ ଚରଣେ
 ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଦରଖି ଅନନ୍ଦେ ବାଳାଏ
 ଉଠୁଥିଲେ ସେ ସୋପାନେ ରକ୍ତଲିପ୍ତପଦେ,
 ଏବେ ତୁ ମୁଖ ମାରି ଶାର୍ଦୂଳ ନିକର
 ବୁଲୁଛନ୍ତି ନରମଣି ! ନିର୍ଭୟ ହୃଦୟେ ।
 ଦକ୍ଷ ଶିଳ୍ପକାର ପୋରେ କୌଶଳେ ନିର୍ମିତା—
 ହସ୍ତିନାର ପ୍ରେମଦତ୍ତ ମୁଣାଳ ଖଣ୍ଡକୁ
 ନିଜ ପୋତହସ୍ତେ ଧରି କମଳବାନନେ
 ଖାଉଥିଲା ପ୍ରେମେ ଯାହା ପ୍ରମଦ୍‌ମାତଙ୍ଗ,

ପ୍ରକୃତ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ଭବ ଏବେ ସେ ଚନ୍ଦ୍ର,
 ବନରୁଣ ରକ୍ତଲମ୍ବ ବୃଷିତ କେଶରୀ
 ହାବୋଡ଼ି ତାହାର ଆଗେ, କାମୋଡ଼ି ଦନ୍ତରେ
 କମଳୟ କୁମ୍ଭମାନ ବିଦାର ନଖରେ,
 କରୁଛନ୍ତି ସଦାବେଳେ ନୃପ ! ଛିଲଛିଲ ।
 କରନ୍ତାମାନଙ୍କ ରମ୍ୟ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ପ୍ରସ୍ତେ,
 ଅପରୂପ ନାରୀରୂପ ଶୋଭୁଥିଲା ପାହା,
 ଧୂଳରେ ଧୂଷର ହୋଇ ଏବେ ସେ ସକଳ
 ରହୁଅଛି ନିଜ ସ୍ଥାନେ ଶୁଦ୍ଧାନ ହୋଇଣ,
 ଭୟାନକ ବିଷଧର ସର୍ପର ଖୋଳପା
 ହୋଇଛି ତାହାଙ୍କ ସ୍ତନ ଅବରଣ ବସ୍ତ୍ର !
 ଆଗେ ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟିମାନ ବିମଳ କାନ୍ତରେ
 ଦୃଷ୍ଟାରଖଣ୍ଡର ପରି ଦଶୁଥିଲା ଦୂରୁ,
 ଏବେ ପ୍ରାଚୀନକୁ ରକ୍ତ ଦୁଶାନ୍ତରମାଳେ
 ଦିଶନ୍ତି ସରୁଜକର୍ଣ୍ଣ, ପୁଣିମାରେ ପୁଷ୍ପା
 ସମୁଦ୍ଭୁଜ ଚନ୍ଦ୍ରମାର ମନୋହର କର
 ପୃଷ୍ଠପରି ତହିଁ ଆଉ ନ ଦୃଶ୍ୟ ବିମୁଦ ।
 ହାୟରେ ବାଳାଏ ଯହିଁ ସଦୟ ଭବରେ
 ଗ୍ୟାମଳ ପଲ୍ଲବଯୁକ୍ତ ପୁଷ୍ପିତା ଲତାର
 ଦ୍ରୁଆଇଁ କୋମଳ ଶାଖା, ତୋଡ଼ୁଥିଲେ ଫୁଲ
 ମୋର ସେ ଉଦ୍ୟାନଲତା ଏବେ ହେ ବାରେନ୍ଦ୍ର,
 ବାନର, ବାନନଚର ଫୁଲିନୀଙ୍କ ଶୋରେ
 ବିଦଳିତ ହେଉଅଛି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭବରେ ।
 ଯେ ରମ୍ୟ ଗବାକ୍ଷରୂପ ପ୍ରସାପ ମାଳାରେ
 ଅଲେକିତ ହେଉଥିଲା ନିତ୍ୟ ରଜନରେ,
 ବନଜ ବଦନ ଥୋଇ ଲଳନାଏ ଯହିଁ
 ଦ୍ଵିଗୁଣେ ବଡ଼ାଉଥିଲେ ପାହାର ଶିଖରୀ,
 ସେ ଜାନକମାନଙ୍କର ଆସ୍ତରଣରୂପେ
 (ଦହ ହେଉଅଛି ହୁଦ କହୁକା ପାଇଁକ !)
 ମୃଦୁବାତେ ଦୋହଲୁଛି ମାକତସା ଜାଲ ।

ସୁରଭତ ଧୁମରାଶି ମନ ମୁଗୁକର
 ଉଠୁଥିଲା ପୁଣେ ସହିଁ କିମ୍ବ ମହକାର
 ବୁଲିଲ କାନ୍ତିକି ନନ୍ଦ ସୁର ସୋପାନର,
 ଏବେ ଆଉ ତଳେ ତାହା ବୁଲିବା ବାହାର ।
 ପୂଜା ଉପହାର ହସ୍ତେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ
 ହରିନାମ ଜପି ଜପି ଗୁଣୁଗୁଣୁ ସ୍ଵରେ
 ଧାର୍ମିକ ନକର ଆଉ ପବନ ସଲିଳା
 ସରସକୁ ସ୍ନାନ ପାଇଁ ନ ଯାନ୍ତି ପ୍ରଭୁକୁଁ,
 ସ୍ନାନକାଳେ ସୁରଭତ ତେଲ ଚୁର୍ଣ୍ଣାଦିରେ
 ବାସି ଯାଉଥିଲା ଯାହା ତଟ ଜଳରାଶି,
 ଗହଗହ ହେଉଥିଲା ସଦାବେଳେ ଯାହା
 ମୋର ପ୍ରିୟ ସ୍ନାନଶୀଳ ନାଗରୀକ ଦଳେ
 ସେ ସରସ ଜଳରାଶି ଦଣ୍ଡପତ୍ର ଶୂନ୍ୟ,
 ନାହିଁ ମାନବର ଚିତ୍ତ ନାହିଁ ସେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ,
 ଶୂନ୍ୟ ବେତ ସୁହରାବ କେବଳ ତଟରେ
 ଦେଖି ହେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ! ଏବେ ଫାଟିଯାଏ ହଠାତ୍ ।
 ଏଣୁ ନିବେଦନ ଶେଷେ ହେ ବାରେନ୍ଦ୍ରମଣି !
 ମୋ ପ୍ରତି ସୁଦୟା ବହି, ତୁମ୍ଭ ପିତା ଯଥା
 ମନୁଷ୍ୟ ଦେହକୁ ଛାଡ଼ି ଦିବ୍ୟରୂପ ବହି
 ବିଜେ କଲେ ବିଷ୍ଣୁଲେଖେ, ସେହିପରି ତୁମ୍ଭେ
 ଅସ ବୁଝାବୁଝା ଛାଡ଼ି ମୋର ରମ୍ୟପୁରେ,
 ମୁଁ ଅଟେ ତୁମ୍ଭର ଭୂପ । କୁଳରାଜଧାନୀ ।”
 ‘ତଥାସ୍ତୁ’ ଉଚ୍ଚାର ତହିଁ ରଘୁଶେଷ କୁଣ୍ଡ
 ଘେନନ୍ତେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲମନେ ତାହାଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ତିନା
 ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହେଲେ ଅନୁହିତା ।
 ଶୟନରୁ ଉଠି ଏଣେ ନରପତି ପ୍ରାଭୁ
 କହିଲେ ମନ୍ଦୀର ଆଗେ ଏ ଅଭୂତ କଥା ।
 କୁଳରାଜଧାନୀ ନିଜେ ବରଜନ୍ତୁ ବୋଲି
 ସଚିବ ସହୃଦେ ସବୁ ଶୋରଜନ ମିଳି
 ମହାନଦେ କଲେ ତାଙ୍କ ଚରଣ ବଦନା ।

ବୁଝାବଟା ନିଶ୍ଚୟକୁ ବୁଝି ନରବର
 ତଦନ୍ତରେ ସଦୃଶାନ୍ତରେ ସମର୍ପି ସାନନ୍ଦେ,
 ଶୁଭ ଅନୁକୂଳ ଯୋଗେ ଗମିଲେ ଉଚ୍ଛ୍ଲାସେ
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ଅପୋଧା ମୁଖେ, ସଙ୍ଗତରେ ଘେନି
 ଅନ୍ତଃପୁର ବହାରଣୀ ମହଳାମାନକୁ
 ରାଜଭକ୍ତ ପ୍ରଜାବୃନ୍ଦେ, ପାନ୍ଥମିତ ଆଦି
 ବାହାରଲେ ଚତୁରଙ୍ଗ ସହିତ ବାହନୀ
 ତାହାଙ୍କର ସଙ୍ଗତରେ ବନଗିରି ପର
 ମେଘମାଳ ବାସୁ ସଙ୍ଗେ ଗୋଦାଏ ପେସନ ।
 ଏରୂପେ ବସୁଳପାଠ ବହୁସ୍ଥାନ ବ୍ୟାପୀ
 ଗମନ୍ତେ ଅପୋଧା ମୁଖେ, ଦେଖି ହେଲ ପ୍ରତେ
 ସତେ କି ସେ ରାଜଧାନୀ ମନ୍ଦିର ଗଡ଼ରେ
 ସ୍ଵଦିବ୍ୟ ସହୃଦରେ ପାଉଅଛି ଗୁଲ୍ ।
 ରାଜିଲେ ସ୍ୟନ୍ଦନରାଜ ଶୁଭରୂପେ ତହିଁ,
 ମହାବାୟୁ ଗଜଗଣ ଅମାୟ ସହୃଦ
 ବହାର ଶୈଳର ସହ ହେଲେ ଉପମିତ,
 ପୃଷ୍ଠିତ ମଞ୍ଜୁଳ କେଳି ଉପବନ ପର
 ଶୋଭିଲେ ପତାକାଶ୍ରେଣୀ ବଦଧ ବର୍ଣ୍ଣରେ,
 ସମୀର ତରଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗେ ଦୋହଲ ଦୋହଲ ।
 କିନ୍ତେ ହେଉଥିଲେ ଆଗେ ନରମଣି ବୁଝି,
 ଅମଳ ଧବଳ କାନ୍ତ ଶ୍ଵେତ ଛନ୍ଦବର
 ଶୋଭା ପାଉଥିଲା ଶିରେ, ଗୁଲ୍ଥିଲେ ପଛେ
 ବସୁଳ ବାହନୀ ରଙ୍ଗେ, ଦେଖି ହେଲ ପ୍ରତେ
 ନବବାଦିତ ପୁଣିମାର ଚନ୍ଦ୍ରବିମ୍ବଲକ୍ଷି
 ଧାଉଁଥିଲା ସତେ କବା ସାଗର ତରଙ୍ଗ ।
 ଧରଣୀ ତଳକୁ ତାଙ୍କି ସୈନ୍ୟ ଧୁଳିଗଣି
 ଘୋଷି ନରେ ଜନ୍ମାଭିଳାଷ ଅନ୍ତରେ ଏ ଶ୍ରବ
 ବୁଝିଲେ ବାରଦର୍ପି ନ ସହ କି ମନ୍ତ୍ରୀ
 ଧରା ଛଡ଼ି ଅକାଶରେ କଲେ ଅଧିଷ୍ଠାନ ।
 କେତେ ସେନା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୁଲିଲେ ତାଙ୍କର,

କେତେ ବା ରହିଲେ ପାଶ୍ବେ, କେତେ ପଛେ ପଛେ
 ଯାଉଥିଲେ ପରସ୍ପରେ ଗଳ୍ପମୋଦେ ମାତ,
 ଅରଣ୍ୟ ସରଣି ପୂର ବହୁଦୂର ଯାଏ
 ବ୍ୟପିଥିଲେ ସେନାମାନେ, ପହଁ ଦେଖି ଦେଲେ
 ବିଶୁଥିଲ ସେନେ ଡାହା ଭରଥିଲ ପର ।
 ହସ୍ତିକର ମଦନରେ ବର୍ଦ୍ଧମାଳୁ ହୋଇ
 ନୃପକ ଗନ୍ତବ୍ୟମାର୍ଗ ଅଶ୍ବଶୁଭାତେ
 ଧୂଳିହୋଇ, ବାୟୁପୋଗେ ଉଡ଼ିଲ ଗଗନେ ।
 ଏରୂପେ ସେ ଛନ୍ଦପଥ ମାର୍ଗ ଅନ୍ତର୍ମି
 ବନ୍ଧ୍ୟାଗିରି ତଟଭୂମେ ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ,
 ସେ ଗିରିର ନିତମ୍ବରେ ପଥ ଖୋଜି ଖୋଜି
 ବଣା ହୋଇଗଲେ ସବେ ନ ପାଇ ସରଣି,
 ବିପୁଳ ବାହୁନା ଖେଦେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ
 ଏକଦିରେ ରୁଣ୍ଡହେଇ ଲତାଗୁଳୁ ଦଳ
 ବିଷମ ଗହନେ ଶରେ କମ୍ପାଇଲେ ସଖେ
 ମହାଭୟେ ଗିରିବାସୀ ପ୍ରାଣୀନବହୁ,
 ଅଶ୍ବମାନଙ୍କର ହେଷା, ହସ୍ତିର ଗର୍ଜନ,
 ରାମନାଥ ଭୋଲସ୍ବରେ ଭୁଷୁଧାନ ମିଶି
 ଘୋର ପ୍ରତ୍ୟୁନ ପୋଗେ ସେ ମହାଶବଦ
 ଅତି ପ୍ରସ୍ଥୁଳତା ଭଳି ଘନଘୋଷସମ
 ଶୁଭିଲ ଶ୍ରବଣକଳ, ମନେ ହେଲ ପ୍ରତେ
 ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ଭର ନ ପାରିବ ସହ
 ବକଳରେ ଗିରିବର ଦେଉଅଛି ତରା
 ଅସମ୍ଭାଳେ ? ଅସମ୍ଭାଳେ ନର୍ମଦା ପ୍ରବାହେ
 (୧) ଧୂଆଁ ଧାରେ ସେସନ ସେ କରଇ ଗର୍ଜନ ।
 ମାର୍ଗ ନିରୂପଣ କରି ଅଲକ୍ଷଣ ପରେ
 ଶୁଭିଲେ ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥେ ପୁଣି ନରମଣି ।
 ଦଶିଲ ଲେହନବର୍ଣ୍ଣ ରଥଚକ୍ରବର୍ତ୍ତ

ସେ ଶୈଳର ଦିବ୍ୟତ ଗୌରବ ରଙ୍ଗରେ ।
 ଗୌରବର ତଟସ୍ୱରା, ଶ୍ରୀକ୍ଷଣ ଦର୍ଶନ
 ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ଦତ୍ତ ଉପହାରଗଣ
 ସମାଦରେ ଗ୍ରହ ତତ୍ତ୍ୱ ବାରେନ୍ଦ୍ର ଦେଶରୀ
 କିଛିକାଳେ କଲେ ବିଦ୍ୟା ଶୈଳ ଅବସ୍ଥା ।
 ତତ୍ତ୍ୱ ଗଙ୍ଗା ଲଘିବାଦ୍ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସମସ୍ତେ
 ପୋଡ଼ି ପୋଡ଼ି କରି ହାତୀ ଜଳରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ
 ବାଜିଲେ କୌଶଳେ ସେହି, ଏଣୁ ବାଧା ପାର
 ପୁରୁଷୀ ଭଗୀରଥୀ ସ୍ତୋତ ବାଧାପାର
 ସେ କାଳରେ ହୋଇଗଲା ପଣ୍ଡିତ ବାହନୀ ।
 ନଦୀ ପାର ହେବାକାଳେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ବାହନୀ,
 କଳରବେ ହଂସମାଳ ଚଞ୍ଚଳ ପକ୍ଷରେ
 ଉଡ଼ିଲେ ଗଗନ ପରେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ,
 ଦେଖି ହେଉଥିଲା ମନେ ସତେକ୍ଷ ଗଗନ
 ବିସ୍ମୟିତ ନରେଶକୁ ଧବଳ ଗୁମରେ ।
 ମହର୍ଷି କପିଳ କୋପେ ହୋଇ ଭୟାବୁତ
 ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ପିତୃଗଣ ପେଶି ଜାହାବାର
 ପଦମ୍ବ ସଲିଳ ସ୍ପର୍ଶେ ଲଭିଥିଲେ ମୁକ୍ତି,
 ପୁଣ୍ୟତୋୟା ସେ ଗଙ୍ଗାକୁ ବିଶୋଭିତ କରି
 ତୋଷ କଲପରି ମଣି, ଭକ୍ତିରେ ପ୍ରଣମି
 ସୈନ୍ୟସବୁ ନିଜପଥେ ହେଲେ ଅଗ୍ରସର ।
 ଏହିରୂପେ କିଛିଦିନ ଗମି ଅବଶେଷେ
 ପ୍ରବେଶିଲେ ଶୂର ସେହି ସରପୁ ତଟରେ
 ଯହିଁ ଯଜ୍ଞରତ ପୂର୍ବ ରଘୁବାରଙ୍କର
 ବେଦୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଯୁଗ ଶୋଭେ ଶତ ଶତ ।
 ଉପବନମାନଙ୍କର ଶୀତଳ ପବନ
 ସେବାଳେ ଦୋଳାଇ ଧୀରେ ବୁଝିଥିବ ଶାଖା ।
 ସରପୁର ମୁଦୁଗାତମାଳେ ନାଚ ନାଚ
 ନବ ନରେଶକୁ ଆସି କଲା ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ।
 ଅରକୁଳବିମର୍ଦ୍ଦନ, ସୁକୁଳ କେତନ

ଅସୀସୁ ରକ୍ଷକ ତହିଁ କଳଶାଳୀ ବୁଣ
 ସ୍ଥାପିଲେ ନଗରପାଶେ ବହୁତ ବଧାଜେ
 ଚକ୍ରଧରୀକା କାନ୍ତ ବାହନ ନିକର ।
 ଜଳ ବରଷଣେ ନବ ଜଳଦ ଯେସନ
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଧରଣୀକୁ ସାଜେ ନବବେଶେ
 କିଅଳାଇ ଶୂନ୍ୟପଥ ତରୁଳତା ଅତି,
 ଦେସନ ଶିଳୀଏ ମିଳି ପ୍ରବୁଦ ଅଦେଶେ
 ଠୁଳକର ସପାଞ୍ଚୋଗ୍ୟ ଉପାଦାନମାନ
 ବଗ୍ନ ଅବଶେଷ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ ପୁରକୁ
 ନୂଆବେ ଆଉ ଥରେ ଗଢ଼ିଲେ ଚକ୍ରଲେ ।
 ଯଥାବିଧି ନରମଣି ଉପବାସ ଅନ୍ତେ
 ଅସୀସୁମାନଙ୍କ ସହ କେଦୋଳ ମତରେ
 ପ୍ରଶସ୍ତ ପ୍ରତିମାଶୋଭା, ଅଟ୍ଟାଳମଣ୍ଡିତ
 ଅପୋଧାୟାକୁ ଆରାଧ୍ୟଲେ ସୁପବିତ୍ରମନେ ।
 ପ୍ରଣୟିନୀ ହୃଦେ ଯଥା ପଶଇ ପ୍ରେମିକ,
 ପ୍ରବେଶିଲେ କୁଣ୍ଡଳ ତଥା ଗୁଡ଼ଭବନରେ
 ସାମନ୍ତ ଅମାତ୍ୟ ଆଦି ସକଳ ଲୋକଙ୍କୁ
 ସପାଞ୍ଚୋଗ୍ୟ ବାସଗୃହେ ନିବେଶି ସଦୟେ
 ବଢ଼ାଇଲେ ସେମାନଙ୍କ ବଶର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ।
 ପୁରରୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରମ୍ୟ ଶାଳମାନଙ୍କରେ
 ବାନ୍ଧିଲେ ରକ୍ଷକେ ନେଇ ଯେତେ ହାତୀ ଘୋଡ଼ା,
 ଗାଈକୁ ଗୁହାଳଘରେ, ଛେଳକୁ କୋଠିରେ,
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଶୁ ପକ୍ଷୀକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ।
 ନାନାବିଧ ପଶ୍ୟଜାଳେ ହେଲା ସୁଶୋଭିତ
 ଅଳଙ୍କାରଲେ ସେ ନଗର, ରହେ ଧନୁଷ୍ଟଳ
 ମାର୍ଗ ଦୁଇପାରୁଣର ବିପଣୀନକରେ
 ଚିଶିଳ ରୁଚରତର, ସଦାଜୀବୁଦୟ
 ଅଳଙ୍କାରେ ବିମଣ୍ଡିତା କନିଷ୍ଠା ପରାଏ ।
 ଏହିରୂପେ ଶିବମନ୍ଦ ପ୍ରିୟ ଗଜଧାନୀ
 ନିହିତ ପୁରର ଶୋଭା, ତହିଁ ରହି କୁଣ୍ଡ

ଇନ୍ଦ୍ରକୁ ବୁଦ୍ଧେରତ୍ନକୁ ନଗଣିଲେ ମନେ ।
 ଏଥୁପରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକାଳ
 ଶେନ ସମାଦରେ ଅଙ୍ଗେ ଜରି ଉଦ୍‌ଭୟଃ
 ପାଣ୍ଡୁର ଉରଜେ ଖଞ୍ଜି ରତ୍ନହାରାବଳୀ
 ସୁଖୀନ ବସନ ପିନ୍ଧି ବଚନ ରୁଚିରେ
 ଅଙ୍ଗନାଏ, ହରିନେଲେ କୁଶଭୂଷ ମନ
 ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରୁ ଫେରି ଏକାଳେ ମିତ୍ରର
 ଚଳିଲେ ଉତ୍ତର ମୁଖେ ଅସୁନ ଚକରେ,
 ବହୁକାଳ ଅଦର୍ଶନେ ସୁଚର ଦୁଃଖିନୀ
 ବିସ୍ଫୋଗ ବିଧୁରା ଆହା ଉଦ୍‌ଭୟଦିଗବଧୁ,
 ତାହାଙ୍କ ମିଳନେ ପ୍ରେମେ ପୁଲକିତ ହୋଇ
 ସୁଶୀତଳ ଅନନ୍ତାଶ୍ରୁ ତ୍ୟାଗ ବଳପର
 ପ୍ରାତଃକାଳେ ବୃଷ୍ଟି ହେଲା ହିମବତ୍ସୁମାଳ
 ମହୋଳିତ ହିମାଳୟ ହିମ ସମ୍ପର୍କରୁ ।
 ବଢ଼ିଲା ଦିନକୁ ଦିନ ବିଦସର ତାପ
 ଶୀତ ହୋଇଗଲା ନିଶା, ଜାୟାପତି ପଥା
 ପ୍ରଣୟ ବଳହେ ଗନ୍ତ ମନୋବେଦନାରେ
 ଦୁହିତ ବାଣରେ ଦୁହେଁ ଅନ୍ତତପ୍ତ ହୋଇ
 ବେଳଭର ତାପ ବେଦୁ ହୋଇଯାଏ ଶୀତ ।
 ପୁଷ୍କରିଣୀ ଜଳରାଶି ତମେ ତମେ ଖସି
 ତଳ ପାବକରେ ଯାଇ ଲଭିଲା ଅଶ୍ରୁୟ,
 ବଢ଼ିଲା ହିମଶଃ ଜଳେ ଶୈବାଳ ନଦର,
 ନାରୁ ବହୁଦୂର ଉଠି ମୁଣ୍ଡାଳଦଣ୍ଡରେ
 ପ୍ରସ୍ତୁତି ନଳିନୀଏ ଦୋହଲିଲେ ବାତେ ।
 ଜଳର ସେ ମୃଦୁ ଗୀତ ବଞ୍ଚିବନ ଅଗେ
 ବାମାମୁଖ ସୁଧାଳରେ ହେଉଥିଲା ସୁଖୀ,
 ଏବେ ସେ ସରଳରାଶି ଶୀତଦଶା ରଜି
 ସେମାନଙ୍କ ନିତମ୍ବକୁ ନ ପାରିଲା ବୁଝି ।
 ତାନନେ ମଞ୍ଜିବା ଫୁଲ ବକଣି ଉଜ୍ଜାସେ
 ପୁରାଇଲେ ଚୈତନ୍ୟକୁ ସୁନ୍ଦର ସୌରରେ,

ମଧୁକର ପ୍ରେମଭରେ ପାଖେ ପାଖେ ପାଇ
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ଫୁଲରେ ବସି ଗୁଣ୍ଡଗୁଣ୍ଡ ସ୍ଵରେ
 ହେଜିଲା କି ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଗୋଟି କରି ?
 ଶିଶୁପଦ୍ମସୁମରାକି କାମିନୀଙ୍କ କଣ୍ଠି
 ଖସି, ଧରତଳେ ଆଉ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁଟି
 ସାଲେ ଜରଜର ରମ୍ୟ ଗଣ୍ଡମଣ୍ଡଳର
 ସଦ୍ୟ ନୟନରେ ପେଶୁ ରହିଲା ଲଟକି ।
 ଧନବନ୍ତ ବଳାସୀଏ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମନରେ
 ଉପମାଳେ ମନୋରମ ଶୀତଳ ଗୁହରୁ
 ଚନ୍ଦନ ଜଳରେ ଧୋଇ ମଣିମୟ ପୀଠେ
 ବସାଇ ଶୀତଳପତ୍ର, ତଥୁପରେ ଶୋଇ
 ବନାଶିଲେ ଗ୍ରୀଷ୍ମତାପ ନାନା ଗଳାମୋଡ଼େ ।
 ବସନ୍ତ ପିଢ଼ାରୁ ଶୁଣି ବହୁଶୂନ୍ୟ ହୋଇ
 କେଳିଦିପତିର ଦେଗ ପାଇଥିଲା ବୁଦ୍ଧି,
 କାମିନୀଏ ଶୂନ ସାଗି ବସନ୍ତ କେଶରୁ
 ସୁମଧୁର ଧୂପଗନ୍ଧେ ସୁବାସିତ କରି
 ମଞ୍ଜୁଲମ୍ବିକା ତହିଁ ଖଞ୍ଜିନ୍ତେ ରୁଚିରେ,
 ଏସବୁ ସୁଯୋଗ ଲଭି ସେ କାମରାଜାର
 ଲୁପ୍ତପ୍ରାୟ ବଳ ପୁଣି ଆସିଲା ଲେଉଟି ।
 ଅଜୁନ ବୃକ୍ଷର ନବ ବକର କୁସୁମ
 ପରାଗ ନିକର ବୁଣି ପିଞ୍ଜର କଣ୍ଠରେ
 ହେଲା ଅତି ସୁଶୋଭିତ, ଜଣାଗଲା ମନେ
 କାମରୁ ଗୋଡ଼ାଇ ପୁରୁଷ ଶୁଣାଇଶେଖର
 ତାର କାର୍ମୁକରୁ ଗୁଣ ଉଦ୍ଭବ କୌଶଳେ
 ରଞ୍ଜିତନ୍ତ୍ର ଅବା ନିଜ ଟେକ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ।
 ଇନ୍ଦୁ ରସେ ବନସିତ ପ୍ରାଚୀନ ମଦ୍ୟକୁ
 ପାଟଳ ପୁଷ୍ପର ଗନ୍ଧେ ସୁବାସିତ କରି
 ରସାଳ କଫ ଲପନ୍ତ ପକାଇ ତହିଁରେ
 ବଳାସୀଏ ଗ୍ରୀଷ୍ମତାପ କଲେ ପରହାର ।
 ତମେ ଶରବାଳି ସହୁ ହୋଇଲା ପ୍ରବଳ

ନବୋଦିତ ଚନ୍ଦ୍ର ପୁଣି ଅଭ୍ୟୁଦିତ ନୃପ
 ହେଲେ ପ୍ରୀତିପ୍ରଦ ଅଥ ଏମାନଙ୍କ ପାଦ (୧)
 ସେବକଲେ ସନ୍ତାପ (୨) ସେଣୁ ଦୁଅଇ ଶମିତ ।
 ଏକାକେ ମନ୍ଥାଣ କୁଣ ବାମାଗଣ ସହ
 ଗ୍ରୀଷ୍ମତାପ ଦୂର ପାଇଁ ସରସୁ ସନ୍ଧିଲେ
 ଜଳକ୍ରୀଡ଼ା କରବାକୁ ବଳାଇଲେ ମଥ ।
 ଏକେତ ସରସୁ ନଦୀ ସୁପ୍ରବନ୍ଧ ଜଳ ।
 ମୁଦୁଳ ଲହରୀମାଳେ ଧୀରେ ନାଚିନାଚି
 ରାଜହଂସେ ଖେଳୁଥିଲେ ତହିଁରେ ଉନ୍ମାଦେ,
 ଫୁଟି ନାନାବଧ ଫୁଲ ବତର ସୁବାସ
 ତଟସ୍ୱର ପାଣିମନ ନେଉଥିଲା ହର,
 ଅଥ ସୁଶୀତଳ ଜଳ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳେ ସୁଖା,
 କାହାର ନହେବ ମନ ତହିଁ ସ୍ନାନ ପାଇଁ ।
 ବିଷ୍ଣୁପରି କଳବନ୍ତ ଏଣୁ କୁଣ ଭୂପ
 ସେ ତଟିନୀ ତଟଭୂମେ ନିବେଶି ଶିବର
 ଧୀବରମାନଙ୍କ ଯୋଗେ ବାଗୁର ଚଳାଇ
 କୁମ୍ଭୀରମାନଙ୍କୁ ତଡ଼ି, ନିଃଶଙ୍କ ମନରେ
 ବୁକୁଡ଼ିଲେ ଜଳକେଳି କଲେ ଅଚରଣ ।
 ଅନ୍ତଃସ୍ୱର ଅଙ୍ଗନାଏ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ
 ଜଳକେଳି ଯୋଗ୍ୟ ଦେଶେ ଅନନ୍ତ ମନେ
 ସେ ନଦୀ ଯୋପାନ ପଥେ ଉଦ୍ଭବବାଦେକେ
 ପରସ୍ପର ବାଜୁକଳ ଘସାଘସି ହୋଇ ।
 ପାଦର ନୃପର ଶସି ମଧୁର ନାଦରେ
 ଜଳସ୍ୱର ବରଷାକୁ କରାଇ ଚଞ୍ଚଳ ।
 ସୁନ୍ଦର ତରଣୀ ପରେ ଆଗେହୁ ହରଷେ
 ଜଳ ଫିଙ୍ଗାଫିଙ୍ଗି-ବ୍ୟସ୍ତ ରମଣୀମାନଙ୍କ
 ସ୍ନାନ ଅଭିଳାଷ ଦେଖି, କଉଡ଼ୁକେ କୁଣ
 ରୁମରଧାରଣୀ ପ୍ରତି ଶୁଣିଲେ ଏମନ୍ତ—

“ଦେଖ ମୋର ଶତ ଶତ ଶୁଭାନ୍ତକାସିନୀ
 ବାଳାଏ କରନ୍ତେ ସ୍ନାନ ମନ୍ତ୍ରର ପ୍ରବାହେ
 ହଳଦା ଜର୍ଜର ତାଙ୍କ ଦେହ ଧୋଇ ହୋଇ,
 କହିଥା କଣ୍ଠରେ ଏହି ସରତର ନାର
 ହରର କେମନ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟା ମେଘମାଳା ଶୋଭା ।
 ତରା ବିନୋଦିନୀ ଏହି ନାରୀମାନଙ୍କର
 ଶେଷଣୀ ତାହୁଁ ଏହି ସରସ ସଲିଳ
 ଉତ୍ତଳ ଛୁଡ଼ିବ ପଡ଼ି ହରସ୍ତର ଯାହା
 ସେମାନଙ୍କ ନୟନରୁ କହ୍ନିଲର ରେଖା
 ଏବେ ମଦରାଗ ଶୋଭା ପ୍ରକାଶି ତହିଁରେ
 ଦେଖ ପୁଣି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରୁଛି କେମନ୍ତ ।
 ଗୁହଁ ଗୁହଁ କି ରଙ୍ଗରେ ବିଳାସିନୀମାନେ
 ସ୍ନାନ ପୁଣି ନିତମ୍ବର ଗୁରୁତା କଣରୁ
 ପାରୁ ନଥିଲେହେଁ ନିଜ ଶରୀରକୁ ଦୋହ
 କୀଡ଼ା ଅଭିନୟ ରସେ ମନ୍ତ୍ର କୁହୁହଲେ
 ପହଁରନ୍ତି ବାହୁଯୁଗ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୁଳି ।
 କାର ଦହାରଣୀ ଏହି ରମଣୀମାନଙ୍କ
 ଶିଶୁପତି ଫୁଲର ରମ୍ୟ କଣ୍ଠ ଅଳଙ୍କାର
 ଶ୍ରବଣଯୁଗଳୁ ଖସି ସଲିଳରେ ପଡ଼ି
 ତମ୍ବଳ ତରଙ୍ଗେ ଗୁହଁ ଇତସ୍ତତ ଗୁସି
 ଦଳଲେଖ ମୀନାଳଙ୍କୁ କର ପ୍ରତାରତ
 ଚଳାଉଛି ଭଞ୍ଜ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଭ୍ରମଦେଇ ମନେ ।
 ପାଣି ଫିଙ୍ଗାଫିଙ୍ଗି ଖେଳେ ମାତୁରି ଦେଶ
 କେମନ୍ତ ବାଳାଏ, ତାଙ୍କ ମଞ୍ଜୁ ମୁକ୍ତାହାର
 ଦୋହଲି ଦୋହଲି ସୁନେ ବାଜି ସବେଗରେ,
 ଛୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଜଣା ପଡ଼ୁ ନାହିଁ
 ସୁଳ ଜଳବନ୍ଧୁ ସହ ବସିଥିଲେ ମିଶି ।
 ନିମ୍ନନାଭ ସୁଖମାରେ ଭର୍ତ୍ତିଗୁ ଗଞ୍ଜି,
 ଭ୍ରୁଭଞ୍ଜରେ ତରଙ୍ଗରୁ ରଙ୍ଗେ ଉପହାସି
 ଚକିକାକି ମିଥୁନକୁ ସ୍ନାନରେ ହରାଇ

ଦେଖ ଅବଳା ଏ ନିଜ ରୂପେ, ଅବସ୍ଥାବେ
 କେମନ୍ତ ତଟିନୀସଙ୍ଗେ ହୁଏନ୍ତୁ ଭୁଲିତ ?
 କାମିନୀଙ୍କ କରମୁଗେ କିତାଡ଼ିତ ହୋଇ
 ଅନାଥ ଏ ନଦୀଜଳ କେମନ୍ତ ରୁଚିରେ
 ମୁଦଙ୍ଗ ବାଦ୍ୟର ପରି ମଧୁର ନିନାଦେ
 ସେମାନଙ୍କ ଗୀତସ୍ବରେ ଦେଉଅଛି ପୋଷ,
 ଅକଣ୍ଠି ସେ ମୁଦୁନାଥ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ସବେ
 ଦେଖ ଦେଖ ତଟଦେଶେ ମୟୂର ସଜଳ
 କେମନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ପୁଞ୍ଜଗୁଞ୍ଜ ଉଦ୍ବେଗେ ତୋଳ
 ନାଚି ନାଚି ସୁମଧୁର କେବାଧୁନି ସଦୃଶ
 ଅନନ୍ଦରେ କରୁଛନ୍ତି ଆବାହନ ତାର ।
 ସୁଦୀନକସନ ଭଜି ମୃଣାଳଭୃଙ୍ଗାଙ୍କ
 ପୁଅଲ ନିତମ୍ବ ଦେଶେ ଯାଉଛି ଲଟକି,
 ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାରେ ବଲ୍ଲପ୍ରକାସ୍ ତାଗ୍ରମାଳପର
 ତା ତଳେ ମେଖଳା ଦୂରୁ ଦଶେ ସ୍ଥାନପ୍ରସ୍ତ,
 ପାଣି ପଣିକାରୁ ପୁଣି ସୁନ୍ଦରକ୍ର ବାଟେ
 ଏବେ ତା ମୁଖର-ମଞ୍ଜୁ ଯୁଦ୍ଧ ଶଶିମାଳ
 ପୁରବର ନ କରନ୍ତି ସୁମଧୁର ରବ ।
 ମଉକାସିନୀଏ ଦେଖ ମନେ ଦପ ବହୁ
 ହସିନ୍ତି ସ୍ବହସ୍ତେ ଜଳ ସଖୀଙ୍କ ଉପରେ
 ପ୍ରତି ବଦଳରେ ତାର ସଖୀଏ ସରାଗେ
 ଦେବାରୁ ସଲଳ ତାଙ୍କ ବଦନେ ଅଜାଡ଼ି
 ବୁଝୁମି ତୁଣ୍ଡର ଜଳ ପିବିକାରେ ଭରି
 କରନ୍ତି ଅରୁଣବର୍ଣ୍ଣ ସଖୀଙ୍କୁ ସେମାନେ ।
 ଶୁଣି ଶୁଣି ଜଳକେଳିଲେଳାବାଳାଙ୍କର
 ଫିଟିଅଛି କେଶପାଶ, ଲଭିଛି ଅଳକା,
 ମୁକ୍ତାମୟ କଣ୍ଠପୁଲ ପାଇଅଛି ଶସି,
 ତଥାପି ତାଙ୍କର ରୂପ ନେପଥୀକ ଦେଶେ
 କେମନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ଦୂରୁ ବିଶୁଅଛି ଫୁଟି ।”
 ଏହା କହି ତରଣୀରୁ ଓଞ୍ଜାର ତରୁଣ

ମାତଲେ କାଳାଙ୍କ ସହ ସଲଳ ବହାରେ,
 ବାହୁସ୍ଥ ଅସ୍ଥାନନ ବଣେ ସବେଗରେ
 ଦୋହଲିଲ ମୁକ୍ତାହାର ଅଧୀରେ ସୁବରେ,
 ଦେଖି ମନେହେଲ ପ୍ରତେ ଗଜଗଜ କବା
 ଉପାଡ଼ି ମୁଣାଳଦଣ୍ଡ, ବୁଝିପଡ଼େ ଥୋଇ
 ମିଳିତ ହେଲ କି ଆସି କରଣୀଙ୍କ ସହ ।
 ତମାଳ ଶ୍ୟାମଳ ଦନ୍ତ ବୁଣ ନରବର
 ବେଳ ରସେ ମହାହୋଇ ତହିଁ ମିଶିକାରୁ
 ଶୋଭାମାନଙ୍କ ଶୋଭା ବଢ଼ିଲ ଦ୍ଵିଗୁଣେ,
 ସୁବେଦେ ମୁକ୍ତାହାର ନେତ୍ରପ୍ରୀତିକର,
 ପ୍ରସମୟ ଉଦ୍‌ଗାଳ ତହିଁ ଗୁଡ଼ା ହେଲେ
 ଦ୍ଵିଗୁଣେ ସୁନ୍ଦର ହେବ ନ ଜାଣଇ କିଏ ?
 ବୁଝୁମି ମିଶ୍ରିତଜଳ ସରାଗେ ସପହେ
 କୁଣ ଶିରେ ବନିତାଏ ଅଜାଡ଼ନ୍ତେ ନେଇ
 କହଲେ ବିଚିତ୍ର ଶୋଭା ଶିଶୁମଳ ସୁତ
 ଗୌରବ ପ୍ରପାତଶୋଭା ଗିରି ଶିରେ କରେ
 ପ୍ରଭୁଷରେ କାଳାତପ ହେଲ ନିଷତ ?
 ଅନ୍ତଃପୁର ସୁନ୍ଦରୀଙ୍କ ସହ ବାରମଣି
 ଏହୁରୂପେ ଜଳକୀଡ଼ା କରନ୍ତେ ଆନନ୍ଦେ
 ମନେହେଲ କୀଡ଼ାରତ ଦେବବ୍ରଜ ଅବା
 ଅପ୍ପୁରମାନଙ୍କୁ ବୋନି ଲଳା ସହକାରେ
 କରନ୍ତି ବହାର ରଙ୍ଗେ ଆକାଶ ଗଙ୍ଗାରେ ।
 ମହାବାର ଶ୍ରବଣକୁ ରଣେ ହୃତ କରି
 ଜୟମାଳାରୂପେ ରାମ ପାଇଥିଲେ ପେଉଁ
 ଅଗସ୍ତ୍ୟ ମୁନିଙ୍କଠାରୁ ଦିବ୍ୟ ଆରବଣ,
 ରାଜ୍ୟସହ ଦେଇଥିଲେ ପୁତ୍ରକୁ ତାହା ସେ,
 ରାଣବାନ ପୁତ୍ର ଏବେ ସେ ଭୁଷଣ ଗୋଟି
 ଜଳ ବହାରରେ ମାତ୍ର କାମିନୀଙ୍କ ସହ
 ଅଲକ୍ଷେ ହଜାଇ ଦେଲେ ସଲଳ ଭିତରେ ।
 ପଥେପଥାରେ ସ୍ନାନସାରି ନାରାଣଣ ସହ

ଗରସ୍ତ ଶିବରେ ବାର ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ
 ବେଶ ବିରଚନ ପାଇଁ ନ ପଶି ଗୁହରେ
 ଦେଖିଲେ ବାହୁରେ ନାହିଁ ସେହୁ ଅଳଂକାର ।
 ଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ବଶୀକରଣ ସ୍ବରୂପ
 ଥିଲା ସେହୁ ମହୋତ୍ସବ ଦିବ୍ୟ ଆରରଣ
 ପୂଜ୍ୟପାଦ ପିତୃଦେବ ପୁଣି ସ୍ବହସ୍ତରେ
 ପିନ୍ଧିଥିଲେ ସେହୁେ ତାହା ଏଣୁ ନରମଣି
 ସେ ଅଳଂକାରର ନାଶ ନ ପାରିଲେ ସହ,
 ନୋହୁଲେ ସାମାନ୍ୟ ହାର ନମନ୍ତେ ତମ୍ଭିଳ
 ନୋହୁଥାନ୍ତେ ବେତେବେଳେ, ତିଳେସୁଦ୍ଧା ଲୋଭ
 ନ ଥିଲା ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା, କୁସୁମହାରକୁ
 ଭୁଷଣ ସହଚେ ଭୁଷ ମଣ୍ଡିଥିଲେ ଏକ ।
 ସହରେ ହଠାତ୍ ସେତେ ଧୀକରଣଙ୍କୁ
 ଆଦେଶ ଦିହଲେ ରାୟେ, ସଲିଳରେ ଭୁବି
 ଖୋଜି ଆଣିବାକୁ ସେହୁ ଉତ୍ସୁକ ରତନ;
 ଜଳଗର୍ଭେ ହାସେ ପଶି ରାଜାଙ୍କ ଆଦେଶେ
 ଭୁବି ଭୁବି ଅବରତ ଅସଂଖ୍ୟ ଧୀକର
 ଘାଣ୍ଟି ପକାଇଲେ ହେଲେ ସରସ୍ବତୀ ଜଳକୁ
 ନ ପାଇଲେ ଖୋଜି କାହିଁ ସେ ଦିବ୍ୟ ଭୁଷଣ ।
 ବିଫଳ ପ୍ରୟାସେ ତହୁଁ ସେମାନେ ସରସ୍ବତୀ
 ଜଣାଇଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣରେ ବେନି କରଯୋଡ଼ି,
 ଭେଦେବ ! ବହୁତ ସତେ ନ ପାଇଲୁ ଖୋଜି
 ଦେବଙ୍କ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ସେହୁ ମହାର୍ତ୍ତ ରତନ
 ଜଣାଯାଏ ଲୋଭବଶେ ହୃଦତଳ କାସୀ,
 ଏହାକୁ ବୁଝୁନ ନାଶ ହରନ୍ତି କୌଶଲେ ।
 ଶୁଣି ବଳବନ୍ତ ବୁଣ ଶରସ୍ବତୀ କରେ
 ଟୋପକଷାୟିତ ନେତ୍ରେ ନୟନରେ ପାଇଁ,
 ସର୍ପକୁଳ ନାଶ ପାଇଁ ଗରୁଡ଼ ଅସ୍ତ୍ରକୁ
 ସହର ତୁଣୀରୁ ବାହୁ କରଲେ କାହାର,
 ଶର ପୋଖୁଁ ପୋଖୁଁ ଶୁଣେ ସେଣେ ନରମଣି

ବଶାଳ ସଲିଳସ୍ନିହ ହେଲ ଉଦ୍‌ବେଳିତ,
 ଉତ୍କଳ ତରଙ୍ଗରାଜ ଓଷାଓଷି ହୋଇ
 ସ୍ନାମଦେଶେ ତଟଦେଶେ ଆସି ହେଲ ପିଠି,
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମହାଶୋର ଶବଦ ଉଠାଇ ।
 ସେ ଜଳ ତାଣ୍ଡବ ହେଉ ପ୍ରତି ହେଲ ମନେ
 କଳହସ୍ତ ମଦମତ୍ତ ଏବଂ ବନ୍ୟକଣ୍ଠ
 ହାତଧରା ଗର୍ଜି ମଧ୍ୟେ ଅନାୟତ୍ତେ ପଡ଼ି
 ଧୋରପାର ଝଟକି ହାସେ କରୁଛି କି ନାଦ ?
 ମନ୍ତ୍ରି ହୋଇଗଲା ଜଳ, ବୁଝିବ ସକଳ
 ଅତଡ଼େ ମୀନଙ୍କ ସହ ହୋଇଲେ ଚକଟି,
 ତପଶେ ଭୁଜଙ୍ଗରାଜ-କୁମୁଦ ସରସ୍ୱେ
 ଅଗରେ ଚଳାଇ କିଜି ରୂପସୀ ଭଗିନୀକୁ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀସହ ପାରିଜାତ ତରୁବର ପରି
 ହୃଦୟରୁ ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ପଡ଼ିଲେ ବାହାର,
 ଉପହାର ଦେବାପାଇଁ ତାହାଙ୍କ ଶ୍ରମରେ ।
 କନ୍ୟାରୂପ ଅଳଙ୍କାର ସଙ୍ଗତରେ ନେଇ
 କନୟେ କୁମୁଦନାଗ ପ୍ରବେଶ ହୁଅନ୍ତେ
 କୋପଶାନ୍ତ କରି ବୀର ସଦୟ ଭବରେ
 ପ୍ରତି ସହରରେ ଉପ ଗରୁଡ଼ ଅସ୍ତ୍ରକୁ,
 ବନ୍ୟତା ସ୍ତ୍ରୀକାର କଲେ ସାଧୁଙ୍କ ନିକଟେ
 କେ ନ ଜାଣେ ତାଙ୍କ ଗୋଧ ହୁଏ ଉପଶମ ?
 ଜାଣିଥିଲେ ନାଗ ପୁରୁଷ ଏ ଶର ମହମା
 ଶତ୍ରୁଙ୍କ ଅଙ୍ଗୁଳରୁ ମହାପରାଜ୍ୟ
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ପ୍ରିୟପୁତ୍ର ବୁଝି ନରେଶଙ୍କୁ
 ମାଣନାଳତ ମସ୍ତକରେ ଏଣୁ ସଦନୟେ
 ବନ୍ଦି ରକ୍ତସ୍ରବେ ନାଗ କହିଲେ ଏସନ—
 ହେ ଦେବ ! ତୁମ୍ଭର ପିତା ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱବ୍ରାହ୍ମଣ
 ଶେଷକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧିବାକୁ ନରଦେହ ବହୁ
 ଜଳିଥିଲେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଲୋକେ, ତୁମ୍ଭେ ହେ ପଶସି ?
 ତାହାଙ୍କର ପ୍ରିୟପୁତ୍ର ଦ୍ୱିଗୟ ମୁରତି,

ଏଣୁ ପୂଜନୀୟ ଭବେ ଅଟ ସମସ୍ତଙ୍କ,
 ତୁମ୍ଭପରି ମହାହାତୀଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରତିକୂଳେ
 କରୁଅ ହେ ଦେବ ମୁହିଁ ବଳାଭବ ମତ ?
 ବିସ୍ତାରି କହୁଛି ସେହି ସକଳ ଚରଣ
 ଶୁଣ ଅରେ ମନଦେଇ ହେ ଗାୟତ୍ରୀମଣି !
 “ଅତି ସକାଳରୁ ଉଠି ପୁର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ
 କନ୍ଦୁକ ଚୀଡ଼ାରେ ରତ ଥିଲା ମୋ ଭଗିନୀ,
 ଏଣୁ ହସ୍ତ କନ୍ଦୁକକୁ ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗି
 ଧରିବାକୁ ବାଳା ଥିଲା ଏକଦୃଷ୍ଟେ ରୁହିଁ
 ଏକାଳେ ଆକାଶଦେଶୁଁ ନକ୍ଷତ୍ର ବେଗରେ
 ପଡ଼ିଲା ଦ୍ରୁପଦରୁ ତୁମ୍ଭ ଏହି ଆଭରଣ,
 ଛଟକେ ବଢ଼ାଇ କର ସେ ଭୂଷାକୁ ଧରି
 ନେଇଥିଲା ସଦନକୁ ବୁଡ଼ୁହଳ ବଣେ ।
 ଘେନି ଏହି ଆଭରଣ ଅହେ ଗୁଣମଣି
 ଧନ୍ତୁର୍ଗୁଣ ଘରପଣ କିଣରେ (୧) ଇଚ୍ଛିତ,
 ସୁଧୂସାର ରକ୍ଷାପାଇଁ ଅର୍ଗଳ ସ୍ବରୂପ,
 ଅତୀତସ୍ବ ବଳଶାଳୀ, ଅଜାନ୍ତୁ ଲମ୍ବିତ,
 ତୁମ୍ଭର ଭୂଜରେ ତାହା ଶୋଭା ପୁରପର,
 ଆହୁରି ମାଗୁଣି ଏକ ଅତି ନରମଣି
 ଏହି କୁମୁଦବତୀ ମୋର କନିଷ୍ଠା ଭଗିନୀ
 ଚରକାଳପାଇଁ ତୁମ୍ଭ ପଦ ସେବିବାକୁ
 ଇଚ୍ଛୁ ଅଛି, ନିଜ ଦୋଷସାଳନ ନମନ୍ତେ,
 ସଦୟେ ପ୍ରାପ୍ତିନା ତାର କର ହେ ପୁରଣ ।
 ଏରୂପ ଭାଷି ସେ ରହୁ ଦିଅନ୍ତେ ଫେରାର
 ତୁମ୍ଭେ ଅମ୍ଭ ପୋଷ୍ୟକକୁ ବୋଲି କୁଣ ନୂପ ।
 ତାହାଙ୍କୁ ଅଦର ପଡ଼େ ସଙ୍ଗୋଳ ବଧୂରେ
 ବଳୁପୋଷ୍ୟ ବ୍ୟବହାରେ ରଖିଲେ ସ୍ବପୁରେ ।
 ସପାକାଳେ ନାଗପଦ ବଳୁଗଣ ସହ

ସଦୟରେ ବୁଣ ହସେ କଲେ ସପ୍ତଦାନ
 ସଞ୍ଚକ ହାଟକଗୋରା ନିଜ ରାଗିନୀକୁ ।
 କୌତୁକ ସହରେ ଯୁକ୍ତା ସୁଲଳିତ ହସ୍ତା
 କୁମୁଦବିଗ୍ରହ କେମା କର କରନ୍ତେ ସ୍ତବ୍ଧ
 ପୁଷ୍ପବିହାର ମନ୍ଦିର ଧନ୍ବର୍ଷର ବୁଣ
 ଚନ୍ଦ୍ରବିଗ୍ରହ ନମକାର ଉଠିଲା ସଦାନେ
 ସୁଗୀୟ ମଙ୍ଗଳକାନ୍ୟ ଧନ ତାନେ ତାନେ ।
 ଅତସିତେ ମେଘମାଳ ନରେ ଚୁଳହୋଇ
 ସୁବାସିତ ନବପୁଷ୍ପ ମକରନ୍ଦ ପର
 ବନ୍ଦୁ ବନ୍ଦୁ ଜଳ ଧୀରେ କରଲେ ବର୍ଷଣ ।
 ଏରୂପେ କୁମୁଦନାଗ ହିରାବନ ଗୁରୁ—
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଭିରସରେ ସୀତାଗର୍ଭେ ଜାତ
 ବୁଣୁ ଜାମାତାରୂପେ ଲଭି, ଏକପକ୍ଷେ
 ଯେମନ୍ତ ପାଇଲେ ମୁକ୍ତି ଗରୁଡ଼ ଭୟରୁ,
 ଅନ୍ୟପକ୍ଷେ ତଥା ବୀର ବୁଣୁନୃପବର
 ତପକର ପ୍ରିୟପୁତ୍ର କୁମୁଦନାଗକୁ
 ବନ୍ଦୁରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତହୋଇ, ଚରକାଳପାଇଁ
 ସପି ଭୟଶୂନ୍ୟ କର ଏହି ପୃଥିବୀକୁ
 ସକଳ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଲଭିଲେ ପ୍ରଣୟା ।

ସପ୍ତଦଶ ସର୍ଗ

ପ୍ରସନ୍ନତା ଲରେ ପଥା ମାନବର ବୁଦ୍ଧି
ରାନ୍ତି ଶେଷ ପ୍ରହରରେ, କୁମୁଦବଗ ଚଣା
କୁଶଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତହେଲେ ଭୁବନଭୁଷଣ
ଅତସ୍ତ ନାମକ ଏକ ତନୟୁରତନ ।
ଦକ୍ଷିଣ ଉତ୍ତର ଦୁଇ ଦିଗକୁ ଉତ୍ସୁକ
କରନ୍ତୁ ପେମନ୍ତ ରବି ଗଗନେ ସଞ୍ଚର,
ଅନ୍ତଃମ ଦୁଃଖଶାଳୀ ତେମନ୍ତ ଅତସ୍ତ
ପିତୃମାତୃ ବେନକୁଳ କଲେ ସୁପଦ୍ମ ।
ବୃକ୍ଷିଗଣ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ସେହି ନରାଧିପ
କୁଳବଦ୍ୟା ଶିଖାଦେଇ ଆଗେ ତନୟୁରୁ,
ପରେ ବନ୍ଧୁ କରାଇଲେ ପୋଷ୍ୟପାତ୍ରୀ ସହ ।
ଶୌର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ଜିତେନ୍ଦ୍ରୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳୋଦ୍ଭବ
ଗୁଣୀନ୍ଦ୍ର ନୃପତି କୁଶ ଆତ୍ମଅନ୍ତରୂପ
ପୋଷ୍ୟତମ ବଶଧର ଅତସ୍ତଙ୍କୁ ପାଇ
ଏକାକୀ ହେଲେହେଁ ନିଜେ, ସେ ତନୟୁ ପୋଷେ
ଅନେକ ବୋଲଣ ଶୁର ମଣିଲେ ନିଜକୁ ।
ଇନ୍ଦ୍ରବ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ କୁଳପ୍ରଥାବେଶେ
ଏକଦା ସେ ନୃପକର ସୁରଭେବେ ପାଇ
ଦୁର୍ଜୟ ନାମକ ଦୈତ୍ୟ ନାଶି ସମରରେ,
ଜହାର ହସ୍ତରେ ନିଜେ ହୋଇଲେ ନିହତ ।
କୁମୁଦ ଆନନ୍ଦକାଶ କଳାକର ସଙ୍ଗେ
କୌମୁଦୀ ପେସନ ପାଏ, କୁମୁଦ ଭଗିନୀ
ମହାଭାଣୀ କୁମୁଦବଗ ତେଜେ ପଥପ୍ରମେ
କୁଶ ସହୃଦରେ ଗଲେ କଲେବର ଶକ୍ତି ।
ବେନ ପଥପତ୍ନୀ ସୁଖେ ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ପାଇ
ଏକଜଣ ଇନ୍ଦ୍ରସହ କରଲେ ବହାର,
ଆରେକ ଶତୀର ସଖୀ ହୋଇ କୁଦୃହଲେ
ଭେଗକଲେ ପାରଜାତ ପୁଷ୍ପପରମଳ ।

ଯୁଦ୍ଧର ପିତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ବୁଝ ନରମଣି
 ଦେଇଥିଲେ ଶେଷ ଅସ୍ତ୍ର, ଦୈବଦୂର୍ଘଟାଦେ
 ଯୁଦ୍ଧ ନ ଫେରିଲେ ସେହି ତାହାଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରଦେ
 କରକାକୁ ସ୍ବପ୍ନକୁ ରାଜ୍ୟେ ଅଭିଷେକ ।
 ସେ ଅଦେଶ ଶିରେ କୋହୁ କୁହ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ
 ରାଜପଦେ ଅଧିଷ୍ଠ କଲେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ,
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଚରଣତ ଚଧୁ ଅନୁପାୟୀ ।
 ପଥାକାଳେ ସୁଶିକ୍ଷିତ ଶିଳ୍ପୀକୁଳ ମିଳି
 ନବ ନରେଶଙ୍କ ଶୁଭ ଅଭିଷେକ କରି
 ରୁଣଗୋଟି ସ୍ବୟଦଳେ ଢଳ ବେଦ୍ୟପରେ
 ନୂତନ ମଣ୍ଡପ ଏକ ନିର୍ମାଣିଲେ ଖରେ ।
 ପ୍ରଜାମାନେ ଠୁଳ ହୋଇ ସେ ଭକ୍ତ ଶୀଠରେ
 ବସାଇ ନବୀନ ନୃପେ, ହେମ ବୁଦ୍ଧ ପୋଷଣ
 ଗର୍ବ ସଲିଳରେ ଭାଙ୍ଗୁ କଲେ ଅଭିଷେକ ।
 ସେ କାଳେ ଅହତ ହୋଇ ବାହନ ସକଳ
 ମଧୁର ଗନ୍ଧାର ଶବ୍ଦ ପୋଷଣ ବାରମ୍ବାର
 ବୁଣିବନୟନ କଲେ ମଙ୍ଗଳ ସୂଚନା ।
 ଦୁବ, ପଦ, ବରଦୋଳି ତୋମଳ ପଞ୍ଜର
 ଅତି ନାନାବିଧ ଦ୍ରବ୍ୟେ ନାଗଜନା କରୁ
 ସେ ପୂରର ପ୍ରସୂତିକ ଶୁଣା ବୁଦ୍ଧଗଣ
 ନବୀନ ରାଜନ ତାହା ଗ୍ରହଣେ ସାଦରେ ।
 ରାଜଗୁରୁ ପ୍ରସାଦିତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମଣ୍ଡଳୀ
 ସର୍ବେ ମିଳି ଜୟମୁକ୍ତ ବେଦୋକ୍ତ ମନ୍ତ୍ରରେ
 ପଥାବଧୁ ଅଭିଷେକ କରନ୍ତେ ସମ୍ବଳ,
 ସିନ୍ଧୁ ସର ସରତର ସୁପବନ ଜଳ
 ପଡ଼ିଲ ତାହାଙ୍କ ଶିରେ ଅବରଳ ଧାରେ
 ରାଗୀରଥୀ ପ୍ରୋତ ପଥା ଶିବଙ୍କ ମସ୍ତକେ ।
 କନ୍ଦୀମାତନ ଏକାଳରେ ଅଭିମୁଖେ ସ୍ଥିତ,
 ଅଶାୟୀ ସୁତକରଣ ଏକସ୍ବରେ କବା
 ବଦଳେ ଏକାନ୍ତେ ଉଦେ ନବ ନରଦଳୁ?

ଘନକାଳେ ସାପ୍ତମନ୍ତ ବକ୍ତ୍ରାନଳକଣା
 ଜଳଇ ଦ୍ଵିଗୁଣ ଯଥା ବୃଷ୍ଟି ଧାରଣାତେ
 ଦେହେ ମନ୍ତ୍ରପୁତ ନାରେ ସ୍ନାନ କରିବାକୁ
 ସ୍ଵାଭାବେ ତେଜ ତାଙ୍କ ବଢ଼ିଲ ଦ୍ଵିଗୁଣେ ।
 ଅଭିଷେକ କଥୁ ସାର ମହାସମାସେହେ
 ଗୁହସ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଭୂଷ ଦେଲେ ବହୁଦାନ,
 ଯେ ବିପ୍ଳବଦାନ ପାଇ ସେମାନେ ଅକ୍ଳେଶେ
 ନିଜେ ନିଜେ ପଞ୍ଚବର ତାହାର ଦକ୍ଷିଣା
 ସୃଷ୍ଟିକ୍ଷେପେ ଦେବାଲଗି ହୋଇଲେ ସମର୍ଥ ।
 ଦାନ ଘେନି ଦ୍ଵିଜେ ତାଙ୍କୁ କଲେ ଅଶୀବାଦ,
 ମାତ୍ର ଭଗ୍ୟକଳେ ଭୂଷ ଲଭିଥିଲେ ସାହା
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଯୌବରାଜ୍ୟ ସୁଖ ଅଦି ସବୁଫଳ,
 ତହୁଁ ବଳ ଅଶୀବାଦୁ ଲଭି କରିବାକୁ
 ନଥିଲା ତାହାଙ୍କ ଅଭି ବିଷୟ ଅସବ ।
 ଅତଥୁ ପ୍ରେତୁକ ରାଜ୍ୟେ ଅଭିଷିକ୍ତ ହୋଇ
 ତାରାଗାରୁ ମୁକ୍ତକଲେ ବନ୍ଦୀ ନିରବନ୍ଧୁ,
 ଶତ୍ରୁଦେଲେ ବଧଦଣ୍ଡୁ ବଧାର୍ହମାନଙ୍କୁ,
 ବାହୁରାଜ ପାନ ପାଇଁ ନ ଦୁର୍ହିଲେ ଦୁର୍ଗୁ,
 ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର କଥା ଶେଷ କରେ ଗଣନ ।
 ପିଞ୍ଜରରେ ବଢ଼ିଥିଲେ ଯେତେ ଶୁକ ସାରା
 ସେ ସକଳ ମୁକ୍ତହୋଇ ମନ ଆନନ୍ଦରେ
 ପାଇ ପହଁ ଇଚ୍ଛା ତହୁଁ ଗମିଲେ ଚପ୍ପଳେ ।
 ସମାପି ଏସବୁ ରାୟେ ଶେଷ ହେବାପାଇଁ
 ପ୍ରସାଧନ ଗୁହେ ପଣି, ବସିଲେ ଉତ୍ତାସେ
 ସୁସଜ୍ଜିତ ଗଜଦନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ଆସନେ,^୧
 ପ୍ରସାଧକାବୁଳ ତହୁଁ ବହୁ ପତନରେ
 ଧୂପପୋରେ ଶେଷପାଶ ସୁରଭିତ କରି,
 ଗଜମାଳା ଅଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ମଣ୍ଡିଲେ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ।
 ମନୋହର ମୁକ୍ତାମାଳା ମସ୍ତକରେ ଶୁଖି
 ପଦ୍ମରାଗମଣି ତହୁଁ ନିବସିଲେ ନେଇ,

ମୁଗନାୟ ରସେ ଘାରି ସୁରର ନନ୍ଦନ
 ଲପିଲେ ବହୁଳେ ନବ ନୁପକ ଶରୀରେ ।
 ବୁଦ୍ଧଲରେ ବହୁଳେ କଲି ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି
 ତାପରେ ବହୁଳେ ରମ୍ୟ ଗୋରାବେତନା ଟିକା ।
 ବହୁମୁଖ ଅଳଙ୍କାରମାନ ମଣ୍ଡି ହୋଇ,
 ସୁରରତ ଫୁଲମାଳ ଶରୀରରେ ଗଞ୍ଜି
 ହଂସାବଳୀ ବାସ ପିନ୍ଧି ଆସୁଥିଲେ ଶୁଭେ
 ଭଜନଶ୍ରୀ ବନ୍ୟାର ସେ ପୋଷ୍ୟବର ପରି ।
 ବେଶ ବରଚନ ସାର ତହିଁ ଯୁବାମଣି
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦର୍ପଣ ଆଗେ ପାଇ ହେଲେ ଉଭା
 ଦେଖିବାକୁ ନିଜ ରୂପ, ସେ ହେମ ଦର୍ପଣେ
 ପ୍ରତିଫଳିତ ତାଙ୍କ ଛବି ଦିଶିଲା ସୁନ୍ଦର,
 ମେରୁଗିରି ମଧୁସୂତ କଲଦ୍ରୁମ ଛାଇ
 ନବୋଦିତ ରବି ଚନ୍ଦ୍ରେ ପଡ଼ି ଦିଶେ ପଥା ।
 ଅଦଳମେ ନରପତି ବଜେ ହେଲେ ତହିଁ
 ସଜ୍ଜାକୁ ମନ୍ଦିର ପାଦେ, ଗୁଜ ଆଟୋପରେ,
 ପାଶୁକର୍ତ୍ତ୍ତା ଅନୁଚରେ ଧର ପଦନରେ
 ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ଶୁଭାଶୁଭ ଗୁଜଚକ୍ରମାନ
 ଗୁଲିଲେ ଗନ୍ଧାରାବେକ ସ୍ମୃତ କରି କରି,
 ଆଗେ ବୈତାଳକଗଣ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଦଣ୍ଡ ବସେ
 ବାହାରିଲେ ରମ୍ୟବେଶେ ପୋଡ଼ିପୋଡ଼ି ହୋଇ,
 ଏକାକେ ପ୍ରବେଶି ଯୁବା ସଜ୍ଜିତ ସଭାରେ
 ଗୁରୁଆ ମଣ୍ଡିତ ଦକ୍ୟ ପୈତୃକ ଆସନେ
 ବସିଲେ ଆନନ୍ଦମନେ, ସାମନ୍ତ ଗୁଜାଏ
 ପ୍ରଣାମ କରିଲେ ଆସି ଯେ ପାହା ବଧୂରେ ।
 ଶିଶୁମଣି ଘାସିହୋଇ ପ୍ରଣାମ କାଳରେ
 ଅତ୍ୟୁକ୍ତ ପାଦପୀଠ ହୋଇଲା ଚକ୍ରେତ । ।
 ଶ୍ରୀବତ୍ସ ନାମକ ସେହି ସଭା ସଦନରେ
 ପ୍ରବେଶନ୍ତେ ମନ୍ତ୍ରପାଳ, ଅଭିଷିକ୍ତ ତାହା
 କୌମୁଦିନୀରେ ମଞ୍ଜୁ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଚକ୍ରେତ—

ରଗବାନ ବିଷୁବର ବସନ୍ତଳ ପରି ।
 ନବ ଚଳାବର ସଥା ଗୋଟିଏ ଚଳାରୁ
 ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରକୁ ପାଇ, ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରଠାରୁ
 ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଅବସ୍ଥାକୁ ଲଭଇ ସନ୍ତତ,
 ଦେବନ ଶେଷବକାଳ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧେ ସେହୁ
 ଅତିଥି ଅବନୀପତି, କିନ୍ତୁକାଳ ଗତେ
 ଚମ୍ପେ ଚମ୍ପେ ଲଭିଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ବାଧୀନତା ।
 ଥିଲେ ସେ ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟେ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସୀ,
 ତଳେମାତ୍ର ଚରନ୍ତରେ ଥିଲା ନାହିଁ ଦୋଷ,
 କହୁ ନ ଥିଲେ ସେ କଥା କଦାପି ନ ହୁଏ,
 ପ୍ରଜାଏ ଆଳାପ କରି ତାହାଙ୍କର ସହ
 ସାକ୍ଷାତ ବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି ମଣୁଥିଲେ ମନେ ।
 ବିଜୁଳି ପରାଏ ଗୁରୁ ପତାକାମଣ୍ଡିତ
 ସୁନ୍ଦର ଅପୋଧାୟୁର, ଚଳନ୍ତୁ ମ ସମ
 ନାନାରହେ ପରପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସୟ ଭଣ୍ଡାର,
 ଧାରାବତବତ ମହାବଳଶାଳୀ ଗଜେ,
 ନିଜେ ଦେବରାଜ ସମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣସମ୍ପର୍କ
 ଅତିଥି ରାଜନବର, ବିଜେ ହୋଇ ତହିଁ
 ସେ ପୁରକୁ କରଦେଲେ ଧୂର୍ଗର ସମାଜ ।
 ମୃତରାଜା ବୁଣଙ୍କର ବିଦ୍ୟୋଗବଶରୁ
 ଦୁଃଖ ଜନ୍ମିଥିଲା ଯାହା ପ୍ରଜାଙ୍କର ମନେ,
 ଏହାଙ୍କ ଧବଳଛନ୍ଦ ବିମଳ ପ୍ରଭରେ
 ସେ ଦୁଃଖମୁକାର ଶୀଘ୍ର ପଳାଇଲ ଭୟେ ।
 ଅଗ୍ନିରୁ ପ୍ରଥମେ ଧୂମ, ପରେ ଜଳେ ଶିଖା,
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଗେ ଭର୍ତ୍ତି ପରେ ବିଷନ୍ତ କରଣ,
 ତେଜ ପଦାର୍ଥର ଏହା ସ୍ବାଭାବିକ ରୀତି,
 ମାତ୍ର ଏହି ନୟନକୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧେ ରାୟେ
 ଏକାଦେଲେ ଗୁଣ ସଙ୍ଗେ ହୋଇଲେ ଉଦୟ ।
 ପୁଣ୍ୟମୟୀ ଅପୋଧାର ସିମନ୍ତନାମାନେ
 ଅନନ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଓନନ୍ଦେ ନବନରେଶକୁ

ଦେଖୁଥିଲେ ପ୍ରୀତିରରେ ପରତପ୍ତ ନୋହି,
 ଶରତକାଳର ମଞ୍ଜୁ ବସବସ ପଥା
 ଧ୍ରୁବକୁ ଦେଖନ୍ତି କୋଟି ତାରା—ନେହସେଡ଼ି ।
 ସେ ପୁରରେ ଅସ୍ବଧୂତ ଦେବତା ସକଳ
 ନିଜ ନିଜ ପ୍ରତିମାରେ ସନ୍ନିହିତ ହୋଇ
 କଲ୍ଲାଶିରଜନ ସେହି ଅତିଥି ନୃପକୁ
 କରୁଥିଲେ ଆଗ୍ରହର ସହୃଦ କଲ୍ଲାଶ ।
 ଅଭିଷେକ ହେବାକାଳେ ଜଳେ ଭିଜିଥିଲା
 ପେଉଁ ଅଭିଷେକ ଦେବୀ, ନ ଶୁଣୁ ନ ଶୁଣୁ
 ସେ ବେଦିକା, ନୃପଙ୍କର ଦୁଃସହ ପ୍ରତାପ
 ମହୋଦଧିଗରପାଏ ହୋଇଲା ବିସ୍ମୃତ ।
 ବଶିଷ୍ଠ ଭଣିବ ମନ୍ତ୍ର, ଅତିଥିଙ୍କ ଶର,
 ବେନ ମିଳି ଲଗୁଥିଲେ ଲେବ ଉପକାରେ,
 ନଥିଲା ଏମନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଧରଣୀମଣ୍ଡଳେ
 ନୋହୁଥିଲା ବେନଙ୍କର ମିଳନେ ପାସିବ ।
 ମନ୍ତ୍ରୀଗଣ ସଙ୍ଗେ ମିଳି ଆଳସ୍ୟ ଉପେକ୍ଷି
 କାଦୀ ପ୍ରତିକାଦୀଙ୍କର ବାକ୍ୟଜାଳ ରୋଦ
 ନିଜେ ତଳତଳକର ନଥିମାନ ଦେଖି,
 ପେମନ୍ତ ଦୁଃଖାଧରାବ ହେଉନା କାହିଁକି
 ପ୍ରକୃତ ତଥ୍ୟକୁ ଭୁବ ଆଶୁଥିଲେ ଟାଣି ।
 ପୁରୀ ପିତୃଦେବଙ୍କର ରାଜତ୍ବ ସମୟେ
 ଶ୍ରୀବତ୍ସର ନଦୀ ପର ବଢ଼ିଥିଲେ ପ୍ରଜା,
 ଏବେ ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ସୁପାଳିତ ହୋଇ
 ରାଜମାସ ନଦୀ ସମ ଲଭିଲେ ସୁରୁଷି ।
 ସେତେବେଳେ କହୁଥିଲେ ପାତ୍ରା ନୃପମଣି
 ନୋହୁଥିଲା ମିଥ୍ୟା ତାହା କେବେ କେଉଁକାଳେ,
 ଦେଇଥିଲେ ଦାନ ପାତ୍ରା ପ୍ରସକ ମନରେ
 ନେଉଥିଲେ ନାହିଁ ତାହା କେବେ ଲେଉଟାଇ ।
 ସବୁଠାରେ ସବୁକାଳେ ସକଳ ବିଷୟେ
 ଚକ୍ରୁଥିଲେ ନରମଣି ନୟନକୁ ଲକ୍ଷି,

ଏକା ଶତ୍ରୁମଣ୍ଡଳକୁ ଉପାଡ଼ି ସବଳେ
 ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ନିଜପଦେ ରଖି ଦୟାବଶେ
 ନୟନର ବ୍ୟତିକ୍ରମ କରୁଥିଲେ ସେହି ।
 ସୁରୁଷ ଶୌବନଧନ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଏକାକୀ
 କରନ୍ତି ସର୍ବଦା ଭବେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମର,
 ଅତିଥିଙ୍କ ସହୃଦରେ ମାତ୍ର ଏକାକେଲେ
 ତନୁହେଁ ମିଳିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଭ୍ରମେ ସେ କଦାପି
 ଅଶ୍ରୁମାତ୍ର ଗର୍ବଭବ ନ କହୁଲେ ମନେ ।
 ହେଲେହେଁ ନବୀନ ରାଜା, ଯଶସ୍ବୀ ଅତିଥି
 ଏହିରୂପେ ହୃଦକର ନାନାକାରୀ ଗୋରେ
 ପ୍ରଜାଙ୍କ ମନକୁ ଟାଣି ନିଜ ଅନୁକୂଳେ,
 ଅସ୍ତ୍ରୀୟ ସ୍ବଜନେ ତୋଷି, ଅଳ୍ପ ସମୟରେ
 ମହାକାୟ ଦୁର୍ବମୂଳ ମସ୍ତୁରୁହ ପରି
 ଏକାକେଲେ ରପ୍ତପଥେ ହୋଇଲେ ଅଟଳ ।
 ରପ୍ତ ଅଧୀନତା ସଙ୍ଗେ ପର ଅଧୀନତା
 ଧାଇଁଆସେ ସଦାକେଲେ ଭବର ଏ ଶୁଦ୍ଧି,
 ଏଣୁ ସେ ଅତ୍ରୁରସ୍ତୁତ ମହା ହାମାକର
 କାମ କୋପ ଲୋଭ ଆଦି ଶତ୍ରୁରୂପମାନଙ୍କୁ
 ପ୍ରଥମରୁ ପରାଭବ ରଖିଲେ ଆୟତ୍ତେ ।
 ଚକ୍ରାଳା ହେଲେହେଁ ବଶେ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ
 ତାହାଙ୍କର ପ୍ରାସାଦରେ ସଦା କଲେ ବାସ,
 ଅଚଳ ଅଟଳ ଭବେ ନୋହୁଁ ବିଚଳିତା,
 ନିକଟ ପାତାଶେ ସ୍ଥିର ସୁନାଗାର ପରି ।
 ଅପ୍ତସ୍ଥାନ ଶୌର୍ଯ୍ୟସ୍ଥାନ ରାଜନୀତିମାନ
 ନନ୍ଦୁଏ ସୁଫଳପ୍ରଦ କାହିଁ କେଉଁଠାଲେ,
 ସେ ନୀତିରୁ ଜନ୍ମେ ମନେ ଭାରୁକୁ କେବଳ,
 ନୀତିସ୍ଥାନ ବଳ ପୁଣି କରଲେ ପ୍ରୟୋଗ
 ନିନ୍ଦାମାତ୍ର ହୁଏ ସାର, ହିଂସ୍ରକର କାର୍ଯ୍ୟ
 ସବୁମତେ ଅଟେ ତାହା, ଏଣୁ ନରମଣି
 ସୁନୀତି ସହୃଦ ଶୌର୍ଯ୍ୟ ମିଶାଇ କୌଶଳେ

ସୁଫଳ ପାଇବା ଲାଗି କରୁଥିଲେ ଚନ୍ଦ୍ର ।
 ଶୁଭକ୍ଷେତ୍ର ଚରଣରୁ ରଖି ଶୁଭ ଶୁଭ
 ପଥାକାଳେ ପାଉଥିଲେ ସକଳ ସନ୍ଦେଶ
 ମେଘାଦିବରଣ ମୁକ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟବିମ୍ବ ପରି
 ସୁଗନ୍ଧ ମଣ୍ଡଳେ କିଛି ନ ଥିଲା ଅନ୍ଧାର ।
 ବୁଝୁଥିଲେ ନୃପବର ସମୟର ମୂଲ୍ୟ
 ଦିନରାତି ଭାଗବତ ଏଣୁ ସବୁକାଳେ
 ସୁନାତିକ୍ତି ରାଜାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁସର
 ନିଃସନ୍ଦେହ ହୃଦୟରେ ନିଶ୍ଚଳ ମନରେ
 ସମ୍ପାଦୁଥିଲେ ସେ ପେଟେ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟମାନ ।
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ସହ ପ୍ରାନ୍ତଦିନ ସେହି
 କୌଶଳରେ କରୁଥିଲେ ଏପରି ମନ୍ତ୍ରଣା,
 ଆକାରୁ ରାଜିତ୍ୱ କେବେ ତଳେ ସୁଦ୍ଧା ଚଳୁ
 ପାରୁଥିଲେ ନାହିଁ ତାହା ମନେ ଅନୁମାନା
 ନିନ୍ଦିତ ହେଲେହେଁ ନୃପ ଚେତନା ପରାଏ
 ରହୁଥିଲେ ସ୍ଥିର ମନେ, ସବୁ ସମୟରେ
 ଶତ୍ରୁମିତ୍ରମାନଙ୍କର ଅନ୍ଧାରସାରରେ
 ବୁଦ୍ଧିପାତ୍ର ଗୁପ୍ତଚର ରଖି ଅନାୟାସେ ।
 ସାମରାଜ୍ୟ କଞ୍ଚିତଲେ ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ବଳେ
 ସହଜେ ଶତ୍ରୁକୁ ଭୁଷ କରାଲେହେଁ ସେଥ,
 ବହୁତ ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ଦୁର୍ଗ ଥିଲା ତାହାଙ୍କର,
 ରାୟରେ ଏ ଦୁର୍ଗମାନ ଗଢିଥିଲେ ସେହି
 କଦାପି ଏମନ୍ତ ଦୁହେଁ, ଗଜରାୟ ସିଂହ,
 ଶତ୍ରୁନ କରେପା ଉକ ପଟେ ଗୁଡ଼ାରେ
 ସ୍ବାସ୍ଥବକ ଭାବ ତାର, ଦୁହେଁ ରାୟବଣେ ।
 ବିଶାଖାରେ ବଶକର୍ତ୍ତା ହୋଇ ନରମଣି
 ନ ଆତର କେବେ କିଛି ନବ ଅନୁଷ୍ଠାନ,
 ପରଶାମ ଶୁଭପ୍ରଦ ଲେଖକହୃଦକର
 କାର୍ଯ୍ୟକଳା, ଭାବଚକ୍ର ପଥାପି କାଳରେ
 ସଧୀରେ ସମ୍ପାଦୁଥିଲେ ସୁମନ୍ତଶାସତ୍ତ୍ୱ,

ଏଣୁ ତାର ଭାବନା ଦେଖିଥିଲୁ ଭାବ
 ଗରଭ ଭିତରେ ପକ୍ୱ ଶାଳୀଧାନ୍ୟ ପର ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିରବବନ୍ତ ମହା ପରାବର୍ତ୍ତ
 ପ୍ରଭୁପଣେ ସଂଶ୍ଳେଷ୍ଟ ଥିଲେହେଁ ଭଜନ
 ଦେଖିଥିଲେ ନାହିଁ କେବେ ଅପସରେ ପାଦ,
 ଲବଣ ସାଗର ଜଳ ହେଲେହେଁ ଉଦେଳ
 ମହାନଦୀ ମୁହାଣରୁ ଛାଡ଼ି କେଉଁ କାଳେ
 ଅନ୍ୟପଥ ଦେଇ କାହିଁ କରଇକି ଗତ ?
 ଦଇବେ ବିରାଜି ଜାତ ହେଲେ ପ୍ରଜାମନେ
 ତତକ୍ଷଣ କରୁଥିଲେ ଶାନ୍ତ ନରମଣି,
 ମାତ୍ର ପ୍ରତିକାର ଯାଏ ଦେଖିଥିଲୁ ଲେଖା
 ପରଶାମେ, ଏହୁରୁପ ଅଚରଣ ଯୋଗେ
 ପ୍ରଜାଙ୍କ ମନରେ ଶୋର ଜଳାଇବା ପାଇଁ
 କେବେହେଁ ସ୍ୱପ୍ନା ସେହି ଦେଖିଥିଲେ ନାହିଁ ।
 ଅତିଶୟ ପରାବର୍ତ୍ତ ଥିଲେହେଁ ଭୂପାଳ
 ନିଜଠାରୁ ଘାତ ବଳ ବିପକ୍ଷକୁ ଦେଖି
 ଦଦାନ୍ତେ ଅବମୁଖରେ ସତର୍କ ଭାବରେ,
 ସହାୟ ହେଲେହେଁ ବାସ୍ତବ୍ୟାବାନଳ କେବେ
 ଲେଖଇକି ସଲିଳକୁ ପୋତାଇବା ପାଇଁ
 ନଦର ସେ ତଳେ ଗୁଣି କେବେବେହେଁ ଧର୍ମର
 ଅର୍ଥ ପୁଣି କାମ ଯୋଗେ, ଧର୍ମ କମ ପାଇଁ
 ଅର୍ଥ କାମ କେନିକର ଅପବ୍ୟବହାର,
 କାମଦ୍ରାବ୍ୟ ସମ୍ପଦର, ସମ୍ପଦେ ଅର୍ଥର,
 ତନୁକୁ ସମାନ ଭାବେ ରଖୁଥିଲେ ପାଶେ ।
 ଅସିକ୍ଷିତ ବଳସ୍ଥାନ ମିତ୍ରଙ୍କ ନିକଟ
 ସାମାନ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ସୁଦ୍ଧା ନମିଳଇ କେବେ,
 ପୁଣି ସେହି ମନ୍ଦପକ୍ଷ ହେଲେ ବଳଶାଳୀ
 ବିପକ୍ଷ କରୁକାରୁଣ୍ୟ ଦୃଢ଼ ସମୟେ,
 ଏଣୁ ନାତିକ୍ଷୀଣ ପୁଣି ନାତି ବଳବାନ
 ରାଜ୍ୟରେ ସେ କରୁଥିଲୁ ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ ।

ସମର ଘୋଷଣା ପୂର୍ବେ କହୁଥିଲେ ଭୃଷ
 ଅସୁପକ୍ଷ ଶହୁପକ୍ଷ ନାନା ଉପାୟରେ
 ପରପକ୍ଷଙ୍କଠାରୁ ସକଳ ବିପଦେ
 ଅସୁପକ୍ଷ କଳବାନ ନ ହେଲେ କେବେହେଁ
 ଅଗ୍ରସର ନୋହୁଥିଲେ ଯଦିପାହା ପାଇଁ ।
 ଅର୍ଥରେ ସରଞ୍ଜ ମନ ଚୋଟିବା ନିମନ୍ତେ
 ସହ ରଖୁଥିଲେ ଅର୍ଥ, ନୋହୁ ଲେଉଟୁକ,
 ସକଳେ ଧନର ବଣ କେ ନ ଜାଣେ ଏହା ?
 ଜଳଭରେ ଅବନତ ନବଘନ ସିନା
 ଗୁଡ଼ିକମାନଙ୍କ ପୋଷେ ଦୃଢ଼ ବନ୍ଦିତ ?
 ନିଜକାନ୍ଥେ ରତପାଇ ସେ ବନ୍ଧୁ ନରେଶ
 ଅଲକ୍ଷରେ ନାଶୁଥିଲେ ଶହୁପକ୍ଷ କାର୍ତ୍ତି
 ଶୋଣିଲେ ନିଜର ଛଦ୍ର ଲୁଗା ପତନେ,
 ଶୋକ ଶୋକ ନାନାମତେ ଅଭିହିତା କଲେ
 କରୁଥିଲେ ପ୍ରହାର ସେ ପ୍ରତିପକ୍ଷ ରଞ୍ଜି ।
 ଦଣ୍ଡଧର ଅବସ୍ଥିତ ପିତୃଦେବ ଭୃଷ
 ସେ ବଜ୍ରାସୀ ସଦନକୁ ରଖିଥିଲେ ପାଶେ,
 ସେ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଦେହଠାରୁ ବଳି
 ପତନରେ ସମ୍ପାଦିଲେ ଏବେ ନରମଣି ।
 ଫଣୀଶିର ମଣିପରି ଶହୁପକ୍ଷ ଲେକେ
 କଳ ପାରୁଥିଲେ ନାହିଁ ତାହାଙ୍କର ବଳି,
 ମାନ୍ଦବ ଚମୁକ ପଥା ଟାଣଇ ଲୋକକୁ
 ଦେସନ ବିପକ୍ଷପକ୍ଷ ବଳକୁ ଭୁଷାଳ
 ଗୁପ୍ତ ଅନ୍ତର ପୋଷେ ପାରୁଥିଲେ ଜାଣି
 ତାହାଙ୍କ ଶାସନକାଳେ ବଞ୍ଚିବ ନବର
 ନତାନତଶିଳା ଶଯ୍ୟାଶାସୀ ସଗତକୁ
 ସଦନର କେଳସର ପରି ହୃଦେ ମଣି,
 ପଟ୍ଟତରୁ ନିଜଘର, ବନକୁ ଉଦ୍ୟାନ
 ଭାବି, ପଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ଘେନ ନିର୍ଭୟ ହୃଦୟେ
 ଲଜ୍ଜାସୁଖେ ଭ୍ରମୁଥିଲେ ସଦା ପଶ୍ଚିତହିଁ ।

ତସୁର ବନାଣି ଧନ ରକ୍ଷାକର ପୁଣି
 ଦୁର୍ଦ୍ଦତ ବୁଲଇ ଧୂସି ସ୍ବଭୁଜ ବଳରେ
 ତପସ୍ୟାର ସହାୟତା କରୁଥିଲେ ଭୁପ,
 ଏଣୁ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମମାନେ ସବୁ ସମୟରେ
 ସ୍ବ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଶସ୍ତ୍ରାଂଶ ଦେଉଥିଲେ ତାକୁ ।
 ଖଣିରୁ ରତନ ଜାଲ, କ୍ଷେତ୍ରୁ ଶସ୍ୟାବଳୀ,
 ଅରଣ୍ୟରୁ ଗଜରାଜ, ସିନ୍ଧୁରୁ ରତନ—
 ଜନ୍ମାଇ ଧରଣୀଦେବୀ ସତେକ ଭୂପଙ୍କୁ
 ଦେଉଥିଲେ ଗୁରୁତର ଶ୍ରମର ମଜୁର ।
 ଥିଲେ କାହିଁକେୟ ସରି ବତ୍ସମଣାଳୀ ସେ,
 ଭେଦ, ସନ୍ଧି, ବିସ୍ତ୍ରାନ୍ତ ଶତ୍ରୁତ୍ବ ଗୁଣରେ
 କରୁସେ ମୂଳ ଭୃତ୍ୟାଦି ଶତବିଧ ବଳ
 ଯୋଗଦ୍ବୟ, ଜାଣୁଥିଲେ ସର୍ବେ ରୂପରେ,
 ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ରାଜଗଣ ଏରୂପେ ପ୍ରୟୋଗି
 ଅନ୍ଧାଦଶ ମନ୍ତ୍ରାଦିର ପାଉଥିଲେ ଫଳ ।
 କି ରୂପରେ କୁଟୁମ୍ବକ ଦ୍ବୟ ଅଦ୍ବୃଷ୍ଟାନ
 ଜାଣିଲେହେଁ ଭଲଭାବେ, ତଥାପି ସମରେ
 ଧରମ ରାଜାକୁ ଲଢ଼ି ବିଜୟ ଆଶାରେ
 ନାଶୁ ନଥିଲେ ସେ ଶତ୍ରୁ କପଟ ସମରେ,
 ଏଣୁ ବୀର ଅଦ୍ବୁତଳା ଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ସଦା
 ଦେଉଥିଲେ ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସଦା ପକ୍ଷପାତୀ ।
 ମଦମତ୍ତ ହସ୍ତୀପଥା ନିଜ ମଦଗଳେ
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୀରଣ ଗଣେ ଦିଅଇ ଭଗାଇ
 ତେସନ ସେ ବୀରବର ନିଜର ପ୍ରତାପେ
 ଦେଉଥିଲେ ଅସ୍ବତ୍ତ୍ବ ପାଖରୁ ଘଉଡ଼ି ।
 ସୁର୍ଣ୍ଣତାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଇନ୍ଦ୍ର
 ପୁଣି ଧୀରେ ଦ୍ବୟ କ୍ଷୟ, ସେହୁପରି ସିନ୍ଧୁ
 ଜଳର କେଶରେ ଉଠି ଫୁଲଇ ସ୍ବ ବସ୍ତ୍ର
 କହି କାଳେ ଭଟ୍ଟା ଭଜି ହୋଇଯାଏ ଲୟ
 ମାତ୍ରକ ଅତିଥି ଭୂପ ବଢ଼ିଲେ କେବଳ

ସ୍ବ ବଚମେ ଦନ୍ତୁ ଦନ୍ତୁ, ନୋହୁ କେବେ ଶୟ ।
 ଜଳଶୂନ୍ୟ ମେଘ ପଥା ସମୁଦ୍ର ସହାୟ
 ପ୍ରାକର ନୂତନ ନାରେ ଧରଣୀ ବନ୍ଧୁ
 ଧନସ୍ଥାନ ସାଧୁମାନେ ଦେବନ ସଦା
 ସଗର୍ବୀ ନୃପତିଙ୍କର ସହାୟତା ଲଭ
 ସମସ୍ତ କିନ୍ତୁ ଥିଲେ ଅନ୍ୟ ଯାତକର ।
 ପ୍ରଶଂସାର ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କର ସୁଦ୍ଧା
 ଲଜ୍ୟାନମ୍ର ମୁଖେ ଶୁଭ ସୁପ୍ରଶଂସା ଶୁଣି
 ସେ ସ୍ବବ୍ୟାପାର ପ୍ରତି କରଲେହେ ଶୋଧ,
 ତଥାପି ତାହାଙ୍କ ପକ୍ଷ ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ବଢ଼ି ।
 ଉକ୍ତ ନବ ପ୍ରଭବର ଉଦୟ ଅଟଲେ
 ସଂସାରରୁ ତମ ରାଶି ବିନାଶି ସେମନ୍ତ
 ସୃଷ୍ଟିଲେବେ ଦଶଦିଗ କରନ୍ତି ଉତ୍ତୁଳ,
 ଶୁଭକ୍ଷଣେ ଉଦେ ହୋଇ ଦେବନ ରାଜନ
 କଳ୍ପତ ଜଳଙ୍କ ପୋଛି ଘନ ପ୍ରଜାଙ୍କର
 ସଦାୟ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ ସୁଖ ସୁହୃଦତା ।
 ଚନ୍ଦ୍ରର କରଣ ପଦେ, ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦୃମ୍ବଦେ
 କେବେହେଁ ପଶିବା ପାଇଁ ଦ୍ବିଏ ନାହିଁ କ୍ଷମ
 ମାତ୍ର ତାଙ୍କ ଗୁଣାବଳୀ ଶତ୍ରୁ ମିତ୍ର ହୃଦେ
 ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା ସମାନ ଭାବରେ ।
 ସଖ ଉଦାରବା ଅଶେ ସୁଭାଗା ଅତପ୍ତ
 ବାହାରୁ ନଥିଲେ ଏକା ଦିଗ୍ବଜୟ ପାଇଁ,
 ଅକାୟ ଅନାଦ ପ୍ରିୟନୃପତିମାନଙ୍କୁ
 ଦମିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମତରେ
 ରାଜନାଥ ଅନୁରୋଧେ ଗଲେହେଁ ସମରେ
 କଦାପି ଧର୍ମକୁ ତଳେ ଲଘୁଥିଲେ ନାହିଁ ।
 ଏହି ରୂପେ ମାତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର—କାଟ ଅନୁସର
 ପ୍ରଭବ ବିସ୍ତାର ରବେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ସେ ଭୂପ
 ଦେବତାମାନଙ୍କ ରାଜା ପୁରନ୍ଦର ସମ
 ରାଜାମାନଙ୍କର ରାଜା ହୋଇଲେ ଭୂତଳେ ।

ଶ୍ରୀକଟମେ ଶେଷେ ରଥା ପର ଉପକାର,
 ପୃଥ୍ବୀ ପାଳନ ଆଦି ଧର୍ମ କର୍ମ ସୋଗୁଁ
 ଲେକପାଳ (୧) ଚକ୍ରଷ୍ଟୟ ମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଚମ,
 ଶିବ ଆଦି ପଞ୍ଚ ମହାଭୂତ ମଧ୍ୟେ ପଞ୍ଚ,
 ସପ୍ତ କୁଳାଚଳଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ଅଷ୍ଟମ—
 ଆଶ୍ୟା ଲଭିଥିଲେ ସେହି ସଭିଙ୍କ ମତରେ,
 ପ୍ରବୁରୁ ଥିଲେ ସେ ସେବେ ସେହି ଆଶ୍ରୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ଅବନତ ମସ୍ତକରେ ପାକିଥିଲେ ତାହା
 ସକଳ ନୃପତିମାନେ, ଦେବଗଣ ସଥା
 ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଆଦେଶେ ସଦା ବହୁଳ ସାଗ୍ରହେ ।
 ଅଶ୍ବମେଧ ସହ କର ସେ ଧାର୍ମିକ ବର
 ଏରୂପ ଦକ୍ଷିଣା ଦେଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ
 ପାଦେଖି ଦର୍ଶନମାନେ ବୁଦ୍ଧେରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ
 ଧନପଣେ ଭୃଷଣଙ୍କୁ ଭୁକିଥିଲେ ସଦା ।
 ତାଙ୍କ ଅଧିକାରେ ଇନ୍ଦ୍ର ନିୟମାନୁସାରେ
 ବର୍ଷ ଥିଲେ ଘନରସ, ଯମରାଜ ନିଜେ
 ବ୍ୟାଧି ଉପଶମ ପାଇଁ ନେଉଥିଲେ ଚକ୍ର,
 ସମୁଦ୍ର ଗାମିନୀ ଲୌକା ଗତାଗତ ଲଗି
 ସୁଗମ ସକଳ ପଥ ଦେଉଥିଲେ ପାଣି,
 ରଘୁ, ଅଜ, ରାମ ଆଦି ପୁରୁଷ ଯୁରୁଷଙ୍କ
 ମହିମାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଭୟେ ଧନଦ ବୁଦ୍ଧେର
 ଧନରାଶି ଭରୁଥିଲେ ଗନ୍ତାଘରେ ଆଶି ।
 ଏରୂପେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପଦେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ
 ଲେକପାଳଗଣଠାରେ ପ୍ରକାଶି ପ୍ରଭାବ
 ସ୍ବଭୁଜ ନିକମେ କୁପ ଅଗଣ ପ୍ରତାପେ
 ଧରକୁ ଶାସିଲେ ଦମ୍ଭେ ବହୁକାଳଯାଏ ।

ଅସ୍ତ୍ରାଦଶ ସର୍ଗ

ସୁଲେ ତାଙ୍କ ପୋଷ୍ୟ ରାଣୀ ବହୁ ଶୁଣକୃଣ
 ନିଷଧ ପଠଇ କନ୍ୟା, ସେ କୁମାରୀ ଗର୍ଭ,
 ନିଷଧ ନାମକ ପୁତ୍ର ଲଭିଲେ ରାଜନ
 ପଥାକାଳେ ମହାନନ୍ଦେ ମଜାର ପ୍ରଜାକୁ
 ଅତିଥିଙ୍କ ସେ କୁମାର ସକଳ ପ୍ରକାରେ
 ନିଷଧ ପଦ୍ମ ସମ ହେଲେ ସାରକନ୍ତ ।
 ଯୌବନରେ ପଦାର୍ପଣ କରନ୍ତେ ତନୟ
 ପ୍ରଜାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେତ ରକ୍ଷାହେବ କୋଲି
 ଯେମନ୍ତ ଅନନ୍ତହେଲେ ସେ ବଡ଼ ଭୁଷଣ,
 ସୁବ୍ରହ୍ମରେ ଶସ୍ୟରାଜ ପାତଲେ ଜେଦାରେ
 ନରେଷି କୃଷକେ ହୁଷ୍ଟ ନୁହନ୍ତି ତେମନ୍ତ ।
 କୁମୁଦିନୀ ପୁତ୍ର ସେହି ଅତିଥି ନୃମଣି
 ବଦଧ ଦକ୍ଷୟ ସୁଗମାନ ଅନ୍ତରକ
 ନିଷଧକୁ ରାଜପଦେ ବସାଇ ଆଦରେ,
 ଅଶ୍ବମେଧ ଆଦି ନାନା ଧର୍ମକର୍ମପୋଷେ
 ସହସ୍ରଲେ ଯେଉଁ ପୁଣ୍ୟ, ତାହାର ବଳରେ
 ସ୍ବର୍ଲୋକକୁ ପାହାଚଲେ ତପସ୍ୟା ଆତର ।
 ପ୍ରଶାନ୍ତ ଗମ୍ଭୀର ମୁର୍ତ୍ତି ତମଳଲେତନ
 ଅଗ୍ନିର ସମାନ ବାହୁ ଅଦ୍ଭିତାୟ ବାର
 ବୃଷ ନରେଶଙ୍କ ନାଥ ନିଷଧ ରାଜନ
 ଏକକ୍ଷତ୍ରେ ପୁଣ୍ୟବାକୁ ପାଲଲେ ପତନେ ।
 ତାହାଙ୍କ ତନୟ ନଳ, ଅନଳର ପରି
 ସ୍ବକଳ ତେଜସ୍ବୀ ବାର ମହାବଳବନ୍ତ,
 ପିତା ଅନ୍ତେ ସିଂହାସନ ଲଭି ପଥାବଧୁ,
 ନଳ ବନଗଜ ପଥା କରଇ ମନ୍ଦିନ
 ତେସନ ସେ ଶତ୍ରୁକୁଳ ଧରପିତେ କଲେ ।
 ନଳଙ୍କର ସୁତ ନାମ ଅଟେ ନଭଶବ
 ଗାଉଥିଲେ ତାଙ୍କପରି ନଭଶବମାନେ (୧)

ନରୋପାସ (୨) ସମ ସେହୁ ଶୁଭେନ୍ଦୁ ନନ୍ଦନ
 ହୋଇଥିଲେ ପ୍ରଜାଙ୍କର ଆନନ୍ଦବର୍ଦ୍ଧନ ।
 ଧାର୍ମିକପ୍ରବର ନଳ ସୁଧୀର ନରକୁ
 ଉତ୍ତର କୋଶଳ ରାଜ୍ୟ ସିଂହାସନ ଦେଇ
 ପ୍ରାଚୀନ ଅବସ୍ଥା ଲଭି, ଦାନନରୁ ଗମି
 ଆତରରେ ମହାତପ ମୁଗସହ ଭ୍ରମି,
 ସେମନ୍ତ ମଉଁସରେ ଆଉ ନ ଦୁଏ ଜନମ ।
 ବହୁବର୍ଷ ନରଶକ ସିଂହାସନେ ବସି
 ଲଭନ୍ତେ ନିବାଶପଦ, ପୁତ୍ର ପୁଣ୍ୟର
 ପିତୃପତ୍ନେ ଅସୋଧାର ରାଜଦଣ୍ଡ ଧରି
 ଅଶ୍ରୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ହେଲେ ଦୁର୍ଜିବାର,
 ମହାକାୟ ଗଜମଧ୍ୟ ପୁଣ୍ୟରାଜ (୧) ପଥା ।
 ଶ୍ରେଷ୍ଠପଦ୍ମ କଳାସିନୀ ସୁହାସିନୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ
 ରହିଲେ ସଦା ଆସି ତାହାଙ୍କ ଆଶ୍ରୟେ ।
 ଅବ୍ୟର୍ଥ ସନ୍ତାନ ସେହୁ ପୁଣ୍ୟରାଜ ଭୂପ
 କ୍ଷମାଗୁଣେ ବଞ୍ଚୁଛିତ କ୍ଷେମଧନୀ ପୁତ୍ର
 ସିଂହାସନ ଦାନକର ନିଜେ ସୁସ୍ଥମନେ
 କ୍ଷମାଶୀଳ ନାମ ବହୁ ଗମିଲେ ବନକୁ ।
 ଦେବାନକ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର, ସେମନ୍ତ ସେ ବାର
 ରଣସ୍ଥଳେ ଅଗ୍ରଗାମୀ, ଦେମନ୍ତ ତରହେ
 ଥିଲେ ଦେବତାଙ୍କ ପରି, ଦେବପୁରେ ସୁଦ୍ଧା
 ତାହାଙ୍କ ବମଳ ଶକ୍ତି ହେଉଥିଲା ଗାନ
 ପିତା କ୍ଷେମଧନୀ ପଥା ସୁପୁତ୍ର ପୋଗରେ
 ହୋଇଥିଲେ ପୁତ୍ରବନ୍ତ ଦେହେ ଦେବାନକ
 ଦନଯୁବସ୍ଥଳ ସେହୁ ଜନକଙ୍କ ପୋଗେ
 ହୋଇଥିଲେ ପିତୃବନ୍ତ, ସକଳ ପ୍ରକାରେ,
 ପିତାପୁତ୍ର ବେନମଧ୍ୟେ ବେନିଙ୍କ ଶୁଣର
 ତିଳେସୁଦ୍ଧା ଥିଲା ନାହିଁ କିଛି ଭାରତମ୍ୟ ।

ପାଗଳପିତୃସମ୍ପଦେ ଶେଷଧନୁ ନୁହ
 ଏହୁରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣିତହୁଏକର ଭର
 ପୁତ୍ର ଦେବାନିକ ଦ୍ରୁପଦ ସମପି ସୁଖରେ
 ଗମନ୍ତେ ଅମର ପୁରେ, ଦେବାନିକ ତହୁ
 ପଥାବଧି ରାଜ୍ୟରାଣୀ, କହୁକାଳ ପରେ
 ଲଭିଲେ ଅନ୍ତମ ଦଶା, ତାହାଙ୍କ ତନୟ
 ଅସ୍ଥାନରୁ ଶୁଣମଣି ସ୍ବକୁଳ ପ୍ରଘଟ
 ଅମାୟିକ ବ୍ୟବହାରେ ମଧୁର ବଚନେ
 ଆସୀଦୁମାନଙ୍କ ପରି ଶହୁଙ୍କର ସୁବା
 ଅନାୟାଷେ ନେଇଥିଲେ ମାନସକୁ ଟାଣି,
 ସୁମଧୁର ସୁଲଳିତ ବଂଶୀସ୍ବର ପଥା
 ଭାତ ମୃଗ ନିକରକୁ କରେ ବଂଶୀଭୂତ ।
 ରାଣେ ପୁଣି ପରାବମେ ଅସ୍ଥାନରୁ ଶୁର
 ଲଭିଥିଲେ ସମ୍ବଳତ, ଭ୍ରମରେ ବଦାପି
 ରହୁଥିଲେ ନାହିଁ ଟେକେ ଘାନ ସହବାସେ,
 ଏଣୁ ଯୁବା ହୋଇଲେହେଁ ଅଶକ୍ତ ମସ୍ତକ
 ପ୍ରବୀଣ ପରାଏ ଦମ୍ଭେ ଶାସିଲେ ଚୌଶିଲେ ।
 ସଙ୍ଗେଲେ ହୃଦୟକୁ ସେ ଭୂପତିମଣି
 ପୃଥ୍ବୀରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ବସୁଙ୍କର ପରି
 ସାମ ଦାନ, ଦଣ୍ଡ, ଚେଦ ଇତ୍ୟାଦି ସହାୟେ
 କହୁକାଳ ପାଳି ମସ୍ତ ଗମନ୍ତେ ସ୍ବର୍ଗକୁ,
 ତାଙ୍କପୁତ୍ର ପାରମାତ୍ମ ସ୍ବ ପ୍ରଭୁଷା କଲେ
 ଶହୁ ସମାଜରେ ନିଜ ମନ୍ତ୍ରକ ଉତ୍ତୋଳ
 ସମ୍ପାଦିଲେ ରାଜଶିଳ୍ପ, ଯାହାଙ୍କ ଗୌରବେ
 କୁଳାଚଳ ପାରମାତ୍ମ ହେଲା ପରାଭୂତ ।
 ତାହାଙ୍କ ତନୟ ଶୀଳ, ଶୀଳରେ ଶେଷନ୍ତ
 ଥିଲେ ସେହୁ ମନୋହର, ଶିଳାପଞ୍ଜ ପରି
 ତେମନ୍ତ ବଶାଳବସ୍ତ ଥିଲା ତାହାଙ୍କର,
 ଶିଳୀପୁଷ୍ପ ବାଣପୋରେ ଦେଲେହେଁ ସେ ଦଳ
 ବସନ୍ତ ପକ୍ଷକୁ ରାଣେ, ଶତ୍ରୁଥିଲେ ନାହିଁ

ଲକ୍ଷ୍ମୀଶୀଳତାକୁ କେବେ ହୃଦୟ ଗିରିରୁ ।
 ପ୍ରଣୀତ ପାଦପାତ୍ର ସ୍ବପ୍ନଶୀଳ ସୁଦ୍ଧ
 ଉଦ୍ଧାସୀ ଶୀଳକୁ ବର ଯୁବରାଜ ପଦେ
 ବିଷୟ ସମ୍ପାଦ ସଖେ କଳାକଳେ ମନ,
 ସେହେତୁ ଭାଜାଏ ଜତି ରାଜ୍ୟପାଳନରେ
 ବିଷୟ ମନରୁ ବ୍ୟସ୍ତେ କଳାସ ପୁଣ୍ୟକୁ
 ବନ୍ଦୀ ହେଲାପରି ନିଜେ ଭବନ୍ତ ନିଜକୁ ।
 ସ୍ବପ୍ନସ୍ବ ସୁନ୍ଦର ରୂପେ ପାରିଯାନ୍ତି ନୃପ
 ଟାଣୁଥିଲେ କଳାସିନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ହୃଦୟକୁ
 ସେତେବେଳେ ଲଢୁଥିଲେ ସେ କଳାସ ପୁଣ୍ୟ
 ମିଳୁଥିଲା ଅନାୟାସେ, ତଥାପି ମନରୁ
 ଦୁର୍ଦ୍ଦିନୀର ଭେଦବୃତ୍ତା ନୋହୁଥିଲା ଲୟ,
 ସେତେ ସୋପାନରେ ସୁଦ୍ଧା ଭେଦ ବଳନକୁ
 ବାସନାମଳର କେତେ ଦୃଢ଼ କି ଦୃଷ୍ଟି ?
 ଏକାକୀ ସଦୃଶା ଜଗି ହାରୁଡ଼ିଲ ଅସି
 ରଥ ପରାହ୍ନେ ସେହି (୧) ହେଲେହେଁ ସଦୃଶେ
 ତାହାଙ୍କର ରଥପ୍ରିୟା କଳାସିନ୍ଧୁଙ୍କର
 ସୌରଭ୍ୟେ ଅସୁଦ୍ଧା ବହୁ, ସେ ଇଶା ବର୍ଣ୍ଣ କି ?
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟଧାମୁଁ ନରେଶକୁ କରାଇ ଅନ୍ତର ।
 ପାରିଯାନ୍ତି ନରେଶଙ୍କ ତନୟ ଉଲାର
 ନାଭିରକ୍ତ ପାହାଙ୍କର ଉଲତ ନ ହୋଇ
 ହୋଇଥିଲା ସୁଗନ୍ଧର ପଦ୍ମନାଭ ପରି,
 ମହାବଳ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଥିଲେ ସେ ପ୍ରଧାନ,
 ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ବକ୍ରନାଭ, ବକ୍ରଧର ପରି
 ପ୍ରଭବରେ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ, ବକ୍ରଧନ ବଦ
 କରନ୍ତି ଯୁଦ୍ଧରେ ନାଦ, ହୋଇଥିଲେ ସେହି
 ବହୁଶକ୍ତି ବିମଣ୍ଡିତ ପୃଥ୍ବୀର ସାହି ।
 ସ୍ବପ୍ନାବସ୍ଥରେ ଉପାହିତ ଅମର ଧାମକୁ

ଗମନ କରନ୍ତୁ ଭୁବ, ସସାଗରାଧର
 ଯୁବରାଜ ଶତ୍ରୁକ୍ତା ଶଙ୍ଖେ ଶୁଭକୁ
 ସେବା କଲେ ନାନାମତେ ଉପହାର କେଲେ
 ଶଶିକାନ୍ତ କହୁମୁଖ ରହୁ କୃପାମାନ ।
 ନବୋଦିତ ପ୍ରଭାକର ସମ ତେଜକନ୍ତ
 ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ବଡ଼ ମୋହନ ମୁରତି
 ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର ହରିହର ଆଶେହଲେ ହେଲେ
 ପିତୃକ ଆସନପରେ ସର୍ବସମ୍ପଦରେ
 ପଥାକାଳେ ପିତୃଦେବ ଗମନ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ।
 ଏକା ସେ ସିନ୍ଧୁଗଡ଼େ ରଣ ଉଦେଶ୍ୟରେ
 ଚତୁରଞ୍ଜ ସେନାସହ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ
 ରହିଥିଲେ କହୁକାଳ, ଏଣୁ ବୁଧଶ
 * ବ୍ୟସତାଶ୍ୱ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲେ ଅଶ୍ୟା ।
 ସେ ଶିଖଣ୍ଡ ବ୍ୟସତାଶ୍ୱ ତପସ୍ୟାରେ ତୋଷି
 କାଶୀନାଥ ମହେଶଙ୍କୁ ଲଭିଥିଲେ ଯତ୍ନେ
 ବଶିଷ୍ଠ ନାମେ ଏକ ତନୟ ରତନ
 ସମଗ୍ର ବଶିଷ୍ଠ ସେହୁ ପଥା ସମୟରେ
 ହୋଇଥିଲେ ଏକଜନ୍ମ ପ୍ରତାପୀ ସମ୍ରାଟ,
 ପୁତ୍ରରୂପୀ ଆତ୍ମାପତି ଥିଲେ ଜନକର ।
 ସୁନାଦଳ ବଶିଷ୍ଠ ବଶିଷ୍ଠ ଅଂଶରେ
 ସୁନ୍ଦର ହରିଶ୍ୟନାର ନାମେ ଏକ ସୁତ
 ଜନ୍ମଦେଇ, କାଶ୍ମିର ସମ୍ମିଳିତ ବଢ଼ି
 ଯେସନ ପାଦପଦ୍ମ ଦହଇ ପ୍ରଗଣ୍ଡେ
 ତେସନ ସେ ଶତ୍ରୁକୁଳ ଚର୍ଚ୍ଛୁଲିଲେ ବଳେ ।
 ପଶୁପାତ୍ର ପୁତ୍ରକୁ ଲଭି ବଶିଷ୍ଠ ଭୁବ
 ପିତୃମାନଙ୍କର ରଣୁ ହୋଇଣ କମ୍ବୁକ
 ସେ ପୁତ୍ରକୁ କାଶ୍ମିର ସିଂହାସନପରେ
 ସୁଗୁଣ କାମନାରେ ଅନ୍ତମ କୟସେ

ବନେପଶି ମନସ୍ତୁଷ୍ଟେ ପିତ୍ତଲେ ବଳୁଳ ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟବିଶ ଅବତଂସ ସେ ହରଣ୍ୟନାର
 ଧର୍ମରେ ଶାସିଲେ ଧରା, ଅନ୍ୟତଥା ଯାଇ
 ବସୁକୁ ବଚରୁଥିଲେ ଯଜ୍ଞେ ସୋମରସ,
 କ୍ରିଗୟ ସୋମଜସମ ପ୍ରିୟତତ୍ତ୍ୱା ଗର୍ଭେ
 କୌଶଲ ନାମରେ ଏକ ଜନ୍ମିଲେ କୁମାର ।
 ବସାର ସେ ସଖାସଖି କୁନ୍ତଳେକସାଏ ।
 ଲଭି ମହା ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠା ଭୂପାଳମଣ୍ଡଳେ
 କୁନ୍ତଳିଷ୍ଠ ଦନୟକୁ ନିଜ ଅଧିକାରେ
 ବସାର ପରମ ସୁଖେ, ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟାବସ୍ଥାରେ
 ଲଭିଥିଲେ କୁନ୍ତଳକୁ ସୁରଧାମେ ଯାଇ
 ବଳର ପ୍ରାଣପରୀ ସଦୃଶର ପିତା
 ସୁଧୀର କୁନ୍ତଳିଷ୍ଠ ଭୂପ ବନା ବ୍ୟାଘାତରେ
 ସୁଶାସିତା ଧରଣୀକୁ ଶାସି ସପାଦ ଧୁ
 ବୁଢ଼ାଇଲେ ପ୍ରଜାନେତୃ ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁଧାର ।
 ତାଙ୍କ ସୁଦନାମ ପୁତ୍ର, କମଳଲେଚନ
 ସାକ୍ଷାତ ବସୁଙ୍କ ପରି ଦିଶୁଥିଲେ ଗୁରୁ,
 ମାନନୟ ଗୁରୁବଚନେ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇ
 ବନୟ ବନମୁକାବ୍ୟେ ପରଜନେ ଡୋରି,
 କୁନ୍ତଳିଷ୍ଠ ଦନୟ ପୁତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀୟ ଜନକକୁ
 ପୁତ୍ରବନ୍ଧୁ ନରକୁଳେ କରୁଥିଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।
 ଧାର୍ମିକ କୁନ୍ତଳିଷ୍ଠ ଭୂପ ବସୟ ସୁଖରୁ
 ବାତସ୍ପତ୍ର ହୋଇ ତପମ ସ୍ୱର୍ଗସୁଖ ଲେଖି
 ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସଖା ହେବା ଆଶେ
 ଯଶସ୍ବର ପୁତ୍ରପୋତେ ବଶସ୍ଥିତିକର
 ଶର୍ପିର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ଶେଷେ ଲଭିଲେ ଦେବତ୍ୱ ।
 ତାହାଙ୍କର ପୁତ୍ରବଧୂ ପୁଷ୍ୟାନକ୍ଷତ୍ରରେ
 ପ୍ରସବିଲେ ସଂଶ୍ଳେଷେ ଶୈଷପୂର୍ଣ୍ଣମୀରେ
 ପୁଷ୍ୟନାମଧାରୀ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଦନୟ
 ସେ ସୁନ୍ଦର ଦିବ୍ୟଦେବେ ମାନ ହୋଇଗଲା

ସୁମାହିତ ମହାହୁଳ ପୁଷ୍ପଗମଣି
 ପୁଷ୍ପାନନ୍ଦନର ପରି ଦୃଢ଼େ ସେ ଉଦେ
 ସମୁଦ୍ଧମାନ ଦେବେ ପରଜାନକର ।
 ସଂସାର ବଳନେ ଶୁଭ ମହାଶୟ ପୁଷ୍ପ
 ରାଜକୁଳ ପରିହର ଲକ୍ଷ୍ମୀରଜର
 ଜୈମିନୀକ ଶିଷ୍ୟ ହୋଇ ତାହାଙ୍କ ନିକଟ
 ଶୋଭଣୀ ଆଦେଶେ ଲଭିଲେ ମୁକତି ।
 ଧ୍ରୁବସମ ଧ୍ରୁବସିଦ୍ଧି ତାହାଙ୍କ ଅମଳ
 ତହିଁ ଦେଲେ ଅଧିପତି, ସେମନ୍ତ ସେ ବୀର
 ଗୁଣେ ସରଳର ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ତେମନ୍ତ ଅଟଳ,
 ସତ୍ୟ ପ୍ରତିଜ୍ଞରେ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ, ଚରକାଳ,
 ଅରାଧନାକର ଉଦୟ ମନ୍ତ୍ରକ ଦୁର୍ଗା
 କରୁଥିଲେ ତାଙ୍କ ସହ ଚରଣାଶ୍ରୟୀ ସଜ୍ଜ ।
 ସୁଦର୍ଶନ ସୁଦର୍ଶନ ତାହାଙ୍କ ତନୟ
 ଶାବିତ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରର ପରି ମୋହନ ମୁରତି
 ମୁଗ୍ଧସମ ଦିଲେଚନ, ସଦାସର ମୁଖ ।
 ନରସିଂହ ଧ୍ରୁବସଜ୍ଜ ଅରଣ୍ୟରୁ ପାଇ
 ମୁଗ୍ଧାବନୋଦ ଦିନେ ଦୁର୍ଗାବନରୁ
 ପୁଣି ସୁଦର୍ଶନଙ୍କର ବାଲ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ
 ଅକାଳରେ ସିଂହମୁଖେ ଲଭିଲେ ନିଧନ
 କରନ୍ତେ ସେ ମହାପାତ୍ର, ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମିଳି
 ମତ ନେଇ ଶୋକାକୁଳ ପ୍ରଜାନବହୁଳ
 ସ୍ବକୁଳର ଏକମାତ୍ର ଆଶ୍ରୟର ସ୍ଥଳ
 ଶିଶୁପୁତ୍ର ସୁଦର୍ଶନେ କଲେ ଅଭିଷେକ
 ଅଯୋଧ୍ୟାର ସିଂହାସନେ ବହୁତ ଦିନେ
 ସିଂହାସନେ ଶିଶୁରାଜା ଘେନି ଅନାୟସେ
 ସୁଦର୍ଶନ ରାଜକୁଳ ଦେଇ ପ୍ରକାଶିତ
 କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଧରି ନରସ୍ଥଳ ପତ୍ନୀ,
 କନ୍ୟା ସିଂହଶିଶୁଶୋଭା ଦାନନ ସେସନ,
 ଅବା ପଦ୍ମଚନ୍ଦ୍ର ସରୋବର ପରି ।

ଯେ କାଳେ ମୁକୁଟ ସେହୁ ବହୁଲେ ମସ୍ତକେ
 ପିତାପର ହେବେ ବୋଲି ଭବରେ ସକଳେ,
 ଶୁଦ୍ରକାୟ ମେଘଶୃଙ୍ଗ ନରସ୍ଥଳେ ବଢ଼ି
 ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ପବନ ଲଭି ଆବୋରେ ନାହିଁକି ?
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଅଳକାରେ ସମୁଦାୟ ବିଶ ।
 ଅମାରରେ ହାତୀପରେ ଆସେହୁ ଭୃଷଣ
 ଭଜପଥେ ବୁଢ଼ୁଲେ ଭ୍ରମୁଥିଲେ ସୁଖେ,
 ରାଜ ଉପରୁମାନ ଘେନ ସଙ୍ଗତରେ
 ବସୁଥିଲା ପାଶେ ଆସି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନୁଚର,
 ଛ ବର୍ଷରୁ ନ୍ୟୁନ ତାଙ୍କ ଥିଲେହେଁ ବୟସ
 ଭକ୍ତରେ ପ୍ରଭୁ ଭବି ନଗରବାସିଣୀ
 ସମ୍ମାନ ଦେଖାଉଥିଲେ ଜନକର ପରି,
 ପଦିବା କାଳକ ହେତୁ ଶୁଦ୍ର କଳେବରେ
 ଭରି ପାରୁ ନ ଥିଲେ ସେ ପିଢ଼ୁ ସିଂହାସନ,
 ତଥାପି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସମ ଗଢ଼ର ବର୍ଣ୍ଣରେ
 ତେଜୋଦୀପ୍ତ ସୁରୁମାର ଶରୀର ଦେଖାଇ
 ପୁଣି କର ଦେଉଥିଲେ ସେ ସିଂହାସନକୁ
 ନରେଶଙ୍କ ପାଦଦ୍ଵୟ ଅତି ସାନ ହେତୁ
 ପଡ଼ୁଥିଲା ନମ୍ର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୀଠକୁ ।
 ଉଚ୍ଚତ ମୁକୁଟେ ଏଣୁ ସାମନ୍ତସଜାଣି
 ଭକ୍ତରେ ଯୁଦ୍ଧାତ୍ମ୍ୟରେ ସେ ପଦକୁ ହୁଇଁ ।
 ଶୁଦ୍ରାକୃତି ଇନ୍ଦ୍ରନାଳମଣିକୁ ସେସନ
 ମହାନାଲ ଆଶ୍ୟା ଦେଲେ ନୁହଇ ଅତ୍ୟୁକ୍ତ,
 ତେଜୋଦୀପ୍ତ ହେତୁ ତେହେ ନୃପ ସୁଦର୍ଶନ
 ଲଭିଲେହେଁ ଶିଶୁମୂର୍ତ୍ତି, ନୋହୁଅଛି ପ୍ରାଣ,
 ତାଙ୍କଠାରେ ପ୍ରୟୋଜିତ ମହାସକ ଶବ୍ଦ ।
 ସଭାରେ ବସିଲା କେଳେ, ନୃପମଣିଙ୍କର
 ବେନ ପାଶେ ପଡ଼ୁଥିଲା ରୁଚିରେ ଗୁମର
 ସେ ଗୁମର ପବନରେ ଉଡ଼ାଇ ରଭସେ
 କି ମଧୁରେ ଭଲ ରୁମ୍ଭି କାବପସବେନ ।

ବାହାରୁଥିଲା ସେ ଆଶା ମୁଖ ଯେଉଁ କାଳେ,
 ସାଗର ସେସନ ତଟ ନକରେ ଲଙ୍ଘନ
 ତେସନ ସେ ଆଶା କେନ୍ଦ୍ର ଲଙ୍ଘିଥିଲେ ନାହିଁ ।
 କନକପଟରେ ବନ୍ଧ ଲଙ୍ଘି ପଞ୍ଜରେ
 ଚଳକର ଛଟାକହି ଶିଶୁ ନରବର
 ଶତ୍ରୁ ନାଶମାନଙ୍କର ବଦନମଣ୍ଡଳ
 ଖୋଜି ଦେଉଥିଲେ ନବ ଚଳକର ଛଟା ।
 ସୁକୁମାର ଥିବାରୁ ସେ ଶିଶୁଷ ଫୁଲରୁ
 ଭୂଷାପିନ୍ଧି ତାରସରେ ହେଉଥିଲେ ଶ୍ରୀକୃ ।
 ତଥାପି ଏ ଧରଣୀର ଅନ୍ଧ ଗୁରୁଗୁର
 ବଢ଼ୁଥିଲେ ନକରଣ ଭଳେ ଶ୍ରମବୋଧ ।
 ଖଡ଼ିଧର ସୁଦର୍ଶନ ନଶିଣ୍ଡୁ ନଶିଣ୍ଡୁ
 ସ୍ଵର ବ୍ୟଞ୍ଜନରେ ଯୁକ୍ତ ଅକ୍ଷର ସକଳ
 ଭାନୁକୃଷ୍ଣକେଶର ନିକଟରେ ରହୁ
 ଅକ୍ଷେପେ ଲଭିଲେ ଯେତେ ସୁମାତର ଫଳ ।
 ବାଳକ ଥିବାରୁ ଭୂଷ ତାଙ୍କ ଶତ୍ରୁବଞ୍ଚେ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ କଳାସ ପାଇ ଥିଲା ନାହିଁ ସ୍ଥାନ,
 ତେଣୁ ସେ କିଶୋରଙ୍କର ବୟସକୁ ଟାକି
 ରହିଲେ ସେ ଛନ୍ଦିତଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀତାର ପରି,
 କେବେ କେବେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ଅଲକ୍ଷରେ ।
 ଯଥାଳ କାଠର ସମ ସୁଗାଢ଼ ନ ଥିଲା
 ସତ୍ତ୍ୱବା ତାହାଙ୍କ ଦାୟ, ଜ୍ୟାଦାତ ଚିତ୍ତରେ
 ଅବା ଯେବେ ନୋହୁଥିଲା ଅଜିତ ସେ କୁଜ
 ହୃଦିଥିଲା ନାହିଁ ତାହା ସତ୍ତ୍ୱବା ଅସିବୁ,
 ତଥାପି ଏ ମନ୍ତ୍ର ସେହି ଯୁକ୍ତ ବାହୁଯୋଗେ
 ସରସିତ ହେଉଥିଲା ସପାଥ ଶୁବରେ ।
 ହିମେ ଗତହେଲା କାଳ, ବଡ଼ହୋଇ ଏବେ
 ଦନ୍ତ ଦନ୍ତ ସୁଦର୍ଶନ, ପାଇଲେ ନାହିଁ
 କୈବଳ ଉଲଟ ଏକା, ସୁଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
 ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଅଧିକୃତ ସବ ଲେକପ୍ପିସ—

ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଅତି ଗୁଣାବଳ ଲଭିଲେ ସକଳ ।
 ହସି, ବାହା, ଦଣ୍ଡନାଥ ଏବଦ୍ୟା ହିତୟ
 ଅଟଇ ପ୍ରୋକ୍ଷର ହେବୁ, ଏଣୁ ନରମଣି
 ଏହି ବଦ୍ୟା ହିତୟବୁ. ପୁଅ ଜନମରେ
 ଲଭି ବରପୁର ପରି, ଅଭ୍ୟାସର କୌଣ
 ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ବହି ନଦେଇ ଅକ୍ଳେଶ
 ସୁରଶ ମାତ୍ରବେ ତାହା ଅଣିଲେ ଅୟୁରେ ।
 ଧନ୍ୱର୍ଦ୍ଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷାକାଳେ ଦେହର ପୁଷାଂଶ
 ସାମାନ୍ୟ ବସ୍ତ୍ରର ସେହୁ, ଦମ୍ଭେ ଠିଆହୋଇ
 ମୁକୁଟିତ କେଶପାଶ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଟେକି ବାରି,
 ବାମଜାନ୍ତୁ କଟକପୋଇ ତହିଁ ଭରସେଇ
 ସରର ଧନ୍ୱର୍ଦ୍ଦୁ ଟାଣି କର୍ଣ୍ଣପାଏ ବଳେ
 କର୍ଣ୍ଣକଳ ମନନେହ ନେଉଥିଲେ ହରି ।
 ନାରୀଏ ନୟନ ପଦେ ପିଅନ୍ତି ସେ ମଧୁ
 ଅଟେ ପାହା ମନୋହର ମଦନ ବୃକ୍ଷର
 ଅନୁରାଗ ସହଯୁକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁନର ପରି,
 ସଦାଂ ମଣ୍ଡିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଣୀ ସମାଜର
 ଅବୁଦ୍ଧିମ ଅଳଂକାର ଅଟଇ ଯେ ଭବେ,
 ଚଳାସର ଅଦ୍ୟସ୍ଥାନରୁଣୀ ସେ ଯୋବନ
 ଅସି ଅଙ୍ଗଦେଶ ତାଙ୍କ କରାଇ ମଣ୍ଡନ ।
 ନୟନରୁ ତାହାଙ୍କର ଉଦ୍ଭବଧିକାରୀ
 ଶୀଘ୍ର ପୁତ୍ରକାମନାରେ ବୁଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ
 ବହୁପଦେ ଶୁଭକନ୍ୟା ଆଣି ଦେଖାନ୍ତୁ.
 ନବୀନ ନରେଶଙ୍କର ନୈସର୍ଗିକ ପତ୍ନୀ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ପୁତ୍ରୀ ବେନିଙ୍କର କରଲେ ସପତ୍ନୀ
 ଶତକେ ସମ୍ବଳ ପାଇଁ ଦଉଡ଼ି ସନ୍ତତ
 ଯେ ସକଳ ପାଣିଙ୍କର ପ୍ରତିରୂପ ଅଣି
 ଦେଖାଇଲେ, ତାହାଠାରୁ ବହୁଗୁଣେ ବଳୀ
 ସେମାନେ ରୂପରେ ସିନା ଥିଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠତର ।

ଉନବିଂଶ ସର୍ଗ

ବାଣୀକର ବରପୁତ ଗୁଣୀ ଶିବରାମଣି
ଜିବେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବୃନ୍ଦାବତ ସୁଦର୍ଶନ ନୃପ
ଅବଶେଷେ ବୃଦ୍ଧହୋଇ ଉଦାସୀନ ମନେ
ଅଗ୍ନି ଭୁଲ୍ଲ ତେଜସ୍ବୀନ ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣ ପୁରନ୍ଦ
ନିଜ ରାଜପଦେ ସ୍ଥାପି ନୈମିଷ ବନକୁ
ବାହାରରେ ଜାୟାସହ ତପସ୍ୟା ପାଇଁକି ।
ଗାଥୀ ସଲ୍ଲରେ ମନ୍ତ୍ରି ସେହୁ କାନନରେ
ବିହାର ତଦାଗମାନ ମନ୍ତ୍ର କଲେ ଦୁଇ,
ଭୂମିରେ ବନ୍ଧଇ ବୁଣ ତଥୁପରେ ଶୋଇ
ସୁତକାମଳ ଶଯ୍ୟା ଆଉ ନକଲେ ସ୍ମରଣ,
ଉଷ୍ଣରେ ବାସକରି ଅଟାଳକା ସୁଖ
ବରଜ ହୃଦରୁ ଉପ ଆନନ୍ଦ ମାନସେ
ଫଳକାମ ଶୂନ୍ୟମନେ ସେହୁ ଅବସ୍ଥାରେ
ଯୋଗସମାଧିରେ ବସି ଗମିଲେ ସ୍ବର୍ଗକୁ ।
ପୁତ୍ର ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣ ତହିଁ ସେ ଲବ୍ଧ ରାଜ୍ୟକୁ
ଅତଳୁଣି ପାଳନ କଲେ, ଯେଣୁ ସୁଦର୍ଶନ
ରୁଜକଲେ ଶତ୍ରୁଦଳ ନିଷ୍ଠୁର କର
ତନୟର ଭେଗଲଗି ଥିଲେ ତାହା ରଖି ।
ଅତ୍ୟନ୍ତ କାମୁକଥିଲେ ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣ ନୃପ,
ଏଣୁ ଆଗେ କୁଳବଧୁ ପାଳି ପତନରେ,
ପରେ ମନ୍ଦୀଗଣ କରେ ରାଜ୍ୟଭାର ଦେଇ
ଏକାନ୍ତରେ ବଶହୋଇ କାନ୍ତାକ ସଙ୍ଗରେ
ଯୌବନ ସ୍ବଲ୍ପ ସୁଖେ ବଳାଇଲେ ମନ ।
ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ଆତେବଚନା ପାଇଁ ମନ୍ଦୀସହ
ନରହି ସେ ମନ୍ତ୍ରପାଳ ଯଶକାଳ ସୁଦ୍ଧା
ଦରବାରେ, ଦିବାନଖି କେଳିପୁରେ ବସି
ହାସ୍ୟରସେ ରସୁଥିଲେ ନାରୀ ମଣ୍ଡଳୀରେ ।
ରାଜ ଦରଶନ ଆଶେ ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜ ଆସି,
ଫେରି ପାଉଥିଲେ ଗୃହେ ବସାଦମନରେ

ନିପାରି ଶମ୍ଭୁଙ୍କ ଦେଖା, ମନ୍ଦୀଙ୍କ ବଥାରେ
 ବଦାନ୍ତିତ ପେବେ ଦେଖା ଦେଉଥିଲେ ଶମ୍ଭୁ
 ତଥାପି ସମ୍ପୁରଣ ଦ୍ରୁହେ, ମନ୍ଦର ଶତରୁ
 ଗବାକ୍ଷ ବବର ବାଟେ ଲମ୍ବାଇଁ ତରଣ
 କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ସାଧ୍ୟାତ ।
 ନବରବ-କରଗାପ୍ର—କମଳ ସଦୃଶ
 ନଖରାଗେ—ସୁରଜିତ ନୃପଙ୍କ ଦେବୁ
 ରକ୍ତରରେ ପ୍ରଜାମାନେ ପୂଜାର ବନୟେ
 ସୁଗର ସମ୍ପଦୁଁ ବଳ ମଣ୍ଡଳେ ମନେ,
 ସାଧାରଣ ହେଲେହୁକା ପପାପ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ
 ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ କିଏ ବା ଆଦରେ ?
 କାମରସେ ବଶିହୋଇ କାମିନୀଙ୍କ ମେଲେ
 ମୁଦଙ୍ଗ ଧନରେ ପୁଣି ତେଲ ସଦନରେ
 ଦିନ୍ତୁ ଦିନ୍ତୁ ସମଧିକ ଆଡ଼ମ୍ବରସବୁ
 ମହୋତ୍ସବେ ପଦାବେଲେ ମାଡ଼ିଲେ ନରେଶ ।
 ମହଳାମାନଙ୍କସହ କେବେ ଆନନ୍ଦରେ
 ଜଳେ କରୁଥିଲେ ତେଲ, ସେ କଳକଣୀଙ୍କ
 ଉତ୍ତନ ପୁକନ କାଳେ ଉଚ୍ଚବୃତ୍ତମାଳେ
 ଦଣ୍ଡୁଥିଲା ମନୋହର ସରସୀର ଜଳ
 କମଳ କୋରକ ଜାଳେ ରରଗଲ ପର ।
 ମଦରାଗେ ମନୋହର ବନିତାବ୍ରଜର
 ଅଧରରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀରାଗ, ନୟନୁ ଅଞ୍ଜନ
 ଜଳ ଛୁଟିବାରୁ କେବେ ଧୋଇହୋଇ ପାଇ,
 ବ୍ୟକ୍ତକର ଶ୍ରୀମୁଖର ସ୍ବାଭବିକ ବାନ୍ତି
 ଉପୁଜାଉଥିଲା ମନେ ଦ୍ବିରୁଣେ ବିକାର ।
 ପ୍ରମଦ ବାରଣ ପଥା କରଣୀ ସଙ୍ଗରେ
 ସୁରଭିତ ପଦ୍ମାବରେ ପଶଇ ଆନନ୍ଦେ
 ପ୍ରେୟସୀଙ୍କ ମେଲେ ତେହେ ସେ କାମୁକ ଭୂପ
 ଅଦ୍ରାଶ ଆନନ୍ଦ ଦାସୀ ମହିଷମୋଚିତ
 ପାନଭୂମି ନିକଟରୁ ପାଉଥିଲେ ରଙ୍ଗେ ।

ନାଶୁଏ ଅନନ୍ଦେ ସପ୍ନା ଅଗ୍ନି ବର୍ଣ୍ଣକର
 ଅସ୍ପଷ୍ଟ ନିଶାଦାୟୀ ଗୁରୁ ମନ୍ଦିରରେ
 ହେଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧାଗିନୀ, ତେଜନ ସେ ସେହେ
 ପିଉଥିଲେ କାମା ମୁଖ ମନ୍ଦିର କୌତୁକେ ।
 ବେବେ କାମାକୁ ଘେନି ସରସୀ ଗରରେ
 କେଳି ଗୁଡ଼େ ଗୁଡ଼େ ଭୂଷ ଗୁମୁଥିଲେ ସୁଖେ,
 ସୁଦ୍ଧାଗିନୀ କାମା ପୁଣି ମୁଦୁନାଥ ବାଣୀ
 ଏ ବେନକୁ କୋଳେ ଘେନି କାଟୁଥିଲେ କାଳ,
 ବହାରର ଉପୟୁକ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ପାଇଲେ
 ସବୁଜେ କାମୁକ ମନ ଛତାଇବ ତହିଁ ?
 କଳାସିତା ପାଇଁ ଲେଖା ପେଡେ କଳା ବଦ୍ୟା
 ତହିଁ ସବୁମତେ ରାସେ ଥିଲେ ସୁନୟୁଣ,
 ମଞ୍ଚେ କଳାଉଥିଲେ ନିଜ କରେ ଘେନି
 ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର, କଳଶକୁ ନରୁର ଉଲ୍ଲାସେ
 ସୁବଳିତ ସୁମଞ୍ଜୁଳ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ପ୍ରଦେଶେ ।
 ବଦ୍ୟ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ବାଦ୍ୟ ବଜାଇବା କାଳେ
 ନରେଶଙ୍କ ସୁଲଳିତ ମୁରତିକୁ ଦେଖି
 ଅକ୍ଷେ ନିର୍ଭୀକ୍ଷାମାନେ ମଦନ ବଜାରେ
 ବେଳେବେଳେ ଗ୍ରନ୍ଥ କର ନାଟ୍ୟ ଅଭିନୟ,
 ଓଷ୍ଠାଦମାନଙ୍କ ପାଶେ ଅଧୋବଦନରେ
 ରହୁଥିଲେ, ଅନନନ୍ତ ଲଜେ ଲଲ ହୋଇ
 ବନ୍ଦୁ ବନ୍ଦୁ ପ୍ରବୁଥିଲେ ଝାଳ ଭଲଦେଖି,
 ସେହି ସ୍ୱେଦ ବନ୍ଦୁମାଳେ ପେବେ ଧୋଇ ହୋଇ
 ନିର୍ଭୀକ୍ଷ ଲଳାଟରୁ ଲୁହୁଥିଲା ଶିବା
 ତେବେ ନାଟ ଶେଷେ ତାଙ୍କ ଚିରୁକକୁ ଧରି,
 ଆଦରେ ସୁନ୍ଦର ମୁଖେ ନିଜମୁଖ ଧୋଇ,
 ସାଜିବା ଛଳରେ ସେହି ଭଲକକୁ ଟାଙ୍ଗି
 ସୁରଭିତ ମୁଖବାତେ ଅନନ୍ଦେ ମହାର
 ସେମାନଙ୍କୁ, ପୁଣି ନିଜେ ମହି ସେ ସୁଖରେ
 ସୁନାସୀର ଶିଖକୁ ସେ ଚରୁଥିଲେ ହୁଇ ।

ସମାନ ଅମୋଦେ ସଦା ନ ହୋଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ
 ନନ୍ଦ ନୁଆ ନୁଆ ଭବ ଖୋଜୁଥିଲେ ଭୂପ,
 ପ୍ରେୟସୀ ନାଶ ଏ ପେଟେ ଗୋପନରେ ପାଇ
 ମିଳୁଥିଲେ କେଳପୁରେ ନୃପଙ୍କ ସହୃଦ
 ସେମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥିତ ଉପସ୍ଥିତ ପାଇଁ
 ନ ହୋଇ ବରକ୍ର ତଳେ, ପ୍ରେମ ଅନ୍ତରାଳେ
 ତୋଷୁଥିଲେ ରସମୟ ବନ୍ଧୁ ଆଳାପେ ।
 ପ୍ରିୟତମାଗଣେ ଛଳ କେବେ ସେ ରସିକ
 ଅନ୍ୟ ନାଶସହ ମିଳି ତହିଁ ଚିତ୍ତାପଡ଼ି,
 ବନ୍ଧୁ ରସିନୀ ପାଇ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ
 ବଳା ହେଉଥିଲେ ତାଙ୍କ ରସନା ଦାମରେ ।
 ବହୁରଣୀ ପ୍ରିୟାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟରେ
 ଉଚ୍ଚ ହୋଇ କେଳପୁରେ ତାହାଙ୍କ ପଛରେ
 କେବେ ବା ନରେନ୍ଦ୍ରମଣି ସେ କାଳୀମାନଙ୍କ
 ବିରହ ଜନିତ ଖେଦ କାଳୁରୁ ସକଳ
 ଶୁଣୁଥିଲେ ବୁଝୁଥିଲେ ଏକାନ୍ତ ମନରେ ।
 ଗୁପ୍ତ କେଳିମନ୍ଦିରରେ କେବେ ଗୁଣୀମାନେ
 ଅଲକ୍ଷିତ ଭାବେ ଆସି ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ
 ଗଣିବା ଏ ସେ ସ୍ଥାନରୁ ପାଉଥିଲେ ଘୁସୁ
 ଭୟବଶେ, ଏଣୁ ତାଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଚିହ୍ନେ ଅଙ୍କି
 କଷ୍ଟେ କାଟୁଥିଲେ କାଳ ସମୁପ୍ରକେ ଭୂପ ।
 ବହୁଦିନ ନରେଶଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନ ପାଇ
 ବହୁରଣୀ ପ୍ରିୟାମାନେ ମଦନ ପୀତାରେ
 ମାନସରୁ ପରିହର ଅଭିମାନ ରୋଷ
 ପୁରେ ଅଣି ମହୋଦ୍ରବ କାର୍ଯ୍ୟ ଛଳନାରେ
 ପୁରୁଥିଲେ ମନୋରଥ ବାଞ୍ଛା ଅନ୍ତର୍ଭୁଲେ ।
 କେଳିଚିତ୍ର ଦେଖି ଗାନ୍ଧେ ଅନ୍ୟ ବାମାଙ୍କର
 ପ୍ରଣୟିନୀମାନେ ରୋଷେ ହେଲେ ବିଚଳିତା,
 ହାତ ଯୋଡ଼ି କେତେମତେ ଗୁଡ଼ିକଣା ଚଢ଼ି
 କରୁଥିଲେ ପଥା ତାଙ୍କ ମନକୁ ପ୍ରସନ୍ନ,

ଚକ୍ରପୁର ଘର ତାହା ଅଳତା ରସରେ ।
 ରଞ୍ଜିତୁଲେ କେବେ ନୃପ ମଞ୍ଜୁବେଶୀଙ୍କର
 ଚକ୍ରପତ୍ର କରେ ଧରି ନିଜେ ଲଗାଇବେ,
 ସେ କାଳରେ ତାହାଙ୍କର କରସ୍ତୁର ଲଭି
 କରପତ୍ରକାର ଲେଳା ବାଳାଙ୍କ ନିକଟୁ
 ଅନାୟତ୍ତେ ଶୁଣ ହୋଇ ଶ୍ରୀନବାସ ଖସି
 ଧୀରେ ଧୀରେ ପଡ଼ିବାରୁ ତଳକୁ ଓହଳି,
 ଅନ୍ତରାଳରେ ସେହି ଦିଗେ ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି
 ପାଇଁଥିଲା ଅବରତ, ରଞ୍ଜନ କାର୍ଯ୍ୟରେ
 ଦେଇ ପାରୁ ନ ଥିଲେ ସେ ଏଣୁ ମନୋହର ।
 ବାମାସ ବିହାର କାଳେ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେବା ବେଳେ
 ସପାବଣେ ଅନନ୍ତକୁ ଲେଉଟାଇ ଖରେ
 ଦୁର୍ଗଭବେ କରେ କର ଧରୁଥିଲେ ବଳେ
 ଅଭିଳାଷ ସୁରଣରେ ଏଣୁ ବାଧାପାଇ
 ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହେଉଥିଲା ବାମ ଅଭିଳାଷ ।
 ସରସେ ବିହାର ଚିତ୍ତ ଦେଖୁଥିବା ବେଳେ
 କରେ ଦରପଣ ଘେନି, ଭୁତୁହଲେ ଭୃଷ
 ସେମାନଙ୍କ ପିଠିପାଶେ ହେଉଥିଲେ ଉଭୟ,
 ହାସ୍ୟରସେ ସୁପ୍ରସନ୍ନ ନୃପଙ୍କର ଶୟା
 କମଳ ଦର୍ପଣ ଗର୍ଭେ ଦେଖି ଲଳନାଏ
 ରହୁଥିଲେ ଲଜ୍ଜାଭରେ ନମ୍ରମୁଖ ପୋତ ।
 ସତାକ୍ତ ଶୟନ୍ତ ଉଠି ପ୍ରେମିକାଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧ
 ସିଦ୍ଧାବେଳେ ନରମଣି, ସେ ରସିକାସୁତ
 ସୁଦୃଢ଼ ଅଶ୍ଵାରେ ରୁଦ୍ଧ ମୃଦୁ କାହ୍ନୁପାଶେ,
 ନିଜପଦେ ପଦହର କେତେ ଗେଲ କର
 ବିଦାୟ କାଳୀନ ଚନ୍ଦ୍ର ଶୁକ୍ଳ ଥିଲେ ରଙ୍ଗେ
 ଅବଶିଷ୍ଟା ପାଇଁ ସିନା ମନକୁ ବୋଧିଲେ ।
 ରଞ୍ଜିତୁର ଠାରୁ ବଳ ନିଜ ରାଜବେଶ
 ଦର୍ପଣରେ ନରମଣି ନରେନ୍ଦ୍ର ନରେନ୍ଦ୍ର
 ପେଟେ ନୋହୁଥିଲେ ଦୃଢ଼ ସମ୍ପାଦ କାଳର

ସ୍ବପ୍ନ ଚିତ୍ରମାନ ଦେଖି ସ୍ତ୍ରୀୟ ଶରୀରରେ
 ତତୋଧିକ ଆହ୍ଲାଦିତ ହେଉଥିଲେ ମନେ ।
 କେବେ ବା କାର୍ଯ୍ୟର ଛଳ ଧରି ଛିଡ଼ିପାଳ
 ସ୍ଥାନାନ୍ତରେ ପିକାପାଳି ହେଲେ ସମୁଦ୍ୟତ
 ତାହାଙ୍କର ମନକୁହିଁ ଚତୁର କାଳାଏ
 କହୁଥିଲେ ଏହୁରୁ, “ହେ ଶଠନାଥ ?
 ପଳାଇବା ଶୁଦ୍ଧ ସବୁ ପଡ଼ିଲଣି ଜଣା
 ଦେବୁ ନାହିଁ ଅଉ ଛଡ଼” ଏମନ୍ତ କଣାଣି
 ସୁମଧୁର ଗୁଡ଼ିକାତ୍ୟେ ରଖୁଥିଲେ ଟାଣି ।
 ନିଜସ୍ବ ସୁରତ ଶ୍ରମେ ପରିଶ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ
 ଅଭିଜ୍ଞାନ ଅଭିନୟା ଛଳେ ଛଳିଲାଏ
 ସ୍ତ୍ରୀୟ ଗୁନ ଚନ୍ଦନରୁ ଘସି ମହୋତ୍ସାସେ
 ଗୁଜାଳର ବସିଯିଲେ, ଶୋଇଥିଲେ ସୁଖେ ।
 ରଜନୀ କହାର ପାଇଁ ବୁଲିବା ସମୟେ
 ଏଘରେ ସେଘରେ ପଶି ଗୁପ୍ତ ଗୁପ୍ତ ସେ
 ଗୁପ୍ତାନ୍ତସନ୍ଧାନା ଦୁଃଖମାନେ ତାହା ଜାଣି
 ପ୍ରିୟତମାଙ୍କର ଫଳେ ଦିଅନ୍ତେ ପ୍ରକାଶି,
 ତରୁଣୀଏ ଅତିଶୟ ଅସୁଯା କରରେ
 ଅଜ୍ଞତାର ଗୁଣେ ଗୁଣେ ସମ୍ପର୍କରୁ ଅସି
 କହୁଥିଲେ “ନଟକର ! ଏହିକି ତୁମର
 ସୁଚରଣ, ଶ୍ରେୟସର ଲୁଚି ଲୁଚି ଗୁଣେ
 ପ୍ରକାଶ କରୁଛ ଭଲ ରସିକ ପଣିଆ !”
 ଏହା କହୁ କଲେ ଟାଣି ପାଉଥିଲେ ଘେନି ।
 ବୁମ୍ବଦ ଅକର ପଥା ଚନ୍ଦ୍ରକର ଲଭି
 ରଜନୀରେ ଚେତ, ଦିନେ ହୁଅଇ ନିନ୍ଦିତ,
 ତେସନ ସେ ତରୁଣୀଙ୍କ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣସୁଖ ବଣେ
 ମଉଜରେ ଗୁଡ଼ିକା ଜାଗରତ ହୋଇ,
 କବସରେ ଶୋଇଥିଲେ ସବୁକାର୍ଯ୍ୟ ଛାଡ଼ି ।
 କେବେ କେବେ ନରକର ପ୍ରୀତି ରହୁଥାଏରେ
 କାଳାଙ୍କ ଅଧର ଦାଣି ତୁମ୍ଭ ଦେବା ଛଳେ,

କରୁଥିଲେ ଉରୁଦେଶ ନିଶାଦୀତେ ସତ,
 ଉପକ୍ଷେ ଗଣା ନଧର ଏଣୁ ପାତନାରେ,
 ଉତ୍ତରେ ସଙ୍ଗୀତ ଗାର ନିପାର ସେମାନେ,
 ଲକ୍ଷା ସ୍ତ୍ରୀ କଟାକ୍ଷରେ ମୋହୁଥିଲେ ମନ
 ମଉନେ, ବସିଥିବେ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ପୋଷେ ।
 ଦେବେ ବା ସାହିବ ପୁଣି ଆଜିବ କାଳିବ
 ଏହି ଦିନ ପ୍ରକାରର ଅଭିନୟ ପୋଷେ
 ନାଟକକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରୁନେ ଅଦେଶୀ
 ସହଚରଗଣ ସଙ୍ଗେ ବୁଢ଼ୁଥିଲେ ଭୂଷ,
 ସେ ନାଟ୍ୟକଳାର ନାନା ଅଲେଖନା କରି,
 ଅଭିନୟ ଲଳାଦିଷ ନାଟ୍ୟମାନକୁ
 ପରାଭବ, ମନେମନେ ଲଭୁଥିଲେ ତୋଷ ।
 ବୁଢ଼େ ଅର୍ଜୁନ ହାର ସୁନ୍ଦରେ ଲମ୍ବାଇ
 କଦମ୍ବ କୁସୁମ ରଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗଗଣ ଦେ
 ବର୍ଣ୍ଣାକାଳେ କେବେ ନୃପ ମୟରେ ବେଷ୍ଟିତ
 ବୃନ୍ଦିମ ପଦ୍ମରେ ଯାଇ ଶିଖୁଥିଲେ ରଙ୍ଗେ ।
 ପ୍ରଣୟ କଳହ ପୋଷେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୃଷିତ ।
 ଶୟନରେ ପରାଜି ଶୀ ସୁମୁଖୀମାନକୁ
 ଅନ୍ତନୟେ ପ୍ରୀତିଭରେ ପାଶେ ଡାକିବାକୁ
 ନହୋଇ ଚକ୍ରାଳ ତଳେ, ଠାକୁଥିଲେ ଶାପ
 ଚକ୍ରାଳ ଚମକ ଘନ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ଶୁଣି
 ଆଦଙ୍କ ଚକ୍ରତ ଚିତ୍ତେ ଅଭିମାନ ଶୁଣି
 ସେମାନେ ତାହାକୁ ଦୃଢ଼େ ଧରିବାକୁ ଯାକି ।
 ମଧୁର ଶରତ କାଳେ ସେ ରସିକବର
 ଶୁଭ୍ରାମଣ୍ଡିତ ରମ୍ୟ ପ୍ରାସାଦ ଉପରେ
 ରତି ଶ୍ରମହାସୀ ଶୁଭୁଚନ୍ଦ୍ର କରଣରେ
 ଦେଖୁଥିଲେ ସେ କାଳରେ ବାତାୟନ ପଥୁ
 ତ୍ୟାଗ୍ନିପ୍ରସିଦ୍ଧ ସରସ୍ବତ ମନୋହର ଶୋଭା,
 ସୁନ୍ଦର ଶରତ କୃଷ୍ଣା ସେ ପ୍ରକାଶିଣୀର
 ବାର ହେଉଥିଲା ରମ୍ୟ ପୁଲକ ପ୍ରଦେଶ

ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଜଘନ ପର, ଶୁକ୍ତସମ୍ପର
 ମେଘଳା ସମାନ ଦୁରୁ ଯାଉଥିଲେ ଦେଖା,
 ପ୍ରବେ ହେଉଥିଲା ମନେ ସତେକ ତଟିନୀ
 ଅନୁସରୁଥିଲା ଆବା ବଦଧ ଭଙ୍ଗୀରେ
 ରାଜ ବଳାସିନୀଙ୍କର ବଳାସ ବଳାବୁ ।
 ନିତମ୍ବରୁ ନରମଣି ସ୍ବଦ୍ବକ ବନ୍ଦନ
 ଉତ୍ତୋଚନ କରିବାକୁ ବଳାଇଲେ ମନ
 ସୁମଧ୍ୟମା ନାଗମାନେ ନବ ପରହୃତ
 ମସ୍ତକ ଶବଦସ୍ବକ ଅଗୁରୁ ଧୃଷ୍ଟି—
 ହେଁମନ୍ତକ ବାସେ ତାଙ୍କ ମୋଦୁଥିଲେ ଚିତ୍ ।
 ଶ୍ରମସ୍ବଦ ବାଧାବିନା ସ୍ବରତ ବ୍ୟାପାର
 ଚକ୍ରଥିଲା ସେ କାଳରେ ଘଣ୍ଟି କାଳଯାଏ,
 ସେହୁ ଶୀତ ରଜନରେ ପଦା ଗୁହରାବ
 ନିବୀଡ଼ ପ୍ରସବ ନେତ୍ରେ ଅନାଦ ଅନନ୍ଦେ
 ବହାର ବଳାସ ଲଳା ନୃପ ବାଳାଙ୍କର
 ରହୁଥିଲେ ନିକାଞ୍ଚନେ ମୁକ୍ତସାଣୀ ପର ।
 ବସନ୍ତେ ମଳୟାନଳ ଯୋଗେ ପଞ୍ଚବତ
 ମଞ୍ଜୁଳ ରସାଳ ଫୁଲ ନରେନ୍ଦ୍ର ଅଧୀରେ
 ବସନ୍ତେ ବସନ୍ତ ମନ୍ତ୍ର ବାମାଏ ଉତ୍ସବେ
 ନିଜେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ହର ନେଉଥିଲେ
 ଦ୍ବୀପହ ବରହ ବ୍ୟାପୀ ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣଙ୍କର
 ତାଳିକାକୁ ଅଭି ତାଙ୍କୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ନାହିଁ ।
 ଦୋଳଃଖଳେ ମଉଁ ହୋଇ କେବେ ନରମଣି
 ବସାଇ ନିଜର କୋଳେ ବାମିନୀମାନଙ୍କୁ
 ହସ୍ତରହୁଁ ଶକ୍ତି ଦେଇ ଗୁଲୁଥିଲେ ଦୋଳୀ
 ଶସି ପଡ଼ିଯିବା ଭୟେ ନାନା ଛଳନାରେ
 ସେ ବାମାଏ ବଳୟିତ ବୃତ୍ତକୁ ବସ୍ତ୍ରର
 ଅଦରେ କଣ୍ଠକୁ ବଳେ ଧରୁଥିଲେ ଯାକ,
 ଉତ୍ତପ୍ତ ନିଦାଘ କାଳେ ପ୍ରଶୟନମାନେ
 ସେ କାଳର ଉପସ୍ବକ ବେଶଭୂଷା ରତ

ଉତ୍ତରରେ ଚନ୍ଦ୍ରନ ବୋଲ, ମୁକ୍ତାମାଳ ପିନ୍ଧି
 ସୁବଳିତ ନିତମ୍ବରେ ମେଖଳା ଝୁଲଇ
 ସେବାବର ମୋହୁଥିଲେ ନରେଶଙ୍କ ମନ ।
 ବସନ୍ତ ପିକାରୁ ଶୁଭ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାର
 ଦେଇଥିଲା ନୃପପାଶେ ଅନଙ୍ଗ ଲୁହପା
 ଏବେ ଅମ୍ବପଦ୍ମକୁ ପାଟଳ ମଞ୍ଜରୀ
 ପାନରୁପ ଅହ୍ୱାନରେ ପରହୁଷ୍ଟ ହୋଇ
 ପୁଣି ସୁକାର୍ଯ୍ୟର ଅସି ନେଇ ପରୁଆନ ।
 ତାମ ପରତଳ ହୋଇ ଏସବେ ନୃପତି
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଅବରତ
 ଲଗ୍ନି ସମ୍ପାଦନ ସୁଖେ ମନ୍ତ୍ର ନାନା ମତେ
 କରୁଥିଲେ ବର୍ଷାଆଦି ପଦ୍ମରୁ ଅଗତ ।
 ପୁରୁଷ ପୁରୁଷଙ୍କର ବିଶାଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠା
 ପୁଣି ପୁଣି ସାମରିକ ସାଜସଜ୍ଜାମାନ
 ଥିବାରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତର, ସେ କାମୁକ ଭୂଷ
 ଅବରତ ହୋଇଲେହେଁ ବ୍ୟସନେ ଅସକ୍ତ
 ସଦାବେଶ ପ୍ରତିବେଶୀ ନରନାଥମାନେ
 ଅତିମିତା ଲଗ୍ନି ତାଙ୍କୁ ନୋହୁଲେ ସାହସୀ ।
 ମାତ୍ର ରତିରାଗୁଁ ଜନ୍ମ ଶୟକାସ ସେଗ
 ଅତି ଦୃଢ଼ବେଶେ ଅସି କଲ ଅତିମଣ
 ପୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରମାରୁ ପୁଣେ ଦକ୍ଷ ଶାପ ସମା ।
 ନଥିଲେ ସେ ଡଳେ ବାଧ୍ୟ ବୈଦ୍ୟମାନଙ୍କର
 ଏଣୁ ସେମାନଙ୍କ ବାଦ୍ୟେ ନ ଛାଡ଼ିଲେ ଶିଖେ
 ମଦ୍ୟ, ମହୁଳାଦି ପେଟେ ଅସକ୍ତଜନକ
 ପଦାର୍ଥକୁ ପ୍ରାଣୀମନ ଅକୃଷ୍ଣ ହୋଇଲେ
 ଅପାତ ମଧୁର ଏହି ବିଷୟ ରସରେ
 ମୃତ୍ୟୁ ପଣ କରେ ପଛେ ନ ଫେରଇ ଦହ ।
 ଲଗ୍ନିପଥା ତାତନାରେ ଶିଖାବସ୍ତ୍ରା ଲଭ
 କାମୁକ ବିରାଗ ପରି ଦୃଷ୍ଟିଲେ ନୃମଣି,
 ମୁଖ ହେଲ ପାଣ୍ଡୁବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱର ହେଲ ଶ୍ରୀମ,

ଉଠି ନ ପାରିଲେ ବନା ପଶ୍ଚି ସାହାସ୍ୟରେ,
 ଭୂଷଣର ଭର ସୁଦ୍ଧା ବହୁଦା ପାଇଁକ
 ହମେ ହମେ କଲେକର ହେଲ ଅସମର୍ଥ
 ଏହୁରୂପେ ରୋଗେ ସେହୁ ଅହୁର ହୁଅନ୍ତେ
 ଲଭିଲ କଦର୍ଶ ଦଶା ଏହୁ ରଘୁବଣ
 କଳାମାତ୍ର ତହେ ପଥା ଦିଶଇ ଗମନ
 କମ୍ପା ଜଳ ପୁଷ୍ପଶୂନ୍ୟ ପଙ୍କ ଅବଶେଷ
 ନିଦାଘରେ ପୁଷ୍ପଗଣୀ ରାଜଇ ପେମନ୍ତ,
 ଅକା ଦାପପାତ୍ର ପଥା ନିଦାଶୟନୁଷ୍ଠ
 ସୁଲମାତ୍ର ଅବଶିଷ୍ଟ ଶିଖା ବହୁଦଶେ ।
 ଦେଖି ତାହା ପ୍ରଜାକୁଳ ଆକୁଳ ଅନ୍ତରେ
 ନାନାବଧ ବିପଦର କରଲେ ଅଶଙ୍କା,
 ବ୍ୟାଧୁରୁ ଗୋପନ ରଖି ମନ୍ଦୀମାନେ ଛଳ
 କହୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ, ଅପୂର୍ବେ ହେଉ
 ପୁନିଉଦ୍‌ବିଗ୍ରହ ପାଇଁ ଏବେ ନରସାହି
 ଦିବସରେ ପୂଜାପାଠେ ହୋଇଛନ୍ତି ରତ ।
 ମାତ୍ର ସେହୁ ଛଳନାକୁ ମାନଇ କି ରୋଗ ?
 ହମେ ହମେ କଢି ତାହା, କୈଦ୍ୟମାନଙ୍କର
 ଔଷଧକୁ ପରାବଦି ହେଲ ଅସମ୍ଭାଳ ।
 ପବନେ ପ୍ରଦାପ ପଥା ହୁଅଇ ବନାଶ
 ପଡିଲେ ଭୂପାଳ ତାର କବଳେ ଦେସନ ।
 ନକରରେ ବହୁପତ୍ନୀ ଥିଲେ ତାହାଙ୍କର
 ତଥାପି ତନୟ ମୁଖ ବିଲେକି ନଜରୁ
 ନ ପାରିଲେ ମୁକୁବର ପିତୃଗଣ ରଣୁ ।
 ଗୁରୁ ପ୍ରବୋଦହସହ ମନ୍ଦୀଗଣ ମିଳି
 ରୋଗଶାନ୍ତ ଛଳଧର ଶୁଦ୍ଧ ଉପବନେ
 ଅଗ୍ନି ବର୍ଣ୍ଣିକର ଶବ ଦହ ଅପ୍ରକାଶେ
 ପଥାବଧୁ ଶ୍ରାବିତ୍ସ୍ନା କଲେ ସମାପନ ।
 ଉଚ୍ଚ କମ୍ପରାମାନେ, ପୁରବାସୀଗଣ
 ଏକଦିବ ହୋଇ ଶୀଘ୍ର ବଳ ମହଶୀକ

ଶୁଭ ଗର୍ଭଚକ୍ର ଲକ୍ଷି ପରମର୍ଶ କର
 ରାଣୀକରେ ରାଜ୍ୟସ୍ବର ଅର୍ପିଲେ ଅତରେ
 ନୃପଙ୍କ ବସେନାଗ ଶୋକେ ଉଷ୍ମ ଅଶ୍ରୁଜଳେ
 ରାଣୀଙ୍କ ପେ ଗର୍ଭାଗେ ଲଭିଥିଲେ ତାପ,
 ଏବେ ତାହା ସ୍ବର୍ଣ୍ଣମୟ ବୁମ୍ବୁ ନିଶ୍ଚୟ ।
 ସୁଦ ଅଭିଷେକ ନାରେ ହେଲେ ଅପ୍ୟାୟିତ ।
 ରହିଲେ ପ୍ରଜାପା କର ପରଜା ମନ୍ତ୍ରଣ
 ମହାଶୀଙ୍କ ଶୁଭମୟ ପ୍ରସବ କାଳକୁ ।
 ଅସାଧୁ ଶ୍ରାବଣ ମାସେ ବୁଣା ହୋଇଥିବା
 ବାଜକୁ ପେସନ ଧରା କରନ୍ତି ଧାରଣ
 ତେସନ ସେ ମହାରାଣୀ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର
 ହୃଦୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗର୍ଭସ୍ବର ବହୁ
 ସ୍ବର୍ଣ୍ଣସିଂହାସନେ ବସି ବୁଦ୍ଧ ଅମାତ୍ୟଙ୍କ
 ସହୃଦ ସ୍ବାମୀଙ୍କ ରାଜ୍ୟ କରଲେ ଶାସନ ।
 ପେତେବେଳେ ପାହା ସେହ ଦେଉଥିଲେ ଅସ୍ତ
 ଲବନ ନ କର କେହୁ ଟିକ୍‌ଏ ମାତର
 ଅବନତ ମୁଣ୍ଡକରେ ପାଡ଼ୁଥିଲେ ତାହା ।

ରଘୁବୀର ସମାପ୍ତ ।

ଶ୍ରୀମାନ୍ ଲଲ ଗଜୀବଲେଚନଦେବ

କଲ୍ୟାଣକରେଡୁ

ହାର ଗଜୀବ !

ତୁମ୍ଭର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ପ୍ରୀତି ଓ ଅନୁରାଗ

ଅଗ୍ରଜର ସୁସ୍ଥିର ମମତାସ୍ୱରୂପ ମୋର

ଏହି ପୁସ୍ତିକାର ନିବିଡ଼ ଛାୟାରେ

କାଳର ପ୍ରୟାଣପଥେ

ଅକ୍ଷୟ ହେଉ ।

ତୁମ୍ଭର

ସ୍ନେହର ପଞ୍ଜାୟତକାକା

କାଦମ୍ବରୀ

ଶୁଦ୍ଧିକ ନାମରେ ସଜା ଏକ ଥିଲେ
 ଦ୍ଵିଗନ୍ଧ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପରି
 ସକଳ ସାମନ୍ତ ମାନେ ମାନ୍ୟଥିଲେ
 ତାଙ୍କ ଅଜ୍ଞା ଶିରେ ଧରି ।
 ସମୁଦ୍ର ପେଖଳା ଧରଣୀରୁ ଭୂମି
 ଶାସୁଥିଲେ ବାହୁବଳେ
 ପ୍ରକଳ ପ୍ରତାପ ଉଡୁଥିଲା ତାଙ୍କ
 ନରତ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ମଣ୍ଡିଲେ ।
 ସମ୍ରାଟଙ୍କ ପେଡେ ଲକ୍ଷଣ, ସକଳ
 ବହୁଥିଲେ ନରଗଣ
 ଗଙ୍ଗ ତଟ ଚନ୍ଦ୍ର ବର କମଳରେ
 ଥିଲା ଦିଶୁଙ୍କ ସମାନ ।
 ଶିବ ଭୁଲି ସେହୁ ମଦନ ବିଜୟୀ
 ରୂପବନ୍ତ ସୁଖ ସରି
 ମସଲକାହାନ ବନ୍ଧାଇ ପରାଏ
 ବକେଶା ନୃପ ଦେଖିଣୀ ।
 ଦିପସ ସକଳ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନୀ ସାମନ୍ତ—
 ମାନଙ୍କୁ ଦମି ସମରେ
 ରୁମାନ ଗାରିମା ସେମାନଙ୍କ ଭୂମି
 ହରିଥିଲେ ସହଜରେ ।
 କମଳା ଦେବୀଙ୍କ କିରୁତ ନିଳୟ
 ସଦା ସଥା ରହାବର
 ଧନ ସମ୍ପତ୍ତିର ସଦନ ଦେବନ
 ତାହାଙ୍କର ଗନ୍ତାଗର ।
 ବହୁଥିଲେ ଗଙ୍ଗା ପଥା ରାଣୀରଥ—
 ରଥଚକ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଧରି

ରାଜନାଥ ତେହେ   ଚଳାଉଥିଲେ ସେ
    ଧର୍ମପଥ ଅନୁସର ।
 ସୁଖିଙ୍କ ପରାଏ   ଉଦୁଥିଲେ, କେବେ
    ଅସ୍ତ୍ର ନୋହୁଥିଲେ ଲବେ ।
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଥ ଏଣୁ   ସବୁମତେ ତାଙ୍କ
    ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପ ରବେ
 ଜନହୃଦ କାର୍ଯ୍ୟ   ସବୁ କରୁଥିଲେ
    କହୁପକ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନ
 କଳାବଦ୍ୟା ବୁରୁ   ଥିଲେ ସେ କଦଧ
    ଶାସ୍ତ୍ରୋପଲବ୍ଧ ବ୍ୟାଞ୍ଜନ ।
 ଅମୃତ ସମାନ   ବାଦ୍ୟରସ ଲେଖି
    ଦୟା ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟର ଖଣି
 ବଦ୍ଧାନ ମରାଳ   ବୁଲ ପଦ୍ମାବର
    ଥିଲେ ସେ ଭୂଷାଳମଣି ।
 * ମିହିର ଉଦୟେ   ସମୁଦ୍ଭୁଲ ଦଶେ
    ଯେସନ ଉଦୟାଚଳ
 ତେହେ ତାଙ୍କ ଯୋଗେ   ହସୁଥିଲା ସଦା
    ମିହିରୁଣ ଶତଦଳ ।
 ରସିକ ଜନର   ପ୍ରଧାନ ସହାୟ
    ଶରଣାଗତ ଶରଣ୍ୟ
 ଅସୀମ ସାହସୀ   ଚକ୍ରରାଜ ମଧ୍ୟ
    ଥିଲେ ସେହୁ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ।
 କୋଥରେ ଶମନ   ପ୍ରତାପେ ଅନଳ
    ବିବେକରେ ବୃହସ୍ପତି
 ବାହୁରେ ପୃଥ୍ବୀ,   ନୟନେ କମଳ,
    ବଚନରେ ସରସ୍ୱତୀ ।
 ରୂପେ କାମଦେବ,   ଦୟାରେ ବୁଦ୍ଧେର,
    ମୁଖେ ଚନ୍ଦ୍ର, ଚିତ୍ତେ ଧର୍ମ—

ପରି ଥିବାରୁ ସେ ଗୋଷ୍ଠୀଥିଲେ ସବ
 ଦେବମୟ ବସ୍ତ୍ରପମ ।
 ସମରେ ଶୁଦ୍ଧ କରାଣ ଦେହ
 କରାଣ କରୁ— ଥିଲେ ବୈଶାକର
 କୁଞ୍ଜର ବୁଦ୍ଧ ଦମରେ
 ତହିଁ କବି କବି ମୁକୁତା ସହଜେ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀପାଇ ସିନା ଗାଡ଼େ
 ଜଳବନ୍ଧୁ ପରି ରହୁ ଦଶୁଥିଲ
 କରୁର, କୃପାଣ ଦାଡ଼େ ।
 ମହାଶୟ ପୁଅ ସେମନ୍ତ ନିଜର
 ଅଜେୟ ଧନୁ ଅଗ୍ରରେ
 ମହେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଭୁତ ବୁଲ ଅଗଳକୁ
 ଦୁଷ୍ଟାଭିଥିଲେ କଳରେ
 ଦେବନ ଅସଂଖ୍ୟ ଧନୁର୍ବର ତମ—
 ତୟକ ନେଇ ସହାୟ
 କରଣ ବୁଲୁ ଅନାୟାସେ ପାଶୁ
 ହଠାତ୍ ଥିଲେ ସେ ସ୍ବୟ ।
 ଶାସ୍ତିଥିଲେ ବହୁ ଦୁର୍ବଳ ସାଧାଏ
 ଏହି ଉର୍ବୀକୁ ପୂର୍ବରେ ।
 ତାହାଙ୍କ ସଂସର୍ଗେ ଲଗିଥିଲା ସେତେ
 କଳକ ନଜ ଦେହରେ
 ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବା ଏବେ ସେ କଳକ
 କାଳମାକୁ ବୁଦ୍ଧୁଥିଲେ ।
 ଧୋଇଲେ ସାଦରେ ସିନା ଶୁଦ୍ଧକର
 ଶସ୍ତ୍ର ଅସିଧାର ଜଳେ ।
 କପାଟ ପରାଏ ଦ୍ରୁତି ପ୍ରସନ୍ନ
 ଗୋଦାକର କଷ୍ଟସ୍ଥଳ
 ଲୁହାର କବଚ ତହିଁ ଗୋଷ୍ଠୀଥିଲ
 ମେଘନର ଅବକଳ ।

ସେହୁଥିଲେ କେବେ ଅଗତ ଅଥଥ—
 ମାନଙ୍କ ପାଦ ପଶାଳ
 ବୁଢ଼ାକହୁ ହେଉ ଥିଲେ ପରସ୍ପରେ
 କେବେ ବା ଭଗ ଭମାଳ
 ମୁଦଙ୍ଗ ବଜାଇ କେବେ ସଂସ୍ପର୍ଶିନେ
 କାଟୁଥିଲେ ସେ ସମୟ
 ହଲୁଥିଲା ହସ୍ତ ଯୁଗ୍ମେ ତାଳେ ତାଳେ
 ଯୁଗଳ ରହ ବଳୟ
 ବଜାଇବା ବେଳେ ସିତାର କେବେ ବା
 ଶିରକମ୍ପି ବାରବାର
 ଝଣଝଣ ଶବ୍ଦେ ବାଜୁଥିଲା ତାଙ୍କ
 ରତନ କଣ୍ଠାଳଙ୍କାର ।
 ଶମ୍ଭୁଥିଲେ କାଳ କେବେ ବା କାନନେ
 ଚକ୍ଷୁକୁରୁରେ ଚକ୍ଷୁ
 ସବେରେ ଦଉଡ଼ୁ ଥିଲେ ଜନ୍ମମାନେ
 ଭୟେ ତାଙ୍କ ଆଗେ ପଡ଼ି ।
 କେବେ ବାହୁଯୁକ୍ତ ଦମ୍ଭସମାନଙ୍କ
 ମନ୍ଦ୍ର ମାତଙ୍ଗକୁ ଚିଣି
 କେବେ ଗନ୍ଧ ଭଣ୍ଡେ କେଶରୀକୁ ନାଶି
 ସଖ ଅଶୁଥିଲେ ବଞ୍ଚି ।
 ନେଉଥିଲେ ବିନ ସେ ସବେ ସେ ସବେ
 ନାନା ହାସ ପରହାସେ
 ସଖାଗଣ ସହ ମିଳି ପରିମିଳୁ
 ଶାୟୁଥିଲେ ମହୋତ୍ସାସେ ।
 କଳକାଳ ଭୟେ ସଦା ସବୁଡ଼ିତ
 ସତ୍ୟଯୁଗ ସଖୀ ପରି
 ଦହଣା ନାମରେ ଥିଲା ତାହାଙ୍କର
 ଦଶ୍ୟାତ ରମ୍ୟ ନରଣ ।
 ସକଳ ଦେଶର ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ସେହୁ
 ନରଣ ସୌଧମାଳିନୀ

ସୁରକ୍ଷିତ କେତେ କହୁଥିଲ ତାର
 କେତେକଣ ପ୍ରକାହ୍ନ ।
 ସନ୍ତୁରବା କେଳେ ମାଳବ ବାସିନୀ
 ମହିଳା ଭରଜେ ବାଜି
 ଅବରତ ରୂର୍ଷ ହୋଇ ପାଉଥିଲ
 ପାହାର ଲହରୀବଦ୍ଧ ।
 ମହନ କେଳରେ (ଜୟ ହଂସୀକର)
 ମୁଣ୍ଡର ସିନ୍ଦୂର ମାଳ
 ଧୋଇ ହୋଇ ପାର ଜଳ ଦିଶୁଥିଲ
 ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳ ସମ ଛଲ ।
 କେଳ ଛେଳ କଳ— ହଂସ ନାଦେ ପାର
 ପୁଲିନ ଦେଖି କମ୍ପିତ
 ସଲିଳ ସମ୍ଭାରେ ତରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗରେ
 କହୁଥିଲ ସେ ସରତ ।
 ସାମ, ଦଣ୍ଡ, ଭେଦ ନାତି ଅନୁସରି
 କାଥା ବିଦ୍ଧ ପରିହର
 ଜଗତର ସ୍ବର କହିଣ ନିଜର
 ଭୁଜେ ବଳୟର ପରି ।
 ସ୍ବର୍ଗ ପ୍ରାୟ ରମ୍ୟ ବିଦଗ୍ଧା ନଗରେ
 ମଉଁସୀ ସୁନାସୀର ସମ
 ସୁଖରେ ସମୟ କାଟୁଥିଲେ ସବ
 ଗୁଣଛାନ୍ଦା ନରୋଦ୍ଦମ ।
 ବୃହସ୍ପତି ବଡ଼ ଅତି ଭାନବନ୍ତ
 ଲୋଭଶୂନ୍ୟ ବିଚକ୍ଷଣ
 ଅବରତ ନାତି ଶାସ୍ତ୍ର ଅଲୋଚନା
 ଯୋଗରେ ନିର୍ମଳ ମନ ।
 ଭୁଲ ଦମାଗତ ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ
 ସତର୍କ ସଚକ୍ରମଣ
 ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ସାଧୁଥିଲେ ପହେ
 ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ

ଏକଦିନ ନବ   କମଳ ମୁଦରୁ
 ଫେଡ଼ି ଏକଚକ୍ର ରଥେ
 ଅଳ ରଜକର୍ଣ୍ଣ   ଛଡ଼ି ଦିନନାଥ
 ଉଠନ୍ତେ ଅକାଶ ପଥେ ।
 ପ୍ରହରାରିଣୀଏ   ରୁଚକର ବେଶ-
 ଭୂଷାରେ ନୟନ ଲେଖ
 ଅସ୍ଥାନ ମଣ୍ଡପେ   ଅସୀନ ଭୂଷକ
 ଆଗେ ଆସି ହେଲ ଉଭୟ ।
 ନାରୀ ଅସୁଲର   କୃପାଣ ସୁଲର
 କଟିଦେଶେ ରାମାବର
 ସସର୍ପ ଚନ୍ଦନ   ବକ୍ସୀବତ ଦଶ—
 ଥିଲା ସେ ରୁଦ୍ର ସୁନ୍ଦର ।
 ଫୁଟି ଉଠିଥିଲା   ଧକଳ ବାସକୁ
 ଟେକି ତା ପ୍ରନମଣ୍ଡଳ ।
 ମଜ୍ଜନ କାଳରେ   ସୁରକଣା କୁମ୍ଭେ
 ପଥା ମନ୍ଦାବନା ଜଳ ।
 କଳହଂସ ମଞ୍ଜୁ   ମଧୁର ଶରତ
 କାଳ ସୁଷମାକୁ ଜଣି
 ସଞ୍ଚାରଣୀ ହେମ   ପ୍ରହମା ପରାଏ
 ଦିଶୁଥିଲା ବିନୋଦିନୀ ।
 ଅଶ୍ରୁପାରି ବସି   ଦିନେୟ ଭୂମିରେ
 ଲଗାଇ ଶିର ଯନ୍ତ୍ରାରି
 ସଦନୟେ ସଭା   ସମକ୍ଷେ ଏମନ୍ତ
 ନବେଦିଲା ସୁକୁମାରୀ ।
 “ସେ ଦେବ କୃପିତ   ଦେବରାଜଙ୍କର
 ହୃଦାରେ ଅଧୋଗାମିନୀ
 ଦିଶୁଥିଲା ସୁଗ   ରୁଦ୍ର ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ
 ସମାନ ମନୋହାରଣୀ ।
 ଚଣ୍ଡାଳ କନ୍ୟାଏ   ଶୁକଟିଏ ଧରି
 ଆସି ହିଂସ୍ରହାର ପାଶେ

ଏକାନ୍ତ ମିନତି   ତଳାଏ ପଥାରେ
ସମୁଦ୍ର ଦଳେ ଆଶେ
କହୁଛି “ଆମର   ମହାଗୁରୁ ତବେ
ସକଳ ରହୁ ଆକର
ରତନ ସ୍ବରୂପୀ   ପଟେ ପୁଣି ସେହି
ପକ୍ଷୀ ଗୋଟି ଜଗତର ।
ଏଣୁ ତାକୁ ଘେନ   ଚରଣ ଦର୍ଶନେ
ଅସିନ୍ଧୁ ଶିଶୁମୁ କବି
ବାସନା ପୁରାଇ   ଚରତାପ ହେବ
ଏକକି ମୋର ମିନତି ।”
ପ୍ରକୃତାରଣୀର   ବଚନେ କୌତୁକ
ଜଳିଥିଲା ନୃପମନେ
ସବୁସଦେ ବୁଝି   କହିଲେ “କିଦୋଷ
ଘେନି ଆସ ତାକୁ ପଶେ ।”
କୁତୁହଳାଚାରୀ   ନୃପଙ୍କ ଆଦେଶ
ଲଭ ସେ ପଦ ଆଦରେ
ଚଣ୍ଡାଳ ବନୀକୁ   ଘେନି ପ୍ରବେଶିଲ
ଆସ୍ଥାନ ମଣ୍ଡପ ପରେ ।
ଦେଖିଲ ଚକିତେ   ସୁସଜ୍ଜିତ ସେହି
ସଦନେ ହାଡ଼ ଦୁଇଟି
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି   ନିର୍ମିତ ଆସନେ
ବସିଛନ୍ତି ନରମଣି ।
କନ୍ଦୁରସ୍ବେ ଠୁଳ   ବୁଲାଇଲ ବୁଲ
ମଧ୍ୟେ ପଥା ମେରୁ ଗିରି
ଶୋଭୁଥିଲା ତଥା   ସାମନ୍ତ ମଣ୍ଡଳ
ମଧ୍ୟେ ମହାପାଳ ଶିରୀ ।
ନରବରଙ୍କର   ନାନା ଧଳଂକାର
ପ୍ରସ୍ତୁତୁଣେ ସମୁଦ୍ଧଳ
ଲୁପ୍ତପଦ୍ମସଦୃଶ   ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ସର୍ବସ
ଦଶପୁର ସର୍ବପୁର ।

ପାଟର ଶୁଦୁଆ ଝୁଲୁଥିଲା ଗଙ୍ଗା—
 ଫେନକୁ କାନ୍ତରେ ଦଳି
 ବଡ଼ ବଡ଼ ମୁକ୍ତା— ମାଲେ ସେ ଶୁଦୁଆ—
 ଗାନ୍ଧି ଯାଇଥିଲା ଝଲ ।
 ତା କଲେ ସ୍ବରମ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ମିତ
 ପାଦ ପାଁରେ ପଡ଼ନେ
 ଚରଣ ନବେଶି ହାସ୍ୟମୁଖେ ରାସ୍ତେ
 ବସିଥିଲେ ସୁଖାସନେ ।
 ପିନ୍ଧିଥିଲେ ସେହୁ ଦୁର୍ଗପେନନିର
 ଧକଳ ପଞ୍ଜବସନ
 ପୋଡ଼ି ପୋଡ଼ି ହୋଇ ଶୋଭୁଥିଲେ ତାର
 ଦାଡ଼େ ଚନ୍ଦ୍ର ହଂସଗଣ ।
 ଶୂନ୍ୟ ପଦନେ ଧୀରେ ଧୀରେ ହଲୁ—
 ଥିଲା ସେ ବସନାଞ୍ଜଳି
 କଣ୍ଠ ଅଳଙ୍କାରେ ଅଳ୍ପ ନଇଁଥିଲା
 ରୁଚିରେ କଣ୍ଠସୁଗଳ ।
 ଚନ୍ଦନେ ଚିତ୍ତିତ ସୁବିଶାଳ ଦୁଃଖ
 ସୁନ୍ଦର ବସିଥିଲାରେ
 ଶୋଭୁଥିଲା ରକ୍ତ ପଙ୍କଜର ଚନ୍ଦ୍ର
 କମଳାୟ କୁକୁମରେ ।
 ସୁଲ ମୁକ୍ତାମାଳ ଜ୍ୟୋତିରେ ଉଜ୍ଜ୍ବଳ
 ଦିଶୁଥିଲା ବସିଥିଲା
 ଅପର ଚନ୍ଦ୍ରମା ତ୍ରୟେ ବେଢ଼ିଥିଲେ
 କିପକା ତାରାମଣ୍ଡଳ ।
 ନୀଳକାନ୍ତମଣି ଖଚିତ କେୟୁରେ
 ବାଦୁବେନ ମନୋରମ
 ଉପୁଜାଉଥିଲା ରଜଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର
 ବନନ ଶିକୁଳ ଭ୍ରମ ।
 ଚନ୍ଦନ ଶୌରଭ ଲେରେ ସମାଗତ
 ଉରଗ ଯୁଗର ପର

ପ୍ରକାଶେ ରୁଚିର   ରଚନ ବଳୟ
                                  ମନ ନେଉଥିଲ ବୁଦ୍ଧ ।
 ଉଲଟ ନାସିକା   ନୟନ ଯୁଗଳ
                                  ବିବଚ କମଳ ସମ
 ବହୁଧନୁ ଖଣ୍ଡ   ପ୍ରଥମ ଭ୍ରୂଲତା
                                  ତଥୁପରେ ମନୋରମ ।
 ସୁନର୍ମଳ ସୁଖ   ଫଳକରୁ ନର
                                  ବିସ୍ତୃତ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦେଶ
 ଅନ୍ତର୍ଗତ ଚନ୍ଦ୍ର   ସମାନ ତହିଁ ତ
                                  ନଥିଲା କଳଙ୍କ ଲେଖ ।
 ବିବିଧ ଭୂଷଣ   ପ୍ରସ୍ତରେ ପିଙ୍ଗଳ
                                  ବର୍ଣ୍ଣ ଦିଶୁଥିଲେ ସବୁ
 ମହାଦେବଙ୍କର   ନୟନ ଅଗ୍ନିରେ
                                  ସ୍ଥିତ କାମଦେବ ପ୍ରାୟେ ।
 ଉଷା ରକ୍ତମାରେ   ରଞ୍ଜିତ ନବାନ
                                  ସୂର୍ଯ୍ୟ କରେ ଉଦାସିତ
 କୈଳାଶ ଶରଳ   ସମ ମହାପାଳ
                                  ହେଉଥିଲେ ବିଲେକିତ ।
 ଦିଗ୍‌ବଧୂଳ ପର   ମଧୁର ମୁରତି
                                  ନବାନାଏ ମୁଦୁହାସେ
 ଉଷା ହୋଇଥିଲେ   ବେଢ଼ି ତଉଷାଣେ
                                  ତାଙ୍କ ପରତର୍ଫା ଆଶେ ।
 ଭୁବନମୋହନୀ   ସେମାନଙ୍କ ଛଦ୍ମା
                                  ଦଶୁଥିଲା ତଳେ ପଡ଼ି
 ଧରାଦେବୀ ଅବା   ଅନୁସରୁଥିଲେ
                                  ଅନୁରାଗ ରସେ ଜଡ଼ି ।
 ଏରୂପେ ଚଣ୍ଡାଳ   ବୁମାସ ନୃପକୁ
                                  ନରେନ୍ଦ୍ର ଦୂରରେ ରହି
 ରତ୍ନପଳଙ୍କୁତ   କମଳ ଚରଣେ
                                  ବଶୀକୃତ ଖଣ୍ଡ ବହୁ ।

ସଭାସଦବର ଦୁଃଖ ଅବଶିତା
 ପାଇଁ ଦେବୀ ମଣ୍ଡପରେ
 କର ସମ୍ମାନ ସେ କରକ ରଦନା
 ଅଭାତ କରଳ ପରେ ।
 କରତାଳ ନାଦେ ବନ୍ୟ କରାସୁଅ
 ସମ ସଭାସୁ ସକଳେ
 ସମକାଳେ ସେହୁ ବିଗ୍ରହ ବଦନ
 ଫେରାଇ ସବୁତରୁଳେ ।
 ଦେଖିଲେ ଆସୁଛି ପଶ୍ଚି ଅବଲମ୍ବି
 ଅଗ୍ନେ ଏକ ବର୍ଷାଦାନ
 ବାନ୍ଧିବେ ଧବଳ ଦଶେ ବକ ପଣି
 ପର ଦାର କେଶମାନ ।
 ଶୌକନ ଅଗତ ହେଲେହେଁ ଆତର
 ପରିଶ୍ରମ ଚରକାଳ
 ହୋଇ ନାହିଁ ଅତି ଶିଥିଳ ତାହାର
 ଶରୀରର ଶିରମାଳ ।
 ନେତ୍ର ପ୍ରାନ୍ତରାଗେ ଫୁଟି ବିଶୁଦ୍ଧ
 ସୁନ୍ଦରକୁ ଶିରଚନ୍ଦ୍ର
 ଚଣ୍ଡାଳ ହେଲେହେଁ ଅକୃତ ତାହାର
 ନଥିଲା ଅତି କଠିନ ।
 ମଣ୍ଡିଥିଲା ଅଙ୍ଗ ସ୍ଥବର ବଶଦ
 କରଣ ନବ ବାସରେ
 ସର୍ବପରି ଜଣା— ପାଉଥିଲା ନବ୍ୟ
 ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦରେ ।
 ତାହାର ପଶ୍ଚାତେ ଅନ୍ତସ୍ପରୁଥିଲା
 ଅପର ଏକ ରୁମର
 ଝୁଲଇ ଦକ୍ଷିଣ କରେ ହେମବାଠି—
 ନିର୍ମିତ ରମ୍ୟପିଞ୍ଜର ।
 ତଥୁମଧ୍ୟେ ସ୍ଥିତ ଶୁକପଣି ଦେହ
 କାନ୍ତରେ ପିଞ୍ଜର ଝଲ

ହେଉଥିଲା ପ୍ରତି ମରତ ମଣି
 ମାଲେ ତା ନିମିତ୍ତ ବୋଲ ।
 ନିଜ ଶ୍ୟାମ କାନ୍ତ ସୋଗେ ସେ କୁମାରୀ
 କଲେ ନେଇଥିଲା ଟାଣି
 ଅମୃତ ହୃଦୟେ ମୋହନ ମୂର୍ତ୍ତି
 ଭଗବାନଙ୍କର ଠାଣି
 ସଞ୍ଚାରଣୀ ନାଳ— ମଣିର ପିତୃଳା
 ପରାଏ ସେହି ଅକଳା
 ଗୁଳ୍ମପତ୍ରାଏ ଲମ୍ବେ ଜଡ଼ିଥିଲା ଦେହେ
 ନାଳବର୍ଣ୍ଣର କାନ୍ଥ ।
 ଦହୁପରି ରକ୍ତ ତେଲର ଓକଣା
 ବହୁ ରଙ୍ଗେ ନିତମ୍ବିନୀ
 ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳେ ନାଳ ପଦ୍ମମୟ ସର
 ଶୋଭା ପାଇଥିଲା ତଣି ।
 ଗଜଦନ୍ତ କର୍ଣ୍ଣ— ଭୃଷଣରେ ଗଣ୍ଡ
 ଚିତ୍ତୁଥିଲା ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ
 ତରୁଥିଲା ତନ୍ତୁ ରଞ୍ଜିତ ରଜନୀ
 ନିଜ ସେ ନେତ୍ର ରଞ୍ଜନ
 ପିଙ୍ଗଳାର ଗୋରା— ତନାର ଚଳକ
 ଲଇଟ ଦେଶରେ ଦେଇ
 ବିରାଟନ ଗୁପ୍ତା ହିନୟନା ଉମା
 ସମ ରାଜୁଥିଲା ସେହି
 ବସୁ ବସେ ଜଡ଼ ସେସନ ଶ୍ୟାମଳ
 ଦିଶେ କମଳାକା କାୟା
 ଅବା ହର ନେତ୍ରେ ଦରୁ କାମଦେବ
 ଧୂମେ ମାନ କାମଜାୟା
 ସାନ୍ଧ୍ୟ ଅକାରେ କଥକା କାସାରେ
 ସେମନ୍ତ ଫୁଲ ନଳିନୀ
 ତେଜେ ସଞ୍ଚାରଣୀ ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣୀ ବଡ଼
 ଶୋଭୁଥିଲା ସୁଦୀପନ

ଚନ୍ଦନ ଲତାର ପରି ଶରୀରରୁ
 ପୁଷ୍ଟି ଉଠୁଥିଲା ବାସ.
 ସ୍ବର୍ଗ ବାସିନୀ ଏ ନିପାରିତ ପଥା
 ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଭୂମିକୁ ବୁଲି
 ତେଜେ ସତ୍‌ବଳକୁ ସ୍ବର୍ଗ ନିର୍ମଳ ତ
 ଏପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମାମୁଛା ।
 ଅକର୍ଷଣ ନଦ୍ରା ନୟନକୁ ରାହେ
 ଅଲକ୍ଷେ ଅସି ପେସନେ
 ଟାଣୁଥିଲା ଦୃଢ଼େ ମାନସକୁ ଏହି
 ରମଣୀମଣି ଦେସନ ।
 ଶୋଭାସଦନାକୁ ଅଗ୍ରେ ଉଭା ଦେଖି
 ଭୁଲିଲେ ବସୁନ୍ଦେ ଭୂପ
 ବହୁପତ୍ନେ ପତି ବଧାତା ଅପାହେ
 ନିହଲେ କର୍ପା ଏରୂପ ।
 ଏ ରୂପସୀ ରୂପେ ଜଗତର ସବ
 ଶୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦୃଢ଼ର ହୁଏ
 କାହିଁ ଲୁଚିଥିଲା ଅକ୍ଷୟ ଏହି
 ଅପୂର୍ବ ଶୋଭାର ଉଷ୍ମ ।
 ଗତିଥିଲେ ପେଦେ ଧାତା ଏ ବାଳାକୁ
 ଭର ଏତେ ନରୂପମ
 ତେବେ କର୍ପା ଦେଲେ ସ୍ବର୍ଗସୁଖ ଶୂନ୍ୟ
 ହାଡ଼ର ଘରେ ଜନମ
 ଦେଖି ମନେ ହୁଏ ହୃଦ୍‌ବାହୁ ନୀତ
 ଜାତିକୁ ପରା ରସରେ
 ହୁଏ ନ ଲଗାଇ ରତିଛନ୍ଦି ବହି
 କେବଳ ଚିନ୍ତା ମନରେ ।
 ନୋହିଲେ ବାଳାର ସୁବଳିତ ଚନ୍ଦ୍ର
 ମୟୁକ୍ତ ସୁଗ୍ଧ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
 କରସ୍ପର୍ଶ ଦୋଷେ ଠାବେ ଠାବେ ନିଶ୍ଚେ
 ହୋଇଥାନ୍ତା ଅବରଳ ।

ତନ୍ମାଳ ଘରରେ ଏରୂପ ରୂପସୀ
 ଭବେ ଦେଖାନାହିଁ କାହିଁ
 କଣ୍ଠକ ନାଦରେ ପଦ୍ମ ଶ୍ରୀକାବ୍ୟ
 ରହିଲେ ଧାତା କପାଳ ।
 ଦୈତ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀସମ ଶ୍ୟାମଳ ତମାଳ
 ବରଣୀ ଏ ରସବତୀ
 ହୃଦ୍ ହେଉନାହିଁ ବୋଲି ସିନା ମନେ
 ଉଦ୍‌ବେଗ ଜନ୍ମାଏ ଅତି ।
 ଏ କାଳେ ବୁମାସ ମସ୍ତକ ଦୁର୍ଦ୍ଦିବ
 ନମିଲ ନୃପ ପୟରେ
 ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁ— ଅଳଙ୍କାର ତାର
 ରାଜ୍ୟରେ ବେନ ଗଣ୍ଡରେ
 ସର୍ପରେ ସୁବର ପିଞ୍ଜରସ୍ଥ ଶୁକ
 ପଶ୍ୟନ୍ତି ତହିଁ ନେତ୍ର
 ବସିଲ ବନୟ— ଗୀତେ ଶ୍ରୀମତୀରେ
 ତାହା ଉପହାର ଦେଇ ।
 “ମହାରାଜ ଏହି ବହୁଜନ ଗୋଟି
 ଧରଣ ସାର ରତନ
 ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବହୁଦଶୀ ନାମ
 ଏହାର ବୈଶମ୍ୟାୟନ ।
 ରାଜନୀତିପଣ୍ଡିତ ରଚନା କୌଶଳୀ
 ନାଟକ କାବ୍ୟ ପ୍ରବୀଣ
 କୋକିଳାସୁଦତ୍ତ ପରହାସ ପ୍ରିୟ
 ସଙ୍ଗୀତ ବିଦ୍ୟା ଧୂରଣ
 ଶ୍ରୀମତୀ ସକଳ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ରତ୍ନର
 ଅଗ୍ରଦେୟ ବରୁଣ ମନେ
 ମୋର ପ୍ରବଚନୀ ଅସିଷ୍ଟ ଦୁରୁ
 ଚରଣ ପଦ ଦର୍ଶନେ ।”
 ଏତେ ବୋଲି କୁବ ଅନ୍ତର ଦୃଢ଼ନେ
 ଜୟ ଜୟ ସ୍ବରେ ଶୁଭ

ଦକ୍ଷ ପାଦ ଟେକି   ରାଜାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେ
 ଭାଷିଲେ ଫେରାଉ ମୁଖ ?
 “ଭେଦେକ ଅଞ୍ଜନ—   ସ୍ଥାନ ନେହେଳେ
 ଗରୁଡ଼ ଦୁଃଖେ ଗାଧୋଇ
 ହୃଦେ ଜଡ଼ିଥିବା   ଶୋକ ହୃଦାଞ୍ଜଳ
 ହୃଦାଞ୍ଜଳ ନକଟେ ରହି ।
 ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି   ଦୈତ୍ୟ ନାଶକର
 ଯୁଗଳ ସ୍ତନ ସବୁତ
 ମହାର୍ଜି ଭୂଷଣ   ବରଜ ସଙ୍ଗଦା
 ଆଚରନ୍ତି ଦୃଢ଼ବ୍ରତ ।”
 ହାବଭାବ ପୁଣି   ମାନବ ପରାଏ
 ପକ୍ଷୀର ସ୍ବର ଲହରୀ
 ସବୁଜନ ସହ   ଶୁଣି ସବିସ୍ମୟେ
 ଭାବିଲେ ନୃପକେଶରୀ ।
 “ଆହାର, ମେଘଧୂନ,   ଭୟ, ନିଦ୍ରା, ସିନା
 ବୁଝି ପଶୁମାନଙ୍କର
 ମାତ୍ର ଏ ପକ୍ଷୀର   ନରହୁଲ୍ଲୀ ଅଟେ
 ବେଶର ଅତି ସୁନ୍ଦର ।”
 ଏକାକୀ ଗମନ   ବେହେରା ବରଜରେ
 ଗୁହାବଳ ଉନମଣି
 ଭାଷିଲେ ସଦାଜନ   ବାଦ୍ୟନାଦ ସହ
 ସୁମଧୁର ଶଙ୍ଖଧ୍ବନି ।
 ସ୍ନାନକାଳ ଜାଣି   ସକ୍ଷ୍ମ ଭାଙ୍ଗି ଭୂପ
 ବାଜାରରେ ବୈଠକରୁ
 ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ   ପଛଦୁଆ ଦେଇ
 ସରସ ଯେ ପା ସ୍ନାନରୁ ।
 ସୁନରେ ବୃମର   ଶୋର ରମଣୀୟ
 ପିକାପାଇଁ ହେଲେ ସାଜି
 ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପେ   ସେମାନଙ୍କ ମଣି
 ନୁହଇ ଭାବି ବାଜି ।

ଫେରାଳା ନାଦରେ ଉଡ଼ୁବଣିତ ପୁରେ
 ଗୋଷା ଗୁଜୁଂସପାକ
 ମାଜିବା କାଳର କଂସା ଶବ୍ଦ ପରି
 ଧୀରେ ଧୀରେ ଦେଲେ ତାକ ।
 ବେହଧାସୀ ହାସୀ— ମାନେ ସେଇଠେଲି
 ଶେବେଇ ପାଶୁଁ ହୁଅଇ
 ଅବସ୍ଥା ସହୃଦ ହୁଅେ ହୁଅେ ଶବ୍ଦ
 ତାକିଲେ ଉଡେ ନଠାଇ ।
 ଦୀର୍ଘସ୍ପରେ ଭାଟେ ମୁକ୍ତ ପଡି ପଡି
 ଗୁଲୁଥିଲେ ଆଗେ ଆଗେ
 ବ୍ୟସ୍ତ ରହି ରହି ବାଳାଏ ଗୁମର
 କିଛିଥିଲେ ପୁଷ୍ପଭାଗେ ।
 ପ୍ରବେଶି ଏ ବେଳେ ନିରୁପିତ ସ୍ଥାନେ
 ପଥାକାଳେ ନରବର
 ଭୂଷଣ ଉତ୍ତାଗ ଦେହୁଁ ନିଜିଲେ ସେ
 ପ୍ରଦୋଷକାଳ ଭାସୁର ।
 ପରିଗୁରୁକା ଏ ପିନ୍ଧଇ କସ୍ତୁରେ
 ଅଶ୍ରୁର ଭାଡ଼ି ନଠାଇ
 ଶେଳିତ କୁନ୍ତଳ— ଗଜି ଭୂଷଣର
 ପିନ୍ଧଣ ମୁକ୍ତ ଘୁଞ୍ଚାଇ ।
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଗିନାରୁ ସୁରଭି ତରଳ
 ତରଳାକ୍ଷୀଗଣ ନେଇ
 ସୁକୁମାର କରେ ସଂଧୀରେ ମର୍ଦ୍ଦିଲେ
 ଜାତୁରେ ପତନେ ଦେଇ ।
 କଣିଦେଶୁଁ କଣି, କଣ୍ଠରହୁଷା,
 ହସ୍ତରୁ ବଳୟ କାଢି
 ସ୍ନାନ କରାଇଲେ ତାହାଙ୍କ ମଥାରେ
 ସଲିଳଧାର ଅଜାଡ଼ି ।
 ରୂପା କଳଣରେ ଜଳ ଅଜାଡ଼ିଲେ
 ମହୁଲାଏ ଧୀରେ ଧୀରେ

ଧରଣୀ ଗାନ୍ଧବୁ   ଶୈର୍ଣ୍ଣିମାସୀ, ଡେମାସୁ
 ସ୍ତ୍ରୋତରେ ଧୋଇଲା କରେ ?
 ବୁକୁମଜଳରେ   ପଖାଲିଲେ ନୃପ
 କଲେବର ବାମାକ୍ରାନ୍ତ
 ଅଇଲିଲ କବା   ନବୋଦିତ ରମ୍ୟ
 ରବିବରକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ?
 ସ୍ନାନ ଶେଷେ ଭୂପ   ଦିଶିଲେ ଶରତ
 ଅକାଶ ପରା ମୋହନ
 ବୁଜିଲା କଷ୍ଟକ   ନନ୍ଦ ପିଞ୍ଜ ଶୁଭ୍ର
 ନବୀନ ସ୍ନାନବସନ ।
 ଶିରେ ରମ୍ୟପାଗ   ରତ୍ନିଲେ ସୁଦୀର୍ଘ
 ଧକଳ ଗାଠ ଖ୍ୟାରେ
 ହୁମାଲୟ ଶୂଙ୍ଘ   ବେଗି ମହାକଳା
 ପ୍ରକାଶ ବହୁଲା କରେ ?
 ବଜେ ହୋଇ ଭୂପ   ସୁନାନ୍ତେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ
 ବେଦାପରେ ରତ୍ନାସନେ
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୃଷୀର   ଶଶି ସମ ଶୁଭ୍ର
 ଅସ୍ତରଣେ ହୁଷ୍ଟମନେ ।
 ପୁଣିଲେ ଶୁକକୁ   ରଞ୍ଜାମତେ ତାର
 ମିଳିଛି କି ନା ଚରଣନ ?
 ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରଣେ   ଦନୟେ ଶକୁନ୍ତ
 ଉଦ୍ଭବିଲ ତତକ୍ଷଣ—
 “ସେ ଦେବ ପ୍ରମତ୍ତ—   ପିକନେନ୍ଦ୍ର ସମ
 ଶ୍ୟାମଳ ପାଟଲବର୍ଣ୍ଣ
 କଷ୍ଟାୟ ମଧୁର   ଜୟ ରସେ ଦୃଷ୍ଟା
 ଚରଣ ଅପନୋଦନ ।
 ହୃଦ୍ଦ ବଦାରିତ   ମୟ ଦୁର୍ମା ବୁନ୍ଦ
 ରକ୍ତାକ୍ତ ମୁକ୍ତାର ପଦ,
 ଦାହମୂର ମଞ୍ଜି   ଖାଲି ତପୁର
 ମୁନେ ଶଶି ଶଶି କର

ପଦପଦ କାନ୍ତ ରସସୁକ୍ତ ଗୋଲ
 ଅର୍ଥଳା ଫଳ କୌଶଳେ
 ମଞ୍ଜିରୁ ଛଡ଼ାଇ ରଜାମତେ ଭୂଷ
 ଭସିଅଛି କୁତୁହଳେ ।”
 କହୁଁ ନରମଣି ସୁଷିଲେ “ବହୁଙ୍ଗ
 ଶୁଣି ତୋ ମୁଖରୁ ବାଣୀ
 କୌତୁକ ବଚନ ମନେ ଜାଣିବାରୁ
 ଅପାର ସେତେ କାହାଣୀ ।
 କିଏ ହୁଏ ଅଟୁ କାହାର ବୁମର
 କେଉଁ ସାଇଜରେ ଘର ?
 କାହିଁଥିଲା ପୁର ? ଏ କୈଶମାୟନ
 ନାମ କେ ଦେଇ ତୋହର ?
 ପିଞ୍ଜରେ କିପର ବକ ହେଲା କିମ୍ବା
 ପଡ଼ିଲା ଚଣ୍ଡାଳ କରେ ?
 କାହିଁକି ଏଠାକୁ ଆସିବୁ ଏ ଶୂନ
 ଲଭିଲା କାହାର ବରେ ?”
 ରଜାଙ୍କ ବଚନେ ନିବେଦିତ ଶୁଦ୍ଧ
 ପକାଇ ଶ୍ଵାସ ପ୍ରଶର
 ଅତି ଦୀର୍ଘ ମୋର ଜୀବନ ବୁଝିବୁ
 ଶୁଣିବ କି ଦଣ୍ଡଧର ।
 ପୁର ସାଗରର ଗରରୁ ବହୁତ
 ପରିମ ସାଗର ପାଏ
 ବିକ୍ରୀଟିବା ନାମେ ଏକ ମହାବନ
 ଜନସ୍ଥାନେ ଶୋଭିପାଏ ।
 ପୃଥିବୀର ରମ୍ୟ ମେଖଳା ପରାଏ
 ଅଟେ ସେ ଦୀର୍ଘ ଅଟଣ
 ବହୁଛି ଛବିଳ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର
 ହୁଏ ଅଳଂକାର ଛବି ।
 ବୃଦ୍ଧି ଲଭି ବନ ବାରଣମାନଙ୍କ
 ମଦ ସଲିଳ ସେତେନେ

ଉତ୍କଳ ସେନା ସେନା ସେନା
 ରାଜ୍ୟର ଗଣପତି
 ପାହାଚ ଆଦେଶ ନ ଲାଭି ରହିବ
 ଆଜିପାଦେ ପ୍ରବେଶ ।
 କାହାଣୀ ଦୈତ୍ୟକୁ ନମିଷ୍ଠକେ ଗର୍ଭ
 କଲେ ସେ ଜଠରନଳେ
 ଦେବାପୁରଣ ମୁକ୍ତ ଲୁଟାନ୍ତି
 ପାହାଚ ଚରଣ ତଳେ ।
 ଭଲକ ପର ସେ ରାଜନ୍ତି ଶରତେ
 ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ୍‌ବ୍ୟୁ ଶୁଭେ
 ସେହି ଅଗ୍ରସ୍ୟାଙ୍କ ଧର୍ମପତ୍ନୀ ଧନ
 ଲେଖାମୁଦ୍ରା ପୁରକାଳେ ।
 ଅଳକାଲମାନ ନମିଷ୍ଠି ସେ ଦେବ ।
 ଜଳ ହିଁ ସ୍ବ ଦ୍ରବ୍ୟରେ
 ପୁରୁଷର୍ପିଣେଷେ ତରୁ ଲତା ତହିଁ
 ପାଲଟିଲେ ପତନରେ ।
 ସିଂହ ଗୁପ୍ତାସନ ଶ୍ୟାମକଣ୍ଠ ସେହି
 ତରୁ ବ୍ରତଣ ଗହଳେ
 ସେ ନିରୁତ ମଠ ଶୋଭା ପାଉଥିଲା
 ନାନାଦି ପୂଜା ଫଳେ ।
 ମୋ ଶରୀର ପରି ଦୂରତ ବଦଳି-
 ବନ ଫଳ ଭରେ ନାହିଁ
 ମହାରାଜାଙ୍କର ଅଗ୍ରମକୁ ବେଢ଼ି
 ସଦା ରହିଥିଲା ତହିଁ ।
 ବାକଶର ରାଜ- ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବିଳାସ
 ଶୋଭନାଶକାରୀ ରାମ
 ପିତୃ ସତ୍ୟପାଳ ସୀତାସହ ତହିଁ
 ବରତ ଥିଲେ ଅଗ୍ରମ ।
 ପାରାବତମାନେ ଅଦ୍ୟାପି ସେ ସ୍ଥାନେ
 ପାଦପେ କପି ନିର୍ଜନେ

ସୁଦଶାଳ ସର ଦମଳ ସଜଳ
 ସଦା ଦୋହଲୁ ଥାଉ ।
 ଶ୍ଵେତ, ରକ୍ତ, ମାଳ ଦିବ୍ୟ ଉତ୍ପଳେ
 ଫୁଟି ବହୁରକ୍ତି ଦୁଃଖ
 ପଦ୍ମମଧ୍ୟ ପଦ୍ମ କାହିଁ ଜଳ କେଶେ
 କେଶପୁତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରାବୁଦ ।
 ରକ୍ତ ଉତ୍ପଳକୁ ବେଦି ଶୁଣୁଥାନ୍ତି
 କାହିଁ ବା ଭ୍ରମରମଣ
 ଉଲଟ ସାରସ ପତିତପକ୍ଷର
 ଶୁଣୁଥାଏ କାହିଁ ସ୍ବନ ।
 କଳହମେ ମଧୁ ପିଇଥାନ୍ତି କାହିଁ
 ସୁମଧୁର ବୋଲାହଳେ
 ଶୀତୁଥାନ୍ତି କାହିଁ ପକ୍ଷ ସାତ ଜଳ
 ପକ୍ଷୀଏ ମୃଦୁ ହସ୍ତୋଳେ ।
 ଅକାଶେ ଉଡ଼ିଜୀନ ସେ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ପକ୍ଷୀ
 ବହୁ ବହୁ ନୀର ପଦ୍ମ
 ବର୍ଦ୍ଧଣ ସ୍ବକରୁ ସଦା ଗର ତରୁ
 ପକ୍ଷୀ ଦେଉଥାଉ ତଦ୍
 ଦେହେ ପକ୍ଷ ମାଣି ଶେକୁଥାନ୍ତି କାହିଁ
 ଉତ୍ତାସେ ବନ୍ୟକୁଞ୍ଜରେ
 ଜଣାଏ ସାଗରୁ ଜଳ ନେବାକୁ କି
 ପଶିଛନ୍ତି ଜଳଧରେ ।
 ବାୟୁବେଗେ ଉଠି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ତରଙ୍ଗ
 କାହିଁ ବା ଜଳ ଲବରେ
 ବୃଦ୍ଧି ହେଲ ସର ତଟସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଣୀ
 ଶରୀର ଜର୍ଜର କରେ ।
 ଗାଥାଲକ୍ଷ୍ୟ ପାଇଁ ନିଶେଧରେ ପଶି
 କାହିଁ ବନଦେବାତୟ
 ପିଇଥୁବା ନିଜ ଫୁଲେ ସଜଳକୁ
 କରନ୍ତି ସୌରରମୟ ।

ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥଳ— ସ୍ତନ ଚନ୍ଦନରେ
 ଜଳବନ୍ଧି କାହିଁ ଶୀତ
 ବୁକୁମାତ୍ର ଅଙ୍ଗ— ରାଗ ଯୋଗହୋଇ
 କାହିଁ ଅବା କରୁ ରତ ।
 ମୁନଏ ମହନେ ଅସି କମଣ୍ଡଳୁ
 ଜଳେ ପୁରାଇବାଣି
 ମନକୁ ସଙ୍ଗିବା ଓଟାରେ ତାହାର
 ଅବ୍ୟକ୍ତ ମଧୁର ଧ୍ବନି ।
 ତପସ୍ବିଏ କାହୁଁ ଧୂଆନ୍ତ ବୃକ୍ଷରୁ
 ଛଡ଼ାଇ ସଦ୍ୟ କଳ୍ପଳ
 ସେହି କଷ୍ଟ ଲଗି ଶର ପାଶେ କାହିଁ
 ପାଟଳ ଦଶଇ ଜଳ ।
 ଭାବିଅଛି କାହିଁ ଶ୍ୟାମଳ ଅରଣ୍ୟ
 ଶ୍ରେଣୀ ତଟଦେଶ ତାର
 ନବିତ୍ର ତମାଳ ତରୁର ଶୟାରେ
 ହୋଇଛି କାହିଁ ଅନ୍ଧାର ।
 ହେ ରଜନ ସେବେ ସୁଗ୍ରୀବକୁ ଭଜୁଁ
 ତତ୍ପ୍ରସାଦ କାଳୀବଳୀ
 ରକ୍ଷ୍ୟମୁକେ ପାଇ ଏଥୁରୁ ସେ ଫଳ
 ଫୁଲ ନେଉଥିଲେ ତୋଳ ।
 ପମା ସରସୀର ପ୍ରସ୍ତୁତି ନାଳ-
 ଉତ୍ପଳ ପ୍ରଭାସୁଖରେ
 ପକ୍ଷପୁଟ କେନି ବସନ୍ତେ ଦୃଶ୍ୟ
 ଗଭୀର ଶ୍ୟାମ ବର୍ଣ୍ଣରେ ।
 ପହିଁର ପହିଁର ଏଣୁ ବୁଲୁଥିବା
 ସମସ୍ତେ କୋକଦମ୍ବତ
 ସୀତାପତିଙ୍କର ମୁର୍ଦ୍ଦମତୀ ଶାପ
 ପରାଏ ଦୂରୁ ଦଶନ୍ତ ।
 ସରଗରେ ରାମ ଶରେ ଦ୍ବିଶନ୍ତିତ
 ବାଣ୍ଟି ସପ୍ତଶାଳ ପାଶେ

ସେ କାଳରୁ ଏକ ଶାଳୁଳୀ ପାଦପ
 ରହୁଅଛି ଅକ୍ଷୟାବେ ।
 ଶୁଣ ନରମଣି ସେ ତରୁ ତଳରେ
 ଦିଶିଲା ଯେଉଁ ଚରଣ
 ରକ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ପଦ୍ମ କରପାରେ ତାକୁ
 ରବେ କବା ଅତମିତ ।
 ଦିଗ୍‌ଦନ୍ତୀର ଶୁଣ ସମ ସୁଦୃଢ଼ତ
 ସେ ଶାଳୁଳୀ ଦୃଢ଼ବର
 ତାର ମୂଳ ବେଢ଼ି ରହୁଛି ଶୁଷ୍କ
 ଏକ ମହା ଅଜଗର ।
 ସତେ କି ସେ ତରୁ ବେଢ଼ା ହୋଇଅଛି
 ସୁନ୍ଦର ଆଳବାଳରେ
 କବା ମଣ୍ଡିଅଛି କଟିଦେଶ ତାର
 ସୁଦୃଢ଼ କାଷ୍ଠୀଦାମରେ ।
 ଶାଖାରେ ଲମ୍ବିତ ସପ୍ତର ନିର୍ମୋକ
 ପଦନରେ ହୁଲି ହୁଲି
 ସେ ମହାଦ୍ରୁମର ଉଦ୍‌ଭବ କଷ୍ଟ
 ଶୋଭା ନେଇଥାଏ କଳ ।
 ରୁର ପାରୁଣର ପ୍ରସାର ପ୍ରକାଶ
 ଦୀର୍ଘତର ଶାଖାମାନ
 ତଳୁ ଥକା ସେ ବାହୁ ତୋଳି ମାଳ
 ରଗନର ପରମାଣ ।
 ପ୍ରଳୟ କାଳରେ ଶୁଷ୍କ ତାଣ୍ଡବ
 ନୃତ୍ୟକାଣ୍ଡ ଶିବଙ୍କର,
 ଅସଂଖ୍ୟ ବାହୁ ଅଦ୍ରୁସରୁଅଛି
 କବା ସେହୁ ତୋଳି କର ।
 କି ଥକା ନିତାନ୍ତ ବୃକ୍ତ ହେବୁ ତଳେ
 ପଡ଼ିଯିବାର ଭୟରେ
 ଅକାଶର ସୁନ୍ଦ ଅକଲମ୍ବି ସେ ତ
 ଦୀର୍ଘ ବାହୁମାନଙ୍କରେ ।

ଏକ ପରେ ଏକ ହୋଇ ଲତାଜାଳ
 ତହିଁ ପାଇଁ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି
 ଦେହପାଦ ତାର ଦଶପରି ବଦା
 ବାରି ହୋଇ ଶିର ଧାଡ଼ି ।
 ବୁଦ୍ଧିକାଳେ ସବୁ ଶରୀରେ ଉତ୍ତଳ
 ବୁଦ୍ଧିବର୍ଣ୍ଣ ଉଲପରି
 କଣ୍ଠ ନିକରେ ତାହାର ପ୍ରକାଶ
 ଦେହେ ପାଇଁ ଅଛି ଭରି ।
 ଜଳଧର ଜଳ ପିଇ ନାନା ପାଣି
 ଗଣ୍ଡଗାଳି ନୀର ଧରେ
 ଭାଗି ପାଉଁଶାଳି ପଣି ପରି ତାର
 ଉକ ବାଦୁମାନଙ୍କରେ ।
 ଜଳରେ ମନ୍ଦ-ଗାମୀ ସେ ଜଳଦ
 ମାନଙ୍କର ଲଭି ବୁଝି
 ନିମ୍ନେ ପୁଣି ତୁଣି ଲତା ଗୁଳ୍ମ ପଦ
 ନିତ୍ୟ ଲଭୁଥାନ୍ତି ପୁଷ୍ଟି ।
 ଶାଖାମାନ ତାର ଶୁଭ୍ର ଦିଶୁଥାଏ
 ଭୂଳା ସମୁଦରେ ଜଡ଼ି
 କାନ୍ତି ରବିରଥ ଅଶ୍ୱ ମୁଣ୍ଡ ଫେନ
 ପଡ଼ିଥିଲା ବଦା ଝଡ଼ ?
 ବଣ୍ଟିଲ କପୋଳ ଶିଖିକାରୁ ଅସି
 ପ୍ରମଦ ମାତଙ୍ଗଗଣ
 ମନ୍ଦ-ଜଳଧାରୀ ମୂଳରେ ତାହାର
 ଭାଗିଥାଏ ଅନୁକ୍ଷଣ ।
 ବେକି ବସିଥାନ୍ତି ତହିଁ ଅଳବୁଲ,
 ଦେଖି ରାଜ ଦୃଶ୍ୟ ମନେ
 ରହିଛି ସେ ଅବା ବହୁକାଳୁଁ ଲୌହ
 ଶିକୁଳୀ ବୁଡ଼ ବନନେ ।
 ଧରେ ଧରେ ଦେବ ! ବାତେ ଅଳବୁଲ
 ହୋଇବାରୁ ବିଚଳତ

ସେ ଲୋକ ଶିକୁଳୀ ହରିଦ ପରାଏ
 ଦୂରରୁ ହୁଏ ପ୍ରଗତ ।
 ଦଣ୍ଡିତ ଅରଣ୍ୟ ନିବାସିନୀ ବନ
 ଦେବତା ସୌଧ ବଶାଳ
 ପକ୍ଷିତ ବନ ଶ୍ୟାମଳ ବ୍ରତଣ
 ବିକୃତ ଗାୟାମାଳ ।
 ସେ ଶାଳୁଳୀ ତରୁ ବୃନ୍ଦା ପରାଏ
 ବହୁତ ସ୍ଥାନ ଅବୋର
 ଦୂରଦର୍ଶୀ ହୋଇ ରହିଛି ସକଳ
 ପାଦପଦ ପ୍ରଭୁ ପର ।
 ହେ ସଜନ ତାର ଜାଣି ଶୁଦ୍ଧ ରଞ୍ଜିତ
 ସୁପକ୍ଷ ପଦମାନଙ୍କେ
 ନିର୍ମାଣ କୌଶଳେ ବସା, ରହୁଥିଲେ
 ବିହଙ୍ଗ ଭୁଲ ନିଃଶଙ୍କେ ।
 ବୁଢ଼ାଗଛ ଅଳ ପଦ ମାନ୍ଦ ସଦା
 ବସିବାରୁ ପକ୍ଷୀକଳ
 ବହଳ ପଲ୍ଲବେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲ ଗ୍ରାସ୍ୟ
 ଦିଶଇ ସଦା ଶ୍ୟାମଳ ।
 ବିହଙ୍ଗ ନିବର ନିଜ ନିଜ ନାଡ଼େ
 ସୁଖେ ରଜନୀରେ ରହ
 ଶାନ୍ତ୍ୟ ଖୋଜିବାକୁ ଦିନେ ଉଡ଼ୁଥାନ୍ତି
 ନରେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ।
 ଜଣା ଯାଉଥାଏ ସେକାଳେ ହଳୀଦ
 ଲଙ୍ଗଳର ଅବର୍ତ୍ତଣେ
 ପମୁନା ନଦୀର ବିକାଶ ପ୍ରବାହ
 ବହଇ ପର ଗଗନେ ।
 ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ହୋଇ ଅକାଶେ ଉଡ଼ୁଥାନ୍ତି
 ସେ ପକ୍ଷୀ ପକ୍ଷର କାନ୍ତି
 ଉପୁଜାଉଥିଲା ଗଗନ ଗଙ୍ଗାରୁ
 ତ୍ୟକ୍ତ ପଦ୍ମଲତା ଭ୍ରାନ୍ତି ।

ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ   ନରେ ସେମାନଙ୍କ
ହରିଦ୍‌ବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଭାକାଳ
ବିଶୁଦ୍ଧ ବେଗେ   ଧାର୍ମିକ ପରାଏ
ରବିବସ ଅଶ୍ରୁମାଳ ।
ହୁହୁଥିଲେ ଖଗେ   କେବେ ଶେଷିନୀଳ
ମରବତ ଭୂମିଶୋଭା
କେବେ କୋମସର   ଶୈବାଳ ସମ ସେ
ହେଉଥିଲେ ମନସେବ ।
କେବେ ବା କଦଳୀ   ସହ ପର ତାଙ୍କ
ଖ୍ୟାମଳ ତେଣା ବାତରେ
ସୂର୍ଯ୍ୟ କରେ କ୍ଳିଷ୍ଟ   ଦିଗ୍‌ବ୍ୟୁମାନଙ୍କୁ
ବଞ୍ଚୁଥିଲେ ପତନରେ ।
ସ୍ବ ଦିଗ୍‌ବ୍ୟ ଦେହ   କାନ୍ତିରେ କେବେ ବା
ଅକାଶ ବର୍ଣ୍ଣକୁ ଖଣ୍ଡି
ଦେଉଥିଲେ ଦେବ !   ଶତ ଶତ ସ୍ବରୁ
ଇନ୍ଦ୍ର କୋଦଣ୍ଡରେ ମଣ୍ଡି ।
ବୁରଞ୍ଜ ଶୋଣିତେ   ପାଟଳ ଶାବ୍ଦୁଳ
କରଜ ସମ ଅଶ୍ବରେ
ନାନା ଶାଦ୍ୟ ଆଣି   ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ
ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ପତନରେ ।
ବୃକ୍ଷ ପିତା ମୋର   ବାସ ରଚିଥିଲେ
ସେ ତରୁ କୋଟର ତଳେ
ପ୍ରାଚୀନ ବୟସେ   ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର
ଥିଲି ମୁଁ ତାହାଙ୍କ କୋଳେ ।
ଜନ୍ମକାଳେ ଅହା   ପ୍ରଖର ପ୍ରସବ
ବେଦନା ସହି ନ ପାର
ଜନନୀ ଶୋକରେ   ରସାର ପାଆନ୍ତେ
ପରଲୋକକୁ ବାହାର ।
ପ୍ରେୟସୀ ବରହ   ଦୁଃଖେ ଜନକଙ୍କ
ହେଲେହେଁ ମନ ବଧର

ମୋତେ ଦେଖି ମୋର ସେହେ ସେହେ ଶୋକ
 ମନ୍ତ୍ର କରିଥିଲେ ଦୂର ।
 ଅତି ବୁଦ୍ଧ ହେବୁ ଲେମ୍ବୁମାନ ଶୁଣି
 ବେନି ପଛୁଁ ପିତାଙ୍କର
 ହୋଇଥିଲା ତାହା ବୁଝିରେ ନିର୍ମିତ
 ପ୍ରାଚୀନ ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରକାର ।
 ଶୁଣି ଉଡ଼ାଦେଇ କଷ୍ଟେ ପାରୁଥିଲେ
 ତଳାଇ ସେ ଯୁଗଳ
 ଦଶୁଥିଲା ତହିଁ ଶେଫାଳିକା ଫୁଲ
 ବୁଦ୍ଧପରାଏ ପିଙ୍ଗଳ ।
 କଦୁକାଳ ଧାନ ଶୁଣି ଶୁଣି ଛଡ଼
 ପାଇଥିଲା ଅଶ୍ବମୁନ
 ସତେକି କରତା ପାତେ ହୋଇଥିଲା
 ପଲ୍ଲବ ବୁଝୁମ ଲୁନ
 ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ଶାନ୍ତ ଅନ୍ତେଷଣେ
 ଅନ୍ୟତ୍ର ଭ୍ରମିବା ପାଇଁ
 ଅପର ପକ୍ଷୀଙ୍କ ବସାରୁ ପଡ଼ିତ
 ତଣ୍ଡୁଳ କଣା ଠୁଳାଇ ।
 ନିଜ ଭେଷ ରଖି ଶାବକାକୁ ମୋତେ
 ଦେଉଥିଲେ ସସ୍ପେକ୍ଟରେ
 ମୋରଠାରୁ ଯାହା ବଡ଼ଥିଲା ତାହା
 ଶାଉଥିଲେ ସନ୍ତୋଷରେ
 କୋଟର ଭିତରେ ରହୁଥିଲି ମୁହିଁ
 ସଦା ତାହାଙ୍କର କବି
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ବାଳକ ହେବୁ ଉଠିବାର
 ନଥିଲା ତଳେ ଶବଦ ।
 କେବଳ କୋମଳ ତେଣୁ ମାନଙ୍କରେ
 ଗଜା ହେଉଥିଲା ପର
 ମା'ସପିଣ୍ଡ ପରି ଦେଖାଯାଉଥିଲା
 ଲେମ୍ବୁମାନଙ୍କ ଦେହ ମୋର

ବସନ୍ତରୁ ତାତ   ରଖୁଥିଲେ ସଦା
 ଯୁଗଳ ପଥେ ଅବୋର
 ଧୂଳି କାହୁଁଥିଲୁ   ସାନକୁ ସେମନ୍ତ
 ବଞ୍ଚାଏ ସଙ୍ଗ ପ୍ରହରୀ (୧)

— — —

ଦ୍ଵିତୀୟ ସର୍ଗ

ପୁଣିମା ନିଶାନ୍ତ, ଉପାଲେଖେ ହେଲ
 ପ୍ରାଚୀଦିଗ ସମୁଦ୍ଧଳ
 ବୃଦ୍ଧ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଲେଖସମ ପାଣ୍ଡୁ
 ଦର୍ଶିଲ ଚରମାତଳ ।
 ସ୍ବର୍ଗତ୍ୟକ ହୋଇ ସିନ୍ଧୁକଳେ ଡେଇଁ
 ପଦ୍ମେତ ତାର ସଙ୍ଗେ
 ପେରୁରାବ ଛଳେ ପଶ୍ଚିମେ ପେମନ୍ତ
 ପଡ଼ିଲ କାନ୍ଦକୋବାଳ ।
 ଗର୍ଭବତୀ ପ୍ରାଚୀ ଏଣେ ସେହିପର
 ରବିକୁ ପ୍ରସବ କରୁ
 ଗଣ ଦୁଳଦୁଳ ଶୁଭଲ ଗ୍ରମର
 ବୁଦ୍ଧୁଟକୁଳ ମୁଖରୁ
 ପଦ୍ମମଧୁ ବୋଲା ହଂସପର ଜଳେ
 ପଶ୍ଚିମରେ କଳାକର
 ଗଜ ରକ୍ତେ ଲଲ ସିଂହ ମୁଖସମ
 ଉଦ୍ଧରେ ନବ ଶୁଭର
 ଦପ୍ତଲକ୍ଷ୍ମୀ ସୁତା ସମାନ ସଦତା
 ବୁଲି କର-କ୍ଷୁଣ୍ଣୀକ
 ଅକାଶ ପଥକୁ ପରସ୍ପର କର
 ହାତେଇ ତାରାବଳୀକ ।
 ଉପା ବଦକାକୁ ଉଦ୍ଧର କେରୁ
 ଶୁଭାଲକ୍ଷ ଧୀରେ ଧୀରେ
 ସପ୍ତର୍ଷି ମଣ୍ଡଳ ପ୍ରବେଶିଲେ ଅସି
 ମାନସସ୍ବେଦର ଗରେ ।
 ଉଲ୍ଲୀଳତ ହେଲେ ଶୁଭମାନେ ଦୂର
 ପଶ୍ଚିମସିନ୍ଧୁ ବାଲରେ
 ସେ ଶୁଭ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ ସମୁଦ୍ଧଳ
 ପ୍ରକାଶିତ ସ୍ବ ଜ୍ୟୋତିରେ ।

ପୁଲିନ ଦେଖୁ ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ରଞ୍ଜି
 ହୋଇବାରୁ ପ୍ରକାଶିତ
 ପ୍ରତେ ହେଲା ପଡ଼ି- ଥିଲେ କି ତାହାଏ
 ସୂର୍ଯ୍ୟକରେ ହୋଇ ଯିବୁ ।
 ପାଦପ ପଛରୁ ପଥ ପଥ ହୋଇ
 ଶସିଲ ନିଶା ଶିଶିର
 ଅରଣ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ କମ୍ପାଇ ମଧୁର
 ସ୍ବର ଶୁଭଲ ଶିଖିର ।
 ନିଶାନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେ ତରୁଣ
 ପଦ୍ମଯୁକ୍ତ ଅଞ୍ଜଳରେ
 ହୃମଦ୍‌ସୁସ୍ମିତ ସୁଲରେ ତାହାକୁ
 ସୁକଳେ ପଥାବଧରେ ।
 ବନଦେବତାଙ୍କ ଅଞ୍ଜଳିବା ଶିରେ
 ଧାନ୍ତିକର ଧ୍ବଜବତ
 ହୋମଧୁମ ଉଠି ଅନୁରାଗେ ହେଲା
 ମନ୍ଦିତାତେ ରତପ୍ରଭା ।
 ପ୍ରସ୍ତୁତ କମଳ ବାନନ କମ୍ପାଇ
 ସାନ୍ତ ହୃମଦେ ଶା କହୁ
 ରବିଙ୍କ ଉଦୟ ସମାବୁର ପ୍ରଭ
 ପୁଷ୍ପକର୍ଣ୍ଣେ କହୁ କହୁ ।
 ସୁହାଗେ ମୁଖରୁ ଝାଲଲକ ମୋହି
 ଶ୍ରୀମତୀ ଶରରୁଣିଙ୍କର
 ନରୁର ବଦନ— ରଙ୍ଗେ ପଲ୍ଲବିତ
 କ୍ରତୁର ତରୁନିକର ।
 ମଧୁସମାନକୁ ମଜାଇ ମଧୁର
 ବୁଦ୍ଧମଗ୍ନେ ଅଧୀରେ
 କହୁଲ ପ୍ରଭତ ଶୀତଳ ସମୀର
 ମନ୍ତ୍ରପାଳ ! ସବଧରେ ।
 ଉପାସନା ପ୍ରତି ଦକ୍ଷିଣ ନାୟକ
 ପରାଏ ଦେବ ଦପନ

ଚମେ ନରେ ଉଠି ରୁମ୍ଭିଲେ ପୁରବ
 ଦିଗବଧୂର ବଦନ ।
 ଅର୍ଦ୍ଧସି ତା ପରେ କନକ ଉଦୟା—
 ଚଳକୁ ମାଜିତ କରେ
 ସେ ଶିଖରା ଜାତ ଲଭିବାକୁଲକୁ
 ଆଲଜିଲେ ପ୍ରେମଭରେ ।
 ଭ୍ରମର ଗୁଞ୍ଜିନେ ରସାଇ ପୁଷ୍ପିତା
 ନଳମାକୁ ଅନୁରାଗେ
 ଧୀରେ ଧୀରେ ଶସି ବିରାଜିଲେ ତହୁଁ
 ଧରଣୀର ତଳଭାଗେ ।
 ଉଠାଇବା ଲଗି ଶୟନ୍ତୁ ଶୟନ୍ତୁ
 ଗାଆନ୍ତି ପ୍ରେମନ୍ତ ଭାଷେ
 ଦେହେ ପଦ୍ମାବତରେ ଗୁଞ୍ଜିର ଗୁଞ୍ଜିର
 ଭ୍ରମରେ ଗର୍ବିଲେ ଅଶ୍ରେ ।
 ଉତ୍ସାହେ ଭ୍ରମିଲେ ଏଣେ ତେଣେ ଉଠି
 ଅରଣ୍ୟର ପ୍ରାଣୀଗଣ
 ପମ୍ପା ସରୋବରେ ବଢ଼ିଲେ ବୃକ୍ଷସବ
 କର୍ଣ୍ଣରସାୟନ ସୁନ ।
 କରତାଳ ପ୍ରାୟ ମନ୍ଦ୍ର ଗଜଜର
 ମନୋହର କର୍ଣ୍ଣ ତାଳେ
 ଉଦ୍‌ୟୁକ୍ତେ ନାଚିଲେ ମାଳବଣୀ କଳ
 ଫେରି ଫେରି ସେହି କାଳେ ।
 ଶାନ୍ତ୍ୟ ଶୋକବାକୁ ବହୁଜମେ ଗଲେ
 ବିଗ ବିଗନ୍ତରେ ଉଡ଼ି
 ଶିଶୁମାନେ ତାଙ୍କ ନିଜ ନିଜ ଲବେ
 କାନ୍ଦିଲେ ଆହାର ଲୋଡ଼ ।
 ସହସ୍ରା ସେବାଳେ ଉଠିଲେ ରାସଣ
 ମୃଗୟାର କୋଳାହଳ
 ଶୁଣି ମହାରାୟେ କମ୍ପିଲେ କାନନ
 ନିବାସୀ ପ୍ରାଣୀ ସକଳ ।

ପକ୍ଷ ପବନରେ   ବମ୍ବାଇ ଗଗନ
ଉଡ଼ିଲେ ପକ୍ଷୀ ନକର
ଘର୍ଦ୍ଧର ଶବ୍ଦରେ   ଶୁଭ୍ର କସ୍ତୁରି-
ମାନଙ୍କ ଘୋଷାର ସ୍ୱର ।
ସୁପ୍ରାଦିତ ଗିର   ଗୁହ୍ୟ କେଶରୀ
ଅବଶ୍ୟ ରଣର ନାଦ
ଜନନୀ ସହଚେ   କରା ଶିଶୁମାନେ
ଗଣିଲେ ମହାପ୍ରମାଦ ।
ପୁଷ୍କର ଉଦ୍‌କୀନ   ରତନ୍ତର ଅଳ—
ମାନଙ୍କ ଗକୁ ଝଙ୍କାରେ
ସେ ଉଛଟ ଶବ୍ଦ   ଚୈତିଶେ ଚଞ୍ଚଳେ
ବ୍ୟାପିଲା ତୁମ୍ଭାକାରେ ।
ଶିବଜଣା ବ୍ରହ୍ମା   ଭଗୀରଥ ପ୍ରୋତ
ପରାଏ ମୃଗୟା ଦୂର
କାନନ ବମ୍ବାଇ   ଅଗ୍ରସର ହେଲ
ସମ୍ମୁଖକୁ ଘୁର ଘୁର ।
ସେ ଅଶ୍ରୁତପୁର   ଗକୁ କୋଳାହଳେ
ରସରେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ
ପିତାଙ୍କ ଶିଥିଳ   ପକ୍ଷସୁଗଳର
ରତରେ ଲୁଚିଲି ମୁହିଁ ।
ପାରିଧି ଇସାହେ   ମାତ ସମୁଦ୍ରାସେ
ନିପୁଣ ଶିକାରୀଗଣ
ଅଭିଜ୍ଞତା କଲେ   ଏବୁଠ ବଦନ
ଚକ୍ର କଲେ ଅନେଷଣ ।
କାଦୁଅ ଜର୍ଜର   ପଦ୍ମ ପଦ୍ମଲତା
ଦେଖି ବୁଝିଲେ ସେମାନେ
କାନନ ବୁଝିର—   ବୁଲ ଖେଳୁଥିଲେ
ସଜଳ ବୋଲି ଏ ସ୍ଥାନେ ।
ଆଉଁ ପୁଷ୍କରିଣୀ   ପାଖେ ପଡ଼ୁଥିବା
ମୁଖା ଗଣ୍ଡମାନ ବୁଝି

ସୁବିଳେ ଶୁଭରେ ମୂଳ ଶାଢ଼ୀପୁରେ
 ଦକ୍ଷରେ ଏଥୁ ଉଠାଇ ।
 ସୁଖେ ପଡ଼ିଥିବା ଜଳଜଳ ମୃତୁ
 ଶରୀର ଦୁଷ୍ଟର କାହ
 କଷ୍ଟ ଶାବକର ଶୀତାସୁଲ ବୋଲ
 ତାହାକୁ ଦେଇ ଚିତ୍ତାଇ ।
 ପଦ ବଦଳିତ ଧୂଳି କଟୁରକ
 ରାଗ ବେଶ୍ୟା ଦୁଃଖୀ
 ବହୁଳ ମହୁଷ ଶିଫ ମାର ମାର
 ଏଥୁ ଖେଳିଅଛି ମାଟି ।
 ମଦ ପୋଷାକରେ ବସିଥିଲେ ବେଡ଼ି
 ଦୁଷ୍ଟରେ ଭ୍ରମରଗଣ
 ଦେଖି ଜାଣିଲେ ସେ ଗଣ୍ଡ ଶଶିପୁର
 ଏଥୁରେ ମଉକାରଣ ।
 ପହେ ପଡ଼ିଥିବା ଯୋଗା ଯୋଗା ଫେଡ଼ି
 ଅନାୟାସେ ନେଲେ କଳ
 ଫେନମୁକ୍ତ ଲଳ ମୁସ ରୋମହୁ
 ଶସିପଡ଼ିଅଛି ବୋଲ ।
 ଘନଗୋଷ୍ଠନର ଶାଢ଼ୀ ଉତ୍ସାବକ
 ବୁଝିରବୁଲର ରଡ଼ି
 ବହୁଦେଇ ସିଂହ ଦକାରୁଛି ଶ୍ରେଷ୍ଠେ
 ତାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧଦେଶେ ଚଢ଼ି ।
 ବୁଝୁଣମାନଙ୍କ ଶର୍ଦ୍ଦ ସ୍ଵରସହ
 ଶାଖାମୁଗଳ ଦୁଳାର
 ସୁରୁଲଲ ତାକୁ ଏଥୁରେ ଶ୍ଵାପଦେ
 କରନ୍ତି ସଦା ସମ୍ଭାର ।
 ତଳରେ କଲ୍ୟାଣ ପାଦପ ତାଳରେ
 ବିଲେକି ବଡ଼ ଶକୁନି
 ସୁବିଳେ ଶାଢ଼ୀ ମଦ ରଖି ନିଷ୍ଠେ
 ଶୋଇଅଛି ହୋଇ ଭୁନି ।

ହୃଦହସ୍ତୀ ରକ୍ତେ ପାଟଳ ବସିବୁ
 ଗଜମୁକ୍ତା ଅଗଣନ
 ନୀରବେ ଶୁଷିର ଗମନାଗମନ
 କରେ ଡହଁ ପସ୍ତାନନ ।
 ରକ୍ତରେଖା ସହ ବିଦଳିତ କୂଶ
 ଲତାଚକ୍ର ଅନୁମାନ
 ଜାଣିଲେ ଏ ପଥେ ଜୀବ ମାର ବ୍ୟାଘ୍ର
 ଦୂରକୁ ନେଇଛି ଟାଣି ।
 ମୃଗ ହସ୍ତୀ ଫିଙ୍ଗ ମହୁଷ ଶୁକର
 ରକ୍ଷକ ବ୍ୟାଘ୍ର ସମ୍ବର
 ଚକ୍ର ଲକ୍ଷି ଲକ୍ଷି ମହାଦୋର ସ୍ବରେ
 ଧାଇଁଲେ ଦୂରେ ସବୁର
 ପଳାଇଲା, ଧାଇଁ— ଅସ, ଧର ଧର,
 ହେବ ହେବ, ମାର ମାର
 ଅତି ସ୍ବମନାଦେ ଅଟବା ହୋଇଲା
 ଉଦ୍‌ଘେବଜିତ ବାର ବାର ।
 ଅନତି ବଳମ୍ବେ ସେ ଜାନନେ ବେବ !
 ଶୁଭଲ ଦ୍ବିଗୁଣେ ସୁନ
 ବାଣରେ ଅହତ- ହୋଇ ଗରଜିଲେ
 ଶିଶୁସିଂହ, ମୁଗାଦନ ।
 କୋଧରେ ସ୍ବ ଦର୍ଦ୍ଦ ବଶିଷ୍ଠ ହୋଇଣ
 ଶିବାସ୍ବମାନଙ୍କୁ ତଡ଼ି
 ଫୋରସାର ପିଟ ଭୂମିରେ ପ୍ରତଷ୍ଠେ
 ହାତୀଏ ଛଡ଼ିଲେ ରଡ଼ି ।
 ଚଞ୍ଚଳ କୁକୁର— ମାନଙ୍କ କନ୍ତରେ
 ବିଷମ ପାତନା ପାଇ
 ଡେଇଁ ଡେଇଁ ବେଗେ ସୃକ୍ତ ଟେକ ମୁଗେ
 ଗୋଦଗେ ବୁଲିଲେ ଧାଇଁ ।
 ନବଜାତ ଶିଶୁ— ମାନଙ୍କୁ ହରାଇ
 ରକ୍ଷକ ଗଣ୍ଡା ଗୟଳ

ଫେର ଫେରି ସତେ ବୁଝାଇ ସେନୁହରେ
 ଜନ୍ମାଭଲେ ମହାଗୋଳ ।
 କଣ୍ଠିପାଏ ଟାଣି ମୃଗସୁ ନବର
 ବିକିଥିଲେ ଖର ଖର
 ଗଣ୍ଡାଗଣ୍ଡା ହୋଇ ପଡୁଥିଲେ ଶୋଇ
 ଶମ୍ଭର, ମୁଗ, ଶୁଭର ।
 ଅଦୃତ ଜନ୍ମ ଏ ଧାର୍ଯ୍ୟଥିଲେ ଖରେ
 ପ୍ରାଣ ଆଶା ପରିହର
 ଶିଖିତ ବୁକୁରେ ନାଶୁଥିଲେ ତାକୁ
 ରକ୍ତ ଚକ୍ର ଅନୁସର ।
 ଏରୂପେ ମୁଗୟା ଶେଷେ କୋଳାହଳ
 ବିଚ୍ଛିଦାନ ଗଲା ଦିବ
 ଘୋର ବୁଝି ପରେ ନିସ୍ତର୍ଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତି
 ପରାଏ ହେଲା ଅଟବା ।
 ମନ୍ଥନ ଶେଷରେ ପ୍ରଶାନ୍ତ ସାଗର—
 ଶୋଭା ବହୁ ସେ କାନନ
 କନରରକର ମନ୍ତ୍ର ମହାଭୟ
 କରିଲା ଅପନୋଦନ ।
 କି ବ୍ୟାପାର ଏହା ଜାଣିବାକୁ ଦେବ ।
 କୌତୁକ ହେବାରୁ ମନେ
 ପିତାଙ୍କ ଡୋକରୁ ମସ୍ତକ ସେ ଉଠେ
 ତୋଳି ଶୁଣିଲି ତତ୍ତ୍ଵଶେଷ ।
 ଦେଖିଲି ବାୟୁରେ ଭୁଲିତ ତମାଳ—
 ତରୁସମ ସାର ସାର
 ଅସୁଥିଲେ କନ— ମଧ୍ୟରୁ ଅସଂଖ୍ୟ
 ବିରାଟ ସୈନ୍ୟ ବାହାର ।
 ସହସ୍ରାହୁଁନର ବାହୁରେ ଭୁଲିତ
 ପଥା ନିର୍ମଦାର ଜଳ
 ଅବା ଭରକର ଘନା ବଧବାଜ
 ଦୁଃଖଦ ସ୍ଵାପପଟଳ ।

[illegible]

ସେ ଶ୍ରମ ମୁରତ   ଦେଖି କନଭୂମି
 ରସେ ହୋଇ ଅସମ୍ଭାଳ
 ପଲ୍ଲବ ବିଚଣା   ବାଡେ ନାଶୁଥିଲେ
 ସତେ କି ତା' ଦେହୁଁ ଝାଳ ।
 ହରଣବ କାଳ—   ଶୁଦ୍ଧି ସାୟଂକାଳ
 ସନ୍ଧିର ରକ୍ତ ଘେଟନ
 ତରୁତର ଜାବେ   ରସ ଜନମାର୍ଦ
 ଦୁରୁଥିଲା ଅନ୍ତଃକ୍ଷଣ ।
 ଦୃଢ଼ ପର୍ଯ୍ୟବସ୍ତୁ   ବେନି ଶୁଣି ଦନ୍ତ
 ସମାନ ସୁର ଗଜର
 ଦୃଢ଼ ହୋଇଥିଲା   ଅବରତ ଶ୍ରମ
 କର କର ତା ଉଦର ।
 ବଳିଦାନ କାଳେ   କାଳୀ ମନ୍ଦରର
 ଅସ୍ତ ଶାଶବିଅ ଶିଳା—
 ପରାଏ, ପ୍ରକାଶ   ବାଦୁଣିଶେ ଜାଣି
 ଶତପଥ ବିଶୁଦ୍ଧି ।
 ରାଜୁଥିଲା ବନ୍ଧ   ଝାଳବିନ୍ଦୁସହ
 ମୁଗରକ୍ତ ବିନ୍ଦୁତସେ
 ଗଜ ମୁକୁତାରେ   ବୁଝିପଳ ବୁଝି
 ମଣ୍ଡିଥିଲା କି ହୃଦୟେ ?
 ମଦ ପରିଳରେ   ମଳିନ କରାବ
 ବଜନ ସ୍ତମ୍ଭ ସମାନ
 କରତ ରାଜାର   ରାଜୁଥିଲା ସୁଳ
 ସୁବିଶାଳ ଉରୁମାନ ।
 ନିଷ୍ଠୁର ସ୍ଵଭାବ,   ସହଜେ ଲଳିତେ
 ପ୍ରକଟ ହୋଇ ଭ୍ରୁକୁଟି
 ସାଉଥିଲା ଏକା   ଦେଲେ ତହିଁ ଲମ୍ବ
 ତନୋଟି ରେଖା ଉକୁଟି ।
 ଦେଖି ହେଉଥିଲା   ପ୍ରତେ ତା' ରକ୍ତରେ
 କୁଷ୍ଠ ହୋଇ କି ରକାମ

ଏ ମୋର ରକତ ବୋଲି ଅଜିଥିଲେ
ସେ ରେଖା ଟିଣଲେ ଟାଣି ।
ପିନ୍ଧି ଗୁଲୁଥିଲା ଗେରୁ ମୁଦକାରେ
କଷାଇ ମୋଟା କସନ
ଗୋଡ଼ାଇ ଥିଲେ ତା ପଛେ ପଛେ ଭୀମ—
ମୁଣି ସାରମେୟଗଣ ।
ସେ ତାତି କୁକୁର କୁଲର ରସନା
ମୁଗୟା ଶ୍ରମେ ଓହ୍ଲି
ପ୍ରତି ହେଉଥିଲା ଦହୁଁ ରକ୍ତବିନ୍ଦୁ
ପୋପି ପଡ଼ୁଅଛି ବୋଲି ।
ମୁଖ ମେଲା ଯୋଗୁଁ ବିଶ୍ୱଥିଲା ତାଙ୍କ
ଦନ୍ତରଶ୍ମି ଓଷ୍ଠାଧରେ
ଲଗିଥିଲା କବା ସିଂହର ଜଟାରୁ
ପୁଞ୍ଜାଏ ବଳ୍ଲବରେ ।
କନ୍ୟା ବସୁହର ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ
ଧରକାରୁ ଅବରତ
ଦେହ ହୋଇଥିଲା ସେ ଶୁକର ଗନ୍ଧ
ଦନ୍ତରେ ଶତ ବିଷତ ।
ଆକାରରେ ଶୁଦ୍ଧ ହେଲେହେଁ ସେମାନେ
ମହାକଳ ଥିଲେ ଧର
ଜଣା ଯାଉଥିଲେ ଜଟାସ୍ଥାନ ସ୍ଥାନ
ସିଂହ ଶାବକର ପରି ।
ହରିଣ ପତୀରୁ ଅସମୟେ ଦେଇ
ବିଷମ ବୈଧବ୍ୟ ଘାଣ୍ଟା
କରୁଥିଲା ସେହି ଶ୍ୱାନଙ୍କ ସହିତ
ମାତଙ୍କ ମୁଗୟା ଶିତା ।
କରତପତକ ଘେରି ଗୁଲୁଥିଲେ
ଆରମ୍ଭେ କହୁ କିରତ
ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟ କେତେ ମୁଗଶିଙ୍ଗ କେତେ
ବହୁଥିଲେ ହାତୀଦନ୍ତ ।

ମଧୁ ରଖିବାରୁ ଶେଷଥିଲେ କେତୁ
ନୀରଜି କାହିଁଶ ନଳ
କି ଅବା ଅନେକ ଗଜ ମୁକ୍ତା ଧରି
ନିନ୍ଦୁଥିଲେ ସିଂହକଳ ।
ଅସୁରଙ୍କ ପରି ବହୁଥିଲେ କେତୁ
ସୁକରେ ଭର ମାଂସର
କେବା ନେଉଥିଲେ ସଙ୍ଗେ କଦୁମୁଲ୍ଲ
ଭରୁ ଚର୍ମ ଶାଢ଼ୀଳର ।
ଧରିଥିଲେ କେତୁ ସୁଦୃଢ଼ ରସିରେ
ନିର୍ମିତ ବାଗୁରାମାନ
ଅକରେ ହସରେ ବସାଇଥିଲେ କେ
ବହୁଙ୍କ ବୈରୀ ରଥାଣ ।
ଝୁଲାଇ ଥିଲେ କେ ଚକର ଗୁଣ୍ଡୁରି
ଲଘ ତାହୁକର କଳ
ବାଣ ତଳେ ପାଦ ଧରି ଅସୁଥିଲେ
କିଏ ବା କାନ୍ତିଆ ନଳ ।
ମୟୂର ପୁଢ଼ର ଶୁରୁରୁଡ଼ା ଶୋଭ
ପାଉଥିଲା କାହା ଶିରେ
କଳଦ୍ରୁପ କର ଲଗ୍ନ ଥିଲା କାହା
ସୁବିଶାଳ ଧନୁଜରେ ।
ଅସୁଥିଲେ ଦୁଃଖେ ପାପର ସୋଦର
କଳର ସାରଥି ସରି
ଦେଖି ମୁଁ ଭଲଲି ଏହାଙ୍କର ଶକ୍ତି
ଦୃଶ୍ୟ ରକେ ପଶୁପରି ।
ଜଗତେ ପାହାକୁ ଅମଙ୍ଗଳ ବୋଲି
କରନ୍ତି ଦୂର ସଞ୍ଜନ
ସେ ସକଳ ସିନା ଅଟେ ଏମାନଙ୍କ
ପୁରାଣେ ଶୁର ଲକ୍ଷଣ ।
ପ୍ରାଣୀ ହତ୍ୟା ଅଟେ ଚିତ୍ତ ବ୍ୟାସାମ,
ଶାସ୍ତ୍ର ପାଠ ଶିକାସୁର,

ଶବହୁସା ବୃକ୍ଷି,   ଗଣ ଦୁଳଦୁଳ
 ପ୍ରେମାଳାପ ରଞ୍ଜିତର ।
 ଚାକରକ ଶୁଭ   ଶବ୍ଦନ, ଉଦର
 ପୁଣି ଧର୍ମ ଅନ୍ତସ୍ଥାନ ।
 ସଙ୍ଗୀ ସାରମେୟ,   ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବାନନ
 ଉତ୍ସବ ମନ୍ଦିର ପାନ
 ମିତ୍ର ଶରସନ,   ସହାୟ ସାୟକ,
 ଗୀତ ପଶୁକୁ ଚଳିବା,
 ଭୂଷା ସର୍ପମଣି,   ବାହାଦୁର ସିନା
 ପର ନାଶୁରୁ ହରିବା ।
 ଦମଣଃ କରୁତ—   ସତ ଅସି ଦେବ ।
 ଶାଳୁଳୀ ବୃକ୍ଷ ତଳରେ
 ଶରସନ ପୋଇ   ତାଳ ପାରିଦେଇ
 ବସିଲା ତାର ଉପରେ ।
 ଶଶକେ ତାହାର   ଏକ ସହଚର
 ସରରେ ପଶି ପର୍ବର
 ଅଶିଳ ପୋତାଏ   ସୁନମିଳ ଜଳ
 କମଳ ଦଳରେ ଭରି ।
 ସଲିଳ ସହଚେ   ସାନ ସାନ ମୃଦୁ
 ମୃଣାଳ ମାଳ ସରାଗେ
 ଏକାକେଲେ ନେଇ   ଜମା କଲ ସେହୁ
 ଶବ୍ଦରପଥର ଆଗେ ।
 ଜଳ ପିଇସାର   ସନ୍ତୋଷେ ଘେନ ସେ
 ମୃଣାଳ ମାନ ଆଦରେ
 ରହିଲା ଅନନ୍ଦେ   ନବ ଶଶିକଳା
 ଗୁଡ଼ ସପା ଗ୍ରାସ କରେ ।
 ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ଶଶେ   ସୈନ୍ୟଗଣ ମେଲେ
 ମା'ସରର ସଙ୍ଗେ ଧରି
 ପଶୁଶୂନ୍ୟ ବନ୍ତୁ   ଗୁଡ଼ ମୁଖେ ଗଲ
 ପଥ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ତସ୍ଥର ।

ତା'ସବୁ ନ ପାଇ   ହୁଇବାକୁ ଏକ
                                  ନିଶ୍ଚୁର ବୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦର
 ମୃଗୟାରେ କହି   ନ ପାଇ ବୁଦ୍ଧକୁ
                                  ଅନାୟାସ ପର ପର ।
 ଚରୁର ଉପରୁ   ବହୁଜାକୁଳର
                                  ଶୁଣି ଅସ୍ପଷ୍ଟ କାକଳୀ
 ଶଶକେ ନିଶ୍ଚୁର   ବଳ ନେଇ ଏଥି
                                  ପକ୍ଷୀବୁଧବନ୍ଧୁ ବୋଲି ।
 ମୂଳ ଶିଖପାଏ   ତ୍ରା କୁଟି କୁଟିଲ
                                  ନେତ୍ରରେ ଗୁହଁ ନମିଷେ
 ଏକାବେଳ ଆମ୍ଭ—   ମାନଙ୍କର ଆମ୍ଭ—
                                  ଯାକ ପିର ଦେଇ କି ସେ ?
 ଶିଶୁଙ୍କ କୋମଳ   ମାଂସ ଲେରେ ଦୁଷ୍ଟ
                                  ଶବ୍ଦର ଶଶ ମଧ୍ୟରେ
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି   ପକ୍ଷୀବଧା ସବୁ
                                  ଗଣି ପକାଇଲ ଖରେ ।
 ଉଠିବାକୁ ଦହଁ   ନଃଶଙ୍କ ମନରେ
                                  ଉଦ୍‌ବ୍ର ହୋଇ ଅଲକ୍ଷଣ
 ସେ ପାଦପ ମୂଳ—   ଠାରୁ ଅଗପାଏ
                                  ଅନାୟାସ ଘନଘନ ।
 ତାର ହୃଦୟୁର୍ତ୍ତି   ଦେଖି ପକ୍ଷୀଙ୍କର
                                  ଉଦ୍‌ୟେ ପ୍ରାଣ ଗଲ ଉଡ଼ି
 ବଜ୍ର ପତନରୁ   ବଳ ଉଦ୍‌ୟଙ୍କର
                                  ସିନା ରାମ ଚକ୍ରଚକ୍ତି ।
 କରତାଳି ଶବ୍ଦ   ନ ଶୁଭକାମୀଏ
                                  ସେ ବୁଦ୍ଧ ଥିଲେହେଁ ଉଚ୍ଚ
 ମେଘସ୍ପର୍ଶୀ ତାର   ଶିଖାରୁ ଶବ୍ଦର
                                  ମନେ ମନେ କଲ ଭୁକ୍ତ
 ସୋପାନେ ଉଠିଲା   ପର ଅନାୟାସେ
                                  ଦହଁ ସେ ଶଶକେ ଚଢ଼ି

ପଥ ନ ଥିବାରୁ ସେହି ବୃଥାମାନେ
 ପାରୁଥିଲେ ନାହିଁ ଉଡ଼ି ।
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଫଳପରି ନିଜ
 ବସା 'ଭିତରରୁ ହିଁ କି'
 ଚିପି ଚିପି ଦୁଷ୍ଟ ସେ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ
 ଭୁମିତଳେ ଦେଇ ଫିଙ୍ଗି ।
 ଅଳ୍ପ ଦିନ ଆଗେ ତିମ୍ବୁରୁ କାହାର
 କେତେ ଶିଶୁମାନେ ରାମ
 ଜନମାଉ ପୁଲେ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଦେହେ
 ଶାଳୁଲୀ ବୁସୁମ ଭ୍ରମ
 ନବ ପଥମାନ ଗଜା ହୋଇ ଦେହେ
 କେତେକ ଶୁଭ ପତ୍ନୀର
 ହରୁଥିଲା ମୃଦୁ ଦଳବିମଣ୍ଡିତ
 ଶୋଭାକୁ ପଦ୍ମ କଲର ।
 କେତେ ଅବା ଦିଶୁ— ପୁଲେ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ
 ଆକ୍ରମ ଫଳର ପରି
 କୋମଳ ପଥରେ କେତେ ନେଉଥିଲେ
 କେଶା କଣ୍ଠ କାନ୍ତି ହରି ।
 ଅବରତ ମୃଣ୍ମୁ ଥରୁଥିଲା କାହା,
 ଦେଖି ହେଉଥିଲା ପ୍ରତେ
 ମନ୍ତ୍ରକ ହୁଇଲା କାରୁଥିଲେ କିବା
 କ୍ୟାଧରୁ ଅତି ଆରତେ ?
 ଅବସ୍ଥାତ ସେହି ପ୍ରାଣନାଶକାରୀ
 ବିଷଦ ଦେଖି ଆଗରେ
 କମ୍ପିଲା ଦ୍ଵିଗୁଣେ ସୁଫାରୁ ମୋର
 ପିତାଙ୍କ ହୃଦ ଭୟରେ ।
 ଶୁଣିଲା ସବେଗେ ତାହାଙ୍କ ଭଜନ
 ନେତ୍ର ଯୁଗଳର ତୋଳା
 ଚନ୍ଦ୍ରାୟ ସଂଜ୍ଞା ଅପତ୍ୟ ସ୍ଵେଦରେ
 ଅଶ୍ରୁଜଳ କହୁରଲା ।

ଲୁଚିବାରୁ ବ୍ୟସ୍ତ   ବିଷମ ରସରେ
 ହୃଦ ହେବ ଉଚ୍ଛ୍ୱିତ ।
 ସଦ୍ୟଜାତ ପକ୍ଷ   ସୁରଲେ ଭୂତଲେ
 ଧୀରେ ଧୀରେ ଦେଇ ଭର
 ଏଣେ ତେଣେ ପଡ଼ି   ପାଦେ ପାଦେ ହେଲି
 ସମୁଦ୍ରକୁ ଅଗ୍ରସର ।
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯୋଦ୍ଧା,   ବଳ ରାମଙ୍କର
 ସୁନାଳ ଦୁର୍ବଳ ସମ
 ନିକଟରେ ଥିବ   ଏକ ମନୋରମ
 ଶ୍ୟାମଳ ତମାଳ କୁମ୍ଭ ।
 ବଳ୍ୟଦରା ମଦ   ନାରେ ସେ ପାଦପ
 ପଦ ହୋଇ ସଦା ସିନ୍ଧୁ
 କଣା ପାଉଥିଲା   ହେଲପର ତାହା
 ସମୁଦା ତଳେ ନିମିତ ।
 ଶବରଣୀମାନ୍ଦନ   କଣ୍ଠ ଅଳଙ୍କାର
 ଭରତ ପାହାର ଦଳେ
 ମଣ୍ଡୁଥିଲେ ସୁଖେ   ବୀଡ଼ା ବଢ଼ିବେ
 ଅଦରେ ଗଣ୍ଡ ମଣ୍ଡିଲେ ।
 ଦିବସରେ ସୁଖା   ଅଳଙ୍କାର ପାର
 ବିଶୁଥିଲା ଅଳଙ୍କାର
 ଟୋପେ ଝାଳ ଯନ୍ତ୍ର   ପ୍ରତଣ୍ଡ ଗ୍ରୀଷ୍ମରେ
 ହେଉ ନ ଥିଲା କାହାର ।
 ସୁଗନ୍ଧାସ୍ନାନାଦି   ପିତାର ପଦେ
 ଗୋଡ଼ ସମ ଶାନ୍ତିଦାୟୀ
 ପଦେ ରାସ ସେହି   ତମାଳ ତରୁର
 ତଳରେ ଲୁଚିଲି ସାର ।
 ଦେଇକଲି ତହିଁ,   ଗର୍ଭ ଅବତର
 ସେ ବ୍ୟାଧି ମୃତ ପଡ଼ି—
 ଶୁଦ୍ଧ ଶାବକକୁ   ଶୁଦ୍ଧି ଶୁଦ୍ଧି କଲ
 ଲତାସୁନ୍ଦେ ଏକଦି ।

ପଦ ପରେ ପଦ   ରଖି ଏକ ଗାଥ
ନିର୍ମଣ କେଲେ ଦୁର୍ଗତ

ସିଲ୍ ଦେଇ ପଡ଼େ ଭର ଅନାୟାସେ
ସେ ମାଂସପିଣ୍ଡ ଗଢ଼େ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରଶାସକ
ମୋର କଲେକ୍ଟର କାନ୍ଥ

ଚିତ୍ତି ନୋହୁଅଇ,   ଶୁଷ୍କସେ ବୋଲି
ମନେ ଜନ୍ମୁଅଇ ଭାବ ।

ଏଣୁ ସେ ପାମର   ନ ପାରିଲ ମୋର
ଗତିବଧୁ କିଛି କାହିଁ

ସେନାପତି ପଦ ଅନୁସର ଶୀଘ୍ର
କାନନ୍ତ ଗଲ ବାହାର ।

ସେମନ୍ତ ହୋଇଲା   ଜିଉଦାର ପାଣୀ
ତେମନ୍ତ ଦୁଃସହୃଦ—

ପିତୃନାଶଶୋକ ଦୃତାଶନ ହୃଦେ
ଜଳିଲା ହୋଇ ପ୍ରସର ।

ତାହାଙ୍କ ମଧୁର ସ୍ନେହ ଭରି ଭରି
ଦାଣ୍ଡ ଦେଇ ସଦା ମନ

ଦରମସ ହୋଇ   ସ୍ୱର ସ୍ୱର ଦେବ !
କାମଲ ବଦ୍ଧବସନ !

ଦୁଇ ପତନରୁ   ଶରୀରେ ବସନ୍ତ
ବ୍ୟାଧି ରହିଥିଲା ଭରି

ସେତେକ ଶୋଷେ କାନ୍ଥ ଅବସ୍ଥାବ ମୋର
ଦୁଃଖେ ପାଉଥିଲା ପର ।

ଇତିମଧ୍ୟେ ସେହୁ ଶାଶାତ୍ମା ଶବର
ଦୂରକୁ ଯିବଣି ବୋଲି

ଶିଥିଳ ନୟନେ   ଚୌକରେ ବୁଝିଲ
ଭୟେ ଭୟେ ଶିର ତୋଳି ।

ମୃତୁଲ ଅନଳେ   ତାଳ ହଲ୍ଲୁଥିଲେ
ଭସ୍ମେ ପରୁଥିଲା ମଦ

ପୁଣି ଆସି ସେହୁ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର କ୍ୟାଧ
ପହଞ୍ଚିଲା ବୋଲି କହ ।
ତରି ତରି ଶେଷେ ସାହସେ ସଖୀରେ
ପଦେ ପଦେ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି
ଜଳ ପାଶେ ପିବା ପାଇଁ ବାହାରିଲି
ସେ ତମାଳ ତଳ ଗଛ ।
ଉଠି ନ ଥିବାରୁ ପକ୍ଷ ଅନାୟୁକ୍ତେ
ତରଣେ ତରଣ ଜଡ଼ି
ଦେହର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଗ ପାଉଥିଲା
ଉଦ୍‌ଘ୍ର ଉମ୍ମିରେ ପଡ଼ି ।
ନକ ଅନୁରତ ତେଣୁର ବୋମଳ
ପକ୍ଷରେ ଦେଇ ନିର୍ଭର
ଆଉ ପଛ ପୁଣି ପାଶ୍ଵ ପତନରୁ
ରଖୁଥିଲି କଲେବର ।
ଭୁତଲେ ଗମନ କରି କରି ସେହୁ
ପରିଚ୍ଛିନ୍ନରେ ଏକାନ୍ତ
ପରେମାନ୍ତ ପାଦ ରୁଚି ଅନନ୍ୟାସ—
ବଶେ ହେଉଥିଲା କ୍ଳାନ୍ତ ।
ଶୁଣି ପାଉଥିଲା ଶୋଷେ କଣ, ପ୍ରାଣ
ହେଉଥିଲା ଥର ଥର
ଧୁଳି ଧୂସରିତ ଦେହେ ଅତି କଷ୍ଟେ
ପାଉଥିଲି ନରକର !
ପଡ଼ିଲେ ହେଁ ଅତି ପ୍ରକଳ ଦାରୁଣ
ଦୁଃଖେ ଜଗତର ଜନେ
ନିଜ ପ୍ରିୟତମ ପ୍ରାଣ ତେଜିବାରୁ
କେବେ ନ ଚାକି ମନେ ।
ପ୍ରାଣଠାରୁ କଲି ଏ ଭୁଣଶ୍ରେ ଭୁଣ !
ପ୍ରିୟତମ କେହି ନାହିଁ
କିଏ ନ ଲଜ୍ଜିତ ସବୁସ୍ତ୍ର ହରାଇ
ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ।

ସେହୁମୟ କୃଷ୍ଣ ଜନକ ଦନାଶ
 ପୁଣି ଘୋର ଦୁଃଖମାନ
 ସହୁଲ ସକଳ ସିନା ହେ ଭୂପାଳ !
 ଏକା ରଖିବାରୁ ପ୍ରାଣ ।
 ବସନ୍ତ ଚଣାରେ ହୋଇଲି ଅସୁର
 ଶୁଣିଗଲା ବଣନଳୀ
 ପିତୃ ନାଶ ମହା କଷ୍ଟରୁ ପ୍ରକଳ
 ପିତାସୀ ଗଲା ତ କଳ ।
 ଅନୁମାନ କଲ ଅଛୁକୋଲି ମୋର
 ଅତି ନିକଟରେ ସର
 ଜଳଦେବାବର ନୁହୁର ସରାଏ
 ଶୁଣି ହୁଏସବୁ ସର ।
 ଶୁଭୁଥିଲା ଦୁରୁ ସାରସ ପଣିକ
 ଅସୁଷ୍ଣ ମଧୁର ରକ
 ବୁଦ୍ଧପାଶେ ବନ୍ଧ ହେଉଥିଲା କାତେ
 ପଦ୍ମବନର ସୌରଭ ।
 ଦିବସର ଏହି ସମୟ ଅଟଇ
 ଅଶ୍ରୁମୟ ଶିଫାଦାୟୀ
 ଉଦ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ପବନ ବହୁଥିଲା ଖରେ
 ସତତ ଧୁଲି ଉଡ଼ାଇ ।
 ଅବାଶ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଖରେ ଚଣ୍ଡାଶୁର
 ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରପଟଳ
 ଶୋଷି ଜଳରାଶି ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ପିତାସୀ
 ବଢ଼ାଉଥିଲା କେବଳ ।
 ନୋହୁଥିଲା ତଳେ ସୌରକରେ ତପ୍ତ
 ଧରଣ ଧୂଳିରେ ବୁଲି
 ସହସ୍ର କରରେ ଅନଳ ସୁଲିଙ୍ଗ
 ଫିଙ୍ଗୁଥିଲେ କରମାଳ ।
 ଅବସର ନେହେ ଅବନୀଶ୍ରୁଳ
 ଦିଶୁଥିଲା ଅବକାର

ଅସମର୍ଥ ହେଉ— ଥିଲା ପଦ ବେନ
ବହୁବାରୁ କେବେ ଭର ।
ରୁକ୍ଷାସେ ମୋର ମରବାର ଅଭ
କଲମ୍ବ ତ ଥିଲା ନାହିଁ
ଏ ଦେହ ପିଞ୍ଜର ଗୁଡ଼ ପ୍ରାଣପଣୀ
ପାଇଁଥିଲାଣି ପଳାଇ ।
ଏକାକେ ହରତ ନାମେ ଶୁଦ୍ଧତେଜା
ଜାବାଳ ରାଶି ତନୟ
ସଖାଗଣ ସହ ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ତହିଁ
ସହସା ହେଲେ ଉଦୟ ।
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦେଜସୀ ଦ୍ଵିଗୟ ଅଗ୍ନିର
ସମ ସେ ଅବୁଦ୍ଧବନ୍ଧୁ
ପାଇଥିଲା ତାଙ୍କ ଶରୀର ସ୍ଵପ୍ନରେ
ଝଲସି ନେତ୍ର ସଜ୍ଜତ ।
ଗଜା ହୋଇଥିଲା ତପିବ ଅଙ୍ଗ କ
ବଜ୍ରଲର ଉପାଦାନେ
କଅବା ମାଜିତ ହେଉଥିଲା ଶୁଭ
ଶୁମୀକର ମୂର୍ତ୍ତି ଶାଖେ ?
ନବିତ କାନନେ ସଞ୍ଚରଣଶୀଳ
ଦାବାନଳ ଶିଖାସମ
ବହୁଥିଲେ ରାଶି ମହନୀୟ କାନ୍ଥ
ଉଡ଼ିକୁ ଉଡ଼ିଲେତମ ।
ଦଶୁଥିଲା ଅଳ ପିଙ୍ଗଳ ବରଣ
ମହୋତ୍ସବ କଲେବର
ଶାଣ୍ଡବ ଅରଣ୍ୟ ଗ୍ରାସେ ଅଗତ କ
ବପ୍ରବେଶୀ ଦୈଶ୍ୟାନର ?
ଅଶ୍ଵେୟ ପଦ୍ମରେ ଉଦ୍‌ଗ୍ର ସରଳ
ଲୁହା କାଠିକି ଧୂଡ଼ାର
ଲମ୍ବିଥିଲା ପ୍ରସ୍ତ ଗର୍ପିତଲେ ପୁତ
କଟାକାଳ ସାର ସାର ।

ମଠ ଅଧିଷ୍ଠାନ୍ତୀ ଦେବାଙ୍କ ରଜତ—
 କଣ୍ଠିପ୍ରାୟ ମନୋହର
 ବହୁଥିଲେ କରେ ପାପ ତାପହାରୀ
 ଜପାମାଳ ତାହାଙ୍କର
 ଭୋଗ ନବୁଦ୍ଧର ତନୁ ପର ଦୃଢ଼
 ପ୍ରକାଶ ଚନ୍ଦ୍ରର ସମ
 ଭସ୍ମରେ ଅଜିତ ହିମୁଣ୍ଡକ ଭଲେ
 କଣ୍ଠସ୍ଥ ମନୋରମ ।
 ବାମେ ରଜୁଥିଲା କମଣ୍ଡଳୁ ବଦ
 ପରାଏ ଗ୍ରୀବା ଉଠାଇ
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ଯାଅ ବୋଲି କରୁଥିଲା କବା
 ରଜିତ ମାଗ ଦେଖାଇ,
 ସୁଖେ ଉଡୁଥିଲା ସୁଖ ସକ୍ଷୟ
 ପବନରେ ଅହରହ
 ଗଣୁଥିଲା ସିନା ମା'ସନ୍ତାନ ଦେହେ
 କରଳ ଅସ୍ଥି ନବହ ।
 ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତେ ସେ ସୁପକ୍ଷ ଦୀର୍ଘ
 ପଳାଶର ଦଣ୍ଡ ଧରି
 ଅସ୍ପଷ୍ଟରେ ଡହଁ ଫୁଲପୁଷ୍ପ ପଦ—
 ପୁଟକ ନିବେଶ କର ।
 ଅଦୃଷ୍ଟରୁଥିଲେ ପଛେ ଅଶ୍ରମର
 ମୃଗଜଣ ରହୁ ରହୁ
 ମୃନଙ୍କ ମାଜଣା ନମନ୍ତେ ମୂର୍ତ୍ତିକା
 ବିଶାଳ ଶୂଙ୍ଖାଗ୍ରେ ବହୁ ।
 ହିକାଳ ସ୍ନାନରୁ ଜଟା ନନ୍ଦୁଥିଲା
 ଡ଼ର ଚେର ରାଜକି ।
 ଲତାତୋର ମଞ୍ଜୁ ମେଖଳା ପରାଏ
 ଅବୋରଥିଲା କଟକି ।
 ମୋର ଦୂରବସ୍ଥା ଦେଖି ଅତି ଦୁଃଖୀ
 ହେଲେ ସେ କରୁଣାମୟ

ପର ସାଜନାରେ କେବେକି ମାରବ
 ହୁଅଇ ସାଧୁ ହୃଦୟ ।
 ଭାଷିଲେ କରୁଣ— କଣେ “ଅବଶିଷ୍ଟ”
 ଅଟଇ ଏହି ଶୁଦ୍ଧି
 କଣାଯାଏ କିନ୍ତୁ କାରଣ ବଶରୁ
 ଭୁତଲେ ପଡ଼ିଛି ଲୋଟି ।
 ଅତି ଅଳ୍ପ ବାକ ଅଛି ଗୁଡ଼ିକକୁ
 ଏହାର ଦେହୁଁ ଲବନ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତ ହୁଏ ଧର୍ମ— ନିଶ୍ଚୟ ଗୁଡ଼ିକ
 ଘୋଡ଼ାର ବେନ ନୟନ ।
 କାର କାର ଅଗ— ଶାଖେ ପଡ଼ୁଅଛି
 ତପ୍ତପୁଷ୍ପ ମେଘର
 ଅବଶେ ଅସ୍ଥିର, ଉପରକୁ ଆଉ
 ମୁଣ୍ଡ ତୋଳି ପାରୁ ନାହିଁ ।
 ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଅଟଇ ଏତେବେଳିଯାଏ
 ଦେହରେ ଅଛି ଲବନ
 ବଞ୍ଚିଲେ ବା ବଞ୍ଚି ପାରଇ ଏକାଳେ
 ଲାଗିଲେ ଭଲ ସତନ ।
 ପିଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣ ଥିବ ସେ ଯାଏ, ସେ ଯାଏ
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟେ ଥିବ ଶକତି
 ସେ ଯାଏ ତଦ୍ୱୟା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, କେ ବୁଝେ
 କାଳର ବୁଝିଲଗତ ।
 ଏତେ ବୋଲି ଜଳ ପିଆଇବା ପାଇଁ
 ମୋଡେ ଘେନି ସେହରରେ
 ହରିତକ ସଙ୍ଗେ ଶରଭପକାଣ
 ତପସ୍ୱୀପୁତେ ଅଦରେ
 ସରଗରେ ଅଛି ଅବସର ମୁଖ
 ତୋଳି, ତପ୍ତପୁଷ୍ପ ଫେରୁ
 ଅଙ୍ଗୁଳି ଅଗ୍ରରେ ଧୀରେ ତହିଁ ଦେଲେ
 ବନ୍ଦବନ୍ଦ ଜଳ ନେଇ ।

ତାହାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ନାରାୟଣେ ଓମେ
 ଚେତନା ବେଢ଼ି ଶରୀରେ
 ଶରତଳେ ମୋତେ ଯୋଗ ସେ ତପିଏ
 ମହିଲେ ସରସୀ ନାରେ ।
 ଗାଥାୟ ପଞ୍ଚାଳ କଳାନ୍ତ କଳକଳ
 ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧି ଖଣ୍ଡେ ଧରି
 ପ୍ରଦୋଷେ ଚନ୍ଦ୍ରକା— ସୁକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ
 ଦବ୍ୟ ସୁଷମାକୁ ହର ।
 ମୋତେ ଘେନି ତହିଁ ପାଣିହାତ ତରେ
 ଜଟାମଣ୍ଡଳରୁ ସୁଖେ
 ମୋ ଦଶସ୍ତେ ନାନା କଥାବାଣୀ ହୋଇ
 ଗମିଲେ ସ୍ବପ୍ନମୁଖେ ।
 ଅଳ୍ପଦୂର ପାଇଁ ଦୋଷିର ଅଗରେ
 ପବନ ଏକ ଅଶ୍ରମ
 ନାନାଜାତି ତରୁ ନିକରେ ବେଢ଼ିତ
 ଫୁଲ ଫଳେ ମନୋରମ ।
 ଚମ୍ପା ନାଗେଶ୍ବର ବହୁଳ ତମାଳ
 ରସାଳ ତରୁ ଅଗଣା
 ସମାଧିରେ ମଗ୍ନ ଧାଡ଼ିଧାଡ଼ି ଘୋରୀ
 ପ୍ରାୟେ ପାଉଥିଲେ ଜଣା ।
 ନାଗବେଳ ଗନ୍ଧେ ଜଡ଼ ରତ୍ନସ୍ଥଳ
 ମଞ୍ଜୁଳ ଏଲାଟି ବଞ୍ଚି
 ପାଉଥିଲ ମଦ ମୃଦୁଳ ଅନିଳେ
 ଲବଙ୍ଗଲତା ଦୋହଲ ।
 ଉତ୍ତୁଥିଲ ବାଦେ ଗୁରୁ ପାରୁଷରେ
 ଆମ୍ବ ବଉଳର ଧୂଳ
 ପଡ଼ୁଥିଲ ମଞ୍ଜୁ ଭ୍ରମର ଚୋକଳ
 ସ୍ବପ୍ନେ ସେ ବନ ଉଡ଼ିଲ ।
 ବିଶୁଥିଲ ମଞ୍ଜୁ କେତକୀ କୁସୁମ
 ପରାଗେ ପୀତ କରଣ

ଗୁପ୍ତଗର୍ଭ ଫଳ   ପଦ୍ମସୁଧା ସଞ୍ଜ
 ତଳେକାରୁ କପିଶରୀ ।
 ସରଜଲେ ମୁନି—   ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମ
                 ପୁରୁଷର ଧ୍ବଜ ଶୁଖି
 ଭବ୍ୟୁଲେ ଦେବାଏ   ମେଘନାଦ ମଣି
                 ନାଟ୍ୟରେ ପୁଣି ପୁଣି ।
 ମୃଦିତା, ସମିଧ,   ବୁଝ, ଫଳ, ଫୁଲ
                 ତପସ୍ବି ସୁଦେ ଅନ୍ଧର,
 କାନନ୍ତ କାହୁଁ,   ଦେଉଥିଲେ ସେହି
                 ଅଶ୍ରମ ଅଗଣା ରର ।
 ସେଏଁ ସେଏଁ ଶବ୍ଦେ   ଜକୁଥିଲା ଖରେ
                 ହୋମକୁଣ୍ଡର ଅନଳ
 ବାସି ପାଉଥିଲା   ହରି, ଶମୀ-ପୁଷ୍ପ
                 ଗଳେ ସେ ଅଶ୍ରମ ସ୍ଥଳ ।
 ସଦା ଶୁଣି ମୋର   ଜାତିଭାଇମାନେ
                 ଆହୁତିର ମନ୍ତ୍ରସ୍ବର
 ଅଭ୍ୟାସ କଣରେ   ଉଚ୍ଚରେ ଉଚ୍ଚାରୁ—
                 ଥିଲେ ତାହା ପରପର ।
 କାନନ ବୁକୁଟି—   ବୁଲ ଖାଉଥିଲେ
                 ସୁଖେ କେଶୁଦେବ ଅଳ
 ରଞ୍ଜୁଥିଲେ ବାଛି   ତଳରୁ ନାବାର
                 ଧାନ୍ୟ ହଂସହସାଗଣ ।
 ଗୁଡୁଥିଲେ ସେହେ   ମୁନିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ
                 ବାସି ମୁଗୁଣିଶ୍ରମାଳ
 ପଦ୍ମସୁଧା ବାସି   ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନରେ
                 ସୁରଞ୍ଜିତ ବାସ ଛଇ ।
 ସଦ୍ୟ କଳ୍ପଲର   ରସେ ବିଶୁଦ୍ଧ
                 ଭୁତଳ ବାହୁ ଲେହନ
 କାହିଁ ହୋଇଥିଲା   ତପସ୍ବୀମାନଙ୍କ
                 ଶ୍ରେକଳସ୍ଥଳ ଚକ୍ରିତ ।

କାହିଁ ହେଉଥିଲା ପିତୃଶ୍ରାବ କାହିଁ
 ଲାଗିଥିଲା ଦେବ ସେବା
 କାହିଁ ଧର୍ମଚର୍ଚ୍ଚା ଚକ୍ରଥିଲା କାହିଁ
 ହେଉଥିଲା ଦେବା ନେବା ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀହୋଇ କାହିଁ ମାଟିରେ କୁଟୀର
 ହେଉଥିଲା ପରିଷ୍କାର
 ବିପ୍ରାଶାଉଥିଲା ଦେବ ସେବା ଶେଷେ
 କାହିଁ ନିରବେଦ୍ୟ ତାର ।
 ମୁଖେ ହୃଦୟ ଘେନ ପରିବ୍ରାଜ ଗର
 ସଦୟେ ଶୃଙ୍ଗାଳ ପାଟ
 ଅଗେ ଅଗେ ଶୁଭ କାହିଁ ବା ଦେଖାଉ—
 ଥିଲେ ତପସ୍ବୀଙ୍କୁ କାଟ ।
 ବାନର ନିକର ଉପେକ୍ଷି ମନରୁ
 ସ୍ବାଭାବିକ ଚପଳତା
 ଆହୁରି ବାନରୁ ପକା ପାଇଁ କାହିଁ
 ଫଳ ଫଳ ପତ୍ର ଲତା
 ବାହୁସମାନକୁ ସପାଦିଧି ବାଜି,
 ଅତି ପ୍ରହୁଷରୁ ଉଠି
 ଦୋହଁ ସାରି ଗାୟ— ମାନଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧାକ
 ଶୁଦ୍ଧିଥିଲେ ଗୋଟି ଗୋଟି ।
 ବେଟ ଉତ୍ତୁବେ ହୁଏତା ବରଦ
 କାହିଁ ଅତି ସତନରେ
 ଖୋଜୁଥିଲେ ସ୍ବାଦୁ କଦମ୍ବଳ ଫଳ
 ବଦାର ଗନ୍ଧ ନିଶ୍ଚରେ !
 ଘୋଷା ସାହାଯ୍ୟରେ ବସୁହେ କାହିଁ ବା
 ରଚୁଥିଲେ ଅଳକାଳ
 ଶୁଣେ ବହି ବହି ଜଳ ଦେଉଥିଲେ
 ଦହଁ ବନ୍ୟବ୍ରାହ୍ମୀମାଳ ।
 କେଳାବୁଲ କାହିଁ ତେଣା ବସ୍ତ୍ର ବସ୍ତ୍ର
 ତାହାର ବାୟୁବେଗରେ

ଡାକୁଥିଲେ ମୁନି — ମାନବ ପଦେ
 ହେମାନଳକୁ ପ୍ରସରେ ।
 ତପସ୍ୟା ପ୍ରଭବେ ହେତା ଅନନ୍ଦେ
 ପରସ୍ପରେ ପ୍ରାଣୀମାନେ
 ବଦାଦ କରକ ମିତ୍ରଭାବେ ସୁଖେ
 ମିଳୁଥିଲେ ଏହି ସ୍ଥାନେ ।
 ନୀଳପଦ୍ମ ବନ ସମାନ ମୟୂର
 ପହୁର ଚନ୍ଦ୍ରା ତଳେ
 ରବି କରଣରେ ଦହୁହୋଇ ଅହ
 ରହୁଥିଲ କଳବଳେ ।
 ନିଜ ଶିଶୁସହ ହରଣ ଶିଶୁକୁ
 କେଶରୀଣୀ ବୁହୁଥିଲେ
 ମହାଦରେ ସୁନା — ପାନ ଦେଉଥିଲ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ନେହକ୍ରମେ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରରଶ୍ମିସମ ଧବଳ ସିଂହର
 ଜଟାକୁ ମୃଣାଳ ପରି
 ହାତୀହୁଅମାନେ ଟାଣୁଥିଲେ ଶୁଦ୍ର
 ଶୁଣ୍ଠର ଅଗ୍ରରେ ଧରି
 ଫଣ୍ଡାସନ ସିଂହ ବଚଳତ ନୋହୁ
 ତଳେ ଏ ରଙ୍ଗରସରେ
 ଅଶ୍ଵାସୀ ସଧୀରେ ନିମ୍ନୀଳତ ନେହେ
 ବୁଝୁଥିଲ ସମ୍ବେଦରେ ।
 ମହାର ହେଲେହେ ଏ ପୁଣ୍ୟାଶ୍ରମର
 ପ୍ରଭବେ ବନ୍ୟାବାରଣେ
 ଗଣ୍ଡେ କସିସା ଭ୍ରମରକୁ ନାଶ —
 ନଥିଲେ କର୍ଣ୍ଣତାଡ଼ନେ ।
 ସଲିଳରୁ ଚେଇଁ ବସିଥିଲେ ଡାକି
 ଭେଦେ ରସ ପରିହର
 ଦାହାଙ୍କ ଉପରେ ଟେକିଥିଲ ଫଣୀ
 ଫଣିକର ହସପର ।

ଭ୍ରମେ ସୁଦା ସତ୍ୟ ସୁଗରୁ ସେ ଅଛ
ବେବେ ସରୁଥିଲେ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା— ପୃଷ୍ଠାସଂଖ୍ୟା ୧୦

ମଞ୍ଜୁଳ ଅଶୋକ ଚରୁ
କାର ହେଉଅଛି ଶତାବ୍ଦୀର ପାତ୍ର
ଅଳତା ଗାତ-ରସର ।

ଜଳପାତ୍ର ରଚିତ ମୁଦ୍ରାବଦ୍ଧ ପୁଣି
ନାଗବେଳ ଖୋଲିମାଲେ

ନିତ୍ୟକର୍ମ ଶେଷେ ମୁନିଏ ହୁଏର
ରଖିଥିଲେ ପାର ତାଳେ ।

ବସନ୍ତ ବାଳାଏ   ହୃଦୟ କହିଲେ
କରେ ପାପ ଅଙ୍ଗନରେ

ବନ୍ଧୁ ଆଗାରେ   ଚିତ୍ତ ଦେଉଥିଲେ
ସାହାର ମୁଦ୍ରଣରେ ।

ବସନ ବୁଝିବା   ନମରେ ବୁଝନ୍ତୁ
ସ୍ୱପ୍ନ ଯାକାରେ ନିର୍ମାଣୀ

ସେ ତରୁ ତାହାରେ ବୁଝେଇ ସେମାନେ
ରଖିଥିଲେ ସଦା ଟାଣି ।

ଗୋବର ପାଣିରେ   ରସା ହୋଇଥିଲା
ପାର ସିନା ଶୁଭଦଳ

ଦେବୁରୋଃ ସାବ   ବଶିଷ୍ଠ ରକ୍ତ
ପ୍ରଭରେ ସାର ପାଟଳ ।

ସେହି ଭମଣୀୟ ଗ୍ରହା ସୁଶୀତଳ
 ଶରୀର ସମାବୃତ

ପ୍ରାଦେଶିକ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମୁଦ୍ରିତ କାଗଜ
ଆନରେ ପୁଣି ମୁଦ୍ରିତ ।

ସପ୍ତମ ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କ
ଦିଗେ ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତି

ପଦ୍ମବିଳାସୀ
ସେଇ ସୁମେରୁ ଗିରି ।

କଥା ଦାଦଣ   ସୁଖରେ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ
 ପ୍ରଳୟ ନର ସେବନ
 ବାରି ହେଉଥିଲେ   ମହର୍ଷି ନାବାଳ /
 ରକ୍ଷିବ ମଧ୍ୟ ଦେବନ ।
 ଶୋଭୁଥିଲା ଭଲେ   ରସରେ ରସର
 ହିୟୁ ଶ୍ରୁତ ରମ୍ୟ ଗାର
 ପ୍ରତାପ ଶୟାରେ   ବହୁଥିଲା ଅବା
 ନାହିଁବାର ଭନ ଧାର ।
 ଅଧ୍ୟାତ୍ମୀ ସୋମ   ସମ ଭ୍ରାତୃତାର
 ଶେଳନର ଶସିପାର
 ଦୁଃଖିତ ସେଥି   ରହୁଥିଲା ତାଙ୍କ
 ନୟନଯୁଗ ଶୋକାର ।
 ଅବରତ ମନ୍ତ୍ର   ଜପିବାରୁ ମୁଖ
 ଅଳ ମେଘ କଣ୍ଠୁଥିଲା
 ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା   ତହିଁ ଦଶଦନ୍ତ୍ୟ
 ସତ୍ୟର ଶାଶ୍ୱତଲଳା ।
 ସୋମରସ ପିତ   ଥିବାରୁ, ନିଶ୍ୱାସ
 ପବନ ଗାତ୍ର ଗଳରେ
 ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଣ   ଉଦୃଶ୍ୟଲେ ମୁଖ
 ବୁଦ୍ଧ ପାଖରେ ଭ୍ରମରେ ।
 ବୃକ୍ଷ କଳେବର   ନାସିବା ଉଦତ
 ନୟନ ତାର ଉତ୍ତଳ
 ନାର ଚୁମ୍ବି କାନ୍ଦି   ଜହୁଥିଲା ଦେହେ
 ନଥିଲା ଘେନ ବହଳ ।
 ଶିରାସକ ଦେଖି   ଶ୍ରୀକାରେ ଏକ
 ଜନମୁଖ ଅନ୍ତରେ
 ଚଢ଼ିଲ ଇନ୍ଦ୍ର—   ଅଶ୍ୱନକର
 କାଳିଥିଲେ କସେ ତୋରେ ?
 ଗୋଟି ଗୋଟି ଦିଶୁ   ଥିଲା ବାରିହୋଇ
 ବୁକୁରେ ଅସ୍ଥି ପଟଳୀ

ଦେବଦାରୁ ଦେହେ   ଜଡ଼ପାଇ ଥିଲା
ସତେକ ଗଜପିଷ୍ଟଳୀ ?
ଫେନପୁଣ୍ଡା ହାସ୍ୟେ   ଗଙ୍ଗା ପଥା ବହେ
ଶୂଳୀଙ୍କ ମୌଳମଣ୍ଡଳେ
ଅଧବା ଦୁର୍ଗର   ଅଦୃଶ ସେମନ୍ତ
ପଚର ପଡ଼ି ଅନଳେ ।
ତେସନ ତେଜସ୍ଵୀ   ରଖିବର ଶିରେ
ଚନ୍ଦ୍ରଶଶ୍ଵ ସମ ଗୋରା
ଜଟାଜାଲ ମୟେ   ଶୁଭ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ଧରି
ଅଶ୍ରା ନେଇଥିଲା ଜର ।
କାମଧେନୁ ଓହ୍ଲୁ   ପ୍ରବର ସେମନ୍ତ
ବିମଳ ଦୁର୍ଗର ଧାର
ତାଙ୍କ ହୃଦୁଁ ଦେଲେ   ବହୁଥିଲା ସଦା
ପ୍ରକାଶ କରା ଶମାର ।
ଥିଲେ ରଖିବର   ସତ୍ୟ ସବୁବର,
ସଂସାର ସରିତ ସେହି,
ବିଳାସ ଲଳସା   ତରୁର ବୁଠାର,
ମୋକ୍ଷ ପଦବାର ହେଉ ।
ଶାସ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧି ରହେ   ପରାସା ନକଷ,
ଅସ୍ଥାନ ଅକାର ରହେ,
ଆସନ୍ତ କାନନ   ଭ୍ରମ ଦାବାନଳ,
ବୋଧପାଦପର ପଦ,
ନରକ ଦ୍ଵାରର   ଅଗ୍ନି, ମଙ୍ଗଳ
କାର୍ଯ୍ୟର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ
ବିଦ୍ୟାବିହାର   ସ୍ଥାନଭାଟ, ଲେଉ —
ସିନ୍ଧୁର ବାଦ୍‌ବାନଳ ।
ଜଣିଥିଲେ ପୁଣି   ଦେବେ ସେ ଡରଣି
ପୈତୃରେ ଗିରିବରକୁ
ସବୁନେ ଧରଣୀ,   ଗୁଣେ ନିଶାମଣି,
ନିମ୍ନଳରେ ଆବାଶକୁ ।

ଉଠିବ ସଦନେ ମୁନିମାନଙ୍କର
 ଅଳକର ଶାନ୍ତିଧନ ।
 ଅର୍ଘ୍ୟଦାନ କାଳେ ନିପତତ ସେହୁ
 ଅଶ୍ରୁମେ ରକ୍ତ ଚନ୍ଦନ—
 ପରାଏ କଣିଲେ ପଶ୍ଚିମ ଅଚଳ
 ଚୁଳରେ ବସିଲେତନ ।
 ଉର୍ବ୍ବ ମୁଖେ ମୁନି— ମାନେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ
 ପାନ କରବାରୁ ପରା
 ଉତ୍ତପ କରକ ପଶ୍ଚିମ ଗଗନେ
 ଦେବଶୂନ୍ୟ ହେଲା ଶରୀ ।
 କାନନ କୁକୁଟ ଅରକ୍ତ ମୁକୁଟ
 ଶୋଭାକୁ କାନ୍ଧରେ ଗଢ଼ି
 ଦେଖି ହେଲେ ହରି କପୋତ ଚରଣ—
 ସୁପମାରେ ଦିଗ ରଞ୍ଜି ।
 ଶୀରସିଂହାସୀ ଦୟାଳ ନାଭରେ
 ପାଟଳ କମଳ ସମ
 ପଶ୍ଚିମ ସାଗରେ ଭସିଲା ଭସ୍ବର—
 ଦମ୍ଭ ଜନ ମନୋରମ ।
 କନ ଶେଷ ଦେଖି ପଶ୍ଚିମକୁ ପର
 ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ହେମ କରଣ
 ପଦ୍ମତର ଉପ ଦୃଷ୍ଟି ଦରକର
 ଉପେକ୍ଷି କମଳବନ ।
 ପ୍ରକାଳ ପାଟଳ ସନ୍ଧ୍ୟା ଅକବାର
 ଭସିଲା ସାଗରମାରେ
 ଶେଷିଲା ସରାମେ ଚଞ୍ଚଳ ତରଙ୍ଗ
 ତଥୁପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ।
 ଧେନ୍ବମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଗାଧାର ଶବ୍ଦେ
 ଉଜ୍ଜ୍ବଳ ଗଲ ଅଶ୍ରୁମ
 ବହୁ କୁଣ୍ଡ ଖୋଜି ଅଶିଳେ ମୁନିଏ
 ରାହେ ହେବା ପାଇଁ ହୋମ ।

ରଖି କୁମାରୀଏ   ଚନ୍ଦ୍ରପାଳମାନଙ୍କ
ପୂଜା ଆଶୟନା ପାଇଁ
ଥୋଇଲେ ସୁଷକ—   ଅଳ୍ପ ସଞ୍ଚକେବଳ
ସ୍ବର୍ଗ ପାଖରେ ସଜାଇ ।
ଦିନଶେଷ ଦେଖି   ପ୍ରକାଳ ପାଟଳା
ଯେହେତୁ ହୋମଧ୍ୟସ୍ଥପତି ।
ଦଣ୍ଡମୟ ଶେଷେ   ବଚର ବଚର
ମଠକୁ ଫେରି ଆସନ୍ତି ।
ଦେମନ୍ତ ପିଙ୍ଗଳ—   ବରଣ ପ୍ରଦୋଷ
ଅତରେ ବିଦ୍ୟା ଶେଷେ
ଗିରି ବନସେତ   ଲଭି ପ୍ରଦେଶିକ
ସୁବାସେ ନବୀନ ବେଶେ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ସାଗରରେ   ବୁଡ଼ିଲେ ଅଧୀରେ
ତାହାଙ୍କର ଅଦର୍ଶନେ
ନିଶ୍ଚଳ ଭବରେ   ଜଳପରେ ବସି
ପଦ୍ମିନୀ ମାନ ବଦନେ ।
ବହିଷ୍କ କମଳ —   କଳି କମନ୍ତ୍ର
ହୁଏ ତହିଁ ମସ୍ତକରେ
ମଲାଳ ଧବଳ   ଉପବାତ ଧର
ଅଳି ଜପାମାଳା କରେ
ମିଳନ ହୋଇବା   ପାଇଁ ସୁନସୟ
ପ୍ରିୟ ପ୍ରସବର ସଦୃଶ
ଆତରର ସିନା   ଏକାନ୍ତେ କଠୋର
ମହାକୃତ ଅହରହ
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବତାଙ୍କୁ   ପୁଜିଲେ ପୁଜିକେ
ଉର୍ବର ଦେଇ ଜଳାଞ୍ଜଳି
ସେ ଜଳେ ସନ୍ଧ୍ୟାର   ସବୁ ରକ୍ତମାକ
ଧୋଇ ହୋଇଗଲା ରଳି
ଦେଖୁ ପ୍ରଦୋଷର   ବରହେ ଶବ୍ଦ
ସରଳ ଦୃଶ୍ୟେ ମହା

ଉପଗତ ହେବ   ବୃଷକର୍ଣ୍ଣ ସର୍ବା
      କମଳେ ମୁଖ ଗୋଡ଼ାଇ
ସେ କମଳ ଗ୍ରନ୍ଥା   ପର ଭପତାଶ
      ସାଧୁଙ୍କ ହୃଦୟ ଭଲ
ଜଳେ, ସୁଳେ, ନରେ   ସକଳ ପଦାର୍ଥ
      ନିମନ୍ତେ ହେଲା ବିକାର ।
ପରିହୃତ ନୀଳ   ପଞ୍ଚକସ୍ତ୍ର ପର
      ଅଭିହିତ ନରସ୍ଥଳ
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଫୁଲ ପର   ଶୋଭିଲେ ଭବର
      ବିଗରେ ସପ୍ତର୍ଷି ଦଳ ।
ଦେଖୁ ଦେଖୁ କୃଷ୍ଣ—   ପ୍ରତିପ ତନ୍ତ୍ରମା
      ଭବିଷ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟ ସବୁଜେ
ରଜିଦେଲେ ଅଶ୍ରୁ   ପ୍ରାଚୀନାଳ ମୁଖ
      ରଜତ କର୍ପୁର ରଙ୍ଗେ ।
ପୁଦ୍‌କାଳେ ପଥା   ପଦ୍ମ ପାଦନା
      ମହାସିନ୍ଧୁ ବିସ୍ମାଦନା ।
ପ୍ରଚର ମରାଳ—   ମାଳିନୀ-ଧବଳା
      ପ୍ରଣୀତୋୟା ମହାନିଳ,
କମଳ ତନ୍ତ୍ରମା—   କଇଁ ଅଳଂକୃତ
      ନର କପାଳ ଶୋଭିତ
ଧୂର୍ଜଟିକ ଜଟା—   ଜୁଟୁରୁ ଭୁବଲେ
      ହୋଇଥିଲେ ନିପତତ ।
ତେସନ ଶ୍ରୀସେଦ   ଫେନପୁଞ୍ଜପର
      ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଜାଳ ଭଲଭଲ
ଅକାଶ କେଶରୁ   ସୁବ ଅକଳମ୍ବେ
      ପ୍ରାଣେ ଧରଣୀତଳ ।
ପ୍ରମୁଦେତ ସ୍ୱେଦ   ଶତପଥକତ
      ଦେଖି ତନ୍ତ୍ରମା-ସରସୀ
ତନ୍ତ୍ରକା ସରଳ   ପିଇକାକୁ ଘେରେ
      ବୁରଜ ସେପ୍‌ରେ ପଣି ।

[illegible]

ଶେଷ ଠାକୁରାଣୀ   ନେତ୍ର ମୁଖ ସେବେ
 ଅଶ୍ରୁରେ ଧରଣୀତଳ ।
 ସମାଧିରେ ବସି   ଶୁଭ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରାକ୍ଷେପେ
 ତପୋବନେ ପଶ୍ୟାସନେ
 ସେବାଳେ ମହର୍ଷି   ସୁଖିର ରତ୍ନସ୍ୟା
 ଧାଉଁଥିଲେ, ଏକମନେ
 ମୋତେ ସେନ ଦହି   ଦେଖିବ ସବୁ
 ଅସନ୍ତେ ତାଙ୍କ ନନ୍ଦନ
 ନୟନ ଉଲ୍ଲାଳ   କହୁଲେ ଏମନ୍ତ
 ହିକାଳକ୍ତ ତପୋଧନ
 ଅତି ତମହାର   ରତ୍ନସ୍ୟାମୟ
 ସୁଦୀର୍ଘ ଶୁଭ ବୃତ୍ତାନ୍ତେ
 ଜନ୍ମିତାଏ ସେବେ   କଉତୁବ ଶୁଣ
 ସର୍ବେ ବସି ଏକାନ୍ତେ ।

ତୃତୀୟ ସର୍ଗ ।

ଶୁଦ୍ର ବୁଝଇ   ଅଗ୍ରହ ବଢେଇବ
                                  ଶୁଦ୍ର ନବେଇଲ ପୁଣି
 ଶ୍ରେୟେକ ! ଏଭାବେ   ମୋ ଚରିତ ତହିଁ
                                  ବଞ୍ଚିଲେ ଜାବାଳ ମୁନ ।
 ଅବନ୍ତ ଦେଶରେ   ଉଦୟିନୀ ନାମେ
                                  ଅଛି ଏକ ରାଜଧାନୀ
 ପୁରୀଟିକ ଶ୍ରେତ—   ସଉଧ ଶୋଭାରେ
                                  ମନ ପ୍ରାଣ ନଏ ଟାଣି ।
 ପ୍ରଥମ ସୁଗର   ଜନନୀ ପରାୟେ
                                  ପୁଣ୍ୟମୟୀ ସେ ନଗରୀ
 ସମୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭାରେ   ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ ବଢେ
                                  ନଥିବ କାହିଁତା ସରି
 ଢେରୁଛି ତାହାର   ତଉପାଖ ସାତ
                                  ପୁରସାର ଖାଇମାଳ ।
 ନବୋଦିତ ଶଶି   ମଣ୍ଡଳକୁ ପଥା
                                  ନବାନ ଜଳଦ ଜାଳ
 ଅଗ୍ରହ ଶୋଷଣେ   ଶୁଷ୍କ ରହାଇବ
                                  ଛବିକି ହେଲେ ଧୂଳାର
 ଶୋଭାପାଏ ପଥେ   ବସଣି ବାଧୁକା
                                  ମଣିରହେ ସାର ସାର ।
 ଉତ୍ସବ କାଳରେ   ଭ୍ରମୁଥିବା ଦେବ-
                                  ବିମାନ ପରାଏ ତହିଁ
 ଉକ ପଞ୍ଚାଳକା   ବାହୁମାନଙ୍କରେ
                                  ଅସଂଖ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଶୋଭଇ ।
 ଠାଡ଼େ ଠାଡ଼େ ରାଜେ   ଶୂନ୍ୟାଟକ ବୁଲ
                                  ସଂକୁଳ ସେ ସରଣୀର
 ଶଙ୍ଖ ଘଣ୍ଟାନାଦେ   ମୁଖରତ ବହୁ
                                  ପବନ ଦେବ ମନ୍ଦର ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସାଗର ମନ୍ଥନ କାଳରେ
 ସାଧୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ସ୍ତବ
 ଶେଷେ ମନ୍ତ୍ରର ସମସ୍ତେ ମନ୍ତ୍ର-
 ନକର ହରଣ ଚିତ୍ତ ।
 ସେମାନଙ୍କ ଚୂଳେ ସୁଦର୍ଶନ କୁମ୍ଭ
 ସଜର ରଞ୍ଜି ଗଗନ
 ହଲୁଥାଏ ତଥା— ପରେ ବାୟୁରେ
 ସର୍ପରେ ଶ୍ଵେତକେତନ
 ଶେଷେ ମନେହୁଏ ଶିରେ ବହୁ କବା
 ଅକାଶ ଗଙ୍ଗାର ଶିଖ
 ଶୌର-ଗୁରୁ ଗୁରୁ ବଶୀଳ ବସୁଦେ
 ରାଜର ଧବଳଗରି ।
 ସତେଜ ସବୁଜ ତରୁ ଲତାମାନ
 ଉଦ୍ୟାନେ ବୁଲି ଜଳରେ,
 ପାଶାଣେ ନିମିତ୍ତ ନାନା ପ୍ରାଣୀମୁଖି
 ଶୋଭେ ଲତାମଣ୍ଡପରେ ।
 ଶୀତା ବୁଝି ମଧ୍ୟ ଉପର ଉପର
 ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ସୁସଜ୍ଜିତ
 ଗମସମାନଙ୍କେ ରାଜନ୍ତୁ ବସନ୍ତ
 କରୁଲତା ସୁରସିତ ।
 ଦୋଳପାତ୍ର ଲତା— ମାନେ ଅବରତ
 ମୃଦୁଳ ବାୟୁ ଲହରେ
 କୁସୁମ ସୌରର ବହୁ ଗନ୍ଧବହୁ
 ପ୍ରାଣୀକୁ ସଦାବତରେ ।
 ଅବରତ ଘୋର ଘନ ଘୋଷ ସମ
 ଗମ୍ଭୀର ମୃଦଙ୍ଗ ନାଦେ
 ଉଦ୍‌ଗୁହେ କଳାଗୀ ବୁଲ ନାଚୁଥାନ୍ତି
 ନରତେ ମହା ଅଞ୍ଜାଦେ ।
 ପଦ୍ମବରୁ ଜଳ ବର୍ଷାକାଳପରି
 ଉତ୍ତଳ ତଳେ ପଡ଼ଇ

ସେ ନାର ଶ୍ରୀକରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ମୟୂଷରେ
 ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଗୁପ୍ତୀଚର
 ଜଳ ପୁଷ୍ପକଳେ ବେଳ ସଂସ୍କର
 ନକର ବିଶେ କାହାର
 ସଲିଳ ବହୁରେ ଭାସନ୍ତି ତହିଁରେ
 ସେବନ ମୁକୁତାହାର ।
 ବିବିଧ ବର୍ଣ୍ଣର ମୟାମାନ ତେଇଁ
 ନିର୍ଭୟେ ଉଜ୍ଜ୍ଵାଳ ରରେ
 ତପିଲେ ପହିର ବୁଲୁଥାନ୍ତି ସୁଖ
 ସରସୀ ନାର ଭିତରେ ।
 ବିଶଦ ଦ୍ଵିରଦ ରଦେ ମନୋହର
 ଗୁନ୍ନନ ସଦନ ମାନ
 ଦୁଃଖ ତହୁଁ ଚାଲ ବିଶନ୍ତି ଶ୍ରୀରେଦେ
 ଅମୃତ ଫେନ ସମାନ ।
 ପ୍ରକାଳ ମାଳାରେ ମଣ୍ଡିତ ମଞ୍ଜୁଳ
 ମକର ଚନ୍ଦ୍ରେ ଚନ୍ଦିତ
 ଶୂନ୍ୟ ସଦନରେ ମୀନ କେତନର
 କେତନ ହରଇ ଚନ୍ଦ୍ର ।
 ଆରକ୍ତ ଗୁମର ସହିତ ଆରକ୍ତ
 ପତକା ବାତେ ଦୋହଲି
 କହଇ ତହିଁରେ ଅନନ୍ତ ଦେବଦ
 ଆସନ୍ତା ଦୁଃ କୋଲି ।
 ପୁର ଉପବେଶେ ସୁଜ୍ଞାନର ସିତା
 ସରିତ ସଧୀରେ ବଢ଼େ
 ଶୈବନ ଶର୍ବିତ ମାଳବ ନାୟା
 ମନ୍ତ୍ରଣ ତହିଁ ଆଗ୍ରହେ
 ପ୍ରନ ତତକାବ ନୟନ ଶଟସ
 କୁନ୍ତଳ ଟେକାଇକଳି
 ଭୁବବେନ ବାଟା ସହିଁ ଅବରତ
 ଶୋଭୁଛୁ ନଅନ୍ତ କଳି ।

ଦେଲି ଧବଳ ଉଚ୍ଚ ଅଟ୍ଟାଳର
 ଦମଳ ଛତ ଉପରେ
 ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରବାଣୀ ନଗ୍ନାମାନଙ୍କ
 ସୁମଧୁର ଗୀତସ୍ଵରେ ।
 ଅନନ୍ଦେ ଅକୃଷ୍ଣ ହୋଇ ସ୍ଵରମୁଗ୍ଧ
 ରବି ରଥ ଅଶ୍ଵଗଣ
 ଅଟକି ରହନ୍ତି ଦେଲେ ଦେଲେ ସହ
 ଅନୁରୁଦ୍ଧର ତାଡ଼ନା (୧)
 ଦେଉଣୀନ୍ୟ ହୋଇ ଏଣୁ ସେ କାଳରେ
 ରହଇ ରଥ ଶୂନ୍ୟରେ
 ନ ଉଡ଼ି ପଡ଼ି ଓହ୍ଲଇ ପଛରୁ
 ଝଲଇ ତଳ ମୁଣ୍ଡରେ ।
 ସେ ରୁପର ପୁରେ ପ୍ରତିଦିନ ପଡ଼ି
 ପ୍ରସବକରଣ କରଣ
 ବହୁଅଛ ରଙ୍ଗେ କେତେ ଅଭିନବ
 ମୁରତି ମନମୋହନ ।
 ପ୍ରକାଳ ନିମିତ୍ତ ପାଟଳ ପ୍ରାଙ୍ଗଣ
 ମାନଙ୍କେ ପଡ଼ି ସେ କର
 ଶରଦ୍ଧନ ସନ୍ଧ୍ୟା— କାଳ ପରି ଦୃଢ଼
 ଅତି ରମଣୀୟତର
 ମରକତ ମଣି ଦେଖାପରେ ସେହି
 ତରଳ ମୟୁଖ ଲେଟି
 ଗାଳପଦକନେ ବହୁହେଲା ପ୍ରାୟେ
 ଦୂରକୁ ଉଠଇ ଫୁଟି ।
 ବରଦୁର୍ଦ୍ଦିମୟ ପ୍ରଶସ୍ତ ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ
 ପଡ଼ି ସେହି ପ୍ରସବ ଦଶେ
 ସୁଗାଳ ଅବାଣ ତଳେ ବାର ବାର
 ବହାଇ କରୁଛି କିସେ ।

ପ୍ରଭାମୟୀ ରମ୍ୟ ଉପାଦାନ ସମ
 ଅବସର ବସବସ ।
 ତୋତ ଦମ୍ଭରୁ ଏବେ ମିଳାଇ
 ଦିଏ ସେହି ବିଦ୍ୟାପ୍ରଭ
 ସୁରତ ପ୍ରସାଦ ନାତ କାମାଗ୍ରୀରେ
 ଦିବ୍ୟାବର ବହୁ ଶୋଭା ।
 ସେ ପ୍ରଭ ଅଲୋକ ଦେଖି ଦିନ ଭ୍ରମ
 ରବର ରସାଙ୍ଗ ନାଶ
 କାମ ରସକାଳେ ଶ୍ରୀମତୀ ରଚନ
 ବିଳାସିନୀ ଧରା ।
 ଚନ୍ଦ୍ରାଲେକେ ଉଚ୍ଚ ଧୂଳବତ ଦେଖି
 ଏବକ ଅସେ ଅନ୍ତରେ
 ସମ ନୋହିବାରୁ ଶଶାଙ୍କ, ନାଶକ
 ମୁଖଶିଖ ସହିତରେ ।
 ଅଞ୍ଜଳିଏ ଅବା ଭକ୍ତେ କାହୁଁ ତୋଳ
 କେତେନଅସ୍ଥଳ ଛଳେ
 ଖୋଜି ଦେଉଛନ୍ତି ଲକ୍ଷିତ ଚନ୍ଦ୍ରକ
 କଳଙ୍କ ଅଙ୍କରୁ ବଳେ ।
 ଚନ୍ଦନ ନାରରେ ସଦା ସୁଶୀତଳ
 ମଣିଜ୍ଞାତ ଧବଳମା
 ପ୍ରତିକ୍ରମ ଛଳେ ପଦ୍ମପଦା ଦେଖି
 ଦହିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଭମା ।
 ମନେ ହୁଏ ସେହି ପୁରବାସିନୀଙ୍କ
 ରୁଚର ରୂପରେ ମନ୍ଦି
 କାମାରୁର ଶଶି ତଥୁପରେ ଦିବା
 ଶେଷେ ଲଜ୍ଜା କରଇ ।
 ମହାଦାନ ନାମେ ବସନ୍ତେ ତହିଁ
 ପ୍ରଭୁ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ାମଣି
 ସଦା ରକ୍ଷସିକି ଲଭନ୍ତି ପାହାଙ୍କ
 ପ୍ରସାଦେ ପୁଣି ରମଣୀ ।

ନମସ୍କାର କାଳେ ଦେବ ଦାନବଙ୍କ
ମୌଳି ଫୁଲ ପରାଗରେ
ପାହାଙ୍କ ଚରଣ ନଖରାଜ ସଦା
ଅରକ୍ତ କରଣ ଧରେ ।
ଗଞ୍ଜଗୁଳ ମୁନେ ମହାବଳୀ ଦୁଷ୍ଟ
ଅଜିତାସୁରକୁ ନାଶି
ଦେବତାଙ୍କୁ ଡୋପି ମନ୍ଥର ବସମ
ସର ପେ ଶୁଳେ ଉତ୍ତାପି ।
ପ୍ରକଳ ପ୍ରଣୟ ରସରେ ବୃଷିତା
ଗିରିସୁତା ଜଗନ୍ନାଥ ।
ପାହାଙ୍କ ମସ୍ତକ ଜଟାରେ କରନ୍ତି
ଘନ ଘନ ପଦାଘାତ ।
ସେବାଳେ ଚଣ୍ଡୀଙ୍କ ଚଞ୍ଚଳ ଚରଣ
ନୁସୁର ବାଜି ବେଗରେ
ପା ଶିରମଣ୍ଡନ ରୁଚିର ଚନ୍ଦ୍ରମା
କଳାକୁ ବଳଳ କରେ ।
ସ୍ତ୍ରୀସୁସୁରକୁ ଦହ ସେ ସୁନ୍ଦରେ
ସୁନାସୀରଙ୍କ ଆଗ୍ରହେ
ବଜ୍ରର ପରାଏ ବୋଲିଥିଲେ ତାର
ରସକୁ ନିଜ ବଗ୍ରହେ ।
ଦହିବାରୁ ସୁବେ ମୀନବେତନକୁ
ପ୍ରଖର ନେତ୍ର ଅନଳେ
ତାର ବରହରେ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଅତି
ବିଷାଦେ ରକ୍ତ ବିକଳେ ।
କୋରକତ କରେ ପୃକ୍ତିଥିଲେ ଶାବୁ
ପାଦପଦ୍ମ ତଳେ ବସି
(ସୁଦା ସୁଦା ପର ପଡ଼ିଥିଲା ଆହା
ଶ୍ରବରୁ କଦଣ୍ଡ ଖସି)
ପ୍ରଳୟ କାଳରେ ଅଗ୍ନି ସମ ପାଞ୍ଚ
ପିଙ୍ଗଳ ଜଟାମଣ୍ଡଳେ

କହୁ ଶତବର୍ଣ୍ଣ କହୁଥିଲେ ଦେବା
ରାଣୀରାଣୀ କଳକଳେ ।
ନିଜେ ସେ ଶବ୍ଦର ପ୍ରିୟ ବାସସ୍ଥଳୀ
କୈଳାସ ଧାମକୁ ଗଡ଼ି
ସେ ମଞ୍ଜୁଳ ପୁରେ ମହାକାଳ ନାମେ
ସଦା ରହନ୍ତି ମାଡ଼ି ।
ସବୁଆସୁଦର୍ଶୀ ସବୁ ଶୁଣାକର
ସବୁ ମତରେ ଉତ୍ତର
ପପାତ, ନଦୁଷ୍ଟ, ନଳ, ରାଣୀରାଣୀ
ଶ୍ରୀହର୍ଷ ରରତ ସମ ।
ପ୍ରକଳ ପ୍ରତାପୀ ତାସୁପୀତ ନାମେ
ଥିଲେ ତହିଁ ନରପତି
ଲରଥିଲେ ପେଦୁ ବାହୁକଳେ ଧର
ଶଶ୍ୱର ପେତେ ସମ୍ପଦି ।
ପତାତରେ ଧନ କିନ୍ତୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ
ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ କର
ଦୟା କାରିଧର ସନ୍ତରୁ ଥିଲେ ସେ
ଭେନି ଆଶେଚନା ତର ।
ପ୍ରତାପେ ସୁସୁର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟେ ନୃକର
ରଜନରଜନ କତ
ନାନା ଉପାୟରେ ସୁସୁନ୍ଦର ଦୁଃଖ
ନାଶୁଥିଲେ ଅବିରତ ।
ଚିର ଅନଳା କବଚିତ ନବ
କମଳ-ଦଳ-ବାସିନୀ—
କମଳା ବସୁକୁ ଶ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ
ତାହାଙ୍କ ଅନ୍ତରାଣୀ ।
କୈଳାସ ଗିରିର ଦୁକେ ତୋଳିବାରୁ
ଲଙ୍କାନାୟକ ସୁନ୍ଦରେ
ରୁପି ରଖିଥିଲେ ସେ ଶୈଳରୁ ପଥା
ଶବ୍ଦର ଅଙ୍ଗଳ ରରେ ।

ଶିଶୁ ଶିଳାମାଳ   ଅଗାଧରେ ଚୁଣ୍ଡ
    ଶୁଭ୍ର ଶଙ୍ଖ ଶଶ୍ମାମଳ
 ସିନ୍ଦୂରପେଟେ ପଡ଼ି   ଦିଶୁଛନ୍ତି ଯହିଁ
    ଏପାଏ ତାର ସମାନ ।
 ଶସ୍ତ୍ରଧର ପୁରୁଷ   ପହିଁ ସେହୁବଳ
    ନଳଙ୍କ କରସ୍ପର୍ଶରେ
 ଅସୀମ ଅବୁଲ   ଅନନ୍ତ ଅଶ୍ରୁକ—
    ସୁମାଳ ଲହରୀ ପରେ
 ଦକ୍ଷିଣରୁ ସେହୁ   ସେହୁବଳ ସୀମା
    ନବାସୀ ପେଡେ ଶକ୍ତି
 ଅସି ପୁରୁଷଲେ   ଦିଶୁଛନ୍ତି ତାର—
    ପୀଡ଼ିତ ଭୂତ ଚରଣ ।
 ଅତି ଉଚ୍ଚପୋରୁ   ପାହାର ଶିଖର
    ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଜଳ ଲବରେ
 ଧୋଇ ଦେଉଥିଲେ   ତାରତା ନକର
    ନିକାଶିନେ ନିରନ୍ତରେ ।
 ମନ୍ତ୍ରନରେ କୀର୍ତ୍ତ   କଷ୍ଟକୁ କେପୁର—
    ଶସିହୋଇ ଘନ ଘନ
 ଅତିପାଏ ପାର   ଭୂତର ପ୍ରସର
    ନିକର ଦିଶେ ଚକ୍ରଣ ।
 ମନ୍ତ୍ରଥିଲେ ପାକୁ   ଦେବତା ଅସୁରେ
    ପ୍ରବଳ ବେଗେ ଘୁରୁଇ
 ଉଥିତ ଅମୃତ   କିନ୍ତୁ ନିବନ୍ଧରେ
    ଚରାଚରକୁ ଛାଡ଼ାଇ ।
 ସେ ମହାମନ୍ଦର—   ଗରି ନିକଟସ୍ଥ
    ଜନପଦ ନୃପଗଣ,
 ପଶିମରୁ ଅସି   ନମସ୍ତଲେ ତାକୁ
    ଶେନ ନାନା ଉପାୟନ ।
 ପଶି ରାଜଧାନୀ   ଅଳକା ପୁରର
    ରାସିକା ରାମାଗଣର

ଅଳଂକାର ନାଦେ ସାର ଶୁଦ୍ଧମାନ
ହୃଦୟ ସଦାମୁଖେ ।
ଉତ୍କଳ ସପ୍ତଶି ମଣ୍ଡଳ ଅକାଶ
ଉତ୍କଳ ରକତରରେ
ନିତି ନିତି ସନ୍ଧ୍ୟା କଦନା କରନ୍ତି
ସବୁ ମାନସଶ୍ରେଣୀରେ ।
ନର ନାରାୟଣ ପଦ୍ମ ଚରଣ
ଚିତ୍ତରେ ଚିତ୍ତିତ ହୋଇ
କଦରକାଶ୍ଚମେ ଗର୍ବରୂପେ ସେହୁ
ପାଶୀକୁ ପାଶୁଁ ତାରଇ ।
ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ, ସେ ଗଜମାଦନ
ମନ୍ଥଧର ତଟକାଶୀ
ସାମନ୍ତେ, ପ୍ରଣମୁଁ ଥିଲେ ସଦାକେଳେ
ବିଦ୍ୟ ସମ୍ଭାରେ ଅସି !
ପ୍ରକଳ ପ୍ରତାପ ତେଜରେ ଗୌରବ
ହେଉଥିଲା ଧରତ୍ବର
ନାନା ଦିଗ୍ ଦେଶର ସମ୍ପଦ ସମ୍ଭାରେ
ପୁରୁଥିଲା ଗନ୍ତାଘର ।
ହେଲେହେଁ ଉତ୍ତମ ସେତେଜରେ ରାଜ-
ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ କୋମଳ କାୟା
ପାରୁନଥିଲେ ମେ ଛଡ଼ି ସମ୍ରାଟଙ୍କ
ଛନ୍ଦ ଛୟାତଳ ମାୟା ।
ଭୂପଙ୍କ ଅତୁଳ କରକ ଗଣନା
କରିବେ ପାରିବ କହ
ନଜେ ସୁନାସୀର ସୁଖା ହେଉଥିଲେ
ତାଦେଶୀ ଉର୍ଷାରେ ଦହ ।
ବୌଦ୍ଧ ଗିରିରକ୍ତ କାହାରନ୍ତି ସପ୍ତା
ଶରତେ ମରୁଳ ଦଳ
ତେସନ ନୃପଙ୍କ ଗୁଣ ରଜୁଥିଲା
ଧରକୁ କରି ଧକଳ ।

ଅଖଣ୍ଡ ସାମ୍ରାଜ୍ୟେ ସରକୁ ସବଦା
 ଅନନ୍ଦ ସୁଧା ବିଚର
 ପୁଣି ଉଠୁଥିଲି ତାହାଙ୍କ ସକାର୍ଯ୍ୟ
 ନିତପଥ ଅନୁସର ।
 ମନ୍ତ୍ରାଚଳ ଶୋର ଘର୍ଷଣେ ଉଥିବି
 ଶିରୋଦର ଫେନ ପର ।
 ତାର ଶିବଙ୍କର ଦଶଦ ବରଣ
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପଣ ଲହରୀ ।
 କୁମୁଦଳ ଘର ପାତାଳେ ପ୍ରବେଶି
 ଦେବତା ପୁରକୁ ଶାର
 ତ୍ରମୁଖେ ନନ୍ଦ ରଞ୍ଜିତାରୁ କାହିଁ
 ଟିକିଏ ସ୍ଥାନ ନ ପାଇ ।
 ଗୁରୁପ୍ରାୟ ମାନ, ହୋଇଥିଲେ ପ୍ରଜେ
 କୁପଙ୍କ ସ୍ୱେଦରେ ବଣ
 ସାଧୁ ଥିଲେ ପେତେ କର୍ମ ତାହାଙ୍କର
 କାର୍ଯ୍ୟର ନେଇ ଅଦର୍ଶ ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀନାଥ ପରି ଜୟୁଥିଲେ ଜନେ
 ସବଦା ତାହାଙ୍କ ଗୁଣ
 ଶିଖା ଦେଇଥିଲେ ପିଲାଙ୍କୁ ପ୍ରାଚୀନେ
 ସେହିପରି ପୁଣ ପୁଣ ।
 ଶୂନ୍ୟନାସ ନାମେ ଥିଲେ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀ
 ଶୋଣିତ ଏବ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ବେଦାଦି ବଦଧ ଶାସ୍ତ୍ର ପାରଦର୍ଶୀ
 ଗୁଣଗତ ବିଚକ୍ଷଣ ।
 ଧୈର୍ଯ୍ୟର ଅଧାର ସତ୍ୟର ସାଗର
 ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅଶ୍ରୁସୁସ୍ଥଳୀ
 ଗୁଣର ଶିଖର ଧର୍ମର ରକ୍ଷକ
 ମନ୍ତ୍ରଣାରେ ସୁବିଶଳୀ ।
 କଣ୍ଠାସୀ ସତକ ଖଟୁଥିଲେ ଗଜ
 କାର୍ଯ୍ୟରେ ଗୁପ୍ତ କବସ

ବାନ୍ଧକାକୁ ଯେଣୁ ହୋଇଥିଲେସେହି
 ଭୂପଙ୍କ ପ୍ରଣୟେକଣ ।
 ଦେବରାଜଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରୀ ବନ୍ଧବର
 ଯେହେତୁ ଦେବକୁହସୁତ
 ଦେସନ ନରେନ୍ଦ୍ର— ମଣିଙ୍କର ସେହି
 ଶୁକନାସ ମହାମଣି ।
 ପାଦପଦ୍ମ ଲତା ଅବଲମ୍ବି ସପା
 ଜନମାଇ ଫଳଫୁଲ
 ନବ ଦଶଲୟ ମାଲେ ମଣ୍ଡି ହୋଇ
 ଦୃଢ଼ ଭବେ ପୁଅକୁଳ ।
 କେହେତୁ ନୀତିପଟୁ ଶୁକନାସେ ଲଭି
 ସୁତକୁର ନରପତି
 ଜବ ନବ ରାଜ୍ୟ ସବୁ ଟେକିଥିଲେ
 ଭରାସେ ନିଜ ସମ୍ପତି ।
 ସୁଗୁହେ ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣା ଘଟିଲେ
 ଅତିରେ ତାହା ଯେମନ୍ତ
 ବସୟ କହିରେ ପଟୁ ଶୁଭପତି
 ସବୁଜେ ବୁଝେ ସମସ୍ତ ।
 ଦେସନ ଜଳଧି ମେଖଲାଧାରଣୀ
 ଧରଣୀ ଗୁରପାଶରେ
 ପଠାଇ କହୁତ ନାନା ଦେଶଧାଣ୍ଡ
 ଗୁପ୍ତତର କୌଶଳରେ ।
 ଘରେ ବସି ସେହି ଗୁପ୍ତତରଙ୍କର
 ମୁଖରୁ ସବୁ ଆକଣ୍ଠି
 ରପ୍ତମାନଙ୍କର ଶ୍ରୀସତ୍ୟାଗ ସୁଦ୍ଧା
 ଜାଣୁଥିଲେ ଭୂପମଣି ।
 ସୁରବାରଣର ଶୁଣିଦଣ୍ଡବଦ
 ବଶୁଥିଲା ପା ମଞ୍ଜୁଳ
 କମଳା ଦେବାଙ୍କ ଲଳା ଉପାଧନ
 ସମ ପା ଭବେ ଅତୁଳ ।

[illegible]

ଲବୁଥିଲେ ପେଉଁ ଆନନ୍ଦ ହୃଦୟେ
 ନ ଥିଲା ତା ପଟାନ୍ତର ।
 ମଉଜେ ମହଲା ମେଲେ କଲେକରେ
 ବହଲେ ଈସି ଚନ୍ଦନ
 ବଳରାମ ସମ ଦିଶୁଥିଲେ ସେହି
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଶ୍ରେୟବରଣ ।
 ବୁସୁମ ରେଶୁରେ ଜରଜର ନିଳ
 ବଦନଶଶି ଦେଖାଇ
 ଦେଉଥିଲେ ବାଳା— କଳାପ କଟାଞ୍ଚେ
 ନୃପଚକ୍ର ଚମକାଇ ।
 ବାହା ବାହୁପାଶେ ନବିତ ଅଶ୍ରେଷ୍ଠେ
 ରହୁଥିଲେ ରସେ ମନ୍ଦି
 ତମାସୁଲ ହାରେ ପ୍ରମଦ ମାତଙ୍ଗ
 ବଳନ ଉପମା ଭଳି ।
 ଅର୍ଦ୍ଧେନ୍ଦ୍ର ସମାନ ବଡ଼ ନଖପୁନେ
 ଖରେ ଦେଉଁ ବିନୋଦନୀ
 କସମୁଲେ ଝିପି ନେଉଥିଲା ତାଙ୍କ
 ମନ ବିନାମୁଲେ କଣି ।
 ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ତୁତ ସ୍ଵରେ ଶୀତ ଗାଢ଼ ଗାଢ଼
 ଗାୟିକାମାନଙ୍କ ସହ
 ସୁରଭିତ ରମ୍ୟ ଉଦ୍ୟାନେ କେବେ ସେ
 ବ୍ରମୁଥିଲେ ଅହରହ ।
 ଦେଉଁ ବାମିନୀର ଶିଥିଳ ବୁଝିଲ
 ଖୋଷାରୁ ଶସିଶ ଫୁଲ
 ଦୁଃଖ ପଡ଼ିଆରେ ପଡ଼ି କଣୁଥିଲା
 ନାଳ ନରେ ତାସୁଲ ।
 ଦେଉଁ ଚମକାଣୀ ତମାସୁଲସହ
 ବୁଝି ତା ବୋମଳ ତାଳ
 ଦୁସର ଦୁସର ଦକ୍ଷୁଥିଲା ପାଶୁ
 ଉଦ୍‌ଦୀନ ପ୍ରମଦ ଜାଳ ।

କୋକିଳର ସଙ୍ଗେ ସୁ ସ୍ବର ମିଶାଇ
 ଅବା କେତୁ ମଦାଳସୀ
 ଗୁଣୁଗୁଣୁ ସ୍ବନେ ମନକୁ ସଙ୍ଗୀତ
 ଗାରୁଡ଼ର ହସି ହସି ।
 ଖଣି ଦେଉଥିଲା ଗୁଡ଼ି କେତୁ ଶୁଭ
 ପ୍ରକୋପେ ଫୁଲ କଳୟ
 ପ୍ରତି ବଦଳରେ ଲଭି ନୃପ କହ
 ହାର ମଣିରହମୟ ।
 କାହା ଦେହପାଦ ମଣ୍ଡି ମନ୍ତ୍ରପତି
 ନାନାବିଧ କୁସୁମରେ
 ସ୍ନେହେ ହାତ ଧରି 'ଫୁଲନାଗ' ବୋଲି
 ସମୀପୁଥିଲେ ଅଦରେ ।
 ସବାଙ୍ଗ ମଣ୍ଡିତ ରହୁଥିଲା କୃତ
 ପ୍ରସରେ କେ ଜବାଧର
 କଣ୍ଠଥିଲା ଅହା ସୁନ୍ଦର ପୁଷ୍ପିତ
 ହସିଥନା ଲତା ପରି ।
 ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ପିତକାଶ ଧରି ଦନ୍ତଧାରୀ
 କେବେ ସଜିନୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ
 ବୁଦୁମ କଷ୍ଟର ତନ୍ଦନ ଜଳରେ
 ଶେଷଥିଲେ ନାନାରଙ୍ଗେ ।
 ସୁରମ୍ୟ ନଳରୁ ନବାନାମାନଙ୍କ
 ମୁଦୁକର ତାବନାରେ
 ବୁଦୁମର ଜଳ- ଧାର ଉଠୁଥିଲା
 ଉପସ୍ରାୟ ସବେଗରେ ।
 କାମର ସୁବର୍ଣ୍ଣ- ମୟ ଶରଶ୍ରେଣୀ
 ସମ ସେ ଆରକ୍ତ ଜଳ
 ଛିଡ଼ିକି ବରଷା ପରି ସ୍ନାୟୁଥିଲା
 ଧରଣୀର ବସିଥିଲା ।
 ବେନିକୁଳ ବନ୍ଧା ହସି ହସି ଗୁଳ
 କାହିଁ କେଉଁ ନବବାଳୀ

ସୁରାଶ୍ର କସ୍ତୁରୀ   ନୀର ଦେଉଥିଲା
 ତାହାଙ୍କ ମଥାରେ ତାଳ
 ମୁଣ୍ଡ ଗୋଡ଼ାଇ ଏ   ଓହ୍ଲ ଓହ୍ଲ
 ସେ ଜଳ ଅପରମିତ
 ଚନ୍ଦନେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ   ନରେନ୍ଦ୍ର କାନ୍ତିକୁ
 କରୁଥିଲା କରୁ'ରତ
 କେବେ ସଙ୍ଗେ ଶେନ   ଶୁଭାନ୍ତ-କାସିନୀ
 ସୁମୁଖୀ କହୁ ସୁଦରା
 କେଳ ସଂସାରରେ   କ୍ରୀଡ଼ୁଥିଲେ ସ୍ନେହେ
 ମରାଳ ମରାଳୀ ପରି ।
 ସନ୍ତରଣ କାଳେ   ଉରଜେ-ପୁଅଳ
 ନିତମ୍ବେ ପେଟେ ଶାରୁର
 ସରସୀର ନାଳ   ବନ୍ଧ ଦଶୁଥିଲା
 ହୋଇଲା ପରି ବଳୁର
 ରହସ୍ୟ ରସିକା   ରାମାଗନିଧର
 ସୁମଧୁର ସ୍ବନେ ମନ୍ତ୍ରି
 ଶୁଷି ବୁଲୁଥିଲେ   ପାଖେ ପାଖେ ମୁଗ୍ଧ
 ମରାଳେ ଭୟ ବରଜ ।
 ବୁକୁମିତ ରକ୍ତ—   ଶୀତ ଶକଳତ—
 ଜଳେ ବୁଡ଼ି ସେ ମରାଳେ
 ଶିଶୁଥିଲେ ଦୁରୁ   ବୋଲହେଲା ପରି
 କାଳ ରବିକରମାଳେ ।
 କେ କାଳା ଆକୃଷ୍ଟ—   ଜଳ ମଗ୍ନ ହୋଇ
 ଭାସନ୍ତେ ତଥୁ ଉପରେ
 କର୍ଣ୍ଣଭୂଷା ରୂପେ   ନୀଳୋତ୍ପଳ ଦଳ
 ଶୋଭୁଥିଲା ତା କର୍ଣ୍ଣରେ ।
 ଜଳ ସିଂହକାରୁ   ସରାଗେ ତଟଳ
 କରେ କେ ଅନବରତ
 ହସ୍ତ ଅସ୍ଥାଳନେ   ଦଳ ଫେନକନ୍ଦୁ
 ହେଉଥିଲା ସମ୍ବଦ୍ଧ ।

ସୁଦମଳ ସୁଦ୍ଧା ଚନ୍ଦ୍ରକାର ବାଜି
 ସେହୁ ଫେନପୁଞ୍ଜ ଧର
 ସଦ୍ୟ ଅହରତ ମନ୍ତ୍ରୀମୁର ଗଦା
 ଶୋଭା ନେଉଥିଲା ହର ।
 କେବେ ବା ସଙ୍ଗୀତ ରୁଷି ଭୂଷ ନବ
 ପଞ୍ଜକରେ କୁତୁହଳେ
 ଭ୍ରମୁଥିଲେ ରଙ୍ଗେ ଭ୍ରମର ପରାଏ
 ବ୍ରଜର ମଣ୍ଡପ ତଳେ ।
 କେବେ ସୁନଦେଶେ ଲମ୍ବାଇ ବଉଳ
 ଫୁଲର ରୁଚିର ହାର
 ଜଟାଧାର ସିଂହ ସର ଶୀତୁଥିଲେ
 କେଳି ଶୈଳେ ବାରବାର ।
 କେବେ ବସୋଦିତ ହୋଇ ଶୋଷିତାଙ୍କ
 ମଧୁର ମଞ୍ଜୀର ନାଦେ
 ଅନୁସରୁଥିଲେ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ
 ସୋପାନ ପଥେ ଅଛାଡ଼େ
 ଘାଲ ବସନରେ ଦେହ ଡାଳି କେବେ
 ଅନ୍ଧାରପକ୍ଷ ରାତିରେ
 ସଙ୍କେତ ସ୍ଥଳକୁ ଯାଉଥିଲେ ରକ୍ଷ
 ପୁରଣ ଅଭିଳାଷରେ ।
 ଅଗୁରୁ ଧୂପର— ଧୂମେ ଅମୋକତ
 ପୁଷ୍ପମାଳେ ସୁସଜ୍ଜିତ—
 ତୁଆ ଚନ୍ଦନାଦି ଭୋଗ କଳାସର
 ଦ୍ରବ୍ୟରେ ପରିପୁରଣ—
 ପ୍ରାସାଦ ଉପରେ କେବେ ଚନ୍ଦ୍ରପଥେ
 ମଉଜେ ମଞ୍ଚପ କର୍ଷି
 ସୁରଭିତ ମଦ୍ୟ ପିଇ ପିଇ ସେହୁ
 ନିଶା ଅମୋଦରେ ରସି
 ହାସ୍ୟ ରସେ ମାତୁ— ଥିଲେ କେଳି ପ୍ରିୟା
 ପ୍ରେମସୀ ସଙ୍ଗ ଗହଳେ

ପାଶ ଶହମୁନେ ଉଦ୍‌ମ ସୁଯୋଗ
 ଦେଖି ଏହି ଅବସରେ
 ବନ୍ଦନକରୁ ଛଳେ ଅବମି ନଅନ୍ତ
 ସେ ରାଜ୍ୟକୁ ଅବେଶରେ ।
 ମାତ୍ର ତା'ରାଣୀଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଏମନ୍ତ
 ନଥିଲା ଟିକିଏ ଦୋଷ
 ଅତି ବଶ୍ୟାସୀ ସେ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିବଳେ
 ପୂଜୁଥିଲେ ରାଜଦୋଷ ।
 ଦ୍ଵିଗୁଣ ଉତ୍ତାହେ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧୁଥିଲେ
 ଦେଇ ନିଜ ପ୍ରାଣମନ
 ଅନ୍ତରୂପ ତାଙ୍କୁ ଅଶ୍ରୁ ବଶ୍ୟାସ
 କରୁଥିଲେ ନରରାଣ ।
 ରୁଦ୍ଧ ଏକବେ ମନ୍ତ୍ରୀ କରେ ସିନା
 ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ଶୁଖିଲାରେ
 ମାତ୍ରକ ଶୁଖିଲା ନଅସିଲ ତାଙ୍କ
 ପାରିବାରିକ ସଂସାରେ ।
 ଟାକ ରହେ ନାହିଁ ସମୟ କାହାକୁ
 ରୁଦ୍ଧସାଏ ସେ ତଥଲେ
 କେ ସମର୍ଥ ହେବ ତାର ଗତି ବେଗ
 ରୋଧକା ପାଇଁକ ବଳେ ?
 ଅସିକା ସମୟେ ଶଞ୍ଜ ପର ପାଶେ
 ବିଳମ୍ବେ ସମୟ ଅସେ
 ସିବାବେଳେ ପାଏ ଦେଖା ଲଗିଥିବା
 ତଟୁଲ ପତ୍ନୀ ପରା ସେ ।
 ଶୈବନ ସମ୍ମୋଗ ସୁଖଭେଜେ ଭୁଷ
 ନରତ ନହଲେ ମତି
 ବିମରେ ସମୟ ରୁଦ୍ଧ ଜନମ
 ନ ହେଲେ ପୁତ୍ର ସନ୍ତତି ।
 ପେମନ୍ତ ଦେହରୁ ଶସି ପାରିଥିଲା
 ଅଧ୍ୟପତ୍ୟ ଶୈବନର

ସେହୁପର ମନୁ ପୁତ୍ର ଲଭ ଅଶା
 ହେଉଥିଲା ଦୂରତର ।
 ପୁତ୍ର ନୋହୁବାରୁ ଚମଣ ମନରେ
 ଉତ୍ସୁକ ଅନୁତାପ
 ଅସାର ଅମୋହୁ ମନ ହୁଣିଲା,
 ବଢ଼ିଲା ହୃଦ ସନ୍ତାପ ।
 ସାମନ୍ତ ବେଷ୍ଟିତ ଥିଲେହେଁ ମଣିଲେ
 ନିଜକୁ ସେ ଅସହାୟ
 ଚକ୍ରପାଳ ଅଳ ପରସ୍ପେ ଅବନୀ—
 ପାଳ ହେଲେ ନରୁପାୟ ।
 ଫେରାଇ ଆଣିଲେ ଅଗରେ କଳାସ
 ବାସନାରୁ ଦୃଢ଼ମନ
 ସଜିଲା ଭୂଷଣ ଅଗରେ ଶୌକନ
 ଜନତ ସୁଖ ସୁପନ ।
 ଅନୁଶୋଚନାରେ ଚମେ ଚମେ ମନ
 ଅପସ୍ପେ ଅତ ଅନ୍ତରେ
 ସବୁ ଶକ୍ତିଦେଇ ଅଟକି ରହିଲା
 ଯାଇ ରାଣୀହଂସପୁରେ ।
 ଥିଲେ ପାଟଗଣୀ ସୁଦର୍ଶ ସରଳ
 ସୁରମାରୀ କଳାକଣ
 ରମଣୀ କୁଳର— ଶିଶୁମଣି ନାମ
 ତାହାଙ୍କ ବିଳାସବତୀ ।
 ସକଳ କଳାସ ଭବୀର ମହୁଣୀ
 ଥିଲେତ ଜନନୀ ପରି
 ସୁହାସୀ, ସୁବର୍ଣ୍ଣୀ, ସୁମୁଖୀ, ସୁଦୁଗା,
 ସୁରମାରୀ ସୁଲୋଦରୀ ।
 ସୁରଚନ୍ଦ୍ରକଳା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସଥା
 ଧୂଳିଟୀ ଜଟା ଜାଲକୁ
 କଉସୁଭ ମଣି ଅଥବା ସେମନ୍ତ
 ହୁଣିବେଶ ହୃଦୟକୁ ।

[illegible]

ବସିଥିଲେ ଧନୀ ଗାଲେ ହାତ ଦେଇ
 ଦୁଃଖରେ ମୁହଁ ଶୁଖାଇ
 ଶୂନ୍ୟ ଦଶଥିଲ ଶରୀର ତହିଁରେ
 ନଥିଲା ଖଣ୍ଡେ ଭୃଷଣ
 ଅଛି ପ୍ରକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଯାଇଥିଲା
 ନବୀନ ଝିନ ବସନ ।
 ବୋଧୁଥିଲେ ଧୀରେ ପ୍ରାଚୀନା ଅସୀୟା
 ମାନେ ନିକଟରେ ରହି
 ମହୁଣୀଙ୍କ ଖେଦେ ପଡ଼ୁଥିଲା ତାଙ୍କ
 ନୟନୁ ଲୋଭେ ବହି ।
 ଟୋକା ପରିକାରୀ ଦାସୀ ସହଚରୀ
 ସରକୁ ଶୋକେ ଅଧୀର
 ଦେଖି ନୃପ କହି ବସୁଥିଲେ ସହସା
 କରି ନପାରିଲେ ସ୍ଥର
 ସ୍ବାମୀକୁ ନରେଷି ମଉନେ ଖଟୁ
 ଚକ୍ର ଉଠିଲେ ଶୁଣି
 ନିଜେ ଭୃଷ ବସି ବସାଇଲେ ପାଖେ
 ଅକରେ ତାହାକୁ ଟାଣି ।
 ଶେଷନର ଶୁଦ୍ଧ ତାରଣ ନରୁଥି
 ରସେ ରସେ ରସେ ଧୀରେ
 ଅଛିତରୁ ପୋଡ଼ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର କହିଲେ
 ପ୍ରୀତିପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁହଁ ଗୀରେ ।
 କହୁ ପ୍ରିୟତମେ ? କାହିଁକି କାନ୍ଦୁଛ
 ଦିଶାଦେ ମଉନେ ବସି
 ସେତାଳତା ପ୍ରାୟ ଫିକାଦିଶେ ଭ୍ରମ
 ନିର୍ମଳ ବଦନଶର୍ମା ।
 ବସାଇ ପ୍ରେୟସୀ ଖେଳ ଦେଇ ଦେହୁଁ
 ମହାହିଁ ଭୃଷଣରୂପ
 ତାହାଙ୍କୁ ଶୂନ୍ୟ କରୁଥିଲା ସମ
 ଦେହକୁ କରୁଛ ରୁଦ୍ଧ ।

ଶତଦଳଦଳେ   ବାଳାତପଦତ
 ଶେଷ ଚରଣ ଅଳତାରେ
 ରଙ୍ଗ ଦିଶୁଥିଲା,   କିପାଁ କର ତାହା
 ଦୂଷିତ ନେତ୍ର ଆସାରେ ।
 ପ୍ରେମସଂସାରରେ   କେଳ କଳହଂସ
 ଯୁଗଳ ପରସ୍ପେ ସହ !
 କିପାଁ କଳନାୟା   ନୁପୁର ଚରଣେ
 ମଉନେ ଅଛନ୍ତି ରହି ।
 କମଳାୟ ଶୀର୍ଷ—   କଟି ପ୍ରଦେଶର
 ଆଶ୍ରୟନକୁ ନଳର
 ଆଗରେ ଡେଇଁ ମନେ   ମେଘଳା ମଉନେ
 ପଡ଼ିଛି ଦେଖ ବାଳକ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମାର   ଅଙ୍ଗରେ ହରଣ
 ଲୁହନ ପରସ୍ପେ ଅହା
 ଦିଶୁଥିଲା ଗୋଲ   ସୁନେ କମ୍ପୁର
 ରୁଚିର ଚନ୍ଦ୍ରାବ ପାହା ।
 ଏବେ କିପାଁ ସେହି   ସୁଚିନ୍ତିତ କୃଷ୍ଣ
 ଅଗ୍ରରୁ ଚନ୍ଦନଗନ୍ଧା
 ନ ବଢ଼ାଏ ପ୍ରିୟେ !   ହୃଦୟ ରୁଚିର
 ଉଲଟ ଉଲଟ ଛଟା ।
 ଜାହାଜର ସ୍ରୋତେ,   ଶିବ ମୁକୁଟର
 କଳାକର କଳାପର
 ଶୋଭା ନାହିଁ କିପାଁ   କମ୍ପୁକଣ୍ଠେ ତବ
 ରତନକଣ୍ଠି ସୁନ୍ଦର !
 ବାହିକ ବୃକ୍ଷରେ   କାନ୍ଦୁଛ ଅସମ୍ଭେ
 ପ୍ରିୟତମେ କୋହକହ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀବର ନେତ୍ରେ   ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଅଶ୍ରୁ
 ପ୍ରକଳ ବେଗରେ ବହି,
 ଗଣ୍ଡରେ ବୁଝୁମ   ରସରେ ରଞ୍ଜିତ
 ମନୋହର ପ୍ରଦାକଳୀ

ଲଭଇ ଦେଉଛି, ତା କେଣି ହୃଦୟ
 ବସାଦେ ଯାଏ ତରଳ ।
 ପ୍ରସ୍ତୁତ କମଳ ଦଳର ସମାନ
 ବୋମଳ କରତଳରେ
 ବର୍ଷା ଗଣ୍ଡଦେଶ ନକେଶି ସୁନ୍ଦର !
 ବସିଛି ବସାଦରରେ ।
 ଗୋସ୍ବତନା ଗୌର ଚିତାଶୂନ୍ୟ ରମ୍ୟ
 ଲଳିତ ଲଭିଅନେଇ
 ଅଗୋ ଅଦରଶ— ଅନନ୍ୟା ସାତନା
 ଦେଉଛି ମୋତେ ଦିଶେଷ ।
 ଅମାତ୍ୟର ରୂପ ବୁଲୁଳ କଳାପ
 ଦେଖ କପୋଳରେ ପଡ଼ି
 କେବଳ ରେଣୁରେ ଧୂସର ଭ୍ରମର
 କାନ୍ଦୁ ଦେଉଛି ତଡ଼ି ।
 ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ସ୍ନାନ ଅସୁନ୍ଦର ବୃଷ୍ଟି—
 ପକ୍ଷର ପ୍ରକୋପବଦ
 ପୁଷ୍ପଶୂନ୍ୟ ଭୂମି ରୂପ ମୁକ୍ତକେଶ
 (ମୋର) ହୃଦୟ ଦେହ ସନ୍ତତ ।
 କମ୍ପର ପେମନ୍ତ ବସନ୍ତ ବାତରେ
 ନବମନି ପରାପରେ
 ଦେଖନ ଭୂମର ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସେ ମୋର
 ହୃଦୟ କାନ୍ଦେ କାତରେ ।
 ବନ୍ଧି ଅପରାଧ କରନ୍ତି କି ପ୍ରିୟେ !
 ଅନ୍ଧାରେ ଭୂମି ପାଖରେ ?
 ଅପକା ଜଳିଛି ସାତନା ମନରେ
 ଅପର ଲୋକ କାହିଁରେ ?
 ବନ୍ଧି ନ ଲୁଗୁର ଦୟାବଦ୍ଧ କହ
 ଦୁଃଖର ଯେତେ କାରଣ
 ବର୍ଷା କେଶମେଘ କାନ୍ଦିଛି ଭୂମର
 ସରଦେଶୀ ବଚନ ।

ନରେଶଙ୍କ ପ୍ରଣେ ମହାଶୟୀ ନାମେ
 ମହାଶୟୀ ସହଚରୀ
 ସବନସ୍ୱେ ଧୀରେ ମହତ ଦୁଆଁର
 ନବେଶିଲ ଏହିପରି ।
 ଶମ୍ଭୁଙ୍କ ପାଖରୁ ଭଲ ବ୍ୟବହାର
 ହୁଏତ କେବେ ସମ୍ଭବ
 ଶମ୍ଭୁଙ୍କ ଆଦରେ ବହୁଅଛି ସିନା
 ମହାଶୟୀଙ୍କ ଶୌରବ ।
 ମହାଶୟୀଙ୍କୁ ଭେଦେବ ! ଏ ଭେଦେ
 ହୋଇଥାଏ ପେଶି ଜନ
 ଚକ୍ରପା ପ୍ରୟୋଗ ତାହାର ପକ୍ଷରେ
 ହୁଏତ ପଣ୍ଡିତ ପେଶନ ।
 ପୁତ୍ର ନୋହୁକାରୁ ତେସନ ଶୃଙ୍ଖଳ
 ବଢ଼ିଛି ଯେଉଁ ବେଦନା
 ଶତ ଉପଦେଶେ ଲଭିବ କି କେବେ
 ହୁଏତ ସେହି ପାତନା ।
 ସନ୍ତତି ଜନ୍ମିଲେ ହୁଏତ ସିନା ଟି
 ଦାମତ୍ୟ ପ୍ରୀତି ସଫଳ
 ତାର ବ୍ୟବହାରେ ଆହେ ଦେବ ! ବନ୍ଧ୍ୟା
 ରଜରସେ କେଉଁ ଫଳ ?
 ଭବ ଭବ ତାହା ମହାଶୟୀଙ୍କର
 ଭାଷି ହେଉଅଛି ମନ
 ଉଦାସୀନ ମନେ ଅଚରନ୍ତି ସିନା
 କେବଳ ସ୍ନାନ ଭୋଜନ ।
 ଶମ୍ଭୁଙ୍କର ମନେ ଦୁଃଖ ହେବବୋଲି
 ବ୍ୟାଜ ଆନନ୍ଦର ସୁଖେ
 ସୁଦୁଃଖ ଘୋଡ଼ାର ରହିଥାନ୍ତି ସଦା
 ମହାଶୟୀ ପ୍ରସନ୍ନ ମୁଖେ ।
 ଚକ୍ରପା ଚକ୍ର ହେତୁ ଅତି ପ୍ରଭା
 ଦେବାପାଇଁ ମହେଶଙ୍କୁ

ପାବଥିଲେ ମହା- ଦେଇ ଉପବାସେ
 ମହାକାଳ ମନ୍ତ୍ରରୁ ।
 ସୁପବନ ମହା— ଭରତ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ
 ଶୁଣିଲେ ଏମନ୍ତ ଶ୍ଳୋକ
 ଅପୁତ୍ରିକ ଜନ— ମାନଙ୍କୁ ନମିଲେ
 କେବେହେଁ ମଙ୍ଗଳ ଲେଖ ।
 ପ୍ରାଣୀମ ନରକୁ ତାରକାରୁ ସିନା
 ପିତା ମାତା ଉଭୟଙ୍କୁ
 ପୁତ୍ର କୋଲି ଦେବ କହନ୍ତି ସକଳେ
 ଜଗତରେ ତନୟକୁ ।
 ସେ କଥା ଶୁଣିଲେ ବେଳୁ ଅସମ୍ଭାଳ
 ଦୁଃଖରେ ଦେବା କାତର
 ବାର ବାର ପେତେ ପରୁରଲେ ଦେଇ
 ନାହାନ୍ତି କିଛି ଉତ୍ତର ।
 ଏତେବୋଲି ସଖୀ ରହିଲେ ମଉନେ
 ବିଷାଦେ ଧରକୁ ଚାହିଁ
 ପ୍ରକୋପ ଶାଣିକୁ କହିଲେ ସମ୍ପ୍ରେତେ
 ମୁଦୁସ୍ତରେ ନରସାହିଁ ।
 ଅସତ୍ୟ ଅଭବ ଦୁଃଖେ ମହାଦେଇ
 କିପାଁ କାନ୍ଦ ବଳଲରେ
 ପୁତ୍ରଲଭ ଦେବ ! ଦୈବାଧୀନ ତାହା
 ନାହିଁଟି କାହା ହାତରେ ।
 ସାମାନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇ ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ
 ଜଗତେ ବୁଝିବ କିଏ ?
 ଭବ ଭବ ବଶା ଦୃଢ଼ ସେ ଭବ
 ନ ବୁଝି ସ୍ୱର୍ଗକାମୀଏ ।
 ଜଣାଯାଏ ଦେବ ! ପୁଣି ଆମ୍ଭେ ଦୁହେଁ
 ସ୍ୱକୃତ ଆତର ନାହିଁ
 ଲେଖିଲେଟି ଏବେ ପୁତ୍ରଲଭ ସୁଖ
 ଭାଗ୍ୟରେ ମିଳିବ କାହିଁ ?

ପୁରୁଷ ଜନମ କୃତ ପାପ ପୁଣ୍ୟ
 ହୃଦୟ କେବେ ଅନ୍ୟଥା
 ଲହ ଜନମରେ ତାର ଅନୁରୂପ
 ଫଳଇ ଫଳ ସବଥା ।
 ଶୋକ ପରିହର ଏଣୁ ପିୟେ ପୁତ୍ର
 ଦୁରିତ ଖଣ୍ଡନ ପାଇଁ
 ଦେବ ଅନୁଗ୍ରହ ଲଭ ଲାଗି ନାନା
 ସଜ୍ଞାର୍ଥ ଅଟଇ ଯାଇ ।
 ଗୁରୁଜନ ପ୍ରତି ଭକ୍ତମଣି ହୃଦ
 ଦରିଦ୍ରଙ୍କୁ ଦିଅ ଦାନ
 ପଥକ ବସ୍ତ୍ରାମ ପାଇଁ ପାଦୁଶାଳା
 ନିକର କର ନିର୍ଦ୍ଦାଶ ।
 ବିପଳ ଜନର ଉପକାରେ ଦେବ !
 ସର୍ବଦା ହୃଦ ନିରତ
 ଜନମ ଭୂମିର ସେବାକର ଭୂମ
 ଲବନର ଦୃଢ଼ବୃତ୍ତ ।
 ଭାବକର ସେତେ ଅସୀୟ ସୁଜନ
 ସରଳ ଅତି ସଦୟେ
 ଅଦରି ତାହାଙ୍କ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଦେବ !
 ମନାସ ସଦା ହୃଦୟେ ।
 ଈଶ୍ଵରୀମଦେ ମାତ୍ର କେତେ ଅଲକ୍ଷଣ
 କୁଟିଳା ରାଜ କାମିନୀ
 ଦୁର୍ଘଟ ବଶରେ ହୃଦୟ ଅସୀୟ
 ମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦାୟିନୀ ।
 ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟସ୍ଥାନା ନାସ୍ତୁଲେ ସେହି
 ଜଗତରେ କେବେ କାହିଁ
 ବିଶ୍ଵାସ କରିବା ପାଇଁ ଜଣେ ସୁଦା
 ତାହାଙ୍କୁ ମିଳନ୍ତି ନାହିଁ ।
 ଅସନ୍ନପୁ ପର— ଜନଙ୍କ ଉଦ୍ଧୃତ
 ଶ୍ଵାସେ ପଡ଼ି ଅସମୟେ

ସ୍ବାମୀ ଅତି ପ୍ରିୟ— ଜନ ଗୋଟିଗୋଟି
 ପାଅନ୍ତୁ ପମ ଆଲୟେ ।
 ସ୍ବଚ୍ଛର କାର୍ଯ୍ୟର ଦୈବାଦଣ୍ଡ ବୋଲି
 ତାହା ମନେ ନବରୁର
 ଭଗାରି ହସିଲେ ଆମ୍ଭ ଦୁଃଖେ ବୋଲି
 ଈର୍ଷାରେ ହୁଅନ୍ତୁ ଭାର ।
 ଏସନ କଦର୍ଶି ନାଶ ସଙ୍ଗ ଶୁଦ୍ଧ
 ପ୍ରସକ ଉଦାର ମନେ
 ଅସ୍ମାୟ ସ୍ବଜନେ ତୋଷ ତରଳାସି !
 ପହେ ପ୍ରୀତି ସମ୍ପାଦଣେ ।
 ମୁନି ରାଶିଗଣେ ସବନୟେ ଭକ୍ତ
 ସମ୍ମାନେ ଅଦର କର
 ପରତୁଷ୍ଟ ହେଲେ ସେବାରେ ସେମାନେ
 ଅଜ୍ଞାଦେ ହୁଅନ୍ତୁ କର ।
 ଶୁଣିଛ ପୁରାଣେ ବୃହଦ୍ରଥ ବୀର
 ମଗଧଦେଶ ଈଶ୍ବର
 ଲଭିଥିଲେ ପୁତ୍ର ଜଗସନ୍ନ ନାମେ
 ତେଜସ୍ବୀ ଏକ ବୁମର ।
 ରାଜା ଦଶରଥ ବୃଦ୍ଧ ହୋଇଲେହେ
 ରକ୍ଷ୍ୟଶୂରଙ୍କୁ ମନାଇ
 ମହା ପରାକାନ୍ତ ଦାନକ ବଜୟୀ
 ଭୂରପୁତ୍ର ଥିଲେ ପାଇ ।
 ଆସୁଥୁ ଏକାନ୍ତ ଭକ୍ତରେ ରାଜିତେ
 ଦିକ୍ଷପ ଅତି ରାଜନ
 ସୁଖୀ ହୋଇଥିଲେ ତାହାଙ୍କ କୃପାରେ
 ବିଲେକି ସୁତ ବଦନ ।
 ହୁମର ସମାନ ଭାରି ହେଉଅଛି
 ବିଷାଦରେ ସଦା ମୁହଁ
 ନଦେଖି ନବୀନ ପୁତ୍ର ମୁଖ ହୁମ
 କୋଳରେ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁଦ୍ରା !

ସବୁଜ ନରଦ ପୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରମାରେ
 ବିଜୟ ରଜନୀ ସମ ।
 ଦେଖିବି ମୁଁ କେବେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପାଣ୍ଡବ
 ତୁମ୍ଭ କାନ୍ତି ମନୋରମ
 ଅସଲ ଗର୍ଭର ଭାବେ ମନ ମନ
 ଆସି ଲଜ୍ଜାନମ୍ରମୁଖେ
 ଆଦରେ ନିକଟେ କେବେ ମୁଦୁହାଷ୍ୟ
 ବସିବ ପରମ ସୁଖେ ।
 ପୁତ୍ର ଜନ୍ମ ହର୍ଷେ କେବେ ପରଜନେ
 ଭୂଷଣ ବସ୍ତ୍ର ବଳରେ
 ହରିନେବେ ଦେହୁଁ ଏ କଳନା ଦେବ !
 କରେ ମୁଁ ସଦାକାଳରେ ।
 କେବେ ତୁମ୍ଭେ ପିତ୍ର ହରିଦ୍ରା ଜଳରେ
 ରଞ୍ଜିତ ଝିନ ବସନ
 ପୁତ୍ର କୋଳେ ଧରି ଶୀତଳ କରବ
 ମୋର ଏ ତାପିତ ମନ ।
 ଶଯ୍ୟାରେ ଉତ୍ତନ— ଶାୟୀ ତନୟର
 ଦନ୍ତସ୍ଥାନ ହାସ୍ୟମୁଖ
 ଖଣ୍ଡିକ କେବେ ମୋ ହୃଦୟରୁ ପେତେ
 ଅଶାନ୍ତି ଜନିତ ଦୁଃଖ ।
 କଳନାଦି ବାଣୀ ବଡ଼ କେବେ ସୁତ
 ଖାଇ ଖାଇ ଖଣ୍ଡ ଶାନ୍ତି
 ପୁର ମହୁଳାବ ହସ୍ତହସ୍ତ ସୁଖେ
 ଆଦରେ ବୁଲିବ ନାତି ।
 କେବେ ଧନମଣି ହୋଇ ଧରଣୀର
 ଧୂଳରେ ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣ
 ମୋ ମନନୟନ ସହ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳବ
 ପ୍ରାସାଦ ପୁରପ୍ରାଙ୍ଗଣ ।
 ପଡ଼ିବ କେବେ ଅଶୁଷ୍ଟରେ ଭାବ
 ନବେଶି ପ୍ରିୟ ନନ୍ଦନ

ସିଂହ ଶାବକର ପରାଏ ନିର୍ଭୟେ
 ଦଉଡ଼ିବ ଭନଘନ ।
 ଅଦରେ ଡାକିବା ବେଳେ ଧାନ୍ତୀ ବୋଲୁ
 ଆସିବା ପାଇଁ କୁମାର
 ବାରୁଥିବ କେବେ ସୁଦେଶନ କର
 ଯୁଗଳ ଟେକି ତାହାର ।
 ବାଳଚନ୍ଦ୍ର ପରି ଅର୍ଦ୍ଧବଦ ଧାନ୍ତୀ
 ଡର୍ଜନ ସଙ୍ଗେତ ପାଇ
 ଦରମୁଟ ଭାଷେ ନାହିଁ କରୁଥିବ
 କେବେ ସେ ଶିର ହଲାଇ ।
 ନିର୍ମଳ ସ୍ମୃତିକ ଭୂମିରେ କୁମର
 ଉଜ୍ଜାସେ ନିଜର ଛାଇ
 ଦେଖି ଦେଖି କେବେ ଧରବା ପାଇଁକ
 ତଥାଲେ ବୁଲିବ ଧାଇଁ ।
 ରଜସର ସ୍ଥଳେ ଧାନ୍ତୀକର ଧର
 କେବେ ପଦେଶିବ ଧନ
 ସାମନ୍ତ ଭଜନେ ଅଦରେ ପାଶେଣି
 କରିଦେ ଅଭିବାଦନ ।
 ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ସଦା ଏସକଳ ମୋର
 ମାନସ ହେଉଛି ଯାହା
 କି କହୁଛି ଦେବ ! ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଭଲ
 କିଏ ବା କୁହେବ ତାହା
 ଦୁର୍ଭାବନା ବଞ୍ଚେ ଦୁଃଖରେ ସୁଦୃଢ଼
 ରାଗିଯାଏ ଅନିଦ୍ରାରେ
 କେବଳ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖଇ ଶୟନେ
 ଉଚ୍ଚିତ ଘୋର ତନ୍ଦ୍ରାରେ ।
 ପୁତ୍ରଶୂନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରା ସନ୍ତାପ ଅନଳ
 ଜଳୁଅଛି ରହି ରହି
 ନିରଡେ ହୃଦୟେ, ଘୋରଚିନ୍ତା କିଷ୍ମ
 ଶରୀର ମନକୁ ଦହ ।

ସକଳ ଶୋଭାରେ ପୁଣି ଏହି ବସୁ
 ଦିଶୁଅଛି ଶୂନ୍ୟମୟ,
 ଶୂନ୍ୟଦିଗେ ଏହି ରାଜପୁର ଶୂନ୍ୟ
 ଦିଶୁଛି ନିଜ ହୃଦୟ ।
 କିନ୍ତୁ ଦେବ ! କିଏ ବଧାତାର ପ୍ରତି-
 କୂଳରେ କରିବ ଗତି
 ମହାବଳୀଠାରୁ ବଳବାନ ଭବେ
 ଜାଣତ ଅଟେ ନିୟତି ।
 ମନରୁ ସନ୍ତାପ ଦୂର କର ଏଣୁ
 ଦିଅ ଧର୍ମ କର୍ମ ମତି
 କାମନା ପୂରିବ ନିଶ୍ଚୟ ଭଗବାନ
 କରିବେ ସୁସୁଦୃଶ ।
 ସ୍ବହସ୍ତେ ସକଳ ଭୋଗ ପୋଛିଦେଲେ
 ଏସନ ଭାଷି ରାଜନ
 ଅଶ୍ରୁକଳୟକୁ ଜଳାଦି କମଳ
 ସମାନ ପ୍ରିୟା ଅନନ ।
 ସୁବାସେ ଅବରେ ନାନା ଉପଦେଶେ
 ପ୍ରେୟସୀ ମନ ଭୁଲଇ
 ଅସିଲେ ବାହାରେ ଯେଉଁ ଅକରଣେ
 ନିଜ ଦୁଃଖକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ।
 ଶୋକ ପରହର ପୁରୁଷର ତପ୍ତ
 ମହିମା ବଳାସବତୀ
 ବେଶଭୂଷା ରତି ଲେଖକହୃଦକର
 କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିହିଲେ ମତି ।
 ଦେବ ଅରାଧନା ଶୁଧାର୍ଥ ଶିକ୍ଷୁର
 ଭେଜନ ଗୁରୁ ପୁଜାରେ
 ରତ ହେଲେ ସେହି ନାନା ଉପକାରେ
 ତନୟ ଲଭ ଅଶାରେ ।
 ଗୁରୁତର କାୟ— କେଶବ ନରେନ୍ଦ୍ର—
 ସୁଦୟା ତଳେ ନଗଣି

ପାପିଲେ କଷ୍ଟରେ   ଉପବାସ କାର—
 କ୍ରତରେ ଦିବା ରଜନୀ ।
 ସୁରଭି ଗୁଣୁଳ   ଧୂସେ ସୁରଭିତ
 ପବନ ଚଣ୍ଡୀ ମଣ୍ଡପେ
 ତଦ୍‌ଗତମନରେ   ପଦ୍ମଜିଲେ ପାଇ
 ନବୀନ ବୁଣିତଲପେ ।
 ପଞ୍ଚମାଳସୁକ୍ତ   କଳଶ-ଜଳରେ
 ମନ୍ତ୍ରି ଅତି ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ
 ଦେବାନିେ ପାରି   ପ୍ରସନ୍ନ ମନରେ
 ଶୁଦ୍ଧିମଣି କରନ୍ତେରୁ ।
 ଗୋଷ୍ଠେପଣି ଦୃଷ୍ଟା   ଗୋପାଦୁଶୀମଣି
 ସହିତ ଶୁଦ୍ଧିପଦ୍ମରେ
 ପୁଣିରେ ଗୋଧନ   କୁଳକୁ ସିନ୍ଦୂର
 ତନ୍ମନ ମାଲେ ଅଦରେ ।
 ପୂଜାଶେଷେ ଧନା   ପ୍ରସନ୍ନ ମନରେ
 ବିବିଧ ଧନ ରତନ
 ଜଳପାତ୍ରସହ   ଦ୍ରାଘଶମାନଙ୍କୁ
 ବଦରରେ ପଣ ପଣ ।
 କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ଘୋର   ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀରାତ୍ରେ
 ଚତୁଷ୍ପଥେ ସୀମନ୍ତନା
 ଗୁଣିଅଙ୍କ ପୋରେ   ଅଜିତମଣ୍ଡଳ—
 ମଧ୍ୟେ ବସି ଏକାକିନୀ ।
 ନାନାଉପହାର   ଦାନରେ ଦିକ୍‌ପାଳ
 ଗଣଙ୍କ ମନ ମନାଇ
 କେତେ ମାନସିକ   କଲେ ମନେ ମନେ
 ତନ୍ମନ ଲଭିବା ପାଇଁ ।
 ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ଅନ୍ତେ   ପୁଣିଲେ ମହୁଣୀ
 ମହାମସ୍ତୁରୁଦ୍ଧଗଣେ
 ତୋଟିଲେ ବାହୁସ   ମାନଙ୍କୁ ପାୟସ
 ପୁଣିତ ସୁସକ ଅଳେ ।

ଉତ୍ତମଶାସନ ଶୁଣିଲ ଉଦରେ
ବିଜୟହେଲ କୁରତ ।
ଏଶୁର ସ୍ତବନେ ଅନନ୍ଦ ଅଧୀରେ
ଶୟନୀ ତେଜ ନରନାଥ
ମନ୍ଦୀକୁ ଅହାନ ବଦରିଲେ ଆଶୁ
ସକଳ ସ୍ତବ କୁହନ୍ତୁ
ଶୁଣି ମହାଜ୍ଞାଦେ ନବେଦିଲେ ସ୍ତବ
ତତ୍ତ୍ୱବିତ ମନ୍ଦୀବର
ବଦ୍ଧବନ ବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣହେବ ଏବେ
ଭକତ ପ୍ରଜାବନ୍ଧବ ।
ଅଳକନେ ନିଶ୍ଚେ ଦୁଷ୍ଟପିବ ପେତେ
ବଶରଣା ଲଗି ଦୁଃଖ
ଲଭିବେ ଶ୍ରୀମୁ ତନୟ ବଦନ
କମଳ ଦର୍ଶନ ସୁଖ ।
ଏହୁକ୍ଷଣ ମୁହିଁ ଦେଶିଲ ନିନ୍ଦା—
ବସ୍ତାରେ ଶୁଭ ସ୍ତବନ
ପ୍ରଶାନ୍ତ ମୁରତି ସୁନ୍ଦର ଆକୃତି
ବସିବ ଏକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।
ମଧୁ ବିନ୍ଦୁବର୍ଣ୍ଣୀ ବିକସିତ ରମ୍ୟ
କମଳ ଘେନି ଅଦରେ
ପୋଇଦେଲେ ନେଇ ମନୋରମାଞ୍ଜର
ଚୋକଦେଶେ ସତନରେ ।
ଛମୁକର ପେତେ ବାଞ୍ଛା ପୁରବାବୁ
ଅଉତ ବଳମୁ ନାହିଁ
ଶୁଭ ଚିତ୍ର ସିନା ଭବିଷ୍ୟତ ସବୁ
ମଙ୍ଗଳ ଦିଏ ପୂରୁଇ ।
ହସାଏ କାଷାରେ ମରଳମାନକୁ
ପେସନ ନବ ନଳିନୀ
ସୁନ୍ଦର ଶରତ କାଳେ ହୋଇ ନବ
କମଳ ଜଳ ଦାୟିନୀ ।

ଚେଷ୍ଟନ ମହର୍ଷୀ ସୁତ ଜନ୍ମ ଦେଇ
 ଶ୍ରୀମୁଖ ସନ୍ତାପ ଶକ୍ତି
 ପୂଜାଶାଳୁ ଉଷା ପରାଏ ବଶାଳ
 ଧରଣୀକୁ ଦେବେ ମଣ୍ଡି ।
 କଥା ହୋଇ ହୋଇ ଏରୁମେ ମନ୍ଦୀକ
 ସହୃଦରେ ନରରାଶି
 ଅନ୍ତଃପୁରେ ପାଇ ବଞ୍ଚିଲେ ସକଳ
 ସୁପନ ବୁଝିଗମାନ ।

ଚତୁର୍ଥ ସର୍ଗ

ଶୁକ ମୁଣ୍ଡ ଶୁଣି ମନମୁଗ୍ଧବାସୀ
ଉପାଖ୍ୟାନ ମନୋହର
ଭାଷିଲେ ଧୀନରେ ଶୁଦ୍ଧ ଭୂପତି
କହ କହ ପକ୍ଷୀବର !
ସପଳ ହେଲା କି ଉଦ୍‌ୟିନୀ ନର—
ନାହାଙ୍କ ସୁଖ ସ୍ମରଣ ?
ରାଜା ରାଣୀ ବେନ ଦେଖିଲେ କି ନବ
ତନୟ ବରବଦନ ।
ଭାଷିଲେ ଶବ୍ଦକୁ ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ
ରହସ୍ୟ ଶୁଣ ରାଜନ
ମହିଷୀ ଉଦରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା
ସକଳ ଗର ଲକ୍ଷଣ ।
ପାରିଜାତ ଦ୍ରୁମେ ଯେସନ ଦିଶଇ
ନନ୍ଦନବନ ସୁତଳ
କଥା କୋସ୍ତର ମଣିରେ ଯେପରି
ଶ୍ରୀପତିଙ୍କ ବସସ୍ଥଳ ।
ଅବା ରୁଚକର ନିର୍ମଳ ଚନ୍ଦ୍ରମା
ଛାୟାରେ ଯଥା ଦର୍ପଣ
ନୃପ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ବହୁ ଅଭାଷିଲ
ରାଣୀଙ୍କ ରୂପି ତେସନ ।
ନବ ଜଳଭାରେ ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ ଯଥା
ପାଥକ୍ତ ନରେ ଘନାଳୀ
ଅଳସେ ଗମିଲେ ତେହେ ମଞ୍ଜୁମା
ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଚରଣ ଚାଲି ।
ଘନ ଘନ ହାଇ ମାର ନେତ୍ର ମୁଦି
ଆସ୍ଥାନ ମଣ୍ଡପ ପରେ
ମୃଦୁ ମୃଦୁ ଶ୍ବାସ ପକାଇ ବସିଲେ
ବମ୍ବୋଷି ଅଳସରରେ ।

ଅରୁଚ ହୋଇଲା   ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ତାକୁ
ସକଳ ପାନ ସ୍ବେଜନ
କେତକୀ ଦ୍ରୁମ-   ନୟ ଦବ୍ୟବନ୍ତ
ଦଶିଲ ପାଣ୍ଡୁ ବାରଣ ।
ନଗାନ୍ତ ଶିଖିରେ   ଧଉତ ଚମକ
ସୁପମାକୁ ପରାଭବ
କନକଅଙ୍ଗୀର   ଶ୍ରୀମତୀ କହ୍ନିଲ
ଅସୁବ ମୁଦନ ଭବ ।
ସୁଲ ଉରଜର   ଅଗ୍ରଭାଗ ବେନ
ଦିଶିଲ ଘନଶ୍ୟାମଳ
ଜଳବନ୍ଧୁ କି ସେ   ନାଶିବାକୁ ଆହା
ପୂର୍ବାଙ୍କ ବୁଝାନଳ ।
ଅଥବା ନିବିଡ଼   କୁହୁଳାର ଶିଖା
ଉଠୁଥିଲ ବାମାନକୁ
ମଧୁ ଲୁଟୁଥିଲେ   କିବା ଭୁଲେ କଷି
ଦରମ୍ପଟ ଶତଦଳୁ ।
ଧରିଥିଲେ ଅବା   ଚଢ଼ିବାକେ ମୁଖେ
ନୀଳ ପଦ୍ମକୁ ପ୍ରୀତିରେ
ତମାଳ ପଛବ   ବେନ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭେ
ଜଳା ହୋଇଥିଲ କରେ ।
ଛଡ଼ିଲ ବିନକୁ   ଦିନ ବୁଝିତାକୁ
ରୁଚିର ଉଦରସ୍ଥଳୀ
କଲ୍ପିତ ହୋଇଲା   ଧୀରେ ଧୀରେ ତାର
ଉପର ଭାବୁଁ ହିକଳୀ ।
ମୁଦୁନାସାରୁ   ମେଖଳା ସ୍ବପ୍ନାନେ
ଆଉ ତ ରହିଲ ନାହିଁ
ଠେଇ ତାକୁ ଦେଲ   ସୁଲ କଟିଦେଖ
ତଳକୁ ତମେ ଗୁଣାଇ ।
ବସନ୍ତ ବସନ୍ତ   ସୁମୁଖାର ଘୋର
ଶ୍ରୀମତୀ ଦେଶରେ ଜଡ଼ି

ଦିଶିଲ ସେସନ ପୁଷ୍ପେତ ବଞ୍ଚିରେ
 ତନ୍ମାଲେକ ଗଲ ପଡ଼ ।
 ଗୁରୁ ଗର୍ଭରେ ତମେ ଅବସର
 ହୋଇ ସେ ଭଜପ୍ରମଦା
 ଚଳଇ ଅଳ୍ପ ଅବଲମ୍ବି ପୁର
 ଭିତରେ ରହିଲ ସଦା ।
 ହେଉଥିଲ *ମଣି, ମନ୍ତ୍ର, ମହୋଷଧି
 ଯୋଗେ ରକ୍ଷା ସେ ଭୁବନ
 ଦିଶୁଥିଲ ସଦ୍ୟ ସୁଧାରେ ମାଜିତ
 ହୋଇଣ ଶୁଦ୍ଧକରଣ ।
 ମଧ୍ୟରେ ମଙ୍ଗଳ ଘାସ ଦ୍ଵାରପାଶେ
 ପୁଣିବୁ ମୁଁ ସମ୍ପାପିତ
 ମାଙ୍ଗଳକ ନାନା ଚନ୍ଦ୍ରରେ ସଦନ
 ହୋଇଥିଲ ସୁଚିତ ।
 ଝୁଲୁଥିଲ ଶ୍ଵେତ ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ସବୁ
 ମୁକ୍ତା ମାଣିକ୍ୟ ଝାଲର
 ଗର୍ଭରକ୍ଷା ଲଗି ପୁରା ହେଉଥିଲ
 ଅସଂଖ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କର ।
 ବହୁଥିଲେ ଗର୍ଭ ଗୌରବରେ ନବ
 ସୁଷମା ବରକଣ୍ଠିନୀ
 କୁଳାଚଳକୁଳ ହୃଦୟରେ ଧର
 ଯେସନ ରାଜେ ମେଦିନୀ ।
 ଅବା ନାରମଣ୍ଡ ପୁରକର ଯୋଗେ
 ପେଡ଼େ ସୁରଧୁନା ଜଳ
 କବା ପଥା ପୁଷ୍ପ କମଳ କଳତ
 ବସୁଙ୍କ ନାରମଣ୍ଡଳ ।
 ମନ୍ତ୍ରନେ ଉପିତ ସୁଧାଲବ ବହୁ
 ଅବା ପଥା ଶ୍ରୀରସିନୀ

ଉଦୟ ସୁନ୍ଦରୁ କବା ସେନ୍ଦ୍ର କୋଷ୍ଠ
 ପୁରତ ପୁଣିମା ଇନ୍ଦୁ ।
 ଶନ ଅକରଣେ ଦିନନାଥ ଯୋଗେ
 କବା ପଥା ଏହ ମନ୍ତ୍ର
 ଦିଶୁଥିଲେ ତଥା ରମଣୀରତନ
 ଶୁରୁଗର୍ଭର ବହୁ ।
 ଅନନ୍ଦ ଉଦ୍‌ବେଗେ ସଦାକେଳେ ପୁରେ
 ଅମୁଥିଲେ ନୃପଶଶି
 ବାସ ପୁତ୍ର ସ୍ନେହେ ଉଠୁଥିଲା ତାଙ୍କ
 ବିଶୁଦ୍ଧ ହୃଦ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।
 ଡୋପୁଥିଲେ ନାନା ମତେ ପ୍ରିୟାକୁ ସେ
 ମଧୁର ହାସ୍ୟ ରସରେ
 କୋକିଳ ଯେମନ୍ତ ବସନ୍ତେ ରସାଳ
 ବଞ୍ଚିର ପ୍ରଶଂସା କରେ ।
 ଉଦେ ହେଉଥିଲା କଳାସବଦାଙ୍କ
 ମାନସେ ଯେଉଁ ବାସନା
 ପୁରୁଥିଲେ ତା ଅତରେ ଅହର
 ତାରାପାତ୍ର ମହାମଳା ।
 ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା ଆସି ମହୁଣୀଙ୍କ
 ତମରେ ପ୍ରସବକାଳ
 ଜଳବନ୍ଧୁ ସ୍ୱାଗା ଘଟିକା ଯନ୍ତ୍ରକୁ
 ପ୍ରବାଣ କୋଷ୍ଠମାଳ ।
 ଜନ୍ମ ଶୁଭଲଗ୍ନ ନିରୁପଣ ପାଇଁ
 ଏକାଗ୍ରେ ରହିଲେ ଶୁଦ୍ଧ
 କେବା ପାଦେ ଶୁଭ ମାପିଲେ ସେ ଜନ୍ମ
 ଲଗ୍ନ ନିରୁପଣ ପାଇଁ ।
 ଶୁଭ ସମୟରେ ପ୍ରସବିଲେ ଶଶି
 ଏକ ଦିବ୍ୟ ପୁତ୍ରବର
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବିଶିଷ୍ଟ ତନୟର ରୂପ
 ପ୍ରସବେ ସୁଦୃଢ଼ା ଘର ।

ପରଜନମାନେ ଅନନ୍ତେ ଉସାହେ
 ଚୌକିଗେ ଚନ୍ଦ୍ରଲେ ଧାଇଁ
 ସେମାନଙ୍କ ଚଳ ଚରଣ ତାଡ଼ିନେ
 ନବର ଦେଲେ କମ୍ପାଇ ।
 ବୁଦ୍ଧ, ଶଙ୍କ, କୃଷ୍ଣ, ମାନବେ ଅନନ୍ତେ
 ପଶି ସେହି ଗହଳରେ
 ନିଷ୍ପେଷିତ ହୋଇ ଗହଳେ ମନ୍ଥାରେ
 ଲେକଇ ପତ୍ରାପତ୍ରରେ
 ଭଜପୁର ହେଲା ପୁର ମହଲାଙ୍କ
 ଭୁଷଣନାଦେ ମୁଖର
 କଲେ ବସ୍ତ୍ର ଭୂଷା ଏକର ଦେହରୁ
 ଓଟାରି ନେଲେ ଅପର ।
 ନବ କୁମାରର ଶୁଭ ଜନ୍ମୋତ୍ସବ
 ବୋଲାହଳ ମନୋରମ
 ବଢ଼ିଲା ଫମଶ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଉଦୟେ
 ଉଦ୍ଦେଲିତ ସିନ୍ଧୁ ସମ ।
 ମନ୍ଦର ଗିରିରେ ମନ୍ଦିତ ପ୍ରବଳ
 ସାଗର ନାଦରୁ ବଳି
 ଅସଂଖ୍ୟ ଦୁନ୍ଦୁଭ ଧୃନି ଘନ ଘନ
 ନବରେ ହେଲା କନ୍ଦଳୀ ।
 ମୃଦଙ୍ଗ ମନ୍ଦରା ଶଙ୍ଖ ଘଣ୍ଟା ବାଣୀ
 ସିଂହାର ସଙ୍ଗୀତ ଧ୍ବନି
 ପୁଅଲତା ଭଜ ଫମଶ ବଢ଼ିଲା
 କମ୍ପାଇ ଖରେ ଅବନୀ ।
 ସାନ ଠାରୁ ବଡ଼— ଯାଏ ସେ ବିଶାଳ
 ଭଜ୍ୟର ବାସିନ୍ଦା ସୁଖେ
 ଅଧୀରେ ନାଚିଲେ ଏ ନବ କୁମାର
 ଜନ୍ମୋତ୍ସବେ କଉତୁହେ ।
 ପଥାକାଲେ ନୃପ ସୁଦୃଢ଼ା ସଦନ
 ଦ୍ଵାରେ ବିଜେ ହେଲେ ଯାଇ

ଏକାନ୍ତେ ଭଗ୍ନକ ମୁଖ ସରସିକ
 ଦେଖିଲେ ନେତ୍ର ମୁସଲ ।
 ସୁ ଚରକାଞ୍ଚିତ ଆତ୍ମଅନ୍ତରୁପ
 ରୂପ ବଲେକି ରଭସେ
 ଭଜିଗଲା ତାଙ୍କ ସରସ ହୃଦୟ
 ଅନନ୍ଦ ଅମୃତ ରସେ ।
 ବନ୍ଧୁକତ ହେଲା ଶାଦୁଁ ଶିର ପାଏ
 ଅଜ୍ଞାଦେ ହେଲେ ବହଳ
 ଦମ୍ଭାରତ ହେଲା ଦରହାସେ ମୃଦୁ
 ମାଂସଳ ଗଣ୍ଡମୁଗଳ
 ରୁଚର ଧକଳ ଦଶନ ସୁଷମା
 କିବା ସେ ପ୍ରକାଶ ହଲେ
 ହସିପୁଣି ହୃଦୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ସୁଖ କି
 ଅଗରୁ ଫିଙ୍ଗିଲେ ବଳେ ।
 ଚଳଅଳସମ ନେତ୍ର ତାରାବେନ
 ଚକ୍ଷୁଲେ ବୁଲିଲା ଶୁଣି
 ଭଜିଗଲା ନବ ଅନନ୍ଦାଶ୍ରୁ ନୀର
 ପ୍ରକାଦେ ନେତ୍ରସନ୍ତୋଷାଳୀ ।
 ଅନମେଷ ହୋଇ ଦେଖିଲେ ନରେଶ
 ପୁତ୍ରକୁ ନୟନଭର
 ପେତେ ଦେଖୁଥିଲେ ଦିଶୁଥିଲା ତାଙ୍କ
 ଚକ୍ଷୁରେ ନୂତନ ପର ।
 ପଥ ପୁତ୍ରବନ୍ଧ ଯୁବକାଏ ମିଳ
 ଏକତ୍ର ସେହୁ ସଦନେ
 ବାଳ ଉପପୋଷୀ ସେ ପାହାର ବାର୍ଦ୍ଧି
 ସାଧୁଥିଲେ ଏକମନେ ।
 କିଏ ବା ନିଶାଣି ଅଭିନବ ରମ୍ୟ
 ପ୍ରଥମା ପଠୀ ଦେବୀର
 ହଳଦିଆ ବସ୍ତ୍ର ମଣ୍ଡି ଦେଇଥିଲେ
 ଆଦରେ ତାର ଶରୀର ।

ବେବା ବାଉଁଶକୁ   ଚନ୍ଦ୍ର ବିଚିତ୍ରାଙ୍କ
                                  ମୟୂର ପୁଷ୍ପେ ବସାଇ
 ଦେଉଥିଲେ ମୋଦେ   ଲେହନ ଦେବତନ
                                  ତାହାଙ୍କ ଶିରେ ଉଡ଼ାଇ ।
 ବସବା ଅଳତା   ପରାଏ ପାଟଳ
                                  ନିବିଡ଼ ସିନ୍ଦୂର ରସେ
 ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର   ମନୋହର ମୁଖି
                                  ବହୁରୁଥିଲେ ହରଷେ
 ସାପ ଖୋଳସର   ସହ ମେଷ ଶୂଙ୍ଘ
                                  ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରେ ଘେନି ଦେହ
 ଭୂତ ପ୍ରେତ ନାଶେ   ଦହୁଥିଲେ ସଦା
                                  ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ଘୃତ ଦେଇ ।
 ଏରୂପେ ବାଳାଏ   ଅନୁସରି ବହୁ
                                  ପ୍ରାଚୀନ ଲୌକିକ ଗତି
 ଅଚରରେ ନାନା   କର୍ମମାନ ମାତା
                                  ପୁତ୍ରଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ଚିନ୍ତା ।
 ବୃକ୍ଷ କଳେବର   ଗଣିକ ଟୋକରେ
                                  ଉତ୍ତାନେ ଶୋଇ କୁମର
 ମାନ କରୁଥିଲା   ସ୍ୱକାନ୍ତରେ ଦାସ
                                  ପ୍ରସ୍ତରୁ ପଠା ଘରର ।
 ସୁଲଳିତ ଦେହେ   ସଦ୍ୟ ଛାତ ସୁତ
                                  ଗର୍ଭର ରକ୍ତମା ଧରି
 ହୋଇଥିଲା ବ୍ୟକ୍ତ   ନବୋଦିତ ଭକ୍ତ
                                  ମିଶ୍ରର ମଣ୍ଡଳ ପରି ।
 ଶାଶ ହେବା ପୂର୍ବେ   ଜମିଥିଲା ଅବା
                                  କଳତରୁ ନବଦଳ
 କି ଅବା ଉତ୍ତର—   ଥିଲେ ଭୂତଳକୁ
                                  ପ୍ରଧାନ ଗ୍ରହ ମଙ୍ଗଳ ।
 ମନେ ହେଉଥିଲା   ଦେଖି ତା ଲଳିତ
                                  ଭବ୍ୟ ଅଙ୍ଗର ପ୍ରଭ

ଉଷା ଅଳେକରେ   ଗଢ଼ିଥିଲେ ବହୁ
ସେ କୋମଳକାନ୍ତ ଅବା ।
ଅଥବା ପ୍ରକାଳ   ଲଭାର ନବତ
ପାଟଳମୟ ମୟୂଷେ
କଥବା ନିର୍ମାଣି   ଥିଲେ ପଦ୍ମାବତୀ
ମଣି ପରାଗରେ ସୁଖେ ।
ପ୍ରକାଶ ହୋଇବା   ପୂର୍ବରୁ ନିଜର
ସୁନ୍ଦର ପଦ୍ମାବତୀ
ଏକମୁଖ ବହୁ   ଦିଶୁଥିଲେ ପଥା
ସୁନ୍ଦର ଶିଖିବାହାନ ।
ସୁମାହିତ ସୁଖ   ପ୍ରତିମା ସମାନ
ଶୀତ ବହୁ ସୁଖରେ
ଶୋଭୁଥିଲା ତେଜେ   ସୁନ୍ଦରୀ ସଦନେ
ଶିଶୁ ତା ଦେହକାନ୍ତରେ ।
ଜଳମା ଜଠର   ପାତନାରେ ଏହି
ନବକାନ୍ତର ଶରୀରେ
ପରିସ୍ପୃଷ୍ଟ ହୋଇ   ନଥିଲେହେଁ ସବୁ
ଶୋଭାବତୀ ସବୁରେ ।
ପ୍ରକଳପ୍ରକାଶି   ଚନ୍ଦ୍ରଶିଖର
ପ୍ରାଏ ପେଟେ ନିଦ୍ରା
ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା   ସେ ସକଳ ଶୁଭ
ଚନ୍ଦ୍ର ତାର ଅପରାଜିତ
ଉଜ ସ୍ଥାନେ ରହୁ   ରବିସ୍ୟନ୍ତ ଶୁଭ
ସୂଚୁଥିଲେ ଗ୍ରହଗଣ
ସେ ଗ୍ରହନକରେ   ପୁରୁଥିଲା ପୁଣି
କୋଣାର ବେଦ୍ଧ ହିତୋଷ ।
ସନ୍ଧ୍ୟାସନ୍ଧ୍ୟା ରକ୍ତ   ଶରୀରକାନ୍ତ
ମୟୂଷଲକ୍ଷଣେ ତାର
ଗୋଟି ଗୋଟି ସୁଖ   ସେମ ସୁଖ
ମୁଖାଳ ତନ୍ତୁ ଅକାର ।

ମନ୍ତ୍ରୀଜାୟା ଗର୍ଭେ ଏକ ଅଭିନବ
 ପୁତ୍ରରହୁ ଜନ୍ମିଛନ୍ତି ।
 ଦାକଦାହକନେ ଅମୃତ ବରଷା
 ସର ସୁପ୍ରସନ୍ନ ମନେ
 କହୁଲେ ଆଜ୍ଞାଦେ ଉଦ୍ଭୟିନୀ ମନ୍ତ୍ରୀ-
 ମଣ୍ଡଳ ସ୍ଥିତ ଆନନେ ।
 ଦୁଃଖର ପଶ୍ଚାତେ ଅନୁସରେ ସପା
 ଏ ଭବେ ସଦା ଦୁଃଖ
 ଛଡ଼ି ନ ପାରଇ ତେସନ ସୁଖର
 ପାଖରୁ କଦାପି ସୁଖ ।
 ସତ୍ତ୍ୱବଦ୍ଧଲ ଭୂପ ବିଜେ ହୋଇ
 ନିଜେ ସତ୍ତ୍ୱବ ନବରେ
 ନାନାରୂପେ ଦାନ ଉତ୍ସବ କହୁଲେ
 ସୁତ ଜାତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।
 ପାଦମିତ୍ର ସଦ୍ ଉଠିଆର ସାର
 ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ ତାରାପାତ୍ର
 ଅଦରେ ନିଜର ପ୍ରିୟ ତନୟର
 ନାମ ଦେଲେ ଚନ୍ଦ୍ରାପାତ୍ର ।
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ଉଚିତ କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରି
 ସମାଦରେ ସମାପନ
 ବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁରୂପେ ମନ୍ତ୍ରୀସୁତ ନାମ
 ରଖିଲେ ବୈଶମ୍ପାୟନ ।
 ଚମ୍ପେ ବେନସୁତେ କହୁଲେ ସେସନ
 ଶୁକ୍ରପକ୍ଷେ ସୁଧାକର
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ମୁକୁ ଶୈଶବ ସମୟ
 ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ହେଇ ଅନୁର ।
 ବୁଦ୍ଧଙ୍କୁ ଛଡ଼ାଇ ବାଲ୍ମୀୟ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦ
 ହେଲେବାକୁ ତାଙ୍କ ମନ
 ପୁର ଉପକଣ୍ଠେ ନିର୍ମାଣିଲେ ଭୂପ
 ସୁନ୍ଦର ବିଦ୍ୟାଭବନ ।

ଅର୍ଦ୍ଧତୋଶକ୍ୟାଣି ସୁଦର୍ଦ୍ଦ ସେ ଦିବ୍ୟା-
 ମନ୍ଦର ଚଉଦିଗରେ
 ବୃକ୍ଷ ଅବୃକ୍ଷ ରୁଚର ପ୍ରାଚୀର
 ବେଡ଼ିଦେଲେ ଯତନରେ ।
 ଏକମାତ୍ର ଦ୍ଵାର ବସୁକ୍ତ ରତ୍ନର
 ପ୍ରବେଶିକା ଲଗି ଢେଉ
 ସହା ହେଲା ସେତେ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ
 ନାନାସ୍ଥାକୁ ଅଣା ହୋଇ ।
 ଖାଇବା, ଖୋଇବା, ଖେଳିବା, ପଢ଼ିବା
 ବ୍ୟାୟାମ ପାଇଁ ସବିଧା
 ଭଲ ଭଲ ଘର ଭଲ ଭଲ ସ୍ଥାନ
 ସକଳ ହେଲା ବ୍ୟବସ୍ଥା ।
 ସୁନାତପ୍ତମାଳା ସୁରଭିତ ଉକ୍ତ
 ଶିକ୍ଷିତ ବହୁ ଶିକ୍ଷକେ
 ନାନା ସ୍ଥାକୁ ଅସି ଶିଖାଇଲେ ଦିବ୍ୟା
 ଦିବ୍ୟାଧୀ ନୃପ ବାଳକେ ।
 ମହିଷୀ ସହୃଦ ପ୍ରତାପନ ଅସି
 ସକାଳୁ ରାଜନ ପରେ
 ଶିକ୍ଷା ଆଳୟରେ ଦେଖୁଥିଲେ ପ୍ରିୟ
 ତନୟକୁ ସ୍ନେହରେ ।
 ଜନକ ଜନନୀ ଗୁରୁଙ୍କର ଯୋଗେ
 ଏକାଦେ ପରାବୁଲିତ
 ହୋଇ ସେ ନରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ସକଳ
 ଦିବ୍ୟାରେ ହେଲା ବାସିତ ।
 ଶ୍ରୀରାମାୟ ଡାର ଯୋଗ୍ୟତା ଦର୍ଶନେ
 ଗୁରୁମାନେ ଉପାଦେ
 ପଥାପଥଭାବେ ଶିକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତିଲେ
 ସକଳେ ସାଧ୍ୟମତରେ ।
 ମଣିମୟ ସ୍ଵଚ୍ଛ ଦର୍ପଣ ଫଳକେ
 ରମ୍ୟ ପ୍ରତାପମ୍ବ ପରି

ପାଉଥିଲ ସେତେ ଗୁରୁଦୟ ସନ୍ତ
 ଶିଷ୍ୟର ହୃଦେ ପ୍ରସର ।
 ବ୍ୟାକରଣ, ଧର୍ମ, ନ୍ୟାୟ ନାଟଶାସ୍ତ୍ର
 ପୁରାଣ ସ୍ମୃତି ଦର୍ଶନ
 ଧନ୍ତୁ, କର୍ମ, ଶକ୍ତି, ଗଦା, ତରକାର
 ଗୁଳନ ରଥାଶ୍ରେୟଣ ।
 ଅଶ୍ବ ଗଜକୀଡ଼ା ଜ୍ୟୋତିଷ ବିଜ୍ଞାନ
 ସଙ୍ଗୀତ କାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ
 ଆଦି ବିଦ୍ୟାରେ ସେ କେମିତି ଲଭିଲ
 ଅପରିମିତ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ।
 ଶୈଶବ କାଳରେ ବାର ବୃତ୍ତୋଦର
 ପରାଏ ଅତି ପ୍ରକଳ
 ହୁରୁଥିଲ ତାର ଦେହରେ ବିସ୍ମୟ
 ଜନକ ଅସୀମ ବଳ ।
 କେବେ ସେ ବ୍ୟାୟାସ କୀଡ଼ା କରୁ କରୁ
 ଦମ୍ଭେ ବାଳଗୁପ୍ତଲରେ
 ଦେନ ହସ୍ତେ ଧରି କଣ୍ଠ ଶିଶୁକଣ୍ଠି
 ଟାଣିବାରୁ ସକଳରେ ।
 ଅବନତ ଦେହେ ବସି ପଡ଼ୁଥିଲେ
 ସେମାନେ ତଳେ ଆଶୋର
 ରହନ୍ତି ପେମନ୍ତ କେଶରୀ ଶାବକ
 ସୋଗରେ ଆହାନ୍ତ ହୋଇ ।
 କେବେ ଚନ୍ଦ୍ରାପୀଡ଼ି ଶ୍ରେଷ୍ଠହସ୍ତେ ଦୃଢ଼େ
 ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଅସି ଅସ୍ତାନ୍ତି
 ମୃଣାଳ ନାଚର ପରି ଦେଉଥିଲ
 ତାଳ ତରୁମାନ କାଟି ।
 ସିନ୍ଦୂର ଭାଗ୍ୟ ବନ ଦାବାନଳ
 ପରଶୁରାମ ସମାନ
 କେବେ ବା କଟିନ ଲେଳି ବିଦାରଣ
 କରୁଥିଲ ତାର ବାଣ ।

ଦଶ ରେଣୁ ଯେଉଁ ଗୁରୁ ମୁଦଗରକୁ
 ପାରୁ ନ ଥିଲେ ଉଠାଇ
 ସବୁଜେ କ୍ୟାୟାମ ସାଧୁଥିଲ ଯବା
 ସେ ଲୌହଦଣ୍ଡ ଘୁସାଇ
 ସକଳ ବିଦ୍ୟାରେ ତାର ଅନୁରୂପ
 ଥିବାରୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ନନ୍ଦନ
 ବାଲ୍ୟ ମହିଷୁଲ ବେନକ ଉପରେ
 ବେନକ ହୃଦୟ ମନ ।
 ଜେମ ପଥାକାଳେ ହରିକ ଶରୀର
 ନବୀନ ଶୈବନ ଅସି
 ଜଳଧି ଜବନ୍ତ ଫୁଟି ଉଠିଲ କି
 ମନ୍ତ୍ରନେ ଅମୃତ ରାଶି ।
 ପରାଜି ବିଗ୍ରହ ରଞ୍ଜିତ କି ନବ
 ଚନ୍ଦ୍ରମା ମୂର୍ତ୍ତି ବାହାର
 ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଅବା ଅକାଶ ମଣ୍ଡଳ
 ବେଶୁଅ ଦୁର୍ଗା ବିଦାର ।
 ଫଟିଲ କି ଅବା କୋମଳ ବୁସୁମ
 କଳିକା କଳଦ୍ରୁମରେ
 ପିୟ ଶର ଅବା ଉପରସ ମାର
 ହରକୁ ତୋଷି ତପରେ ।
 କମଳ କାନନେ ଶୋଭିଲ କି ଅବା
 ନବୀନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବିରଣ
 ଅପବା ଲଭିଲ ନବ ବନସ୍ତଳୀ
 ବସନ୍ତର ଆଲୋକ ।
 ମନୋମୁଗ୍ଧବର ସୁରଞ୍ଜିତ ପୁତ୍ର
 ଗୁଡ଼ ଛନ୍ଦ ପରି ତୋଳ
 ବଳାସ ଉଦ୍ଧୀରେ ନାଚଇ ସେମନ୍ତ
 ବନାନ୍ତେ କେଶା ଦୋହର ।
 ତେସନ ନବୀନ ଶୈବନ ଯୁବାର
 କମଳାୟ କାନ୍ତି ଲଭି

ସୂକ୍ଷ୍ମ ବଦନ ସେ କାଳ ସୁଲଭ
 ନାଶ ମନଭେନା ଛବି ।
 ସୁସ୍ୱବେ ମଧୁର ସୁନ୍ଦର ଅଦ୍ଭୁତ
 ତାରାପୀଢ଼ଙ୍କ ସନ୍ତାନ
 ଦ୍ୱିଗୁଣରେ ବାନ୍ଧୁ କହାଉଛନ୍ତି
 ଶୌବନ ଦେଇ ରସାଣ ।
 ଏକାଳେ ନୟନ ସେବା ପରାୟଣ
 ଅଶ୍ରୁବତ୍ତ ଦାସବତ
 ଅବସର ଲଭ ପାଶପାଶ ହେଲେ
 ଧୀରେ ଅସି ମନମଥ ।
 ଶୌର୍ୟେ ଲଳିତ ସୁକୁମାର ଦନ୍ତ
 ସୁଷମା ସହ ଯୁବାର
 ସୁପ୍ରସନ୍ନ ବନ୍ଧୁ ଦନ୍ତ ଦନ୍ତ ବନ୍ଧି
 ଚମରେ ହେଲ ଓଷାର ।
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତାର ପ୍ରତାପେ ଯେସନ
 ଶହୁଏ ଭଜିଲେ ଲଳନ
 ବୃଷ କଟୀଦେଶ ତେସନ ଦ୍ୱାର
 ନ ବଢ଼ି ହୋଇଲ ଶୀଘ୍ର ।
 ଉଚ୍ଚ ହେଲ ସୁକ ସ୍ୱଳିତ ଉଚ୍ଚ
 ଗଲ ହେଲ ବଞ୍ଚିଲ
 ଉଦର ଦଶିଲ ପିଣ୍ଡିକା ସମ
 ଲେମ୍ବୁଗୁଡ଼ରେ ମଞ୍ଜୁଳ ।
 ନିର୍ମଳ ହୋଇଲ ନେତ୍ରବେନ ସ୍ତ୍ରୀୟ
 ସୁସୁରୁ ଚରଣ ପ୍ରାୟେ
 ଶୀତରାସି ପର ବଢ଼ି ବାହୁଦୟ
 ଲମ୍ବ ହେଲ ଜାନ୍ତୁଯାଏ ।
 ଏକାବେ ଶୌବନ ସମୟ ପ୍ରବେଶି
 ପ୍ରଦାନଲ ନବଦାସୀ
 ଚମରେ ସରିଲ ରାଜକୁମାରର
 ଗୁରୁଦତ୍ତ ବଦ୍ୟାଶିଷା ।

ଶିକ୍ଷକମଣ୍ଡଳୀ ଅଦେଶିଲେ ତାକୁ
 ସନ୍ତୋଷେ ପିବାକୁ ଘରେ
 ଅଶେଷ ହରଷ ଜନ୍ମାଇ ନରେଶ
 ତାରାପୀଡ଼କ ମନରେ ।
 ଦିନେ ଶୁଭବେଳେ ସଂସିନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆସି
 ବିଦ୍ୟାଳୟେ ସେନାପତି
 ରାଜକୁମାରଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ ତାର
 ଜନକର ଅନୁମତି ।
 କହିଲେ କୁମାର ! ସଫଳ ହୋଇଛି
 ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ିଷା
 ସରସ କଠିନ ନାନାବଧି ଶିଳ
 ସାହିତ୍ୟକଳାର ଶିକ୍ଷା ।
 ଲଭିଅଛୁ ତୁମ୍ଭେ ଧନ୍ୟବେଦେ ପେଞ୍ଚି
 ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନର ଲୋକରେ
 ତାହା ବଦଳରେ ଆଉ କେଉଁ ପଣ
 ଲେଖା ଶିଳ୍ପ ପଥରେ ।
 ଶୁଭେ ପିତା ପାଇଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ବିଦାୟ
 ଦେଲେଣି ଶିକ୍ଷକମାନେ
 ତପସ୍ୟା ସିଦ୍ଧିରେ ! ବିଦ୍ୟା କେବେକି
 ଇଷ୍ଟଦେବ କରଦାନେ ।
 ବଳନ ଆଳୟ ଏଣୁ ସୁଶିକ୍ଷିତ
 ନବଧୃତ କରାବତ
 ବିଦ୍ୟାଳୟ ଛାଡ଼ି ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୀ
 ରାଜପୁରେ ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ ।
 ଆନନ୍ଦ ଲଭନ୍ତି ବଶୁଜନ ସଥା
 ପୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରମାରୁ ଦେଖି
 ଅଥବା ପେସନ ଶ୍ରୀଷ୍ଟେଷେ ନବ
 ନୀରଦକୁ ବୃତ୍ତି କେଳା ।
 ଦେସନ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଖିବାରୁ ବ୍ୟଗ୍ର
 ଉତ୍କଳ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ

ଏ ବଧୂକଦନ   ବିଲେକି କରବେ
    ଅଦୃଶ୍ୟ ନେତ୍ର ସଫଳ ।
 ଦଶବର୍ଷ ହେଲା   ସଦାବେଳେ ମନ
    ପାଠରେ ରହିଛି ଲଗି
 ନ ଦେଖି ଏମୁର୍ତ୍ତି   ନଗରବାସୀଙ୍କ
    ପୁଣି ପାଉଁଶର ଆଖି
 ରାଜପୁରେ ଫେରି   ପ୍ରିୟତମଗଣେ
    ସମ୍ମାଣି ସମାବଧୂରେ
 ସମୁଦ୍ରର ଗୁରୁ   ଜନକୁ ପ୍ରଣମି,
    ତୋଷଣୀର ଭକ୍ତରେ ।
 ପବନ, ଗରୁଡ଼   ଠାରୁ ବେଗବାନ
    ଏକ ଅଶ୍ବ ଚମତ୍କାର
 ଅଶ୍ବେତ୍ସବା ପାଇଁ   ପ୍ରେରଣନ୍ତି ଭୂପ
    ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧ ନାମ ଭାର
 ରତ୍ନାକର ଗର୍ଭ   ଉତ୍ପତ୍ତି ଏବମ୍ୟ
    ଅଶ୍ବଟି ସ୍ବଦେଶେ ପାଇ
 ଉପହାର ସଦୃ   ପାରସ୍ୟ ଦେଶର
    ନରେଶ ପୂଲେ ପଠାଇ ।
 ବହୁତନ୍ତ୍ର ଅଶ୍ବ—   କୋବଦେ ତାହାର
    ଦେହର ଲକ୍ଷଣ ଲଳି
 ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟ ଶ୍ରୀକାଠାରୁ   ଉଚ୍ଛ୍ରେଷ୍ଟ ଗୁଣେ ସେ
    ତଳେ ନ୍ୟୁନ ଦ୍ରୁହେ ବୋଲି ।
 ଶାଳୀହୋସ୍ତ (୧) ମତେ   ସଂ ସୁଲକ୍ଷଣ
    ସେ ଭରଣ୍ୟକରେ ବସି
 ବାହୁଡ଼ ଗୁଡ଼କୁ   ଉଚ୍ଛ୍ରେଷ୍ଟିନାୟର
    ଗଗନ ପୁଣିମା ଶଶି ।
 ନିଜ ନିଜ ଅଶ୍ବେ   ଅଶ୍ବେଶ୍ବ ଅହୁତ
    ବହୁତ ରାଜକୁମାରେ

ହୁଏ ଅପେକ୍ଷାରେ   ଗହଣେ ସିଦ୍ଧାକୁ
 ରହୁଛି ପୁରୁଷାରେ ।
 ଭକତିଭଜନ   ପିତାଙ୍କ ଏରୂପ
 ଆଶା ଲଭି ମନସୁଖେ
 ଅଶ୍ରୁ ଆଶିଦାକୁ   ଭାବିତେ କହଲେ
 ନୃପସୁତ ସ୍ନିହମୁଖେ ।
 ବେନ ଅନୁଚର   ଦୁଇପାଖେ ଦୁଇ
 ଲଗାମ ଟାଣି ଦ୍ରୁତରେ
 ଆଣିଲେ ସତନେ   ନାରୁଥିଲା ଅଶ୍ରୁ
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦକ୍ଷେପରେ ।
 ବଶାଳ ଶରୀର   ଉଲଟ ମସ୍ତକ
 କମନାୟ କର୍ଣ୍ଣ ଦୁଇ
 ତେଜାଲେକ ଟାଣେ   ଉଦ୍‌ବିଳେ ଆଶ୍ଚେ
 ତା ପିଠି ପାରିବ କୁର୍ଦ୍ଦି ।
 ଲଗାମ ସଂପୋଗେ   ବଦନବ୍ୟାଧାନ
 କବା ସେ ନେତ୍ରପଲକେ
 ପିଇ ଦେବାଭାଗି   ମାର୍ଗ ଦୁରତାକୁ
 ଲଞ୍ଛୁଥିଲା ନିମିଷକେ ।
 ଶକ୍ତ ହେପାରବେ   କମ୍ପାଇ ସବେଗେ
 ପୁଅକୁ ଉଦର ତାର
 ମଠୁଆ ବୋଲି ସେ   ଝୁଜି ପଦନକୁ
 ଦେଉଥିଲା କି ଧକ୍କାର ।
 ଲଗାମକୁ ଶୁଦ୍ଧ   ସବଳେ ମସ୍ତକ
 ଲୁଆଇଁ ପୁଣି ଉଠାଇ
 ପୁରୁଷ ଦୁଇକି   ବେଗଭୋଧ ହେବୁ
 ଅଧୀରେ ଘୋଷା କମ୍ପାଇ ।
 ଶ୍ଵେତ ପୀତ ରକ୍ତ   ହରିତେ ଚିହିତ
 ବହୁମୁଖି ସୁରଜାମା (୧)

ପ୍ରସ୍ତୁତେ ତାର ହର ନେଉଥିଲ
 ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଗୁପ୍ତ ସୁଖମା ।
 ଜଣା ପାଉଥିଲ କଲର ମଣ୍ଡିତ
 ହୋଇଥିଲ କି ଝୁଲରେ
 ଅବା ଶିବ କୃଷ୍ଣ ଲଳ ବିଶୁଥିଲ
 ଗୌରବ ମାଟି ଖେଳରେ ।
 କି ଅବା ଅସୁର- ରୁଧିରେ ଲେଉଟ
 ଜଟାଜାଲ ସୁକେ ଧରି
 ଗୋରା ପାଉଥିଲ ବନ୍ଦି ରୂପରେ
 ଭବାନୀଙ୍କର କେଶରୀ ।
 ଆସୁଥିଲ ତେଇ— ତେଇ ସେ ଗୋଟିକ
 ମୁଦ୍ରିମନ୍ତ ବେଗବତ
 ଗ୍ରୀବା ସହିତରେ ନାଚୁଥିଲ ସୁକେ
 କେଶରମାଳ ସନ୍ତକ ।
 ପିଇଥିଲ ସେହି ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି
 ଆଗରେ ପେଡେ ପବନ
 ଉଦ୍‌ଗାରୁ ଥିଲ କି ଫୁଲାର ଫୁଲାର
 ନାସା ରଙ୍ଗେ ଘନଘନ ।
 ବନ୍ଦୁ ବନ୍ଦୁ ଝାଳ ପ୍ରବୁଥିଲ ତାର
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲେମ୍ବୁକୂପରେ
 ଅକବି ହେବାରୁ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲ
 ଗୋପଗଣିକ ପ୍ରାଣରେ ।
 ସ୍ବେଦ ବନ୍ଦୁ ଦେଖି ମନେ ହେଉଥିଲ
 ମଜ୍ଜିକାରୁ ସିନ୍ଧୁ ଗାରେ
 ଲଗି ରହିଥିଲ ଗୋଟି ଗୋଟି ମୁକ୍ତା
 କଥକା ତାର ଶରୀରେ ।
 କହୁଲ ସମାନ ଅସିତ ବରଣ
 ଚକ୍ରଣ ଶିଳାରେ ବହୁ
 ଦୁଇତର ତାର କିବା ମନୋହର
 ଭରି ଟାପୁ ଥିଲେ ନିହି ।

ଉଠାଇ ପକାଇ ଶୂରକୁ ଡହିରୁ
ଜନ୍ମାଇ ବକଟ ସ୍ବର
ସଖାଦୁଥିଲା ସେ ମୁଦଙ୍ଗ ବାଦନ
ବିନ୍ଦାକୁ ଥରକୁ ଥର ।
ମନଠାରୁ ବଳ ଚକ୍ଷୁଲତା ଆଇ
ଜଗତରେ କେହି ନାହିଁ
ବେଗ ଶିଖିବାକୁ ଧୂଳି କ୍ୟାଜେ ପଦେ
ଆଗିଥିଲା ସେହି ଯାଇ ।
ଅଶୋକ କୁସୁମ ନନ୍ଦ ଅନୁଷ୍ଠାନ
ଅବମୂଳକ କି ସୁନ୍ଦର
କମଳ କେଶର ପ୍ରାୟ ରଜୁଥିଲା
ଗ୍ରୀବାରେ ଶୀତ କେଶର ।
ଲେମ୍ବୁଗୁଣ୍ୟ ରମ୍ୟ ଚିତ୍ରଣ ବଦନ
ବନ୍ଧୁଲ ସୁଚିତ୍ରାର
ଇନ୍ଦ୍ର କୋଦଣ୍ଡର ଶୋଭା ବହୁଥିଲା
ବଳିମ ଗ୍ରୀବା ତାହାର ।
ଓସାର ପଲକ ଅଳ ଶୋଭା ରକ
ବସ୍ତ୍ରୀଣ୍ଡ ପୁଷ୍ପ ଆସନ
ଦେଖି ହୁଷ୍ଟ ଚିତ୍ତେ ମନେ ମନେ ଶେଷ
ଭବିଲେ ନୃପନୟନ ।
ଅମୂଲ୍ୟ ଏ ଅସ୍ତ୍ର ନ ପାଇ ମହୁଡ଼ି
ଦେବତା ଅସୁରଗଣ
ଏତେ ପରିଶ୍ରମ ଲଭ କଲେ ଆଉ
ଦୁଷ୍ଟର କେଉଁ ରତନ ?
ସୁମେରୁ ଶୈଳର ଓସାର ଉପଳ
ସମ ମନ ମୁଗ୍ଧକର
ଏବିକ୍ୟ ଭରଙ୍ଗ ପୁଷ୍ପରେ ନ ବସି
ସୁରପତି ସୁରଦର
ଦିନି ଭୁବନର ଅଧିପତି ସୁଖ
ସ୍ବାଦୁ ଭୁଞ୍ଜିଛନ୍ତି ଯାହା

ଏହା ଭୁଲନାରେ ଧାରସ ସଙ୍ଗେ
 ଘୋଳ ଦହ ସିନା ତାହା ।
 ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟବା ନାମେ ଘୋଡ଼ାଟିଏ ସିନା
 ପ୍ରଦାନ ସରିତ ସାର୍
 ଦେଇଥିଲେ ସିନ୍ଧୁ ମନ୍ତ୍ରନ ସମୟେ
 ଦେବରାଜକୁ ରକ୍ତାର ।
 ପଡ଼ିନାହିଁ ଏହି ଦିବ୍ୟ ଭୂରଙ୍ଗମ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀପତିଙ୍କ ନୟନେ
 ନୋହିଲେ ଲେକନେ ଦୟାବାକୁ କିପା
 ସେ ହୁଏ ପକ୍ଷୀପ୍ରସନ୍ନେ ।
 ଯେମନ୍ତ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଦେବତା ଅଟଇ
 ଦେମନ୍ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଧୀର
 ବହୁଚକ୍ର ବେର୍ଦ୍ଧ ମହାତ୍ମା ଅପବା
 ଶାପେ ଏ ଅଶ୍ଵ ଶରୀର ।
 ଏହିରୂପେ ଭଳି ନରେନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦନ
 ତାର ସଲିଳରେ ଅସି
 ପ୍ରଣମି ଭାଷିଲେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଅପବା
 ହୁଅ ତୁମ୍ଭେ ସ୍ଵର୍ଗବାସୀ ।
 ସଦନୟେ କର— ଯୋଡ଼ି ଜଣାଉଛି
 ନିଜଗୁଣେ ଯମା କର
 ଅଗ୍ନେହୁଣି ରୂପ ମର୍ତ୍ତ୍ୟାଦା ଲଘନ
 ସକଳ ଦୋଷ ମୋହର ।
 ରାମାୟଣ ବୁଝି ଅଗ୍ନେ ସକଳ
 ବାସନା କୁମାରଙ୍କର
 ହୁଅଇ ମନ୍ତ୍ରକ ହୁଇ ସପ୍ତରେ
 ଦେବର ଶୁଭ୍ର କେଶର ।
 ବୁଝଇ ବୁଝିତ ହୁଅଇ ନୟନ
 ତାରକା ବେନି ତଡ଼ିତ
 ତା ଅତେ ଅନାର କଥାକା ଲାଗିତେ
 ପ୍ରଦାନଇ ଅନୁମତ ।

ଦକ୍ଷିଣ ଚରଣ ଭୂତଳେ ସରନେ
 ବରୁଡ଼ି ପରକୁପର
 ସମୁଦ୍ର ତରଣ ମନ୍ତ୍ରଣେ ମନ୍ତ୍ରଣ
 ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣେ ଉଦର ।
 ଘୋର ଘୋଷା ଘାତେ ପୁନଃ ପୁନଃ ମୁଖେ
 ଜଳର ମଧୁର ସ୍ବନ
 ଗନ୍ଧ ଦ୍ବେଷାନାଦେ କଥବା ତାହାକୁ
 କରିଲ ଅଭିବାଦନ ।
 ଏକଲକ୍ଷେ ଯୁବା ଆଗେହ ତାହାର
 ପୁଅକୁ ପୁଷ୍ପରେ ରଙ୍ଗେ
 ଶିଖା ସଦନରୁ ବାହାର ପଡ଼ିଲେ
 ସତକ ତନ୍ତ୍ରଜ ସଙ୍ଗେ ।
 ଅମୁନଧି ପରି ଅଶ୍ବାରୋହ ସେନା
 ଦେଖିଲ ଦ୍ବାର ସମୁଖେ
 ଟାକ ରହୁଥିଲେ ଧାଡ଼ି ଧରି ତାଙ୍କ
 ଅଗମନକୁ ଉତ୍ସବେ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରମା ଉଦୟେ ପେସନ ଅସ୍ତରେ
 ଦୁଅର ଜଳଧିଜଳ
 କୁମାରକୁ ଦେଖି ବିରାଟ ବାହନୀ
 ତେସନ ହେଲ ଚକ୍ରମ ।
 ନଜ ନଜ ଅଶ୍ବ ଏକ ଏକ ହୋଇ
 ଓଢ଼ାଇ ରାଜକୁମାରେ
 ଦୁଆଁଲେ ବାର— ବାର ଶିର ତାଙ୍କ
 ଗୁରୁ ପଦ୍ମ ଚରଣରେ ।
 ପଥାବଧି ସେହୁ ସାମନ୍ତ ସୁତକୁ
 ଆଦରେ ସ୍ବେଦେ ସଙ୍ଗୋଳ
 ପୁର ଅଭିମୁଖେ ମହା ସମାରୋହେ
 ଗମିଲେ ଯୁବା ମଉଳ ।
 ପିବାବେଳେ ଶିରେ ରଜତ ଧବଳ
 ହେସଦେଶ୍ବ ଛନ୍ଦ ଘେନ

ନାଶୁଥିଲେ ଶର ସୌର କର ତାପ
 ସତେ ଅନୁର ଶ୍ରେଣୀ ।
 ଶୋଭୁଥିଲା ଛନ୍ଦ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀଙ୍କର
 ଲଳା ଶତଦଳ ପର
 ଅବା ରାଜୁଥିଲା ବାତେ ତରଗିତ
 ଶୀରୁ ଫେନ ଲହରୀ ।
 କବା ରସାତଳୁ ଉଥିତ ଅନନ୍ତ
 ଭୁବଙ୍କର ପଶାମଣି
 ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମୁଦ କାନନେ ଅପବା
 ସମୁଦତ ନିଶାମଣି ।
 ଅଶ୍ବ ସେନାରୂପ ତଟିନୀର ଅବା
 ବସୁତ ସିକତା ବୁଦ
 ସେ ସେନା ସମୁଦ୍ରେ ଫଟି ଦଶୁଥିଲା
 କଅବା ଶଙ୍ଖ ସଉଧ ।
 ବଞ୍ଚୁଥିଲେ ମୋଦେ ବେନି ପାଶେ ରହି
 ବୁଦରେ ଶୁରୁ ଶୁମରେ
 ଦୋହୁଥିଲା ବର୍ଣ୍ଣ— ଭୁଷଣ ଯୁବାକ
 ସମୀରଣର ବେଗରେ
 ଯାଉଥିଲେ ବସ୍ତେ ଉତାର ଉତରେ
 ଅଗ୍ରତେ ମଙ୍ଗଳ ପାଠ
 ବକଟ ଚିତ୍ରାରେ ପ୍ରବ ପତି ପତି
 ତହୁଁ ଶୁଭୁଥିଲେ ଶୁଚ
 ଅଗ୍ରସର ଦମେ— ଦମେ ଯୁବାମଣି
 ପଶିଲେ ପୁର ତୋରଣେ
 ସୁଦମଳ ବଧୂ ବମ୍ବ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ବ
 ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମୁଦବନେ ।
 ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ମାର ସମାନ କିଶୋର
 ରୂପେ ନେତ୍ର ଗଲ ଲଖି
 ପରେ ଦେଖି ଅଉ ପାଇଲେ ନାହିଁତ
 ଦର୍ଶକେ ଫେରାଇ ଅଣି ।

ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ ଦେଲେ ପରସ୍ପର ସେହୁ
 ଦୁର୍ଗବାସିଏ ଏମନ୍ତ
 ଅମ୍ବେମାନେ ଭାଇ ମେଢ଼ନ ମଣ୍ଡଳେ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ।
 ପୁଅ ଜନମରେ ଅରକି ଥିବାରୁ
 ସିନା ବହୁତ ସୁକୁନ୍ତ
 ପିଇଲୁଁ ନୟନେ ଶଶାଙ୍କ ଗଞ୍ଜିନ
 ଏକବ୍ୟ ରୂପ ଅମୃତ ।
 ଫିଟିଲ ବାମାଙ୍କ କର ତାତନାରେ
 ସୌଧ ବାତାୟନ ଜାଲ
 ଦେଖିବାକୁ ଏହି ଉତ୍ସବ ନଗରୀ
 ଫେଡ଼ିଲ କି ନେତ୍ରମାଳ ।
 ବଦ୍ୟାଭ୍ୟାସ ସାରି ସେରୁଛନ୍ତି ପୁରେ
 କୁମାର ରାଜସମ୍ଭାରେ
 ଏ ବାରତା ଲଭି ଧାଇଁଲେ ଧମ୍ମିଶ୍ଵ *
 ବୁଢ଼ିଲାଏ ଧରି କରେ ।
 ଦେଉଥିଲ ବେଶ କେଉଁ ଶବ୍ଦଶୁଣ—
 ବଦନ ତାହା ନସାରି
 ପ୍ରାସାଦ ସୋପାନେ ଉଠିଲ ପ୍ରମୋଦେ
 ଦ୍ରୁତ ପଦେ ସୁରୁମାରୀ ।
 କିଏ ବା ଅଦରେ ଦରପଣ କରେ
 ରକ ବୋଡ଼ୁଥିଲ ମୁଖେ
 ଦଉଡ଼ିଲ ଧନ ଦରପଣ ଘେନି
 କରରେ ଅତି ଉତ୍ସବେ ।
 ପ୍ରସାଧିବା କରେ କିଏ ଅଳତାରେ
 ଚରଣ ଯୁଗଳ ରଞ୍ଜି
 ପ୍ରାତଃସୂର୍ଯ୍ୟ କରେ ଦେଉଥିଲ ସରେ
 ନଳିନୀ ଦଳକୁ ଗଞ୍ଜି ।

ଧାର୍ମିକ ଲଳିତା ପାଠକ ଅଳତା
ରସରେ ପ୍ରାଣ ପଦବୀ
ପ୍ରାଣ ପଦପେଷେ ଅଳିକା ସିନା ସେ
ରକ୍ତ ଶତଦଳ ଛବି ।
ଯୁବା ଦରଶନେ ଚଞ୍ଚଳ ଚରଣେ
ଧାର୍ମିକାରୁ କେ ଅବଳା
କଣିଦେଖୁଁ ଖସି ଗଲା ଅନାୟତ୍ତେ
ତଳକୁ ତାର ମେଘଳା ।
ପାଦ ବେନି ଛନ୍ଦ ଦେବାରୁ ଅଧୀରେ
ମନ୍ତ୍ରରେ ସେ ମଦାଳସୀ
ଶୃଙ୍ଖଳିତା ନବ ହସ୍ତିନୀ ପରାସ୍ତେ
ବୁଲୁଥିଲା ହସି ହସି !
ବତ ବତ ଝୁଲୁ ମୁକୁତାର ହାର
ସରାଗେ ହସ୍ତରେ ଧରି
ଗଳାର ଗଳାର ଗୁଳୁଥିଲା ତାହା
ସୂତାରେ କେଉଁ ସୁନ୍ଦରୀ ।
ସେ ଭାବେ ଦଉଡ଼ି ପିକାରୁ ମଦନ
ବିଦ୍ୟୋଗରେ ବସାଦିନୀ
ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ମାଳିନୀ ରତି ମୁରଦିବ
ଅନାୟାସେ ଗଲା ଜଣି ।
କାହା ରହୁହାର ଉରେ ଦୋଳିବାରୁ
ଏ ଭାବ ହେଲା ମନରେ
ତଟିକାରୁ ଧାରେ ବହୁଛି କି ଧୀରେ
କୋକ ଦମ୍ପତି ମଧ୍ୟରେ ।
ମାଳ ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳ ଗତିବଶେ ତଳେ
ଦୁଷ୍ଟରୁଥିଲା କାହାର
ପାଳିତ ମୟୂର ଅନ୍ତଃସରୁଥିଲା
ପଛରେ କରେ ତାହାର ।
ଅଧେ ପିଇ ଅଧେ ଚଷକରେ ରଖି
କେ ଭାରୁ ଗମନ କରୁ

ଶ୍ରୀମତୀ ପଦ୍ମସୁଧା ମନ୍ଦିର ମାଣ୍ଡିତ
 ରକ୍ତମା ଗଣି ଭଲରୁ ।
 ମାଣିକ୍ୟ ଗବାକ୍ଷେ ବଦନ କଟାକ୍ଷେ
 ନିହ ରସକଟା ପଦ୍ମ
 ସୁଗନ୍ଧସୁଲେ ସେ ଚନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳରେ
 ପୁଣିମା ଚନ୍ଦ୍ର ମୁରତି ।
 କେଶେ ଧାର୍ଯ୍ୟରୁ ଉଠି ପୁନଃ ପୁନଃ
 ସାରୁକ ଭୂଷା ଶିଖିତ
 ବାଣୀ କରତାଳ ବର୍ଣ୍ଣଣୀ ସିତାର
 ସ୍ଵରରେ ହେଲ ମିଳିତ ।
 ପୁଣି ସୁଲଳିତ ସଙ୍ଗୀତ ମିଶ୍ରିତ
 ଶଙ୍ଖ ଘଣ୍ଟା ଦୁଲଦୁଲ
 ସୋପାନେ ସ୍ଵଳିତ— ଚରଣା ଯୋଷାକ
 ନୃପୁର ନାଦେଉହଳ ।
 ପ୍ରତିଧ୍ଵନି ବଶେ କମ୍ପାର ରରସେ
 ବିଶାଳ ରାଜମାର୍ଗକୁ
 ଉପହାସ କଲ କାମର ଉତ୍ସାହ
 କଳୟ କଳା ନାଦକୁ ।
 ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମହଳା ମଣ୍ଡଳେ ମଣ୍ଡିତ
 ହେଲ ଅଞ୍ଜଳିକାଚୟ
 ଦୁରରୁ ବିଶିଳ ତଳ ଉପରକୁ
 କେବଳ ରମଣୀମୟ ।
 ହସିଲ ଲବଣ୍ୟ— ମୟ ରାଜଧାନୀ
 ରୂପସୀ ରୂପସିଦ୍ଧିରେ
 ଚନ୍ଦ୍ରବିମ୍ବମୟ ଅସୁସିଲ ତାଳ
 ଶ୍ରୀମୁଖ ଚନ୍ଦ୍ରବାନ୍ଧବେ
 ଲହରୀଦୁମୟ ହେଲ ମଞ୍ଜୁମୟ
 ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଭୂଷା କରଣେ
 ନବ ପଦମୟ ପରସ୍ପେ ରାଜିଲ
 ଅଳତା ବୋଲି ଚରଣେ ।

ରୋଦ୍ର ନାଶିବାକୁ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତ କର
 ଶିରେ ଦେଉଁ କାମାଚୟ
 ଚଉପାଖ ଯାକ ଦଶିଗଲ ସିନା
 ସଜ ସବେଜନମୟ ।
 ଚତୁଷ୍ପଦ ଶୁରୁ ଚଢ଼ିଲ ଚରଣ
 ଛଟାରେ ସେହୁ ଦିନଟି
 ରକ୍ତୋତ୍ତଳମୟ ସୁକୁ ସରସୀର
 ସୁଖମା ଲେଟିଲ ହଟି ।
 ସୌଧ କାତାୟନ୍ତ କୌତୁହେ ଅସ୍ବତ—
 ନେତ୍ରା କୁହୁକ୍ଳମାଗଣ
 ଅନମିତେ ବ୍ୟସ୍ତ ପିଇଲେ କିଶୋର
 ମଣିକ ମୁର୍ତ୍ତିମୋହନ ।
 ନିର୍ମଳ ଥିବାରୁ ଶୁଭୁଙ୍କର ଶୁଭୁ
 ହୃଦ ଦର୍ପଣ ସ୍ବରୂପ
 ସୁବିମିତ ହେଲା ସହଜରେ ତହିଁ
 ରାଜକୁମାରଙ୍କ ରୂପ ।
 ନାନାବିଧ ହାସ୍ୟ ରସ କଉତୁହେ
 ମନ୍ତ୍ରି ସେ କାମା କଳାପ
 ଏକରୁ ଆରେକ ଉଦେଶି ଏଭବେ
 ଅନନ୍ଦେ କଲେ ଆଳାପ ।
 ଅଶ୍ରୁ ଶୁଦ୍ଧି ଶୁଦ୍ଧି କର୍ପା ଚଳାପାଜି
 ଶୁଦ୍ଧ ହୁ ଟିକିଏ ଅନା
 ଅସମ୍ଭାଳେ ଖସି ପଡ଼ୁଛି ଅସ୍ଥଳ
 ଅଶ୍ରୁରୁ ପରେ ଧରନା ।
 ପଙ୍କଜ ପାଖୁଡ଼ା ପଡ଼ୁଛି ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ
 ପିବଟି ପାଦ ଖସଡ଼
 ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନେ ଅବନା ଉପରେ କହିଲ
 କୁନ୍ତଳା ପିବୁଟି ପଡ଼ି ।
 ବଧୂ ବଦନକୁ ଭାଙ୍ଗିଲଣି ଦୋର
 ଚକ୍ରର ମଥାରୁ ଖସି

ସମ୍ଭାଳ ରାହୁର   ବଦନେ ଯିବି
 ଶୈଶ୍ବମାସୀ ଶଶି ପଶି ।
 ବାକରେ ବାକବା   ଟିଟି ଲେଟୁଅଛି
 ନିତମ୍ବେ କୁକୁଳ ଶର
 ପଡ଼ି ଥିବ ଟିକି   ସବଦା ନିକଷ
 ପଟାରେ ହାଟକ ଗାର ।
 ସୃଷ୍ଟିହାର ସହ   ଉନ୍ନତ ଉରଜ
 କମ୍ପାଉ କପା ଭୂ ଧାଇଁ
 ଲେକେ କି କହୁବେ   ବନକାତଳରେ
 ହରିତାଳ ସ୍ତୋତ ଗୁହଁ ।
 କରଦେ ଟିକିଏ   ସ୍ଥାନ ଦେଖିବାକୁ
 ପାଶରେ ମୋତେ ମୀନାନ୍ଧି !
 ଦୃଢ଼ ନୋହୁଁ କି,   ଦେବେକାଳ ଯାଏ
 ଦେଖିବୁ ତୁହ ଏକାକୀ ।
 କିସ ଦେଖୁଅଛୁ   ମିଛରେ ସଜନି !
 ବୁଦ୍ଧିଅଛୁ କି ନୟନ ?
 ଦୃଷ୍ଟିପଥ ଲଦି   ଅଗରୁ ଏସ୍ଥାନ୍ତ
 ଗଲେଣି ନୃପନନ୍ଦନ ।
 ଶର ଲଗି କର   ଉତ୍ତନେ ମନ୍ତ୍ରଦେ
 ରଖିବୁ କର କି ମହା
 ବିଶୁଦ୍ଧ ବନକ   ଲତାରେ କୋମଳ
 ପହ ହେଲା ପରି ଗଜା ।
 ଲଳସବେ ଦେଖି—   ପାଥ ଏ ମୁରତି
 ଅପସରାଙ୍କ ବାସ୍ତିତ
 ଦେଖିବା ପଦାର୍ଥ   ନ ଦେଖିଲେ ସଖି
 ନୟନ ହେବ ବସ୍ତବ ।
 ଦେଖ ଗୋ କପରି   ପଥବନ ଶିଶୁ
 ଦେହରୁ ଉଠୁଛି ପୁଟି
 ଏ ରୂପ ବଲେକ   ବେଢ଼ି ଅପ୍ପର
 ଧରଣ ନ ଯିବ ତୁଟି ।

ସସାଗର ଏହି ଧରା ରାଣୀଙ୍କର
 ଦୁଇନ ସପତ୍ନୀ ସରି
 ଶୋଭାମୟୀ ରାଜ— ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ସମାନ
 ଏ ଭବେ ଯେଉଁ ସୁଦରା ।
 ଧରକ ନାଗର ! ମନରେ ଏହି
 ନକ ଯୁବକର କର
 ଭବେ ଭାଗ୍ୟବତୀ ହେବ ସବୁମତେ
 ସିନା ସେହି ରାମାକର ।
 କେତେକ ଭାଗ୍ୟବତୀ ନୃହରି ଅମର
 ମହିଷୀ କଳାସବତୀ
 ବହୁଥିଲେ ଗର୍ଭେ ପାତ୍ରା ଏ ବଞ୍ଚନ (୧)
 ଗଞ୍ଜନ ମଞ୍ଜୁ ମୁରତି ।
 ଏବୁଝେ ରୂପସୀ— ମାନେ ପରସ୍ପର
 ଅଳପି ଉଲ୍ଲାସମନେ
 ପିଉଥିଲେ ଏକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀକ—
 ରୂପସୀ କିଲେବନେ ।
 ଭୂମାସୁନ ବ୍ୟାଜେ ବାଳାଏ ଯତ୍ରାକୁ
 କରୁଥିଲେ ବି ଭଜିତ
 ପଛେ ପଛେ ସ୍ନେହେ ଦଉଡ଼ାଇ ତାଙ୍କ
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ।
 ଅବା ଅଳଙ୍କାର କରଣ ଶରବୁ
 ମାର ମନ୍ଦପୁତ କର
 କଟାକ୍ଷ ସହିତ କରୁଥିଲେ ତାକୁ
 ଭ୍ରମନ୍ତୁ ପୋରେ ସୁଦରା ।
 ଏଭାବେ ଶୁଭୁଏ ମନେ ମନେ ନିଜ
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ନକ ପୌବନ
 ଅନ୍ତରାଳରେ ଦେଇ କୁମାରଙ୍କ
 ଉଦୟଣେ ଉପଡ଼େଇବନ ।

ପ୍ରାସାଦ ଉପରୁ   କରପଦ୍ମ ତୋଳ
    ଡାହାଣ ମନ୍ତ୍ରକପରେ
 ନବପୁଞ୍ଜୁଳ   ଶ୍ଵେତବର୍ଣ୍ଣ ଖର
    ପିଙ୍ଗୁଥିଲେ ମହାଦରେ ।
 ଅନ୍ତଃମି ତମେ   ଏସବୁ ବୁମାର
    ପ୍ରବେଶି ପୁରସଦନେ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁଅ ପୁଷ୍ପ   ଅବତର ତଳେ
    ଅବସ୍ଥିତ ହେଲେ ଶଶେ ।

— — —

ପଞ୍ଚମ ସର୍ଗ

ଜାବାଳକ ମୁଖୁଁ ଏହିକି ମଧୁର
 ଅଭୂତ ରହସ୍ୟ ଶୁଣି
 ହରିଚନ୍ଦ୍ର ସହ ସାନନ୍ଦେ ତପସ୍ତୀ
 ସୁଦେ ନବେକଲେ ପୁଣି ।
 ପାଠାଭ୍ୟାସ ସାର ଗୁହରେ ପ୍ରବେଶି
 ଉସ୍ତାଦ୍ଧ ରଜକୁମାର
 କି କି କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଦୟା ବହୁ ଅରେ
 କହ ହେ ବଦାନ୍ୟବର ।
 ମୁନିସୁତଙ୍କର ଅଗ୍ରହ ନରେଶି
 ସ୍ବିତହାସ୍ୟେ ତପୋଧନ
 ଏମନ୍ତ ବଞ୍ଚିଲେ ସେ ଦୀର୍ଘ ସୁରତ
 ବୁଝନ୍ତ ମନମୋହନ ।
 ଅଶ୍ବ ଶବ୍ଦର ମନ୍ତ୍ର ଗଣ୍ଡଲ
 ଦେଖିଲେ ଅଗେ କୁମାର
 ସେମାନଙ୍କ ଗଣ୍ଡୁ ଶ୍ବରୁଥିଲା ଖର
 ବେଗେ ମଦକଳ ଧାର ।
 ବଳା ହୋଇ ଶାଳେ ଘନ କୃଷିବର୍ଣ୍ଣ
 ପୁଅଳ କାରଣ ଘଟା
 ବହୁଥିଲେ ଅହା ସଦ୍ୟ ପ୍ରସାଳିତ
 ଅଞ୍ଜନ ଗିରିର ଛଟା ।
 ସେମାନଙ୍କ କୃଷ୍ଣ କାନ୍ତର ଶୟାରେ
 ଛନ୍ଦ ଧବଳମା ତାର
 ମେଘାଛଳ ଦନ ସମାନ ଗୋରୁଡ଼
 ହେଉଥିଲା ରଜଦ୍ବାର ।
 ମେଘନାଦନର ଗମ୍ଭୀର ମୃଦଙ୍ଗ
 କରୁଣୀ ବାଣୀ ଶବ୍ଦଦେ
 ରହୁଥିଲେ ସେହି ପ୍ରମତ୍ତ ମାତଙ୍ଗେ
 ନେତ୍ର ମୁକ୍ତ ନିସ୍ତବଦେ ।

ଗୁରୁତର ନିଜ ଶୁଣ ଦଣ୍ଡ ପୋଇ
 ଉତ୍ସାହରେ ଦନ୍ତପରେ
 ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ଆଲେଖ୍ୟ ଲଖିତ
 ଚନ୍ଦ୍ର ପର ନିଶ୍ଚଳରେ ।
 ପୃଷ୍ଠ ଦେଶେ ବହୁ ଜରି ଜର୍ଜରତ
 ବଦନ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଝୁଲ
 ଦଶୁଥିଲେ ମଦ ପ୍ରବାହେ ମଞ୍ଜୁଳ
 ସେ ବିଶାଳ କରାହୁଳ ।
 ଗୈରକ ସଗରେ ରଞ୍ଜିତ ସୁସୂର୍ଯ୍ୟ
 ଯୁଗଳ ପକ୍ଷ ମେଘର
 ଗଣ୍ଡ ଗୈଳକୁଳ ହେଉଥିଲେ କିବା
 ଉଦ୍ୟତ ଉଡ଼ିବା ପାଇଁ ?
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଗଠିତ ସୁଗନ୍ଧ ଅଦୁଗ୍ଧ
 ରୁଚୁଥିଲା ଶ୍ରବଣରେ
 ବମଣ୍ଡିତ ଦୀର୍ଘ ବର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗଳ କି
 ମନୋହର ଭୂପଥରେ ।
 ଅଗ୍ରଭାଗ ଉଜ୍ଜେ ପକାଇ ପଶ୍ଚାତ
 ନାଚେ ରଖି ସେ ବୁଝିରେ
 ଉଠୁଥିଲେ କିବା ଧକ ମାଇ ମାଇ
 ପାତାକୁ ମସ୍ତା ଉପରେ ।
 ରଣାଳରେ ପାଶେ କଳା ହୋଇଥିଲେ
 ଉଚ୍ଛ୍ଵସ ଘୋଷକଗଣ
 ତଳା ହୋଇଥିଲା ଶିରୁ ଲଞ୍ଜିପାଏ
 ସୁରମ୍ୟସ୍ଥଳ କସନ ।
 ଶୋଭୁଥିଲା ତାଙ୍କ କଣ୍ଠଦେଶ ମୁଦୁ—
 ନାଦନା ଘାଗୁଡ଼ି ମାଲେ
 ଲଲ ଦଶୁଥିଲା ବୁଦ୍ଧମ ରଞ୍ଜିତ
 କେଶରେ ଗ୍ରୀବାରୁ ଖାଲେ ।
 ଗୁଡ଼ରେ ଗଠିତ ସ୍ବାଦୁ ଲାଞ୍ଜ ମୁଆଁ
 ଦରୁଣଥିଲା ହୃଦରେ

ଝରୁଥିଲା ଲଳିତ ଦୃଢ଼ ଦୁଇବିଗେ
 ସବେରେ ଦୁଇଧାରରେ ।
 ସେମାନଙ୍କୁ ଶୁଣି ପାଦ ମିଶି ସହ
 ନରେନ୍ଦ୍ର ପୁତ୍ର ଅଜ୍ଞାଦେ
 କୈଶୋରୀୟନର କର କରେ ଧର
 ପଶିଲେ ରାଜପ୍ରାସାଦେ ।
 କରୁଥିଲା ତାହା ତନୁପୁର ଚୁଲ
 ହେଲା ପର ଏକସ୍ଥାନେ
 ଭ୍ରମୁଥିଲେ ଅଗେ ନରସିଂହ ନରସିଂହ
 ମୁକ୍ତି ଦ୍ଵାରପାଳମାନେ ।
 ଶିରେ ଶ୍ଵେତ ପାଗ ସୁକୁ ଅଶୁ ପାଏ
 ଶ୍ଵେତ ଅଙ୍ଗରଖା ଭର
 ଜଣା ପାଉଥିଲେ ସକଳେ ଦୂରରୁ
 ଶ୍ଵେତ ଦ୍ଵୀପକାଶୀ ପର ।
 ଉଚ୍ଚତାରେ ତହିଁ କୈଳାଶ ଶିଖର
 ସହସ୍ର କରଣ ବାଦ
 ରାଜୁଥିଲା କହୁ ସୁଧାରେ ଧଉଳ
 ଗଗନଚମ୍ପୁ ପ୍ରାସାଦ ।
 ସେ ଅଞ୍ଚଳମାଳା ଶିରେ କହୁଥିଲା
 ମଞ୍ଜୁଳ ଗୋର ଗୁମ୍ଫା
 ଗୌରୀ ଗୁରୁକର ମସ୍ତକେ ପେମନ୍ତ
 ହିମୋଞ୍ଜଳ ଶୁଭାବୁଜ ।
 ପଦାସ ନିଗିତ ପୁରକାଳାଙ୍କର
 ଭୃଷଣ ରଶ୍ମି ମାଳାରେ—
 ଝଲ, କାତାୟନ ମାଳ ଶୋଭୁଥିଲା
 ପୀତକର୍ଣ୍ଣ ପରଦାରେ ।
 ଭୀମ ଭୁଜଙ୍ଗମ ସକଳ ପାତାଳ
 ବଦର ସମ ଭୀଷଣ ।
 ଅସୁଧେ ପୁଣିତ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଥିଲା
 ଅସଂଖ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ରଭୁବନ ।

ଅସୁଗନ୍ଧଧାତୁ   ସାହସୀ ପ୍ରହରୀ-
                                  ମାନଙ୍କରେ ସୁରକ୍ଷିତ
 ରାଜକୋଷେ କାହିଁ   ରତ୍ନମୟ ନାନା
                                  ଧନ ରତ୍ନ ଅସଂଖ୍ୟ ।
 ବାଦା ପ୍ରତିବାଦୀ   ସାକ୍ଷୀ ପିତାଦାରେ
                                  ସବୁଳ ବସୁଲମୟ
 ଦ୍ରୋଣଶୂନ୍ୟ ଦମ୍ଭେ   ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ଯହିଁ
                                  ଚରୁର ଓକିଲତୟ ।
 ଧର୍ମଅସନରେ   ସେ ଅଳୟେ ବସି
                                  ବିଦ୍ଧି ବିବରକ ଗଣ
 ସାଧାରଣ କେଶେ   ବିରୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟରେ
                                  ହୋଇଥିଲେ ନିମଗ୍ନ ।
 ଜାନ୍ତୁ ଉପରରେ   ବୃକ୍ଷପତ୍ର ପୋର
                                  ସନ୍ତତ ବରଣିଦଳ
 ଲେଖୁଥିଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ—   କରରେ ସେତେକ
                                  ବିରୁଦ୍ଧ ଫଳାଫଳ ।
 ରାଜ୍ୟର ସାବଧାନ   ଘଟଣା ସେମାନେ
                                  ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ଗଣି ଗଣି
 ଶିଶୁ ଚନ୍ଦ୍ରଶୁକ୍ର   ପରାଏ ସବଦା
                                  ଅଭ୍ରାନ୍ତ ତାଙ୍କ ଲେଖନ ।
 ଦାରାପୀକର   ମନରୁଷ୍ଟି ପାଇଁ
                                  ଗହଣେ ଅନୁସରଣେ
 ରହୁଥିଲେ ବହୁ—   ସମୟ ପାଶରେ
                                  ନାନା ଦେଶର ରାଜନେ ।
 ସେମାନେ ସମ୍ରାଟ   ପାଶୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସାର
                                  କାହୁଁକିବା ବେଳ ରୁହିଁ
 ଶରୀରରଣୀଏ   ଅଳସ୍ୟରେ ବସି
                                  କାହିଁ ମାରୁଥିଲେ ହାଇ ।
 ମଣିମୟ ରମ୍ୟ   ସୋପାନେ ବାଜାଏ
                                  କାହିଁ ପାଉଥିଲେ ଉଠି

ପ୍ରଥମ ପଦସେଷେ ତାହାଙ୍କ ବମଳ
ପଦ ଉପୁଷ୍ପ ଫୁଟି ।
ଶିକୁଳୀରେ କାହିଁ ବଜା ହୋଇଥିଲେ
ବକଟ ବୁକୁରମାଳ
କିଏ ଗୋଇଥିଲା ତାହାର ବଦନ୍ତ
ଶସି ପଡ଼ୁଥିଲା ଘଳ ।
ବୁଲୁଥିଲେ କାହିଁ ଯୁଧି ଯୁଧି ହୋଇ
କଷ୍ଟରା କୁରଙ୍ଗେ ବୁଲି
ପାଉଥିଲା ତାଙ୍କ ମନୋହର ନାଶ
ଗଜରେ ପୁର ଉଡ଼ିଲା ।
* ବୁଢ଼ା, ବୁଝାଦେହ, ଖଟ, ନୟାପଦ,
ଅକ୍ଷୟ, ଅକ୍ଷୟ
ମାନବ ନକରେ ପୁରୁଷ କାହିଁ
ପ୍ରଗତି ରାଜମନ୍ଦିର ।
ଚମ୍ପାପତ୍ରୀ, ଭେଡ଼ା ପାଳିତ ବୁଢ଼ା
କାହିଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାଇ
ଲଭୁଥିଲେ ଶରେ ପ୍ରାଣଅଶା ଶୁଦ୍ଧ
ବୋଧରେ ଶୁନ ହୁଏର ।
କାହିଁ ହୁଏଶାଳ କୋକିଳ ମୟନା
ଉଡ଼େ ଡୋକ୍ତୁଥିଲେ ସ୍ବର
ଅବରତ କାହିଁ ଶୁଭୁଥିଲା ମୃତ୍ତି
ଅଳାପ ସାଥୀ ଶୁଭର ।
ଗିରିଗୁହା ଶୁଦ୍ଧ ବେଶସାଧ କାହିଁ
ଅବକ ହୋଇ ପିଞ୍ଜରେ
ବାହାର ନ ପାର ଗଜ ମଦଗଜେ
ଗରଜୁଥିଲେ ରୋଷରେ ।
ସ୍ବର୍ଣ୍ଣମୟ ଗୁହ କାନ୍ତି ଝଟକର
ଦେଖି ଦାଦାନଳ ଶୁନେ

* ସଜସ୍ୱାରେ ସଜ୍ଜା ନକରୁଥିବାମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ବଳରହୀନ ହେବା, ଏହିଭାବ ।

ତପନ ନୟନେ ଧାର୍ମି ବୁଲୁଥିଲେ
 କାହିଁ ପୋଷା ମୁଗମାନେ ।
 ମରକତ ମଣି ମଣ୍ଡିତ ମୟୂଷ
 ଭୂମିରେ ବସି କେଶବ
 ମିଶି ଯାଉଥିଲେ, ବାର ନୋହୁଥିଲ
 ପ୍ରଭେଦ କାହିଁ ଟିକିଏ ।
 ବରକନ୍ୟା ସାଜି ପିତୃଳା ମାନଙ୍କେ
 ହର୍ଷେ ବାଳିକାଏ କାହିଁ
 ବିଷ ଦେଉଥିଲେ କୀଡ଼ା କଉଡ଼ିକେ
 ନିଜନିଜର ବୁଣାର ।
 କାହିଁ ଯକଗଏ ଝୁଲୁଥିଲେ ବସି
 ଦୋଳୀରେ ମହାଅନନ୍ଦେ
 ପୁରର ପ୍ରଶସ୍ତ ଅଙ୍ଗଣକୁ କେଏଁ —
 କେଏଁ ଉଲ୍ଲଟ ଶବଦେ ।
 ଗଜଗମନାଙ୍କ ଗଳାରୁ ଗଳତ
 ମୁରୁତା ମାଳକୁ ଦେଖି
 ସାପର ଖୋଳସ ରବି ଅଶ୍ରେ ଘେନି
 କାହିଁ ଧାଉଁଥିଲ କେଶା ।
 ବହୁମୁଖ ଦ୍ରବ୍ୟ ଘେନି କୁହେ କାହିଁ
 ଗଳାଉଥିଲେ କପିଏ
 ଫେରାର ଫେରାକୁ କାହିଁ ବା ଅହାର
 ତାକୁ ଯାଚୁଥିଲେ କିଏ ।
 ଧୂପ ଧୂମ କାହିଁ ଉଠୁଥିଲ ନରେ
 ନିଗାନ ନୀରଦ ପର
 ଦ୍ରାଣ ଦୂପିକର ମଧୁର ସୌରରେ
 ରଜନବରକୁ ଭର ।
 କେଶନୂତ୍ୟ ପାଇଁ ଗଠିତ ସୁନ୍ଦର
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପକ୍ଷିରେ କାହିଁ
 ବସି କେଶକୁଳ ରବ ଦେଉଥିଲେ
 ଭକ୍ତସେ ପୂର ତମ୍ଭାର ।

ଅହେ ଭଗିନୀତେ ଏମନ୍ତ ସମ୍ଭାରେ
 ପରପୁଣ୍ୟ ସେ ପ୍ରାସାଦେ
 ମନ୍ତ୍ରୀପୁତ ସହ ନରେନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦନ
 ପ୍ରବେଶିଲେ ମହାକ୍ଷାଦେ ।
 ହମେ ହମେ ସାତ ମହଲ ଯୁବକ
 ଅବତମି ଭକ୍ତଭରେ
 ମନ୍ତ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରକ ଶୋଭ ପ୍ରଣମିଲେ
 ପିତାଙ୍କ ପୁତ ପୟରେ ।
 ଅସ କାପଥନ ବୋଲି ମହାଦରେ
 ନରେନ୍ଦ୍ର ପୁତ୍ରବନ୍ଧନ
 ପ୍ରସାରିଲେ ଧୀରେ ଉପରକୁ ଟେକି
 ସୁସାଗ ବାହୁଯୁଗଳ ।
 ଉଦ୍‌ବେଗେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅସନରୁ ଉଠି
 ଆଗକୁ ସେ ଅଗ୍ରସର
 ଅଲିଙ୍ଗିଲେ ସ୍ନେହେ ବିନୟାବନତ
 କୁମାରକୁ ହୃଦେ ଧରି ।
 ପୁରସଇ ନେତ୍ର- ଯୁଗଳ ତାହାଙ୍କ
 ଅନନ୍ଦାଶ୍ରୁ ପୁତନାଦେ
 ତନୟର ତନ୍ତ୍ର ସ୍ପର୍ଶରେ ପୁଲକ
 ଭରିଇ ସର୍ବ ସରାରେ ।
 ଗାଡ଼ ଅଲିଙ୍ଗନ କରଣ ରୋମାଞ୍ଚ
 ବ୍ୟାଜେ ଜବା ନରସାହି
 ସିଝି ଦେଉଥିଲେ ସ୍ନାୟୁ ତନ୍ତ୍ର ସହ
 ତନୟ ତନ୍ତ୍ର ମିଶାଇ ।
 ନଜ ପ୍ରିୟତମ ତନ୍ତ୍ରଜର ପରି
 ତହୁଁ ସେ ମନ୍ତ୍ରୀ ନନ୍ଦନେ
 ସମାଦରେ ସ୍ନେହେ ମଧୁରେ ଦୈଷିଲେ
 ନାନାବଧ ସମ୍ଭାଷଣେ ।
 ଏକବେ ଜନକ ପାଶୁ ଯୁବରାଜ
 ବିନୟେ ମେଲଣି ଘେନି

ପ୍ରବେଶି ପୁଣିଲେ ସ୍ବେଦମୟୀ ମାତା
ଚରଣ କମଳ ବେନି ।
ତନୟବତ୍ସଳା ଜନନୀ ସ୍ବପ୍ନେହେ
ଚୁମ୍ବି ଶିର ତନୟର
ମଙ୍ଗଳାଚରଣ ବହୁଳେ ତାହାର
ନବୀନ ଆଗମନର ।
ପୁତ୍ର ସ୍ବେଦହୋତ୍ସାସେ ପ୍ରଜ୍ଵଳିତ
ଦୁର୍ଗନ୍ଧାର ଛଳେ ଧୀରେ
ମହାରାଣୀଙ୍କର ତୋମଳ ହୃଦୟ
ତରଳ ସ୍ବଚ୍ଛଦ କରେ ?
କସ୍ତୁରୀଲେ ମାତା ଆଗରେ ବନୟେ
ତନୟମଣି ଭୂତଳେ
ସସ୍ବେଦରେ ହସି ଓଷାର ତାହାଙ୍କୁ
ରାଣୀ କସାରଲେ କୋଳେ ।
କାରକାର ମାତା ଅର୍ଦ୍ଧସି ପୁଣିର
କପୋଳେ କଷେ ସୁନ୍ଦରେ
ଅନନ୍ଦ ଉପାହେ ବହୁଳେ ଏମନ୍ତ
ସୁମଧୁର ମୁଦୁସରେ ।
ଅରେ ଶ୍ରେଧନ ! ଅତ୍ୟନ୍ତ କଠିନ
ପିତାର ହୃଦୟ ତୋର
ଏତେ କଷ୍ଟ ଦେଇ ସିନା ସେ ପୁତ୍ରର
ଏ କପୁଟିକୁ ମୋହର ।
ଏତେ ଦୀର୍ଘକାଳ ପ୍ରାୟ ବହୁ ବହୁ
କେମନ୍ତ ମୋ ଶ୍ରେଧନ
ସହୁଲ୍ଲ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଗୁରୁମାନଙ୍କର
କଠିଣତର ତାହନ ।
ପିଲା ହୋଇଲେହେଁ କୟସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ରାନ୍ତ
ପରାୟେ ସଙ୍ଗାଳ ମୋର
ଗରୁର ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣରେ ପ୍ରସନ୍ନ
ଦିଶଇ ବଦନ ତୋର

ଶିଶୁ ଜନୋତ୍ତ
ପଳିତା ଅଞ୍ଜ
ଟିକିଏ ନାହିଁ ମନରେ
ପୁରସାଏ କାରୁ ଉଦର ତୋହର
ବଧୂମୁଖ ଲେବନରେ ।
ଆମ୍ଭ କୁଳଦେବୀ ବରେ ସାର୍ଦ୍ଧାଗା
ଦୃଢ଼ରେ ପ୍ରାଣକୁମର
ଅହରୁଷ ବଧୂ ସହିତ ମୋର ଏ
ଭରକୁ ଉଠୁଳ କର ।
ଏତେ ବୋଲି ପୁତ୍ର ବସିଲା କାସ୍ତେଲ
ଗଣ୍ଡରେ ଦେଲେ ତୁମ୍ଭନ
ସୁତ ସେହୁଜଳେ ପୁରସଇ ତାଙ୍କ
ଇନ୍ଦୀବର ବସେବନ ।
ସୁହାର ମେଲଣି ନେଇ ମାତା ପାଖୁ
ବସି ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧେ ସୁଖେ
ଗମିଲେ କୁମାର ଶୁକନାସକର
ନିଃକେତନ ଅଭିମୁଖେ ।
ଅଭିମାନ ଶୂନ୍ୟ ହୃଦୟେ ପ୍ରବେଶି
ବନୟେ ତାଙ୍କ ଆଗରେ
ପ୍ରଣମିଲେ ସୁବା ବୁଦ୍ଧ ସତ ବନ୍ଧୁ
ସାଦରେ ଉଚ୍ଚରେ ।
ଆସନରୁ ଉଠି ଶଶେନ୍ଦ୍ରର ପାଇ
ହରଷ ଉଦ୍‌ଫୁଲ ମନେ
ଅଜ୍ଞାଦେ ପାଶେଷି ତୋଷିଲେ ତାହାକୁ
ମନ୍ଦୀବର ଆଲିଙ୍ଗନେ ।
ଭାଷିଲେ ସତବ ହେ ବସ ! କରନ୍ତି
ସବ କଥାପାଠ ଶେଷ
ସୁତରାଫ ସହ ଲଭିଛି ପଣ୍ଡିତ
କୁଳରେ ଖ୍ୟାତ ଅଶେଷ ।
ତୁମ୍ଭକୁ ଏ ଭାବେ ସମାଗତ ଆଜି
ଦେଖି ଉଦ୍‌ଘୋଷଣା

ଏକଶାଳ ଧରା ରାଜହରୁ ବଳୀ
ନଜକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମଣନ୍ତି ।
ହୋଇଅଛି ଗୁରୁ- ଜନଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ
ଏତେ ଦିନରେ ସଫଳ ।
ସଫଳ ନୂପକ ଜଳାନ୍ତର ଗତ
ଧରମ କାର୍ଯ୍ୟ ସକଳ ।
ପେମନ୍ତ ନବୀନ ବୟସ ହୁଏର
ତେମନ୍ତ ନବୀନ ଶକ୍ତି
ପେମନ୍ତ ଅସୀମ ଶ୍ରମତା ତେମନ୍ତ
ବୁଦ୍ଧଜନ ପଦେ ଭକ୍ତି ।
ଚରଣାଧା ହୋଇ ପ୍ରତାପୀ ପିତାଙ୍କ
ସହିତ ଯୁବକବର
ଅଶୀର୍ବାଦ ଘେନ ସବ ବଘନାଶି
ମନ୍ତ୍ର ମହାଭାର ଧର ।
ଏରୂପ ବଖାଣି ବବଧ ଭୂଷଣ
ବସନ ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନେ
ଅଭିନୟଲେ ସେ ମନ୍ତ୍ରୀ ରୂପାମଣି
ସସମ୍ମାନେ ପ୍ରୀତ ମନେ
ଅନ୍ତଃପୁରେ ମିଳ ମନୋରମା ମନ
ତୋଷିଣ ସୁବ ବଧାନେ
ପୁଣି ଅଶ୍ଳେଷ ବସି ଫେରିଲେ ଯୁବକ
ଅପଣାର ବାସସ୍ଥାନେ ।
ରହୁବାର ପାଇଁ ସତ୍ତା ହୋଇଥିଲା
ଅଗରୁ ସେହି ମନ୍ଦର
ଦ୍ଵାରେ ଶୋଭୁଥିଲା ଜଳପୁର୍ଣ୍ଣ ବେନ
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭୂମି ରୁଚିର ।
ପଡ଼ୁଥିଲା ପୁତ ମାଙ୍ଗଳକ ପୁଷ୍ପ
ମାଳ ତୋରଣେ ଓହ୍ଲଇ
ତାହୁଥିଲା ସେ ବ ସାଦରେ ସଙ୍ଗୋଳ
ମନ୍ଦବାତେ ବୁଲି ବୁଲି ।

ଉତ୍ତୁଳ୍ଲ ଶୁଭ   ପାଖରେ ସଂଧ୍ୟାରେ
 ନାନାବର୍ଣ୍ଣର କେତନ
 ଉତ୍ତୁଳାଉଥିଲା   ଦିଗନ୍ତକୁ ମୁକୁ
 ମନୋହର ଦୂର୍ଦ୍ଧ ସ୍ଵନ ।
 ସେ ସୁନ୍ଦର ନଦ   ଗଠିତ ପ୍ରାସାଦେ
 ପ୍ରବେଶି ରାଜକୁମାର
 ହସ କଉକୁକେ   ସଜାଗଣ ସହ
 ସାରିଲେ ସ୍ଥାନ ଆହାର ।
 ନାନା ଆମୋଦରେ   ସେ ଦିନ ଏକବେ
 ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ହେଲା ଶେଷ ,
 ବଜେ ହେଲେ ରବି   ପଶ୍ଚିମ ଗଗନେ
 ବହୁ ରଜାବର୍ଣ୍ଣ ବେଶ ।
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵମୁଖେ ରହୁ   କରଣକୁ ବଞ୍ଚି
 ଆରକ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳ
 ଆକାଶ ଉପରୁ   ଭୁତଳକୁ ଲକ୍ଷ
 ପଡ଼ିଲା ଖସି ଚଞ୍ଚଳ ।
 ରଥ ଚକ ଗାରେ   ଗଡ଼ିଗଡ଼ି ପଥେ
 ନବସଲିଲର ସ୍ରୋତ
 ଗମର ପେମନ୍ତ   ନିମ୍ନ ଅଭିମୁଖେ
 ବରଷା କାଳେ ନିରତ ।
 ଦବସ ଆଲୋକ   ତେସନ ଦବସ—
 ନାଥଙ୍କ ରଥ ଚକର
 ପଥ ଅନ୍ତସରି   ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ
 ଚଳିଲା ଅତି ସବୁର ।
 ନବ ବିଶଳୟ   ପ୍ରାୟ ରକ୍ତମୟ
 ଦିନଶ୍ରୀ ନିତାନ୍ତ ଦୁଃଖେ
 ଆକାଶ ପଟରୁ   ଧରଣୀ ତଳକୁ
 ଅବତରି ନିମ୍ନମୁଖେ ।
 ମିହିର ମଣ୍ଡଳ   ସହୃଦ ରଞ୍ଜିତ
 ପଶ୍ଚିମ ଅତଳେ ଲୁଚି

କମଳ ଆନନ୍ଦ   ରାଗ ପାଟଳମା
 ଏକାକେଲେ ଦେଇ ପୋଛି ।
 ଧାର୍ମିକେ କେଶେ   ମଧୁ ଲଢ଼ିବାକୁ
 ମଧୁପେ ପଦ୍ମ ନିକଟେ
 ତାହାକୁ ମୁଦ୍ରିତ   ବିଲେଇ ବସିଲେ
 ରଥୀୟ ଦମ୍ଭର କଣ୍ଠେ ।
 ଦେଖି ମନେହେଇ   କୃଷକର୍ଣ୍ଣ ସୁଦେ
 ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ନିର୍ଦ୍ଦୟେ
 କୋକ ଜାୟାପତି   ପାଆନ୍ତିକ ଶୁଦ୍ଧ
 ବେନକୁ ବେନ ଅପୟେ ।
 ସନ୍ଧ୍ୟାରାଗ ବୋଲି   କରଣ ମାନସେ
 ଜଳାଇଲ ଏହି ଭ୍ରାନ୍ତି
 ପଦ୍ମ ମଧୁ ପେତେ   ପିଇଥିଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟ
 ଏବେ କଲେ କି ତା ବାନ୍ତି ?
 ଲହାରିତ ମୁଖେ   ପ୍ରଗତି ବାଳାର
 ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ଅଶ୍ରୁ ପାଇ
 ଚମେ ଚମେ ଖସି   ଏଣୁକି ସେ ଗିରି
 ଉଡ଼ାଲେ ଲୁଚିଲେ ଯାଇ ।
 ଦଳଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର   ଗଣ୍ଡରେ ଚିହିତ
 ଅଗୁରୁ ରସର ଗାର—
 ସମାନ ଧରଣୀ   ଗାନ୍ଧବୀ ତାଳିଲ
 ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଳକାର ।
 ପୁଲ୍ଲଙ୍ଗଲୋଚନ   କାନନ ପେଶନ
 ଉଚ୍ଚିତ୍ତନ ଭୁଞ୍ଜ ଶରରେ
 ଘୋଡ଼ାର ପଦାଏ   ରକ୍ତ ପଦ୍ମାକର
 ବକ୍ଷସ୍ଥଳକୁ ଅତିରେ
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତେହେ   ଶଶବେ କହୁତ
 ବହଳ ଅକାର ଅସି
 ନବୀନ ସନ୍ଧ୍ୟାର   ସାନ୍ଧୁ ରକ୍ତମାକୁ
 ଦର୍ଶୁ ପଦାଲ ଗ୍ରାସି ।

ଭର୍ତ୍ତ ମୁଖେ ପଦ୍ମ ପିବନ୍ତୁ ସେବେ
 ଦିବସରେ ସୂର୍ଯ୍ୟକର
 କାନ୍ତିକା ନମନ୍ତେ ସେ କର ରାଜକ
 କଥା ଅଳ ନକର ।
 ଦୁର୍ଦ୍ଦନ ଅଗତ ଶିଖାର ସାହି
 ପ୍ରସାରିତ ହସ୍ତଲେ
 ପଶିଲେ କି ବ୍ୟସ୍ତେ ରକ୍ତ ଶତବଳ
 ଗରର ଇତରେ ବଳେ ।
 ବୁଦ୍ଧମର ରକ୍ତ ସ୍ବରୂପ ସନ୍ଧ୍ୟାର
 ଗାଡ଼ ଅରକ୍ତମା ସାହା
 ରକ୍ତନା ସାମିନ ମୁଖେ ଶୋଭୁଥିଲ
 ଶଶେ ଦୂର ହେଲ ତାହା ।
 ବସି ନ ଥିଲେହେଁ ଦେଖାଏ ତାହାଙ୍କ
 ଅଦାସ ପଶି ଉପରେ
 ଅଜବାର ତହିଁ ପଡ଼ି ଜନ୍ମାଭଳ
 ମୟୂର ଭ୍ରମ ମନରେ ।
 ରକ୍ତ ପ୍ରାସାଦର କର୍ଣ୍ଣାୟଳ ସମ
 ପାଶ୍ବାଏ ବସି ସୁଖରେ
 କମ୍ପାର କଣ୍ଠରୁ ଗଦାସି ବଦରୁ
 ରାବଲେ ଲଳିତ ସ୍ବରେ ।
 ନଦ୍ରା ଅଳସରେ ସୁଦୃଢ଼ ପିଞ୍ଜର
 ଗର୍ଭେ ପଶୁରାଜଗଣ
 ବେନିତସ୍ଥ ମୁଖ ହାଲ ମାରୁଥିଲେ
 ପାଟି ମେଲି ଘନଘନ ।
 ପୁର ଉଦ୍ୟାନର ଶାଖାରେ ଲମ୍ବିତ
 ସ୍ବର୍ଣ୍ଣମୟ ପିଞ୍ଜରରେ
 ଶୁଭ ସାରିତାଏ ବାବଲୀ ବରକ
 ମହିଲେ ସୁଖ ନଦ୍ରାରେ
 ମଦ ବାରଧାସ ନ କୋହିବା ପୋଷ୍ଟ
 ଶୁଦ୍ଧେ କରମାନଙ୍କର

ଗଣସ୍ତୁତ ଉଡ଼ି ପୁଷ୍ପିତ ପାଦପେ
 ବସିଲେ ପାଇ ଭ୍ରମର ।
 ଗାଗନନା ପାଇ ପ୍ରଦୀପ ନିହାଳେ
 ଅନ୍ତରରେ ଅସ୍ତ୍ରାଚଳେ
 ସବଧରେ ଦାନା ଶୁଅଇ ଗୋପାଳେ
 ଗୋଧନ ଦୋହନ କଲେ ।
 ପ୍ରଦୋଷେ ପବନ ପୂଜା ଉପହାର
 ସମ୍ଭାରମାନ ଚଳାଇ
 ସାଜିଲେ ସାଧକେ ସବୁରେ ସ୍ବରସ୍ବ
 ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜାପାଇଁ ।
 ସ୍ବସ୍ତ୍ୟସୁନ ସାରି ରାଜ ନବରତ୍ନ
 ଗମିଲେ ପୁଣ୍ୟପାଗଣ
 ବଢ଼େ କଲେ ନିଜ— ଶିବରେ ମେଲଣି
 ଶେନ ସାମନ୍ତ ରାଜନ ।
 ଲେକସଂଖ୍ୟା ତମେ ଦୁନ ହୋଇବାରୁ
 ବଖାଳ ରାଜପୁରର
 ବିଶିଷ୍ଟ ବସ୍ତ୍ରର ହେଲପରି ଗୃହ—
 ମାନଙ୍କର ଅଭ୍ୟନ୍ତର ।
 ପ୍ରାଣଶ ଉଦ୍ୟାନ ଗଲ ପୁଲ୍ଲ ପୁଲ
 ସୌରଭରେ ମହୁକି
 ଉଠିଲ ବଳାସ ଦୀର୍ଘା ଦାସର
 ଅଲେକମାଳେ ଝଟକି ।
 ମନେ ହେଉଥିଲା ନବ ବରହଣୀ
 ନଳିନୀ କାମିନୀ ଦୁଃଖ
 ନାଶିବାରୁ ଅବା ସରେ ରାସୁଥିଲା
 ସରାଗେ ସୂର୍ଯ୍ୟମୟଣ ।
 ଧନ୍ବରେ ଚଢ଼ାଇ ରୁଣ ବାଣ ଧରି
 ଏକାଳେ କେଳିନୀ ନାହା
 ସୁମଧର ରଣେ ନବ ଦମ୍ପତିଙ୍କ
 ଅଲକ୍ଷିତେ ହେଲେ ସାହା ।

ଅନ୍ତରାଶିଏ ଦୁଃଖମାନଙ୍କର
 ସଙ୍ଗେତ ହାସ୍ୟ ବଚନେ
 ବେଶ କଦଳାଇ ଶୁଲିଲେ ଉତ୍ତାପେ
 ନୂତନ ଚୀଡ଼ା ସଦନେ ।
 ବହୁତର ମଣି ପ୍ରସ୍ତରେ ଉତ୍ତଳ
 ଯେଉଁନ ଶେଷନାଗର
 ଫଣା ମଣ୍ଡଳରେ ପଦ୍ମଦଳ ସୁଖେ
 ନିରୁଦ୍ଦେଶ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ।
 ପରବ୍ରତ ହୋଇ ଯେହେ ପ୍ରହ୍ଲୀତ
 ସୁନ୍ଦର ପ୍ରଦୀପମାଳେ
 ବିଚିତ୍ର ଶଯ୍ୟାରେ ଶୋଇଲେ ଅନନ୍ଦେ
 ନରେନ୍ଦ୍ରସୁତ ଏ କାଳେ ।
 ମୁଗୟା ନମନ୍ତେ ବୁଦ୍ଧତା ତାଙ୍କରୁ
 ଉଠି ସମୁଦ୍ର ମନେ
 ସୂର୍ଯ୍ୟ ନ ଉଦ୍‌ଘୃଣୁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧ ଚଢ଼ି
 ପଶିଲେ ଗହନବନେ ।
 ଶିକ୍ଷିତ ବାରଣ— ଅଶ୍ଵ ପଦାତକ
 ଯେନାଶିକ ଘେନି ସଙ୍ଗେ
 ମୁଖରୀର କନ କମ୍ପାଇ ଅତଳେ
 ପଶୁକୁଳକୁ ସଦମ୍ବେ ।
 କୁକୁର ପାଳକ ଶ୍ଵାନପଲ ଧରି
 ଆଗେ ଆଗେ ବେଗେ ଧାଇଁ
 ଦେଉଥିଲେ ଯୁବା ମୁଗୟା ଉତ୍ସାହ
 ଶତଗୁଣରେ ବଢ଼ାଇ ।
 ସେ ତେଜା କୁକୁରେ ବନପଶୁଙ୍କର
 ଗନ୍ଧକୁ ମାର୍ଗେ ଅଦ୍ଘାଣି
 ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ଟେକି ହେଉଥିଲେ ବଳେ
 ସହଜେ ଆଗକୁ ଟାଣି ।
 ବୃକ ବ୍ୟାଘ୍ରଚର୍ପ୍ପ କର୍ମିତ କବଚ
 ଭାଙ୍ଗି ଦୃଢ଼େ ଅପରାଧେ

ବୁଦ୍ଧରକ୍ଷକେ   ରଘୁଥିଲେ ବଳେ
 ତାହାକୁ ଟାଣି ପଡ଼ନେ ।
 ସ୍ବପ୍ନ ଧନ୍ତୁ ଧରି   ଜାଲୋତ୍ପଳ ଦଳ
 ସମାନ ସୁଗନ୍ଧ ଭଣ୍ଡେ
 କାନନ ଜୀବକୁ   ଲକ୍ଷି ଯୁବକ
 ମାରୁଥିଲେ କଢ଼ଣଲେ ।
 ଦେଉଥିଲେ କେତେ-   ବେଳେ ସ୍ବପ୍ନାଦ
 ହରିଣ ପତ୍ରେ ଭୁରଙ୍ଗ
 ବଚିତ ଭଞ୍ଜିରେ   ତେଇ ତେଇ ଆଗେ
 ପଳାଉଥିଲା ବୁରଙ୍ଗ ।
 ପ୍ରବେଶି ନିକଟେ   ମାରିବାକୁ ଯୁବା
 ବଞ୍ଚି ଉଠାଇଲା ବେଳେ
 ବଦଳିବେ ମୁଗ   ପଳାଇ ସୁଗନ୍ଧ
 ପାଲଟାଉଥିଲା ହେଲେ ।
 ସ୍ବର୍ଗାଳୟ ଲତା   ମୂଳରେ ଶାବୁଳ
 କାହିଁ ଗୁପ୍ତସ୍ବଦେ ରହି
 ତେଇଥିଲା ଶୁଣ୍ଠି   ନିକଟସ୍ଥ ଅଶ୍ବ
 ଅଡ଼କୁ ସବୋଧ ହୋଇ ।
 ହିମାଳୟ ଯୁବା   କରଳ କୃପାଣ
 ଶ୍ବେତେ ଏହି ଅବସ୍ଥରେ
 ଟିକି ଦେଉଥିଲେ   ବେନି ଶୁଣ୍ଠି କାଟି
 ବ୍ୟାଘ୍ରକୁ ମୁଗ୍ଧ ଉପରେ ।
 ପୋକପାରି ଟେକି   ତରୁଳତା ଦଳ
 କମ୍ପାଇ ନାଦେ କାନନ
 ଭଞ୍ଜିନ ପରାଏ   ଧାଇଁଥିଲା କେବେ
 ସବେବେ ମଉକାରଣ ।
 ଅଶ୍ବପୁରେ ଅଶ୍ବ   ଦେଉଥିଲେ ଶାର
 କପୋଳ ତାର କଦାର
 ଚରଣ ପାଇଁ   ବର ସେ କଣ୍ଠକୁ
 ପଶୁ ଜନମରୁ ପାଇ ।

ଏ ଭାବେ ଦିବସ   ବଢ଼ିଲା ଶୋଭିଲେ
ମଧ୍ୟମ ନରେ ତରଣି
ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧେ ବସି   ଅନନ୍ଦେ ଅଳସେ
ବାଦୁଡ଼ିଲେ ଯୁଗାମଣି ।
ପରସ୍ପର ବଶେ   ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧ ଦେହୁଁ
ଝାଲ ବନ୍ଦୁ ଝରି ଝରି
ପ୍ରକଳ ବେଗରେ   ପଡ଼ିଲା ଭୂତଳେ
ନିଶାନ୍ତ ଶିଶିର ସର ।
ଝାଲେ ଜରଜର   ତଳେକର ତାର
ଦେଖି ମନେ ହେଲା ପ୍ରତେ
ସେହୁକ୍ଷଣି ସ୍ଥାନ   ସାର ସରସୀରୁ
ଉଠିଥିଲା ସେ କି ସତେ ।
ଲଗାମର ରହୁ   ରାସି ହୋଇ ହୋଇ
ଶିଳରେ ପିଠାଉ ପର
କଣ୍ଠ ସୁଲପାଏ   ଗ୍ରୀବା ଯାଉଥିଲା
ଶୁଭ୍ର ଫେନପୁଞ୍ଜି ଭରି ।
ହେବାରୁ ତାହାର   ପୁନଃ ପୁନଃ ଦୁଃଖ
ଦନ୍ତରେ ଦନ୍ତ ଘର୍ଷଣ
ବଦନ ବକରେ   ସୁଗନ୍ଧ ଲଗାମ
କାଜୁଥିଲା ଖଣିଖଣି ।
ବସମ ଶ୍ରମରେ   ବହୁତ ବଦନ
ଧକଳ ଫେନ ନିବହ
ଲଗାମ ପତରୁ   ରକ୍ତବିନ୍ଦୁ ସହ
ଝରୁଥିଲା ଅହରହ ।
କଷ୍ଟେ ଶ୍ବାସ ଗ୍ରହ   ଟାଣି ପୁଣି ପୁଣି
ହେଉଥିଲା ସେ ଧକାର
ପିଟୁଥିଲା ଲଞ୍ଜି   ଉଦରେ ଶସର
ବାର ବାର ତମକାର ।
ନରେନ୍ଦ୍ର ସୁତଳ   ଦେହ ସୁଦ୍ଧା ଝାଲେ
ହୋଇଥିଲା ସମାଜନ

ଚନ୍ଦ୍ର ପାଇଥିଲା ତାହାଙ୍କ ସୁନ୍ଦର
 ଶିକାରୀ ବେଶ ଭୂଷଣ ।
 ଘୋଷକ ଝପଟେ ଉଦ୍ବିତ ଧୂଳରେ
 ଦିଶୁଥିଲା ଭଲମାନ
 ରହିଥିଲା ତହିଁ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ
 ସ୍ବେଦବିନ୍ଦୁ ମାଲମାଲ ।
 ଘାଉଲ ଜନ୍ତର ଗାନ୍ଧରୁ ଗୋଣିତ
 ବନ୍ଦୁ ପଡ଼ି ତା ଉପର
 ରକ୍ତ ଚନ୍ଦନରେ ଚଢ଼ିତ ହଳୀଙ୍କ
 ଖୋଲା ନେଉଥିଲା ହର ।
 ଲେଉଟିକା ବେଳେ ଚଉକୁଳେ ଶିରେ
 ନବ ପଦ ଛଦି ଧରି
 ଦିଶୁଥିଲେ ଯୁବା ପ୍ରକାଳ—ପାଟଳ—
 ନବାନ—ବସନ୍ତ ପରି ।
 ସଦନେ ପ୍ରବେଶି ବେଶ ବଦଳାଇ
 ଶାନ୍ତି ହରି ଅବହେଳେ
 ପୂର୍ବପରି ବାର ସୁଖେ ବିନ ନେଇ
 ପ୍ରିୟ ସଙ୍ଗିଙ୍କର ମେଲେ ।
 ପ୍ରବେଶିଲା ଦିନେ ଯୁବାମଣି ପାଶେ
 ବିଶୁଦ୍ଧ ହୃଦି କଷ୍ଟଜା
 ତାର ପଛେ ପଛେ ଅଦ୍ବିଷତୁଣ୍ଡ
 ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ।
 ଏ ଭବ ମନରେ ଜନ୍ମିଲା ପ୍ରାକୀନ
 ପଛେ ବିଶୋରୁରୁ ଚାହିଁ
 ଚଳ—ତାଳତରୁ ପଛରେ ପୁଷ୍ପିତା
 ଲଭିବା ଅସ୍ଥିକ ଧାର୍ ।
 ନବ ପ୍ରେମନରେ ପାଦ ଦେଇଥିଲା
 ସେ କାଳାମଣି ବେକଳ
 ସ୍ଥାନ ସ୍ଥିର ପାଇଁ ବଞ୍ଚେଇ ପ୍ରେମନ
 ମଧ୍ୟେ ହେଉଥିଲା ଗୋଳ ।

କାଳ୍ପ୍ୟ ଶ୍ରବଣେତ୍ସୁ ଥିବାରୁ ପ୍ରଗଳ୍ଭ
 ହେଲେହେଁ ସେ ସରଳତା
 ଗମୀରତା ସହ ଅଗ୍ନିପୁର ତାରୁ
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରବେ ନମତା ।
 ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପ ଶୁଣ— କାନ୍ତି ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ
 ବସ୍ତ୍ର ଶିରଦେଶ ମଣ୍ଡି
 କାଳାତପ ଘଣ୍ଟ ପୁରାଣର ଶୋଭା
 ଦେଉଥିଲା ସେହି ଗଣ୍ଡି ।
 ସଦ୍ୟ ବଦଳିତ ମନଶିଳା ସମ
 ନିଜ ଲବଣ୍ୟ କାନ୍ତିରେ
 ମୁଗ୍ଧ କରୁଥିଲା ଦର୍ଶକ ହୃଦକୁ
 ମୁଗ୍ଧାନନା କି ରୁଚିରେ ।
 ସଦୃଶାସ ରସେ ଅକାଶରେ ପୁଣି—
 ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ପରିହରି
 ଧରୁ ଅଗତ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ପ୍ରତିମୁଖି
 ପରି ଦିଶୁଥିଲା ଶୋଭା ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନୋହି ସୁନ ବେନି
 ଉରେ ଦିଶୁଥିଲା ଫୁଟି,
 ରହିଥିଲା ନବ— ପଦ୍ମ କଲି ଅବା
 ଲବଣ୍ୟ ଜଳରେ ଉଠି ।
 ନୟନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କମଳ ସମାନ
 ଲଭୁଥିଲା ଦିବ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ।
 ନେତ୍ର ପ୍ରାନ୍ତ ଟାଣି ଅପାର ସୁଗନ୍ଧ
 ବରସାଉଥିଲା ବର୍ଣ୍ଣ ।
 ପୂର୍ବ ଦିବସର ଧୂସର ଚରଣ
 ଚନ୍ଦନ ଗୁରୁ ଶଳକ
 ଲଳିତା ଲଳିତ ଲଳିତ ଫଳଦେ
 ଦିଶୁଥିଲା ଜବଜବ
 ସୁବସନ ଅଗ୍ର ପ୍ରଣମି କଥୁରା
 କର କୋରକିତ କରି

ମହାବ୍ରାଣୀଙ୍କର ଅଦେଶ ଦିନହେଉ
ନବେକଲ ଏହପର ।
ଯୁଦ୍ଧେ ଜିଣି ନୃପ ପୁରରେ ବୁଲୁଅ
ଦେଶର ସୁଖାମୀକୁ
ବନ୍ଦୀଗଣ ସହ ଧର ଅଣିଥିଲେ
ଏହି କନ୍ୟାରହୃଦ୍ରେ ।
ନାମ 'ସହଲେଖା' ପାଳଥିଲେ ବ୍ରାଣୀ
ସ୍ନେହେ ସୁକନ୍ୟାର ପର
ପ୍ରେରଇନ୍ତି ଏବେ ତାହୁଲ କରଇ
ବହବା ପାଇଁ ହୁମର ।
ସାଧାରଣ ଭୃତ୍ୟ ପରି ନମଣିବ
ବିଲେକବ ଶିଷ୍ୟାବତ
ପୋଶିବ ଏହାକୁ ନିଶ୍ଚୟେହେ ପେତେ
ଗୁପ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟେ ସନ୍ତତ ।
ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିନୀତା ସରଳା ପୁଣିଲା
କଦାପି ଦୁହର ରୁଷ୍ଟ
ବ୍ୟବହାର ଦେଖି ଅଲଭନେ ହୁମେ
ନିଷ୍ଠୁ ହେବ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ।
ପହଲେଖା ପଦେ ନମିଇ ସେବାଳେ,
ସେବାଇ ଯୁବା ଗୁହାଣି
ମାତାଙ୍କ ଅଦେଶ ଶିରୋଧାରୀ ବୋଲ
ଦୁଃଖକୁ ଦେଲେ ମେଲଣି ।
ଶୟନେ ପ୍ରମତେ ଆହାରେ ବହାରେ
ସେ ଦିନରୁ ଅନ୍ତସର
ଅନ୍ତରାମୀ ହେଲ ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ
ପହଲେଖା ଶୟା ପରି ।
ଯୁବାମଣିଙ୍କର ଏରୂପେ ମଧୁର
ସମୟ ହେଲ ଅଗତ
ସୌବରୁଦ୍ଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଅଭିପ୍ରେକ ପାଇଁ
ଚଳାଇଲେ ଭୃଷ ଚିତ୍ତ ।

ଲଗିଲ ସମଗ୍ର ସାମଗ୍ରୀ ସଂଗ୍ରହ
 ପାଇଁ ମହା ଅୟୋଜନ
 ବୁମାରୁ ସଙ୍ଗେ ହୃଦୟ ଫିଟାଇ
 କରିଲେ ଅଭିନୟନ ।
 ଦିନେ ଶୁକନାସ ନରେନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦନେ
 କସାର ସ୍ନେହ ଆଦରେ
 ଉପଦେଶାକଳ ବତରକା ଛଳେ
 ବହୁଲେ ମଧୁରସ୍ବରେ ।
 ନିର୍ମଳ ଦର୍ପଣେ ହେ ବସ୍ତ୍ର ପେସନ
 ପଶଇ ତନ୍ତ୍ର କରଣ
 ତେଜେ ସୁବିମଳ ସରଳ ହୃଦୟ
 ଉପଦେଶର ସୁଜନ ।
 ସ୍ବଦା ମଙ୍ଗଳ— ପ୍ରଦ ହେଲେହେଁ ତା
 ଅସୁଜନଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣରେ
 ତାତ୍ପରୀ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଜଳବନ୍ଧୁ ପର
 ପାତଳା ଦିଏ ପ୍ରଶରେ ।
 ପଡ଼ିଲେହେଁ ବହୁ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟା, ଜନ୍ମ—
 ହେଲେହେଁ ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣରେ
 ଉପଦେଶ ବିନା ମାନବ ପ୍ରବେଶି
 ନିମାରେ ସତ ପଥରେ ।
 ସାଧୁ ଉପଦେଶେ ମନରୁ ସକଳ
 କଳ୍ପସି ହୁଏ ଧଉଳ
 କାଳେ କାଳେ ତାହା ଜଳସ୍ନାନ ସ୍ଥାନ
 ସ୍ବରୂପ ସଂସାରେ ସୁତ ।
 ବୁଦ୍ଧ ନୋହୁ ଲୋକ ଉପଦେଶ ଶୋଭେ
 ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଲଭ କରଇ,
 ପେଇଁ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରେ କେଶ ପାତେ ନାହିଁ
 ଶରୀର ଶୀର୍ଷ ହୁଇ ।
 ଭୂପମାନଙ୍କର ପକ୍ଷେ ବସ୍ତ୍ର ! ବଡ଼
 ଉପଦେଶ ଉପକାରୀ

ଯେହେତୁ ଅତ୍ୟଳ ଲୋକ ଏ ସଂସାରେ
 ଉପଦେଶକ ତାଙ୍କରି ।
 ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପର ଓକ କର କର
 ସରଏ ସବୁ ସମୟେ
 ତାହାଙ୍କ କଥାରୁ ଅନୁସରଣୀ
 ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟ ସରସ୍ୱେ ।
 ଅହଙ୍କାର ରୂପ ଶୋଷ ସେମେ ରୁକ
 ହେବାରୁ କର୍ଣ୍ଣ ବକର
 ହୃଦ ଉପଦେଶ ନୋହେ ସେମାନଙ୍କ
 କଦାପି କର୍ଣ୍ଣଗୋଚର ।
 ଶୁଣିଲେହେଁ କେବେ କେବେ ଉପଦେଶ
 ପ୍ରମତ୍ତ କେତେ ନରେନ୍ଦ୍ର
 ଅକ୍ଷତା ଦୋଷରୁ ସେ ଉପଦେଷାରୁ
 ଦୋଷପାତ୍ର ଅବିଚଳ ।
 ଦ୍ୱିତୀୟାଂଶୀ ମନ୍ତ୍ରୀ— ମାନେ ମନଜାଣି
 ଏଣୁ ସିନା ନାନା ଛଳେ ।
 ନିଜର ଅହୃଦ ନରକ ବଚର
 ସଦୃଶଦେଶ କୌଣସି
 ଅସତ ପଥରୁ ଫେରାର ଅଶକ୍ତ
 ସ୍ୱପ୍ନକୁ ସୁମାର୍ଗରେ ।
 କହୁଛି ସେବଥା ସକଳ ସୁଧୀର
 ମନଦେଇ ଶୁଣ ଧରେ:—
 ଅକ୍ଷତାଏ ହୁଏ ଅନୁରକ ନାହିଁ
 କିଛି ସ୍ୱେଚ୍ଛା ବସୟ
 ହୁଏ ପ୍ରତି ବସ ଉପଦେଶ ପାଇଁ
 ସିନା ଶୋଗ୍ୟ ଏ ସମୟ ।
 ହେ ରାଜକୁମାର ! ମାନବ ଜୀବନ
 ଏହି ସଂସାରରେ ସାର ।
 ତାରୁ ଯେ ସୁକାଟେ ନେଇପାରେ ତାର
 ସୁଖର ହୁଏ ସଂସାର ।

ହିସ୍ତ ପଶୁଠାରୁ ଭୀଷଣ ଜୀବରେ
 ସେ ପଥ ସଦା ସବୁଳ
 ତାହାଙ୍କ ହାକୋଡ଼େ ଅବରହ ପଡ଼ି
 ହୁଅନ୍ତି ସବେ ଅବୁଳ ।
 ସେ ଦୁର୍ଗମ ପଥେ ଯିବାକୁ ଯୌବନ
 ସଙ୍ଗେଶ୍ୱର ଅନ୍ତରାୟ
 ସପନ ବ୍ୟଗତ ତାର ଲଢ଼ିକାରୁ
 ନାହିଁଟି ଆଉ ଉପାୟ ।
 ମାନବ ହୃଦୟେ ପରିବନ ବାଳ
 କଲ୍ଲାଏ ସେ ଅକଳାର
 ଶତସୂର୍ଯ୍ୟ କରେ ସୁଖା ନ ଶୁଷ୍କର
 ନିବିଡ଼ ତମସ ତାର ।
 ଚନ୍ଦନ ବୃକ୍ଷର ଶର୍ପଣରୁ ଯେଉଁ
 ଅନଳ ହୁଏ ଉତ୍ପଳ
 ଗୋଡ଼ାଏ ଯେସନ ସେ ଶୋର ଅନଳ
 ସକଳ ଗିରି ବାନନ ।
 ଅସିଦା ଶୀତଳ ସମୁଦ୍ର ସରଳ
 ଜଳେ ସେ ବାଡ଼ିବାନଳ
 ଭୀଷଣ ଦେଜରେ ଦେହ ଯଥା ସେହ
 ଜଳଧର ବସିସ୍ଥଳ ।
 ଯୌବନରୁ ଜାତ ସମ୍ପ୍ରାଣ ଦେସନ
 ଦୁର୍ନିବାର ବେଗେ ଧାଇଁ
 ଅକାଳେ ଯୌବନ ସହ ତନ୍ତୁ ନାଶେ
 ଇନ୍ଦ୍ରଯୁର ସୁଖ ପାଇଁ ।
 ସମ୍ପ୍ରାଣର ସୁଖ— ନିଦ୍ରାରେ ମହିଲେ
 ନ ହୁଏ କେବେ ଚେତନ୍ୟ,
 ଯେ ନିଦ୍ରାରେ ଜଡ଼ ହୋଇଯାନ୍ତି ନରେ
 ପଶୁ ସହୃଦରେ ଗଣ୍ୟ ।
 ସରଣୀ, ସରତ, ସରସୀ, କୃଷ୍ଣର
 ସାଧାରଣ ଜଳକଣା

ଏତେ ଏତେ ମହା— ବିପଦ ଘଟାଇ
 ବିପଦ ପ୍ରାଣୀକୁ ଦଳ,
 ଶୁଭରେ ମିଳିଲେ କେଉଁ କଥା ଥକା
 ତାଙ୍କଠାରୁ ଯିବ କଳି ।
 ବସୁ ବଦନାୟା ଏହି ସେ କମଳ—
 ବାସିନୀ ରମାସୁନ୍ଦରୀ
 ଜଗତେ ଯେତେକ ସୁଖ ଦୁଃଖ ତାର
 ନିରତ ଏ ସବୁତରୀ ।
 ଯେଉଁ ଶଶିକଳା ସୁମୟରେ ତାକୁ
 ଚଳାଏ ଲହରେ ସେ ଶୁଖି
 ମାତ୍ର ସୁଖଠାରୁ ଏହାଙ୍କ ସଂସର୍ଗେ
 ଉପୁଜେ ଅଧିକ ଦୁଃଖ ।
 କେବେ ବାରଙ୍କର ଶୌର୍ଯ୍ୟ ପଦ୍ମକନେ
 ଭ୍ରମନ୍ତି ଭ୍ରମଣ କତ
 କେବେ କା ଦୁଃଖ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ ଦୟାର
 ସଦନେ ସେ ଉପଗତ ।
 ଦକ ଦଶାଦାର କମଳା ତାହାକୁ
 ନାହିଁଟି ତିଳେ ବସ୍ତ୍ରାସ
 ସାମାନ୍ୟ ଛଳନା ଧର ସେ ଚକ୍ରଲେ
 ଛଡ଼ିଯାନ୍ତି ଅନ୍ୟ କାସ ।
 ପୁଣ୍ୟରେ ଏକଥ ନିବାସ ହେତୁରୁ
 କଲୁ ସ୍ନେହ ସୁର ସୁର
 ସେମାନଙ୍କ ମନ ତୋଷିକା ପାଇଁକି
 କଥକା ସିନ୍ଧୁସୁନ୍ଦରୀ ।
 ପାରିଜାତ ପତ୍ର ରକ୍ତମା, ନବାନ—
 ଚନ୍ଦ୍ରଶ୍ରୀରୁ ବନ୍ତା
 ଉଦ୍ଦେଶିକା ପାଶୁ ଶୁଷ୍କ ସୁରେନ୍ଦ୍ର
 କଣ୍ଠରଠାରୁ ମୂର୍ଖତା ।
 କାଳକୁଟ ବସ୍ତ୍ର ମୋହିକା ଶକତି
 କଠିନତା କୌତୁହରୁ

ସମର ସେନ୍ଦ୍ରରେ   ତରକାରୀ ଦାଢ଼େ
ରହିରହି ମହାନଦେ
ନିଷ୍ଠୁରତା ଶିଖି   ସେ ଶିକ୍ଷା କିତରୁ—
ଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ଭକ୍ତବୃନ୍ଦେ ।
ନ ଯାନ୍ତି ଉର୍ଷୀରେ   ସପତ୍ନୀ ତନୟ
ଭବ ବିଦ୍ରାବକ ପାଶ
ମନସ୍ତୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ   କରନ୍ତି ଭଲଭ
ଭବ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉପହାସ ।
ଦାତାଙ୍କୁ କଣ୍ଠକ   ସମ ସେ ମଣ୍ଡଳ
ଭଜନ୍ତି ବୃଷଣଗଣେ
ସତ୍ୟବାଦୀ ଦେଖି   ଦୂରରୁ ନମନ୍ତି
ଯୋଡ଼ିହାତେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ।
ଚପଳା କମଳା   ରହନ୍ତି ହେ ବସ !
ଅଜ୍ଞାନରେ ପଶି ପଶି
କେତେ ମହାପାପ   ତହିଁ ହେଉଅଛି
କାବ୍ୟେ କେ ପାରିବ କହ ।
ଭକ୍ତସ୍ତୁ ମୁଗରୁ   ମୋହବା ପାଇଁକି
ଲକ୍ଷ୍ମୀବ୍ୟାଧ ଗୀତସ୍ବର
କଢ଼ାଇବା ପାଇଁ   ବିଷୟ ଲଳସା
ବିଷଲତାକୁ ସେ ଗାର ।
ପାନଭୁମି ଲକ୍ଷ୍ମୀ   ଚରିତାର୍ଥପାଇଁ
ଭେଗ କଳାସର ସ୍ବହା
ସ୍ବରୂପୁ ଭୁଜଙ୍ଗ   ମାନଙ୍କ ନିବାସ
ଲଗି ସେ ନିବୃତ୍ତଗୁଡ଼ା ।
ଅନଙ୍ଗଦେବଙ୍କ   ରହସ୍ୟ ଅଜିତ
ନାଟକର ପ୍ରସାବନା
ସୁବିମଳ ଧର୍ମ   ଚନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରାସିବାକୁ
ସେ ସିନା ରହୁରସନା ।
ପଡ଼ିନାହିଁ କେବେ   ଏମନ୍ତ ମାନବ
ମୋର ନୟନ ପଥରେ

ଶ୍ରୀରାମ ଦୟାଳୁ   କେବେ ଅଲଙ୍ଘନ
 କରନାହିଁ ପାରେ ପରେ ।
 ଅବା ଯେ ତାହାଙ୍କ   ଅଲଙ୍ଘନ କରି
 ହୋଇନାହିଁ ପ୍ରତାରତ
 କିବା ପ୍ରତାରତ   ହୋଇ ତାଙ୍କପାଇଁ
 ନୋହୁଛି ଯେ ବ୍ୟାକୁଳତ ।
 ଏରୂପ ଅନର୍ଥ   କାରଣୀ କମଳା
 ଯେବେ ବସୁ ଦୟାବହ
 ଅଶ୍ରୁ ନିଧନ   କିଛିକାଳପାଇଁ
 କାହାର ଭଣ୍ଡାରେ ପାଇ ।
 କେବେ ଏକାକେଳେ   ଉଦ୍ଭିଦ ଭବିଷ୍ୟ
 ଅସିଧିତ ଭୂପଗଣ
 ହୃଦାହତ ହୃଦି   ହୃଦନ୍ତ ବସମ
 ଦୁଃସ୍ୱର ପରାୟଣ ।
 ଧନ ଲଳସାର   ମନ୍ଦେ ଶୁକ୍ର ହୋଇ
 ଜଗତକୁ ଧନମୟ
 ଦେଖନ୍ତି ସେ ଧନ   ବଢ଼ାଇବା ଲାଗି
 ହୃଦନ୍ତ ସଦା ତନ୍ମୟ ।
 ଗନ୍ତାଘର ପୁର   ସୁଲେହେଁ ଅସ୍ତ୍ରୀୟ—
 ମାନଙ୍କ ଦାନା ଲୁଟି
 ନାତିକ ବୋଲଇ   ପ୍ରାଣନାଶି କେତେ
 କୁଟିଳ ନାତି ରଚନ୍ତି ।
 ଯେତେ ଯେତେ କାର୍ଯ୍ୟ   ଅଚରନ୍ତି ସବୁ
 ସି ଭଣ୍ଡ ପୁରଣ ଅଗ୍ନେ
 ଅନ୍ୟର ଉଲଟ   ଲାଗି ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ
 କେବେହେଁ ମନେ ନାଆସେ ।
 ରାଜମନ୍ଦିର ମାଘ   ନିଜ ନିଜ ଜନ୍ମ
 ପାଶୋର ସିନା ସେମାନେ
 କାହୁଁ ଅସିଦ୍ଧନ୍ତ   କାହିଁ ସିଦ୍ଧେ ପରେ
 ନ ଅଶକ୍ତି ମନେ ଧାନ୍ଦେ ।

ଅଭିଷେକ କାଳେ   କଳସରୁ ଜଳ
                          ଶିରେ ପଡ଼ି ଘନ ଘନ
 ପୁଞ୍ଜ ଉଦାରତା—   ଟିକ ସେମାନଙ୍କ
                          ପକାଏ ଧୋଇ ତପଣ ।
 ହୃଦ ପ୍ରସନ୍ନତା   ଯେତେକ ପୁଞ୍ଜର
                          ହୋମଧୁମେ ପାଏ ଲୁଚି
 ଭଲ ଗୁଣଯାକ   ପୁରୋଦହତଳର
                          କୁଣ୍ଡରେ ଦୃଢ଼ ପୋଛି ।
 ପ୍ରମର ପକନ   ହୃଦୟରୁ ଦିଏ
                          ସତ୍ୟତାଟିକୁ ଉଡ଼ାଇ
 ସୌଜନ୍ୟତା ବସ୍ତ୍ର   ଶଙ୍ଖବାଦ୍ୟ ନାଦେ
                          ସେବାଳେ ଭୟେ ଭଗଇ ।
 ପ୍ରସାରିତ ହସ୍ତ   ରାଜ ଚିତ୍ରପଟ
                          ଶୋଭଇ ଯା ମସ୍ତକରେ
 ପରକାଳ ପ୍ରତି   ଦୃଷ୍ଟି ସେମାନଙ୍କ
                          ରୋଧଇ ଏକାକେଳରେ ।
 ଏଣୁ ଇହକାଳ   ସର୍ବସ୍ବ ବିସ୍ତରି
                          ଦାହକ ଦାଣ୍ଡୁର୍ଣ୍ଣେ ମାତି
 ଅଳୀକ ଅମୋଦ   ନର୍କମ କର୍କମେ
                          ଗଡ଼ୁଥାନ୍ତି ଦିନରାତି ।
 ମହାର୍ଘ ମୁକୁଟ   ନିରତ ତାହାଙ୍କ
                          ଶିରରୁ ରଖେ ଘୋଡ଼ାଇ
 ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଅସିଲେ   ପୁତ୍ରା ଶୁକ୍ଳ ବେଶ
                          ଆଉଁସ ଦିଶଇ ନାହିଁ ।
 ମରଣର ଭୟ   ନ ରଖି ନିଜକୁ
                          ଭବନ୍ତି ସଦା ଅମର
 ଡେଉଟି ଲଳସା   ବଡ଼ଇ ଯେତେକ
                          ବୟସ ହୁଏ ଅନ୍ତର ।
 ଅଭିଷେକ ଶେଷେ   ଏ ଭାବେ ଉପେକ୍ଷି
                          ସକଳ ଗୁଣ ପୁଞ୍ଜର

ଖଳବୁଦ୍ଧି ମନ୍ଦୀ ମନ୍ଦଣାରେ କାଢ଼ି
 ସୁଜନାନ୍ତ ପଣପଣ
 ଜାଲରେ ଶସସା ପ୍ରାୟ ପ୍ରକାବୁଦେ
 ଉଦୁଆନ୍ତ ଅଦୁଷଣ ।
 ପାପାଣରେ ଘଷା ଶାୟକ ସେସନ
 ଧନ୍ତପୋରେ ଶିପ୍ର ହୋଇ
 ପ୍ରକଳ ବେଗରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପଦାର୍ଥକୁ
 ସମୂଳେ ଆଗେ ନାଶଇ ।
 ଦେହେ ଉଗ୍ରଭବ ବହୁ ସେ ଶବକୁ
 କଦାଈ ମନ୍ଦିର ପାନେ
 ପ୍ରସ୍ତୋତନା କରେ ପର ଶାନ୍ତି ସୁଖ
 ନାଶନ୍ତି ଭୂପାଳମାନେ ।
 ଉଚିତ କଳାକୁ ଅପମାନ ଦେଇ
 ନିକାଲି ଭୂତ୍ୟ ହସ୍ତରେ
 ଖୁଣ୍ଟାମତ ପଟୁ ମିଥ୍ୟାବାଣୀ କଲେ
 ରଖନ୍ତି ଘରେ ଆଦରେ ।
 ଏପରି ବହୁତ ନୂପତ ଅଛନ୍ତି
 ନିୟତ ଯାଇ ସରରେ
 ବରଜନ୍ତୁ ବହୁ ପର ପୀଡ଼ାଦାୟୀ
 ସ୍ୱାର୍ଥପର ଚୁଟିକାରେ ।
 ଶକୁନୀ ସ୍ୱରୂପ ରହନ୍ତି ସେମାନେ
 ଧନ-ମତି ଗ୍ରାସପାଇଁ
 ତାହାଙ୍କ ଅସାର କଥା ଶୁଣିବାକୁ
 ନୃପେ ହୋଇଥାନ୍ତି ବାଇ ।
 ଅସ୍ଥାନ ନଳନା ଘେରି ବସିଥାନ୍ତି
 ପଣପଣ ଠକବକ
 ପୁଣି ହୋଇଥାଏ ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ଭଣ୍ଡ
 ମଣ୍ଡଳେ ତାଙ୍କ ବୈଠକ ।
 ସେ ଧୂର୍ଜିମାନଙ୍କ ମନଘୋରା ମିଥ୍ୟା
 ପ୍ରଶଂସାରେ ହୋଇ ଛଳି

ପଣା ଖେଳି ଭୁଷେ   ଶୁଭକ୍ତି ମନରେ
 ବ୍ୟାଘ୍ରାମ କରୁଛି ବୋଲି ।
 ଅନୁଗ୍ରହ କର   ସମ ସମସ୍ତଙ୍କ
 ଟିକିଏ ଦର୍ଶନ ଦେଇ
 କଥା ପଦେ କହି   କର ଦେଲପରି
 ମନରେ ମଣ୍ଡଳ ସେହି ।
 ବେଶ୍ୟା ଭରସାର   ସହି ମଣୁଥାନ୍ତି
 ନିଜକୁ ସହସ୍ପଦର
 କୁସଙ୍ଗୀତେ ମହି   ଶୁଭକ୍ତି କାବ୍ୟ
 ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ସେ ଧୁରନ୍ଧର ।
 କୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ଧନ   ଉଡ଼ାଇ ରୁଷ୍ଟି
 ଅପଣାକୁ ମହାଦାତା
 ବବର୍ଚ୍ଚି ଖାନ୍ଦସମା   ପୋଷି ମଣୁଥାନ୍ତି
 ଦାନଦୁଃଖୀ ପରିହାତା ।
 ମଦ ଖାଇ ଯେବେ   ନାଚନ୍ତି ପ୍ରଭୁଏ
 ତାକୁ ନବ୍ୟରୁଚି କହି
 ଗୁଡ଼ିକାର ଦଳ   ପୁଣି ସେମାନଙ୍କ
 ମନ ନେଉଥାନ୍ତି ମୋହ ।
 ସେ ଗୁଡ଼ିକାରଙ୍କ   ଗୁଡ଼ିରେ କୁମାର
 ଶ୍ରେୟାଗୁରିତା ପ୍ରଭୁକୁ
 ପରସ୍ତୀ ଆସନ୍ତି   ରସିକତା ପୁଣି
 ବାହାଫିଆ ମନ୍ତ୍ରଷ୍ଟକ୍ ।
 ଚପଳତା ତାଙ୍କ   ବିଗୁରେ ଉସାହ
 ଶୁଣି ପ୍ରଶଂସା ପ୍ରଣ
 ବାବୁଜାନାଙ୍କର   ଉତ୍ତମ ଚିତ୍ତାର
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ସଙ୍ଗୀତ ରସ ।
 ପ୍ରତାରଣା ପଡ଼ି   ଦୁର୍ଦ୍ଦି ହେ ଏରୂପେ
 ଦୋଷକୁ ମହାଗୁଣରେ
 ବଞ୍ଚି ନାନାଭବେ   ଭୁଲନ୍ତି ଅବୋଧ
 ଭୁପବନକୁ ପ୍ରବରେ ।

ଶୁଣି ଶୁଣି ସଦା ସେ ଗୁଡ଼ିକାରକ
 ଅଳୀକ ପ୍ରଶଂସାଦୂର
 ପ୍ରଭୃତା ପଣରେ ପଣ୍ଡିତକୁ ଭୁଲି
 କରୁଥାନ୍ତି ବାହାଦୁର ।
 ବଣ୍ଟ ବନ୍ଦନାୟା ଶ୍ରବଣଙ୍କ ନାମ
 ଶୁଣିଲେ ଅସର ଜ୍ଞର
 ମହାକୋଳାହଳେ ତାସ ପଶାଖେଳେ
 ମହନ୍ତ ସେ ନରନ୍ତର ।
 ବରଷରେ ବାର— ମାସରୁ ନ'ମାସ
 ଯାଏ ତାଙ୍କ ପଦ୍ମପରେ
 ବାକି ସମୟରୁ କାଟନ୍ତି ହେ ବସ !
 ସ୍ନାନ ଭୋଗବିଳାସରେ ।
 ରୂପକଟା ପୁରେ ଭର ଥାଉଁ ଥାଉଁ
 ଅନ୍ୟ ନାଶ୍ତିକ ବଲେକି
 ସବୁଜେ ସପମ ଶୂନ୍ୟ ହୃଦ ତହିଁ
 ଅପସ୍ୱେ ରହେ ଅଟକି ।
 ନାନା କୁଟ ବାଟ ଅବଲମ୍ବି ଦୁଷ୍ଟ
 ଅନୁଚର ସାହାଯ୍ୟରେ
 ସ୍ୱାମୀ ପାଶୁଁ ଟାଣି ବଳାହାରେ ଅଣି
 ରଖନ୍ତି ନିଜ ବଶରେ ।
 ଭଜମଦେ ଧନ- ମଦେ ବସ ! ଏହି
 ଭବେ କେତେ ନରସାର୍ଦ୍ଧ
 ବିଳାସ ବିଷୟେ ସ୍ଥାନାସ୍ଥାନ କରି
 ମନରେ ଅଶନ୍ତି ନାହିଁ ।
 ଅସଂଖ୍ୟ ରମଣୀ ରଖି ସଂସାରର
 ଅଶାନ୍ତି ବଢ଼ାନ୍ତି ନିତି
 ନ ଶୁଦ୍ଧ କାଳେ ଭୁଲକୁ ଦହକ
 ତାହାଙ୍କ ବିଷାକ୍ତ ପ୍ରୀତି ।
 ସୁଶିକ୍ଷା ନ ଦେଇ ସ୍ୱାର୍ଥୀଙ୍କ ହଂସକ
 ଦାୟାଦକୁ ନରବରେ

ବିଷମ କଣ୍ଠକ ପରାଏ ରଖନ୍ତି
 ନରତ ନିଜ ବଶରେ ।
 ଈର୍ଷା ପରାୟଣା ଅସିଧିତା ପ୍ରିୟ—
 ତମାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ ଲେଖି
 ସଦା ସହବାସେ ଜଡ଼ି ଘଡ଼ିଘଡ଼ି
 ତାଙ୍କ ପରାମର୍ଶେ ପଡ଼ି ।
 ସେ ଦୁଷ୍ଟ ଦାୟାଦେ ଟାକି ରହିଥାନ୍ତି
 ଅଛୁରେ ପିତୃନାଶକୁ
 ସିଂହାସନେ ବସି ଅଗ କାର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କ
 ଧରଣିକା ସ୍ଥଳନକୁ ।
 ସମାଜ ରକ୍ଷକ ବୋଲନ୍ତି ମାନ୍ୟକ
 ହୋଇ ସମାଜ କୁଠାର
 ସ୍ବ ସ୍ବାର୍ଥ ସାଧନ ଲାଗି କରନ୍ତି ସେ
 ସମାଜକୁ ଛାଣ୍ଟିବାର ।
 ସାଧାରଣ ରାଶି ଅରକ୍ଷିତାଟିଏ
 ସମାଜୁ ତଡ଼ିବା ପାଇଁ
 କେତେ ସରମାନ ରଚନ୍ତି ସେ ମୁକ୍ତି
 ଜାଗାୟୁ ଧନ ଠୁଳାଇ ।
 ସମାଜର ନେତା ରୂପେ ସେହି ସ୍ଥାନ
 ଅନୁଚରକୁଳ ବର
 ସେମାନଙ୍କ ଶୋଷଣ ଦିଅନ୍ତି ଦୂରରେ
 ସେତେକ ଦୁର୍ଗତି ଧରି ।
 ଧନାଲେକ ମୁଣ୍ଡେ ଦୋଷ ଆଣିବାକୁ
 ଟାକିଥାନ୍ତି ଅନୁକ୍ଷଣ
 ବିଷଦେ ପକାଇ ନେବାକୁ ଝିଙ୍କି ସେ
 ତାର ଶ୍ରମାହିତ ଧନ ।
 ହେ ବସ ! ଜଗତେ ଅଛନ୍ତି ଏମନ୍ତ
 ଅନେକ ବୁଦ୍ଧିତ ରାଜା
 ଶୁଳେଇରୁ ଗଲ ବେଳକୁ ତାହାଙ୍କ
 ବାଜଇ ବିବିଧ ବାଜା ।

ବନା ସନ୍ଧ୍ୟାରେ   ହସି କଥାପଦେ
 କାହାକୁ କହନ୍ତି ନାହିଁ
 ମଜୁରୀ ବ୍ୟଗତ   ଅନ୍ୟକୁ ଖଟାନ୍ତି
                                  ଧମକାଇ ତମକାଇ ।
 ପୁରୁଁ ଯାହା ଚଳ   ଅସୁଛି ସେ ଶବ୍ଦ
                                  ଧରଥାନ୍ତି ଗଣକର
 ଶତ ଅପକାଶ   ହେଲେହେଁ ଅଳୀକ
                                  ବୁଲ ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ତର ।
 ବୁକୁଡ଼ା ପକ୍ଷିଏ   ପାଖେ ବୁଲିଗଲେ
                                  ଶରୀର ଦୃଢ଼ର ମାଘ
 ମାତ୍ର ବାଧାନାହିଁ   ସ୍ଵାର୍ଥପାଇଁ ମିଥ୍ୟା
                                  କହୁବାକୁ ଦିନସାରା ।
 ଧର୍ମ ଚର୍ଚ୍ଚା ତାଙ୍କ   ଦୁନିଆ କାହାର
                                  ଦେଖି ମନେ ମାଡ଼େ ତର
 ସେ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ବସ   ଗର ସୁଦ୍ଧା ନାହିଁ
                                  ଦୟା, ସମା, ଆର୍ତ୍ତକର ।
 କଣ ବୁଜା ଘେଟା   ମୁହଁକୁ ଦେଖିଲେ
                                  ହୃଦେ ଉପୁଜଇ ହାସ୍ୟ
 ତୋଳ ତକ୍ତା ପିଟି   ଦେବାଜନ ଲଗି
                                  କେବଳ ତାଙ୍କ ପ୍ରୟାସ ।
 ସ୍ଥାନ ଉପଦେଶ   ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଳ
                                  ନନ୍ଦ ଶାସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟେ ଗଣ୍ୟ
 ଯାହାଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ   ମାର ଉପାସକ
                                  ବୁଝିତ ପୁରୋଧାଗଣ ।
 ଶତ ଶତ ନୂଷେ   ସେଷ୍ୟା ପରିତ୍ୟଜ୍ୟା
                                  ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପା ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବତା
 ପର ପୀଡ଼ା ଦାୟୀ   ମନ୍ଦିମାନେ ସଦା
                                  ପାହାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକରତା ।
 ବଶ୍ୟାସ ଶାନ୍ତକ   ଛଦ୍ରାନ୍ତେଣି ସ୍ଥାନ
                                  ମାନବେ ପାଳ ବଶ୍ୟାସୀ

ହୃଦକାଶ ଗ୍ରାସୁ   ବନ୍ଧୁ ପାହାଙ୍କର
    ଉଚ୍ଛେଦର ଅଭିଳାଷୀ ।
 ଏମନ୍ତ ନୃପଙ୍କ   ରାଜନୀତି ବସ୍ତ୍ର
    ସଙ୍ଗଦା ହୁଏ ବିଫଳ
 କଦାପି ମଧୁର   ରସ ନ ଦିଅଇ
    ଚିପୁଡ଼ିଲେ ଲମ୍ବଦଳ ।
 ଏ ସ୍ଥାନ କୁଶଳ   ଶକ୍ତି ଅହରହ
    ରହିବ ସୁଧୀର ! ଦୂରେ
 ସତ୍‌କର୍ମ ଆଚର   ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ହୁଏ
    ପ୍ରଶଂସା ପଶ ମୁକୁରେ ।
 ଏକାକେ ବହୁତ   ଉପଦେଶ ଦେଲେ
    କୃଷି ମନ୍ତ୍ରୀ ସପ୍ତେହରେ
 ହୁଷ୍ଟିଭେଦେ ମୁକ୍ତା   ଶୁଣି ସେ ସକଳ
    ଆସିଲେ ଫେରି ନବରେ ।

ପଞ୍ଚ ସର୍ଗ

କହନ୍ତି ଜାବାଳ ମୁନିଏ ! ବିଚିତ୍ର—
ରସ ଶୁଣ ଏକମନେ
ଅଭିଷେକ ବାଦ୍ୟ— ନାଦରେ କମ୍ପେଇ
ନରେଶପୁର ସଦନେ ।
ବିଚିତ୍ର ପତାକା— ମାଲେ ପରିଷ୍କୃତ
ପଥ ହେଲା ସୁଶୋଭିତ
ପ୍ରତି କ୍ଳାରେ ନବ ରୁଚିର ଡୋରଣ
ରାଜ ବରନେଇ ଚିତ୍ତ ।
ଉତ୍ସବ ଆମୋଦେ ବିଚିତ୍ର ବସନ
ପିନ୍ଧି ପୁରବାଣୀମାନେ
ଘୋଷିଲେ ଯୁବାଙ୍କ ଅଭିଷେକୋତ୍ସବ
ସଜୀତ ମଧୁର ତାନେ ।
ଶୁଭ ଲଗନରେ ଶ୍ରୋତ୍ରିୟ ମଣ୍ଡଳୀ
ଗୁରୁପୁଣ୍ଡେରାହୁତ ସବୁ
ଆରମ୍ଭିଲେ ନବ— ଅଭିଷେକ ଲଗି
ମଙ୍ଗଳକର୍ମ ନବହୁ ।
ବେଢ଼ି ଠିଆ ହେଉଁ ବେଦି ଚଉପାଶେ
ସମ୍ପାନ୍ନ ସାମନ୍ତମାଳ
ପ୍ରବେଶି ସେ ସ୍ଥାନେ ଶୁକନାସ ସଙ୍ଗେ
ସୁତସ୍ବୟଂ ମନ୍ତ୍ରାପାଳ ।
ନାନାଗର୍ଭ, ନନ୍ଦା, ସିନ୍ଧୁର ଆନାଦ
ସର୍ବୋଷଧି ଜଳଭାସ
ଶ୍ରୀକରେ ଧରଣ ରୁମ୍ଭିକରମୟ
ପବିତ୍ର ମଙ୍ଗଳଗର୍ଭ ।
ମୁଖିକା, ରତନ ମିଶାଇ ନିଜର
ଅନନ୍ଦ ଅଶ୍ରୁ ପ୍ରସ୍ରେହେ
ମନ୍ତ୍ରପୂର୍ବପଦ୍ମ ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀକ ଶିରେ
ଅଜାଡ଼ି ଅତି ଆଗ୍ରହେ ।

ଶୌକରାଜ୍ୟେ ଯୁବା ଅଭିଷେକବଧୂ
 ବଢ଼ାଇଲେ ନିର୍ଦ୍ଦିବାଦେ
 ମାଦକ ବରର ପୁଣ୍ୟୋଦ୍ଗମଶିଖା
 ବସନ୍ତ ଯଥା ସମାଦେ ।
 ନିଜର ଅଗ୍ନିୟ ଗଛରୁ ନ ଗଡ଼ି
 ଅଗରୁ ଯେମନ୍ତ ଲଭି
 ନିକଟସ୍ଥ ଅନ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସହଜେ
 ଲଭିବା ଅବଲମ୍ବର ।
 ମହାରାଜ ତାହା— ଶୀତରୁ ନ ଗଡ଼ି
 ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ସେହପର
 ଅଭିଷେକ ଜଳେ ଅଦ୍ରୁତମାରକୁ
 ଆଲିଙ୍ଗିଲେ ଧୀରେ ଧରି ।
 ରାଣୀହଂସପୁର ମହିଳାମଣ୍ଡଳୀ
 ସହ ସଙ୍ଗଶିରୋମଣି
 ପ୍ରବେଶି ସାନନ୍ଦେ ସଦୟ ହୃଦୟା
 ଚନ୍ଦ୍ରପୀଡ଼କ ଜନନୀ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରରଶ୍ମି ସମ ଧବଳ ବରଣ
 ସୁଗନ୍ଧ ଗୁରୁଚନ୍ଦନ
 ନେଇ ସ୍ନେହରରେ ପ୍ରିୟ ଚନୟର
 ମଣ୍ଡିଦେଲେ ଅପଘନ ।
 ନବ ପ୍ରସ୍ତୁତି— ପୁଷ୍ପମାଳା ମୋଦେ
 ମନ୍ତ୍ରକେ ଗୁଡ଼ାଇଦେଇ
 ଗୋରଚନା ରସେ ଆଦରେ ସବାଙ୍ଗ
 ବୋଲିଦେଲେ ମହାଦେବ ।
 କୁମାର ସେସନ ବରଜନ୍ତୁ ରମ୍ୟ
 ଗଳକଣ୍ଠର ପୁଷ୍ପରେ
 କୁମାର ତେସନ କିସିଲେ ନବୀନ
 ରୁଚର—ସିଂହାସନରେ ।
 ଅଭିଷେକୋତ୍ସବ ଯଥାବଧି ଶେଷ
 କରନ୍ତୁ ଶ୍ରୋତୃସୁଗଣେ

ବରଦେବ ପାତ୍ର ସୁତକ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ
 ଉଠିଲା ନାହିଁ ସଙ୍ଗରେ ।
 ସେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଧୂନ ଅଳଙ୍କାର ହେଲା
 ଧସି ଅଭ୍ୟନ୍ତର ଗତ
 ସକଳ ବିପଦ ସମ୍ପ୍ରସନ୍ନମାନ
 ହୋଇଗଲା କରେ ଶୁଷ୍କ ।
 ମନ୍ଦର ଗିରିର ଆଗାଧେ କି ଅବା
 କୈଳାଶ ଶୀରସାଗର
 ଅଥବା ପ୍ରଳୟ କାଳୀନ ନିର୍ଦ୍ଦାତ
 ବାତରେ ଧରଣୀଧର
 କି ଅବା ତପଳା ତମକେ ଉତ୍ଥିତ
 ବଜ୍ରନାଦରେ ଅଟଳ
 ଅଥବା ବରହ ରୂପୀ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର
 ଘୋଷାଘାତେ ରସାତଳ ।
 ସେ ଭୀଷଣ ସ୍ଵର ସମ୍ଭାଳ ନ ପାର
 ଅନନ୍ତ ନାଗ ଅପସ୍ଵେ
 ଅତଳ ପାତାଳେ ସବେଗେ କୈଳାଶ
 ପଶାଣେଶୀସହ ଭୟେ ।
 ଦଗ୍ଧାବଶଗଣ ପବନ ପୃଷ୍ଠରେ
 ତାହୁଁ ଦୃଢ଼ ଦଶନ
 ବସନ୍ତ କାଳ— ସ୍ଵର ମଣି ତାକୁ
 ଅହାନିରେ ଘନଘନ ।
 କୈଳାସ ଶିଖରେ ଶିବଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟର
 ମହାନନ୍ଦେ ସ୍ଵର ତୋଳି
 ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କଲ ଉପାହେ ହରଙ୍କ
 ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ୍ୟ ଧ୍ଵନି ବୋଲି ।
 ପମାଳୟେ ପମ ମହୁଷ ସେ ମହା—
 ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ବାରବାର
 ସିଂହନାଦ ମଣି ସରସ୍ଵେ ବରିଲ
 ସେ ଶବ୍ଦକୁ ନମସ୍କାର ।

ଯୁକ୍ତ ଯାହାକାଳ ଦୁହରୁ ଆକର୍ଷି
 ରାଜେନ୍ଦ୍ର ତନୟ ଧୀରେ
 କୈର-ରାଜ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସହ ସିଂହାସନ
 ଉତ୍ତରିଲ ଭୂମିପରେ ।
 ସେବାଳେ ସକଳ ସୈନିକେ ଉତ୍ସୁକ
 କଣ୍ଠରେ ପୁର ଅବନୀ
 ମହା କୋଳାହଳେ ଘୋଷିଲେ ଉତ୍ତାସେ
 ତନ୍ଦ୍ରାଗୀତ ଜୟଧ୍ବନି ।
 ସାନ୍ଧ୍ୟକରେ ଯୌତ ଗଙ୍ଗା ସ୍ନେହସ୍ରୋତ
 ପଡ଼ିଲେ ନିମ୍ନମୁଖରେ
 ପାପାଣ ବନ୍ଧୁର ହିମାନ୍ତ କନ୍ଦର
 ସେମନ୍ତ ପୁଷ୍ପମା ଧରେ ।
 ତେସନ ବିରାଟ ବାହୁନୀ ସଙ୍ଗତେ
 ସଗଣୀ ଶୁବକବର
 ସିନ୍ଧୁରେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କରଣୀ ପୁଷ୍ପରେ
 ଆଗେ ହେଲେ ଅଗ୍ରସର ।
 ସେଥା ପାନେ ବସି ଗମିଲେ ସାମନ୍ତ
 ଭୂଷାମୀଏ ପଛେ ଡାର
 ପୟୋଦ ପଟଳ ଗୋଡ଼ାନ୍ତ ସେମନ୍ତ
 ପଛେ ପଛେ ବରପାର ।
 ପାଉଥିଲ ସୁନା ଶୁଦର ମଣ୍ଡିତ
 ଇନ୍ଦ୍ରାସୁଧ ଆଗେ ଆଗେ
 ବୋଳା ହୋଇଥିଲ ନିବା ସେ ପୁରମ୍ୟ
 ରୁକୁମର ରସରାଗେ ।
 ଯାବା ପଛେ ପଛେ ଅନୁସରୁଥିଲେ
 ସୈନ୍ୟଗଣ କୋଳାହଳେ
 ସ୍ନେହବର୍ଣ୍ଣ ଛନ୍ଦ କଳାଇ ପୁଷ୍ପରେ
 ଶୁଭୁଥିଲେ ଦନ୍ତାବଳେ ।
 ସମୁଦିତ ନବ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳର
 ପ୍ରତିବିମ୍ବ ହୃଦେ ଧରି

ଧାଇଁଥିଲ କବା ପବନ ବୁଲିନେ
ପ୍ରଶର ସିନ୍ଧୁ ଲହରୀ ?
ନୀଳ ଗଗନକୁ ଅଛାଡ଼ି ରୁଚର
ଧକଳ ଧୁଳ ଲହରୀ ।
ପହଁର ବୁଲିଲେ ମୁଦୁଳ ଅନିଲେ
ଅଧୀରେ ଶଙ୍ଖର ପର
ଗଡ଼ଶାଳ ସେହୁ ବସୁଳ ବାହନୀ
ଦେଖି ମନେ ହେଲା ପ୍ରତେ
ସୌର କରୋଡ଼ୁଳ ଅଚଳ ବୁଲ କ
ଭସିଲେ ସାଗର ସ୍ରୋତେ ?
ହରୁଥିଲା କାହିଁ ବାହନୀ ଅସଂଖ୍ୟ
ଶିଶିପୁଞ୍ଜ ସୁପମାକୁ
କାହିଁ ହରୁଥିଲା ଏକଦା ଉଦୟ
ନବଦାନ ଚପଳାକୁ ।
କାହିଁ ଦିଶୁଥିଲା ପଦ୍ମପତ୍ରେ ବନ
ସୁଦୃଢ଼ିତ ହେଲାପର
ଶୋଭୁଥିଲା କାହିଁ ଗତ ଶତବ୍ଦୀ
ବୁଲିଲାପର ପହଁର ।
ହୁଡ଼ି ଅଶ୍ବମୟ କେଉଁ ସ୍ଥାନେ ଅବା
ଦିଶୁଥିଲା ସେ ବାହନୀ
ଛନ୍ଦ ଧୂଳମୟ ନଭସ୍ଥଳ, ଶୋଭ
କାହିଁ ନେଉଥିଲା କିଛି ।
ଭଜ ସେନା ଦେଖି ମନେ ହେଉଥିଲା
ବୋଲହୋଇ କରିମଦେ
ଗାନ୍ଧି ପ୍ରସାଳନ କରୁଥିଲେ ଅବା
ଧରଣି ଯମୁନା ହ୍ରଦେ ?
କରିମଦ ଜଳେ ସୁରଭିତ ବାତ
ବହୁଥିଲା କାହିଁ ଖରେ
ପଡ଼ୁଥିଲା ନେତ୍ରି ଠିକର କାହିଁକି
ଅସ୍ଥଧର କରଣରେ ।

ଦେଖି ଜଣାଗଲା ମୁକୁଟେ ମଣ୍ଡିତ
 ହେଲ କବା ସୂର୍ଯ୍ୟକର
 ରୁଚିର ଧୂମର ନିତସ୍ତେ ଅପବା
 ସେବକ ହେଲ ଅମର ।
 ଭୁଷଣ କାନ୍ତିରେ ଚଉଦିଗ ହେଲେ
 ହୋଇଗଲା ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ
 ଶୁଭିଲ ଉଚ୍ଚରେ ସୁଗମୀର ସ୍ଵରେ
 “ଜୟ ଯୁବରାଜ ଜୟ”
 ରଣଜୟ ଉଦ୍ଧା ନାହିଁ ସଦାନେ
 ମେଘଧନୁକୁ ଧିକାର
 କରଷା ପରାୟେ ପଡ଼ିଲ ରସାରେ
 କରା କରାବୁଧୁ କାର ।
 ଧୂମକେତୁ ବଡ଼ ଉଡ଼ିଲା ଧୂସର
 କରଣ ଧୂଳି ପଟଳ
 ନିର୍ଦ୍ଦାତ ପବନ ପରାଏ ଶୁଭିଲ
 ଅନାକିନୀ କୋଳାହଳ ।
 ପଡ଼ିଲା ରୁଧିର ବୃଷ୍ଟିବତ କୁମ୍ଭ—
 କୁମ୍ଭରୁ ସିନ୍ଦୂର ରଜ
 ଚଳିଲେ ସାଗର ବାଟ ପରି ହୁଲି
 ହୁଲି ହୁରଙ୍ଗମ ବ୍ରଜ ।
 ସୈନ୍ୟପଦେ ଅଶ୍ଵ ଶୁଭେ ରଥଚକ୍ରେ
 ଗଜରେ ହୋଇ ମନ୍ଦିତ
 ଧରାସ୍ପର୍ଶ ହେଲା କାହିଁ କର୍ତ୍ତମିତ,
 କାହିଁ ଧୂଳି ଧୂସରିତ ।
 ସୈନ୍ୟ କୋଳାହଳ ଜୟ ଡାକ ନାଦ
 ଅଶ୍ଵକର ହେଉଥାଉଳ
 ବାରଣମାନଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣତାଳ ପୁଣି
 ବୁଝିତ ଘୋର ଚଢ଼ଳ ।
 କଣ୍ଠର କଳିଣୀ ଘନ ଘଣ୍ଟାସ୍ଵନ
 ରଥର ଘର୍ଦ୍ଦର ସ୍ଵର

ମଙ୍ଗଳ ଶଙ୍ଖର   ଶବଦେ ସୁବଧ
ହେଲ ଦମ ଦମବର ।
ସେ ଶୁଷ୍କ ସୁନେ   ହାସେ ଛଡ଼ିଗଲ
ଧର ଦେବାଙ୍କର ନାହିଁ
ଜଣାଗଲ ସତେ   ପ୍ରଳୟ କାଳକ
ଅସିଲ ବସୁର ମାଡ଼ ?
ଉଠିଲ ଧକାଡ଼   ଅଶୁ ଗଜ ରଥେ
ପ୍ରକଳ ଧୂଳିପଟଳ
ନବୀନ ଭନରେ   ତାଜି ହେଲ ପର
ଦେଖାଗଲ ଭ୍ରମଶ୍ରଳ ।
ଉଡ଼ିନ ପରାସ   ପଟଳରେ ଅଶୁ
ଦଶବିର ହେଲ ଛଇଁ
ଶ୍ଵେତବର୍ଣ୍ଣ ଧୂଳ   ନକର ଅଉଡ଼
ଅକାଶେ ଦିଶିଲ ନାହିଁ
ରେଣୁବଳି କାହିଁ   ବହୁଲ କେଶବି
ମାର ପେଟ ସମ ଛଟା
ଓଟ ଝୋଟଛଟା   ପରାଏ ଦିଶିଲ
କାହିଁ ସେ ପରାସ ଘଟା ।
ସେ ଧୂଳରେ ଧର   କାହିଁ ଅଭିଷିକ
ବୁଦ୍ଧ କପି କେଶବର
କାହିଁ ଅବା ନେଇ   ରୋମକୁ କାଳର
ଫେନପୁଞ୍ଜ ଶେଷ ହୁଅ ।
କଣ କରେବୁଧତ   ଶୀତରକୁ ଶୋଷି
ବାରଙ୍କ ନେତ୍ର ଅଛାଏ
ଚଉବିର ତାଜି   ସତେକ ଜଳକ
ସଜାଡେ ହେବାକୁ ବାସ ?
ଭନ ରଜସବି   ପଡ଼ଇ ପରାଏ
ଗଗନ ମାଗିବୁ ଉଠ
ସରସା ସଲିର   ଗଜଗଣ୍ଡେ ଲଖି
ମଦକଳ କଳା ଲୁଟି ।

ବାଉଁଶ୍ୟ ପରାଏ   କେବେ ଅବା କୃଷ୍ଣ
    କେଶେ ଧବଳମା ବୋଲି
 ନେତ୍ର ଲେଖେ ଲଗି   ସଙ୍ଗୋପସଙ୍ଗ କାହିଁ
    ଦୃଷ୍ଟିକି ରେଖା ମଣ୍ଡଳୀ ।
 କେବେ ଅବା କର—   ମାନଙ୍କ ଦଶାଳ
    କଣ୍ଠ ବେନି ତାହନରେ
 ପଶି ପାଉଥିଲା   ପ୍ରବଳ ବେଗରେ
    ତାହାଙ୍କ କଣ୍ଠ ବଦରେ ।
 ଭୁରଞ୍ଜମାନଙ୍କ   ମୁଖରୁ ନିଃସୃତ
    ଲତସୃତ ସମ୍ପାଦିତ
 ଶୁଭ୍ର ଫେନପୁଞ୍ଜ   ହେଲା ପୁଣି କାହିଁ
    ସେ ଧୂଳିରେ ଧୂସରିତ ।
 କରତେ କହିତ   ଚନ୍ଦନ କାନ୍ଦୁର
    ଗୁଣ୍ଡି ସମାନ ଧୂସର
 କଣ୍ଠ ଧରି ସେହି   ରଜୋଗୁଣି ହେଲା
    ସମ୍ପର୍କର ଅଗ୍ରସର ।
 ତମେ ତମେ ବଢ଼ି   ପ୍ରତିକୂଳ ବାବେ
    ବିପୁଳ ଧୂଳି ଲହରୀ
 ବଣିଲା ଯୁବାଙ୍କ   କୟ ମାଂସଲବ
    ଉଚ୍ଚାନ୍ତେ କେତେନ ପରି ।
 ଅତି ବସୁହଳ   କେଶର ପରାଏ
    ଘନ ପରାୟ ପଟଳ
 ବଢ଼ିଲା ତମଣ୍ଡଳ   ପ୍ରଳୟ ଅଗ୍ନିର
    ଧୂମ ସମ ଅବରଳ ।
 ସେ ରଜଗୁଣିରେ   ଧୂସର ବରଣ
    ଧରି ଆକାଶରେ (୧) ଭଜ
 ଧୂମରେ ଆକୃଷ୍ଟ   ଅନଳ ପରାଏ
    ତମରେ ହେଲେ ମଲିନ ।

ଦେଖି ମନେ ହେଲା ସହ ନ ପାରିଣ
 ସେନାଙ୍କ ବସନ ରା
 ଧଳଛନ୍ଦେ ଅବା ଭୂତଳକୁ ଗଡ଼
 ଶୂନ୍ୟକୁ ଉଠିଲେ ଧରା ?
 ଏରୂପେ ଧୂଳିରେ ଅକାଶ ଭୂତଳ
 ହୋଇଗଲା ଅଜକାର
 ବୁଡ଼ିଗଲା କରେ ପ୍ରଳୟ କାଳୀନ
 ସାଗର ଜଳେ ସମାର ?
 ଅଲକ୍ଷଣ ପରେ ଶାନ୍ତ ଜେନର
 ଶୁଣିଦେଖୁ ଅନଗଳ
 ଫଏର ପରାଏ ଫେନପୁଣି ଉଠି
 ବ୍ୟାପିଲା ଧରଣୀ ତଳ ।
 କଣ୍ଠ ଯୁଗଳର ତାହେନେ ତରଳ
 ମଦଜଳ ରେଖାଝର
 ଚୌକିରେ ପଡ଼ିଲା ହସ୍ତକ୍ତ ସବେଗେ
 ବୁଝି ବାରି ଧାରା ପରି ।
 ହରକାବୁଲର ମୁଖରୁ ନିଗିତି
 ଝାଳସହ ସାନ୍ତ ଲଳ
 ନିକାରିଲା କ୍ଷଣେ ମେଦିନୀ ବସରୁ
 ଉତ୍ସୁକ ପରାଗମାଳ ।
 ଧୀରେ ଧୀରେ ନବୁଁ ଘନ ରଜୋରାଶି
 ନିମ୍ନରୁ ଆସିଲା ଖସି
 ଜଳସ୍ତରେ ଅବା ତରଳ ଜଳଦ
 ମାଳ ତଳେ ଗଲା ବସି ?
 ଅବା କରମାଳୀ କର ପିଇ ପିଇ
 ଉଦରେ ଗୁରୁତା ପାଇ
 ଚମେ ଚମେ ଖସି ପଡ଼ୁଥିଲେ ସେହୁ
 ପରାଗେ ଭୂତଳେ ସାର ?
 ପୁରପରି ପୁଣି ସକଳ ଦିଗରେ
 ଅସେକ ହେଲା ପ୍ରକାଶ

ଜଣାଗଲା ପେଡ଼େ ସିକୁକକୁଁ ସଦ୍ୟ
 ଉଠିଲା ସେନା ନବାସ ।
 ପକ୍ଷି ଦେଖୁଥିଲେ ସେ ଦିଗ କମ୍ପାର
 ବୁଲୁଥିଲେ ବାରଗଣ
 କରୁଥିଲେ କବା ଅକଳ, ବାରକ
 ଭୟରେ ସୈନ୍ୟ କମନ ?
 ହେ ମୁନି ତନୟେ ! ଏସବେ କାହୁଣୀ
 ତଳାଇ ସାନନ୍ଦ ମନେ
 ପଥାକାଳେ ଯୁବା ପ୍ରବେଶିଲେ ଗୁଣ
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାସଭବନେ ।
 ସହା ହୋଇଥିଲା ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଟକ
 ପରାଏ ସେହୁ ଶିବର
 ବେଢ଼ିଥିଲା ତାର ଚୌଦଶେ ସୁନ୍ଦର
 ନବକ ଦାଳ ପ୍ରାଚୀର ।
 ରମ୍ୟାତରୁ ସହ ଦ୍ଵାରେ ବୁଲୁଥିଲା
 ରସାଳ-ପଦ୍ମ-ତୋରଣ
 ଭିତରେ ବେଦକା ପୁଣି ଖୋଲୁଥିଲା
 କହୁ ଖଣି ନିବେଦନ ।
 ସେ ରମ୍ୟ ଶିବରେ ସେନାଗଣ-ସହ
 ରାଜି ପାଠି ଯୁବା ସୁଖେ
 ପ୍ରସ୍ତରୁ ଉଠି ଗମିଲେ ଉଦ୍ଘାସେ
 ଗନ୍ତବ୍ୟ ସରଣୀ ମୁଖେ ।
 ନବ ସୈନ୍ୟ ଅସି କବିତ ରାଜ୍ୟରୁ
 ପିବା ମାଗେ ନରଗରେ
 ବଡ଼ାଉ ଥିଲେ ସେ ଦଶାଳ କାହୁଣୀ
 ସଖ୍ୟାକୁ କହୁଗୁଣରେ ।
 ଧରକୁ ଧରଷି ଏସବେ ଅକଳ
 ସରନ୍ୟତୟ ତଳାଇ
 କାନନ କେଦାର ନବ ନୟା ଗ୍ରାମ
 ପବନ ସିକୁ କମ୍ପାର ।

ସୈନ୍ୟ ବ୍ୟବହାରେ ଜଳାଶୟମାନ
 ଶୁଖାଇ ନାନା ସ୍ଥାନରେ
 ପରାଣେ କର ମାର୍ଗେ ଉଦ ନୀତ
 ଭୂମିକୁ ସମତଳରେ ।
 ଦୁର୍ଗମ ପଟେ ମଧ୍ୟ ବାଟ କାଟି,
 ଗରୁଡ଼ ହୃଦକୁ ପୋତି
 ଦ୍ରୁମରାଜ ହେତ ଅବାରିତ ଗତି
 ନୃପସୁତ କଲେ ଗତି ।
 ଇହା ଅନ୍ତକୁଳେ ଏକବେ ସଙ୍ଗେ
 ବାହନ ଗୁଳ ବୋଗଲେ
 ସ୍ବପ୍ନେ ଅଶିଲେ ବଳ ଗଢ଼େ ମନ୍ତ୍ର
 ଭୂପତିକୁ ଧର୍ମ ବଳେ ।
 ଅବନତ ଭୂତ ଭୂପତିମାନଙ୍କୁ
 ଅଭୟ ଦେଲେ ସଦୟେ
 ଆଶ୍ଵାସ ଅଦରେ ପିତୃନାଶେ ଶିଳା
 ନାବାଳକ ନୃପତୟେ ।
 ବରୁଣା ପ୍ରକାଶି ରଖିଲେ ଶରଣା—
 ଗତକୁ ମୁକ୍ତି ଦେଇ
 ଉପାଦେଲେ ଶଳ ବୃକ୍ଷକୁ ସ୍ଵରୂପ
 ଭୂପତିକୁ ମୁକ୍ତି ଧର ।
 ଦୁଷ୍ଟ ଉପାଦେନେ ସିଂହାସନ ଭ୍ରଷ୍ଟ
 କେତେ ଭୂପତି କିଶୋର
 ଅଭିଷିକ୍ତ କଲେ ପିତୃ ଉପାଦେନେ
 ଗୁରୁକ ରାଜ୍ୟେ ତାଙ୍କର ।
 ବଳିତ ଦେଶରେ ଅବ୍ୟାଧି କଳୟ
 ସମ୍ବଳନ ଅନ୍ତସ୍ଥାନ
 ଦୁଷ୍ଟରାଜାଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧି
 ଯୋଗେ ସ୍ଵ ଶାସନେ ଅଶି ।
 ନୀଳ ଜଳଧର ବସିବ ଗୋଡ଼ାବ
 ସୈନ୍ୟ ପଦରେଶୁ ରରେ

ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଅତରେ କୁମାର
 ବଚରଲେ ଦମ୍ଭ ଭରେ ।
 ଅରୁଣଙ୍କ ବାଲ୍ୟ- ଲଳାସୁଳୀ ଆଗେ
 ପୁରୁଷ ଦଗକୁ ଦମ୍ଭ
 ତା ପରେ ହିଶକୁ ଶୋଭା ଦେଖିବୁ
 ଜଣିଲେ ସେ ପରାଦମ୍ଭ ।
 ବରୁଣ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ
 ପଣ୍ଡିମାଣୀ ଭୂପେ ଦଳ
 ସପ୍ତର୍ଷି ମଣ୍ଡିତ ଉତ୍ତର ଦଗକୁ
 ସ୍ବବଶେ ଆଣିଲେ ବଳୀ ।
 ଭଜି ବରପରେ ଏକାଦେ ଭବକୁ
 ଧର୍ମ ଦୁଷ୍ଟ ମନୋରଥେ
 ପଦେୟାଧ ପରଶା ଧାରଣୀ ଧରକୁ
 ରଖିଲେ ନଜ ଅସୁଦେ ।
 କେଳାସ ନକଟେ ହେମବତୀବାସୀ
 ମେଘ ସୈନ୍ୟଗଣ ସହ
 ବ୍ରହ୍ମସୁରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଜଣି
 ପୁଣି ପୁଣି ଅହରହ ।
 ବହୁଦନବ୍ୟାପୀ ରଣଶ୍ରମେ କ୍ଳାନ୍ତ
 ସେନାଙ୍କ ବହାମ ପାର୍ବ
 ସୁବାମଣି ସେହ ଶୈଳ ପଦତଳେ
 ଶିବର ସ୍ଥାପିଲେ ପାର୍ବ ।
 ସେଥି ବାସ କାଳେ ଦିନେ ସେ ପ୍ରଭୁର୍ତ୍ତ
 ଅବେସ୍ଥା ଇନ୍ଦ୍ରାସୁଧରେ
 ମୃଗୟା କୌତୁକେ ପଶୁ ଖୋଜି ଖୋଜି
 ବୁଲୁଥିଲେ କାନନରେ ।
 ସହସ୍ରା ଦେଖିଲେ ଦୁର୍ଭି କଳର
 ଶୈଳ ଶିଖୁ ଅବତର
 ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଶେଷୁଥିଲେ ସୁଖେ
 ବନସୁଳୀରେ ବଚର ।

ଦେଖିନାହିଁ କେବେ କଲର, କୁମାର
ଏଣୁ ଧରିବାର ଅଶେ
ସଦନେ ଭୁଲଇଁ ଚଳାଇ କୌତୁହେ
ଗଲେ ସେମାନଙ୍କ ପାଶେ ।
ଅଶ୍ରୁସାଗରୀ ରାଜ— ପୁତ୍ରକୁ ସହସା
କଲରେ ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖି
ପତ୍ରକୁ ଲେଉଟି ଘୁଞ୍ଚେ ପଳାଇଲେ
ସେ ସ୍ଥାନ ଉଦ୍ଦେ ଉପେକ୍ଷି ।
କୁହୁଲେ ଯୁବା କଲର ବେନକୁ
ଅନୁସରିଲେ ଚକ୍ର
ଅଶ୍ରୁ ପଦ୍ମରେ ତମକାର ସେହ
ବସିଣୀ ବଜନ ସୁଲ ।
ପ୍ରଶର ବେଗରେ ଘୋଷକ କଲର
ପାଶେ ପ୍ରବେଶିଲେ କାହିଁ
ଉଦ୍ଦେ ଅନ୍ୟ ଦିଗେ ପଳାଇଥିଲେ ସେ
ଗଡ଼ବେଗ ପାଲଟାଇ ।
କାହିଁ ଯୁବାମଣି ମଣ୍ଡୁଥିଲେ ତାକୁ
ଧରିଲା ପରାଏ କରେ
କାହିଁ ଦେଖୁଥିଲେ ପଳାଇଥିଲେ ସେ
ଦୂରରେ ମହାବେଗରେ ।
ଟାଣେ ଛଟ ପିଟି ବେଗବାନ ଇନ୍ଦ୍ରା—
ସୁଧକୁ ଖରେ ଚଳାଇ
ଏକାକୀ ନିର୍ଜନେ ସୈନ୍ୟ ବହୁଦୂରେ
ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଯାଇ ।
ଏକାକେ ତାହାଙ୍କ ପତ୍ରରେ ଗୋଡ଼ାଇ
ଚନ୍ଦ୍ରାପୀକ ବହୁଦୂର
ପଶେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ— ପୁରରୁ ପାଠିଏ
ବୋଗ କଲେ ଅବତମ ।
ନ ପାରିଲେ ଧରି ସମ୍ମୁଖ ଶିଖରେ
ଉଠିଲେ କଲରେ ଯାଇ

ଦୁର୍ଗାବେଦ ଗିରି ଅଞ୍ଜ ପିତା ପାଇଁ
 ଘୋଷକର ସାଧ ନାହିଁ ।
 ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ଦୁହେଁ ଅବେଶ ଅବେଶେ
 ସମ୍ପର୍କର ସାନ୍ତ୍ୱାନ
 ଦୁର୍ଗାମା ଲାଢ଼ି ବୃକ୍ଷ ଅନ୍ତରାଳେ
 ହେଲେ କାହିଁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ।
 ସେ ବରୁଁ ନୟନ ଫେରାଇ ଦୃତାଣେ
 ଯୁବକ ବିଷାଦରରେ
 ହେମ କଲ୍ପା ଧରି ସଖେ ଅଶ୍ରୁପୁଷ୍ପେ
 ରହିଲେ ନତ ମୁଖରେ ।
 ପରିଶ୍ରମ ବଣେ ବହୁଳ ସଂଗ୍ରାମୀ
 ସ୍ତୋତ କେଶେ ଶର୍ମ ଜଳ
 ଚନ୍ଦ୍ରମାଳ ତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ଅହାଦନ
 ଉଷ୍ମାପ ବର୍ଷ ସକଳ ।
 ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧ ପୁଣି ନିଜକୁ ନିରେଖି
 ଚିନ୍ତାରେ ରାଜକୁମାର
 ପିଲାପରି କପାଁ କଲେ ସେ ଏମନ୍ତ
 ଅନର୍ଥକ ବ୍ୟବହାର ।
 କଳର ଯୁଗଳ ଧରି ସେହୁ ଅବା
 ଲଭିଥାନ୍ତେ କି ସମ୍ପତ୍ତି
 ନ ପାରିଲେ ଧରି ଏଥିରେ ବା ତାଙ୍କ
 ହେଲା କେଉଁ ମହାପତି ?
 ଭାବିଲେ କପାଁ ମୁଁ ଭୂତାଦିଷ୍ଠ ପରି
 ଅଚରିଲି ଏହି କର୍ମ
 ଏ ମୁଣି ରସରେ କପାଁର ମନ୍ତ୍ରିଲି
 ବୁଝି ହେଉ ନାହିଁ ମମ୍ ?
 ବାହିଁ ମୋ ଶିବର ବାହିଁ ପରିଜନ
 ବାହିଁବା ବାହିନୀ ରାଜ
 ନିଜେ ସେହୁ କଥା ଭାବିଲେ ନିଜକୁ
 ଦୁଃସ ମାନ୍ୟତା ଅକି ।

ଚଳ ହେଉନାହିଁ ଶିବର ର କେତେ
 ଦୂରେ ଅଛି ମୁଁ ରହୁ
 ବେଗବାନ ଅଶ୍ବ ନମିଷେ ବହୁତ
 ପଥ ଅଣିଅଛି ବହୁ ।
 ଅସିବା ସମୟେ ବଳରଦୁ ବୁଝି
 ଧାରିଥିଲି ଏକଥାରେ
 ପଥ ଲାଗି ନାହିଁ ଫେରିଯିବା କଥା
 ଅସି ନଥିଲି ମୋ ଭାବେ ।
 ଘନ ତରୁଳତା ଗୁଳ୍ମ ଗହଳରେ
 ଏକନ ଅତି ସଜ୍ଜଳ
 ପଥ ନ ଦିଶଇ ଘୋଡ଼ାର ରଖିଛି
 ଗାଡ଼ ଶୁଷ୍କ ପଥକୁଳ ।
 ବହୁତ ସତନେ ଖୋଜିଲେହେଁ ଏଥୁ
 ଜଣେ ନ ମିଳିବେ କାହିଁ
 ଏ ମହାବନର ନିର୍ଗମନ ବାଟ
 ପାରିବେ ସେହୁ ଦେଖାଇ ।
 ଶୁଣୁଛି ପୁରୁବେ ପ୍ରାଚୀନମାନଙ୍କ
 ମୁଖରୁ ଏମନ୍ତ ଗୀର
 ସୁରକ୍ଷିତରର ଉତ୍ତର ଅଟଇ
 ଶେଷସୀମା ପୃଥିବୀର ।
 ତା ପରେ ମନୁଷ୍ୟ ନାହିଁ, ଏକା ବନ—
 ପଶୁଙ୍କ ରହିବା ସ୍ଥାନ
 ବହୁଦୂର ବ୍ୟାପୀ ଦିଶଇ ବେକଳ
 କଇଲାସ ସାନ୍ତମାନ ।
 ଏହୁ ସେ କିଲାସ ଅଗେ ବସୁଭର
 ଟିକିଏ ନାହିଁ ସଂଗଢ଼
 ନବସନ୍ତ ଏଥୁ ସଦା ସଦାଶିବ
 ଭୂତଗଣଙ୍କ ଆଶ୍ରୟ ।
 ଦକ୍ଷିଣ ମୁଖରେ ବୁଦ୍ଧିବଳେ ପଥ
 ଖୋଜି ଖୋଜି ଏ କାଳରେ

ଅଶ୍ବର ଅସ୍ବଞ୍ଜ ପଦ ଲକ୍ଷି ଏକା
 ଲେଉଟିବ ସୁନାବାରେ ।
 ସୁବିଲେ କି ହେବ କର୍ତ୍ତାଜିତ ଫଳ
 ଦୈବ ସ୍ବେଚ୍ଛାଭାବ ଅଣି
 ଲଲଟ ଲିଖନ ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ
 ସମର୍ଥ ରବେ କେ ପ୍ରାଣୀ ?
 ହୁରଙ୍ଗ ଫେରାର ପୁଣି ମନେ ମନେ
 ଚିନ୍ତାରେ ଯୁଦ୍ଧାରତନ,
 ଖର ଯୌରବରେ ଜ୍ଞାନ ପରାଏ
 ଦଶର ଏବେ ଗଗନ,
 ଘାସ କରଜାଳେ ଅତି ଘାସିମନ୍ତ
 ଅକାଶ କେନ୍ଦ୍ରରେ ହରି
 ଦଶିଲେଣି ଦିନ— ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ମେଖଳା
 ମାଳେ ମଧ୍ୟମଣି ସର ।
 ଗାଢ଼ ପରଶମେ ପ୍ରିୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀରୂପ
 ହୋଇଛି କ୍ଳାନ୍ତ ପୀଡ଼ିତ
 ବାସ ପାଣି ଦେଇ ତାହାକୁ କହିବ
 କହାମ ଦେବା ଉଚିତ ।
 ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଖାଇ ଜଳପିଇ ପିଣେ
 ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ଶ୍ରମ ନାଶି
 ଶିବରେ ଫେରବ ବାଟ ଦେଖାଇବେ
 ସଦୟେ କୈଳାସବାସୀ ।
 ଏହା ସୁବି ଯୁବା ନାର ଅନୁଷ୍ଠିତ
 ବୁଦ୍ଧ ବୁଦ୍ଧ ଇତିତତଃ
 ଦେଖିଲେ ଉଦ୍ଧାସେ ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ
 ଅସ୍ବଞ୍ଜ ଅଟବା ପଥ ।
 ଶିବରୂପ ଗଜେ ସର୍ବୋପର ଜଳେ
 ସଦ୍ୟ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ
 ବୁଦ୍ଧ ପାଇଥିଲେ ଶରୀରରୁ ଝରି
 ପାଣି ଚିତ୍ତ ଥିଲା ରହି ।

ଦିଶୁଥିଲା ମାଗି ସେ କଣ କୁଲର
 ପାଦ କଇଁଫମ ପିନ୍ଧିଲ
 ପଡ଼ୁଥିଲା ପାଖେ ଶୁଣୁ ଉପାଟିତ
 ସନାଳ କେତେ କମଳ ।
 କାହୁଁ ଜଣିବ ବନ୍ଧିତ କଲାର
 ରଜୁଥିଲା ଠାବେ ଠାବେ
 ବନଲତା ସହ ଛୁଣି ଫଳ ପୁଷ୍ପ
 ରହୁଥିଲା ନାନାସବେ ।
 ମଳ ମୁହେ ପଥ ପୁର ପାଇଥିଲା
 ନିତି ନିତି ପାଇ ଅସି
 ଶ୍ରୋତବ୍ୟ ତାହାଙ୍କ ମଦର ଉଚ୍ଚଟ
 ଗଲେ ପାଇଥିଲା କାସି ।
 ସେ କାଟି କଲେକି ପାଖେ ଜଳାଶୟ
 ଅଛି କୋଲି ମନେ କରି
 ଗମିଲେ ଚଢ଼ିଲେ କେଳାସ ଗିରିର
 ପଡ଼େ ପଥ ଅନୁସର ।
 ପିବା ଶେନେ ତାକୁ ସରଳ ସୁକଳ
 ରୁଦ୍ଧ ଶାଳ ଦରୁଗଣ
 ପ୍ରଦାନଲେ ଶୟା ଶାଖା କାହୁଁ ପୋଷେ
 ଅଛାନ୍ତି ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ ।
 ବିରଳ ପଲ୍ଲବ ସରଳ ସାଲେହ
 ପାଦପଗଳ କାନ୍ତାରେ
 ଦିଶୁଥିଲା ଶୁଭ୍ର ସ୍ତମ୍ଭଶ୍ରେଣୀ ପର
 ବନଦେବୀ କରନ୍ତାରେ ।
 ଦୃଶ୍ୟତା ଶୂନ୍ୟ ବାହିଁ ବା କବର—
 ଭୂମି ପାଇଥିଲା ଦେଖା
 ବାହିଁ ପଡ଼ୁଥିଲା *ସୁଲଭମାନଙ୍କ
 ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସରଣୀ ରେଖା ।

[illegible]

ଚନ୍ଦନ ରସର ସମ ସୁଖକର
 ମୃଦୁଳ ବାୟୁ ହୁଁଲେ ।
 ମଧୁପାନେ ମତ୍ତ ମରାଳମାନଙ୍କ
 ସୁମଧୁର ରାବଳଲେ
 ସମାଦରେ ତାଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟାସନା କରି
 ତାରୁଥିଲା ବୁଦ୍ଧଲେ ।
 ଦୈଲେକ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ମଣିମୟ ସୁଜ୍ଞ
 ଦରପଣ ବାନ୍ଧୁ ଜଣି
 ଶୋଭୁଥିଲା ତହିଁ ଅହୋକ ନାମରେ
 ଏକ ଘାଣ୍ଟ ପୁଷ୍ପଗଣୀ ।
 ଜଳଦେବତାଙ୍କ କାତର ଅଞ୍ଜାଳ
 ସମ ଶୁଣୁଥିଲା ତାହା
 ସମୁଦ୍ରମାନଙ୍କ ପାତାଳ ମନ୍ଥରୁ
 ଉଠିବାର କ ସେ ସହା ।
 ଶର ଶର ଅବା ଶମରାଜ ହୃଦେ
 ହୋଇଥିଲେ ପରାଣତ
 କବା ଭୂତଳରୁ ଶସି ରହିଥିଲା
 ଏକସ୍ଥାନରେ ବସୁତ ।
 ବସି ଯାଇଥିଲା ଜମାଟ ବାନ୍ଧି କ
 ବୁମୁଦ ବନର ଶିଶୁ
 କବା ଦ୍ରବୀଭୂତ ହୋଇ ମରରୂପେ
 ରାଜୁଥିଲା ହୁମଗିରି ।
 ସରୋବର ରୂପେ ଶୋଭୁଥିଲା କରେ
 ହେଉବନ ପୁଣ୍ୟଗଣି
 ଫୋରୁଥିଲା ଅବା ଏକହେ ସୁବାନ୍ଧୁ
 ଶରତର ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ।
 ପୁଷ୍ଟିକ ସମାନ ସୁଜ୍ଞ ସେ ଉଦକ
 ଦେଖି ହେଉଥିଲା ମନେ
 ମୁନିଙ୍କର ମନୋ— ବୃତ୍ତିରେ ଧାତା କ
 ଗଢ଼ିଥିଲେ ତା ପତନେ ।

ଗର ସୀମାପାଏ ପୁରୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା
 ତାହାର ଗରୁର ଜଳ
 ବାହାରରୁ ସୁଖ ଦେଖାଯାଉଥିଲା
 ଭିତର ଦ୍ରବ୍ୟ ସକଳ ।
 ପ୍ରସବର କରେ, ଶବନେ ଉଥିବି
 ସଲିଳ ଶୀତର ଜାଳ
 ଜଳ ମାଳବଣେ ସୁକୁଥିଲେ ସଦା
 ଶତରୂପ ମାଳ ମାଳ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣକରେ ଘାସ ଅସଂଖ୍ୟ କମଳ—
 କଳ ପୁଞ୍ଜିଥିଲା ତହିଁ
 ବିଶୁଦ୍ଧ ଜଳ ବାହୁଁ ବା ଶ୍ୟାମଳ
 ପଦ୍ମର ଛବି କହି ।
 ଗରୁର ନୀରରେ ଶକ୍ତି ରମ୍ୟ ଗର
 ତମାଳ ଦଳର କାନ୍ତି
 ଜନମାଉଥିଲା ରଥାଙ୍ଗ ଦମ୍ଭ
 ମନେ ବାହୁଁ ରାତି ଭ୍ରାନ୍ତି ।
 ଧନପତ୍ରଙ୍କର ଶୁଭାନ୍ତକାସିନୀ
 ବନିତାଏ ଅରେ ଅରେ
 ଜଳକେଳି ଅଶେଷ ଅସି ବାହୁଁ ସୁଖେ
 କୌତୁହଳେ ଅନନ୍ଦରେ ।
 ଅନଙ୍ଗ ନଳୀରେ ସୁରଂଗର ଟୋଟା (୧)
 ସମାନ ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର
 ତାଙ୍କ ସୁଗନ୍ଧର ନାର ଗର୍ଭେ ନାର
 ଶେତୁଥିଲା ବାରବାର ।
 ସୁଗନ୍ଧରେ ବାହୁଁ ହିରଣ୍ୟ କର
 ମୃଣାଳନାଳ ବୁଝିରେ
 ବନ୍ୟଜାବେ ବାହୁଁ ଜଳ ପିଉଥିଲେ
 ପ୍ରବେଶି ଦୃଷ୍ଟା କାତରେ ।

କାହିଁ ଦିବ୍ୟାଧରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଦ୍ୟସହ
 ଦେଉଥିଲେ ଜଳାଞ୍ଜଳି
 ଠାବେ ଠାବେ ତଳେ ପଡ଼ୁଥିଲା ସୂର୍ଯ୍ୟ
 ରକ୍ତ କମଳର କଳି ।
 ଜଳ ଦେବତାଏ ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି କରି
 ତୋଳଣ ସ୍ଵର ଲଳିତ
 ସାନନ୍ଦ ମନରେ ଗାଉଥିଲେ କାହିଁ
 ବରୁଣଙ୍କ ପଶୋଗୀତ ।
 କୈଳାସୁ ଓଞ୍ଜାର ଜଳପାନ ପାଇଁ
 ପ୍ରମଥ ନିକର କାହିଁ
 ଚଳକ ମୃତ୍ତିକା ଛେତ ଘଷିଥିଲେ
 ଶିଳାରେ ଶିଳା ନିଠାର ।
 ମହାଗଜଙ୍କର ସନ୍ତରଣ କାଳେ
 ଗଣ୍ଡରୁ ମଦ ବାହାର
 ଚିତ୍ତାନ୍ତ କର— ଥିଲା ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ
 କାହିଁ ସର ସ୍ଵଚ୍ଛ କାରି ।
 ବନ ମୟୂରଙ୍କ ମେଳେ ମିଶି କାହିଁ
 ସୁନ୍ଦର ବାହନ କେଳି
 ନୀର ପାନ ଶେଷେ ହର୍ଷେ ନାରୁଥିଲା
 ମନୋହର ପୁଚ୍ଛ ଟେକି ।
 ଜଳାର୍ଥୀ ଗଜକୁ ଅନ୍ତରରେ କାହିଁ
 ଭବାନୀଙ୍କର କେଶରୀ
 ନଗଶୂନ୍ୟ କଡ଼ ବଡ଼ ପଦ ଚିହ୍ନେ
 ବର୍ଷ ଦେଉଥିଲା ଭରି ।
 ଏ ନୀର ନରେଶି ବୁମାର ମାନସ
 ଦୃଷ୍ଟାରେ ହେଲା ତରଳ
 ଭଲଲେ କିଲର ପଛେ ଦଉଡ଼ିବା
 ପ୍ରମ ମୋ ହେଲା ସଫଳ ।
 ଏଥି ଅସି ମୁହଁ ସୁନ୍ଦର ଦ୍ରବ୍ୟର
 ଶେଷ ସୀମା କଲେକିଲି

ଚକ୍ର ଲଭ ସେହୁ   ଚକ୍ରପଳ ସିନା
    ଏତେ ଦିନେ ଅରଜିଲି ।
 ସୁଧାସମ ଏହୁ   ସରଳକୁ ସୁଜି
    ଅମୃତ ପୁଣି କରତି
 ପୁନରୁକ୍ତ ଦୋଷେ   ସ୍ବ ସୃଷ୍ଟିକ ସିନା
    ଦୁଷିତ କଲେ କରଣ ।
 ଦେବତା ବାସ୍ତିତ   ଏମାର ନରତ
    ନକଟେ ଲଭିବା ପାଇଁ
 ଛଡ଼ି ନ ପାରନ୍ତି   ସିନା କରଳାସ
    ନିବାସ ଗଉରୀ ସାଇଁ ।
 ଏମନ୍ତ ସୁପେୟ   ସୁରଭିତ ଜଳ
    ଉପେକ୍ଷେ କମଳା ପତି
 ବାହୁକ କେଜାଣି   ଲବଣୀସୁଦନ୍ତ
    ସମୁଦ୍ରେ କଲେ ବସତି ।
 ପ୍ରଳୟ କାଳରେ   ସନ୍ତାପେ ପଳାଇ
    ପୃଥ୍ବୀ ସିନ୍ଧୁ ସରଲେ
 ଯକ ବସୁଦର   ଘୋଷା ଭୟେ ପଶି
    ପୁଣି ଧର ପଡ଼ିଥିଲେ ।
 ପଶିଥାନ୍ତେ ସେବେ   ଏ ବସ୍ତ୍ରୀଣ୍ଡ ସରେ
    ସେବାଳେ ହାସିତା ଧରା
 ପଡ଼ି ନ ଥାନ୍ତେ ସେ   ସହସ୍ର ସହସ୍ର
    ବରହେ କଦାପି ଧରା ।
 ଏହା ଶୁଦ୍ଧ ଅଶ୍ବ   ଓଞ୍ଜାଇ ପଲ୍ଲୀଣ (୧)
    ଖୋଲି ତାରୁ ଦେଲେ ଛଡ଼ି
 ଶଶେ ଭୂତଳରେ   ଲେଟି ଉଭୟହେଲ
    ସନ୍ଦାନେ ସେ ଦେହୁ ଝାଡ଼ି ।
 ମୁଖରୁ ଖଳୀନ (୨)   ଫେରି ଅଶ୍ବେ ନେଇ
    ସରରେ ପିଆଇ ପାଣି

ପଛ ପଦ ଛନ୍ଦ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ
 ଶୈବାଳ ସଲିଦ୍ ଅଣି ।
 ତହୁଁ ନିଜେ ଜଳେ ପ୍ରବେଶି ଯୁବକ
 ପଖାଳ ତନ୍ତୁ ଭୂରତେ
 ଜଳଜାତ ପଳ ମୂଳ ଅହରଣ
 ରହିଲେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଚହେ ।
 ଶୁଧାଘ୍ନା ନାଶି ଶୁଦ୍ଧାପ୍ରକ ଲତା
 ତଳରେ ଗାଢ଼ ଉପଲେ
 ଅସ୍ତରଣ ରଚି ସ୍ବହସ୍ତେ, ଶୋଭଲେ
 ଜଳାଦ୍ରୁ କମଳ ଦଳେ
 ଅଳଙ୍କାର ପରେ ଶୁଣିଲେ ସେ ସ୍ଥାନ୍ତ୍ର
 ଚକଟେ ନୃପନନ୍ଦନ
 ବାଣୀନାଦ ସହ କର୍ଣ୍ଣରସାୟନ
 ମଧୁର ସଙ୍ଗୀତ ସ୍ବନ ।
 ଘାସ ଗ୍ରାସ ଛଡ଼ି ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧ ଟେକି
 ଶ୍ରବଣ ଯୁଗଳ ତାର
 ଉଦ୍‌ଘାଟିବେ ଉଲ୍ଲାସେ ଉଦ୍‌ଘର ଦିଗରୁ
 ଅନାଇଇ ବାରବାର ।
 ସଙ୍ଗୀତ ସ୍ବରରୁ ଲୋକ ବାସସ୍ଥାନ
 ଅନୁମାନ ନୃପସୁତ
 ଭରଣେ ଅରୋହି ଗଲେ ସେ ଦିଗରୁ
 ଉଷତେ ଅତି ଭୂରତ ।
 ଗାନପ୍ରିୟ ମୃଗେ ଅପାତତ ରାବେ
 ଅଶ୍ବ ଆଶେ ଅଗେ ଧାଇଁ
 ଗୀତସ୍ବର ଲକ୍ଷି ଦେଉଥିଲେ ତାଙ୍କ
 ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥ ଦେଖାଇ ।
 ପୁଷ୍ପରେଶୁବାହୁ ସେବାଳେ ଶୀତଳ
 ସରଳ ଶୀତରସହ
 କୈଳାସ ଶରଳ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ସୁତୋମଳ
 ବହୁଥିଲା ଗନ୍ଧବହ ।

ଶୋଭାପୁର ତହିଁ ସୁରଧୁନ ଜଳେ
 ପୁଷ୍ପିତ ଶ୍ରେତ କମଳ
 ସଦ୍ୟ ନିହତ ସେ କମଳ ଦଳରୁ
 ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା ଜଳ ।
 ଧବଳ କମଳ ପାଖୁଡ଼ା ସେ ମୂର୍ତ୍ତି
 ମସ୍ତକରେ ମନୋରମ
 ଉପୁଜାଉଥିଲା ମୁକ୍ତାମୟ ମଞ୍ଜୁ
 ମଣି ମୁକୁଟର ଭ୍ରମ ।
 ପ୍ରଥମା ସମୁଦ୍ଧେ ଧ୍ୟାନମୟ ପର
 ଅନନ୍ୟ ଏକ ରୂପସୀ
 ଉଦ୍ଭବ ଦିଗକୁ ବଦନ ନବେଶି
 ପଦ୍ମାସନେ ଥିଲା ବସି ।
 ଲଳିତା ଲଳିତ ଶରୀର ଅଭୂତ
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ବହୁ
 ମନ ନେତ୍ରରହି ଦେଉଥିଲା ସେହି
 କାନନ ସ୍ଥଳୀରୁ ଧୋର ।
 ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପବନେ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ଶୀର—
 ସାଗରର ସ୍ତୋତକଣି
 ଶାରଦ ପୁଣିମା— ତନ୍ତ୍ର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାପତ୍ର
 ଶୋଭାପୁର କନୋଦିନ ।
 ବିଶୋଭାକୋମଳ କାନ୍ତରୁ ଲବଣ୍ୟ
 ପ୍ରସ୍ତ ଉଠି ଅବନିଶି
 ଝଲସାର ଦଶ ପାଉଥିଲା ଶୁଭ୍ର
 କୈଳାସଗିରିରେ ମିଶି ।
 ଶ୍ରେତପ୍ରସ୍ତପୁଞ୍ଜ ବେଷ୍ଟିତ ଥିବାରୁ
 ବୃଣାଳୀ ବୃଣଶରୀର
 ସୁଷ୍ପସବେ ଦେଖା ପାଉ ନଥିଲା
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଂଶ ତହିଁର ।
 ଏଣୁ ମହୋକ୍ତଳ ତନ୍ତ୍ରରଶ୍ମି ସମ—
 ପ୍ରସ୍ତରେ ସେ ଚୁରୁଶୀଳ ।

ଅଥବା ନବୀନ ମୂର୍ତ୍ତି ଶଙ୍କରଙ୍କ
 ସାଧନାରୁ ସମୁଦ୍ରକୁ
 ଅଜିବାର ଭୟେ ଅବା ଏକଠାବେ
 ଶୁଦ୍ଧପଥ ପ୍ରାଣୀରୂପ ।
 ମନେ ହେଉଥିଲା ଦେଖି ସୁଶୀଳାର
 ଶରୀର ଲବଣ୍ୟ ଠାଣି
 ଗଜଦନ୍ତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶଙ୍ଖ ଉପାଦାନେ
 ଗଢ଼ି କି ଦେବ ବିକାଶି ।
 ମୁକୁତା ରଜର ପୁଟଦେଇ ମୁକୁ
 ଚନ୍ଦ୍ରମା କର ଭୂଳୀରେ
 ଭବ୍ବଳ ଭରଳ ରଜତ ରସରେ
 ଧୋଇ ଅତି ସରଗରେ ।
 ପୁଣି ଅମୃତର ମୃଦୁଳ ମଞ୍ଜୁଳ
 ଫେନରେ ମାଜି ତାହାରୁ
 ବୁଝ କରିଥିଲେ ସିନା ସେ ନିଜର
 ସୁକୃତ ପେତେ ଶୋଭାରୁ ।
 ଉଦ୍ଭାସିତ ତଳ ବିଦ୍ୟୁତ-ବିମଳ—
 ତେଜୋମୟ ରେଖାସମ
 ତାମ୍ରବର୍ଣ୍ଣ କଟା ଶିରେ ଧରି ଧନୀ
 ବିଶୁଦ୍ଧ ମନୋରମ ।
 ଅନୁମାନ ହୁଏ ନବୋଦିତ ରବି
 କରଣୁ ଛଣି ସୁଷମା
 ରଚିଥିଲେ କବା ବାଳାର ରୁଚିର
 ଶିରେରୁହୁ ବିଶ୍ୱକର୍ମ ।
 ଶୂଙ୍ଗର ଧବଳ ପ୍ରସ୍ତର ଫଳତକ
 ଶୁରୁ ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ବହୁ
 ଭୂସାରମଣ୍ଡିତ ହିମ ମନ୍ଥାଧର
 ମେଖଳା ପଥା ଦିଶଇ ।
 ତେଜେ ତଳ ତଳ ବଳତ ପଦ୍ମର
 କେଶର ଗୁଣ୍ଡର ପରି

ଭଲପଟେ ଭଲ ଭବ୍ବର ଭଲକ
 ଘେନିଥିଲ ବମ୍ବାଧର ।
 ସ୍ତବ ପଢ଼ି ପଢ଼ି ସୁନ୍ଦର ଓଷ୍ଠରେ
 ଏକଦୃଷ୍ଟେ ଧନା ବୁଝି
 ଦେଉଥିଲ କିବା ଦନ୍ତ ରଖି ପୋତେ
 ସିକନ୍ଦୁ ସ୍ନାନ କରାଇ ?
 ପାପର ଅର୍ଥଳା ପଳପରି ସୁଲ
 ସୁନ୍ଦର ମୁକୁତା ହାର
 ଜପମାଳ ରୂପେ ଘେନିଥିଲ ଆହା
 କମ୍ବୁକଣ୍ଠୀ କଣ୍ଠେ ତାର ।
 ମଣ୍ଡଳେ ମଣ୍ଡିତ ଚନ୍ଦ୍ରବମ୍ବେ ଯଥା
 ବିଶର ପୁଣିମା ରାନ୍ଧି
 ଦେସନ ମଞ୍ଜୁଳ ମୁକୁତା ମାଳରେ
 ଶୋଭୁଥିଲ ଚମ୍ପାବାଣୀ ।
 ଗୋଲକ ଧାମର ଦ୍ଵାର କଳସର
 ସମାନା କାନ୍ତି ସମ୍ମଳ
 ହର ଶିର ଗଙ୍ଗା ପଦ୍ମକଳି ପରି
 ମଞ୍ଜୁଳ ଯୁଗଳ ସ୍ତନ ।
 ଶୋଭା ପାଉଥିଲ ବଚନ ରୁଚରେ
 ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ବକ୍ଷସ୍ଥଳେ
 ସମୁତ୍ଥଳେ କିବା ରଥାଙ୍ଗ ମିଥୁନ
 ସୁପବନ ଗଙ୍ଗାଜଳେ ?
 ବୃମର ସଜିତ ସୁନ୍ଦର ଅଦ୍ଭୁତ
 ଦେବଦାରୁର ବଳୁଳେ ।
 କିବା ହୋଇଥିଲ ଘନଦେବୀ ଘଣ୍ଟ
 ଉରସିଜ ବେନି ବଳେ ।
 ଉତ୍ତରାୟ ବସ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚ ବିଶୁଦ୍ଧ
 ତାହର ଉପରେ ରହୁ
 ଉଚ୍ଚ ପଦାର୍ଥକୁ ତାଳିଲେ ଅଧିକ
 ଉଚ୍ଚତା ସିନା କହଇ ।

ଶଙ୍ଖ କଳୟୁରେ   ଶୋଭା ପାଉଥିଲା
 ତାର ରମ୍ୟ ମଣିବଳ
 ପ୍ରମଦ ମାତଙ୍ଗ   ଦନ୍ତରେ ପେମନ୍ତ
 ରଜତ ଚୁଡ଼ି ପିନକ ।
 ପଡ଼ିଥିଲା ବାଳା   ନିତମ୍ବ ବସନ
 ତରଣ ତଳେ ଓହ୍ଲଇ
 କୁମୁଦ କଳରେ   ରଞ୍ଜିତ ସୁଧା
 କିବା ଚନ୍ଦ୍ରକିମ୍ବଦ୍ଧ ଗଳ ।
 କିକାର ବିସ୍ମୟ   ସୁଶିଳିତ ବାୟ
 ଶିଖ୍ୟ ସମ ସଦାଶୟ
 ଅବସରକ୍ରମେ   ପାଖରେ ପ୍ରବେଶି
 ନବ ଶ୍ରୋବନ ସମୟ ।
 ବିଶ୍ଵ ଶୋଭାସାର   ମହଳାମଣିର
 ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ଦେଶକୁ ଧରି
 ଦେଇଥିଲା ନାନା   ଗୀତାଣ ଗୌରବ
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭାରେ ଭରି ।
 ପୁଣ୍ୟରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ   ଲବଣ୍ୟ ଲତାରେ
 ପୁଞ୍ଜିପାତ୍ରା ପେକେ ଫୁଲ
 ହୋଇପାତ୍ରା ସିନା   ମଞ୍ଜୁବାଣିନୀର
 କାନ୍ତି ସହୃଦରେ ଭୁଲ ।
 ଗଜଦନ୍ତେ ଗଡ଼ା   ବାଣୀଶ୍ରୁ ନିଜ
 ବନ୍ୟା ପରି କୋଳେ ଧରି
 ଦକ୍ଷିଣ କରରେ   ତା'ର ତାର ସୁଲ
 ବଜାଉଥିଲା ସୁନ୍ଦର ।
 ବସନ୍ତୀ ଧାରଣେ   ଧନ୍ୟା ଧବଳାଞ୍ଜୀ
 ସୁରମ୍ୟ କାନ୍ତର ଫୁଟୁଛି
 ଜଣା ପାଉଥିଲା   ଗଜବ ବନ୍ୟାର
 ସତେକ ସଜୀବ ମୂର୍ତ୍ତି ।
 ମଣିମୟ ସ୍ତମ୍ଭ—   ମାଳେ ମହଳାର
 ମଞ୍ଜୁ ପ୍ରଦୀପ ସେବା

ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରବାଣୀ ସହକରକୃତ
 ପର ପାଉଥିଲା ଦେଖା ।
 ହରକ ବିଶାଳ ବନ୍ଧେ ପଡ଼ିଥିଲା
 ସୁନ୍ଦରୀର ପ୍ରତିଛବି
 ଭବିଷ୍ୟରେ ସେ କି ପଶୁଥିଲା ତାଙ୍କ
 ହୃଦୟ ଭିତରେ ଯାଇ ?
 ବାଣୀଧ୍ବନୀ ସହ ରାଉଥିଲା ଧନୀ
 ମହେଶ ସ୍ବକ ସୁସ୍ବରେ
 କି ସାଧନା କରୁ— ଥିଲା କେ କହୁକ
 ଏକାକୀ ଏକଧ୍ୟାନରେ ।
 ନ ଥିଲା ମମତା ଅହଙ୍କାର କାହିଁ
 ନ ଥିଲା ତଳେ ବିଦ୍ବେଷ.
 ଥିଲା ଅମାନ୍ତୁଷୀ ଅବୁଦ୍ଧ ବେବଳ
 ଥିଲା ଅମାନ୍ତୁଷୀ ବେଶ ।
 ହେଉ ନଥିଲେହେଁ ସ୍ବର୍ଗବାସୀ ହେଉ
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୟଃ କଳନା
 ଅସ୍ତ୍ରାଦିଶ କର୍ତ୍ତୃ କିଛି ଉଣା ବୋଲି
 ସ୍ବଳ୍ପ ପାଉଥିଲା ଜଣା ।
 ସରେ ସରୋଜିନୀ ଧ୍ୟାନକରେ ଯଥା
 ରବି ବିମ୍ବୁ ସନ୍ତତ
 ନବିଷ୍ଟ ମନରେ ସାଧୁଥିଲା ବାଳା
 ଶିବ ଉପାସନା କ୍ରମେ ।

ସପ୍ତମ ସର୍ଗ

ଭାଷିଲେ ଜାବାଳ ଶୁଣ ଏ ବଚନ
 ଚରିତ ତପସ୍ବୀଗଣ
 ଭୁରଙ୍ଗୁ ଓଢ଼ାଇ ତରୁତଳେ ତାକୁ
 ବାନ୍ଧିଲେ ନୃପନନ୍ଦନ ।
 ସପ୍ତାବଧ ସେହ ଦେଉଳ ଭିତରେ
 ପଶି ଭକ୍ତ ମଦନଦେ
 ସାଙ୍ଗାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣମି ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମ—
 ନାଥଙ୍କ ପଦପଦ୍ମେ ।
 ବଲ୍ଲେକଲେ ତହିଁ ତରୁଣୀର ଦିବ୍ୟ
 ସୁମା ସ୍ଥର ଦୃଷ୍ଟିରେ
 ନପଞ୍ଚ ନେତ୍ର ପଲକ ରହଇ
 ଲାଗି ସେ ଦିବ୍ୟମୁଖରେ ।
 ନଗାନ ବୟସ, ଅଲୌକିକ ରୂପ
 ସହ ଶାନ୍ତର ଅଶୟ
 ହେଉ ରମଣୀର, କୁମାରଙ୍କ ମନେ
 ଜଳିଇ ମହା ବସୁୟ ।
 ଭାଷିଲେ ସୃଷ୍ଟିର ବଚନ ରହସ୍ୟ
 ରୁଦ୍ଧିବା ବଡ଼ ବାଟେ
 କେତେ ନୁଆବଥା ପ୍ରାଣୀଗଣେ ଛଳ
 ଘଟୁଅଛି ଅନୁବିନ ।
 କଳର ଦୁହକୁ କୌତୁହେ ଗୋଡ଼ାର
 ଅନାୟତ୍ତେ ଏଥୁ ଆସି
 ବଲ୍ଲେକଲି ସିନା ଅନାଦୃତ ଭାବେ
 ଏ ସ୍ବର୍ଗୀୟ ରୂପରାଶି ।
 ନାଥ ନୁହଇ ଏ ଅମର ସୁଦୃଶ
 ଏଥୁରେ ନାହିଁ ସଂଶୟ
 ବିଦଗ୍ଧ ସରଣୀ ଶୁଦ୍ଧ ନିଶାମଣି
 ହେବେ କି ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ଉଦୟ ?

ସୁଦୂର ବାହ୍ୟା ଗୈରନୟା ପାଶେ
 ବହୁଥିଲ ଚେଇଁ ଚେଇଁ ।
 ଅନଳେ ଚଞ୍ଚଳ ଅଦୃଷ୍ଟ ଦାର
 ଜଳୀୟ ବାସ୍ତବ ପଟଳ
 ନାହାର ପରାଏ ପଶି ଯାଇଥିଲ
 ବୁଝା ଭିତରେ ଚଞ୍ଚଳ ।
 ଦ୍ଵାର ସମ୍ମୁଖରେ ସାନ୍ତ ହ୍ରମକଣା
 ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲ ସଦା
 ଜଣାଯାଉଥିଲ ଝୁଲଇ କି ତହିଁ
 ମୁକ୍ତାମାଳର ପରଦା ।
 ଶୁଣିଲ ନଡ଼ିଆ ଛାଲର କଠାଉ
 ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର ସହୃଦରେ
 ଧୂଆଁ ହୋଇଥିଲ କମନ୍ତକୁ ଗେରୁ
 ବସନ ଶିକା ଉପରେ ।
 ପଡ଼ିଥିଲ ତହିଁ ପନାସି ପଟରେ
 ଗୁପ୍ତ ଏକ ପଲଙ୍କ
 ଦିଶୁଥିଲ ଗାନ୍ଧି ଭଣ୍ଡରେ ଧୂସର
 ସେହି ପଲଙ୍କର ଅଙ୍ଗ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରାନଳା ଚନ୍ଦ୍ରା— ପୀଡ଼କୁ ବସାଇ
 ଗୁଡ଼ାହାର ଶିଳାସନେ
 ବାରଣ ନମାନ ଅର୍ଦ୍ଧଜଳ ଦେଇ
 ସଜ୍ଞାର କଲ ଯତନେ ।
 ପାଷାଣ ଉପରେ ବସି ବୁଝି କାଳ
 ମଉନ ମୁଖେ ମହିଳା
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ବୁମାରକୁ ତହିଁ
 ସବୁକଥା ଜଣାସିଲ ।
 ଅଦୃଶ୍ୟେୟ ତାର ତାରାପୀଡ଼ ସୁତ
 ମୂଳରୁ ଅରମ୍ଭ କରି
 ଶାନ୍ତିର ପୂର୍ବ— ଚରଣ ସେତେକ
 କହିଲେ ସବୁ ବକର ।

ଅକଣ୍ଠ କାମିନୀ ପଳ ମୂଳ ଆଶି
କୁଟୀର ଭିତରୁ ତାର
ଦୁଃଖିନୀ ସଜ୍ଜାର ସଦୟେ ନେବାକୁ
ନବେନ୍ଦ୍ର ବାରବାର ।
ସୁନ୍ଦରୀ ଅଗ୍ରହେ ପଥାବଧି ନାହିଁ
ବଡ଼ାଇ ପାଖକୁ ଯାଇ
ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ଲାଭ କରି ସପ୍ତି ଯୁବା ତାର
ସସେତ ଇଚ୍ଛିତ ପାଇ
କହଲେ ବିନୟେ କ୍ଷମିତ ପେକେଟି
ଦେବ ! ମୋର ତପଳତା
ସମୟ ମୋତନ ଲାଗି ଶୁଭାଶିନୀ
ପରୁରିବି କିଛି କଥା ।
ହୁମର ଅପାର ଅନୁଗ୍ରହ ମୋର
ହୃଦେ ଗୋକ ଉପୁଜାଇ
ସକଳେ ପ୍ରେରଇ କଳମ୍ବ ନସହ
ପ୍ରଣ କରବାର ପାଇଁ ।
ଏକଦି ରହିଲେ ଅଳ୍ପ ସମୟରେ
ହୋଇଯାଏ ପରିତପ୍ତ
ପରସ୍ପର ବ୍ୟଥା— ହାରରେ ଅତିରେ
ଜନ୍ମର ଦହୁଁ ପ୍ରଣୟ ।
ସେ ପ୍ରଣୟ ପୁଣି କ୍ଷଣକେ ମନରେ
ଜନମାଇ ବାସୁଳତା
ଲଜର ଶୁଣିକା ପାଇଁକି ପ୍ରିୟର
ହୃଦୟ ବେଦନା କଥା ।
କହବାର ଏଣୁ ବାଧା ନାହିଁ ପେକେ
ହୃଦୟ ଦୁଃଖର କ୍ଲାନ୍ତ
ଅନୁକମ୍ପା କହ କହ ଗୋସୁମୟୀ
ନିଜର ପୁଣି ବୁଝନ୍ତୁ ।
ଜଳ ଲଭି ହୁଏ କେଉଁଦେଶ ସ୍ବାଧୀ !
କରନ୍ତୁ ପବନିତ

କିପାଇଁ ବୁଝୁମି   କୋମଳ ବୟସେ
 ତପେ ବଳାଇଛ ଚିତ୍ତ ?
 ଦାସଦାସୀପୁଣି   ସୁଖର ସଦନ
 ଛଡ଼ି କିପାଁ ଖିଲମନେ ?
 ରହିଛ ଏକାକୀ   ହିଁସ ଜନ୍ମପୁଣି
 ଏହି ଜନଗୁଣ୍ୟ ବନେ ?
 କାହୁଁ ଏ ଅପସ୍ବଗ୍ନ   ନିନ୍ଦିତ ଅନନ୍ୟ
 ଦେବତା ସ୍ବେଷ୍ୟ ଆକୃଷ୍ଟ
 କାହିଁ ଦୁର୍ନିବାର   ଇନ୍ଦ୍ରେୟମାନଙ୍କ
 ବିଷମ ବେଗ ନିବୃତ୍ତି ।
 କାହିଁ ଏ ନବୀନ   କୋମଳ ବୟସ
 କାହିଁ ବା ତପ କଠୋର ।
 କହ, ନବନୀତ   ପିତୃଳାଭୁ କିପାଁ
 ଅନଳେ ପଶୁଷା କର ?
 ଏ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ   ଲଗର ମନକୁ
 ସ୍ବେଗସ୍ପୃହା ପରିହର
 କିପାଁ ଭୟବୋଲ   ଦେହେ ଧବଳମା
 ଧରିଅଛ ବିସ୍ମାଧର !
 ଚନ୍ଦ୍ରାଗୀଡ଼ ଗୀରେ   ବିଷାଦେ କାତରେ
 ତଳକୁ ଆନନ ପୋତି
 ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସ ତେଜ   ମୁଦ୍ରିତ ନୟନେ
 କାନ୍ଦଇ ଶେଷେ ସୁବଗା ।
 ମଲ୍ଲିକତି ନର   ବହୁ ବଡ଼ ବଡ଼
 ଅଶ୍ରୁବିନ୍ଦୁ ଅବରଳ
 ତନ୍ତ୍ରାଭିଷେ ସଖେ   ମହିଳା ମଣିର
 ପାଟଳ ଗଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ।
 ସେ ଲେତକବିନ୍ଦୁ   ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହାରରୁ
 ଗଳିତ ମୁରୁତା ବଡ଼
 ଶସି ଲଖିଗଲା   ବସୋଜ ଆକୃଷ୍ଟ
 କଳ୍ପଳ ପରେ ସନ୍ତତ ।

ତଥାପି ଅଛନ୍ତି   ଜନମିତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 କହୁଛି ଶୁଣ ସକଳ ।
 ପଡ଼ିଛି ପୁରାଣେ   ସୁଗଠେ ଅଛନ୍ତି
 ଅପୁରା ନାମେ କୁମାର
 ତାହାଙ୍କ ବଶରେ   କରୁଥିଲେ ପୁର
 ଚନ୍ଦ୍ରରଥ ଧନ୍ବର୍ବାଣ ।
 ଶତ୍ରୁର ବିରଣେ   ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତ୍ରୀୟ
 ହସ୍ତେ ଶହୁ ପରାବତ
 ଭୁବକଳେ ସେହି   ଗଜବମାନଙ୍କ
 ଅଧିପତି ଥିଲେ ଲଭ ।
 କିଂପୁରୁଷ ନାମେ   ଏକ ବର୍ଷ ଅଛି
 ସ୍ବରକବର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ଭରେ
 ରାଜଧାନୀ ତାଙ୍କ   ରାଜୁଥିଲା କହୁ
 ହେମକୂଟ ଗିରିପରେ ।
 ଚେନ୍ଦ୍ରରଥ ବନ   ବିରତି ପୁରରେ
 ଚନ୍ଦ୍ରରଥ କାରବର
 କହୁ ପରଶମେ   ଶୋଳଥିଲେ ଏହି
 ବିଶାଳ ଅହୋଦ ସର
 ତାହାଙ୍କ ଅନ୍ତର   ହୁଏ ନାନାବଧ
 କଳାବିଦ୍ୟାରେ ମଣ୍ଡିତ
 କରୁଥିଲେ ସେହି   ହୁଏକୁ ଗଉରୀ
 ନାମରେ ଏକ ଜେତିତି ।
 ମହାରାଜ ହୁଏ   ଗୌରୀସହ ସୁଖେ
 ଦିନ ନେଉଥିଲେ ହରି
 ମଦନକୁ ରଥ   ଶରତ କାଳକୁ
 ନଳିନୀ ଲଭି ସେପରି ।
 ସେ ବେନି ଦମ୍ଭଣ   ଶୋକପାଇଁ ସିନା
 ଅଗୁରୁ ଲକ୍ଷଣଯୁତା
 ମହାଶ୍ବେତା ନାମେ   ଜନ୍ମୁଥିଲା ମୁହିଁ
 ତାଙ୍କ ଏକମାତ୍ର ସୁତା ।

ସନ୍ତାନବିଧାନ ସ୍ୱାଧୀନ ଜନକ
ଜନନୀ ଅତି ଆଶ୍ୱତ୍ତେ
ପୁତ୍ରକନ୍ୟା ବଳ ମୋର ଜନ୍ମୋତ୍ସବ
ସମାବେଶେ ସମାବେଶେ ।
ପିତୃ ଆଳୟରେ ଶେଷକ କାଳରେ
କଳନାଦି ବାଣୀକତ
ଗଣବିଗଣବ କୋଡ଼ି କୋଳେ ସୁଖେ
ଭ୍ରମୁଖି ଅବରତ ।
ଦୁଃଖକଷା ପାତ୍ର ସେବାଳେ ସାମାନ୍ୟ
ଆଦାତ ପାରିଲେ ମନେ
ଜଣକ ସ୍ଥଳରେ ଦଶଜଣ ଆସି
କୋପୁଥିଲେ ସମତନେ ।
ଜାଣିନଥିଲି ମୁଁ କାହାକୁ କହିବି
ଶୋକ ଦୋଲ ଜଗତରେ
ପାପିଲି ଏବୁଠେ ମଧୁର ଶେଷକ—
କାଳ ମୋ ମାତୃ କୋଳରେ ।
ବଢ଼ନ୍ତେ ପେମନ୍ତ ଆସେ ମଧୁମାସ
ମଧୁମାସେ କିଶଳୟ
କିଶଳୟେ ପୁଷ୍ପ ପୁଷ୍ପରେ ଯୁକ୍ତି
ନଟୁଳ ଭ୍ରମରଚୟ ।
ପ୍ରବେଶିଲି ତେଜେ ନବୀନ ପୌରଣ
କୁମାର ମୋ କଳେବରେ
ଚଞ୍ଚଳ ଗମନ ଛଡ଼ି ବଳସିଲେ
ଚରଣ ବେନି ମନ୍ତ୍ରରେ ।
ଜନନୀ ସହୃଦେ ଦିନେ ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟୁଷ
ମଧୁର ମଧୁ ମାସରେ
ଗାଧୋଇବା ଲଗି ଆସିଥିଲି ଏହି
ରୁଚିର ଅନ୍ତୋଦ ସରେ ।
ସେ କାଳେ ନୂତନ କମଳ ବୁସୁମେ
ଶୋଭୁଥିଲା ସର ଜଳ

କେଳି କଳସ୍ବରେ ମଧୁ ପିଉଥିଲେ
 ଉତ୍ତାସେ ବାଦମୁଦଳ ।
 ବୁଡ଼ି ପାଦପର ନବ ମୁକୁଳତ
 କୋମଳ କଳକା ଘଟା ।
 ଜନମାଉଥିଲା କାମୁଦମାନଙ୍କ
 ମନରେ ଅତି ଉତ୍ତାପ ।
 ମୁହଁମୁହଁ ଶୀତ ବାତ ସମ୍ଭାଳନେ
 ମଦନ ଧୂଳର ପର
 ଅନ୍ୟୋଲତ ହେଉ— ଥିଲା ଧୀରେ ଧୀରେ
 ପ୍ରସିଦ୍ଧା ନବ ବନ୍ଧୁ ।
 ମହଲାର ମୁଖ ମଞ୍ଚର ପୂଜାରେ
 ବକୁଳ ବୁଝିମ ପୁଠି
 ଗଜାମୋଦେ ଅଳ ମିଳନର ଭାବେ
 ତଳେ ପଡ଼ୁଥିଲା ଲେଟି ।
 ବାଟିଲର ପର ଶୁଦ୍ଧ ଉଡ଼ି ପଡ଼ି
 ମଧୁକରେ ଧାଉଡ଼ାରେ
 ଦାରୁହରଦ୍ରାର ଶୁଭୁ କଳକାରୁ
 ରଞ୍ଜିତୁଲେ ନାଳମାରେ ।
 ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷରେ ପୁଷ୍ପ ଜନମାଉ
 କାମାଏ ପାଦ ପ୍ରହାରେ
 ବାନନ ସୁଳୀରୁ ତମକାଉଥିଲେ
 ମଞ୍ଜିର ମଞ୍ଜି ହେବାରେ
 ବକତ କଳକା ସୁଦାସେ ଅବୁଝ
 କୋକିଳମାନଙ୍କ ସ୍ବନେ
 ଅଭିନୟଥିଲା ରସାଳ ବନ୍ଧୁ
 ବସନ୍ତକୁ ପ୍ରୀତମନେ ।
 ଅବରତ ଘନ ଘନ ପୁଷ୍ପରେଣ
 ପାଦପ ଗାୟାରୁ ହେଉ
 ଭୂତଳରୁ ରଞ୍ଜି ନେଉଥିଲା ଗଦା—
 ପୁଲିନର ଶିଶୁବର ।

ପୁଷ୍ପ ମଧୁପାନେ ପ୍ରମଦ ବଚନ
 କାନ୍ତ ପ୍ରକାଶବଦନ
 ଖେଳୁଥିଲେ ସୁଖେ ମନମନ କାତେ
 ନବ ଲତାଦୋଳୀ ସାତ ।
 ତେଇ ଏଣେ ତେଣେ ଫୁଲ ଚୁର୍ମାନେ
 ପଛବର ଅନୁରାଗେ
 ଶାଣି ଅଶୁଥିଲେ ବକତ ପୁଷ୍ପର
 ମଧୁବନ୍ଧୁ ଏକକାଳେ ।
 ବରହଣୀକର ପ୍ରାଣ ଉପହାର
 ଲଭି ହୁଏତଦେ ମାର
 ସମୟେ ଟଙ୍କାରୁ— ଥିଲା ନିଜଫୁଲ—
 କୋକିଳକୁ କାରକାର ।
 ସେ ଗନ୍ଧ ଗାୟକ କାମୁକ ଉପରେ
 ପଡ଼ୁଥିଲେ ଅନୁପ୍ରାଣେ
 ଚୈତ୍ତ୍ବେ ଚମକ ପକାଇ ମୁଖର
 ତଳ ବଳପଥ ସୁନେ ।
 ବସମେଷୁ ବସ ବଣିଷ ପ୍ରହାରେ
 ବହଳା ବସୋଗୀମାନେ
 ଉଜାଗରେ ଦୁଃଖେ ଝୁରି ହେଉଥିଲେ
 ପ୍ରକାଶୀ ପଦକ ଧାନେ ।
 ଲତା ମଣ୍ଡପରୁ ପାତଳ ପତର—
 ମାନ ପଡ଼ୁଥିଲା ଖସି
 ତମ୍ବୁ ଦେଉଥିଲା ଗଣି ଗଣି ଫୁଲେ
 ମଦ ମଧୁରୁତ ବସି ।
 ରସାଳ ଗଛର ପଛର ଗଛଲେ
 ଲୁଚି ଶୀରଖାଇ କଥୁ
 ନିଶାପ୍ତେ ମୁକୁଳ ନାଲ ଖଣ୍ଡିକାରୁ
 ଶୋଷି ପଡ଼ୁଥିଲା ମଧୁ ।
 କାନନର ପ୍ରାଣୀ— ବୁଲ ହୋଇ ନବ
 ବସନ୍ତ କାତେ ଉଲ୍ଲସା

ଜଳେସ୍ଥଳେ ତର— ଦିଗେ କରୁଥିଲେ
 ଅନଙ୍ଗର ଉପାସନା ।
 ଦେଖି ଦେଖି ନବ ବସନ୍ତ ଗାସନେ
 ଶବ୍ଦକୁଳ ବ୍ୟବହାର
 ଫୁଲ ଡୋକୁଥିଲୁ ଦୁଆର ଦୁଆର
 ବାହୁରୁ ତରୁ ଲତାର ।
 ସହସା ସୁତଳୁ ଫୁଲବାସେ ମୋର
 ନାସାରକ୍ତ ଗଳ ରର
 ଦୁଇଗାମୀ ବନ ବାସୁ ସେ ଶୋରର
 ଦୁରୁ ଅଶୁଥିଲୁ ହର ।
 ଅନ୍ତରାଳ ସେହି ଫୁଲ ସୁଖମାକୁ
 ଭ୍ରମଣ ପରି ଉପୁଡ଼େ
 ଦେଖିଲ ତମର ଏକ ବିକ୍ୟରୂପ
 ମୁନକୁ ମୋର ସମ୍ମୁଖେ
 ପ୍ରତେ ହେଲ ମନେ ହର ନେହାଗି ରେ
 ହେବାରୁ ଦଗ୍ଧ ମଲ୍ଲପ
 ତା ଶୋକ ନ ସହ ତପ ସାଧୁକୁ କ
 ଏକନେ ପଣି ବସନ୍ତ ।
 ଅଥବା ଶିବର ଶିର ତନ୍ତ୍ରକଳା
 ସୁମନ୍ତଳ ପୁଣି ଅଗେ
 କ୍ରତ ଅତରୁତ ନିବାସନ ଏହି
 ଅହୋକ ସରସୀ ପାଶେ ।
 ନାଶ ମନସ୍ତେର ସେ ରକ୍ଷିତମାର
 ଅଲୋକିତ ତେଜ ଧର
 ଦିଶୁଥିଲେ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ତାଳୀନ ମିତ୍ରର
 ମନ୍ତ୍ରଣେ ପଶିଲ ପର ।
 ରକ୍ତୁଥିଲ ଶିରେ ଗୋରତନା ରସେ
 ରଜିତ ପିଙ୍ଗଳ କଟା
 ଧର୍ମଧ୍ବଜ କଟ ସ୍ତଳେ ହୋଇଥିଲ
 ରସୁର ଉଲଟ କଟା ।

ସର୍ବଜନେନ୍ଦ୍ର ବେନ ଲୁଟି ନେଇଥିଲା
 ମିଳନ ମାଳର ଶୋଭା
 ଗୁଣଗୁଣ୍ୟ ମୁଖ ହୁହୁଥିଲା ଦେଖିଲି
 ସଜ ସରୋଜର ପ୍ରଭ ।
 ବାମେ ଶୋଭୁଥିଲା ରମ୍ୟ କମଣ୍ଡଳୁ
 ଅଗସ୍ତି ଫୁଲ ଆକୃଷ୍ଟ
 ଦକ୍ଷିଣେ କରରେ ଦିବ୍ୟ ଜପାମାଳା
 ଧରିଥିଲେ ସେହି ପଟା ।
 ଧବଳ କାନ୍ତିରେ ହସୁଥିଲା ତାହା
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଶିଳାରୁ ବଳେ
 ଗଦା ହୋଇଥିଲା କିବା ବିଷାକ୍ତନା
 ରକ୍ତକର ଅଶ୍ରୁଜଳେ ।
 ବଦ୍ୟା ସରତର ଭର୍ତ୍ତିଶ୍ରୀ ପରାସ୍ତେ
 ନମ୍ନ ନାଭି କୁଣ୍ଡଳାଦରେ
 ନିବିଡ଼ କହ୍ନୁଳ ଗାର ସମ ସରୁ
 ଲେମ୍ବୁ ରାଜେ ତା ଉପରେ ।
 ଜଣାଯାଏ ତଳେ ନାଭି କୁପ ସୁବର୍ଣ୍ଣ
 ସୁଲଳ ତୋଳିବା ପାଇଁ
 ହୃଦସବୁ କାଶୀ ମନୋଜ ନିମ୍ନକୁ
 ରହି ଥିଲା କି ଲମ୍ବାଇ ।
 ଗନ୍ଧାରଜେ ଯୌତ ବଳୁଳ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେ
 କଟୀରେ ଥିଲେ ବେତାର
 ତା ସଙ୍ଗେ ତବୋର ନେତ୍ର ପାଟଳମା
 ଭୁଲନା ହୋଇବ କାହିଁ ।
 ଅଭରଣ ରୂପେ ବହୁଥିଲେ ଏକ
 ମଞ୍ଜରୀ ସେ ଶ୍ରବଣରେ
 ହୃଦିକା ତାସକ ଭର୍ତ୍ତିଥିଲା ନରେ
 ଚନ୍ଦ୍ରମା ଦମ୍ଭ ପାଶରେ ।
 ଦକ୍ଷ ଥିଲା ସେହି ବୁଝୁମିତା ଲତା
 ବରଦେବ ଦମଳ ପ୍ରଭ

ଶୋଭନାବସନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀଙ୍କର
 ସ୍ବିତହାସ୍ୟ ତାହା ଅବା ।
 ଅଞ୍ଜନା ମୃଦୁଳ ମଳୟାନିଳର
 ଅରୁଧନା ଲଜାଞ୍ଜଳୀ
 କଥକା ସେ ପୁଷ୍ପ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବେଶୋର-
 କାଳର ଶିଖା ପୁରୁଣୀ ।
 ରତନମେ ଗାତ ସ୍ବେଦ ବହୁମାଳ
 ଅବା ରତନଦେବୀଙ୍କର
 କବା ତାହା ଅର— ସାରବା ନାୟିକା
 ମଧୁକର ନାୟକର ।
 ମନ୍ଦ ଗନ୍ଧବତ୍ ପ୍ରକାଶେ ଗୌରବେ
 ଚନ୍ଦ୍ର ସେହୁ ସୌରର
 ଭାବି ଦେଉଥିଲ ଦର୍ଶନ ବକ୍ଷିତ
 ପ୍ରସନ୍ନହୃଦ ଗରବ ।
 ଦକ୍ଷିଣୀକୁ ଦେଖି ଶୁଭର ଧନ୍ୟରେ
 ଧାତାର ଶିଳ ନିଳୟ
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ଉପାଦାନ ତହିଁ
 କେବେ ହୁଏ ନାହିଁ ସୟ ।
 ନୋହୁଲେ କି ସୁଖ ଅହୁଳନ ରୂପ
 ମାରକୁ ଚକ୍ରସନନ
 ପୁଣି ଗତିପାନ୍ତେ ତହିଁ ବଳ ରୁଷି
 ବେଶି ଏ ନବମଦନ ।
 ଅନୁମାନେ ଅସେ ଅଗେ ବଧୂ ଗତି
 ବମଳ ବଧୂମଣ୍ଡଳ
 ନିର୍ମାଣ ସେ ପୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲଳାମୁଳ
 ନେତ୍ରାନନ୍ଦ ଶତଦଳ ।
 ସୁନ୍ଦର ପ୍ରଥମା ଗଢ଼ିବା ବୌଷଳ
 ଦମରେ ଅଭ୍ୟାସ କର
 ସୁଖଥିଲେ ଏହି ନରୂପମ ଗୋବ—
 ଶାଶୋର ଶାଶୁ ଲବ୍ଧି ।

ବାହୁଁକ ନୋହଲେ ଏକରୂପ ବହୁ
 ଦ୍ରବ୍ୟ ସେ କରନ୍ତେ ସୃଷ୍ଟି
 ମୂର୍ତ୍ତି ଗଢ଼ି ଗଢ଼ି ସିନା ବଳାଶୀର
 ପାଟକ ଲଭଇ ପୁଷ୍ପି ।
 ଏକାକେ ଅଲକ୍ଷେ ଅସି ମୋ ପଶ୍ଚାତେ
 କୌଶଳେ ବାଗୁରା ପାତ
 ଧରବାକୁ ମୋର ମନ ବହୁଦୃଢ଼
 ଉପିଲେ ହର ଅଗ୍ରତ ।
 ବଳାସିନୀଙ୍କର ଉପାସ୍ୟ ଦେବତା
 ସଦା ଶନ୍ତ ମୁହଁ ଶାନ୍ତ ।
 ସୁକୁମାର ଯୁବା— କାଳର ସୁହୃଦ
 ସୌଦର୍ଯ୍ୟର ପସପାଶ ।
 ସଦାବେଳେ ଗୁଣ ଦୋଷ ଦୈଷମ୍ୟର
 ବସୁରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଗୁଣ
 ଦେବ ମନୋରବ କଳାହାରେ ବସେ
 କରଲେ ନିଜ ଅଧୀନ ।
 ପୁଷ୍ପ ମହରଦ ସତତ ସେମନ୍ତ
 ମଧୁପକୁ ରଖେ ଟାଣି
 ତେହେ ମୋତେ ସେହୁ ପାଖକୁ ଝିଲିଲେ
 ଫୁଲଗରେ ହାଣିହାଣି ।
 ଅବଶେ ସ୍ତମ୍ଭିତ ହେଲ ହୃଦୟକୁ
 ନକହୁଇ ଅଉ ଶ୍ବାସ ।
 ବକିଲ ଦେବଳ ତପସ୍ବୀ ସୁଦୃଢ଼
 ଦେଖିବାକୁ ଅଭିଳାଷ ।
 ସେତେ ଦେଖୁଥିଲ ଅଦୂର ଦେଖିବା
 ପାଇଁକ ଗୁହ୍ୟ ଚିତ୍ତ
 ଅପାଙ୍ଗ ପାଖକୁ ନେହ ତାସ ବେନ
 ନରତ ହେଲ ଧାବତ ।
 ଶାଶୁ ସୁକଳତ ନିର୍ଜୀବ ପ୍ରତିମା
 ପରାଏ ଦାନ୍ତ ଅଗରେ

କାହିଁ ଏକନିଷ୍ଠ ବୁଦ୍ଧ ସେବା, କାହିଁ
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଉପାସନା ।
 କାହିଁ ଗୀତ ବାଦ୍ୟ ନିଶ୍ଚିନେ ଅସକ୍ତ,
 କାହିଁ ଧ୍ୟାନରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି,
 କାହିଁ ଘୋରତର ବିଳାସ ବାସନା,
 କାହିଁକି ଭୋଗ ନବୁତ୍ତି ।
 ନୋହୁବାର ସାହା ଏସବୁକେ ମିଳାଇ
 ଘଟକ କେଳିର ସାହି
 ଦୁଃଖ ବାସନାରେ ଚରନ୍ତନ ମୋତେ
 ରଖିଛନ୍ତି ଅଟକାଇ ।
 ସୁଖ ସୁଲଭ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏହି ଏତେ
 ଉତ୍କଳ ବିଲେବ ମୋତେ
 ମନେ ମନେ ମୁନ ହୁଏଥିବେ କୋଲି
 ହୃଦୟରେ ହେଲ ପ୍ରତେ ।
 ସ୍ମୃତରୂପେ ସବୁ ବୁଝିଲେହେଁ କିଏ
 କରବ ରାଜକୁମାର
 ନପାରିଲି ମନୁ ଘୁଷାଇ ଟିକିଏ
 ସେ ମାରାସୁକ ବିକାର ।
 ସେ ହିନ୍ଦୁ ମୋ ପକ୍ଷେ ଚରନ୍ତନ ହେଲ
 କେବଳ ଚନ୍ଦନମୟ
 ଦରଶନ ମାତେ ଯଦି ଜନେ ସେଷୁ
 କି କି ଦେଲି ଏ ହୃଦୟ ।
 ସଚେତନ ସୁଲ ସେହି ସାଏ ମୁହିଁ
 ସେ ସାଏ ସେହି ଗୋସାଇଁ
 ବିକାର ଜନିତ ଲଭିତା ମୋହର
 ବୁଝି ପାରିଥିଲେ ନାହିଁ ।
 ତା ମଧ୍ୟ ସେ ସ୍ଥାନ ଉପେକ୍ଷି ପିକାରୁ
 ଚନ୍ଦ୍ରକ୍ଷଣେ ମାନସରେ
 ପ୍ରଣମ, ଦ୍ଵିଗୟ ମୁନ ପାଶେ ପାଇ
 ପରୁରୁରି ବନୟରେ ।

ସେ ଦେବ, କିଏ ଏ ? ଜନ୍ମ ସମୁଦ୍ଧଳ
କରିଛନ୍ତି କେଉଁ ବୁଲ ?

କଣ୍ଠଭୂଷା ରୂପେ ବହୁଛନ୍ତି ପାତ୍ରା
କେଉଁ ଗଛର ସେ ଫୁଲ ?

ମୋ ଆଡେ ଅନାହିଁ ସଦାସ୍ୟ ଚପଟୀ
କହଲେ ଗୋ ମଦାଳସି !

କିଏ ଲୋକଦାସୀ ଶ୍ଵେତକେତୁ ନାମେ
ଅଛନ୍ତି ଏକ ଚପଟୀ ।

ସରମ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ତାହାଙ୍କର
ଜଗତରେ ଅନୁପମ

କିନ୍ତୁ ବ୍ୟବସାୟ କ୍ୟାପିଟ୍ଟ କମଳ
କାହିଁକି ମନୋରମ ।

ତନେ ସେ ସକାଳୁ ଭିତ୍ତି ପଥାବଧି
ପୁରୁଷା ଲାଗି କିମ୍ପୁ

ପଦ୍ମ ପଲ୍ଲବ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣପରେ ପଶି
ତୋଳୁଥିଲେ ବୁଝେଣସୁ ।

ସେ କାଳେ କିଜନ— ସୁଳ କହାରଣୀ
ଶତଦଳ ନକାସିନୀ

ତାହାଙ୍କୁ କଲେକି ପ୍ରେମେ ବସି ହେଲେ
ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ସୁହାସିନୀ ।

ବେନଏ ବେନକି ଲଭ ବେନକର
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟେ ହୋଇ ଭବିଷ୍ୟ ।

ମଦନ କବୀର ବଶେ ପଦ୍ମବନେ
ଅଭୟେଲେ ବେଳକଳା ।

ବେଳକାଳେ ଶ୍ଵେତ— ପଦ୍ମରୁ ଜଳିବ
ଏକ ପୁଣିରହୁ ତହିଁ

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ ମୁନବର କୋଳେ
ପୁଣି ଖୋଲି ଶୋଭାମୟୀ ।

ପୁଣିରହୁ ଜନ୍ମ ବୋଲି ପୁଣିରହୁ
ନାମ ରଖି ମୁନ ତାର

ବନ୍ଧ୍ୟାଶିକ୍ଷା ଦେଇ ସମାଦିଲେ ଯେତେ
 ଉତ୍ତମଯୁଗ ସଂସ୍କାର ।
 ଶୁଣିଛ ପୁରୁଣେ ଦେବାସୁରେ ମିଳ
 ମନ୍ତ୍ରିଲେ ଶୀରସାଗର
 ଜଳିଥିଲା ସେହୁ ମନ୍ତ୍ରକୁ ଦୁଃଖର
 ପାରିଜାତ ତରୁବର ।
 ପୁଣ୍ୟସ୍ନାନ କର୍ଣ୍ଣେ ଶୋଭୁଅଛି ପାତ୍ରା
 ସୁବାସେ ଚୌକିର ଭରି
 ତାହା ସିନା ସେହୁ ସବୁ କାମଦାତା
 ପାରିଜାତର ମଞ୍ଜରୀ ।
 ଅଳ୍ପ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ପୁଣ୍ୟ ଉଥୁ ହେବୁ
 ସିବଙ୍କୁ ପୂଜିବା ଅଗେ
 ଅସୁସ୍ଥକୁ ବେନ ସ୍ବର୍ଗର ନନ୍ଦନ
 କାନନ-ବାଟେ କେଳାସେ ।
 ଅବସ୍ଥାତ ସେହୁ କାନନ ଦେବତା
 ଅମ୍ଭକୁ ଦେଖି ବାଟରେ
 ସିଂହାସ୍ତରେ ତୋଷି ଅଳ୍ପ ସମାଦରେ
 ପ୍ରଣମି ଭକତି ଭରେ ।
 ବଡ଼ ଅନୁନୟେ ଉପହାର ଦେଇ
 ସ୍ବହସ୍ତେ ସବୁଦୁଇଲେ ।
 ଏ ମଞ୍ଜୁ ମଞ୍ଜରୀ ପୁଣ୍ୟସ୍ନାନ କର୍ଣ୍ଣେ
 ଶୁଣି ଦେଲେ ବଳେ ବଳେ ।
 ଶ୍ବେତଚେତୁକର ତନୟ ଏ ଯୁବା,
 ଏ ଫୁଲ କଲ୍ଲଭାର
 ବନ ଦେବତାଙ୍କ ପ୍ରତିଦାନେ ଶୋଭ
 ବହୁତ ଚର୍ଚ୍ଚିତୁଷାର ।
 ଶୁଣି ପୁଣ୍ୟସ୍ନାନ ସ୍ବତହାସ୍ୟେ ମୋତେ
 କହିଲେ କୌତୁକକଥା !
 ପରୁରବା ବବା ପ୍ରୟୋଜନ ଏଥୁ
 କଳିଯାଏ ଯେବେ ମତ ।

ଦୟାବହ ଏହି ମଞ୍ଜରୀ ନେଇ
 ରୁଚିର ପ୍ରବଣେ ଧର ।
 ଘାଣ ଭୂପ୍ରକର ଏ ଫୁଲ ସୌରର
 ମାନସ ତୋଷୁ ହୁମ୍ବର ।
 ଏତେ ବୋଲି ପାଶେ ଅସି ନିଜ ବର୍ଣ୍ଣ
 ମଞ୍ଜୁଳ-ମଞ୍ଜରୀ ଫେର
 ସ୍ବଚର ବମଳେ ମୋର କଣ୍ଠେ ଧୀରେ
 ଖଞ୍ଜି ଦେଲେ ଯହେ ନେଇ ।
 ହସ୍ତସ୍ପର୍ଶ ଲଗି ଅବଶେ ଉତ୍ସାସେ
 ଟାକୁରିଲ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ
 ବମିଲ ଅଙ୍ଗୁଳ ଅକଳ, କପୋଳେ
 ଦେଖା ଦେଇ ସ୍ବେଦଜଳ ।
 ଲହସିବୁ ତାଙ୍କ ଉପାମାଳ ଶପି
 ଭୂମିରେ ପଡ଼ିଲ ଯାଇ
 ପଡ଼ିପଡ଼ୁ ତାହା ଅଲକ୍ଷିତେ ମୁହଁ
 ଚନ୍ଦ୍ରଲ ହସେ ଉଠାଇ
 ଆଦରେ ଆଜ୍ଞାକେ ହେ ବଜ୍ରତନୟ
 ଗ୍ରୀବାରେ ଖଞ୍ଜି ଉତ୍ସାସେ
 ମଣିଲ ମୋ କଣ୍ଠ ବେଷ୍ଟିତ ହେଲ କି ?
 ମୁନିସୁତ ବାହୁପାଶେ ।
 ବେନିକର ମନ ଦ୍ରୁତବେଗେ ଗଲ
 ବେନିକ ଉପରେ ଲଗି
 ତହିଁ ପୁଣି ଗଣି ପକାଇଲ ଟାଣେ
 ନବ ପ୍ରେମ ହୋଇ ସାଧି ।
 ଦୁହଁଙ୍କ ହୃଦୟ ତରଳ-ପ୍ରେମରୁ
 କଅବା ଶୁଣି ମଦନ
 ଏକହେ ମିଶାଇ ପାକ ଯନ୍ତେ କଲ
 କରଫ ପରାଏ ଘନ ।
 ଶୀର ନାର ପରି ବେନିକ ମଧୁର
 ମନୋହୁରି ମନୋରମ

ମଣିଷଙ୍କ ଦେଖି ଦେଖୁ ଅବଦିତେ
 ବାୟୁରେ ଶୋରର ସମ ।
 ଏ ଭାବେ ମିଳନ ହେଲ ଅଲକ୍ଷିତେ
 ସେ ସ୍ଥାନେ ପରସ୍ପରର
 ହୃଦୟକୁ ହୃଦୟ ବନିମୟ ଭଲ
 ଫୁଲଗରେ ଫୁଲଗର ।
 ପବନ ପ୍ରବାହେ ପ୍ରବାହର ଶିଖା
 ହୃଦୟ ପଥା ଚକ୍ରଳ
 ବରଷୁଣେ ତେହେ ହେଲ ତାଙ୍କ ମନ
 ବକାରେ ଅତି ଚକ୍ରଳ ।
 ମୁଗୁହାର ମୋର ରୂପେ ସୁଗୁନେହେ
 ରହିଲେ ପତି ଅନାହିଁ
 ନିଷ୍ଠା କମଳ ପରାଏ ଅଭିତ
 ପଲକ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।
 ତରୁ ଥିଲା ମୋତେ ପେଇଁ କାମ ତାକୁ
 କଲ ସେ ଦୃଢ଼େ ଶାସନ
 ଏକା ମୋ ମାନସ ନମନ୍ତେ ବସନ୍ତ
 ମନ୍ତ୍ରିକ ତାହାଙ୍କ ମନ ।
 ଘଟାଉ ନ ଥିଲା ଶୌକନ ଏକା ମୋ
 ସ୍ଵଭାବର ବିଶୁଦ୍ଧତା
 ସେ ଶୌକନ ପୋଷେ ହେଉଥିଲା ପୁଣି
 ମାନସ ତାଙ୍କ ତରଳ ।
 ନବ ଅନୁଗ୍ରହେ ଦେହଗୋଷ୍ଠିପାଦ
 ଲେମ୍ବାକୁରେ ଗଲ ଭର
 ଶର୍କଦେଲ କଷେ ଶର ମାରମାର
 ମାର ଫୁଲ ଧନ୍ତଧର ।
 ହୃଦୟ ସହିତେ ଉଦରକୁ ଆହା
 କମ୍ପାଉଣ ଘନଘନ
 ବିକା ପକାଇଣ ବହୁଲ ପ୍ରକଳ
 ବେଗରେ ଶ୍ଵାସପବନ ।

ମୋ ପାଖକୁ ଆସ । ଅସିବାକୁ ସେହ
 ଚଢ଼ୁଳଚଢ଼ୁ ଯୁବାର
 କାଟ ଖୋଜିଖୋଜି ହେଲକ ନାସାରୁ
 ନିଶ୍ଚାସହଲେ କାହାର ?
 ପବନ ଚିଦନ୍ତ୍ର ଶକ୍ତି ବୋହୁଲ
 ଅନାୟତେ ଦକ୍ଷକରେ
 ହୁଅଇ ସହୃଦ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ନାଶେ
 କମ୍ପିଲ କବା କାତରେ ।
 ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ମଣ୍ଡି ବହୁଲ ପ୍ରଶରେ
 ବହୁବହୁ ଶାଞ୍ଜଳ
 ବସ୍ତ୍ରାଭିତ ହେଲ ତପୀବ ଉତ୍ତଳ
 ଅୟତ ନେତ୍ର ଯୁଗଳ ।
 ଚକ୍ର ଚାପ ବୁର ଉପରେ ଉଠିଲ
 ସହସ୍ରା ସୁପ୍ରଭା ବସ୍ତ୍ର
 ପଲକ କ୍ୟାଜେ କି ନେତ୍ର ବେନି ଦେଲେ
 ଶ୍ରେତ ପଦ୍ମ ଫୁଲ ଛିଅ ।
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଘୋର ସାହୁକ ବତାର
 ବକ୍ଷିଣ ଖର ବେଗରେ
 ପ୍ରକାଶିତ ମୋର କାମ ବତାରରୁ
 ବଳଗଲ ଦ୍ଵିଗୁଣରେ ।
 କେତେ ଅଭାବିନୀ ହାବ ଶବ ଚିତ୍ତ
 ଉପୁଜିଲ ସେହୁପକ୍ଷେ
 ସିତ ହାସ୍ୟ ସହ ପୁନଃ ପୁନଃ ହୋଇ
 ପ୍ରକଟ ହେଲ ବଦନେ ।
 ନୂଆ ଶୁଣିବୁ ଛଟ ପିଠି ମାର
 ନାଟ ଶୁରୁ ମହାଶୟ
 ପ୍ରେମ-ରଞ୍ଜିତ୍ତମେ ଶିଖାରଲ ସିନା
 ହାବ ଶବ ଅଭିନୟ ।
 ନୋହୁଲେ କାହିଁକି ବସନ୍ତବରାଣୀ
 ପ୍ରମୋଦ ଶିଳ୍ୟ ହୃଦରେ

ଜନ୍ମାତ୍ମା ଏମନ୍ତ ଲଳିତ ବଳାସ—
 ରଙ୍ଗୀ ଏଡ଼େ ଚକ୍ରରେ ।
 ବାକ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିରେବେ ନେତ୍ର ଗୁହାଣରେ
 ହୃଦର ଗୁଡ଼ କାହାଣୀ
 କେଳି ପଥର ଉପଦେଶ ଦିନା
 ପାରିବ କିଏ ବଖାଣି ।
 ଏକାକୀ ସଖୀର ଲଳିତେ ଫେରିଲି
 ବେଦନା ଲଭି ବସମ
 ଅନୁଗ ପ୍ରହରେ ନବ ସରସୀନା
 କାନନ କରିଣୀ ସମ ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ତାସେ ଅକ୍ଷି ନୟନ
 ପ୍ରିୟଙ୍କ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳ
 ସେମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଲି ଅଦୂରୁ
 ସର ଗର ତରୁ ତରୁ ।
 ଧୈର୍ଯ୍ୟଭଙ୍ଗ ଦେଖି ବଳୁଙ୍କୁ ବିଷାଦେ
 ଦ୍ଵିଗୁଣ ମୁନି ନନ୍ଦନ
 ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଣୟ କୋପେ କହୁଥିଲେ
 କଠୋରସ୍ଵରେ ସଞ୍ଜନ ।
 ଏ ମାତ ବେଶ୍ଵର ସଖେ ! ତୁମ୍ଭ ପକ୍ଷେ
 କଦାପି ନୋହେ ଶୋଭନ
 ଅବଲମ୍ବିତାନ୍ତ ଏ ପଥକୁ ସିନା
 ଭବେ ସ୍ଥାନଚେତାଗଣ ।
 ସାଧୁମାନଙ୍କର ହୃଦୟ ଉନ୍ମାରେ
 କେବଳ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପଦ
 ସେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୃଦରେ ଭଦ୍ର ସମାଜରେ
 ହୃଦନ୍ତ ସେ ହାସ୍ୟାସ୍ତବ ।
 ଅଜ କଥା ତୁମ୍ଭ ସଂସତ ମାନସ
 ହେଉଛି ଏତେ ଅବୋଧ
 ମନସ୍ତୀ ମାନବ ପରି କିପା କହ
 ତାହାକୁ ନ କର ରୋଧ ।

ଅଦୃଶ ସୁନ୍ଦର   ଦଶିଲ ଅରକ୍ତ
 ଅନନ ମିଥ୍ୟା ସ୍ୱେଷରେ ।
 ହୃଦୟର ସ୍ୱର   ଘୋଡ଼ାର ଗୁରୁଟି
 କଲେ ମୁନି କାରବାର
 ମାତ୍ର ସେ ଗୁରୁଟି   ହେଲ ତାହାଙ୍କର
 ଶ୍ରୀମୁଖର ଅଳଙ୍କାର ।
 ମିଥ୍ୟା ସ୍ୱେଷେ ରଖି   କହଲେ “ସୁନ୍ଦର !
 ମୋର ଜପାମାଳ କାହିଁ ?
 ତା କିମ୍ବା ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ   ଏକପାଦ ସୁଦ୍ଧା
 ଯିବାପାଇଁ ଦେବି ନାହିଁ ।”
 ଅନଙ୍ଗ ଦେବଙ୍କ   ନୃତ୍ୟ ଅରମ୍ଭର
 କେଳ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳ ପରି
 ନିଜ ପ୍ରକୋପରୁ   (୧) କାନ୍ତି ମୋର ମୁକ୍ତା—
 ବଳୟ ଏକ ଲହରୀ ।
 ସହାସ୍ୟ ରଖିଲୁ   ‘ସ୍ତେ ଦେବ ! ତୁମ୍ଭର
 ମାଳକୁ ନିଅ ବହନ’
 ଅବଶିଷ୍ଟ ଅତୁରେ   ଶୂନ୍ୟମନେ ମୋତେ
 ବିଲେକି କହୁଥାନ୍ତି ।
 ନେବାଇଗି ହାତ   ବଡ଼ାର ଦିଅନ୍ତେ
 ଶ୍ରୀକରେ ସେ ହାର ଥୋଇ
 କର ପରଶରେ   ଶଶେ ଯାଏ ଜଡ଼
 ପରାଏ ଅବଶେ ରହି ।
 ଝାଲରେ ଗାଧୋଇ,   ସୁନରୁକ୍ତ ପରି
 ତହୁଁ ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ
 କମଳ ଗହଳ   କମଳ ସରସୀ
 ନାରେ ପ୍ରଦେଶିଲ ଯାଇ ।
 ଜନନୀ ସଙ୍ଗତେ   ବଧୂରେ ମାଜଣା
 ବଡ଼ାଇଣ ଅନିତାରେ

ସେ ପାଶୁଁ ପଦନ କହୁଲେ ଅଦରେ
 କରୁଥିଲି ଅଲଙ୍ଗନ
 ଅସିଦା ସମୟେ ହୁଇଁଅଛି ବୋଲି
 ପ୍ରିୟତମ ଅପରାଧ ।
 ଶୁଣି ଦୂରେ ଶୁଣି ପହଞ୍ଚି ମର୍ତ୍ତ୍ୟର
 ଶବ୍ଦକୁ ବୁଲି କାକଲି
 ଅରହେ ଅପୟେ ପରୁରୁଥିଲି ମୁଁ
 ନାଥଙ୍କ ଘଟଣାବଳୀ ।
 ତପସ୍ବୀ ବୋଲି ସେ ତପସ୍ୟା ପାଇଁକି
 ହେଉଥିଲା ମୋର ମନ
 ମୌନକାନ୍ତ ବୋଲି କଲି ଥରେ ଥରେ
 ମଉନ ଅବଲମ୍ବନ ।
 ବୁଦ୍ଧ ଏ ରବେ ସକଳ ସୁନ୍ଦର
 ସାର ଏ ମୁନିକୁମର
 ଅନ୍ତି ତାଙ୍କ ତନ୍ତ୍ର ଦିଶୁଛି ଶୌବନ
 ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦରତର ।
 ଧନ୍ୟ ଏ ପୁଷ୍ପିତା ପାରିଜାତ ଲତା
 କି ତପ ସୁନ୍ଦ ଅରର ?
 ପ୍ରିୟତମଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଶ୍ରବଣେ
 ହେଲା ଯାହା ସହରଣ ।
 ଏ ଦିବ୍ୟ ରୂପକୁ ଉତ୍ସାହରେ ଧରି
 ଧନ୍ୟ ସେ ସ୍ବର୍ଗଭୁବନ
 ଧନ୍ୟ ମୁଁ ଏ ରମ୍ୟ ରୂପ ଦେଖି ଆଜି
 ସାର୍ଥକ ଯା ନୟନ ।
 ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ସଦା ଏକାକେ ମୁନିଙ୍କ
 ମୂରତି ହେଲି ଅପୟ
 ମୋ ନେତ୍ରେ ଜଗତ ଯାକ ଏକାକେଲେ
 ଦିଶିଲା ତପସ୍ବୀମୟ ।
 ପ୍ରଭାତେ ସରସୀ ବସେ ସବିତାକୁ
 ଅନାଏ ଯଥା କମଳ

ପୁଣ୍ୟ ବନା ହୃଦୟ   ହୃଦୟ ମହାସ୍ଵର
ଦର୍ଶନ ମିଳଇ କାହିଁ
ନିଜ ମନୋବ୍ରତ   ନିଶ୍ଚୟ ଚକ୍ରରେ
ମୋ ପାଖେ କହ ଗୋସାଇଁ ।
ପ୍ରିୟସଙ୍ଗୀ ସମ   ମୁନବର ମତେ
ଅଭିନନ୍ଦ ସମାଦରେ
ତମାଳ ପତ୍ରକ   ତୋଳି ଧୀରେ ଧୀରେ
‘ମର୍ଦ୍ଦିଲେ ଶିଳାଖଣ୍ଡରେ ।
ଗଜ ମଦସମ   ସୌରଭ ସମ୍ପଳ
ସେ ଗାଡ଼ରସକୁ ଧରି
ନିଜ ଉଦ୍‌ଗ୍ରସ୍ୟ   ବଳୁଳରୁ ଖଣ୍ଡେ
ଛିଣ୍ଡାଇ ବାହାର କରି ।
ସୁସଜ୍ଜିତ କର—   କମଳ-କନକ
ଅଙ୍ଗୁଳି ନଖ ମୁନରେ
ଲେଖି ଏ ରୂପତ   ପରିବା ଅଧୀରେ
ଦେଇଛନ୍ତି ମୋର କରେ ।
ଏତେ କହୁ ସଙ୍ଗୀ   ପାନପାନୁ ପଦ
କାଢ଼ି ଦେଇ ମୋର ହସ୍ତେ
ଉଦ୍‌ବେଗ ଉତ୍ଥାସେ   ସେ ଲେଖା ଖଣ୍ଡିକ
ଲେନି ତା’ରୁ କ’ଣେ ।
ହେ ରଜକୁମାର   ସଙ୍ଗୀର ଭରଣ
ହେଲେହେଁ ଶବ୍ଦମୟୀ
ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ସୁଖସମ   ଶରୀରେ ସୋମାସ
ଜନ୍ମାଇଲା ରହୁ ରହୁ ।
ତୃଷ୍ଣାର୍ଥୀ ଥିଲି ମୁଁ   ମୋ ପକ୍ଷେ ହେଲା ତା
ସୁପ୍ତେୟ ପାୟସ ପରି
ସ୍ଵର ଉଦ୍‌ବୋଧକ   ସନ୍ତୋଷନ ମନ୍ଦେ
ଯଦା ଚକ୍ର ଗଲା ଭରି ।
ଲେଖାଥିଲା ପହେ   “ହେ ସୁଦୟାମଣି !
ଦେଖାଇ ମୁଣାଳନାଳ

ମରାଳକରୁ ମାନସରୁ ପଥା
 ଟାଣନ୍ତି ଶବରଜାଳ ।
 ଦେସନ ଧବଳ ମୃଣାଳ ସମାନ
 ମଞ୍ଜୁଳ ମୁକୁତାମାଳେ
 ଟାଣିନେଲୁ ଧନ । ଅଳକେ ମୋହର
 ତଟୁଳ ମନ ମରାଳେ ।”
 ପ୍ରେମ ଦୃଷାଦୂରେ ଶିଖରି ସେ ପନ
 ଅମୃତକୁ ପୁନଃପୁନଃ
 ମେଣ୍ଟିଲା ନାହିଁ ତ ଦୃଷା ହୃଦୟଥା
 ବଢ଼ିଲା ହୋଇ ଦ୍ଵିଗୁଣ ।
 ବାଟକଣା କାନ୍ତ ପାତ୍ର ପକ୍ଷେ ଦୃଢ଼
 କରୁଣେ ମଥା କଷମ
 ବଦା ଅଳ ଅଗେ ପ୍ରେମନ୍ତ ବସଳ
 କୃଷ୍ଣସଖ ରାଧି ତମ ।
 ଅବା ପାପି ପକ୍ଷେ ପ୍ରେସନ ନାହିଁକି
 ଗୁଳୁପାଠ ବାରବାର
 ପୀତଗ୍ରସ୍ତ ଜନେ କି ଅବା ପ୍ରେମନ୍ତ
 ପ୍ରଣର ଜଳ ବକାର ।
 କି ଅବା ପ୍ରେମରେ ମୁକ ମାନବର
 ପକ୍ଷରେ ଚିହ୍ନ ହେବନ
 ଭାଷଣ ଉଲ୍ଲାସ ରୋଗୀ ପକ୍ଷେ ଅବା
 ମହର ପାନ ପ୍ରେସନ ।
 ଦେସନ ମୋ ପକ୍ଷେ ଅତି ରସାବହ
 ହେଲା ସକଳର ଗିର
 ଯୁଆର ବେଗରେ ଅଟକିଲା ବରେ
 ଖରସୋଡ଼ା ନଦୀ ନାର ।
 ଦରଲିକା ସହ ବସି ସେହୁ କଥା
 ହେଉଥିଲା ଅବରତ
 ମୋ ନେହେ କଣିକା ସଖୀର ମୁରତ
 ପବନ ସାମଗ୍ରୀକତ ।

ପୁଲେ ହେଁ ପାଖରେ   ପୁନଃପୁନଃ ମୁହଁ
    ଲେଖିବି ତାର କଣିକା
 ପୁଣି ପରପତା   ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ସେହୁ
    ଦୃଷ୍ଟି ନେତ୍ରେ ମୁଦନ ।
 ପୁରୁଥିଲି ତାକୁ   କି ଶବ୍ଦେ ଦେଖିଲି
    କି କରୁଥିଲେ ସେହୁ
 କେତେକାଳ ତହିଁ   ଥିଲା, କେତେଦୂର
    ଅସିଥିଲେ ପଥ ଦେଇ ।
 ଉଲଟାଇ ପାଲ-   ଟାଇ ଏବେ କଥା
    ହେଉଥିଲା କାରେବାରେ
 ତା ସହ ଏକତ୍ର   ବସି ସେ ନିର୍ଜନ
    ନିରୁତ ଅଞ୍ଚଳିକାରେ ।

ଅଷ୍ଟମ ସର୍ଗ

ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ କନ ସରଳ ନମସଃ
 ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲ ସମାଗତ
 ଚନ୍ଦ୍ରଲେ ତରଣି ସରସେ ବାରୁଣୀ
 ତରୁଣୀ ଅଧରାମୁତ ।
 ମନେ ହେଲ ହେଉ ପ୍ରତିତୀ ଅତଳେ
 ରକ୍ତ କମ୍ପ ପାଟଳମା
 ଶୋଭିଲେ କବା ସେ ବୋଲା ହୋଇ ବାଲା
 ଅନୁରାଗରୁ ରକ୍ତମା ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣିକା କରହେ କଥୁରୁ ରୁଚିର
 ଅଲୋକ—ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସହଦେ
 ପଦ୍ମଦଳେ ଶୋଭା ଧୂସର କରଣ
 ଦିଶିଲେ ତାହାର ରଜେ ।
 ଗୌରବ ଗୌରବ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ନରରେ
 ପଦ୍ମ ପାଟଳ କରଣ
 ବନ୍ୟ କରାୟୁଷ ପରାଏ ଦିଶିଲ
 ଉପେକ୍ଷି କମଳବନ ।
 ଅବାସମଣ୍ଡଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାର
 କ୍ଳାନ୍ତ ଉପସମ ପାଇଁ
 ରକ୍ତ ରସ ଅଶ୍ୱେ ପ୍ରତିତୀ ଅତଳ
 ଶିରେ ପ୍ରବେଶିଲେ ସାର ।
 ପଶୀରୁକ ଛଳେ ସେ ଅଶ୍ୱମାନଙ୍କ
 ବୁଦ୍ଧହଳ ସ୍ୱରସହ
 ସୁମେରୁ ଗୌରବ ଗୁହାରେ ପଶିଲ
 ରଜନୀ ରସରେ ଅହଃ ।
 ଅତି ନିମ୍ନଳତ ରକ୍ତପଦ୍ମ ଗର୍ଭେ
 ପଶନ୍ତେ ଭ୍ରମରବାର
 ପ୍ରତେ ହେଲ ପଦ୍ମ ଦେଖାଏ କି ? ହୃଦ
 ଚରି ଦୁରବସ୍ଥା ତାର ।

କପିଳ ନାମ ପ୍ରଭବର ପରି
 ତେଜୋବନ୍ତ ଅଶୟ ।
 ପ୍ରବେଶିଲେ ଅସି ଶୁକ୍ଳବେଶ ବୃକା
 ପଛେ ସେ ରଖି ଚଳକ
 ପାହାନ୍ତି ଅ ଚନ୍ଦ୍ର— ମୟୂଷ ପୁଷ୍ପରେ
 ଶଯ୍ୟା ନକ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ।
 ମାନ ଦଶସୁକ୍ତ ମୁଖଶିଖା ବାସି
 କମଳଦଳ ସମାନ
 ଗୁଡ଼ ଅଭିପ୍ରାୟ ଥିଲାପରି ହୃଦେ
 ହେଉଥିଲା ଅନୁମାନ ।
 ବାରଣ ନ ମାନ ନାନା ଶିଖାଗୁରେ
 ପୟର ପଖାଳ ଶିଖେ
 ଯୁବାରି ତାହାକୁ ଅତି ସମାଦରେ
 ବସାଇଲି ଦକ୍ୟାସନେ ।
 ଶରପରେ କିଛି କହୁବାକୁ ମୋତେ
 ଲାଜି ସେ ମୁନିକୁମର
 ପାଶେ ଅବସ୍ଥିତା ତରଳତା ପ୍ରତି
 ଦେଖିଲେ ଥରକୁଥର ।
 ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କ ମନୋରାଜ ବୁଝି
 ନିବେଦିଲି ସଦନୟେ
 ମୋଠାରୁ ଏ ସଖୀ ଭଲ ନୁହେଁ ଦେବ ।
 ସକଳ କହ ନିର୍ଭୟେ ।
 ସୁଖଦି ନିଶ୍ଚୟେ ଉଦ୍ଭବରେ ମୁନି
 “କି କହୁବି ଜେମାମଣି ।
 ଲହାବେଶେ ମୋର ବାସ୍ତିବ ଦିଶୟ
 ମୁଖେ ନ ପାରୁଛି ରଖି ।
 କାହିଁ ବନବାସୀ ଗଳମୂଳାବାସୀ
 ବରଣୀ ରଖିକୁମାର
 ଅସନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିତ କାହିଁ ଏ ସଂସାର
 ବଳାସିତାର ଆଧାର ।

ବର୍ଷା ଶୁଭର ମୋଲପ ନାଟରେ
 ହେଲ କଣ୍ଠକ ରଥଣ
 ବୁଝିବ କେ ଏହି ରହସ୍ୟ ? ବଧାତା
 ବୁଝିଲି ତାଙ୍କ ବଧାନ ।
 ଦୟା ଧର୍ମ ସହ ସୁଜ୍ଞ କାମ କୋଥ
 ନିବୃତ୍ତ ବୁଝିନିତୟ
 କେ କହୁକ ବର୍ଷା ସ୍ଵପ୍ନରୁ ଧାତା
 କରନ୍ତି ପ୍ରପଞ୍ଚମୟ ।
 ସଦା ଜିତେନ୍ଦ୍ରୟ ଜଠାଧର ପଥେ
 ପୋଷ୍ୟ କୁହେ ସେହି କଥା
 ରଥର ତା ବର୍ଷା ହେୟ କଲେ ବଧ
 ମୋ ପ୍ରିୟ ସଖାର ମଥା ।
 ଦପସ୍ୟା ପକ୍ଷରେ ସବୁକାଳେ ଯାହା
 ବଞ୍ଚେ ମହା ବଡ଼ମନା
 ଶୁଣ ରାଜକେମା ! ବଦର କହୁଛି
 ସେହୁ କବିତା ଘଟଣା ।
 ଶୁଣିଅଛୁ ତୁମ୍ଭେ ସତ୍ୟୋପେ ବଳୁଙ୍ଗ
 ନିଷ୍ଠୁର ବଚନ ଶୁଣି
 ନ ତୋଳ ବୁଝିମ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନେ ଗଲି
 ସେରୁପ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରକାଶି ।
 ତୁମ୍ଭେ ଜେମାମଣି ! ବାହାର ଅସିଲ
 ପୁରକୁ ସଖୀ ସଙ୍ଗରେ
 ଅଲକ୍ଷଣେ ପୁଣି ଫେରିଲ ସହେଦ
 ହେବାରୁ ମୋର ମନରେ ।
 ବାଲ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବେନିକର ହୁଏ
 ବେନିକର ସେହୁରସେ
 ଶଶସ୍ଥାୟୀ କୋଥ ପଳାଇଲ, ସେହୁ
 ଅସିଲ ଫେରି ରରସେ ।
 ନିବଡ଼ ପାଦପ ଅନ୍ତରାଳେ ଲୁଚି
 ଦେଖିଲ ସେ ଦିନେ ଶୁଭ

ତାଙ୍କ ମୁଖି ଦେଖି ମନେ ହେଉଥିଲା
 ଧ୍ୟାନସ୍ଥ ହର ବ୍ରଜରେ
 ଭଣ ହେବା ଭୟେ ମାର ମାରୁଥିଲା
 ଛପି କବା ଫୁଲଗରେ ।
 କଥବା ହୃଦୟ ବାସିନୀ ଆସାର
 ସହୃଦ ମିଳିବା ପାଇଁ
 ପଶିଥିଲେ ତାଙ୍କ ଭକ୍ତସ୍ୱ ନିକର
 ହୃଦୟ ଭିତରେ ଯାଇ ।
 ଭକ୍ତସ୍ୱ ଗୁଳନ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଏଣୁ
 ଦେହ ମାତ୍ର ଥିଲା ପଡ଼ି
 ଭିତରର ଯନ୍ତ୍ର ନଷ୍ଟ ହେଲେ ଯଥା
 ରହୁଥାଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଭଞ୍ଜ ।
 ମୁଦ୍ରିତ ଜଳାଦ୍ରୁଁ କୋକନକ ସମ
 ଦିଶୁଥିଲା ନେତ୍ର ତାର
 ବହୁ ପାଇଥିଲା ଅବଶାନ୍ତ ତହିଁ
 ସ୍ତୋତ ବେଗେ ଅଶ୍ରୁଧାର ।
 ପେଇଁ କାମାନଳ ଦଗ୍ଧ କରୁଥିଲା
 ହୃଦୟ ପୁଣ୍ୟସ୍ଥଳ
 ଦିଶୁଥିଲା ତାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ ଶିଖା
 ସମ ତାଙ୍କ ରକ୍ତାଧର ।
 ବସିଥିଲେ ମୌନେ ବାମନଶ୍ରୀ ତାଙ୍କ
 ବାମହସ୍ତରେ ଅବର
 କରଜ ନିକର ଦିଶୁଥିଲା ଭାଲେ
 ତଳନର ଟୋପା ପରି ।
 ପୁଣେ ଲଗିଥିବା ପାରିବାତ ଫୁଲ
 ମଧୁ ସୌରରେ ଚଞ୍ଚଳ
 ଅସ୍ପଷ୍ଟ ମଧୁର ସ୍ୱରେ ଉଡୁଥିଲେ
 ତହିଁ ତଳ ଅଳକଳ ।
 କଣା ପାଇଥିଲା ଜପୁଥିଲେ ସେହି
 ମାର ମନ୍ତ୍ର ଏକମନେ

ଅବା ଧାଉଥିଲେ   ବଧାଦାଙ୍କୁ ନିଜ
 ସଂକଳ ସେହି କାରଣେ ।
 ଜନିଥିଲା ଦେହେ   ସ୍ବେମାଞ୍ଚ ଉକୁଟ—
 ସନ୍ତାପର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ଲଗି ରହିଥିଲା   ମଦନ ଶରର
 ଫଳମାଳ କିବା ଅଙ୍ଗେ ?
 ଉପରୁ ନିଷେପୁ—   ଥିଲେ ସଖାଙ୍କର
 କଳେବର ତରୁକ୍ରମ
 ମଦନର ବଣୀ—   କରଣ ଅମୋଘ
 ଚୁଟିବ୍ୟାଜେ ପୁଷ୍ପରଜ ।
 ରତି ସାମ୍ରାଜ୍ୟର   ଅଭିଷେକ ଜଳ
 ସମ ଅତି ସୁରଭିତ
 ପୁଷ୍ପ ମଧୁରସେ   ବନଲକ୍ଷ୍ମୀ ତାଙ୍କୁ
 କଲେ କିବା ଅଭିଷିକ୍ତ ?
 ପଲ୍ଲବ ବୁସ୍ତମ   ଗସ୍ତି ସଖା ଦେହେ
 ପଡୁଥିଲା ଶିଶେ ଶିଶେ
 ତଥୁପରେ ଅଳ   ବସିଥିବା ଦେଖି
 ଏକବନା ହେଲା ମନେ ।
 ଧୂମ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ   ଅଗ୍ନେୟ ବଶିଷ୍ଠ
 କଥା ଘେନି ଅତନ୍ତ୍ର
 ଶର୍ଦ୍ଦ ଦେଉଥିଲା   ବଳୁଙ୍କ ଦେହକୁ
 ଟଙ୍କାରି ବୁସ୍ତମଧକୁ ।
 ମଧୁ ସମୟର   ଜୟଧ୍ବଜ ଛଳେ
 ପରଭୃତ ଧରି ପାଳ
 ତପ ବସନ୍ତ   ଅଚରଣ ପାଇଁ
 ଦେଉଥିଲେ ସିନା ଗାଳ ।
 ପ୍ରଭାତ କାଳୀନ   ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ପର
 ଦିଶୁଥିଲେ ବନ୍ଦୁକର
 ଅଥବା ଶରତ   କାଳରେ ପେସନ
 ଦୃଶ୍ୟବାହୁ ସରିତର ।

ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅର୍ଗୁ — ଶିଖା ସନ୍ତାପରେ
 ତମନ ତରୁ ସମାନ
 କରତ କଧୁର ବୃକ୍ଷ ତଳେକର
 ହୋଇଥିଲା ମିଶ୍ରମାଣ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଳ ମନେ ମୁକ୍ତ ରଖିବାରୁ,
 ପତା ବେନ ଦୃଢ଼େ ଲଖି
 ଅସହ୍ୟ ଦୁଃଖରେ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଅହା
 ଫୁଲ ପାଇଥିଲା ଆଖି ।
 ଗାଡ଼ ଶବଳାରେ ପାଇଥିଲା ଗୁପ୍ତ
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବଦଳ
 ସହସା ସୁନ୍ଦର ପରିଚିତ ହୋଇ
 ନୋହୁଥିଲା ଆଉ କଲ ।
 କେ କହୁକ କପି । ବି ବ୍ୟାଧି ତାହାକୁ
 କଲ ଏମନ୍ତ ଉଲ୍ଲସ
 ଅବସାଦ ଶରଣ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ହେଲେ
 କେଉଁ ମହାଭୂତପ୍ରସ୍ତ ।
 ହେଉ ତାହାଙ୍କର ଶିଖରର ଏହି
 ଶିଖର ଅବସାଦ
 ଶୁଣ ଅଗଳାରେ ଜଳିଲା ମୋହର
 ହୃଦରେ ମହାବିଷାଦ ।
 ପ୍ରିୟସଖା ପାଶେ ପ୍ରବେଶି ମୁଁ ତହିଁ
 ଶୁଣ ଗୋ ଶବ୍ଦରୂପୀ !
 ସନ୍ନିବିଷକର୍ତ୍ତା — ବିଷୁବ ପ୍ରସ୍ତର
 ଖଣ୍ଡେ ଏକପାଶେ କପି ।
 ଧୀରେ ଧୀରେ ସ୍ପେହେ ତାହାଙ୍କ ପୃଷ୍ଠରେ
 ଅଧୀରେ କର ଚଳାଇ
 ଅବମୃତ ଭାବେ ରହିଥିଲେ ଧରି
 ବସାଇ ଦେଲି ଉଠାଇ ।
 ଦୁଃଖି ଏହାଙ୍କ ପାଶେ ଉପଦେଶ
 ହେବ ନାହିଁ କିଛି ଫଳ

ମୁମୂର୍ତ୍ତି ବୋଲିର   ପକ୍ଷେ ଯେହେ ତାର
ଅନ୍ଧା ଦୃଶ୍ୟ ବିଚଳ ।

କଥାପି ଯେବେଟି   ପାପପଥେ ପ୍ରିୟ—
କଲ୍ଲର ଦୁଆର ଗତ

ବନ୍ଧୁର ବର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସ୍ବପ୍ନେଷେ ତାହାଙ୍କ
 ଫେରାଦ ଅଣିବା ମତ ।

ଏହା ରବି ମୋର   ଚଉଁଶ୍ୟ ବନ୍ଧୁ
କେତେ କଥାଇ କଥାଇ

ନାନା ଉପଦେଶ ଦେଲି ବଚାଇତ
ମତ ଫେରାଇବା ପାଇଁ ।

ସପ୍ତିମ ବହୁତ ସଙ୍ଗେ ! ସବୁଦିନ
କି ବିଚିତ୍ର ଏ ଗାଁଟା ।

କୃପା ଆସୁମର   ଦୟାଳୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ
ହେଉଛି ଏବେ ଉନ୍ମତ ।

ବାହିରମ ଭୂମି   ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ କାଢ଼ି
ଗଲା ବଡ଼ ଅସୁଧନା ।

କି ଭାବଣ ଘୋର   ପାପ ପକେ ପଡ଼ି
ଲଭଲ ଏ ବଡ଼ମୁନା ?

ବସୁରାଲ କହେ ଗୁରୁଜନଙ୍କର
ସେତେ ଉପଦେଶାବଳୀ

ପୈର୍ବ୍ୟ ଲକ୍ଷା ସ୍ତନା ସ୍ତର ଦାଘେ ଗଲ
ଦୁଷ୍ଟର ସ୍ତର ଦରଲ ?

ମଣୁଅଛ କହେ ଏହା ଅଟେ ବୋଲି
ସ୍ବର୍ଗକୁ ଯିବାର ପଥ ?

ଅବା ଏହା ଯୋଗ   ଅଭ୍ୟାସ କରା ଏ
ମୁକତସ୍ୱର କିତ ?

ଭୂମି କାଳ ପକ୍ଷେ   ରମଣୀର ଚନ୍ଦ୍ରା
ଅତି ସହିତ ବସୟ

କହ କହ ଦିଅ । ସେ ଦାନ କଥାରେ
କଳାଭସ୍ତର ଆସନ୍ତୁ ?

ଦେଖ ଏ ଦୁର୍ମତ   ରତନର ତୁମ୍ଭ
 ମନକୁ କେମନ୍ତ ମନ୍ତ୍ରି
 ଅକ୍ଷୟ ଅଶ୍ରୁଣୀ   ଲଳନାର ସହ
 ପକାଉଛି ପ୍ରେମଭକ୍ତି ।
 ଅକ୍ଷୟର ପର   କହ ! ଏ ସକଳ
 ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ କଥା
 କେ କହୁ ଉଦରେ   ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ଶୁଣଇ
 ଘର ଗୁଲେ ଗୁଡ଼ ନିଅ ।
 ମୃତ ନାଶରକ—   ମାନଙ୍କୁ କେବଳ
 କଥର ମାର ପାତନ ।
 କିନ୍ତେନ୍ଦ୍ର ଲଳନେ   ସେଥିରେ କପାଳ
 ହୋଇବେ କହ ଉଦନ ।
 ସେ ମୃତେ କଳାସ   ସମ୍ପୋଗକୁ ସୁଖ
 ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି ମନେ
 ରହୁଥିଲେ ସିଦ୍ଧା   ସ୍ଥାନ କଥାକୁ ସେ
 ସର୍ପକୁ ନିଜ ସଦନେ ।
 ଫୁଲମାଳ ମଣି   ଶାଣିତ କୃପାଣ
 ଅଦରେ ବହୁଛି ଗଲେ
 ମୃଣାଳ ଶନରେ   ବାରଣ ଦକ୍ଷକୁ
 ଉପାବନ୍ଧୁ ବୁଝୁଥିଲେ ।
 ହତାହତ ଦୃଢ଼   ବାଲପର କପାଳ
 ଅପେକ୍ଷା ଧାର୍ଯ୍ୟ ଭର
 ଜ୍ୟୋତିରଙ୍ଗଣର   ପର ଦୃଢ଼ ନାହିଁ
 ଦୁର୍ଦ୍ଦିନେ ଦେଇ ଦେଖାଇ ।
 ବୁଝାଇ କହୁଛି   ସଖାଙ୍କୁ ଏ ସବେ
 କେତେ ବ୍ୟାଜ ଉତ୍ସାହରେ
 ତଥାପି ମୋ କଥା   ପଶିଲ ନାହିଁ ତ
 ତାହାଙ୍କର କଣ୍ଠ ଦ୍ଵାରେ ।
 ବାଧା ଦେଇ ମୋର   କଥାରେ କହୁଲେ
 ସଖା ଶୋକ ଅସମ୍ଭାଳେ

ତଳକୁ ବଦନ   ପୋର ବାମକର
 ନବେଶିଣ ଗନ୍ତବ୍ୟଲେ ।
 “କି କହୁବ ସଖେ !   କହୁବାର ଏଥୁ
 ନାହିଁ କିଛି ପ୍ରୟୋଜନ
 ବୁଝି କି ପାରଇ   ବ୍ୟଥିତର ବ୍ୟଥା
 ଭ୍ରମେ କେବେ ସୁଖୀଜନ ।
 ବଶେଷେ ବସମ   ମହାରାୟକର
 ବସଧର ବସେ ମଖା
 ବାମର ଅସହ୍ୟ—   ବାଣର ଲକ୍ଷରେ
 ପଡ଼ିନାହିଁ କୁହେ ସଖା !
 ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ   ନାନାମତେ ସିନା
 ଦେଉଛନ୍ତି ଉପଦେଶ
 ମାତ୍ର ସେହି ଉପ—   ଦେଶେ ଉପକାର
 ହୋଇବ କି ମୋର ଲେଖ ?
 ଲୁହସ୍ନ ମନ ପା’   ସ୍ବପ୍ନ ଅଛି ପେଟ
 ଜାଣୁଛି ସବୁ ଘଟଣା
 କର ପାରୁଅଛି   କିବା ସେ ସକଳ
 ଭଲ ମନ୍ଦ ବିବେଚନା ।
 ସେ ସିନା ଅଟଇ   ସଂସାରେ ଉତ୍ତମ
 ଉପଦେଶଯୋଗ୍ୟ ଭାବ !
 ବାଳାର କର୍ଶନ   ମାତ୍ର ମୋହୁଠାରୁ
 ଗଲେଣି ସବୁ ପଳାଇ ।
 କି କହୁବ ସଖେ   ନିଜକଥା ଅଛି
 ନାହିଁ ତ ମନ ମୋହୁର
 ଅଲକ୍ଷିତେ କାହା   ହୃଦରୁ ହରଣୀ—
 ଦୁଖା କରଇଣି ସ୍ବେଦ ।
 ଦେଖୁଛ ତ ମୋର   ଏହି କୁରବସ୍ତା
 କହୁବାର କିବା ଫଳ,
 ସେ ସବୁ ଗ୍ରହଣ   ପାଇଁ ହୃଦୟରେ
 ନାହିଁ ଅଛି ତଳେ ବଳ ।

ମନ ଫେରାଇବା   ଭାଗି ବୁଝା ସହ
ନ କର ଅଉ ସୁଧୀର !
ସେତେ ବାରିଲେହେଁ   ବାରିଣ ମାନେ କି
କେବେ ନିମ୍ନସ୍ଥାନୀ ମର ?
ସୁଲକ୍ଷ୍ମକାଳୀନ   ଉଦକ ଦ୍ରାବଣ
ସୂର୍ଯ୍ୟକରଣରୁ ବଳ
ଅଶେଷ ଗବ୍ବ   ସୁର ସନ୍ତାପରେ
ଦେହ ଯାଉଅଛି ଜଳ ।
ଅନଙ୍ଗ ପଶ୍ଚିରେ   ମୋ ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ
ପାକହୋଇ ଅକସ୍ମାତ
ଅସ୍ଥି ମହାସରୁ   ତରଳ ତାହାର
ବାହାର ହେଲଣି କ୍ଷୁପ ।
ପୋଡ଼ିଯାଉଅଛି   ପ୍ରଣରେ ଶରୀର
ସହୃଦେ ହୃଦୟ ମନ
ପ୍ରକଳ ପ୍ରଗାଢ଼   ଚିନ୍ତାରେ ମନ୍ତ୍ରିସୁ
ହେଉଅଛି ଅକସ୍ମଳ ।
ସେତେକାଳ ସଖା   ବଞ୍ଚିଛି ସେଥିର
ଚିନ୍ତା ଭିନ୍ନ ପ୍ରତିକାର”
ଏହା କହୁ ବୁଦ୍ଧି   ହେଲେ ସେ, ବଞ୍ଚିଲ
ପ୍ରକଳ ସେତକଧାର ।
ଦେଖିଲି କାମର   ତରମ ଦଶାକୁ
ଲଭିଲେଣି କିନ୍ତୁ ମୋର
ବୁଝା ଉପଦେଶେ   କଦାପି ନିବୃତ୍ତି
ହେବ ନାହିଁ ଏହାକର ।
ଅନନ୍ୟ ଉପାୟେ   ସର୍ବେକରେ ଶଶି
ମୁଦୁମୁଖାଳ ଅହର
ଶଯ୍ୟାଏ ରଚିଲି   ଜଳାକ୍ତି, କମଳ
କୋମଳଦଳେ ସୁନ୍ଦର ।
ସୌରରେ ସୁନ୍ଦର   ନବ ଶ୍ରେତୋପ୍ତଳ
କଞ୍ଜାରମ୍ଭଲ ଠୁଳାର

ଲତା ମଣ୍ଡପର ସେ ପୁଷ୍ପ ଶଯ୍ୟାରେ
 ବହୁଳେ ଦେଲି ବସଇ ।
 ନିଜସ୍ଥାନୁ ଉଠି ସଖା ସେହି ଶେଷେ
 ବସନ୍ତେ ଯାଇ ସୁସ୍ଥରେ
 ଦେହରେ ଯେତେକ ଧୂଳି ଲଗିଥିଲା
 ଝାଡ଼ି ଦେଲି ତାହା କରେ ।
 ଚନ୍ଦନ ପଲ୍ଲବ ତପୁତ ତାହାର
 ଶୀତଳ ସ୍ମିତ ରସରେ
 ଲେପିଲି ବହୁଳେ ନବ-କାମାତୁର
 ବନ୍ଧବର ଲଲାଟରେ ।
 କର୍ପୁର ଗନ୍ଧର ଦିଗ୍ଦର୍ଶି ଶିଳିର
 ଶୁଦ୍ରୁ ପରାଗ ଫେଇ
 ସେ ଶୀତଳ ରଜ ଝାଲ ଜରଜର
 ତନ୍ତୁରେ ଘସିଲି ନେଇ ।
 ସଖାର କରତ ସନ୍ତାପ ନାଶିଲି
 ବହୁବହୁ ନଜ ହାତେ
 ଜଳକିନ୍ନୁ ବର୍ଷି କୋମଳ କଦଳୀ
 ପଲ୍ଲବ ବିଚଣା ବାତେ ।
 ପାହୁଲି ମନରେ ହାୟ ! କି ପ୍ରସଂସ
 ଭିକାର ପ୍ରସଂସ ମାର
 ଏମନ୍ତ ଅତୁଳ ଶୁଦ୍ଧ ଚରଣକୁ
 ଶେଷେ କଲି ଛରଣାର ।
 ଚର ସଂସମୀରୁ କଥାକେ କାମିନୀ
 ଦାସେ ଯୋଗି କଳହାରେ
 ପ୍ରକାଶିଲା ସିନା 'ସଂସତ ଶୌକନ
 କରଳ ବୋଇ ଧରରେ' ।
 କାହିଁ ମୁଗ ସମ ବନବାସୀ, ସଦା
 ଜିତେନ୍ଦ୍ରସୁ ତପଶ୍ଵରୀ
 କାହୁଁ କଳାସିନୀ ହାବ ଶୁଦ୍ଧ ମୟୀ
 ଗନ୍ଧବ ରାଜ-କୁମାରୀ ।

ହରତା ବାହାତା   ରକ୍ଷକ ପାଇଁ—
                                  ପ୍ରିୟ, କାହିଁ ଉଦ୍ଧୃତେତା
 ତାମ୍ବୁଳ ତର୍ପୁର   ବିନୋଦନ କାହିଁ
                                  ପ୍ରେମଶୀଳା ମହାଶ୍ଵେତା ।
 ମହା କମ୍ପୀଠାରୁ   ଦାମ୍ବିକ ଜଗତେ
                                  ଅଟୁ ବୁଦ୍ଧ ରତପତ ।
 ତୋତେ ଅବହେଳା   କରିବ ଏମନ୍ତ
                                  କାହାର ଅତି ଶକତ ?
 ସଂସାରେ ବସୟୀ—   ମାନବର କଥା
                                  ଗଣନା କରୁଛି କିଏ ?
 ଅଚେତନ ଦକ୍ୟ   ପରି ହେଉଛନ୍ତି
                                  ତୋର ପ୍ରଭବେ ଯୋଗିଏ ।
 ତୋର ଲଜ୍ଜା ହେଲେ   ବୁଝୁକିଲା ସବୁ
                                  ରସିକେ ଦେବ ତପନ
 ରବ ରଶ୍ମି ଛଡ଼ି   ଚନ୍ଦ୍ରକରେ ପ୍ରୀତି
                                  କହୁକେ କମଳ ବନ ।
 ତୋହରି ପ୍ରତାପେ   ରଜନୀ ହୋଇବ
                                  ଜନର ଅନୁରାଗିଣୀ
 ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଜାଳ ହେବ   ପ୍ରଗାଢ଼ ପ୍ରକଳ
                                  ଅଜିବାରର ସଜିନୀ ।
 ତୁ ମନେ ପାହୁଲେ   ଛୟା ମରିଯିବ
                                  ପ୍ରେମରେ ସେ ପ୍ରଦାପର
 ସହଜେ ବାନ୍ଧିବ୍ୟ   ଇଚ୍ଛିବ ହେବାକୁ
                                  ଯୌବନର ସହଚର ।
 କି କରିବ ଏବେ   କାହିଁ ଯିବ ମୁହିଁ
                                  କାହାର ନେବ ଶରଣ
 କିଏ ପ୍ରତିକାର   ଲେଖିବ କି ଯୁକ୍ତି
                                  କରିବ ଅବଲମ୍ବନ ।
 ବେମନ୍ତେ ଏ ଘୋର   ଦୁଃଖୁଁ ରସା ହେବ
                                  ଜୀବନ ପ୍ରିୟ ସଖାର

ଅଗୋ ରାଜକାଳା । ସେ କଥା ମୋ ହୃଦେ
 ଉପୁଜିଲ ବାରବାର
 ପରଶାମ ଶୂର ହେଉ ବା ଅଶୂର
 ହେଉ ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ପାଇଁ
 ଭବିଷ୍ୟ କଥାଧର 'ମହାଶ୍ୱେତା' ବନା
 ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଔଷଧ ନାହିଁ ।
 ପ୍ରାଣ ସ୍ତବ୍ଧକାରୁ ତେର ନାହିଁ ଏକା
 ଶ୍ୱାସ ବନ୍ଦୁକାର ଦେଖି
 ଘଟକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଧାଇଁଛି ସଂସାର
 ନିନ୍ଦା ଚୟୁରୁ ଉପେକ୍ଷି ।
 ନିତାନ୍ତ ଜଗନ୍ୟ ବସୟ ହେଲେହେଁ
 ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମଣି
 ବଳର ପରାଣ ବଞ୍ଚାଇବା ଲଗି
 ଅସିଂହ ଜେମାମଣି !
 ଏହି ଘଟଣାର ସା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏହି
 ପ୍ରେମର ସା ପ୍ରତିଦାନ
 ନିଜର ଉଚିତ ଯାହା ଶୀଘ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର
 ସେଥିର ପ୍ରତିବିଧାନ ।”
 ଏହା ଶୁଣି ମୋତେ ଅନାଇଁ ରହଲେ
 ଏକ ଦୃଷ୍ଟି କପିଞ୍ଜଳ
 ବଳରର ଭାବ ଭବନାରେ ତାଙ୍କ
 ଭାଣ୍ଡି ହେଲ ମନସ୍ତୁଳ ।
 କପିଞ୍ଜଳ ବାକ୍ୟେ ଶୁଣିଲି କୁମାର !
 ସୁଖ ସୁଧାସର ଜଳେ
 ବଢ଼ି ସନ୍ତାପିତ କ୍ରୂରତା ଉପରେ
 ସୁଧା ବରଷିଲ କରେ ।
 ପ୍ରେତେକ ଅନନ୍ଦ ଏକାବେଳେ ଅସି
 ହୃଦେ ହେଲ ରୁଣ୍ଡିଭୂତ
 ସ୍ନେହ କଥାଜେ ସୁଧା ଜଳ ବରଷିଲ
 ଦେହେ କି ପ୍ରେମ ଜାମୁତ ?

ପ୍ରଥମ ସୁନ୍ଦରୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ମୁକ୍ତା
 ପତର ଖସି ପେସନ
 ବନ୍ଦ ବନ୍ଦ ପତ୍ର ଅଲଗେ ଅନନ୍ଦେ
 ଝରଲା ନେତ୍ର ଦେସନ ।
 ଲଜ ପାଟଲମା ଫୁଟିଲା କୁମାର !
 ଅଚରେ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳେ
 କାଳ ରହିକର ପେମନ୍ତ ପ୍ରଭାତେ
 ପ୍ରପୁଲ୍ଲ ପଙ୍କଜ ଦଳେ ।
 ଜାଣିଲି କେବଳ ଏକା ମୋତେ ପୀଡ଼ା
 ଦେଉ ନାହିଁ ଫୁଲଗର
 ସେହି ଫୁଲଗରେ ସୁଖା ସେ ପ୍ରାଣେଶ
 ତନ୍ତୁକୁ କରେ ଜର୍ଜର
 ଦୋଷୁଥିଲି ମୁହିଁ ମୀନକେତନକୁ
 ମନରେ ବୈଷ୍ଣ ବରୁର
 ମାନ୍ଦବ ଜାଣିଲି ତାଠାରୁ ସଂସାରେ
 ନାହିଁ କେହି ଉପକାର ।
 ସ୍ବପନରେ ସୁଖା ସାଧୁ କପିଞ୍ଜଳ
 ନକହୁବେ ମିଥ୍ୟାବାଣୀ
 ନିଶ୍ଚେ ପ୍ରାଣକାନ୍ତ ସହ ନିଳାଭବ
 ଅନୁକୁଳ ଭାଗ୍ୟ ଆଣି ।
 କି ଉତ୍ତର ଦେବି ମୁନିକୁ, ସହସା
 ଶୁଭିଲା ନାହିଁ ମନରେ
 ବାଢ଼େ ଚଳଦଳ ପରାଏ ପରିଲ
 ହୃଦ ମୋର ଉଦ୍‌ବେଗରେ
 ଏକ ସଖି ଆସି କହିଲା ସେକାଳେ
 ତୁମ୍ଭର ଅସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଜାଣି
 ଦେଖିବା ପାଇବି ପରିତ୍ରାସ ସହ
 ଆସୁଛନ୍ତି ମହାବୀଣୀ ।
 ଉଠିଲେ, ଶୁଣି ତା କପିଞ୍ଜଳ ଭାଷି
 ଏମନ୍ତ ସଦୟ ବାଣୀ

ପ୍ରତିତ ହେଲ ଜଳ ଉଠିଲ କରହ
 ବଢ଼ିକି ଚଢ଼ିକାର ?
 ପଣ୍ଡିତମଣ୍ଡଳକୁ ବୁଲିବି ପୁଣି
 ପୁଅକୁ ସାଗୁଆ କରି
 କାଳିଆ ମିଶ୍ରିତ ଲାଲିଆ ବେଶରେ
 ଅପିଲ ସନ୍ଧ୍ୟାସୁଦୟ ।
 ଅଗ୍ନେୟ ଗିରିରୁ ଉଠିବ କୁସୁମ
 କର୍ତ୍ତମଜଳ ପ୍ରକାର
 ବସୁକୁ ବ୍ୟାପିଲ ଅବଳମ୍ବେ ଆସି
 ସବୁଗ୍ରାସୀ ଅଳକାର ।
 ବିଷମ ବିଷଦେ ପଡ଼ିଲ, ମଗଜୁ
 ଚିନ୍ତାଶକ୍ତି ହେଲ ଭ୍ରଷ
 କାହାରୁ କହବ କିଏ ବା ଏ କାଠେ
 ଦେବ ମୋତେ ପରାମର୍ଶ ।
 ଅନନ୍ୟ ଉପାୟେ କଞ୍ଚିବ୍ୟ ଲେଖିଲ
 ତରଳିକା ସହଚରେ
 ଭ୍ରମର ପେମନ୍ତ ସ୍ବଦୁଃଖ କାହାଣୀ
 କହଇ ପୁଣି କର୍ଣ୍ଣରେ ।
 ବୁଝୁଛୁ ତ ସଖୀ ! ଶଶ ଅଗେ କହ
 ଗଲେ ଯାହା କପିଞ୍ଜଳ
 କି କରବ ତଳେ ଅୟୁ ଧରୁ ନାହିଁ
 ହେଉଛି ପ୍ରାଣ ବିକଳ ।
 ଲତର ବଖିୟା କନ୍ୟା ପରି ପେବେ
 ଲଜ୍ଜା, ଯୈର୍ଦ୍ଧି, ସଦାବୁର,
 ସ୍ବବଶ ଗୌରବ, ଲେବ ନିନ୍ଦାରୟ,
 ଆଦି କୁଳ ବ୍ୟବହାର ।
 କେବଳ ପ୍ରଣୟ ମୁଖରୁ ଅନାଇ
 ସବୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ
 ହୃଦାହତ ହୃଦି ସ୍ବେଚ୍ଛାରେ ପଡ଼ିବ
 ପ୍ରେମ ପୟୋଧରେ ଚେଇଁ ।

ତେବେ ମାନ୍ୟ ଗୁରୁ- ଜନକୁ ଲଢ଼ିବା
 ଅଧର୍ମ ହେବ ନିଷ୍ଠୟ
 କାଳକ ସଂସାରେ ନିନ୍ଦା ଅପବାଦ
 ଦୁର୍ନୀତି ନାଶସ୍ୱଚୟ ।
 ଅପବା ସେବେଟି ଧର୍ମ ଅନୁସାଧେ
 ନିଜ ମୁଖବାଟି କାଢ଼ି
 ଅପେ ଉପସ୍ଥିତ କପିଞ୍ଜଳଙ୍କର
 କଥାକୁ ଦେବ ଯୋପାଡ଼ି ।
 ନିରାଶାରେ ଯେବେ ମୋ ଲାଗି ଦୁଃଖରେ
 ମରିବେ ମୁନି ବାଳକ
 ସେ ହୁଅ ଜନତ ନିଷ୍ଠୟ ଲାଗିବ
 ସଖିରେ ମହାପାତକ ।
 ଏକାଳେ ରସାକୁ ରଞ୍ଜି ଶୀତଳରେ
 ପୁରଂବରୁ ଉତ୍କଳ
 ସୁକଳିତ ଚନ୍ଦ୍ର ପରାଏ ପଡ଼ିଲ
 ଗୁରୁ ଚନ୍ଦ୍ରବିମ୍ବ ହୁଲି ।
 ବସନ୍ତ କାଳର ପୁଷ୍ପ ପରାଗରେ
 ମଞ୍ଜୁ କନଶ୍ରେଣୀ ସମ
 ଚନ୍ଦ୍ରମା ରୁଚିରେ ଦଶିଲ ଧୂସର
 ପ୍ରାଚୀ ନର ମନୋରମ ।
 ଅଜିବାର କୁମ୍ଭୀ କୁମ୍ଭକୁ କରଣ
 ନଖରେ ଚନ୍ଦ୍ରକେଶରୀ
 ବିଦାର ମୁରୁତା ରଜ ବ୍ୟାଜେ ଅବା
 ଫିଙ୍ଗିଲ କର ଲହରୀ ।
 ଉଦୟ ଅଚଳ— ଶୁଭ ସିଦ୍ଧି ନାଶ
 ପ୍ରଜ୍ଵଳିତ ଚନ୍ଦ୍ର ଧୂଳି
 ପରାଏ ଦିମାଂଶୁ ଅଂଶୁ ଶୁଭକ୍ଷେତ୍ର
 ସରାଗେ ଗଲ ଉତ୍କଳ ।
 ବେଗବାନ ପୁର ସିନ୍ଧୁର ପ୍ରଚଣ୍ଡ
 ତରଙ୍ଗବାତେ ଉଥିତ

କାଲିଗଣି ପର କଳାକର କର
ଧରରେ ହେଲା ଧାବତ ।
ପ୍ରିୟମିତ ସହ ମିଳ ମନ୍ଦେ ମନ୍ଦେ
ହସିଲା ହୃଷି ଶବରୀ
ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାକାଳ ଛଳେ ସତେ କି ସୁନ୍ଦର
ଦନ୍ତପଂକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତ କରି ।
ଉଡୁଳ ରଜତ ପାଳି ପ୍ରାୟେ ନରେ
ବସନ୍ତଲେ ନିଶାମଣି
ଭୂତଳ ବିକାର ଉଠିଲା କି ପଣି—
ପଥକର ପଣାମଣି ?
ପୁଅ ଗିରିଗୁଣ କେଶରୀ ନଖରେ
ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅଙ୍ଗ କୁରଙ୍ଗ
ଘାଉଲା ହେବାକୁ ସେ ରକ୍ତେ ରଙ୍ଗ କି ?
କିଶ୍କିନ୍ଦ ତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ?
ଅପକା ସମ୍ମୋଗ ବିବାହେ କୃଷିତା
ବେଦିଶିର ପଦାଘାତ
ଲଭଣ ଅଲତା ରସରେ ଜର୍ଜର
ହୋଇଥିଲେ ନିଶାନାଥ ?
ପ୍ରାଣୀ ପ୍ରେମପିତ୍ତ ଅନଙ୍ଗର ବଳ
ରସିକା ରହସସରା
ଯୁବାଙ୍କ ସହାୟ ପ୍ରୀତ ସୁଖଦାୟୀ
ବରଦ୍ଦଶି ମନସ୍ବରା ।
ପ୍ରେମନିକାଳର ନବ ଶିଖା ଗୁରୁ
କୁମୁଦନାଥ ସୁଧାଂଶୁ
ଅନୁଗଣିଣୀକୁ ଉତ୍ତଳା କରିଲେ
ପ୍ରାଚୀପଟେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଅସୁ ।
ସ୍ବଳ ରକ୍ତାଲେକେ ଧରଣୀକୁ ଯୋଗ
ବିମଳ ବିଧୁମଣ୍ଡଳ
ଦ୍ବିଗୁଣ କେଶରେ ଜଳାଇଲା ମୋର
ହୃଦୟର କାମାନଳ ।

ତରଳତା ମୋତେ ନବିତେ ତାହାର
 ଟୋକେ ଧରିଲେହେଁ ପାଦ
 କରେ ସୁଧାକର ଦହୁଥିଲା, ମିତ୍ର
 ମଦନକୁ ରଖି ସାଣୀ ।
 ଚେତା ବୁଡ଼ିଗଲା ଅରତେ ନୟନ
 ସଂକୋଚ ପଡ଼ିଲା ତଳେ
 ସେ କାଳେ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଦେଖି ମୁକ୍ତିଥିଲେ
 ଗାଣୁକା ପଥା କମଳେ ।
 ନାସେ ତାଳବୃନ୍ତ ରୁଲ ସୁଶୀତଳ
 ଚନ୍ଦନ ବୋଲ ଅଙ୍ଗରେ
 ମୁଖେ ପାଣି ପାରି ଚେତାଇଲା ସଖୀ
 ତରଳତା ସ୍ବେଦରରେ ।
 ମୋତେ କୋଳେ ଘେନି ଏକାକୀ ସଜନୀ
 କାନ୍ଦିଲା ବସାଦେ ବସି
 ପଡ଼ିଲା ତାହାର କାହାକୁଳ ନେତ୍ର
 କରୁଣା ମୌରବ ଖସି ।
 ମୋର ଏ ଦୁଃସ୍ବ ଦୁରବସ୍ଥା ଦେଖି
 ଶୋକ ଗଳଗତ ସ୍ବରେ
 ସମ ବେଦନାରେ କହୁଲା ଆକାଶ—
 ସଜ୍ଜିନୀ ସୁହାଗରରେ ।
 ‘କିଛି ଲଜା ନାହିଁ ରୁରୁଜନଙ୍କର
 ଅନୁମତିକୁ ନଗଣି
 ପ୍ରାଣ ବସ୍ତ୍ରବଦ୍ଧ ନିକଟେ ପଠାଇ
 ବିଧି ମୋତେ ଜେମାମଣି !
 ନାନା କରୁଣାରେ ଅଶିବ କୁମର
 ହୃଦୟ ଶ୍ବେରକୁ ଧରି
 କନ୍ୟା ଉଠ ଦୁହେଁ ପିତା ସେ ସଙ୍ଗେତ
 ଲଜା ମୂଳ ଅନୁସର ।
 ସହ ହେଉନାହିଁ ଦେଖି କୁନ୍ଦ ବ୍ୟଥା
 କମରେ କଢ଼ି ବିଷମ

ଉତ୍କଳା ଆକୁଳ ପ୍ରାଣ କମାଉଛି
ତନ୍ମୋହୟେ ସିନ୍ଧୁ ସମ ।
ସବୁ ମାୟା ଏଡ଼ି ପ୍ରାଣେଶ୍ଵର ପ୍ରାଣ
ବଞ୍ଚାଇବା ମୂଳ କରି
ଗୁଲ୍ ତନ୍ମୁଖୀ ! ଶୁଭିକା ସାଗର—
ଗାମିନୀ ତଟିନୀ ପରି ।
ଉଠ ଉଠ ଜେମା ! ଜାଣି ପାଇଁ ପାଇଁ
ହୁମର ହୃଦୟ ଧନ
ଏହି ଗୁରୁତର ସଙ୍ଗଟୁଁ ରଖିବା
ଯାଇ ତାହାଙ୍କ ଗାବନ ।
ଉଠିଲି ସଜନୀ ସହ ଆଉ ସହ
ନ ପାରି ସେହି ବେଦନା
ସହସା ଦକ୍ଷିଣ— ନେତ୍ର ସ୍ଥୁରି ସ୍ଵା
ଅଶ୍ରୁ କଲ ସୁତନା ।
ମୂର୍ତ୍ତୀ ହେବା କାଳେ ଲେପିଥିଲ ସ୍ଵଳେ
ସଜନୀ ଯେଉଁ ତଦନ
ସେତେବେଳେ ଯାଏ ଓଦା ରହୁଥିଲ
ବହଳ ସେହି ଲେପନ ।
ଗୁଣି କେଶେ ତାହା ଘଟି ଦଶୁଥିଲ
ପଦ ଯଥା ଭୁଞ୍ଜଦଲେ
କବା ପଡ଼ିଥିଲ ଶଶ୍ଵତ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା
ସ୍ଵକାଳିଆ ତରୁତଳେ ।
ସେହି ଜପାମାଳ ସେ ଯାଏ ସେପରି
ବସୁଧୁଥିଲ ଗଳାରେ
ସେହିଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭା ପାଉଥିଲ
ସେ ପାରିଜାତ ଲତାରେ ।
ବାହାରର ପୁରୁ ନିର୍ଭୟେ ନ ଥିଲେ
ସଙ୍ଗେ ବହୁ ପରିଜନ ।
କିଏ ନ ଜାଣଇ ପ୍ରେମ ସଦାବେଳେ
ଶୋକପାଇ ନକାଞ୍ଚନ ?

ଉଦ୍ୟାନର ଦ୍ଵାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଛି
ଗମିଲ ପ୍ରେୟସ ପାଶେ
ଉଦ୍‌ବେଗେ ସଂଚଳ ଦଉଡ଼ିଲ ବେଗେ
ଅଗରେ ମିଳନ ଅଶେ ।
ପାରଜାତ ପୁଷ୍ପ ସୌରରେ ଅଦୃଷ୍ଟ
ବ୍ରମରେ ମୋର ପଛରେ
ପାଉଥିଲେ ଅବ— ଗୁଣ୍ଠନର ଶୋଭା
ବକାଭଣ ଦ୍ଵିଗୁଣରେ ।
ତରଳକା ଛତା ପିକାକାଲେ ଅଭ
କେନ୍ଦ୍ର ନ ଥିଲେ ସଙ୍ଗରେ
ଲଳନାଏ କେବେ ଲେଖନ୍ତି ସାହା କି ?
ଅଭିସାର ସମୟରେ ।
ଅନୁସରେ ତାଙ୍କୁ ବୁଝୁନ କୋଦଣ୍ଡ
ଧର ଧାନ୍ତୁଷ ମଦନ
ପ୍ରସାରିତ କରେ ହସ୍ତଧର କାଠ
ଦେଖାନ୍ତି ତାକୁ ରମଣ ।
ପ୍ରେମ ଅନୁଗଣ ଲକ୍ଷିତରେ ଖରେ
ତରଣ ବେନି ଚଳାଇ
ଉନ୍ମୁଦ୍ଧ ଘୋଡ଼ାରେ ଅସ୍ଵେଦ ମାନସ
ଅଗେ ଅଗେ ଦଉଡ଼ଇ ।
ପ୍ରିୟତମ ସହ ମିଳନ ହୋଇବ
ଏହି ପେ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ଵାସ
ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଜନ୍ମାଇ ଏକା ବେଳେ ଲଜ୍ଜା
ଉତ୍ସୁକ କରଇ ନାଶ ।
ସିବା ବେଳେ ମାଗେ କଉତୁବେ ମୁହଁ
କହୁଥିଲି ସଜନୀକି
ଅଶିଥିବ ପର ଅଥେ ପଥ ଚନ୍ଦ୍ର
ବଲ୍ଲଭଙ୍କୁ ମୋର ହୈକି ।
ବସୁଧୁର ସଖୀ ସହାସ୍ୟ ସରଳା
ହୁମ୍ମେ ଗୋ ରାଜନନ୍ଦନା

ସରଳ କଣ୍ଠାପି ବୁଝ ପାରୁ ନାହିଁ
 ଚନ୍ଦ୍ରର ପାତ୍ରା କାସନା ।
 କେମନ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନା— ଜନ ଯାଧୁକ୍ତି ସେ
 ଦେଖ ଦେଖ ସୁଧାକାସି
 କାମୁକ ପରାଏ କର ଧର ହୁଏ
 ଗଣ୍ଡରେ ଚୁମ୍ବୁଛି ଆସି ।
 ଲଳିତ ଉରତ ଲବଣ୍ୟ ପ୍ରଭାରେ
 ମୁକ୍ତାମାଳ ଛବି ବହୁ
 ନିତମ୍ବ ବିମ୍ବର ମେଘଳା ମଣିରେ
 ଦୀପ୍ତି ସେ ରହୁ ରହୁ ।
 କମିତ ହୋଇଣ ଦର୍ପଣ ପରାଏ
 ନିର୍ମଳ ନୟନ ମଣ୍ଡଳେ
 କାମାତୁର ଚନ୍ଦ୍ର ପଡ଼ୁଛି କେମନ୍ତ
 ଦେଖ ହୁଏ ପାଦ ତଳେ ।
 ଏହୁସବେ ସେହୁ କାଲେଚିତ ନାନା
 ଆଳାପେ ବେନି ସୁଖରେ
 ପାଉଥିଲୁ କେତେ ହେ ରାଜକୁମାର !
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରମା ଉଦୟେ ଚନ୍ଦ୍ରବାନୁମଣି
 ଉଷାସେ ତରଳ ହୋଇ
 କୈଳାସ ଗିରିର ଶୁଭ୍ର ଜଳ ପରି
 ଅସୁଥିଲୁ ତଳେ ବହି ।
 ପଥ ଲତା ଜାତ ବୃକ୍ଷମ ରେଣୁରେ
 ଧୂସର ତରଣ ମୋର
 ପଶାଦୁଥିଲୁ ସେ ନିର୍ମଳ ସଲିଳ
 ଧାରରେ ପରକୁପର ।
 ସହସା ଅଛୋଡ଼ା (୧) ସରର ପଶ୍ଚିମ
 ଗରରୁ କରୁଣତର

ଶୁଭିକ ଚକ୍ରତେ ପୁରୁଷ କଣ୍ଠର
 ଅସ୍ତ୍ରସ୍ତ୍ର ଶୋଦନ ସ୍ଵର ।
 ପରିଲ ଶରୀର ବକଳ ଅବଶ
 ହେଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନିକର
 ମହାକଷ୍ଟେ ମୁହିଁ ସେ ଦିଗେ ଚଞ୍ଚଳ—
 ପଦେ ହେଲି ଅଗ୍ରସର ।
 ଶୁଣିଲି ଦୂରରୁ ନୈଶ ନିସ୍ତବ୍ଧତା
 ଭାଙ୍ଗି ଅତି ଉଚ୍ଚସ୍ଵରେ
 କପିଞ୍ଜଳ ଆଉଁ— ନାଦେ କାନ୍ଦୁଥିଲେ
 ବକଳେ ମୁକ୍ତକଣ୍ଠରେ ।
 ଅକଣ୍ଠି ଅକୁଳ ହେଲା ପ୍ରାଣ ମୋର
 ଘୋରତର ଉଚ୍ଛ୍ଵାସରେ
 ସମ୍ଭାଳି ନପାରି କାନ୍ଦଇ ଫୁଟାଇ
 ଉଚ୍ଚସ୍ଵରେ ହାହାକାରେ ।
 ବନପଥେ ଦୂତ— ବେଗେ ଧାଇଁବାରୁ
 କଣ୍ଠରେ ଲାଗି ବହନ
 ଶକ୍ତି ଶକ୍ତି ହେଲା ଛୁଣି ପରସ୍ପର
 ସୁନ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀନବସନ ।
 ନତାନତ ଶିଳା ବହୁଳ ଭୂମିରେ
 ଧାଇଁ ପଡୁଥିଲି ଝୁଣି
 ବଞ୍ଚିବ ନିକର ପାଉଥିଲା ମୋର
 କୋମଳ ଚରଣେ ଫୁଟି ।
 ତରୁଛାୟା ତଳ ଅନ୍ଧାରେ ଅଲକ୍ଷ୍ୟ
 ପିଞ୍ଜଳ ଶିଳାରେ ମାଡ଼ି
 ଶମ୍ଭୁଥିଲା ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡୁଥିଲି
 ଭୂତଳେ ବ୍ୟସ୍ତେ କରୁଡ଼ି ।
 ପେଡ଼ିକି ଉପରେ ଅସୁଥିଲା ସ୍ଵର
 କପିଞ୍ଜଳ କଣ୍ଠ ହୁଟି
 ଦେଉଳି ଗୋରେ ଧାଇଁଥିଲି ମୁହିଁ
 ଅସମ୍ଭାଳେ ପଡ଼ି ଉଠି ।

ଏକବେ ଦଉଡ଼ି   ଦେଖିଲି ମୁଖାଳ
 ମନ୍ତ୍ରିତ ପଦ ଶେଷରେ
 ତେଜନା ହରାଇ   ପଡ଼ିଥିଲେ ନାଥ
 ମୁଦ୍ରିତ ସ୍ଥିର ନେତ୍ରରେ ।
 ବୁଦ୍ଧବ୍ୟଥ ନାନା—   ବଧ ବନସ୍ତୁଲେ
 ଶୋଭୁଥିଲା ଶଯ୍ୟାସ୍ଥଳ
 ପଡ଼ିଥିଲା ବସ୍ତ୍ର   ହୋଇକି କାମର
 ନିକ୍ଷିପ୍ତ ଶର ସକଳ ।
 ରକ୍ତ ଓଷ୍ଠାଧରୁ   ଜଣାପଡ଼ୁଥିଲା
 ସତେକ ମୋତେ ସେ ଚଳି
 ରୁଷି କହୁଥିଲେ   ହୁମ୍‌ସୋଗେ ମୋର
 ଏକଶା ହୋଇଛି ବୋଲି ।
 ବରାଣେ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ   ପୁଷ୍ପ ଦେଇ ଶୋଇ—
 ଥିଲେ ସେ କର ପଡ଼ାଇ
 ନିର୍ମଳ ଚନ୍ଦ୍ରମା   ଦେବେ ସୁଦ୍ଧା ତାଙ୍କ
 ପୁଷ୍ପ ଛତୁଥିଲା ନାହିଁ ।
 କମୋଳରେ ଜଳ—   ଜଳ କରୁଥିଲା
 ରକ୍ତ ଚନ୍ଦନର ଟିକା
 ପୁଷ୍ପ ପରି ରହି—   ଥିଲା ତା ଅତୁଟେ
 ହୋଇଥିଲା ନାହିଁ ଫିକା ।
 ମୋତେ ଦେଖି ତାର   ଠାରୁ ପ୍ରିୟ ଜଣେ
 ଅସିଲା ବୋଲି ଗୁମାନେ
 ବୋଧେ ଅବା ପ୍ରାଣ   ଶୁଭିକାଳ ତାଙ୍କ
 ଦେହ ଛଡ଼ି ଅନ୍ୟସ୍ଥାନେ ।
 କିବା ସେ କାମର   ସାତନା ନ ସହ
 ପରଶକୁ ପରହର
 ଅଚେତନ ସୁଖ   ଅନ୍ତରୁଥିଲେ
 ଏକାନ୍ତ ଧ୍ୟାନ ଅଚର ।
 ନାଥଙ୍କ ପାଖରେ   ମୋତେ ଅଣି ଭେଟି
 ଦେବାରୁ କଥା ମାର

ପରିତ୍ରାସରେ ସେ ଦେଉଥିଲେ ଦାବୁ
 ନିଜପ୍ରାଣ ପୁରସ୍କାର ।
 ସୁଦୃଢ଼ ପୁତ୍ର ପକ୍ଷ ଉପବାଦ
 ସୁଖରେ ଥିଲା ତାଙ୍କର
 କଦଳୀ ପତର କୌଶଳ କଟିରେ
 ଜଡ଼ିଥିଲା ସେହିପରି ।
 ଜପାମାଳା ଗୁଣେ ମୋ ଦହ ମୁହଁ
 ମାଳ ଶୋଭୁଥିଲା କବେ
 ଦ୍ଵିଗୁଣ ଗଉର ବିଶୁଦ୍ଧ କଦୁ
 କର୍ପୁର ଭସ୍ମ ରଜରେ ।
 ମୃଦୁଳ ମୃଣାଳ ବଳୟ ଯୁଗଳ
 ରଞ୍ଜୁଥିଲା କେନି ହୃଦୟ
 ମନ୍ତ୍ରକରୁ ଶପ୍ତି ଜଟାଜାଳ ଶିଳା—
 ତଳେ ଘେଟୁଥିଲା ବ୍ୟସ୍ତ ।
 ସଦା କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ନୟନ ଯୁଗଳ
 ବିଶିଷ୍ଟ ଜବାହର
 ଅଶ୍ରୁ ସରିଲାବୁ ଶେଷେ ରକ୍ତବିନ୍ଦୁ
 ହୋଇଥିଲା କିବା ଠୁଳ ?
 ମେଘ ଓଷ୍ଠାଧର ମଧ୍ୟରେ ଧବଳ
 ଦନ୍ତ ହେଉଥିଲା ବାରି
 ଅଭ୍ୟନ୍ତରଗତ ଚନ୍ଦ୍ରକର ସାବ
 ଚଢ଼ୁଥିଲା କି ବାହାରି ?
 ମୃଣାଳ ବଳୟ ଛଳେ ଚନ୍ଦ୍ରକର
 ରହୁ ସୁଦୃଢ଼େ ଲଗାଇ
 ଘେବାନ୍ତରେ ଟାଣି ନେଉଥିଲା କିବା ?
 ପ୍ରାଣେଶଙ୍କୁ ପ୍ରେତସାରି ।
 ମୋତେ ଦେଖି କପି— ଝଲଇ ନୟନ
 ପୁଣି ପୁରିଗଲା ଜଳେ
 ସମ ଦୁଃଖୀ ଦେଖି ଦୁଃଖୀ ଦୁଃଖ ସିନା
 ବକଳ ମହାପ୍ରବଳେ ।

ଡାକିଲେ ମୋ ହୃଦ   ଅବସ୍ଥାତ ଅସି
 ଘୋରମୋହ ଅଜକାର
 ନଜାଣେ ସେ କାଳେ   ତାହାଙ୍କର ସବୁ
 କଲି କିବା ବ୍ୟବହାର ।
 ନନ୍ଦୁଏ ସରଣ   ପାତାଳେ ଅକାଶେ
 ପୁଲି କିବା ଭୂତଳରେ
 ନି କରଲି କାହିଁ   ଗଲି ରାଜପୁତ୍ର
 ନପଦେଖିଲେ ମନରେ ।
 ପରାଣ ନିତାନ୍ତ   କଠିନ ଅସିବା
 ଭାବ ଦଃଖଅଛି ବୋଲି
 ସୁଦ୍ଧ ଜଳାହିତ   କିବା ମହାପାପେ
 ସଦା କେବାରୁ ଦଳି ।
 କିବା ଭିନିଗଣ   ଲଭିବାରୁ ଦୁଃଖ
 ଫୁଲଧନ୍ବର ଶାସନ
 ଗୁଡ଼ିକ ନାହିଁତ   ସେ କାଳେ ମୋହର
 ପିଣ୍ଡ ଏ ସ୍ଥାନ ଜବନ ।
 ଦୁଃଖେ ମୁଣ୍ଡ କୋଡ଼ି   ଭୂମିରେ ଡଳାରେ
 ବନ ଭଲ ମୁଣ୍ଡରତ
 ଅବରଳ ସ୍ଥଳ   ଅଛି ପ୍ରକାଶରେ
 ଧସତଳ ହେଲ ସିଲ
 କାନ୍ଥରୁ ସୁମରି   ବାହୁନି ବାହୁନି
 କାନ୍ଦି କହୁଲି ବିକଳେ
 କାହିଁ ଗଲ ନାଥ !   ହୁଏ ବିନା ମୋର
 କେହି ନାହିଁ ଧସତଳେ ।
 ପର ଉପକାଶ   ହେ ତରୁ ଲତାଏ !
 ନବେଦୁଛି କୃପାବହ
 ପ୍ରିୟତମ ମୋର   କାହିଁ ରହିଛନ୍ତି
 ଥରେ ଦେବ କହେ କହ ।
 ମାତଃ ! କସୁକରେ !   ଶରଣ ମାଗୁଛି
 ମୋତେ କାରେ କୋଳେ ନିଅ

ଅକୁଳରେ ପଡ଼ି ଗଡ଼ୁଛି ଦେଖ ମା !
 ତୁମ ଅନାଥନା ହେଉ ।
 ମୋର ଦୁଃଖ ଦେଖି ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାସ୍ବାସ ଛଡ଼ି
 ଅକାଶେ ବାନ୍ଧିଲେ ଇନ୍ଦୁ
 ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷେ ଛଳେ ମୁହଁଲେ କୃତଗ—
 ମାନେ ସୁଲ ଅଶ୍ରୁବିନ୍ଦୁ ।
 ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଶରୀର ସଙ୍ଗରେ
 ମୋର ବିଷାଦେ ବଦଳେ
 ଭୂଷାଏ ବାନ୍ଧିଲେ ବଙ୍କଣ, ବଙ୍କଣୀ,
 ନୁପୁର ନିନାଦ ଛଳେ ।
 ବଳାପ ସହିତେ ପ୍ରବଳ ପ୍ରଳାପ
 ମୁଣ୍ଡ ଉଠୁଥିଲା ଭୂତା
 ଅବଶେ ଥରାଉ— ଥିଲା ଶରୀରକୁ
 ଅସି ଶୁଦ୍ଧିଭକ୍ତି ମୁହଁ ।
 ଏଭଦେ ନିଜର ବିଗତ ବୃତ୍ତିକୁ
 ବହୁ ବହୁ ଶୂରୁଣୀଳା
 ସେ ସୁନ୍ଦର କେଶ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାର
 ମସ୍ତକ ତଳରେ ପଡ଼ିଲା ।
 ସିନ୍ଦୂରାଦେ ବର ପ୍ରସାଦ ସଦୟେ
 ସବେଗେ ଧରି ସୁଧାର
 ସ୍ତ୍ରୀୟ ଉଦ୍ଭାସୟ ପଟ୍ଟାବାଦେ ମୁହଁ
 ନାଶିଲେ କାଳାମଣିର ।
 ସବନୟେ ହାତ ପୋଡ଼ି ଜଗାଇଲେ
 'ଦେବ ! ଦୋଷ କ୍ଷମାକର
 ତମା ଲାଗି ନବାନ ହେଲା ପିନା ପେଟେ
 ଅଗତ ଲେଖ ତୁମ୍ଭର ।
 ପୁଣି ସୁନ୍ଦର ଚେତାଇବା ଆଉ
 ନାହିଁ କିଛି ପ୍ରୟୋଜନ
 କି ଫଳ ବଢ଼ାଇ ରସାବୁଦ୍ଧ ସେହ
 ଦୁଃଖଦାୟୀ ହୃଦାଶନ ।'

ବିଷାଦେ ରରସେ ,   ବୀର୍ଯ୍ୟସ ରତ୍ନ
 ଶୋକ ଗଦଗଦ ସ୍ଵରେ
 ଭାଷିଲ ଭାବନା   ନିଜର ହୈନ୍ଦାସି
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅବଶରେ ।
 ଅହେ ଯୁବରାଜ !   ଅସରନ୍ତା ସେହ
 କାଳ ରଜନୀରେ ଲବେ
 ଏ ନୃଶଂସ ପ୍ରାଣ   ଛଡ଼ି ନ ପାରିଲ
 ଯେଉଁ ଶରୀରକୁ ଲେରେ ।
 କଦାପି ନ ରବ   ସେ ପରାଣ ଏବେ
 ଯିବ କୋର ପିଣ୍ଡଛଡ଼ି
 ଯେତେ ଇଚ୍ଛିଲେହେଁ   ଛଡ଼ିଲକି କେବେ
 ଦୁଃଖୀର କଠିନ ନାଚୀ ।
 କହୁବା ପାଇଁକି   ଏହାପରେ ଅଉ
 ଅଛି କିବା କଷ୍ଟକର
 ଶୁଣିବାକୁ ଅବା   କହୁବାକୁ ଯାହା
 ହୋଇବ କଠିନତର ।
 ଯେକଣ ଦୁରାଣା   ମୃଗଦୃଷ୍ଟିକାର
 ମୋହେ ବଶୀଭୂତ ହୋଇ
 ପ୍ରୟୋଜନ ସ୍ଥାନ   ମୃତପ୍ରାୟ ଏହ
 ଶରୀର ଅଛଇ କହ ।
 ଅଶନ ପତନ   ପରେ ହେଲ ଯେଉଁ
 ନୁହନ ପରିକର୍ତ୍ତନ
 ସେ ସବୁ କବରୀ   କହୁଛି ସଦୟେ
 ଶୁଣି ହେ ରାଜନୀନୀ !
 କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଶେଷେ   ତରଳତା ସହ
 କାନନ୍ତ କାଠ ଠୁଳାର
 ଚିତାଏ କରତି   ବାହାରଲି ସଙ୍ଗେ
 ଅନୁମୃତା ହେବା ପାଇଁ ।
 ସେ କାଳରେ ଏକ   କରୁଥ ପୁରୁଷ
 ଚନ୍ଦ୍ରଲେଖୁ ଅବତର

ମୃତ ପ୍ରାଣେଶକୁ କାହୁଁ ପୁଣିଲେ
ଉଠାଇ ସୁଦୃଢ଼େ ଧରି ।
ରମ୍ୟରେ କହିଲେ ମୋତେ ଚାହିଁ “କହେ ।
ନବର ପ୍ରାଣ ସଂହାର
ପୁଣ୍ୟସକ ସହ ମିଳନ ହୁଏ
ହେବ ଏଥୁ ପୁନଃବାର ।”
ପିତାସମ ସ୍ନେହେ ଏହି କଥା କହି
ପୁଣ୍ୟସକ ଦେହ କହି
ଅକାଶକୁ ଉଠି ବ୍ୟୋମ ଅନ୍ତରାଳେ
ଗଲେ ସେ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇ ।
କପିଞ୍ଜଳ ଏହି ଘଟଣା ବିଲେକ
ତା ପଛେ ଧାଇଁ ରରସେ
ରେ ଦୁର୍ବଳ ! କାହିଁ ପଳାଇବୁ କୋଇ
ମିଶିଗଲେ ବହାୟସେ ।
ମୋତେ ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଯିବା କାଳେ ସେ ପୁରୁଷ
କହିଥିଲେ ଯେଉଁ କାଣୀ
ସେ କଥା ହୃଦୟେ ଯେତେବ ଦୁର୍ଗଣା
ମାନ ଠୁଲାଇଲ ଅଣି ।
ଏ ରବେ କୁମାର ! ଅସୀମ ପ୍ରଭାବ
ବିଶ୍ୱମୋହନୀ ଅଶାର
ଦୃଢ଼ ମାନବେ ତାର ମାୟାବଳେ
ଅସାର ସାଗର ପାର ।
ତାହାର ପ୍ରସାବେ ଦାନସ୍ତନ ମୁଖେ
ଉଠେଇ ହାସ୍ୟ କଲ୍ଲୋଳ
ସହସ୍ର ସରବେ ତା ମନ୍ତ୍ରେ ସକ୍ତାନ
ବିହେଦ ଦୁଃଖ ଅନଳ
ଭବିଷ୍ୟ ଏରଳ ପୁରୁଷଙ୍କ କଥା
ନୋହିବ କେବେ ଅନ୍ୟଥା
ରବେ ସତ୍ୟଭୀଷୀ ଦିବାଳ ଦରଶୀ
ଦେବତାଗଣ ସର୍ବଥା ।

କପିଞ୍ଜଳ ସେହୁ ପୁରୁଷର ପଦେ
 କେଶରେ ଅଛନ୍ତି ଧାଇଁ
 ଅବଶ୍ୟ ତା' କରୁ ମୋ ପ୍ରାଣକାନ୍ତକୁ
 ଅଶିବେ ସେ ଲେଉଟାଇ ।
 ମହାମାୟାବଳୀ ଅଶାର ଅଳୀନ
 ମୁଗ୍ଧଦୃଷ୍ଟାକଳେ ବୁଡ଼ି
 ରହିଲ ସେ ରାତ୍ରେ ଉଲ୍ଲସେ ଦୃଶ୍ୟରେ
 ଭୁତଳରେ ମୁଣ୍ଡକୋଡ଼ି ।
 ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ତରଳବାସହ
 ମହାକାଳ ରାତ୍ରିପର
 ପାପିଲ ସହସ୍ର ଦରପର ଭୁଲି
 ପୁରାଣ ସେହୁ ଶବ୍ଦ ।
 ପାହୁଲ ରଜନୀ ରୁଚିତ୍ର ମୋତେ
 ଦିଶିଲ ଅକାରମୟ
 ଭବ ଭଙ୍ଗୁରତା ସୁର ସୁର ଚିତ୍ତେ
 ବୈରାଗ୍ୟ ହେଲ ଉଦୟ ।
 ସେହୁ କମଣ୍ଡଳୁ ଅପମାଳା ପୋଷେ
 ତପସ୍ୟାରେ ଦେଇ ମନ
 ସେ ଦିନୁ ଭକ୍ତରେ ହିଲେକନାଥଙ୍କ
 ପୟରେ ନେଲ ଶରଣ ।
 ପରିଜନପଦ ପିତା ମାତା ଆସି
 ଗୃହେ ବାହୁଡ଼ିବା ପାଇ
 ବିବିଧ ସାନ୍ତନା ବାକ୍ୟରେ ବହୁତ
 କହୁଲେ ମୋତେ ବୁଝାଇ ।
 ମାତ୍ର ସେହୁ ଦୃଢ଼ ସକଳ ମନକୁ
 ଟଳାଇ ନପାର ତଳେ
 ଅପତ୍ୟ ସେହୁରେ କିଛିଦିନ ରହି
 ରାଜପୁରେ ବାହୁଡ଼ିଲେ ।
 ହୃଦ ବୃତ୍ତବତା ପ୍ରକାଶି ମୋହର
 ଶେଷ ଦିନୁ ଦୁଃଖାଶ୍ରୁଜଳେ ।

ପ୍ରାଣନାଥକର   ଗୁଣ ଗାଉଅଛି
 ସଙ୍ଗେ ଜପିବାଛଲେ
 କଳାସେ ଲଳିତ   ଏହି ଶରୀରକୁ
 ବନବାସକୁଡେ ଥୋଇ
 ଦିନ ନେଉଅଛି   ନିବାସନ ଏହି
 ଗିରିଗହରରେ ରହି ।
 ଉପବାସେ, କ୍ରତେ   ଭନବେଳ ଏହି
 ସଞ୍ଚାରରେ ମନ୍ତ୍ରି ହେଲେ
 ଦେବଦେବ ମହା—   ଦେବଙ୍କ ମହୁମା
 ଗାଉଅଛି ସବୁବେଳେ ।
 ଭରଲକା ଭଲ   ଆଉ ମୋ ପାଖରେ
 ଜଣେ ସୁଦ୍ଧା କେହି ନାହିଁ
 ମୋପରି ପାପିନୀ   ଅଭାଗିନୀ ଏହି
 ଧରଣୀମଣ୍ଡଳେ ନାହିଁ ।
 କିଛି ରଖି ନାହିଁ   ଶେଷେ ବୁଝୁହୁତ୍ୟା
 ପାଏ ଅତରୁଛି ଆସେ
 ମୋ ସହ ଆଳାପ   କଲେ ସୁଦ୍ଧା ଆତ୍ମା
 କହୁଛିତ ହେବ ପାପେ ।
 ଏହାକହି ନିଜ   ବଳୁଲେ ବସାଦ
 ବଦନ-ଅଧୀରେ ଭାଙ୍ଗି
 ବାହାରୁଲ ନେହେ   କାନ୍ତ ଗୁଣ ସୁଗ
 କାନ୍ଦିଲୁ ଦୁଃଖେ ବରଦ ।
 ଦେଖି ମନେ ହେଲ   ଶରତ କାଳୀନ
 ଶୁଭ୍ର ମେଘଶ୍ରବ କରେ
 ରୁଚିର ଚନ୍ଦ୍ରମା   ମଣ୍ଡଳ ଘୋଡ଼ାର
 ବରଷିଲ ଧୀରେ ଧୀରେ ।
 ଗଜବ କାଳାର   ବନସ୍ତୁ ସୌଜନ୍ୟ
 ବିଲେବ ରଜତନୟ
 ପ୍ରଥମୁ ରମଣୀ—   ରହ ବୋଲି ତାକୁ
 ମନେ କରୁଥିଲେ ଅସୁ ।

ଏବେ ଅଦ୍ୟୋପାନ୍ତ   ତା ଅସୁବୁଦ୍ଧ
ବାଣୀ ଅତି ତମହାର
ଶୁଣି ମଣିଲେ ଏ   ଅଲୌକିକ ସୃଷ୍ଟି
ନାଶକୁଳେ ବଧାତାର ।
ବିବିଧ ସାଗୁନା   ଗୀରେ ମନ ତୋଷି
କହିଲେ 'ସ୍ବଜନନୀ
କାହୁଁଅଛି ଏବେ   ତରଳିବା ଭ୍ରମ
ଦୁଃଖର ଅଂଶୁରାଶି ।'
ଶରଣାସ ମାରି   ଉଦ୍ଧରଣ ଗୋଷ୍ଠୀ,
ପୁଣେ ପୁଣେ ଗୁଣେ ଧନ୍ୟା
ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସମୂତା   ମତରୁ ନାମରେ
ଥିଲେ ଏକ ଦେବଦନ୍ୟା ।
ତିରସପଙ୍କର   ଭିରସେ ତାହାଙ୍କ
ଗର୍ଭ ସଂଗୁଣୟତା
କାଦମ୍ବରୀ ନାମେ   ଜନ୍ମ ଲଭିଥିଲେ
ଦୈବେ ଏକମାତ୍ର ସୁତା ।
ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ନବ   ଶଶିକଳା ପରି
ବଢ଼ିଲେ ନୃପନନ୍ଦନା
ବମେ ବମେ ହେଲେ   ଗଳ୍ପ ନନ୍ଦରେ
ପୁଣେ ପୁଣେ ଅତୁଳନା ।
ବାଲୁଁ କରବାରୁ   ଶୟନ ଶ୍ରେୟନ
ଏକଦି ଉପବେଶନ
ବେନକ ଉପରେ   ସଖି ପାରଥିକ
ପ୍ରୀତିରେ ବେନକ ମନ ।
ଏବେ ଗୁରୁଙ୍କ   ଠାରୁ ପଢ଼ୁଥିଲୁ
ନାନାବିଧ ଶାସ୍ତ୍ର ବେନ
ବେତେ ନୃତ୍ୟ ଗୀତ   ଶିକ୍ଷା କରୁଥିଲୁ
ବାଣୀ କରତାଳ ଶ୍ରେୟ ।
ଉଦୟଙ୍କ ମନ   ଏକ ହୋଇଥିଲା
ପ୍ରୀତି ମର ପ୍ରୀତି ପର

ବେନଏ ବେନକୁ ଦେଖୁଥିଲୁ ସ୍ନେହେ
 ସଦା ସଦୃଶୀ ସଦା ।
 ଏବେ ଶୁଣି ଏହି ଦାରୁଣ ବୈରାଗ୍ୟ
 କାହିଁ ସକଳ ମୋହର
 ଦଶମ ପ୍ରହର ମନାସି ଅଛନ୍ତି
 ମାନସରେ କାଦମ୍ବରୀ
 “ପେଇଁ ଦନପାଏ ଯୁବରାଜ ! ମୋର
 ନ ହୋଇବ ପରଶୟ
 ସେତକ ଦବସ ପାଏ ସେ ରହୁକେ
 ଅବବାହତା ନଷ୍ଟୟ ।
 ପେକେ ପିତାମାତା ପରଶୟ ଦେବେ
 କଲେ କଲେ ନିଜ ମନେ
 ତା ଓହଲେ ପରଶ ଦେବେ ସେ କଷ୍ଟ
 ମୌନକୁତେ ଅନଶନେ ।”
 ଏ ସକଳ ତାଙ୍କ ଶୁଣିଲ ଦିନରୁ
 ବିବାହ କଥା ନ କହି
 ଏକମାତ୍ର ସ୍ୱପ୍ନ ଦୁଃଖେ ରଜା ରାଣୀ
 ରହୁଛନ୍ତି ଶୋକା ହୋଇ ।
 କାଲି କପୁରକୁ ମୋ ପାଶେ ନକରୁ
 ପଠାଇଥିଲେ ରାଜନ
 ମୁଁ ପାଇ ଦେବାକୁ ପରଶୟ ପାଇଁ
 ବଦଳାଇ ଜେମା ମନ ।
 ଗୁରୁଜନଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ଶୋରବେ,
 ମିତ୍ରତାର ଅନୁରୋଧେ
 ପ୍ରେରଣ ସଖୀକୁ ହେ ରାଜକୁମାର !
 ପ୍ରିୟ ସଜନୀଙ୍କ କୋଷେ ।
 ମହାଶ୍ୱେତା ଏହି ଭାବେ କାଦମ୍ବରୀ
 ପରଶୟ ଦେବା କାଳେ
 ରକ୍ତ ଚନ୍ଦନର ଟିକା ପ୍ରାୟ ରକ୍ତ
 ରାଜଲେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ ।

ଅବଳାର ଅମ୍ବ— ବୁଝନ୍ତୁ ଆକର୍ଷି
 କଷାଦ ଲଭ ଅନ୍ତରେ
 ରହିଲେ କି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର କାନ୍ଦି ଶୁକ୍ଳ
 ଦୁଃଖରେ ଅଧୋମୁଖରେ ।
 ପରଶତ ପୁଷ୍ପ ପ୍ରିୟଙ୍କୁ ଲତାର
 ପ୍ରସ୍ତନ ପ୍ରାୟେ ଶୁଭ୍ର
 ପିଙ୍ଗଳ ବରଣ ଧର ତଳମୁଖେ
 ପଡ଼ିଲେ ଝୁଲି ଶୁଭ୍ର ।
 ଲଗାଇବ ବୋଲି ଶୂନ୍ୟବାସ ସମ
 ଉଡ଼ିଲ ଚନ୍ଦ୍ର ଆଲୋକ
 ଦିବ୍ୟମଣ୍ଡଳ ବ୍ୟାପି ବଢ଼ିଲା କମଳା
 କରର ବଜାର ଶୋକ ।
 ବନ ମହିଷର ପୁଷ୍ପ ଲେଖନସମ
 ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅକାର
 ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତ ସେଧି ହ୍ରାସ କଲ ବହୁ
 ନୟନର କଷ୍ଟାର ।
 ଗୋଟି ଗୋଟି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଗଗନମଣ୍ଡଳେ
 ମଞ୍ଜିଳ ତାରାବିକର
 ବହୁଲେ ଅକାଶ ଗୋଟିଗୋଟି ଚନ୍ଦ୍ରଲେ
 ଶୁଭ୍ର ଉଡ଼ିଲବର ।
 ଘୋର ଅକାର ନିବାସ ଲଗି
 କି ଅବା ରଜନୀକାଳୀ
 ଶତ ଶତ ରୂପା ଶାସନୀ ଦେବ
 ନରେ ଏକାକେଳେ ଜାଲ ।
 ବମେ ବମେ ନରେ ଉଠିଲେ ବୁଦ୍ଧ-
 ବାଜକ ତାରା ଲଗି
 ଦେବ କନ୍ୟାବର ସୁମଧୁର ମଧୁ
 ଶୟନ ମଙ୍ଗଳଘଟ ।
 ଗଗନ ଗଙ୍ଗାର ଧବଳ ସୁଲୀନ,
 ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ପଦ,

ନବମ ସର୍ଗ

ହେବର ବଞ୍ଚେ— ଚନ୍ଦ୍ର ତାଳତେର
ଧରଣୀର ମଥାମଣି
ଦୟା ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟାଦି ଶୁଣ ନବହର
ମଞ୍ଜୁମଣି ରତ୍ନଖଣି ।
ଅଳୀକ ଅମୋଦ ରତ୍ନସ୍ୟ ରସରେ
ନବଳାଭ ହୃଦେ ମନ
ଖୋଜୁଅଛ ସଦା ଶାଶ୍ୱତ ଭଣ୍ଡାରେ
ସୁରୁତ ଶାଶ୍ୱତଧନ ।
ବ୍ରାହ୍ମୀ ବାତମାଳ ଶୀତର ଶୀତଳ
ଦିବ୍ୟ ରମ୍ୟ ମହଲରେ—
ବସି ନବ ନବ ସୁଖ ଲଭୁଅଛ
ବରଦା ବାଗ୍ଦେବୀ ବରେ ।
ଭଗବାନ ସଦା ସଦୟ, ପାପିବ
ସକଳ ସମ୍ପତ୍ତି ଦେଇ
ସେ ଧନ ବର୍ଦ୍ଧନେ ଦେଇଛନ୍ତି ପୁଣି
ପାତାଳ ଭଣ୍ଡାର ଫେରି ।
ଭୁତଲେ କଲନା ପଶାଇ ଦର୍ଶୁରୁ
ପଥର ବୋଇଲି ତୋଳି
ଦାର ବିନିମୟେ ବିଦେଶ ଆଣୁଛ
ସ୍ୱରସ୍ୱର ଟଙ୍କା ଥଳୀ ।
ଉଦ୍ଭାବନ କରି ମନରୁ ନିରତ
ଅରୁନବ କଉଶଳ
ଅସୀମ ଉଦ୍ୟମେ ସୁମାର୍ଗେ ସବଦା
କଢ଼ାଇଛ ଧନକଳ ।
ସେ ଧନରୁ ପୁଣି ଗଣିଧନ ପରି
ନ ସହ କୃଷଣ ପରି
ସୁହାର୍ତ୍ତେ ସୁପାତ୍ରେ ଶୁଭ୍ରସୁଖ ଲେଖି
ଦେଇଛ ସୁଖେ ବତର ।

କୟସ ଗଲେହଁ ସୁଦଳ ପରାଏ
 କୋରଡ଼ା ହାତରେ ନେଇ
 ସୋରେ ଖେଳେ ଘୋଡ଼ା ଦଉଡ଼ାଉଅଛି
 ହସି ନଖ ମୋଡ଼ଦେଇ ।
 ଚଳି ଲକ୍ଷ୍ୟଭେଦୀ ପର ପ୍ରାଣହୀନ
 ଭ୍ରମନାଥା ନଳୀ ଧର
 ବନେ ବହୁରୁତ ଶାର୍ବଳକୁଳର
 ମୁହିଁମନ୍ତ କାଳ ପର ।
 ନବୋଦିତ ଯୋମ ସମ ମନୋରମ
 ସୁଦେଶ ନରେ ବରାଜ
 ବସ ଦେଉଅଛି ନଖିଳ ଉତ୍ତଳେ
 ପଶ ସୁଧାକରରାଜ ।
 ବସନ୍ତ ଆଗମେ ଶ୍ରୀ ଆମୋଦର
 ପେସନେ ଅମ୍ବ ବଉଳ
 ତାଳଚେର ଅଜ ହୁମର ଗୌରବେ
 ତେସନ ଯାଏ ଉତ୍ତଳ ।
 ଅସ ଅସ ଭାବ ସାଦରେ ହୁମକୁ
 ବରୁଅଛି ଅମଳଶ
 ଏ ରହସ୍ୟ କଥା ଜାଣିବାକୁ ପେବେ
 ବଡ଼ଅଛି ହୁମ ମନ ।
 ପଶିବା ଗଳ୍ପ— ମାନଙ୍କ ଦେଶରେ
 ବସି ବାଣୀପାଣି ରଥେ
 ସବ ଶୋଭାଧାର ସରଳ ସୁତଳ
 କାଦମ୍ବରୀ ବାଦ୍ୟପଥେ ।
 ଉଷାର ଉତ୍ପୁଷ୍ପ ଅଲୋକ ପରାଏ
 ବିଶ୍ୱଜନ ମନଲୋଭ
 ଦେଖିବା ଗଳ୍ପ— ବାଳାର ଅପ୍ସର
 ନିନ୍ଦିତ ଅସୁବଶୋଭ ।
 ଜାଣିବା କହବେ ଯୌବନେ ଯୋଗିନୀ
 ମହାଶ୍ୱେତା ପ୍ରୀତିଭେଳା

ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀକ ରୂପ ମନ୍ଦିର ପିଆଇ
 ତାହାକୁ କଲ ଉଦ୍ଧାର ।
 ଶୁଣିବା ସ୍ଵରାଜ ସୁନ୍ଦର ସାରବ
 ରୂପରାଶି ଚମତ୍କାର
 ଶୁଣିବା କଲରା କୁଳର ସଙ୍ଗୀତ
 ମିଶ୍ରିତ ବାଣୀ ସ୍ଵରାଜ ।
 ମହୋତ୍ସବମଣି ମାଣିକ୍ୟ ହେ ରାଜ !
 ସେମାନେ ଭବେ ଅତୁଳା
 ଅତୁଳା ପେମନ୍ତ ଭୁମ୍ଭୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣେଶ୍ଵରୀ
 ହିଙ୍ଗୁଳା ପ୍ରଭ ମଞ୍ଜୁଳା ।
 ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ରକ୍ଷିତନୟକୁ
 କହିଲେ ପୁଣି ଜାବାଜ
 ପ୍ରସବରୁ ଉଠି ସୁମୁଖୀ ସରସୀ
 ନାରେ ଶ୍ରୀମୁଖ ପଶାଳି ।
 ସ୍ତବପାଠ ଶେଷେ ହର ଗଉରବ
 ପଦେ ନମି ଚନ୍ଦ୍ରାନନା
 ରାଜପୁତ୍ର ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପାଦିଲ ନନ୍ଦ୍ୟ
 ପ୍ରସବର ଉପାସନା ।
 ଗଜବ ପୁରର ଏକ ସହଚର
 ଏକାଳେ ସଙ୍ଗତେ କହି
 ସଖୀ ତରଳକା ମନ୍ଦୁର ଗଡ଼ରେ
 ପ୍ରବେଶିଲ ଆସି ତହିଁ ।
 ନାରୀ ମନରେ ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀକଙ୍କର
 ଶୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅବଲୋକନେ
 ପୁଲକିତ ମନେ ସବୁସ୍ତେ କେତେ
 କଥା ସେ ପାଞ୍ଚିଲ ମନେ ।
 ମହାଶ୍ଵେତା ଗିରେ ସବୁ ଜାଣି, ନମି
 କହିଲ ପ୍ରିୟସ୍ଵଚ୍ଛିଣୀ
 ଗଜବ ନଗରେ ସମସ୍ତ କୁଶଳ
 କୁଶଳ ଭୁମ୍ଭୁ ସଙ୍ଗିନୀ ।

ତୁମ୍ଭର ଲେଖାରେ ପରଶୟ କଥା
 ଗଜବହୁମାସ ଲକ୍ଷି
 ‘କହଲେ ଏମନ୍ତ କହୁଛୁ କରନ୍ତି
 କେଉଁ ଦୋଷେ ମୋତେ ସଖୀ ।
 ପରଶନ୍ତି ପଦ ତୁମ୍ଭର ହସ୍ତରେ
 ଖେଳି ଏହି ସମାବୁର
 ଅଥବା ଅଦ୍ୟାପି ଗୃହେ ଅଛି କୋଇ
 ଦେଉଛନ୍ତି ଚରସ୍ତାର ।
 ବାହାରୁ ଅଥବା ଅନ୍ତରୁ କହନ୍ତି
 ନ ପାରୁଛୁ ଉପଲବ୍ଧ
 ହୃଦୟ ଭିତରୁ କହୁଥିଲେ କିଛି
 ଅଛି ଏଥି ଅଭିଷେକ ।
 ମଧୁର ଭାଷଣୀ ମାନସ ରଞ୍ଜିନୀ
 ସଖୀ ମୋର ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣବତୀ
 ଏରୂପ ଅସ୍ତିତ୍ବ କଥା କହବାକୁ
 ଶିଖିଲେ କାହୁଁ କହେ ?
 ପ୍ରିୟ ସଜନୀର ଦୁଃଖରେ ନିତାନ୍ତ
 ହୋଇଛି ମୁଁ କାତର
 ଏ ସମୟେ କହ କିପରି କରିବ
 କିବାହର ଆକମ୍ବର ।
 ସହଚର ଦୁଃଖେ ଝୁରି ହେଉଛନ୍ତି
 ସବଦା ପଶୁପକ୍ଷି ଏ
 ଜ୍ଞାନେ ଶ୍ରେଷ୍ଠନର— ମାନବର କଥା
 ତହୁଁ ବଳିଷ୍ଠ କହେ ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତହେଲେ ସରେ ନିମ୍ନାଳିତ
 ନଳିନୀର ଦୁଃଖ ବୁଝି
 ପ୍ରିୟ ସଙ୍ଗଛଡ଼ି ତବବାସୀ ରାତି-
 ଯାକ ଝୁରଇ କି ନାହିଁ ।
 ସଜନୀ ପାହାର ବନବାସେ ରହି
 କାଟନ୍ତି କଷ୍ଟେ ସମୟ ।

ସେ ଖୋଜିଲେ ସୁଖ   କି ବୋଲିବେ ତାକୁ
 ଜଗତେ ଜନ ନିତୟ ।
 ଲଜାଭୟ ଶକ୍ତି   ଉପେକ୍ଷି ଜନକ
 ଜନନୀଙ୍କର ବଚନ
 ବୁଲ ବୁମାଣର   ଧୈର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତିକୂଳେ
 କରପତ୍ନି ଯେଉଁ ପଣ ।
 ସେହି ଗୁରୁତର   କଠୋର ପ୍ରତିକ୍ଷା
 ଯେମନ୍ତ ରଖିବ ମୁହିଁ
 ଦୁଃସ୍ବେଦ ଉଚିତ   ତହିଁର ସାହାଯ୍ୟ
 କରବା ତନ୍ଦ୍ରାମୁହଁ ?
 ତରଳିବା ମୁଖୁଁ   ଲଭି ଏହିଗୁପ୍ତ
 ଉଦ୍ଭବ ପ୍ରିୟସଖୀର
 ହେମକୂଟ ପୁରେ   ନିଜେ ଯିବା ପାଇଁ
 ବାଳାମଣି କିଏ ସ୍ବର ।
 କହଇ 'ବୁମାର !   ହେମକୂଟ ଗିରି
 ବଡ଼ ରମଣୀୟ ସ୍ଥାନ
 ନାନା ଦର୍ଶନୀୟ   ପଦାର୍ଥ ତହିଁରେ
 ରହିଅଛି ବିଦ୍ୟମାନ ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ମଧୁର   କିନ୍ତୁରମାନଙ୍କ
 ସଦାଶୁର ବ୍ୟବହାର
 ନାନା ଉପାୟନେ   ପୁରତ ଗନ୍ଧର୍ବ
 ପଡ଼ଇ ରତ୍ନଭଣ୍ଡାର ।
 ରମଣୀ ଲଳମ—   ଭୂତା ବାଦମ୍ବରୀ
 ଶୌଜନ୍ୟ ଶୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟବତୀ
 ସୁଶୀଳା ସରଳା   ଶାନ୍ତମୁର୍ତ୍ତି ପୁଣି
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାରମତ ।
 ଯେବେ ସେହିସ୍ଥାନ   ଦେଖିବାକୁ ମନେ
 ବଢ଼ଇ ତୁମ୍ଭ ଶରଧା
 ଅଥବା ସେଠାକୁ   ଯିବାଲାଗି ଯେବେ
 ନାହିଁ ଅନ୍ୟକିଛି ବାଧା

ତାହେଲେ ମୋ ସହ ଯୁବରାଜ ତହିଁ
 ଶିବକ ଦଳକ ପାଇଁ
 ଶକ୍ତିବାବୁ ତୁମ୍ଭ ସଙ୍ଗ ତଳେସୁଦ୍ଧା
 ହୃଦୟ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ।
 ପ୍ରକାଶି ତୁମ୍ଭର ଠାରେ ମୋର ଗତ-
 ବିଷାଦବାହ୍ନି ସରବ
 ପ୍ରକଳ ଶୋକର ବସନ୍ତ ଅବେଗ
 ହୋଇଛି ସିନା ଲଭବ ।
 ଅକାରଣ ମିତ୍ର ହୋଇଛି ଏ ବନେ
 ସୌଭାଗ୍ୟ ରାଜତନ୍ୟ
 ଦୁଃଖ—ଦୁଃଖ ଦେଖି ନରତ ସଦୟ
 ହୃଦୟ ସାଧୁ ହୃଦୟ ।
 ସମ୍ପଦ ପ୍ରକାଶି ଗମିଲେ ଯୁବକ
 ମହାଶ୍ୱେତା ସହଚରେ
 ପଦ୍ମ ସୁଲ ନତାନତ ଶିଳା
 ବସନ୍ତଗିରି ପଥରେ ।
 ସୁଗନ୍ଧ ଶିଳ୍ପୀ ଦାସେ ପରପୁଣ୍ୟ
 ସରଣୀ କଣ୍ଠବାଦ୍ୟ
 ମହାଶିବର ପ୍ରାୟ ଥିଲା ତହିଁ
 କେବଳ ଅସ୍ତ୍ର ଚକ୍ର ।
 କଳକଳ ନାଦେ ଗିରିନଦୀ କାହିଁ
 ବହୁଥିଲା ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ
 ତେଜସ୍ବୀ କାହିଁ ଗମ୍ଭୀର ନାଦରେ
 ଗିରିଶିଖରୁ ପ୍ରସାତ ।
 ସରଳ ଶରଳ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ପଥରୁ
 ଲଭି ପାଇଥିଲେ କାହିଁ
 ତଳରୁ ଦେଖିଲେ ଦେଉଥିଲା ହାସେ
 ବେନିକ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲଇ ।
 କାହିଁବା ଶୁଷ୍କ ବକଟ ବୁଢ଼ା ଟ
 ଶୁଣି ବନ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର

ହେମକୂଟ ଯାନ୍ତି   ହୃଦେ ନାନାଭବ
 ଉଠୁଥିଲା ଥର ଥର ।
 ସେହି ପ୍ରାକୃତିକ   ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଦେଖି
 ମାଗ ଅଭଦ୍ରମ ସାର
 ଏସବେ ଗଳ୍ପ—   ପୁରେ ପ୍ରବେଶିଲେ
 ରାଜ କୁମାର କୁମାରୀ ।
 ପୁରୁଷ ଶତେ   ବେଦପଞ୍ଜିଧାରୀ
 ସେ ପୁରର ରଣୀଥାଟ
 ପ୍ରଣମି ବେନକୁ   ଆଗେ ଆଗେ ଧାଇଁ
 ଦେଖାଇଲେ ପୁରବାଟ ।
 ହାସ୍ୟ ରସମୟୀ   ଅସ୍ତ୍ରଶ୍ୟ ମହଲା
 ମନୋମୋହିନୀ ସମ୍ମୁଖେ
 ଦେଖି ଦେଖି ସୁଖେ   ପୁରୁ ପୁରେ ବେନ
 ଭୁଲିଗଲ ଅତି ଉତ୍ସୁକେ ।
 ଜଗତରେ କେତେ   ସୁନ୍ଦରୀ ଅଛନ୍ତି
 ସଖ୍ୟା ଜାଣିକାରୁ ବହୁ
 ଗୌରୀ ଠୁଲାର   ଅଣି ସେମାନକୁ
 ଏକତ୍ରେ ଥିଲେ କି ନିହ ।
 ଗଢ଼ ଗଢ଼ୁ ଅବା   ଅବଳା ସର୍ଜନା
 ବଳ ପିକାରୁ ଧାତାର
 ବାଛ ବାଛ ତହିଁ   ପୁଣି କରୁଥିଲେ
 ଏ ରମ୍ୟନାଥ ଭଣ୍ଡାର ?
 ସେମାନଙ୍କ ଦେହ   କାନ୍ତିରେ ଶୁଭାନ୍ତି
 ହୋଇଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ରମୟ
 ଦିଶୁଥିଲା ବିନା   ବାରିଦେ ଭବିଷ୍ୟ
 ପରାସ୍ତେ ଚଞ୍ଚଳାଚୟ ।
 ବିନା ଅଳଙ୍କାରେ   ଅଳଙ୍କୃତ ପରି
 ରାଜୁଥିଲେ କାମାକୁଳ
 ସ୍ବଦେହର କାନ୍ତି   ବସନ, ଅଳଙ୍କାର—
 ଲମ୍ବା ନେତ୍ର ବଞ୍ଚିଗଲ ।

ନିଶ୍ୱାସ ପବନ ସୁଗନ୍ଧ ଲେପନ,
 ଭୁଜଲତା ଗମ୍ଭୀର,
 କୌମୁଦୀ ଧବଳ ଦଶନର ପ୍ରଭ—
 ବମଳ ବର୍ଷରରଜ ।
 କରତଳ ଲଳା ବମଳ, ଅଧର
 କାନ୍ତି ବୁକୁମ ଲେପନ,
 ଅଭାଳର ପ୍ରଭ ତରଳ ଅଳତା,
 ସୁହାସ୍ୟ ବାସଚନ୍ଦନ ।
 ସେମାନଙ୍କ ଗନ୍ଧ— ସୁଳର ଲବଣ୍ୟ
 ସୁରଭି ଗୋଲପଜଳ,
 ପରସ୍ପର କଥା ବାଣୀର ଝଙ୍କାର,
 ଦର୍ପଣ ପ୍ରତି ମଣ୍ଡଳ ।
 ସେ ବାଳାମାନଙ୍କ ତାନ ଲୟ ଯୁକ୍ତ
 ବାଦ୍ୟର ମଧୁରଧ୍ୱନି
 ଶୁଣି ଶୁଣି ଦୁହେଁ କାଦମ୍ବରୀ ପୁରେ
 ପ୍ରବେଶିଲେ ସେହୁକ୍ଷଣି ।
 ବସିଥିଲେ ଦଗ୍ଧି— ଦଗ୍ଧ ପଲଙ୍କେ ସେ
 ଆନନ୍ଦେ ସଖୀ ଗହଳେ
 ଶୁମର ଧାରଣୀ ପଛରୁ ଶୁମର
 ଶୁକ୍ତଥିଲେ କୁତୁହଳେ ।
 ମନେ ହେଉଥିଲା ମଦନ ତରାବୁ
 ବାଳାଏ ସୁକାନ୍ତି ଜଳେ
 ବାହୁଥିଲେ କବା ମୁଦୁ ଭୁଜଲତା—
 ଅଦ୍ଭୁତ ଗୁଳି କୌଶଳେ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶିକଳା ଲଭି ସେହେ ପିନ୍ଧୁ
 ହୃଦୟ ହୃଦୟ ଉଦ୍‌ବେଳିତ
 ସୁମୁଖୀ ଦର୍ଶନେ ତେସନ ଯୁବାକ
 ଉଲ୍ଲସି ଉଠିଲା ତହିଁ ।
 ଭାବରେ ଦେଖିଛି ଜଗତେ ବହୁତ
 ସୁଳ ବୁଲି ବୁଲି ମୁଁ

ଶକ୍ତି ନାହିଁ କେବେ ମୋ ନେତ୍ରେ ଏମନ୍ତ
 ନରୂପମ ଚନ୍ଦ୍ରମୁହିଁ ।
 ଜନ୍ମଜନ୍ମାନୁରେ ନୟନ ଯୁଗଳ
 ଥିଲେ କି ପୁଣ୍ୟ ଆଚର
 ତାହାର ବଳରେ ଦେଖିଲେ ଏସ୍ଥାନେ
 ଆସି ଏ ନବଜଗୋରୀ ।
 କାହିଁକି ବଧାତା ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ
 ନକଲେ ମୋ ଚକ୍ଷୁମୟ
 କେବଳ ନୟନ ଲଭୁଥାନ୍ତା ସବୁ
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସୁଖ ହୃଦୟ ।
 ସେତେ ଦେଖିଲେହେଁ ଆଉ ଦେଖିବାରୁ
 ତଥାପି ହେଉଛି ମନ
 କେଉଁ ଉପାଦାନେ ଏମନ୍ତ ମୁରତି
 ସୃଜିଲେ ଚତୁର୍ଭୁଜନ ।
 ମନେହୁଏ ଆଗେ ସୃଷ୍ଟି କରି ସାର
 ଏ ଅତୁଳ ରୂପନୟ
 ଅବଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗଢ଼ିଥିଲେ ସିନା
 ଗୁରୁଚନ୍ଦ୍ର ଶକ୍ତି କଥା ।
 ଯେମନ୍ତ ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦରୀ ତେମନ୍ତ
 ଅଟେ ସବୁ ସୁଲକ୍ଷଣ
 ଲଳନା ସୃଷ୍ଟିରେ ସାର ସିନା ଏହି
 ଚଞ୍ଚଳ ମୁଗଲେଚନ ।
 ଏହି ରୂପ ଭଳି କିଶୋର, କିଶୋରୀ-
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟେ ହୋଇ ବିହଳ
 ଅବଶେଷ ସ୍ତମ୍ଭିତେ ବିଲେକିଲେ ସେହି
 ରୂପରାଶି ସୁବିମଳ ।
 ରକ୍ତ କଞ୍ଜ ଗଞ୍ଜି ଶୋଭୁଥିଲା ମଞ୍ଜୁ—
 ମଙ୍ଗର ବେନି ପୟର
 ବୁଢ଼ାଇ ସେ ଶକ୍ତି କାନ୍ତରେ ପ୍ରକାଶ
 ମଣିର ନବ ନିର୍ଦ୍ଦର ।

ଅଳକ୍ରବ ରସେ   ରଞ୍ଜିତ ଅଙ୍ଗୁଳି
 ଅବଳୀ ପଦ କମଳେ
 କୃଷ୍ଣସ୍ଥ, ଗାତ   ହଞ୍ଜୁଳ ବୋଳା କି
 ହୋଇଥିଲା ଗମାଦଳେ ?
 ଲଳନା ଲଳତ   ନିତମ୍ବ ଯୁଗଳ
 ସତେ କି ଅଗେ ବରତି
 କଟି ପ୍ରଦେଶକୁ   ଜାକି ଧରିଥିଲେ
 ସୁଦୃଢ଼ରାବେ ବରହ ।
 ଯଶୁ ଗୁଣଗେହ   ବାହାର ଲବଣ୍ୟ—
 ପ୍ରବାହ ସିନା ପ୍ରବଳେ
 ଜଗନ୍ ଶିଳାରେ   ବାଜି ଦୁଇଥାରେ
 ବହୁଅଛି ଉରୁଛଳେ ।
 ଶୋଭୁଥିଲା ସ୍ବରୁ—   ଚନ୍ଦ୍ରହାରେ ସ୍ବମା
 ପୃଥୁଳ ଶ୍ରେଣୀୟୁଗଳ
 ବେଢ଼ିଥିଲା କିବା   ସୁବିମଳ ବଧୂ—
 ବିମ୍ବକୁ ତାସମଶ୍ରୁଳ
 ଦେଖୁଥିଲା କଟି   ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କମଳ
 ମୁଖକୁ ବହୁ ଶରଧା
 ମଧ୍ୟେ କୁଚ ବେନି   ଉଠି ତା ଦର୍ଶନେ
 ଦେବାରୁ ବାଧା ସଞ୍ଜଦା ।
 ନାସମଶ୍ରୁଳର   ତଳକୁ ବିଶାଦେ
 ଦ୍ବି ଚନ୍ଦ୍ର ଅଙ୍ଗୁଳ ହୁଟି
 ଝୁରି ଝୁରି ସରୁ   ହୋଇଥିଲା କିବା
 କୃଶାଙ୍ଗୀର କୃଶକଟି
 ଅଳ ନମ୍ବ ନାସ   ଦର ବକଶିତ
 କମଳ କୋରକବତ
 ଦୁରୁଥିଲା କିବା   ମାର ତଟିନାର
 ଲବଣ୍ୟ ଜଳେ ଅବର୍ତ୍ତ ।
 ପିପିଲିକା ଶ୍ରେଣୀ   ସମ ଦଶୁଥିଲା
 ତା ପରେ ସରୁ ସ୍ବମାଳୀ

ଯଦ୍‌ବଦନ ଜୟୀ କାମର କିବା ସେ
 ଯଶ ଗୀତ ବର୍ଣ୍ଣାବଳୀ ।
 ନିର୍ମଳ ସୁନ୍ଦର ଇବଶ୍ୟ ସରରେ
 ଦୁଇଟି କମଳ କଢ଼ି—
 ପରାୟେ ଉଲଟ ଉରଜ ଯୁଗଳ
 ଶୋଷିତାର ଥିଲା ବଢ଼ି ।
 ପ୍ରତେ ହେଉଥିଲା ବାଲୁ ଚପଳତା
 ଥିଲା ଯା ହୃଦୟେ ଭାବ
 ଶୌକନ ତାହାକୁ ବଳେ ଉପରକୁ
 ଠେଲ ଦେଉଅଛୁ ପରା ।
 ଅଙ୍ଗୁଳ ଆବଳୀ ଶୋଭା ଦେଉଥିଲା
 ପାଣି ତଳେ ଲଳିତାର
 ପଦ୍ମଦଳେ ଚମ୍ପା— କଢ଼ି ଗୁନ୍ତୁଥିଲା
 ଅବା ଅନୁରାଗେ ମାର ।
 ରମ୍ୟ ଓଷ୍ଠାଧର ଅଶୁଥିଲା ରକ୍ତ
 କୋକନଦୁ କାନ୍ତି ଝିଲି
 ଅନୁରାଗ ବଞ୍ଚି ଯଉବନ ବାଡ଼େ
 କମି ଉଠୁଥିଲା ନିଜ ?
 ନବ କିଶୋରୀ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ବେନି
 ଶ୍ଵେତ ରକ୍ତ ଆସ ଧରି
 କର୍ଣ୍ଣିକାର ପୁଲ— ଗର୍ଭର ମଞ୍ଜୁଳ
 ବାନ୍ତି ନେଉଥିଲା ହର
 କିଏ ସମ୍ଭାଳିବ ଦେଖି ନବାନାର
 ନଉଁତ ନାସିକା ଖଣ୍ଡ
 ଦିଶୁଥିଲା ତାହା ଯେତେ ମନ୍ଦୁଧର
 ରତ୍ନମୟ ଗଣାଦଣ୍ଡ ।
 ଚଳ ବୁଦ ପୁଷ୍ପ ଅନୁଗାମୀ ଭୁଞ୍ଜ
 ଯୁଗପ୍ରାୟ କଲେଚନ
 ବଡ଼ ଗୁହାଣିରେ କର୍ଣ୍ଣପ୍ରାନ୍ତ ସାଏ
 ଧାରୁଥିଲା ଘନଘନ ।

ସଉକନ କରା ମଦ ଧାର ପରି
ଭୁଲତା କି ମନୋହର
ଲଜ ଅଛିଥିଲା ଦର୍ପଣ ଫଳରେ
କିବା ମାର କାଗର ।
କଳାନାଗ ସମ ସେ ଭୂରୁ ଦୁଇବି
ନରୁ ରଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗିଣୀ
ନେଉଥିଲା ଆଦ୍ରା ବନାମୁଣ୍ଡେ ବିଶ୍ଵ—
ମନ ନୟନକୁ କରି ।
ବଧୂବନ୍ଧୁ ବଳ ବସଲ ଦର୍ପଣ
ପରାୟେ ଭଲ ଫଳକ
ମାର ହୃଦ ସମ ତଥ୍ୟପରେ ଗୋଷ୍ଠୀ
ସିନ୍ଦୂରେ ରଚି ଚଳକ ।
ମନହାସ୍ୟେ ମାରି ବଦନ ବିମୁକ୍ତ
ଅକ୍ତିନୟନେ ଅନାଇଁ
ଦେଉଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ର— ଶୀତକୁ ଧବଳ
ମୁଖା ଧାରେ ଅବଗାହ ।
ଶିରଦେଶ ମଣ୍ଡି ଶୋଭୁଥିଲା ରମ୍ୟ
ଘନ ନାଳକେଶ ଶ୍ରେଣୀ
ଦୁଇଭାଗ କରି ତାହାକୁ ବନାଇ—
ଥିଲା କାଳାମଣି ବେଶୀ ।
ସୁନର୍ମଳ ଚନ୍ଦ୍ର— ମଣ୍ଡିତ ସତେକ
ହରିକାକୁ ସୁଧାସିନୀ
ପଛଦର୍ଶି ରାତ୍ର ସବଳେ ସରୋଷେ
ଝାମ୍ପି ଧରିଥିଲା ଆସି ।
ତଥ୍ୟପରେ ସୀମ— ଜ୍ଵରେ ଶୋଭୁଥିଲା
ମଥାମଣି ମହିଳାର
ନବଘନ କୋଳେ ସ୍ଥିର ସୌଦାମିନୀ
ଶୋଭାକୁ କର ଧୃବାର ।
ନିର୍ଦ୍ଦୟ କାମକୁ ଦହୁଥିଲେ ସୁଦେ
ଦୋଷକଣେ ସର ହର

ଟେକ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ସୁକୁପ୍ତ କି ସେ
 ଏଣୁ ପ୍ରତିହତେ ସ୍ବର ?
 ସଜ ସରସିକ କଦନ ସୁଶୀଳା
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟମୟ କହଳା
 ରୁଚିର ଗନ୍ଧ— ପୁର ଗଗନର
 ନବୋଦୟ ଶିଖିକଳା ।
 ତହରସ ସୁଦା, ସଜନୀକ ଦେଖି
 ରତ୍ନ ପଲଙ୍କରୁ ଉଠି
 ଅବେଗ ରରସେ ଶଶ୍ବତୁର ପାଇ
 ଅଧୀରେ ନେଇ ପାଶେଇ ।
 ସସ୍ବେଦେ ସସ୍ବିତେ ଆଲିଙ୍ଗିଲେ ମୋଦେ
 ଗାତେ ଭିଡ଼ି ରସଲତା
 ଜଡ଼ଗଣ କରେ ନିଆଳୀ ବନ୍ଧୀରେ
 ପୁଷ୍ପିତା ମାଳତୀ ଲତା ।
 ପ୍ରତି ଆଲିଙ୍ଗନ ଦେଇ ମହାଶ୍ବେତା
 ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀତରୁ ଦେଖାଇ
 କହଇ ମଧୁରେ ବଧୂଳୀଅଧର
 ବଧୂବଦନକୁ ଶୁଣି ।
 ‘ସୁରତବର୍ଣ୍ଣରେ ଉଦୟମା ନାମେ
 ଅଛି ଏକ ଜନପଦ
 ତହିଁ ତାରାପାତ୍ର ନୃପ ସ୍ବେଚ୍ଛାକୃତ
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଲଭୁସମ୍ପଦ ।
 ତାହାଙ୍କ ତନୟ ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀତ ଏହି
 ରୂପେ ଗୁଣେ ଅଦ୍ଭୁତମ
 ଏ ସଂସାରେ ସାର— ସୁନ୍ଦର କେଲିତ—
 ବର ପରି ମନୋରମ ।
 ବିଶ୍ବଜୟ ଅଶେ ଅସି, ହୋଇଥିଲେ
 ଅଦୃଶ୍ୟ ମୋହ ଅଶ୍ରମେ
 ବଡ଼ ଅଜ୍ଞାନରେ ପାପିର ଦିନ ମୁଁ
 ଏହାଙ୍କର ସମାଗମେ ।

ଦରଦର ଝାଳ   ବହିଲ ସଙ୍ଗୀତେ
ଭିଜିଗଲା କଳାବଣ ।
ଶୁଖିଗଲା କଣ୍ଠ,
ପରିଲା ସେ ଅସମୁଦରେ
ଟାଣି ନ ପାରିଲା   ଶ୍ବାସ ଦୁଇଦୁଇ
ହୋଇଲା ରୁଚୁ ଭିତରେ ।
ଚକ୍ରତାରା ବେନି   ଦେଖିବା ପାଇଁକି
ପ୍ରାନ୍ତଭାଗେ ଦଉଡ଼ଇ
ଲଜ୍ଜାରେ ଲଳିତା   ଅରଅର ଟାଣି
ଆଶୁଥିଲା ଲେଉଟାଇ ।
ଏଣୁ ଶ୍ରମବଣେ   କିବା ନେତ୍ର ବେନି
ସ୍ୱେଦ ଜଳବନ୍ଧୁ ହିଲେ
ଅନନ୍ଦାଶ୍ରୁ କଣା   ଅଲକ୍ଷେ ଜନ୍ମାଞ୍ଜ—
ଥିଲେ କମାନିକା ତଳେ ।
ଆସୁ ବସୁ ଭରେ   ନରେନ୍ଦ୍ରୀ ନବାନା
ଏକଥାକେ ଅବିରତ
ମହା ଦୃଶ୍ୟବଣେ   ପିଉଥିଲା ବିସେ
କିଶୋରର ରୂପାମୃତ ।
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସାଗର   ମନ୍ତ୍ରନରୁ ଜାତ
ସେ ଅମୃତ ପିଇ କରେ
ପଲକ ପାଶୋର   ପାଉଥିଲେ ତାର
ନୟନ ବେନି ଅଧୀରେ ।
ଭାଷିଲା ଭ୍ରମିନୀ   ବଧାତା ସୃଷ୍ଟିରେ
ନାହିଁ କୁଳ୍ୟ ଏ ରୂପର
ଏହାକୁ ଦେଖିଲେ   ସଉନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ମଦ
ଭାଷିଣିକ ମଦନର ।
କେ କହେ ସୁରଗ—   ପୁର ଅଟେ ବୋଲି
ସଙ୍ଗ ସୁଗର ଆଧାର
ଏ ମୁର୍ଦ୍ଦିକୁ ବହି   ସହସ୍ର ଗୁଣରେ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଆଗାର ।

ସଦାଦେଲେ ଅହା ପିଇ ପିଇ ଏହୁ
 ରୂପ ସରସୀର ବାରି
 ରବେ ଶତେଗୁଣେ ସୁଖିନୀ ସିନା ସେ
 ଅମରାଙ୍କ ଠାରୁ ନାରୀ ।
 ଶୁଦ୍ଧି ଏ ଯୁବାର ସ୍ବରୂପକୁ, ରୂପ—
 ଜଗତେ କମଳାସନ
 ସବୁ କଳାବିଦ୍ୟା ଏକସ୍ଥାନେ ସିନା
 ବଗିଚାକୁ ସମ୍ମିଳନ ।
 ନାରୀ ସମାଜରେ ଭାଗ୍ୟବତୀ ହୋଇ
 ଚେକାଇବ ସିନା ଛତି
 ଏ ଅଙ୍ଗନା ରଙ୍ଗ ଅଳ୍ପ ପଲଙ୍କକୁ
 ମଣ୍ଡିକ ସେହି ଯୁବତୀ ।
 ଫଳକ ପରାୟେ ଦଶାଳ ଉରସ
 ସୁଖୀଙ୍କ ବାହୁ ଯୁଗଳ
 ପୁଣିତନ୍ତ୍ର ବସୁ କଳି ଶୋଭାପାଏ
 ମଞ୍ଜୁଳ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ।
 ଉନ୍ନତ ଲଳିତ ଉନ୍ନତ ନାସିକା
 ଅୟତ ନୟନ ବେନି
 ସୁଲ ମୁକ୍ତାଫଳ ସଦୃଶ୍ୟ ବିଶର
 ସୁମାର୍ଜିତ ଦନ୍ତଶ୍ରେଣୀ ।
 ପାଣିତଳ ବେନି ଅରକ୍ତ ଅମ୍ବୁଜ
 ବାନ୍ଧକ କରୁଛି ଦୂର
 ଜୟ କରି କୁମ୍ଭ ଅର୍ଦ୍ଧସି ତହିଁରୁ
 ଲଗିଛି ପରା ସିନ୍ଦୂର ।
 ଅବରତ ଧନ୍ବ ଟାଣିବାରୁ ଗୁଣ
 ଦସି ହୋଇ ବାରବାର
 ବେଶୁଦନ୍ତ ଖଣ୍ଡ ପରାୟେ ସୁନ୍ଦର
 ପ୍ରକୋପେ ପଡ଼ିଛି ଗାର ।
 ଦେଖି ମନେହୁଏ କାନ୍ଦୁଥିବା ବେଳେ
 ଶହ ଲକ୍ଷୀ ନେହୁଜଳ

ସଦୟରେ ପୋଛ ଦେବାରୁ ତହିଁକି
 ହାତେ ଲଗିଛି କହ୍ନଳ ?
 ଏରୂପଶରରୁ ଅଦରେ ବସାଇ
 ଦୁର୍ଦ୍ଦୟ ଧକ୍ତରେ ତାର
 ସଶୟ ନାହିଁଟି ସବୁଜେ ଜଣିବ
 ନାରୀ ସସାରରୁ ମାର ।
 ଏକବେ ଭ୍ରମିନୀ ଭବୁଥିଲା ସେହି
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟେ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀ
 ସେତେ ଦେଖୁଥିଲା ତେତେ ତା ନୟନେ
 ଦିଶୁଥିଲା ନୁଆ ନୁଆ ।
 ମହାଶ୍ୱେତା ପଡ଼େ ତମେ ସେ କୁମାର
 କୁମାରୀ ଲଜ୍ଜା ବସନ୍ତି
 ବକିଥ ମଧୁର ଆଳାପେ ବିମଳ
 ପ୍ରେମରସେ ଗଲେ ମଜ୍ଜି ।
 ଜେମା ମନ ଦୁଃସ୍ତି ସଖିଏ ମୁଖରେ
 ଅଙ୍ଗୁଳି କରୁ ସ୍ଥାପିତ
 ତମେ ବଣୀ ବାଣୀ ସହ ସଭିକର
 ସଜ୍ଜୀତ ହେଲା ସ୍ଥବିତ ।
 ସୁମଧୁର ହାସ୍ୟ— ରସେ ତନିଜଣ
 କଟାଇ କେତେକ ସଖ
 ବାସ ପାଇଁ ସଖୀ ସହ ଚିତାଶିଳେ
 ଆସିଲେ ନୃପନନ୍ଦନ ।
 ଅତୁଳନ ସେହି ପୁରରୁ ରୁଚରେ
 ସୁର ଶିଳୀ ଗଢ଼ିଥିଲା
 ବିଛାଇ ତଳରେ ହରିତ କର୍ଣ୍ଣର
 ମରକତ ମଣିଶିଳା ।
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ତହିଁ ଶୋଭା ପାଉଥିଲା
 ରମ୍ୟତରୁରେ ତୋରଣ
 କାହିଁ ଝରୁଥିଲା ସଞ୍ଚିରେ ମୁଦାସ
 ଜଳେ କୁସିମ ଝରଣ ।

ଶ୍ଵେତ ଉତ୍ପଳର ପରାଗେ ନିମିତ୍ତ
 ବାଳରେ ଅତି କୌଶଳେ
 କୃତ୍ରିମ ଉପଳ ବନା ହୋଇଥିଲା
 ଶୁଣିଲା ନିଜର ପଳେ ।
 ବଚମାଳା ନନ୍ଦ ଝୁଲୁଥିଲା ନବ
 ମଞ୍ଜିକା ଫୁଲର ପ୍ରଜ
 ବାତେ ଉଡୁଥିଲା ଦୋହଇ ବୋହଇ
 ସଜ ଶ୍ଵେତୋତ୍ପଳ ଧ୍ଵଜ ।
 ଶୋଭା ପାଉଥିଲା ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ କାହିଁ
 ଜଳ ପଲର ନିଳୟ
 ଶିଶୁଷ କୁସୁମ ରଜେ ତଳ ତାର
 ଦିଶୁଥିଲା ହରଣୀୟ ।
 ସେ ଘରେ (୧) କଳର ବେଗ ନାଚୁଥିଲେ
 କରଙ୍ଗେ ପୁତ୍ର ମେଘର
 ଜଳୀୟ ବାଷ୍ପରେ ଦେହ ଉଷୁଥିଲା
 ଧୂଷରବରଣ କାହିଁ ।
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ କମଳ ବନରଜ ଥିଲା
 କାହିଁ ବୀଜା ଆଦିକାରେ
 କୌତୁକେ କୃତ୍ରିମ କରା ଶିଶୁ କାକୁ
 ଟାଣୁଥିଲେ ଥୋରପାରେ ।
 ନିର୍ମାଣ କୌଶଳେ ଚକ୍ରଥିଲେ କାହିଁ
 କୃତ୍ରିମ ମେଘ ନିକର
 ତହିଁରେ କରଙ୍ଗେ ଶୋଭା ପାଉଥିଲା
 ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ କୃତ୍ରିମର ।
 ଉଡୁଥିଲେ ପାଖେ ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ଭାବେ
 ଧକଳ ବକ ସକଳ
 ସେମାନଙ୍କ ଦେହେ ପଡୁଥିଲା ସେହ
 ମେଘ ବନ୍ଦୁ ବନ୍ଦୁ ଜଳ ।

ଫିଟାଇଲେ ନଈ   ରାଜଧାନୀ ମଧ୍ୟ
    ନଗନ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ହାଟ ।
 ବୁଝୁଛାଣେ ଗର—   ହାଜର—ପ୍ରିୟଙ୍କ
    ଉପରେ ଆରକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି
 (୧) ଗୋପନାକ, କବା   ବରଲ ପଣ୍ଡିତ
    ଆକାଶେ ରକ୍ତମା ସୃଷ୍ଟି ।
 ପଦବନ ହେଲ   ହରିତ, ବୁମ୍ବୁଦ—
    କାନନ ହେଲ ଧବଳ
 ପ୍ରଦୋଷ ଦିଶିଲ   ପାଂଶୁଳ, ଆରକ୍ତ
    ବର୍ଣ୍ଣ ହେଲ ଦର୍ମଶୂଳ ।
 ହରିତ କରଣ   ଚଞ୍ଚଳ ଭରଣ
    ମାନଙ୍କୁ କରି ସଂଯତ
 ପ୍ରଭୁ ଦନମଣି   ଧରଣୀରୁ କଲେ
    ବରଜାଳ ସଂକୋଚିତ ।
 ଦନ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର   ସଞ୍ଜଳନ ସୁଖ
    ସଙ୍ଗେଦେ ମନୁ ବରଜ
 ତହିଁରୁ ପଳାଇ   ଲଜାବଶେ ସୂର୍ଯ୍ୟ
    ସିନ୍ଧୁନୀରେ ଗଲେ ମନ୍ତ୍ରି ।
 ଯୁବରାଜଙ୍କର   ନବ ଅନୁରାଗ
    ସମ ରମ୍ୟ ସନ୍ଧ୍ୟାସୁଗ
 ଅଭିଷାବକାଙ୍କୁ   ଚେତାଇବା ପାଇଁ
    ହେଲ ଅସି ଆଗ ଅଗ ।
 କାମାନେଲେ ପୁଣି   ବରହମାନଙ୍କ
    ହୃଦୟର ଧୂମ ପରି
 ଶ୍ୟାମଳ ତମାଳ   ତରୁ କାନ୍ତ ଗଞ୍ଜି
    ପ୍ରଗାଢ଼ ତମ ଲହରୀ ।
 ନେତ୍ରେ ଅଶ୍ରୁଜଳ   ଜନମାଇ ଆଶୁ
    ଅଭିମାନୀ ଶୋଷାର

(୧) ଘେରି ସ୍ତ୍ରୀ ନାୟକ ଅନାଗମକରେ ବୋସିତା ହୁଏନ୍ତୁ କାହାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ।

ଧୀରେ ଧୀରେ କହି   ଘନ ଅକବାରେ
 ଗ୍ରାସିଲା ବସୁଧାଂସାର ।
 କେଳି ମତେ ମତ୍ତ   ଦିଗ୍‌ଗଜମାନଙ୍କ
 ଶୁଣୁରୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜଳ
 ପରାସ୍ତେ ପ୍ରକାଶ   ପାଇଲେ ସ୍ଥାବର
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗ୍ରହ ପଟଳ ।
 ଅତରେ ପରାଗୀ   ଚୂଳେ କୁମୁଦିନୀ
 ପ୍ରାଣଧନ ଉଦ୍ଧା ହୋଇ
 ଅକବାର ରାଶି   ଘଉଡ଼ି ଧରଣୀ
 ଅନନକୁ ଦେଲେ ଧୋଇ ।
 ତାକୁ ପୁଷ୍ପହାର   ହରଷେ ଲମ୍ବାଇ
 ସମୁଦିତ ଶଶିକଳା ।
 କଳଙ୍କ ଛଳେଇ   ବହିଷ୍କାର ବସରେ
 ରଜନୀର ପେଡେ କଳା ।
 ଗଜଦନ୍ତେ ଗଡ଼ା   ଫରୁଆ କାନ୍ତିକ
 ବହୁ ପୁଣି ଶଶଧର
 ଧବଳ କପୂର   ରଜେ ଧରଣୀର
 ଶରୀର କଳ୍ପ ଜର୍ଜର ।
 ଏକାଳେ ଗନ୍ଧବ   ବାଳା ସମୁଦ୍ରକେ
 ସଜନୀଗଣ ଗହଣେ
 ପୁରୁ ବାହାରିଲା   ନବ ପ୍ରେମଶୀଳା
 ପ୍ରିୟତମଙ୍କ ଦର୍ଶନେ ।
 ସାଧାରଣ ବେଶ   ଭୃଷାରେ ଧରଣୀ
 ଶୋଭା ଦେଲା ଅଗୁସାର
 ଭୃଷଣରେ ଭୃଷା   ଅଟେ ପେ ତାହାର
 କିସ ଲୋକ ଅଳଙ୍କାର ।
 ଏକ କେବେ ମାତ୍ର   ମୁହୂର୍ତ୍ତର ହାର
 ଲମ୍ବିଥିଲା ବସିଷ୍ଠଳେ
 ମୃଦୁ ଦେହ ଖଣି   ଧଳା ଦିଶୁଥିଲା
 ଚନ୍ଦନ ରସର ବୋଲେ ।

କର୍ଣ୍ଣେ ରଜସୁଧା   କୌମୁଦୀ ଧବଳ
ତୋମଳ ଭ୍ରମଦହଳ
ରାଲେ ସୁମିନାର   ଶୋଭା ପାଉଥିଲା
ସିନ୍ଦୂର ବନ୍ଧୁ ତେଜଳ ।
ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାକାଳ ନନ୍ଦ   ସ୍ତ୍ରୀନବାସ ପିନ୍ଧ
ଶୋଭୁଥିଲା ଦନୋଦୟ
ସମୁଦ୍ରତୀ ଅବା   ସିନ୍ଧୁ ମଞ୍ଚନରୁ
ସୁଦର୍ଶା ସିନ୍ଧୁନନ୍ଦନା ।
ପଶିଗଣ ସହ   ପ୍ରବେଶି ସୁଦେଶୀ
ପ୍ରମୋଦ ମନ୍ଦରେ ସୁଖେ
ଦେଶିକ କୁମାର   ମହାଶ୍ଵେତା ସହ
ବସିଥିଲେ ହାସ୍ୟ ମୁଖେ ।
ଗୀତ ବାକ୍ୟ ପରେ   ବିଚିତ୍ରାଳ ମହି
ବିବଧ ହାସ୍ୟ ରସରେ
ଗଜବ କାଳାକୁ   କହିଲା ଶୋଭାଙ୍ଗୀ
ମହାଶ୍ଵେତା ମୁଦୁସରେ ।
‘ସଜଜ ! ତୁମର   ସ୍ନେହ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା
ଲଭି ତନ୍ତ୍ରାଣୀକ କଳୀ
ତନ୍ତ୍ରମା କରରେ   ତନ୍ତ୍ରକାନ୍ତ ମଣି
ପରାସ୍ତେ ଛଳି ତରଳ ।
ତେଣୁ ମନସ୍କ
ପ୍ରକାଶି ବାକ୍ୟରେ
ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ସେ କହ
ରହୁ ନଥିଲେହେଁ   ସିବାକୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ
ଠେଲୁଅଛି ରହୁ ରହୁ ।
ଅଦର୍ଶନେ ତାଙ୍କ   ପରିଚୟ ସୁଦେ
ଶିବରେ ଅତି ଆହୁରେ
ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖା   ଦେଇ ପୁଣି ଆସି
ଭେଟିବେ ତୁମ ଗ୍ରମରେ ।
ଦେଖ ତମଲଗ୍ନ   ପ୍ରସବର ପୁଣି
କୁମୁଦିନୀ ଶଶଧର

ସେତେଦୂରେ ଥିଲେ ହେଲେହେଁ ସଙ୍ଗତା
 ମରେକ ପ୍ରୀତି ତାଙ୍କର
 ପିକାପାଇଁ ଏଣୁ ଅନୁମତି ଦିଅ
 ଆନନ୍ଦେ ସୁଦୟାସାର
 ଯହିଁ ତହିଁ ଥିଲେ କି ହେବ ସଜନି !
 ସେ ଯାହାର ସେ ତାହାର ।
 ଶୁଣି ଅଦରଶୀ ଭୂଷିଲ ଅଦରେ
 ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ସଜନିକି
 “ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ଯୁବା ମଣିଙ୍କ ପାଦେ ମୋ
 ପରଶ ଦେଇଛି କି ।
 ଏଥିପାଇଁ ଏତେ ଅନୁରୋଧ କର
 ତାହାଙ୍କ ପାତ୍ରା ବାସନା
 ସବୁ ଅଙ୍ଗଦେଇ ନିଜେ ସେ କରିବେ
 ତହିଁକି କି ଅଛି ମନା ।”
 ଏତେ ବୋଲି ବାଳା ନିଜ ଅନୁରବ
 ମାନକୁ ପାଶେ ଡକାଇ
 ଆଦେଶିଲ ତାକୁ ଦେବାପାଇଁ ପ୍ରାତେ
 ପଥାସ୍ଥାନେ ପହଞ୍ଚାଇ ।
 ଏସବୁକେ ଭନିହେଁ ବିଧିଧର ରତ୍ନସ୍ୟ
 ଆଳାପେ କାଳ କଟାଇ
 ରଜନୀ ଭବର ଜାଣି ସ୍ବ ସ୍ବ ପୁରେ
 ପହଞ୍ଚିଲେ ସୁଖେ ଯାଇ ।
 ତାହାଙ୍କ ମିଳନ ଦେଖିବା ଭୟକ
 ଜାଗରଣେ ହୋଇ କାନ୍ତ
 ହୁହୁନ ଶୀତଳ କାନନ ଭିତରେ
 ପଶିଲେ ରଜନୀନାଥ ।
 ଅସଲ କରହେ ବିହନା ବାଳାଙ୍କ
 ଉଷ୍ଣସ୍ବାସ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ
 ବହୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ରଜତ ନିର୍ମଳ
 ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାକୁ କଲ ମଳିନ ।

ଅସ୍ତଚନ୍ଦ୍ରମାର ବଶର୍ଥ ବଦନ,
ରବିବର ହସହସ
କୋକ ଦଶଦର ହୃଦୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱାସ,
ସେବକ ଦୁଃଖନଠାର ।
କହୁଲ ସମାନ ଅବସ୍ଥା କାହାର
ସବୁକାଳେ ରହେ ନାହିଁ ।
ରାହେ ସେବଥିବା ବାରୁଣୀର ନିଶା—
କଣେ ରକ୍ତ ନେହେ ହରି
ଅବସର ଦେହେ ଧୀରେ ପୁରାଣରେ
ଦେଖାଦେଲେ ଅବତର ।
ଦୁଃଖଶଯ୍ୟା ଛଡ଼ି ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁଅ କଷି
ନରେନ୍ଦ୍ରପୁତ କଥିରେ
ବାହାରିଲେ ବେନି ସିମନ୍ତନା ପାଶୁ
ମେଲଣି ଘେନ ଶିବରେ ।
ନାଚୁନଥିଲୁ ମାଗିରେ କେବଳ
ଜେମାମୁଣ୍ଡି ମନେ ଅସି
ଦଶେ ଦଶେ ତାଙ୍କୁ ବିଶୁଧିଲା ସିନା
କାଦମ୍ବର ରୂପଗଣି ।
ଜାଗ୍ରତ ସ୍ୱପନେ ଦେଖୁଥିଲେ ପେଡ଼େ
କରତ ସହ ନ ଖାରି
ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଅନ୍ତରୁ ଥିଲା
କାଢ଼ରେ ରାଜକୁମାରୀ ।
ପାଷାଣ ବନ୍ଧୁର ପଥ ଅବଦମି
ଏହିରୂପେ କମେ କମେ
ପ୍ରବେଶିଲେ ଯୁବା ଅଛୋଦ ଗରରେ
ମହାଶ୍ୱେତାର ଅଶ୍ରମେ ।
ଅଶ୍ୱତ୍ଥର ଚନ୍ଦ୍ର ଲକ୍ଷି ଏଣେତେଣେ
ବହୁଦୂର ବନେଯାଇ
ଭେଟିଲେ ସେସ୍ଥାନ କଳରବ ପଛେ
ଯହୁଁ ଥିଲେ ପୁରୋଧାୟୀ ।

ସଙ୍ଗୀ ଗଜବନ୍ଧ ମନ ତୋଷି ନାନା
 ମଧୁର କଥାବାଞ୍ଛାରେ
 ମିତ୍ରକୁ ଉପୁଡ଼େ ସଞ୍ଜଳ କହୁଲେ
 ପରବେଶି ସୁଜାବାରେ ।
 ଅଦର୍ଶନେ ତାଙ୍କ ପରିଜନେ ଥିଲେ
 ଅଭାବ ଭୟେ ଅତୁର
 ଏବେ ସମ୍ମୁଖରେ କଲେକି ସକଳ
 ସନ୍ଦେହ ହୋଇଲା ଦୂର ।
 ଜାଣିଲେ ଯୁବକ ଉଦ୍‌ଘୋଷିନୀପୁରୁ
 କହୁ ଶୁଭସମାଶ୍ରୟ
 ପିତାଙ୍କ ପ୍ରେରଣେ “ପଞ୍ଚକରେ ଘେନି”
 ଅସିଧାକୁ ଏକ ଶୂର ।
 ଜନକ ଅଦେଶ ପଦ ପାଠମାତ୍ର
 ଫେରି ପିତାକୁ ନକରେ
 ଦୁତପୁଣ୍ଡ ଶୁଣି ହୃଦୟ ଉତ୍କଣ୍ଠା
 କଢ଼ିଲା ବହୁଶୁଣରେ ।
 ଉତ୍ତର ସଙ୍କଟେ ପଡ଼ି ସେ ଶଶକ
 ପାଇଁ ହସିଲେ ଧୂତି
 ଗୁରୁଜନ ଆଶ୍ରୟ ଏକଦିନେ ଅନ୍ୟ
 ଦିଗରେ ପ୍ରେମପ୍ରଭୁତି ।
 ଅଲୋଚନା ପରେ ପୁରେ ବାହୁଡ଼ିବା
 ପରିଶେଷେ ହେଲା ସ୍ଥିର
 ଅସୁସ୍ଥ ଲଗି ହୃଦୟ କେବେ
 କର୍କଶ୍ୟବମୁଖ ଧୀର ?
 ପଦ ଘେନି ପଦ — ଲେଖା ବାହୁଡ଼ିଲା
 ଗଜବନ୍ଧ ଶତନଗରେ
 ଅନାୟତ୍ତ ହେଲେ ସମ୍ପାଦକ ନାହିଁ
 କାହିଁ କେ ଦୂତ ହସ୍ତରେ ?
 ଚତୁରଙ୍ଗସହ ପଛେ ଅସିବାକୁ
 ରହିଲେ ଦୌଷ୍ଟ୍ୟାୟନ

ଥୋକେ ଅଶ୍ୱାସେଣ୍ଡା   ଶେନ ବାହାରରେ
 ଆଗରେ ନୃପନନ୍ଦନ ।
 ବାଉଁଶକ ଠାରୁ   ସ୍ୱ ରାଜ୍ୟାମର
 କଥାମାନ ଶୁଣି ଶୁଣି
 ହୃଦରେ ସରଣୀ   ସେ ଅନ୍ତଃମିଳେ
 ବାବମ୍ବରୀ ଗୁଣଗୁଣି ।
 ଅଶ୍ୱ ସେନାସହ   ତଳାର ବୁମାର
 ସ୍ତ୍ରୀୟ ବାଜା ଧାଉଁବାରେ
 ପଶିଲେ ପକାଣ୍ଡ   ପାଦସ ଲତକା
 ଜଡ଼ିତ ମହାବାହାରେ ।
 କାହିଁ ନରଣ୍ଡୁମ୍ବୀ   ବଗଳ ତରୁର
 ଗଜରାଗ ଶାଶାପନ୍ତ
 ବାଟେ ସେଧୁ ପଡ଼ି-   ଥିବାରୁ ଅଶ୍ୱକ
 ହୃଦ ହେଉଥିଲା ଗତ ।
 ବାଟେ ଉପାଟିତ   ଶାଳତରୁ କାହିଁ
 ପଡ଼ିଥିଲା ସମ୍ମୁଖରେ
 କେଶବଶେ ତେର   ତେର ପାଉଥିଲେ
 ଅଶ୍ୱମାନେ ଅଲେଖରେ ।
 କାହିଁ ଦୁ ମରୁତ   ଲଗାଲଗିହୋଇ
 ମଣ୍ଡଳ ଆକାରେ ରହି
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବନେ   ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ଦୁର୍ଗର
 ଦୁଷ୍ଟମାକୁ ଥିଲେ ବହୁ ।
 ଭକ୍ତରେ କାହିଁକା   ବଗଳ ପାଦପ
 ତଳରେ ଶିଳ୍ପ ଯୁବକ
 ସିନ୍ଦୁରେ ଶିଳାକୁ   ରଞ୍ଜି ନଢ଼ିଥିଲେ
 ବନଦୁର୍ଗାଟ ମୁରତ ।
 ଜଳବନା କାହିଁ   ଦକ୍ଷା ନାଶ ପାଇଁ
 ଘର୍ମାକ୍ତ ବାଟୋଇଦଳ
 ଫିଙ୍ଗିଥିଲେ ପଥେ   କନ୍ଦେ ବୁଦ୍ଧ ବୁଦ୍ଧ
 ରସାଳ ଅର୍ପଣା ପଳ ।

ଗୁଳ୍ମ ଗହଳରେ ମୁଖ ଡାକି କାହିଁ
 ଥିଲା ଗର୍ଭକୁସମାନ
 ନିତାନ୍ତ ବକର୍ଣ୍ଣ ଦିଲ୍ଲୀ ତାର ଜଳ
 କଷାୟ ରସ ସମାନ ।
 କଲି ନୋହୁଥାନ୍ତା ତହିଁ କୁସଂସ୍କାର
 ପାତ୍ରମାନଙ୍କ ମନରେ
 ଜଳ ତୋଳିବାର ଲତାକୋର ସେବେକ
 ପଡ଼ି ନ ଥାନ୍ତା ପାଖରେ ।
 ଲଭିଲେ ଯାହାଏ ଜଳଶୂନ୍ୟ ଶୁଷ୍କ
 ବହୁତ ଗିରି ସରିତ
 ସିନ୍ଧୁବାର ଫୁଲ ରଜେ ଯାର ତଟ
 ହୋଇଥିଲା ଧୂସରିତ ।
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ତହିଁ ଲଭିବା ନିମନ୍ତେ
 ସହଜେ ସୁପେୟ ବାରି
 ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତି ଯାହାଏ କୁସଂଖ୍ୟାଳ ଜଳ
 ପିଇଲେ କାଲି ବଦାରି ।
 ଅତିବିମିଶ୍ରେଣେ ସେନାମାଏ କେତେ
 ଯୁଦ୍ଧ ଯୁଦ୍ଧ ଗ୍ରାମମାନ
 ଗ୍ରାମ ବୋଲି ଶ୍ଵାନ ସ୍ଵରୁ ହେଉଥିଲା
 ଦୂରୁ ଯାହା ଅନ୍ତମାନ ।
 ବସ୍ତ୍ରାଣ୍ଡି ପ୍ରାନ୍ତରେ ଠିଆହୋଇ କାହିଁ
 ସମୁଦ୍ର ଶାଳୁଳୀ ତରୁ
 ବିଶୁଦ୍ଧ କନ ଦେବାଙ୍କ ଦଶାଳ
 ହସି ସମାନ ଦୂରରୁ ।
 ହରିତାଳ ସମ ପିଇଲ କରଣ
 ସୁପକ୍ୱ ବାଉଁଶ ନେଇ
 କାହିଁ କୃଷୀବଳେ ଖଳା ବେକିଥିଲେ
 ସେ ବାଉଁଶେ ବାଡ଼ ଦେଇ ।
 ସ୍ତମ୍ଭରେ ଅଉତି କୃଷି ଜଗୁଥିଲେ
 କାହିଁ ଦୃଶ୍ୟମୟ ବାରେ

ପ୍ରଭୁ ସ୍ଥାପନାରେ ଅସୋଗ୍ୟ ସେସନ
 ଦୁଅଇ ପୋଗ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରରେ ।
 ଏକ୍ଷଦେ କେତେକ କନ ସଜସୁତ
 କଟାଇ କନ ଗରରେ
 ବିଷ୍ଣୁ କଜୟିନୀ ଉତ୍ତୟିନୀ ପୁରେ
 ପ୍ରବେଶିଲେ ଅବଳୟେ ।
 ପ୍ରଣମି ପବନ ପିତାମାତାଙ୍କର
 ଚରଣେ ଶିର ଲେଟାଇ
 ରହଲେ ଉତ୍ତଦେ କୈଶମାୟନଙ୍କ
 ଅଗମନ ବାଟ ଶୁଭ ।
 କଣ୍ଠ କଳଗଲ କଥାପି ବଦେଶୁ
 ନଇଲେ ମନ୍ଦାନନ୍ଦନ
 ଦୁର୍ଗବନାବଶେ ସଜକାଶେ ଆଉ
 ନଇଗିଲେ ବା ମନ ।
 କରକରଦନ କାଦମ୍ବରୀ ରୂପ
 ନରତ ମନେ ମୁର
 ସେ ମୁହିଁକି ଝୁର ଝୁର ଅନନ୍ତାରେ
 ଜାପିଲେ କିବା ଶବ୍ଦ ।
 ଚେତାପାଇ ସୁବା ଜାଗତ ସ୍ବପନେ
 ଅଗ୍ରତେ ଦେଖିଲେ ସଦା
 ତାହାଙ୍କ ମାନସ ନେହେ ନାରୁଥିଲ
 ଆସି ସେ ବିଦ୍ୟା ପ୍ରମଦା ।
 ଲେଖୁଥିଲେ ପେଦେ ବିଷ୍ଣୁ ଅଳୟେ
 କୁମାର ଲେଖନୀ ଧର
 ଭିଜାଇଥିଲ ସେ ଲିଖିତ ସବୁ
 ଅଲକ୍ଷିତେ ଅଶ୍ରୁ ଝୁର ।
 ବୁଝିବା ବେଳରେ ସଜିମାନଙ୍କର
 ସହୃଦ ସଜନନ
 ଗରବ ନଗରେ ପାଇ ଭ୍ରମୁଥିଲ
 ତାହାଙ୍କ ଚକ୍ଷୁ ମନ ।

ବସାବାଉଁ ହେବା କାଳେ ସୁ ନବରେ
 ପରଜନଙ୍କର ସହ
 ହୃଦୟ ଭିତରେ ବସତ ଶେଷୀ
 ନାଚୁଥିଲା ଅହରହ ।
 ଉଦାସୀନ ହୃଦେ ଏରୂପେ ଯୁବକ
 ବସିମ ଉଦ୍‌ବେଗ ବହୁ
 ହୃଦୟର ଦୁଃଖ ହୃଦେ ରଖି ଘୋର
 ଚିନ୍ତାମଳେ ହେଲେ ଦହ ।
 ତମେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକାଳ ପ୍ରଭବ ପ୍ରକାଶି
 ପ୍ରବେଶିଲା ଭବେ ଆସି
 ଅତଙ୍କ ଜନ୍ମାର ପିଇିଲେ ପତଙ୍ଗ
 ଶରତର ଶରରାଶି ।
 ଅସହ୍ୟ ଭୟପ୍ର ବାତ ଆଘାତରେ
 କହୁଦହ ହେଲା ରସା
 ଦଶଦିଗ ଭାଙ୍ଗି ବରଷିଲା ଦାପ୍ର
 ଅନଳ କଣା ସହସ୍ରା ।
 ଖର ବସେହୁଳ ଗଗନ ପଟେରୁ
 ଦେଖି ହେଲାନାହିଁ ଆଉ
 ନିଆଁ ଦୁଳା ପ୍ରାୟ ଜଳିଲା ଉହୁଳ
 ସୂର୍ଯ୍ୟବିମ୍ବ ଦାଉ ଦାଉ ।
 ଜନଶୂନ୍ୟ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରାନ୍ତରମାନଙ୍କେ
 ଜନମାର ବସୁଷିକା
 ଖେଳିଲା ଜଗତ ଜନକୁ ଛଳାଇ
 ମାୟାବିନା ମରାଜିକା ।
 ନିସ୍ତବେ ଶବ୍ଦର ଛାଇମାନଙ୍କରେ
 ପଶିଏ ରହୁଲେ ଲୁଚି
 ଘନ ପଦାବୃତ୍ତ ତାଳ ତଳେ ତଳେ
 ବୁଲିଲେ ରାଜି ଗୁଣ୍ଡୁଚ ।
 ପିପାସା ଆକୁଳେ ମହୁଷିଏ କ୍ଷରେ
 ପଡ଼ିଲେ ଶାଲ ପଙ୍କରେ

ଜଳଦେ ଅନାଦ   ଜଳ ଦେ ବୋଇଲେ
 ଶୁଦ୍ଧେ କାତର ସ୍ବରେ ।
 ଦୂଷାରୁ ମୁଗେ   ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣକୁ
 ବଲେକ ଜଳତ୍ରମରେ
 ଇତସ୍ତତ ହୋଇ   ଦଉଡ଼ିଲେ ଦେଗେ
 ପାଦପଶୁନ୍ୟ ପ୍ରାନ୍ତରେ ।
 ବୁକୁର ନିକର   ବାରବାର ତାଙ୍କ
 ତଥଳ ଜହା ଲମ୍ବାଇ
 ଶର୍ମ ଅକୁଳରେ   ଧକେଇ ଧକେଇ
 ଖୋଜିଲେ କେବଳ ଘର ।
 ପ୍ରବଳ ଦେଗରେ   ବହୁଲ ଶରୀର
 ସନ୍ନିରୁ ସ୍ବେଦ ସଲିଳ
 ମାନସ ତୋଷିଲା   କେବଳ ଉଣୀର —
 ବ୍ୟଜନ ଜାତ ଅନଳ ।
 କଳାସିଏ ନବ   ଶୂନବାସ ପିନ୍ଧି
 ଗଳସାର ବୋଲି ଅଙ୍ଗେ
 ଯୁଥକା ଫୁଲରେ   ବରଚିତ ମାଳା
 କଣ୍ଠରେ ଲମ୍ବାଇ ରଙ୍ଗେ ।
 ସୁଗନ୍ଧ ଶୀତଳ   ସୁଧାଘ୍ନ ଉପର
 ମହଲେ ବସି ଅନନ୍ଦେ.
 ବାଣୀ ତାର ସହ   ସ୍ବ ସ୍ବର ମିଶାଇ
 ଗାଇଲେ ବବଧ ଛନ୍ଦେ ।
 ରଜତ ଉତ୍ତଳ   ତନ୍ତ୍ରକରେ କେବା
 ଉଜ୍ଜାଗତ ସାନେ ବସି
 ପ୍ରିୟତମା ସହ   ସେବିଲେ ଉଜ୍ଜାସେ
 ଶୀତବାତ ହସି ହସି ।
 ଗନ୍ଧବ କେମାର   ବିରହରେ ଏକା
 ତନ୍ତ୍ରାପୀତ ଯୁବାମଣି
 ବସାଦେ ଅନନ୍ଦେ   କାଟିଲେ ଅସହ୍ୟ
 ଶ୍ରୀର ବକା ରଜନୀ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଉତ୍ଥବରୁ ସଦାବେଳେ ସେହି
 ରହୁଥିଲେ ଉଦାସୀନ
 କେ ନଜାଣେ ସୁଖୀ ସହକାସେ ଦୁଃଖୀ
 ଦ୍ଵିଗୁଣେ ଦୃଢ଼ ଗାନ ।
 ଦିନେ ପ୍ରାତଃକାଳେ ଶଯ୍ୟା ଛାଡ଼ି ଯୁବା
 ପାଇଲେ ଏ ସମାରୁର
 ଦଶପୁର ପାଶେ ଅସି ଉପଗତ
 ହୋଇଲଣି ସୁଜାକାର ।
 ଲଭିଲେ ଯେମନ୍ତ ଅନନ୍ଦ କୁମାର
 ସେ ଶୁଭ ସନ୍ଦେଶ ପାଇ
 ଶତରାଜ୍ୟ ଲଭେ ସୁଦ୍ଧା କେହି ସେହି
 ଅନନ୍ଦ ପାଇବ ନାହିଁ ।
 ଜନକ ନକଟେ ଜଣାଇ ସକଳ
 ମିତ୍ରଙ୍କୁ ଭେଟିବା ଅଗ୍ନେ
 ରତ୍ନାୟୁଧେ ବସି ତପଶେ ତରୁଣ
 ବାହାରିଲେ ସେନାବାସେ ।
 ପ୍ରବେଶି ଦେଖିଲେ ସେ ଶିବରେ ନାହିଁ
 ପ୍ରିୟସଖାଙ୍କର ଚନ୍ଦ୍ର
 ମନ୍ଦୀ ନନ୍ଦନର ବରହେ ବଶାଳ
 ବାହନା ଦିଶେ ମଳିନ ।
 ନପାରିଲେ କିଛି ଭୟେ ପଶୁରି ସେ
 ନ କହିଲେ କିଛି କେହି
 ଭାଷା ମନ୍ଦଫଳ ସତେ କେବଳ
 ବାମନେନ୍ଦ୍ର ତେଇଁ ତେଇଁ ।
 ଶଶ ପରେ ଏକ କୃଷ ସେନାପତି
 ବିନୟେ ଅସି କଥକ
 ମୂଳରୁ ପାବତ ଚରିତ ଏସବେ
 ଭାଷିଲା ଯୁବା ମଣିକ ।
 “ବୈଶାଖୀୟନକୁ ଦେଇ ସୁବଶାଳ
 ବାହନା ଶୁଦ୍ଧବା ଭାର

ଯୋଡ଼େ ସୈନ୍ୟ ଘେନି ସେଦେବ ଶକ୍ତିଲ
 ପେଶିବିନ ସୁଜାକାର ।
 ସେ ଦିନ ପେତେକ ସୈନ୍ୟ ସାମନ୍ତକୁ
 ତକାଇ ସନ୍ଧ୍ୟାକେଳରେ
 ପରାମର୍ଶ ସହ କହୁଲେ 'ସକଳେ
 ଶୁଣିଛ ତ ପୁରାଣରେ ।
 ଶ୍ରୀରାମ ଧାମରେ ଏ ଅହୋଦ ସର
 ସୁପବିତ ଗର୍ଭ ବୋଇ
 ଏହାର ଜଳରେ ଧୋଇ ହୋଇଯାଏ
 ହୃଦୟରୁ ପାପମଳ ।
 କେତେ କଷ୍ଟ ସହ ଦୁରେ ଲୋକ ଯାଇ
 ଲଭନ୍ତି ଗର୍ଭର ବାର
 ପାଶେ ଅସି ସେହ ଗର୍ଭରେ ନମନ୍ତି
 ଯିବା କି ଚାହେଁ ବାହାର ।
 ଶୁଭ ହେ ସକଳେ ଯାଇ ସୁପବିତ
 ସଲିଳରେ ମନ୍ତି ଆଜି
 ପୁରୁଷା ତା ଗର୍ଭ- ବାସୀ ଶିବଙ୍କର
 ରାଜାବ ପୟରରାଜି ।"
 ତାହାଙ୍କ ପ୍ରତାପେ ଯଥାକାଳେ ଯାଇ
 ସବେ ଦେଖିଲୁଁ ସେ ସର
 ସୁନାଳ ନରକୁ ନନ୍ଦ ଦିଶୁଥିଲା
 ସଲିଳ ତାର ସୁନ୍ଦର ।
 ଫୁଲେ ଫଳେ ଦଳେ ଜଳେ ଜଳଚରେ
 ତଟସ୍ଥ ତରୁ ଲତାରେ
 ଶୋଭୁଥିଲା ସର ଥିଲା ତହିଁ କିବା
 ବସନ୍ତ ସମରିକାରେ ?
 ଏ ପାଶେ ସେ ପାଶେ ବୁଲୁଁ ବୁଲୁଁ ତହିଁ
 ମନ୍ଦୀସୁତ କୁତୁହଳେ
 ବଲେକିଲେ ଏକ ଚକ୍ରଣ ପାପାଣ
 ଲତାମଣ୍ଡପର ତଳେ ।

ବହୁକାଳ ପରେ ମିତ୍ରକୁ ଦେଖିଲେ
 ପେମନ୍ତ ଦୁଏ ହୃଦୟ
 ସହସା ତେମନ୍ତ ମାନସରେ ହେଲେ
 ବିଷମସ୍ତବ ଉଦୟ ।
 ଅନିମିଷ ନେତ୍ରେ ସେ କେବଳ ସେହି
 ଶିଳାକୁ ରହିଲେ ଚାହିଁ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉନ୍ମତ୍ତ ବଶେ ନୟନରେ
 ପଲକ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।
 ଭୂମି ତଳେ ବସି ବାମ ବରପଦ୍ମେ
 ଥୋଇ ବାମ ଗନ୍ତସ୍ଥଳ
 କି କଥାକୁ ଭବି ଭବି ମନ୍ତ୍ରିଲେ ସେ
 ଗାଡ଼ ଚନ୍ଦ୍ରାରେ କେବଳ ।
 ତାହାଙ୍କ ଆକାର ପ୍ରକାର ବିଲେକି
 ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ହେଲ ଅନୁମାନ
 କରୁଥିଲେ ପେନ୍ତେ ସେ କିଛି ବିସ୍ମୟ
 ପ୍ରିୟଦ୍ରବ୍ୟର ସଜାନ ।
 ଭବିଲ୍ ସକଳେ ମଳୟ ପବନ
 ନବପୁଷ୍ପିତା କୃତଙ୍ଗ
 ସୁବିମଳ ସେହି ସୁକୁ ସର ମନେ
 ଜଳାଇଅଛି ବିକୃତ ।
 ରମ୍ୟ ମଧୁକାଳ ତହିଁରେ ତାହାଙ୍କ
 ପୁଣି ପୌବନ ସମୟ
 ଏ ସୁଖ ସମୟେ ସ୍ବାଭବିକ ସିନା
 ବିକାର ହେବା ଉଦୟ ।
 ଏବେ ଗେହାମୃତ, ମନ୍ଦୀରର ବୁଡ଼ା
 ବୟସେ ଜଳ ତାଙ୍କର
 ବାଲ୍ୟ ବଢ଼ିଥିଲେ ପିତା ମାତାଙ୍କର
 ଲଭି ପରମ ଆଦର ।
 ପତିଙ୍କର ସୁଖ ପୌବନ ଭରର
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭୟ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ରୁନା

ସୁଖରେ ଲଳିତ ମନ୍ଦିରୁତ ପଥେ
 କୃପା ବା ଦୁଃଖା ଉଷା ।
 ଶ୍ରୀମାତ କହନ୍ତି ଯେ କାହାଁ ହୃଦୟେ
 ଉଦୟ ହୁଏ କବୀର
 ସୁଖଜନେ ତାରୁ ସଦା କରନ୍ତେ
 ନିକଟରୁ ପରିହାର ।
 ଏହାସବ ସବେ ତାଙ୍କ ପାଶେ ପାଇ
 ତାଙ୍କିଲୁ କିନ୍ତୁ ସ୍ବରେ
 ଉଠ ଏଥୁପିବା ସୈନ୍ୟ ସଜ ହୋଇ
 ରହୁଲେଣି ଉତ୍ସବରେ ।
 ନ ଶୁଣିଲପରି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର
 କହୁବା କଥାରୁ ତଳେ
 ଚନ୍ଦ୍ରପୁରଲକା ସମ ସେ ଲଭିବା
 ଗୁହରୁ ଗୁହଁ ରହୁଲେ ।
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅସନ୍ତୋଷେ ଶୁଣିଲେ କରସେ
 କବୁତ କର୍କଶଗୀରେ
 ପିବି ନାହିଁ ମୁହିଁ ଖେରପାଥ ଏଥୁ
 ସକଳେ ନିଜ ଶିବରେ ।
 ଏହି ଅସଙ୍ଗତ ଉଚ୍ଚର ଶ୍ରଦ୍ଧାର୍ଥ
 ନ ପାରି ବୁଝି ସରସେ
 ଏକ ସଙ୍ଗେ ପାଇ ତାଙ୍କ ପାଶେ ସବେ
 ଗୁହାରିଲୁ ସକଳୟେ ।
 ଯୁବରାଜ ଭ୍ରମ କରେ ଦେଉପଲେ
 ସେନା ଚଳାଇବା ଶୁର
 ଉଚିତକି ଏଥୁ ଅକାରଣ ରହୁ
 ବ୍ୟତୀତମକର ତାର ।
 ନବୀନ ଯୁବକ ହୋଇ କୈଶିକୀର
 କଥା କୃପା କହୁ ଅଜ
 ଶ୍ରୀଗଣେ ରହୁ ଜନଶୃଙ୍ଖଳା କନେ
 କି ବୋଲିବେ ଯୁବରାଜ ।

ସ୍ଥାନ ହୋଇ କର୍ପା ମାତୁଳ ଏମନ୍ତ
 ଅସଙ୍ଗତ ବ୍ୟବହାରେ
 ଦୋଷୀ ହୋଇଥିଲେ ସଦୟ ସଭିକ
 ଦୋଷ ସମାକର କାରେ ।
 ଶୁଣିଲେ ଯୁବକ ବଳେ, କୃପା
 ଦେଉଛ ମୋତେ ପ୍ରବୋଧ
 ସେତେ ବୁଝାଇଲେ କଦାପି ମୋହର
 ମନ ମାନ୍ତୁନାହିଁ ବୋଧ ।
 ଜାଣତ କୁମାର ବନା ମୁଁ ନପାରେ
 କାହିଁ ରହୁ ଏକଦନ୍ତ
 ଜାଣୁଛି ତାହାଙ୍କ ବନା ଏ ଜୀବନ
 ହୋଇଯିବ ମୋର ପଣ୍ଡ ।
 କହୁ କି କରବ ଦେଖିଲ ବେଳରୁ
 ଏ ଲତାତଳ ଉପଳ
 ଅବସଳ କେତେ ଦୃଢ଼ ସକଳ
 ଇନ୍ଦ୍ରଯୁକ୍ତିୟା ବଳଳ ।
 ଯିବାକୁ ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ ଅରତରେ
 ଅସୟ ହେଉଛି ଚିତ୍ତ
 ବଳେ ଏଥୁନେଲେ ପଳାଇବ ପ୍ରାଣ
 ପିଣ୍ଡକୁ ଶୁଦ୍ଧ ନିହିତ ।
 ନେବାକୁ ଏସ୍ଥାନ ମୋତେ ଆଉ କେତେ
 ଯତନ ନ କର ଶେଷେ
 ଫେରିଯାଅ ସୁଖେ ବଶାଳ ବାହୁନୀ
 ସହିତ ସବେ ସଦନେ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରପୀଢ଼ଙ୍କର ସ୍ବରୁ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ
 ଦେଖି ସୁଖେ ରହ ଘରେ
 ସେ ସଜସବେଳେ ମୁଖ ଦେଖିବାକୁ
 ଆଉ ନାହିଁ ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ।
 ଶପଥ କରୁଛି ବୁଝି ନାହିଁ ମୁହିଁ
 ଏଥୁର କି ବୁଝୁଛି

କିପାଇଁ ଏମନ୍ତ   ବିଚଳ ଚକ୍ର
ହେଲା ତହିଁ ଅବସ୍ଥାତ ।
ଭୁମ୍ଫାନଙ୍କର   ସହ ଆସିଥିଲ
ଏହି ନିବାସନ ସ୍ଥଳେ
ଭୁମ୍ଫାନଙ୍କର   ସହ ଭ୍ରମୁଥିଲ
ଲଜାରୁଣେ ବୁଡ଼ିଥିଲେ ।
ଏହା କହି ଯୁବା   ଗମିଲେ ଚକ୍ରରେ
ଗୁରୁପାଶେ କାନନର
କୁଲର ପେମନ୍ତ   ଦୃଷ୍ଟୀରେ ଉଦ୍ୟୋଗ
ବିଧାନ ଉଦ୍‌ଭାବ ନର ।
ଅପହୃତ ହ୍ରଦ୍ୟ   ଦରିଦ୍ର ତାହାର
ଖୋଜି କୁଲର ପେୟନ
ତଳତଳ କରି   ଦେଖୁଥିଲେ ପଥ
ତାଳ ତରୁ ଲତାଗଣ ।
ଲଜାଗୁହେ ତରୁ   ତଳେ ଦେବାଳୟେ
ଅଛୋଟ ସରତରେ
ନାନାସ୍ଥାନେ ପଶି   ଖୋଜି ବୁଲିଲେ ସେ
ଅଧୀରେ ଭ୍ରାନ୍ତ ମନରେ ।
ଏରୂପେ ସେ ସ୍ଥାନେ   ଜନନିକାଳ
ସରଳ ହେଲା ଅଗତ
କହୁ ଅନୁନୟେ   ନ ଫେରିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଆଉ ମନ୍ତିସୁତ ଚକ୍ର ।
ଅବଶେଷେ ତାଙ୍କ   ଫେରିବା ବସନ୍ତେ
ସକଳେ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇ
ଅସଲ୍ଲ କାହୁଣୀ   ସହ, ସେହି ସ୍ଥାନେ
ପୋକାଏ ସୈନବ ପୋଇ ।
ଏ ବସମକାଞ୍ଛି   ଅଥେ ମାନ୍ଦ ଶୁଣି
କାଞ୍ଛିକହୁ ବଦନରୁ
ଉଦ୍‌ବେଗ ବଢ଼ିବ   ବୋଲି ଦେଇ ନାହିଁ
ସମୁଦ୍ର କାଞ୍ଛି ଅଗରୁ ।”

ଅତି ଅସମ୍ଭବ   ଅକ୍ୟନ୍ତ ଅଗାଧ
ଚରଇ ପ୍ରୟ ସଖାର
ପ୍ରୀତିରେ ରହଲେ   ସେନାପତି ମୁଣ୍ଡ
ଆଦର୍ଶ ଶୁଭକୁମାର ।
ଭାବିଲେ ସଖାର   ଅବସ୍ଥାତ ଏହି
ଦୈବତ୍ୟ ହେଲା କାହିଁକି
ଘୋର ଅରଣ୍ୟରେ   କାହାଠାରେ ନଜ
ହୃଦୟ ଦେଲେକ ବଳ ?
ଗୁହସ୍ତାଶ୍ରମର   ସମୟ ତାହାଙ୍କ
ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ଆସି ନାହିଁ
ମନ କଳାଇବେ   ଦୁର୍ଗାୟ ଆଶ୍ରମ
ଲଗି ସେ ଅବା କିପାଇ ।
ଏମନ୍ତ ଅଛାନ   ଦୁହନ୍ତ ପେ ସେହି
କହିମାନ ନ ବରୁରି
ଜଗନ୍ନାଥ ପିତା   ମାତାକୁ କନ୍ଦାଇ
ହୋଇବେ କାନନରାୟ ।
ଏହି ଅବସ୍ଥାକ   ଅଚରଣେ ଅଛି
ନିଷ୍ଠୟ ଗୁଡ଼ରହସ୍ୟ
ପାଶେ ଉପସ୍ଥିତ   ହେଲେ ମୁଁ ବୁଝିବି
ଘଟଣାକଳୀ ଅବଶ୍ୟ ।
ପୁରକୁ ନପେର   ଏଥୁ ସେବେ ପିବି
ତାହାଙ୍କର ଅନୁପ୍ରାଣେ
ତେବେ ନଗରରେ   ସବେ ଛିପ୍ରପ୍ରାୟ
ହେବେ ମୋର ଅଦର୍ଶନେ ।
ସବୁକଥା କହି   ଶୁଦ୍ଧାସ ମନୋ—
ରମାକୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ
ସରକୁ ବୁଝାଇ   ପୁଣ୍ୟ ପିତାମାତା
ପାଶୁ ଅନୁମତ ନେଇ
ଖୋଜିବା ନିମନ୍ତେ   ସୁଦୂର ଅନ୍ତୋଦ
ତଟକୁ ଗମିବି ମୁଁ

ପୁଣ୍ୟସ୍ଥଳ ଧ୍ୟାନେ   ରତ୍ନକର ପଣି
 ମହାଶ୍ୱେତା ଚନ୍ଦ୍ରମୁହିଁ ।
 ଅନ୍ୟାୟ ଅଚର   ସୁଦ୍ଧା ସଖା ମୋର
 କଲେ ବଡ଼ ଉପକାର
 ଏ ସୁଯୋଗେ ସିନା   ନରେଶିବ ଯାଇ
 ବଦନଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରିୟାର ।
 ଏ ଶବ୍ଦେ ବଳିର   ବହେଦରୁ ସୁଦ୍ଧା
 ପରଶାମେ ସୁଖ ମଣି
 ଗଭୀର ପାତନା—   ସାଗରେ ମଗନ
 ନୋହଲେ ବାରେନ୍ଦ୍ରମଣି ।
 ଯେଣୁ ନିଜେ ଯାଇ   ପଦ୍ମସ୍ଥଳ ମାଡ଼ି
 ପ୍ରିୟ ସୁଦୃଢ଼ଙ୍କ ପାଶ
 ଫେରାଇ ଆଣିବେ   ବୋଲି ହୃଦୟରେ
 ସୁଦୃଢ଼େ ଥିଲା ବଶ୍ୱାସ ।
 ଶିବରେ ସେ ଜନ   ଯାପି ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ
 ଫେରିଲେ ନୃପ କୁମାର
 ପଦ୍ମସ୍ଥଳା ଆସୁଁ   ଏ ବାଞ୍ଛା ନଗରେ
 ହୋଇଥିଲଣି ପ୍ରଭୁ ।
 ମହାଶୀ ସହୃଦ   ମହାବଳ ଥିଲେ
 ଶୁକନାସଙ୍କ ଭବନେ
 ଅଶ୍ରୁ ଅବତରି   ତେଣୁ ସେ ଗମିଲେ
 ତହିଁ ମହାଶୂର୍ତ୍ତ ମନେ ।
 ନରେଶିଲେ ଯାଇଁ   ପବନ ଆହୁତ
 ବଢ଼ିଲ ଲତକା ପର
 ପଡ଼ି ଗର୍ଭରୁକ୍ତି   ଭୂମିରେ ଅପମେ
 ଶୋକରେ ମନ୍ଦୀକ ନାରୀ ।
 କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି ଉଚ୍ଚେ   ବାହୁନି ବାହୁନି
 ଦାରୁଣ ଶୋକ ବଚନେ
 ‘ରେ ସଖାଳି ! କାହିଁ   ରହଲୁ ଶ୍ୱପଣ—
 ବୁଝାଇପାରିଲ କନେ ।

ଶୁଧାକାଳେ ଅହା   ଶାନ୍ତ୍ୟନ୍ତ୍ରୀ୍ୟ ତୋତେ
 କିଏ ଦେଖିଥିବ ଅଣି
 କେ ଦେବ ଦୃଷ୍ଟାରେ   ଅନ୍ତର ହୋଇଲେ
 କହ କହ ! ଟୋପେ ପାଣି ।
 ନିର୍ଜନ ବନରେ   ରହିବାରୁ ସେବେ
 ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ତୋ ମନରେ
 ନ ନେଲୁ କିପାଇଁ   ତା'ହେଲେ ଏ ଦୃଢ଼
 ପିତା ମାତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ।
 ବାଲ୍ୟକାଳୁ କେବେ   ତୋ ମୁଖୁଁ ଗୋଟିଏ
 କଟୁ କଥା ଶୁଣି ନାହିଁ
 ଅଚମ୍ପିତେ ଏହି   ଭବାନ୍ତର ତୋର
 ହେଲା କହ କାହିଁପାଇଁ ।
 ନ ଦେଖି ତୋହର   ନିଶ୍ଚଳକ ଚନ୍ଦ୍ର
 ପରାଏ ବର ବଢ଼ନ
 ଏ ଶନ୍ତ୍ୟ ସଦନେ   କେମନ୍ତେ ରହିବୁ
 କହରେ ଶବନଧନ !'
 କାହୁଁନି କାହୁଁନି   ଏରୂପେ ରୂପସୀ
 କାହୁଁଥିଲେ ବକଳରେ
 ପାଶେ ପାଇ ତାଙ୍କୁ   ପ୍ରବୋଧ କୁମାର
 କହିଲେ ମଧୁର ସ୍ଵରେ ।
 କାହିଁକି ଜନନି !   ଅକାରଣ ଦୁଃଖେ
 ହେଉଛ ଏବେ ଅସୟ
 ସୁସ୍ଥ ଶରୀରରେ   ବନେ ରହିଛନ୍ତି
 ନିଶ୍ଚୟ ହୁଏ ତନୟ ।
 ଏବୁଝିଅ ସେହି   ନାହାନ୍ତି ସଙ୍ଗତେ
 ଅଛନ୍ତି ସେନା ସରକ
 ତାହାଙ୍କ ଉପରେ   ବିପଦ ଘଟିବା
 କେବେହେଁ ନୁହେଁ ସମ୍ଭବ ।
 କିଛି କାରଣରୁ   ଶଶିକ ଦୈବତ୍ୟ
 ଜନ୍ମିଛି ମିତ୍ର ମନରେ

ନ କାନ୍ଦ ନ କାନ୍ଦ   ମୁଁ ଯାଇ ତାହାକୁ
 ଫେରାଇ ଆଣିବି ଘରେ ।
 ଏତେ ବୋଲି ଯୁବା   ମନ୍ଦୀ ମନ୍ଦୀଜାୟା
 ପିତା ମାତା ପଦରଜ
 ଭବିଷ୍ୟେ ଘେନି   ପ୍ରିୟବନ୍ଧୁ ପାଶେ
 ସିଦ୍ଧାନ୍ତେ ହେଲେ ସଜ ।

—

ଦଶମ ସର୍ଗ

ମନୋମୁଗ୍ଧକର   ବଚନ ଚତୁର
                                  ଶୁକପକ୍ଷୀର ବର୍ଣ୍ଣନ
 ଅବଶିଷ୍ଟ ନଶିଳ   ଭୃଷ ମଥାମଣି
                                  ବଦନା ମନ୍ତ୍ରା ମଣ୍ଡନ ।
 ଅତଶୟ ଦୀର୍ଘ   ହେଲେହେଁ ସେ କଥା
                                  ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବସୟ ରଖି
 ଶୁଣିବାର ମନ   ବଳାର ମୃଦୁଲେ
                                  କହଲେ ତାହାରୁ ଲକ୍ଷି ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୃଦୟ—   ଗ୍ରାସ୍ୟ ଏ କାହାଣୀ
                                  କେବେହେଁ ନ ଛଡ଼େ ମନ
 କହ ଶୁକ ଫେର   ଅସିଲେ କି ପୁରେ
                                  ପୁଣି ସେ ମନ୍ତ୍ରୀନନ୍ଦନ ।
 ଉଦୟିନୀ ପୁର   ବୁମ୍ବୁକ ଚନ୍ଦ୍ରମା
                                  ଚନ୍ଦ୍ରାପୀକ ଧନ୍ବର୍ବାସ
 ଲଭିଲ କି ତାକୁ   ନବ ରସବତୀ
                                  ଶକ୍ତିର ଶକ୍ତିକୁମାରୀ ।
 ହେମପୁର ନେତ୍ର—   ସଙ୍ଗାଳ ସୁଶୀଳା
                                  ମହାଶ୍ଵେତା ରୂପସୀର
 ଶ୍ଵେତଚେତୁ ସୁତ   ପୁଣ୍ୟସକ ସହ
                                  ମିଳନ ହେଲ କି କାର (୧) ?
 କି କାର୍ଯ୍ୟ କଲୁ ତୁ   ଜାବାଳକ ମୁଖୁ
                                  ଶୁଣି ଏସବୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ
 ତାହାକୁ କରେ   କପର ଲଭିଲୁ
                                  ଦୁଷ୍ଟିତ ଚଣ୍ଡାଳ ସଙ୍ଗ ।
 ଉଦୟିନୀ ଶୁକ   ପିତା ମାତା ପାଶୁ
                                  ବିନୟେ ମାଗି ମେଲଣି

ଶୋକେ ସୈନ୍ୟ ସେନା ଗମିଲେ ଚକ୍ରଲେ
 ଚନ୍ଦ୍ରାକାଶ ଧନୁସ୍ଥାପି ।
 ସିଂହା ନୟ ଗଢେ ସେ ରଜନୀ ଶାପି
 ସେନାନିଧି, କୋଳାହଳେ
 ଉଦୟ ହେଉ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଉଠି
 ଅନୁସରଣେ ସକଳେ ।
 ସିଂହାକେତେ ମାର୍ଗେ ଉଦୟା ଅବେଶେ
 ଭରୁଥିଲେ ଯୁବାବର
 ‘ସହସ୍ରା ପତ୍ରୁ ପ୍ରବେଶିବେ ସାଇଁ
 ଅକ୍ଷତେ ପ୍ରିୟ ମିତ୍ରର ।
 ବଳଯୁକ୍ତ କୁଳ ବେନିରେ ନିବିଡ଼େ
 କଣ୍ଠରେ ଧରିବେ ସାଜି
 ଉପହାସେ ପେତେ ଲଜ୍ଜା କହାଇବେ
 କିଛି ନ-ରହୁବ ବାକି ।
 ତହୁଁ ତରଳାଶୀ ମହାଶ୍ଵେତାଙ୍କର
 ଆଶ୍ରମ ସଦୃଶ ହୁଅଇ
 ଅତର୍କିତେ ଦ୍ରୁତ ପ୍ରବେଶି ତାହାଙ୍କ
 କରବେ ହୃଷି ଚକ୍ରତ ।
 ସେ ଅଶ୍ରମେ ସୈନ୍ୟ ସାମନ୍ତକୁ ଶୋଭ
 ଗଜବ ନଗରେ ପାଇ
 ପ୍ରେୟସୀର ଫୁଲ ମୁଖ ଶତଦଳ
 ଦେଖିବେ ନେତ୍ର ପୁରାଇ ।
 ପ୍ରିୟସଖା ପଡ଼େ ପଥାକାଳେ ହୋଇ
 କାଳାସହ ପରଶୟ
 ନିଜ ନୟନର ଜୀବନକୁ ଯୁବା
 କରିବେ ଉତ୍ସବମୟ ।
 ଚରଣେ ଲଗାଇ ରୁପବତୀ ନବ—
 ପ୍ରଣୟିନୀ ପ୍ରେମପାଣି
 ଅନାୟାସେ ପ୍ରିୟ— ସଖାର ସଂସାର
 ଦୈଶ୍ୟାକୁ ଦେବେ ନାହିଁ ।

ପଶୁଲେ ତାକୁ ଉଦ୍‌ବେଗେ ସେତେକ
 କୃତ୍ରିମ ଯୁବା ମଉଳ ।
 “କୈଶିକାୟନକୁ ଦେଖିବ କି ନା ସେ
 ଅଛୋଡ଼ ସର ତଟରେ ?
 କାହିଁ, କି ଅଗସ୍ତ୍ୟ କେମନ୍ତେ ସେ ଏବେ
 ରହୁଛନ୍ତି ସେ ସ୍ଥାନରେ ?
 କି ସକଳ ତାଙ୍କ ହୃଦ ଅଭିପ୍ରାୟ
 ପାଉଥିଲା ପରକାଶ ?
 ଗୃହକୁ ଫେରିବା ନିମନ୍ତେ ମନରେ
 ଥିଲା କି ନା ଅଭିଳାଷ ?
 ହେମକୂଟପୁରେ ଗନ୍ଧର୍ବ ତନୟା
 ଛନ୍ଦିତ ସଙ୍ଗ ଶୁଭରେ ?
 ଅବସର କାଳେ ଥରେ ଥରେ ତାଙ୍କ
 ପକାନ୍ତି କି ନା ମନରେ ?
 ଉତ୍ତର କହୁଲା ଶୁଭୁ ହେମପୁରୁ
 ଅସୁର ମୁହିଁ ସବୁର
 ଜାଣି ନାହିଁ ବାଟେ ରହୁଥିଲେ ବୋଲି
 ଏକାକୀ ମନ୍ଦୀରୁମର ।
 ଅସିବା କାଳରେ ଅଛୋଡ଼ ସରସୀ—
 ଗରରେ ନ ଥିଲେ ସେହି
 କାହାକୁ ସେ କଥା ପଶୁରି ନାହିଁ ମୁଁ
 ମତେ କହୁ ନାହିଁ କେହି ।
 ହେମକୂଟ ପୁରେ ଚନ୍ଦ୍ରରଥ ସୁତା
 ନାହାନ୍ତି ତଳେ ବୁଣିଲେ
 ଭିନି ନେଉଛନ୍ତି ଭୁମ୍ଭୁ କରତରେ
 ନିରତେ ମନ ବଦଳେ ।
 ଯୁବରାଜ ! ତୁମେ ସଦନେ ଆସିଲ
 ମହାବୀରଙ୍କ ଆଦେଶେ
 ସପାକାଳେ ମୁହିଁ ପ୍ରବେଶିଲ ଶାର
 ରୁଚିର ଗନ୍ଧର୍ବ ଦେଶେ ।

ପୁରକୁ ପେପର ଫେରି ଆସିଥିଲ
 ଜନକଙ୍କ ଆଶ୍ର ପାଇ
 ଗୋଟି ଗୋଟି ସେହୁ କୃଷ୍ଣାନ୍ତ-ତାହାକୁ
 କହିଲି ସବୁ ଦୁଃଖ ।
 ମହାଶ୍ୱେତା ଶୁଣି ବିଷାଦେ ମୁଗ୍ଧ
 ନୟନୁ ବୁଝାଇ ବାରି
 ଉଲମାନ୍ଦ ତହିଁ ନରହ ଅପଣା
 ଅଶ୍ରମେ ଗଲେ ବାହାରି ।
 କାଦମ୍ବରୀ କ୍ଷଣେ ରହିଲେ ମୁକ୍ତି
 ନେତ୍ରେ ସଂକ୍ଷି ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ
 ଅକାଳ ବାରିଦୋ — ଦୟେ ସରେ ଯଥା
 ସଙ୍କଳ୍ପେ ପଡ଼େ ଶୋଇ ।
 ସେ ଦିନୁ ସେ ବସି କଥା ନ କହିଲୁ
 ତନ୍ତ୍ର ହୋଇଲଣି ଟିକା
 ବଦନ ବଧୂର ଉଠୁନାହିଁ ଆଜ
 ଉତ୍ସାସ ହାସ ଚନ୍ଦ୍ରବା ।
 ଉଦାସୀନ ମନେ ଏକାକୀ ମଉନେ
 ପାପନ୍ତ ବସି କାସର
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରମାରୁ ନ ଦେଖି ପେମନ୍ତ
 ଚନ୍ଦ୍ରକାମାକ୍ଷୀ ଚକୋର ।
 ପରଦନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସେହୁ
 ସଞ୍ଜାଶୂନ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ
 ବରହ ଅସ୍ଥିର ତହେ ପଡ଼ିଥିଲେ
 ନିର୍ଜୀବ ଭାବେ ଶଯ୍ୟାରେ ।
 କେବଳ ମାଳାରୁ ନେହୁ ଖରବେଗେ
 ବହୁଥିଲା ଅଶ୍ରୁଜଳ
 କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଶୋକେ ମ୍ଳାନ ହୋଇଥିଲା
 ବିମଳ ମୁଖମଣ୍ଡଳ ।
 ଶୋଭାକ୍ଷୀର ଏହି ଦୂରବସ୍ଥା ଦେଖି
 ବିଷମ ଯାତନା ପାଇ

ଜେମା ଅଗୋଚରେ   ଅସିବ ଶମ୍ଭୁର
 ଏ ବାରତା ଦେବା ପାଇଁ ।”
 ସ୍ଵପ୍ନାବେ ସକଳ   କାର୍ଯ୍ୟେ ଚନ୍ଦ୍ରାପୀତ
 ଥିଲେହେଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଧୀର
 ଗଲେ ବାଳାର   ବରହ ବୃତ୍ତନ୍ତ
 ଶ୍ରବଣେ ହେଲେ ଅସ୍ଥିର ।
 ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସ ତେଜ   ଚନ୍ଦ୍ରଲେ ସତେ କ
 ଲାଭିଥିବ ମନୋରମା
 ସତେ କି ଦେଖିବ   ଆଉ ପ୍ରେୟସୀର
 ରୁଚିର ମୁଖଚନ୍ଦ୍ରମା ।
 ଦୁଃସହ ବରହ   ବଢ଼ିବ ହୃଦାଗେ
 ସଜନୀ ହେବଣି କୃଷ୍ଣା
 ମହାକଷ୍ଟେ ବିନ   ସାରୁଥିବ ସ୍ଵିକା
 ଚଢ଼ୁଳ ଶରୀରଦୁଷ୍ଟା ।
 ପ୍ରେୟସୀ ମିଳନ   ସୁଖ ଲଭିବାକୁ
 ନାହିଁ ପରା ଭାଗ୍ୟେ ମୋର
 ସ୍ଵର୍ଗ ସୁଧାରାଣୀ   ପାରିବ ପରଶି
 କାହୁଁ ଶୀଘ୍ର ପୁଣ୍ୟ ନର ।
 ଅବା ମେଘୋଦୟେ   ସେମନ୍ତ ବରଷା—
 କାଳର ହୁଏ କଳନା
 ପୁରୁଷ ଦିଗରେ   ଜ୍ୟୋତି ଦେଖି ସଥା
 ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପଡ଼େ ଜଣା ।
 ଅଥବା ପ୍ରକାଶେ   ବସନ୍ତ ଅଗମ
 ସେବନ ମଳୟ ବାତ
 ଦୂରୁଁ ବଢ଼ିବିନ୍ଦୁ   ପ୍ରକାଶର, ଉଠି
 ବକା ସଥା ଧୂମ୍ରବାତ ।
 ଦେହେ ଉପସ୍ଥିତ   ଘଟଣାବଳୀରୁ
 ନହୁଏ କି ଅନୁମିତ
 ନିଶ୍ଚୟ ନିଶ୍ଚୟ   ରେଠାଇବ ନେଇ
 ଅତରେ ପ୍ରିୟା ସହିତ ।

ନୋହୁଲେ ହୁଙ୍ଗାକୁ ବାଟେ ରହିଥାନ୍ତେ
 ଦେଶମାୟନ କିପାଇଁ
 ତାହାଙ୍କ ସମ୍ମାନେ ଅସନ୍ନ ମୁଁ କଥା
 ଅପାତତ ଆଜ୍ଞା ପାଇ ।
 ଅଶୁଭ ସନ୍ଦେଶ ଦେଇ ସେହୁ ମୋତେ
 ଅଶିଷ୍ଟ ବହୁଦୂରେ
 ବାଧା ଦିଅ ନାହିଁ ସେ ଅଦୃଶ୍ୟ ନେତ୍ର
 ନିହିତ ଗଳବସ୍ତୁରେ ।”
 ଏହା ଭବିଷ୍ୟତ— ସାଧ୍ୟ ଅନନ୍ତରେ
 ଗମିଲେ ସେ ବ୍ୟଗ୍ରତର
 ବାଧା ଦେବା ଲାଗି ତାକୁ କି ମାର୍ଗରେ ?
 ଅସିଲ ବର୍ଣ୍ଣା କାସର ।
 ଘନ ମାଳବର୍ଣ୍ଣ ବାରିଦ ମଣ୍ଡଳେ
 ବ୍ୟାପିଲ ଗାତେ ଗଗନ
 ଘୋଷିଲ ଚୌଦିଗେ ଅକିଙ୍କର ଆଉ
 ବିଶିଳେ ନାହିଁ ତପନ ।
 ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧାରେ ନୋହୁଲ ପାଦକୁ
 ଦିବସ ପାମିନୀ କାରି
 ବଜାରରେ ମନେ ଦିଶିମ ଆଦଙ୍କ
 ବଜ୍ରଧର ବଜ ମାରି ।
 ଘୋର ଘନଘଟା ଗଭୀର ଗର୍ଜନ
 ଶଶିପ୍ରସର ତମକ
 ସାଧସେ କମ୍ପାର ଜଳାଇଲ ସଦା
 ମନରେ ମହା ତମକ ।
 ପ୍ରବଳ ପବନ ବୃକ୍ଷିଧାର ସହ
 ଶସିଲ କୁଆପଥର
 ଜଳୀୟ ଶୀତଳ ସଂସ୍କୃତ ସମୀରେ
 ଦେହ ହେଲ ଜରଜର ।
 ଅନ୍ଧରତ ଦ୍ରୁତ ମୁଣ୍ଡଳ ଧାରରେ
 ପଡ଼ିଲ ବରଷା ଜଳ

ଉଭୟ ତଟକୁ ଧସି ଗରବେଶେ
 ଧାଇଁଲେ ନଦୀ ସକଳ
 ଜଳେ ଶାନ୍ତ ହେଲା ଧରଣୀର ଦାସ
 ଶବ୍ଦରେ ପୁରାଇ ପଥ
 ଗମ୍ଭୀର ନାଦରେ ନାଚିଲା ପ୍ରସାଦ
 ଗର ନିକର ନରତ ।
 ହସେ ପୁଲକିତ ମୟୂର ମୟୂର
 ଶୋଭିଲେ ଶିଖଣ୍ଡ ଟେକି
 ଉଜ୍ଜାସେ ତାହୁଁକେ ନିଜ କଣ୍ଠରେଣ
 ବଜାଇଲେ ତାହା ଦେଖି ।
 ବସ୍ତ୍ରାରିତ ସେହି ଶିଖଣ୍ଡ ମାଳକୁ
 ଅଦ୍ଭୁତ ଟାଣେ ବସ୍ତ୍ରାରି
 ଗଳବହୁ ମନ୍ଦେ ବହୁଳ ଜଳାଦ୍ରୁ
 ମୁଖିକା ସୁଗନ୍ଧଧାରୀ ।
 ଫୁଟିଲେ କଦମ୍ବ, ମାଳତୀ, କୁଟଜ
 କେକେଶା ବିବିଧ ଫୁଲ
 ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁସୁମେ ନବ ପଲ୍ଲବିତ
 କାନନ ହେଲା ମଞ୍ଜୁଳ ।
 କେଶା କେଶା ରବେ ତାହୁଁକ ମଣ୍ଡୁକ
 ଶୂଦ୍ରକମାନଙ୍କ ସ୍ଵରେ
 ବସମ ଅର୍ତ୍ତଙ୍କ ଜନ୍ମାଇଲା ଘୋର
 ଉମ୍ବର ରାନ୍ଧି ମନରେ ।
 ମେଘ ଅନ୍ତରାଳେ ବମଳ ଚନ୍ଦ୍ରମା
 ସରସ୍ଵେ ରହିଲେ ଲୁଚି
 ତାହାଙ୍କ ବିରହେ ଆକାଶୁଁ ତାରାଏ
 ଧୀରେ ଧୀରେ ଗଲେ ଦୂଷ୍ଟ ।
 କାଳସର୍ପ ପରି ବରଷା ସମୟ
 ରୋଧୁଲ ସରଣି ଆସି
 ଚକିତେ କୁମାର ମନ୍ତ୍ର, ଅତମ୍ବେତେ
 କଳ୍ପମେଳ ଆଶା ନାଶି ।

ଭବିଷ୍ୟେ ପ୍ରେୟସୀ ପ୍ରିୟସଖା ପାଶେ
 ଧାର୍ଯ୍ୟେ ମୁଁ ପ୍ରାଣପ୍ରାଣେ
 ଅବସର ନାହିଁ ବାଟରେ ଅଟକି
 ରହିବାରୁ କାହିଁ ଶେଷେ ।
 କାହିଁ ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦାୟ ବୋଲି ଧନକାଳ
 ଦଶଦଶକୁ ବୋଡ଼ାଇ
 ମୂର୍ଦ୍ଧାମଣି କିନ୍ତୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ଅସିଲ
 କୈର ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ପାଇଁ ।”
 ଭୟ ବିଶାଦରେ ନିରାଶ ଏ କଥା
 ଚିନ୍ତୁ ଚିନ୍ତୁ ଯୁବାମଣି
 ଅଶ୍ରୁ ମାୟାବଳେ ବାହା ଅନୁକୂଳେ
 ଭବିଷ୍ୟେ ପୁଣି ସେଷଣି ।
 “କଣ୍ଠକ ସବୁଲ ପଥ ଦେଖାଇବା
 ଘଟି କହୁଅ ଝଟକରେ
 ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତତ୍ୟ କର ଶ୍ରେୟକାରୁ
 ନୀରବ ଚନ୍ଦ୍ରାଦିପରେ ।
 ଅସିଦ୍ଧ ନିବାନ କରଣା କାସର
 ଏଥରେ ନାହିଁ ସଂଶୟ
 ପଥକମାନଙ୍କ ବାଟ ଶୁଦ୍ଧିକାର
 ଏହିତ ପୋଷ୍ୟ ସମୟ ।”
 ନିବାନ ଉପାଦେ ଗଲେ ସେ ଏଭାବେ
 ଅବସିତ ଧନାଦାନ
 ଜଳରେ ପ୍ରାଣିତ ପ୍ରାନ୍ତର, ଶେଢ଼ିକାର,
 ଗ୍ରାମ, ନଦୀ, ଗିରିବନ ।
 ଯଥାସ୍ଥାନେ ଅସି ଚନ୍ଦ୍ରଲେଖା ଯୋଗେ
 ପ୍ରିୟାରୁ ସଦେଶ ଦେଇ
 ଶୋକ ଶୋକ ମିଥେ ଅହୋଦ ସରସୀ
 ଜାରେ ପ୍ରବେଶିଲେ ସେହି ।
 ପ୍ରତି ତରୁଳତା ତଳତଳ କରି
 ଶୋକଲେହେଁ କାନନର

ନ ପାଇଲେ କାହିଁ ତଳମାତ୍ର ତହିଁ
 ଚିତ୍ତ ପ୍ରିୟ କସ୍ତୁରୀର ।
 ପୁଣେ ପହଞ୍ଚିଲେ କାବ୍ୟର ପର
 ପୁଣେସ୍ତୁ ସ୍ବଚ୍ଛ ସନ୍ଧିଲ
 ଏବେ ତହିଁ ରାଜେ କାବ୍ୟ ଜର୍ଜର
 ଉଦୟ ପଦ ଅବଳ ।
 ନବ ବିକଶିତ କଳସୁଷ୍ପ ଜାଳ
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ତହିଁ ପହଞ୍ଚି
 କଳାକ୍ର ପଦିଲ ଦୃଶ୍ୟକୁ ରାଜ
 ଅଦ୍ଭୁତ ଏବେ ତହିଁ ।
 ଶୋଭିତ ଅଗେ ପହଞ୍ଚି ମନୋହର
 ବିକଳ ଲତାକାବୁଡ଼ି
 ସଜ୍ଜିତ ତା ତଳେ ଏବେ ସେ ଲତାର
 ସିନ୍ଧୁ ଶୁଷ୍କପଦ ପୁଞ୍ଜ ।
 ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲେ ମଧୁକରେ ପହଞ୍ଚି
 ପୁଷ୍ପ ପୁଷ୍ପେ ନାଚି ନାଚି
 ତହିଁ ଏବେ ପୀତା ଦିଅନ୍ତି ଦେହକୁ
 ଦୂରନ୍ତ ମଣ୍ଡଳ ମାତ୍ର ।
 ଶୁଭ୍ରଥିଲ ଅଗେ କଳହଂସଙ୍କର
 ପହଞ୍ଚି ମନୋହର ସ୍ବନ
 ଏବେ ସେ ସ୍ଥାନରେ ରାବନ୍ତ ଉତ୍ସବେ
 ବଜେ ବଜୁଁ ରାଗଣ ।
 ସୁସମା ବସାର ଅଗେ ପହଞ୍ଚିଥିଲ
 ସେବକ ଶଯ୍ୟା ଧବଳ
 କୁଟାକାଠି ସହ ତହିଁ ଏବେ ବେଗେ
 ଧାଇଁଛ ଦୁଷ୍ଟିତ ଜଳ ।
 ଦୂର ନେଉଥିଲ ତାହାଙ୍କ ମାନସ
 ପୁଣେ ସେହି ଉପବନ
 ଶୋଭା ଶୋଭି ତହିଁ ପାଇଲେ ନାହିଁ ତ
 ପ୍ରିୟସଖାର ଦର୍ଶନ ।

ବୁଦ୍ଧଲେ “ଅବା ମୋ   ଆସିବା ସମ୍ଭାବ
                 ଶୁଣି ବନ୍ଧୁକର କାହିଁ
 ଲହାରେ ନ ଦେଇ   ଦେଖା ଏ ସ୍ଥାନରୁ
                 ଗଲେଣି ଗୁପ୍ତ ପଳାର ।
 ସୁଲେ ରହୁଥାନ୍ତା   କହିଦେଲେ ତଡ଼
                 ନିଷ୍ଠୟ ଅବସ୍ଥାନର
 କାହିଁଯିବ ଏବେ   କି କରିବି କାହିଁ
                 ପାଇବି ଦେଖା ତାଙ୍କର ।
 ଅବଲମ୍ବି ସେହିଁ   ଅଗାଧ ଏ ପାଏ
                 ରହୁଥିଲି ସଜ୍ଜିତ
 ଏକାକେଲେ ସେହୁ   ଅଗାଧତା ହେଲା
                 ସମ୍ମୁଖରେ ଉପାଟିତ ।
 ଦେହ ମନ ବିମେ   ଶିଥିଳ ହେଉଛି
                 ପାରୁ ନାହିଁ ଅତି ତଳ
 ଦୈଶ୍ୟାୟନଙ୍କ   ବନା ମୁଁ ଅକ୍ମଳ
                 ପାରିବାରେ ଭୀଷିଗଲି ।
 ମାୟାବଳି ଅଗା   ଏକାକେ ମଧୁରେ
                 ବହୁଳ ତାଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣରେ
 ଦେଖ ଯୁକ୍ତବଳ   ସୁବେପସ ସଖୀ
                 ମହାଶ୍ଵେତା ଆଶ୍ରମରେ ।
 ଅଗାର ଅଶ୍ଵାସେ   ତହିଁ ଗମିଲେ ସେ
                 ଘେନି ଥୋକେ ସହଚର
 ପାଇଥିଲେ ପୁଣି   ସେ ବାଟେ ଅକର୍ଣ୍ଣ
                 କାଳାର ସଜ୍ଜିତ ସ୍ଵର ।
 ବୁଦ୍ଧଲେ ମନରେ   ଶନ୍ତେହରୁ ତାଙ୍କୁ
                 ଦେଖି ସେ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା
 ପରମ ଅଦରେ   ସଙ୍ଗୋଳ କରିବେ
                 ଆଛାଦରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ।
 ମାତ୍ର କଥାତାର   ବିଷମ ଗୁରୁତ୍ଵ
                 ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନର ପ୍ରସ୍ତବ

ସଦାକାଳେ ରବେ ଅନ୍ଧେୟ ଅନ୍ଧୁକ
 କେ ବୁଝେବ ତାର ଭବ
 ମହାପଳ ନର ବାସ୍ତା ଅନ୍ଧକୂଳ
 ଅନ୍ଧମାନ ବହୁ ଅନ୍ଧେ
 ଦୈବର ଅନ୍ଧେୟ ମାୟା ଅବରଣ
 ପାରିବ ରେଡି କେମନ୍ତେ ।
 ବନେ ଲୁହାୟିତ ପ୍ରିୟ ସଖାଙ୍କର
 ସକାନ ପାଇବା ଆଶେ
 ମନେ ଆଶାବଦ୍ଧ ନରେନ୍ଦ୍ର ତନ୍ତ୍ରଜ
 ଗଲେ ପାହାଙ୍କର ପାଶେ ।
 ଦୂରରୁ ଦେଖିଲେ କାନ୍ଦୁଥିଲେ ସେହି
 ଦୁଃଖେ ବସି ଶିଳାସନେ
 ବେନି ହସ୍ତେ ରୁଡି ତରଳିବା ତାଙ୍କୁ
 ଧରିଥିଲା ସପତନେ ।
 କାଳାର ସେନ୍ଦୂପ ଅବସ୍ଥା ବିଲେକ
 ଯୁବାମଣି ହେଲେ ଭାତ
 ଭାବିଲେ କଥା ପ୍ରିୟତମାଙ୍କର
 ଶୁଣିବ କିଛି ଅହତ ।
 ବୈଶମ୍ପାୟନଙ୍କ ନିରୁଦ୍ଦେଶେ ଏବେ
 ହୋଇଥିଲେ ସେ ଅଧୀର
 ତଥୁପରେ ପ୍ରିୟା ଦୁଃଖଚକ୍ରା କଲ
 ମନରୁ ବଡ଼ ଅସ୍ଥିର ।
 ଶୂନ୍ୟହୃଦେ କାଳା ସମୀପରୁ ପାର
 ନିରାଶରେ ପଶୋଧନ
 ତରଳିବା ପ୍ରତି ଗୁହ୍ୟ ପରୁରଲେ
 ଏ ନବ ଶୋକ କାରଣ ।
 ଯୁବାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନରେ ସଖୀ ତରଳିବା
 ଲଜେ ହୁଣି ନ ଫିଟାଇ
 ଅଶ୍ରୁଶିଳ ନେତ୍ରେ ଏକା ମହାଶ୍ୱେତା
 ମୁହଁରୁ ରହିଲା ଗୁହ୍ୟ ।

ବସନାଞ୍ଚଳରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ନେତ୍ର
 ସଲିଳ ଖୋଜି ସ୍ବକରେ
 ଅନାହିଁ ତାହାକୁ ଶୋକ ଗଦଗଦେ
 ଭାସିଲା ବାମା କାତରେ ।
 “ସୁବରାଜ ! ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀରାମପୁର ଶେ
 ଦୁଃଖକଥା ନଦାରୁଣ
 ସେ ପାପିନୀ ଏବେ ଅପର ଅପୁର
 ଘଟଣା କହୁଛି ଶୁଣ ।
 ଉଦ୍ବିଗ୍ନମୟରେ ଶୁଭିକ୍ଷଣ ଭୁଲେ
 ପିତାଦେବଙ୍କ ଅଦେଶେ
 ନୈରାଶ୍ୟେ ଶାସଣ ବେଦନା ବଢିଲା
 ସରଳ ସେହି ସନ୍ଦେଶେ ।
 ଦୈବ ପ୍ରତିକୂଳେ ପ୍ରିୟ ସଜନୀର
 ହେବାରୁ ବ୍ୟର୍ଥ ଅଶ୍ରୁ
 ଭାବ ଭାବ ତାହା ବସନ ବେଶ୍ୟା
 ହେଲା ମୋ ମନେ ଭଦୟ ।
 ସଜନୀର ସେହି ପାଶକୁ ଏତାର
 ଆଶ୍ରମେ ଅସିଲ ଫେରି
 ପୁଣ୍ୟପର ଜନ ଦୁଃଖରେ କାଟିଲ
 ଭାଗ୍ୟ ବଦନକୁ ହେଉ ।
 ଅକମ୍ପାତ ଦିନେ ପ୍ରବେଶିଲା ଏକ
 ସୁନ୍ଦର ବସ୍ତ୍ରରୂପାର
 ଭୁମ୍ବ ସମରୂପ ଭୁମ୍ବ ସମବୟ
 ଭୁମ୍ବ ପର ସୁରୁମାର ।
 ସଦା ସେହି ଅନ୍ୟ ମନସ୍ତ ତାହାକୁ
 ଦେଖି ହେଉଥିଲା ମନେ
 ବୁଲୁଥିଲା କିବା ଶୋକ ଶୋକ ତାର
 ନିଷ୍ଠୁର ବ୍ୟ ଅନେଷଣେ ।
 କ୍ରମେ ପାଶେ ଆସି ଚର ପରିଚିତ
 ପର ଏକଧ୍ୟାନ ଦେଇ

ଅନମେଷନେନ୍ଦ୍ର ମୋ ମୁହଁରେ ତାର
 ନୟନ ଶୋଭଇ ନେଇ ।
 ସମ୍ମୋଧ ସେ ମୋତେ କହିଲା “ସୁନ୍ଦର !
 ଦେଖ ଏହି ଭ୍ରମଣ୍ଡଳେ
 ଗୁପ୍ତ ବସୁସର ଅନ୍ତରୂପ ବାଣୀ
 ସମ୍ପାଦୁରନ୍ତ ସକଳେ ।
 ମାତ୍ର ତରଳାନ୍ତ ! ଭ୍ରମେ ବସନ୍ତ
 କିଏ ଅଗରୁ ତାର
 ଏ ନବ ବସୁସ ମୁକୁଳ ଶରୀର
 ନୋହେ ଯୋଗ୍ୟ ତପସ୍ୟାର ।
 ମୃଣାଳିନୀ ପଦେ ଭୁବନ ପତନ
 ପେମନ୍ତ ଦୁଃସ୍ବଚ୍ଚର
 ଭ୍ରମ ପଦେ ଦେହେ ମହା ବତମ୍ବରୀ
 ତପସ୍ୟାର ଅବସର ।
 ଭକ୍ତସୁ ପୁଣ୍ୟରେ ଜଳାଞ୍ଜଳ ଦେଇ
 ଭ୍ରମ ପରି ଯୁକତଏ
 ତପ ଅତରଳେ, ରାଜାବଧୂକରୁ ॥
 ଆଉ କା ଭକ୍ତ କିଏ ?
 ବସନ୍ତ ଆଗମେ, କୋକିଳର ସ୍ବରେ,
 ପୁଣ୍ୟେନ୍ଦୁର ଅବରୋଧେ,
 ବର୍ଣ୍ଣା ଅତମ୍ବରେ, ତମ୍ବରୁ ମଧ୍ୟମା !
 ହୋଇବ କି ଫଳଭରୀ ।
 ଜାର ଯୁଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ନିଆଳୀ ଫୁଲରେ
 ସୁରଭିତ ଉପବନ
 ମଳୟ ଅନଳ କି ବାଣୀରେ ଆଉ
 ଲଗିବ ସମାରତନ ! ॥”
 ପ୍ରିୟତମକର ମୁକୁଦନ୍ତ ମୁହଁ
 ହୋଇଥିଲା ଉଦାସୀନ
 ସେ ବସ୍ତ୍ରର ବାନ୍ଧ୍ୟ ଅଗ୍ନି ଶରୀର
 କଲା ମୋର ମନ ଛିନ୍ନ ।

କନମାଉସୁରୀ ପ୍ରାଣନାଥଙ୍କର
 ଭବ ସୁ ଶପଥେ ଅଶି ।
 ଏକାଳେ ଚକିତ— ଚଢ଼େ ଦୁରୁ ପଦ—
 ସଞ୍ଚାର ଶବଦ ପାଇ
 ଶବ ଆସୁଥିବା ବଗରୁ ରହିଲ
 ଏକଧ୍ୟାନରେ ଅନାଇଁ ।
 ଦୁରୁ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଲେବେ ପୁଷ୍ପ ନରେଶିର
 ପୁରର ସେହି ଗୋସାଇଁ
 ଉଲଟି ପରାସ୍ତେ ବାହୁ ତୋଳ ମୋର
 ପାଖକୁ ଆସୁଛି ଧାଇଁ ।
 ହୃଦେ ମହାଶଙ୍କା କରୁଛ ନରେଶି
 ତାର ମୁହଁ ରସକର
 ଶବର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ହରିବ ସେବେଶି
 ଆସି ଏହି କଲେବର ।
 ତା ହେଲେ ଅନଳେ ପ୍ରବେଶି ନିଶ୍ଚୟ
 ବସନ୍ତିକ ଏହି ତନ୍ତ୍ର
 ହାୟ ଏତେଦିନେ ପ୍ରିୟଙ୍କ ଦର୍ଶନ—
 ଅଶା ଛିଲ ହେଲା ମନ୍ତ୍ର ।
 ସହସା ଚକ୍ଷୁରେ ଆସି ସେ ବନସ୍ତେ
 କହୁଛ ମୋତେ ଅଥୟେ
 ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ! ହେଉ ମାର ସଖା ତମ,
 ଦୟାଳୁ ମୋତେ ନିର୍ଦ୍ଦୟେ ।
 ଅରୁଣ ଅଧର ! ଭୁବର ଚରଣ
 ତଳରେ ପଶେ ଶରଣ
 ସୁପ୍ରସନ୍ନ ମନେ ଦାନ ଆଶ୍ରିତର
 ସଦୟେ ରଖ ଜୀବନ
 ଏହି ନୀତ ଦୁଃଖ ସ୍ଥାନ ପ୍ରସାଦରେ
 ହେଲା ମୋର ଚୈତ୍ତବ୍ୟ
 କଳଙ୍କ ସେଷାଗ୍ନି ହୃଦରେ ହୋମାଗ୍ନି
 ସେବନ ଲଭ ଅହତ ।

ଶୁଭଲ ଧର, ପ୍ରବଳ ବେଗରେ
 କମ୍ପିଲ ବୋଧେ ବରହ
 କହଇ ନାସାରୁ ଅନଳ ଶୁଭଙ୍ଗ
 ନିଶ୍ୱାସ ପବନ ସହ ।
 ସଞ୍ଜେଷେ ରସନା କର ରୁଚ ସ୍ୱରେ
 କହଇ ଆରେ ପାମର !
 କର୍ପାଳ ଅକାଶୁ ଶୁଷ୍କ ଅଶନ
 ପକ୍ୱ ନାହିଁ ଶିରେ ତୋର ।
 ପତକ୍ରତା ପ୍ରତି ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରକାଶି
 ତୋର ଏ ରସନା ଶକ୍ତି
 ନୋହୁଛି କାହିଁକି ଏତେବେଳେ
 ମୁକ୍ତ ଛିଣ୍ଡି ଶକ୍ତି ଶକ୍ତି ।
 ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ବହୁତ ମାନ୍ଦବ୍ୟ
 ଅପୋଗ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ନାମେ
 ପଶୁ ପକ୍ଷୀଠାରୁ ଅଧିକ କଦର୍ଶି
 କର୍ମୀ ହୁ ରେ ଭବ ଧାମେ ।”
 ଏହା ଶୁଣି ଦେବ ! ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରମାକୁ
 ଗୁହଁ ଯୋଡ଼ି ବେନି ହାତ
 ଏକାନ୍ତ ହୃଦୟେ ନିବେଦିଲୁ ଆହେ
 ସତ୍ ସାକ୍ଷୀ ତାରୁନାଥ ।
 ନାଥକୁ ଦେଖିଲୁ ବିନ୍ଦୁ ସେବେ ଅନ୍ୟ
 କାହାକୁ ନ ଭବ ମନେ
 କାୟ ମନୋବାକ୍ୟେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସେବେ
 ଭକ୍ତ ପାଏ ଅନୁକ୍ଷଣେ ।
 ସେବେ ନିଶ୍ଚଳଙ୍କ ଏକନିଷ୍ଠ ବ୍ରତେ
 ପବନ ମୋହର ଚିତ୍ତ
 ତେବେ ଏ ପାପିଷ୍ଠ ମୋ ବାକ୍ୟେ ବିହଙ୍ଗ
 ଜାତରେ ହେଉ ପଡ଼ତ ।
 ମଦନ ଜରର ବିକାରେ କି ଅବା
 ମୋହର ଶାପ ପ୍ରଭାବେ

ଅସୁ ଦୁଷ୍ଟଠର ମହାପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତେ
 ଅପକା ଅନ୍ୟ କି ଭବେ ।
 ବସା ଅବସାନ ହେଉଁ ହେଉଁ ବସ
 ହରାଇ ସ୍ବାୟ ଚେତନ
 ହିନମୁଳ ତରୁ ପରାସ୍ତେ ପଡ଼ିଲ
 ଧରଣୀ ତଳେ ତପଣ ।
 ସଙ୍ଗୀମାନେ ତାର ହାହାକାର କର
 ଭକ୍ତ କାତର ସୁନେ
 ମୁଖରତ କଲେ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଶୋକେ
 ଗୁହାହାରକୁ ସଂଗନେ ।
 ସେ ହୁମର ପ୍ରିୟ କାଲି ସହଚର
 ଶୁଣିଲ ତାଙ୍କ ମୁଖରୁ
 ଏତେ ବୋଲି ଖେଡ଼େ ବକନ ଶୋକେ
 ଲଜ୍ଜା ଦୁଃଖେ କରାସେରୁ ।
 ନିର୍ମଳତ ନେହେ ଭକ୍ତଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୁମାର
 ଶୁଣୁଥିଲେ ସେ କାହାଣୀ
 ଶେଷନ୍ତ ସରିଲା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦୁଃଖେ
 ହୃଦୟରେ କର ହାଣି ।
 କହୁଲେ 'ବାଳାର ସହୃଦ ମିଳନ
 ଏ ଜନମେ ନାହିଁ ଅଛି
 ସେ ଶୌଭାଗ୍ୟବତୀ ମୋ ସମ ଅଭାଗୀ
 ଭାଗ୍ୟରେ ମିଳିବ କାହୁଁ ।'
 ଏହା କହୁଁ କହୁଁ ତାହାଙ୍କ ସୁନ୍ଦର
 ଶରୀର ଗଲ ମଉଳ
 ପଡ଼ିବା ମାନ୍ଦବେ ପ୍ରଭତ କରଣ
 ଶେଷନ ଗଙ୍ଗଶିଉଳ ।
 ଶପ୍ତି ପଡ଼ୁଥିଲେ ଶିଳାପରୁ ନୃପ—
 ସୁତ ତଳେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତେ
 ତରୁଣୀଙ୍କି ଶକ୍ତି ତରଳତା ତାକୁ
 ଧରିଲା ତପ୍ତଳ ହସ୍ତେ ।

ବୁଦ୍ଧ ହେଲା ନେତ୍ର ଶ୍ରୀବା ଭାବି ଶିର
 ତଳକୁ ପଡ଼ିଲା ସୁଲି
 ସହସା ସୁନକୁ ଭେଦି ସୁଲିଗଲା
 କି ଅବା ନଳୀର ଗୁଳି ।
 ଜୀବନର ଚକ୍ର ବଣ ନାହିଁ ଦୋର
 ଚକ୍ରାରୁ ଯାଏ ସଖୀ
 ଏ ଦେହ ପିଞ୍ଜର ଗୁଡ଼ି କାହିଁ ଉଡ଼ି
 ଗଣ୍ଡି ଜୀବନ ପକ୍ଷୀ ।
 ଅବା ବ ହୋଇଲା କାହିଁ ଗୁଡ଼ିଗଲା
 କାଦମ୍ବର ପ୍ରାଣଧନ
 ଅନାଥୁଣୀ ହେଲା ବୁଲୁର ଦରହେ
 ଅକାଳେ କାଳା ରତନ ।
 ଦେଖି ଏ ଅବସ୍ଥା ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତେ ଉଠି
 ମହାଶ୍ୱେତା ବିଷାକ୍ତନୀ
 ହୃଦୟକୁ ହୋଇ ରହୁଛ ଆଲୋଷ୍ୟ
 ଲିଖିତ ପ୍ରତିମା କଣି ।
 ଶୁଣିଗଲା ନେତ୍ର ସୁଗତ ଲେଖକ
 ପୁଣିମା ବୁଦ୍ଧମୁଖୀର
 କାନ୍ଦୁଥିଲା ଯାହା ଅଧୀରେ ସୁନ୍ଦରୀ
 ବିଷାଦରେ ହେଲା ସ୍ଥିର ।
 ଅର୍ଥେ ଅନୁଚରେ ଉଚ୍ଚରେ କାନ୍ଦିଲେ
 କାନନ ସ୍ଥଳ ମୁଖର
 ଧନିତ ହୋଇଲା ଚକ୍ରାର ଶବଦେ
 ସେ ନିର୍ଜନ ଗିରିଦରୀ ।
 କି କଲୁ କି କଲୁ ଆରେ ଦୁଷ୍ଟମତ
 ପାଣିପୁରୀ ତପସ୍ୱିନୀ
 ତୋ ବୁଦ୍ଧକ ମନ୍ଦେ ଅନାଥା ହୋଇଲା
 ଆକାଠରୁ ଉଡ଼ୁଥିଲା ।
 ମହାସୁଭା ମହା— ସଖୀଙ୍କର ହୃଦେ
 ହରଲୁ ସବସ୍ତ ଧନ

ବହୁଦେ ପ୍ରଜାଏ ଦେଖି ଆଉ କାହା
 ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ପଦ୍ମ ବଦନ ।
 ବସଦେ ପଡ଼ିଲେ ଜଣାଇବୁ ଆଉ
 କାହା ଆଗେ ପୋଡ଼ି ହାତ
 କନା ମେଦେ ସିନା ହେଲ ମସ୍ତକରେ
 ଏ ରାଷଣ କଜ୍ଜିପାତ ।
 ସୁମର ସୁମର ସାଧୁ ଗୁଣମାନ
 ଏସବେ ଯୁବରାଜର
 କାହୁଁ କାହୁଁ ବହୁତ କାନ୍ଦିଲେ
 ଅନୁଗାମୀ ଅନୁଚର ।
 ଅନା ରହୁଲ ରତ୍ନାସୁଧ ଏକ—
 ଧାନରେ ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀଦଳୁ
 ଅଜସ୍ର ଲେତକ ଦର ଦର ବହୁ
 ପ୍ରାଣେ ଧରତଳକୁ ।
 ଯୁବକମଣିର ଆଗମନ ଜାଣି
 ତେଣେ ପହଲେଖା ଗୀରେ
 ଗନ୍ଧବ ନନ୍ଦନା ସଖୀ ସହିତରେ
 ମଢ଼ିଲ ଆନନ୍ଦ ନାରେ ।
 କୁମାରର ଶୁଭ ଆଗମନ ପାଏ
 ଅଧୀରେ ପୁରେ ନ ଟାକ
 ପାଣ୍ଡବିକା ପାଇଁ ନଜେ ସମୁପ୍ରସାଦେ
 ବାହାରଲ ହରିଶାନ୍ତୀ ।
 ମଣି ରତ୍ନମୟ ଅଳଙ୍କାରେ ସ୍ତ୍ରୀୟ
 ଦେହ ମଣ୍ଡି ମହାଦରେ
 ଲେପିଲ ଉଜ୍ଜାସେ ପୁରରତ ନାନା
 ବଲେପନ କଲେବରେ ।
 କମଳାୟ କସୁ— କଣ୍ଠରେ ସୁକଣୀ
 କୁସୁମର ହାର ପିନ୍ଧି
 ପୁରୁ କାହାରଲ ନକ୍ଷତ୍ର ଭୂଷିତ
 ଚନ୍ଦ୍ରମାଳୟକୁ ନନ୍ଦ ।

ନରୁସାହେ କାଟେ   ଯିବାବେଳେ କହୁ—
                  ଥିଲା ସେ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ
 “ଉଡ଼ିବେ ଏ ପୁରେ   ସତେକ ସଜନି !
                  ଉଡ଼ିଯିବା ନିଶାମଣି ।
 କାହିଁକି କୁଥାରେ   ଶବ୍ଦା ଉପୁଜୁଛି
                  ହତାଶ ହେଉଛି ପ୍ରାଣ,
 ନାଥକୁ ଦେଖିବି   ବୋଲି ଅଶ୍ରୁ ହୃଦେ
                  ତଳେ ପାଉ ନାହିଁ ସ୍ଥାନ ।
 ଦକ୍ଷିଣ ନୟନ   ତମକୁଛି ବର୍ଷା
                  ପ୍ରାଣ ହେଉଅଛି ଭାରି
 ପୁଣି କି ଅଭାବ   ଦୁଃଖେ ଦୁଃଖିନୀକୁ
                  ପକାଇବେ ବୁଣିଆରୀ ।”
 ଏହା କହୁଁ କହୁଁ   ମହାଶ୍ୱେତା ମଠେ
                  ସଦଳବଳେ ଉପବେଶେ
 ପଶି ଦେଖିଲା ସେ   ସଭାଙ୍କର ମୁଖ
                  ଶୁଷ୍କ ହସୁଅଛି ଖୋଟେ ।
 ଖେଦେ ମହାଶ୍ୱେତା   କସିଛି ମଇନେ
                  ଗାଲେ ବାମହାତ ଯୋର
 ତମଳ ନୟନୁ   ଅବରଳ ଧାରେ
                  ଅଶ୍ରୁ ପାଉଅଛି ବହି ।
 ପୁଷ୍ପଗୁନ୍ୟ ବନ,   ପଞ୍ଚଶନ୍ୟ ତରୁ,
                  ବାରିହାନ ସବେବର,
 ପରାସ୍ତେ ପଡ଼ିଛି   ରାଜ ତନୟର
                  ପ୍ରାଣଶନ୍ୟ କଳେବର ।
 ଦେଖିବା ମାତ୍ରରେ   ମୁହଁ ଭରି ବାଳା
                  ପଡ଼ି ପାନ୍ଥା ମନ୍ଥାତଳେ
 ଶିପ୍ରବରେ ତାକୁ   ସଖୀ ତରଳିକା
                  ଧରି ନଥିଲେ ସବଳେ ।
 ଶୋକ ଅସମ୍ଭାଳେ   ଧୀରେ ଧୀରେ ଧନ
                  ମନ୍ଥରେ ପଡ଼ିଲା ଲେଟି

ହୃଦ୍ ଏଣେତେଣେ ବସନ ଭୂଷଣ
 ସ୍ୱପ୍ନ ସ୍ଥାନୁ ଗଲେ ହୁଅ ।
 ଚେତା ପାଇ ଉଠେ ଯୁବା ହୃଦେ ପଡ଼ି
 ବ୍ୟସ୍ତେ ଲଜ ଭୟ ଛାଡ଼ି
 ବାହୁନ ବାହୁନ ବାନ୍ଧିଲା ବହୁତ
 ମନ୍ତ୍ରବରେ କର ତାଡ଼ି
 କହୁଲା ମହଲା ପାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ
 ରଖିଥିଲି ଏ ଗବନ
 ତାର ବନା ଆଉ ଏ ପାପ ପରାଣେ
 ଅଛି କେଉଁ ପ୍ରୟୋଜନ ।
 ହାୟରେ ନିଶ୍ଚୁର ହୃଦୟ ! ଭୁଲଣ
 ଅପେକ୍ଷା ହୁଏ କଠିଣ
 ଏ ଶୁଷ୍କ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଏତେକାଳ
 ଅଛି ସା ନୋହି ବ୍ୟର୍ଥ ।
 ଶାନ୍ତି ଲଭିବାରୁ ଏମନ୍ତ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ
 ପାଇବୁ କାହିଁ ହୃଦୟ ।
 ଚରଣାନ୍ତ ପାଇଁ ଉପଗତ ଅତି
 ତୋ ପକ୍ଷେ ଶୁଭସମୟ ।
 ଜାକତେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପୁଣି ଦେଖିବାର
 ନଥିଲା ଆଶା ମନରେ
 ଅନୁକୁଳ ସ୍ୱପ୍ନ ମିଳାଇଲା ସିନା
 ଅଣି ତାଙ୍କ ସହଚରେ ।
 ଜାଇଥିଲେ ଅତି ନାଥଙ୍କର ସଙ୍ଗ
 ନଥାନ୍ତି କେରେ ବରଦ
 ମରଦ ସଙ୍ଗତେ ଫଳିବ ତ ସାହା
 ଅଛି ମୁଁ ପୁଣ୍ୟ ଅରବି ।
 ଏତେ ଦିନେ ଅତି ସବୁ କ୍ଳେଶ ଗଲ
 ଶ୍ରମ ହେଲା ଅବସାନ,
 ଶାନ୍ତି ହେଲା ସବୁ ପାତନା, ସକଳ
 ବାସନା ହେଲା ନିବାଣ ।

ପାହାନ୍ତି ଶୁକ୍ଳ ଅଭିମାନ ରସୁ,
 ବୁଲ-କାମିନୀଙ୍କ ଅଳ
 ଗୁରୁଜନ ପ୍ରାଣ ଉପେକ୍ଷି ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ
 ଦେଉଥିଲି ଜଳାଞ୍ଜଳି ।
 ପା ଲଗି ସଖୀଙ୍କି କଷ୍ଟ ଦେଇ ନିଜେ
 ଦହ ହେଲୁ ଅଶ୍ରୁରେ
 ଲେଟୁଅଛି ଅଗ୍ନେ ପ୍ରାଣଶୂନ୍ୟ ସେହୁ
 ପ୍ରାଣେଶ ତତ୍ତ୍ୱ ମନ୍ତ୍ରରେ ।
 ଦେବେହେଁ ଏହା— ପରାଶ ପିଣ୍ଡର
 ଆଶା ଶୁକ୍ଳ ପାଇ ନାହିଁ ।
 ଏଥୁଁ କଲ ଅତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର କଥା
 ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅଛି କାହିଁ ।
 ପିତାଙ୍କୁ ଉଦେଶି କହୁଲୁ ଗୁପ୍ତା
 ଶୂନ୍ୟ ଚାହିଁ ପୋଡ଼ିବର
 ମାଗୁଛି ମେଘଶି ଅଶ୍ରୁବାଦ କର
 ସ୍ନେହମୟ ପିତା ମୋର ।
 ସଂସାର ଉଦ୍ୟାନେ କୁସୁମ ପରାୟେ
 ହେ ପିତା ! କୁସୁ ନନ୍ଦନା
 ନଫୁଟୁ ନଫୁଟୁ ଅଳପ ବିନରେ
 ମଉଳିଗଲ ଦୁଃଖିନୀ ।
 ମଣିଥିଲି ପାଙ୍କୁ ମନେ ମନେ ମୋର
 ହୃଦୟ ଦେବତା ସ୍ୱର
 ଦୁଃଖରେ ଭସାଇ ସେ ଏବେ କାହାର
 ଗଲେଣି ସମ ନରଣ ।
 ମନାସିଛି ପିତା ! ସିଦ୍ଧି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ
 ଆଜି ସୂର୍ଯ୍ୟ ପାଉଁଥାଉଁ
 ତହିଁ କଲ ଭବେ ସତୀର ମହତ
 କାର୍ଯ୍ୟ କିବା ଅଛି ଅଛି ।
 ପାଉଛି ମା ମୋତେ ହସି ହସି ଆଜି
 ପ୍ରସନ୍ନେ କଦାୟୁ କଥ

ବର୍ଷାଞ୍ଜିତ ଫଳ ଭୂଜିବ ମାଆଲେ
 ତୋର ଅନାସୁନା ହୁଅ ।
 ସବଦା ମୋ ଲଗି ଦୁଃଖେ ବସି ମାତା
 କାନ୍ଦୁ ନାହିଁ ଖୋକରେ
 ସ୍ବପନ ଘଟଣା ପରାଏ ମୋତେ ଘେନି
 ପାଗୋରି ଦେବୁ ସହରେ ।
 ସହୁଅବୁ ମୋର କେତେ ଅଳ କେତେ
 ଜଞ୍ଜାଳ ମା ଅକାତରେ
 ଶମିରୁ ସେ ସବୁ ସନ୍ତାନବସିଳା
 ମାତାଲେ ନିଜରୁଣରେ ।
 ତୋହର ସେବାରେ, ଦନ ପାପିକାକୁ
 ମାଆଲେ ମୋଭାଲେ ନାହିଁ
 ବହୁ ଥିଲ ଲିହୁ କପାଳେ ଅକାଳେ
 ତନ୍ତୁକଗ୍ନ ହେବା ପାଇଁ ।
 ଏରୁସେ ବଖାଣି ପ୍ରିୟସଖୀ ମଦ—
 ଲେଖାକୁ ଅହାନି ଧନା
 ଶୋକ ଗଦଗଦ କରନେ ଭୂଷିଲ
 ଶୁଣ ମୋ ପ୍ରିୟ ସଜନା ।
 ମୋତେ ଭବି ଭବି ପିତା ମାତା ପେଡ଼େ
 ନୋହୁବେ ସଦା ଅଧୀର
 ମୋ ପ୍ରାଣସଖିଲେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ହୁଡ଼େ
 କରୁ ପହ ତହିଁର ।
 ଦେଖିରୁଲେ ସଖୀ ! ମୋର ଅସ୍ବବରେ
 ସହଚରୀଏ ଦୁଃଖରେ
 ନପାନ୍ତି ପେସନ ଶାଦ୍ୟ ପାନାସବେ
 ପଡ଼ି ଦେଖ ଦେଖାନ୍ତରେ ।
 ପ୍ରାଣାଶେ ରୋପିତ କାଳ ସହକାର
 ତରୁ ସହ ସହଚରୀ
 ନକ ମୁହୂଳତା ମାଧବୀ ଲତାର
 ଦେବୁଲେ ବବାହ କରି ।

ପ୍ରୟାଗ ମୋର ଦୂର ଶିଶୁଟି
 ଶକ୍ତେଇ ତୋଳିଲେ
 ନିକଟୀନ ମୋର, କୋଳରେ ସଜନି !
 ରଖିବୁ ତୁ ଲୋ ପତନେ ।
 ନେ'ଲେ ସଖି ଏହି ବହୁମୁଖ ରୁରୁ
 ଅନ୍ଧାର ଭୁଷଣମାନ
 ଦାନସ କେହି ଅନାଥ ଧାର୍ମିକ
 ଦରଦର ଦେବ ଦାନ ।
 ବାଣୀକ ବାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ସେତେକ
 ତୋର ରୁଚିମତେ ରଖି
 କାକି ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ପାହାଚୁ ସେମନ୍ତ
 ବଦର ଦେବୁଲେ ସଖି !
 ତମନେ ଚନ୍ଦ୍ରମା କରେ, ପଶ୍ୟାଜଳେ,
 ଶୀତଳ ଶିଳା ଉପରେ,
 କମଳା ଦଳ ଶଯ୍ୟାରେ, ସେ ଗାନ୍ଧୀ
 ଦହ ଦେଉଥିଲ ଶରେ ।
 ନାଥ କଣ୍ଠର ଛୋର ଚିତାଳିଲେ
 ହେବ ତା ଏବେ ଶୀତଳ
 କିଏ ନ ଜାଣଇ ସଂସାରେ ବିଷର
 ଔଷଧ ବିଷ କେବଳ ।
 ପାଉଁଶ, ପାଣୋର ନ ଦେବୁ ସଜନୀ
 ପକାଉଥିବୁ ମନରେ
 ତୋ ପରି ସଜନୀ ମୋର ଭାଗ୍ୟ ସେତେ
 ମିତ୍ର ଜନଜନ୍ମାନୁରେ ।
 ସଖିକି ଏମନ୍ତ କହୁ ମହାଶ୍ୱେତା—
 କଣ୍ଠରୁ ରକ୍ତ ଉଠୁଅସେ
 ନିବିଡ଼ ହୃଦୟେ ଜାକି ଶଶିମୁଖୀ
 କହୁଲ କରୁଣ ଭାଷେ ।
 ମହା ମାୟାବିନୀ ଅଶା ମୁଗ୍ଧତ୍ୱା
 ମାୟାରେ ମୋହତ ହୋଇ

ମରଣ ଅଧିକ କଷ୍ଟ ଲଭି ଶୋକେ
 ରହିଥା ତୁ ପ୍ରାଣସହ !
 ଏହି ଦୁଃଖିନୀକୁ ଶାନ୍ତି ଦେବା ପାଇଁ
 ସେ ଆଶା ସୁଦ୍ଧା କମୁଣ
 ପରାଣ ରଖିବ କି ଅଗସ୍ତ୍ୟ ଆଉ
 ଅନାଦି କାହାର ମୁଖ ।
 ଅନାପନାପକ ଶ୍ରୀମୁଖେ ସଖି !
 ଏହିମାତ୍ର ନିବେଦନ
 ପରଲୋକେ ପେନ୍ଦ୍ର ସଖୀରୂପେ ଆମ୍ଭ
 ଦୁହିଙ୍କ ହେବ ମିଳନ ।
 ସୁରନ୍ତୁ ତୋହର ମନୋରଥ ସଖି !
 ଭକତବସ୍ତ୍ର ଲୁଗା
 ସୁଖେ ଦିନ ନିଅ ମନୋମତ ପ୍ରିୟ
 ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁରୁ ଦର ।
 ବଦାୟ ନେଉଛ ସଦୟେ ସଜନି !
 ଆସ ଆସ ପାଶେ ଥରେ
 କାରେ ପ୍ରାଣର ଗାତ ଆଲିଙ୍ଗନେ
 ଶରୀର ଶୀତଳ କରେ ।”
 ଏତେ ବୋଲି ନାଥ ପଦ ପକେରୁଛ
 ଧରିଲା ଅଳେୟ ଯୁବକ
 କର ସ୍ତୁତି ମାତ୍ରେ କାହାରିଲା ସେହି
 ମୃତ ଦେହୁଁ ଏକ ଜ୍ୟୋତି ।
 ସେ ଜ୍ୟୋତିର ଦିବ୍ୟ— ଉତ୍କଳ ଆଲୋକ
 ଚିତ୍ତମି ନଉସୁଳ
 କରଦେଇ ଶ୍ରୀଣେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଲୋକ ସମ
 ଚୈଦିଗରୁ ସମୁତ୍ଥଳ ।
 ଅନ୍ତରାକ୍ଷ ଦେଖୁ ସହସା ଶୁଭିଲ
 ଏହିରୂପ ଦେବ କାଶୀ
 କହେ କାଦମ୍ବର ! ନ ପକାଅ ଆଉ
 ଦୁଃଖରେ ହୃଦୟ ବୁଣି ।

ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀକ ଦେହ ସଦା ଅବନାଶ
 ପୁଣି ଦେବ ଦେବୋମୟ
 କଣେଷରେ ହୁଏ କର ସ୍ବର୍ଗ ଲଭି
 ହେଲଣି ତାହା ଅପୟ ।
 ଗାତ ଦୋଷ ଏହି ସୁନ୍ଦର ପିଣ୍ଡରୁ
 ପାଇଛି ଶୁଭ ପରାଣ
 ପୋରୀର ଶରୀର ପରି ପୁଣି କହି
 ଜାକାସ୍ତା ପଶିବ ଜାଣି ।
 ଏ ପିଣ୍ଡକୁ ଧନ ! ଦହକ ନାହିଁଟି
 କେବେ ଚିତା ହୃତାଶନେ
 ସେତେ ଦିନଯାଏ ଜାନ୍ତି ନ ହେବ
 ରଖିଥାଅ ସମତନେ ।
 ଏରୂପ ଅକାଶ— ବାଣୀ ଶୁଣି ହର୍ଷେ
 ଦୁଃଖେ ସମବେଦ ଜନେ ।
 ଅକାଶକୁ ଶୁଣି ରହିଲେ ଚକିତେ
 ନିମେଷ ଶୂନ୍ୟ ନୟନେ ।
 ଏକାଳେ ଚକିତେ ଘଟିଲା ସେ ସ୍ଥାନେ
 ଏକ କିନ୍ତୁ ଘଟନା
 ହରକାଳ କେତେ ଦୁଃଖ ନରକୁ
 ନ କରୁଛ ବିହସନା !
 ରାଜକୁମାରଙ୍କ ମରଣ ନିରେଖି
 ହୃତାଶେ ଅବଶେ ଭେଦା
 ଚନ୍ଦ୍ରରେଖା ପରି ଅଶ୍ବିନେ ଭୂତଳେ
 ପଡ଼ିଥିଲା ପଡ଼ିଲେଖା ।
 ଏବେ ତାଙ୍କ ଦିବ୍ୟ— ଶରୀର ଅଭୂତ
 ଉଜ୍ଜ୍ବଳ ଜ୍ୟୋତି ବଳୟ
 ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ତାର ଅଶ୍ବନ ଜଡ଼ତା
 ଚେତନା ହେଲା ଉଦୟ ।
 ଉନ୍ନତ ପରାୟେ ଉଠି ଇନ୍ଦ୍ରାୟ
 ପାଶେ ସେ ଦଉଡ଼ି ଶରେ

ସବେଗେ ତାହାର କଲ୍‌ମା ଟାଣି ତେଇଁ
 ପଡ଼ିଲା ଚକ୍ରମ ସରେ ।
 ଭୁରଞ୍ଜମ ସହ ବୁଡ଼ିଗଲା ବାଳା
 ଗର୍ଭର ଅଛୋଡ଼ ଜଳେ
 କସ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ ଦେଖିଲେ ଏ ଅଛୁଡ଼ ଦୃଶ୍ୟ
 ସବେ ଖେଦେ ବୁଡ଼ିଲେ ।
 ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ଏକ ତାପସ ବୃକ୍ଷର
 ଘର୍ଦ୍ଦ ଜଟାଇଛି ଧାସ
 କାହାରଲେ ଖରେ ଗର୍ଭର ସରକୁ
 ସରସୀ ବନ୍ଧ କଦାର ।
 ଲଗିଥିଲା ଶିରେ ଶୈବାଳ ଦେହରୁ
 ପଡ଼ୁଥିଲା ନୀର ସ୍ତର
 ଦଶୁଥିଲେ ରଖି ପାଣିର ପ୍ରେରତ
 ସଲିଳ ମନ୍ତ୍ରଣ୍ୟ ପର ।
 ମହାଶ୍ୱେତା ପାଶେ ଅସି ତପୋଧନ
 କହୁଲେ ମଧୁରସ୍ୱରେ
 ଗରଜ ରାଜନ— ପୁତ୍ର ! କହ ମୋତେ
 ଚନ୍ଦ୍ରି ପାରୁଛ କି ଧରେ ।
 ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣମି ରାଜିଲ ଲଳିତା
 ହେ କପିଞ୍ଜଳ ଗୋସାଇଁ
 ହୃଦୟଗିନୀକୁ ବସମ ସଙ୍ଗରେ
 ରଖି ରହୁଥିଲ କାହିଁ ।
 କି କାର୍ଯ୍ୟେ ଅଟକି— ଥିଲା ଅଜଣାଏ
 କହ କହ ମୁନିବର
 ଅସିଲ ଏ ସ୍ଥାନେ ବେଉଁ ଦେଖେ ଶକ୍ତି
 ପ୍ରିୟସଖାକୁ ହୃନ୍ତର ।
 ସୁଖୀଳାର ଗିର ଶୁଣି କାଦମ୍ବରୀ
 ସହ ସେତେ ପରଜନ
 କସ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ ହରଷେ ରହିଲେ ତାହାଙ୍କ
 କଥାକୁ ଡେଇଁ ଶ୍ରବଣ ।

ଭୂଷିଲେ ତାପସ ସେ ଅପୂର୍ବ କଥା
 ଶୁଣ ଗୋ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁହଁ
 ହୁମୁକୁ ଉପେକ୍ଷି ସେ ବିଦ୍ୟା ପୁରୁଷ-
 ପଛରେ ଧାଇଁଲ ମୁହଁ ।
 ମୋ କଥାରେ ତଳେ ଉଡ଼ୁର ନ ଦେଇ
 ସେ ପୁଅ ଖରବେଗରେ
 ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଯଶେ ଜ୍ୟୋତର୍ମୟୀ
 କମଳ ସୁରମାର୍ଗରେ ।
 କିମାନସୁରଏ ତକିତେ ତାହାକୁ
 ନରେନ୍ଦ୍ରିଲେ ପ୍ରୀତମନେ
 ବିଦ୍ୟାଞ୍ଜନାଗଣ ସରସ୍ବତେ ପଥ
 ଛଡ଼ିଦେଲେ ତତ୍ପ୍ରଣେ ।
 ପଛକୁ ନ ଚାହିଁ କିମାଗତ ମୁହଁ
 ଚାହିଁଲ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ
 ସପାକାଳେ ସେହୁ ପ୍ରବେଶିରେ ପାଇ
 ଉଡ଼ୁଲ ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକରେ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରବାନ୍ତମଣି ନିର୍ମିତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ
 ପ୍ରିୟସଖା ଦେହୁ ଯୋର
 ମୋତେ ଚାହିଁ ସେହୁ କହୁଲେ ହେ ତପି
 ଚନ୍ଦ୍ର ମୁଁ, ଅକାଶେ ଉଠି ।
 କଣ୍ଠବାଣୀକର ଉପକାର ପାଇଁ
 ନିଜକାର୍ଯ୍ୟେ ସୁଲ ରତ
 ସରକୁ ସମାନ ଭବରେ ବିତରି
 ଶ୍ରୀସୁଷରାଣି ନରତ
 ହୁମୁ ସଖା ପ୍ରିୟା— କରତୁ କ୍ୟାଧରେ
 ପ୍ରାଣ ଛଡ଼ିବାର ବେଳେ
 ବିନା ଅପରାଧେ ମୋତେ କୋପକଣ୍ଠେ
 ମହାଭୋର ଶାପ ଦେଲେ ।
 କହୁଲେ 'ଅସହ୍ୟ କର ପ୍ରତାପରେ
 ରେ ହୁଗୁଣ୍ଡ ଶଙ୍ଖଧର

କରତ୍ତରେ ତେଜା   ବୃତ୍ତାର ବୃଥାରେ
ହରିଲୁ ପ୍ରାଣ ମୋହର ।
ସେହି ଅପରାଧେ   ସୁନଃସୁନଃ ଦୁଷ୍ଟ
ଜନ୍ମଲଭି ମେଦନୀରେ
ଅନୁଗ୍ରହବଶେ   ଭାରିହେବୁ ପ୍ରିୟା
କରବୁ ଦୁଃଖବହିରେ,
କଳା ଅପରାଧେ   ସେ ମୋତେ ବିଅନ୍ତେ
ଏକ୍ଷକେ କଠୋର ଶାପ
ଚୋଧାଇ ହୋଇ ମୁଁ   ସେହିପଣି ତାଙ୍କୁ
ପ୍ରଦାନଲି ପ୍ରତିଶାପ ।
ଏଥର ଜନମ   ଲଭି ପେର୍ଛି ବନ୍ଧୁ
ସ୍ବେଚ୍ଛାକୁ ହୁଁ ପାମର
କାରବାର ଜନ୍ମି   ସେପରି ପାତନା
ଲଭିବୁ ଅରବୁଅର ।
ଏକ୍ଷକେ ବସମ   ଶାପ ଦେଲି ସିନା
ଯୁବକକୁ ରୋଷବଶେ
ରାଗ ରାଜିଲରୁ   ଅତ୍ୟନ୍ତ ପାତନା
ହେଲା ମନେ ଅବଶେଷେ ।
ମୋର କରଣରୁ   ସୁଦେ ଏଲେ ପେର୍ଛି
ଅପ୍ସରା ବୁଲ ସମ୍ବଦ
ସେ ବୁଡ଼ ଜନମି—   ଥିଲେ ଗୌର ନାମୀ
ରୂପସୀ ଏକ ଗଳବୀ ।
ତାହାଙ୍କ ଦୁହତା   ମହାଶ୍ବେତା ଧର୍ଷେ
ତାହାର ମତି ସବଦା
କରନ୍ତି ଏ ମୁନି   କୁମାରକୁ ପ୍ରାଣ—
ପତି ପଦେ ସେ ପ୍ରମଦା
ସେହି କଥା ଶୁଣି   ହୃଦୟେ ଜଳିଲ
ଅତିଶୟ ଅନୁତାପ
ମାତ୍ର କି ଉପାୟ   ସେଥିକ ବେବେଦ
ଫେରବାର ନୋହେ ଶାପ ।

ସେ ଯାଏ ନୋହୁବ   ଏଘୋର ପ୍ରବଳ—
 ଶାପ କାଳ ଅବସାନ
 ସେ ଯାଏ ଏ ମୃତ   କଳେବର ଏଥୁ
 ରହୁଥିବ ବଦ୍ୟମାନ ।
 ମୋର ସୁଧାମୟ   କରସ୍ତେ କେବେ
 ନୋହୁବ ହାନ ଏହାର
 ଶାପ ଶେଷ ହେଲେ   ଏ ପିଣ୍ଡରେ ପୁଣି
 ସଞ୍ଚିବ ପ୍ରାଣ ତାର
 ଏବେ ହୁମ୍ମେ ଯାଇ   ଶ୍ଵେତକେତୁ ପାଶେ
 ସକଳ କଥା ଜଣାଇ
 ଯହ୍ନାନ ଦୃଢ଼   ବହୁ କଳେବର
 ଶାସ୍ତ୍ର ମୁକ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ।
 ନିକାଳନ୍ତି ରାଶି   ସବୁ ସୁଦ୍ଧି ଦେ
 ତାହାଙ୍କର ବିଦ୍ଵାମାନ
 ଶୁଣି ସେ ଅବଶ୍ୟ   କରବେ ଏଥୁର
 ବହୁତ ପ୍ରତିବନ୍ଧନ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରମା ଅଦେଶେ   ଦେବମାର୍ଗେ ଗତ—
 ବେଗରୁ ପ୍ରସାରି ମୋର
 ଯାଉଥିଲୁ ଶ୍ଵେତ—   କେତୁ ମହର୍ଷିଙ୍କ
 ଦେବାନ୍ତରି ଏ ଖବର ।
 ପଥ ମଧ୍ୟେ ଏକ   ଚମାନ-ଗୁଣ୍ଡକୁ
 ଯିବାକାଳେ ଅଳକାରେ
 ଦେବବଂଶେ ଡେଇଁ   ଯିବାରୁ ସେ ମୋତେ
 ଅନାଇଲେ ସରୋଷରେ ।
 ‘ରେ ଭଣ୍ଡ ଚପଟି !   ଗର୍ବେ ଅଶ୍ଵପରି
 କଲୁ ମୋତେ ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ
 ମୋ ଶାପେ ଭୂତଲେ   ଜନ୍ମି ଏଣୁ ଅଶ୍ଵ—
 ରୂପ ବହୁ ହୁ ବହନ ।
 କାଷ୍ଠାକୁଳ ନେହେ   ବୃତାଞ୍ଜଳ ପୁଣେ
 ଭଲ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ତନୟ

ଘଟିଥିଲା ସେତେ ପୁରୁଷ ବକର
 କହୁଲି ସବୁ ବସନ୍ତ ।
 କ୍ଷୁଦ୍ଧିଲି ଭେଦେବ ଶୋକେ ଅଳ ହୋଇ
 ଅଚରଣ ସେହି ଦୋଷ
 ଶରଣ ମାଗୁଛି ସଦୟେ ଅଧୀନ
 ପ୍ରତି ପରିହର ରୋଷ ।
 ମୋହର ବକଳ ଅବସ୍ଥା ବଳେବ
 ଦୟା କହ ବ୍ୟାପତର
 ଅଶ୍ୱାସେ କହଲେ କଦାପି ଅନ୍ୟଥା
 ନୋହିବ ବାକ୍ୟ ମୋହର ।
 ଭୂତଜେ ହୁରଙ୍ଗ ରୂପେ ଅବତର
 ଯାହାର ହେବ ବାହନ
 ମରଣାନ୍ତେ ତାର, ଜଳେ ମହି ପୁଣି
 ଲଭିବ ସ୍ୱ ଅପଘନ ।
 ଭୁବିନିମାପୁର— ପତି ଅଚରଣ
 ଯଦି ପୁନି କାମନାରେ
 ଅବଗର୍ଭ ହେବେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ତାହାଙ୍କ
 ତନୟରୂପେ ରସାରେ ।
 ହୁଏ ପ୍ରିୟସଖା ପୁଣିସବ ସେହି
 ରାଜମନ୍ଦିର ଉପସେ
 ମନୋରମା ଗର୍ଭେ ଜନମ ଲଭିବେ
 ସେ ପୁରେ ସେହି ବସେ ।
 ମୋର ଶାପେ ହୁଏ ତହିଁ ହୁରଙ୍ଗମ
 ଦେହ କହ ତପୋଧନ
 ଚନ୍ଦ୍ରମା ଅଂଶରେ ଅବଗର୍ଭ ରାଜ—
 ସୁଦଳ ହେବ ବାହନ ।
 ବ୍ୟାପତରଙ୍କର ବାକ୍ୟ-ଅବସାନେ
 ପଡ଼ି ରତ୍ନାକର ନାରେ
 ଅଶ୍ୱରୂପ ଧରି ସ୍ରୋତେ ଶୁଦ୍ଧିସି
 ଲଗିଲି ମୁଁ ଯାଇ ଗରେ

ଅଶ୍ରୁ ହୋଇ ସତ୍ୟ ମାତ୍ର ଜନ୍ମାନ୍ତର
 ସ୍ବପ୍ନାର ମେଣ୍ଟିଲ ନାହିଁ
 ଅଶିଥିଲ ଏଥୁ ସ୍ବବାଦୁ କଲର
 ମିଥୁନ ପରେ ଗୋଡ଼ାଇ ।
 ବନ୍ଧ ହୋଇ ସେହି ଜନ୍ମାନ୍ତର ପ୍ରେମେ
 ତୁମ୍ଭ ପ୍ରୀତି ଅଲଗାପେ
 ଅସିଥିଲେ ସେହୁ ଅହୋଦ ସରସୀ
 ପାଶୁ ଏ ଅଶ୍ରମ ପାଶେ ।
 ତୁମ୍ଭ ଅଭିଶାପେ ଉଷ୍ଣ ହୋଇ ସେହୁ
 ଶତଲେ ଦେହ ଦାହକ
 ଅନ୍ୟ କେ କୁହନ୍ତି ମୋର ସଖା ତୁମ୍ଭ
 ପ୍ରଣୟୀ ସେ ପ୍ରଣୟକ ।”
 ଗନ୍ଧବ ନନ୍ଦନ ମହାଶ୍ବେତା ସହ
 ଉପସ୍ଥିତ ସେତେ ନର
 ହରଷ ବସାଦେ ଶୁଣିଲେ ସକଳ
 ଘଟଣାମାନ ପୂର୍ବ ।
 ସବୁରିଲ ତହୁଁ ଦୁଃଖ କାଦମ୍ବରୀ
 ତାପସକୁ ଶିଳ ସ୍ବରେ
 ଲମ୍ବାୟୁଧ ସହ ପହଲେଖା ଦେବ !
 ପଶିଥିଲ ସଲିଳରେ ।
 ଲମ୍ବାୟୁଧ ରୂପ ଗଡ଼ ତୁମ୍ଭେ ଜଡ଼
 ଉଠିଲ ସ୍ବରୂପ ବହୁ
 ପହଲେଖା କାହିଁ ସେ କଥା ସଦୟେ
 ପାରିବ କି ଦେବ କହୁ ?
 ଉଦ୍ଭରଲେ ରଖି ‘ସଲିଳ ଗର୍ଭରେ
 ଘଟିଲ ସେତେ ବୁଝନ୍ତୁ
 ଜାଣିନାହିଁ ସବୁ, ପାଇ ଶ୍ବେତକେତୁ
 ପାଶରୁ ହୋଇବି ଶୀତ ।’
 ଏତେ ବୋଲି ନରେ କପିଞ୍ଜଳ ରଖି
 ଚିତ୍ରର ପରାୟେ ଉଡ଼

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଶେଷ ଅନନ୍ତ ଆକାଶ—
 ସିନ୍ଧୁତଳେ ଗଲେ ବୁଡ଼ି
 ପ୍ରଣୟ ହତାଶ ବଞ୍ଚେ କରହଣୀ
 ଦୁଃଖିନୀ ଦେନ ନବାନା
 ହୃଦୟ କାନ୍ଦୁ ହସର ସମାନ
 ସ୍ବପ୍ନରୁ ଭବିଷ୍ୟେ ସିନା ।
 ସ୍ବପ୍ନରେ ସକଳେ ଉଦୟକୁ କର
 ସମାନ ଦୁଃଖ ସୁଜନ
 ବୃକ୍ତର ସଖ୍ୟା କଳ୍ପନରେ ସିନା
 କାଳିଲେ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତନ ।
 କର୍ମରୁ ଅଦର ଦେନ ଚମ୍ପାଗୋଷ୍ଠୀ
 ହା ହା ରେ ଶୋକ ଅଧୀରେ
 ବୃମ୍ଭାବଦ ଦେହ ରଞ୍ଜିତରୁ ସତେ
 ତତ୍ପର ହେଲେ ଅତରେ ।
 ଲଗୁନାହିଁ ସହି ତଳେ ଶୀତ ବାତ
 ଉତ୍ତପ କରଷା ପାଣି
 ଏମନ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ସତ୍ୟରେ ମୃତ
 ଶରୀର ଥୋଇଲେ ଅଣି ।
 ଜୀବିତ ପରାୟେ ସେ ମୂର୍ତ୍ତିର କାଳା
 ପୁରୁଷ ଭବତରରେ
 ପାଦଅର୍ଚ୍ଚ୍ୟ ଦେଇ ଚନ୍ଦନ ମଞ୍ଜାର
 ବୁସ୍ମ ଥୋଇ ଅଦରେ ।
 ପୁରୁଷର ଶେଷେ ଫଳ ଲଭ ଅଶେ
 ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ମୂର୍ତ୍ତିମାନ
 ନିର୍ଜୀବ ହେଲେହେଁ ସାକ୍ଷାତ ମୂର୍ତ୍ତିରୁ
 କିଏ ନ କରବ ଧ୍ୟାନ ।
 ଅହା ରେ ସେ କାଳା କରୁଛିତ ହୋଇ
 କହୁମୁଁ ଅଭରଣେ
 ହର୍ଷାଦ୍‌ପୁଲ୍ଲ ନେତ୍ରେ ଅସ୍ଥିତ ଧାର୍ମ
 ପ୍ରିୟତମ ଦରଶନେ ।

ସେ ଏବେ ବସାଦେ ଉଦାସୀନ ମନେ
 ତପସ୍ବିନୀ ବୃତ ବହୁ
 ଏକାକିନୀ ଘୋର ବନରେ ରହିଲ
 ଭୟଙ୍କର କଷ୍ଟ ସହ ।
 ବଚନ ବସୁମ ସୁରଭିତ ଧୂପ
 ସୁଗନ୍ଧମୟ ଚନ୍ଦନ
 ସେଗର ସାମଗ୍ରୀ ସୁଲ ଯା'ର ଦେଲ
 ବୈଶାଖ୍ୟ ରସେ ସେ ମନ ।
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କାର ହେଲ ତା ଦର୍ପଣ,
 ଗିରିଗୁହା କାସଘର,
 ରକ୍ଷକ ହୋଇଲେ ମନ୍ତ୍ରରୁହ ସକ,
 ଲତାଏ ସଖୀ ନକର ।
 ଘନତରୁ ଶାଶା ରମ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରାତପ,
 ବେକାରକ ବାଣୀସୁନ,
 ବ୍ୟତନ ଅଭବ ଦୁଃଖୀଲଲ ଖର
 ଉତ୍ତପ୍ତ ଝଞ୍ଜା ପବନ ।
 ସସେବରେ ମନ୍ତ୍ରି ସୁପଦେ ଶ୍ରେତ—
 ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ କହୁ ସୁଖୀଳା
 ପ୍ରିୟତମ ପଦ ଉତ୍ସବରେ ଘେନ
 ବସାଦେ ବନ ଯାତିଲ ।
 ସକ୍ୟା ଅତରମି ତମେ ସମାଗତ
 ହୋଇଲ ରହ ସମୟ
 ଏବେ ବର୍ଣ୍ଣାକାଳ ଦୂରେ ଘନଗଠା
 ନାଦେ ଉତ୍ତୁଳ୍ଲ ଭୟ ।
 ମୁଖଳ ଧାରରେ ବରଷିଲ ପାଣି
 ତମକ୍ଲ ସୌଦାମିନୀ
 ପ୍ରତ୍ୟୁଦି ସହ ଘୋର ବଜ୍ରାଘାତେ
 ଉଠିଲ ଅର ମେଦନୀ ।
 ଅକଲମ୍ବି ସାନ୍ତ ଅକାରେ ଅକୃତ୍
 ତରୁ କ୍ୟାଉରକାଶ

ପାମିନୀର ଏହି ଭାଷଣ ତମକୁ
 କଲେ ଘୋର ବିସ୍ମୟ ।
 ଗିରି ନିର୍ଦ୍ଦର ଉତ୍ପାଦନ ସ୍ଥଳ
 ରେବତୀର ଘୋର ଶ୍ଵେଳ
 ତାହୁଁ ମଧୁର ଉଲ୍ଲୁକାକ ପଣୀ
 ଶଂକ୍ତ ମହାତମ୍ଭଳ ।
 ତମକାଉଥିଲା ବିଜନ ବନକୁ,
 ସେ ମହାନିଶା ସମୟ
 ବିଶୁଦ୍ଧ ନାହିଁ କାହିଁ କିଛି, ଥିଲା
 କେବଳ ଅନ୍ଧାରମୟ ।
 ଏକାକୀ ଗ୍ରାମରେ ସୁସ ମନ ସୁଖୀ
 ଭୟେ ପାଉଥିଲା ଥରି
 ମାତ୍ର ଏକାକୀ ମୃତଦେହ ପାଶେ
 ପାଣିଲା ବାଳା ଶବ୍ଦ ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍‌ବାରୁ ନରେଣୀ କାନ୍ଦୁ
 ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମୁଖ ସରସ
 ବିଗତ ଘଟଣା ସୁର ବିମ୍ବାଧର
 ମାନସେ ଲଭିଲା ତୋଷ ।
 ଭବିଷ୍ୟ ଅନ୍ୟଥା ହେବ କି ହିକାଳ—
 ଦର୍ଶୀ ଦେବତାଙ୍କ କାଶୀ
 ରକ୍ତ ଶେଷେ ଭାଗ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ମିଳାଇବ
 ପ୍ରାଣ ବଳିରୁ ଅଣି ।
 ଏରୂପେ ମହଳା ମୃତ କାନ୍ତେ ବୁଝି
 ସମୟ ପାଣିଲା ତହିଁ
 ଘୋରତର ଗ୍ରୀଷ୍ମ ବରଷା ଅସହ୍ୟ
 ଶୀତ ପବନକୁ ସହି ।
 ଗଳ୍ପ ବାଜନ ରାଣୀ ତେଣେପୁରେ
 ଦୃଢ଼ମୁଖୁ ସବୁ ଶୁଣି
 ଘରେ ନେବାଲଗି ନକରଲେ ଆଉ
 ତନୟାକୁ ଟଣାଟୁଣି ।

ପହୋଦ ଗରୁଡ଼ ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ ଯେତେ
 ବୁମାରକ ସହଚର
 ପାଖରୁ ଯାବତ କାହିଁଗୁଣି ଏଣେ
 ତାହାପୀଡ଼ ନରେଶ୍ବର ।
 କିଛିଦିନ ପରେ ମୃତଦେହ ପାଖେ
 ପଦ୍ମସ୍ଥି ରଜଦମ୍ବର
 ଧୂଳି ଶୁଣିଗୁଣି ନୟନ ନୀରେ
 ପ୍ରାକ୍ତଳେ ଶୋକେ ଧରିତ ।
 ରୁରୁଜନଙ୍କର ଅଗ୍ରମନ ଦେଖି
 ମହାଶ୍ବେତା ସମ୍ମୁଖରେ
 ପ୍ରବେଶି ଓଳଟି ହେଲ ସେମାନଙ୍କ
 ପବନ ପାଦପଦରେ ।
 ମୃତସ୍ଥାମୀଙ୍କର ପାଖରେ ସହଜେ
 ଅନୁମୃତା ହେଲପର
 ଶୋକରେ ବହୁଳା ହୋଇ ଅସମ୍ଭାଳେ
 ମୁହଁଗଲ କାଦମ୍ବରୀ
 ନବକିଶଳୟ ସମାନ କୋମଳ
 ଶୟନେ ସଦନେ ଶୋଇ
 ଶୀତାରେ ଉନ୍ନିତ ହେଉଥିଲା ସେହି
 ନୃପକାଳା ରୁଦମୁହିଁ ।
 ବକ୍ଷ ଶିଳାରେ ତାକୁ ମଲପର
 ମୃତପୁତ୍ରସହ ଶୁଣି
 ବିଳାସବଶେଷ ହୃଦୟେ ଶୋକର
 ସୀମାତ ରହିଲ ନାହିଁ ।
 ସସମ୍ପ୍ରମେ ରାଣୀ ଉଠାଇ ବଧୂକୁ
 ବସାଇଲେ ନେଇ କୋଳେ
 ଯେତେ ଦେଖୁଥିଲେ କାରକାର ତେତେ
 ଭଜୁଥିଲେ ନେତ୍ରିଜଳେ ।
 ରୁଷିଲେ ମହର୍ଷି ଶୋକ ଗଦଗଦେ
 କିକଲ୍ଲ କିକଲ୍ଲ ବହ !

ଏ ଦାରୁଣକଷ୍ଟ   କେଉଁ ପାପେ ମୋର
      ବିଧାନରେ ଥିଲୁ ଲହ ।
ଅଜାଣିଲା ମନେ   ସୁନ୍ଦରୀ ସହ
      ତନୟକୁ ଘେନି କୋଳେ
ସଂସାର ଜଞ୍ଜାଳୁ   ଅବସର ଦିନ
      ଯାପିବ ଆନନ୍ଦ ଭେଳେ ।
ଡାହାର ବଦଳେ   ବିଲେଇଲି ସିନା
      ସେ ବଧୂ ଦୈଧବ୍ୟ ବେଶ
କର୍ମ ଏତେକାଳ   ରହିବୁ ପରାଣ
      ପିଣ୍ଡରୁ ନ ହୋଇ ଶେଷ ।
ହୋଇଥାନ୍ତା ଆଜି   ସେହୁ ଉଚ୍ଛ୍ଵସିନୀ
      ନଗର ଅଧିକାରଣୀ
ହାହାରେ ଦଇବ   କି ପାପେ ସେ ଏବେ
      ବିଷାଦିନୀ ତପସ୍ବିନୀ ।
ଏହା କହୁ ରାଣୀ   ସ୍ନେହେ ବାଇବା
      ମୁଖରେ ଦେଲେ ଚୁମ୍ବନ
ଶୋକ ଅଶ୍ରୁନାରେ   ଡୋର ବସାଦିନୀ
      ବଧୂର ବଧୂବଦନ ।
ତେଜା ଲଭି ବାଳା   ଲଜା ନମ୍ର ମୁଖେ
      ପ୍ରଣମିଲ ଗୁରୁଜନେ
ଆଶିଷି ସକଳେ   ଶାପ ଶେଷପାଏ
      ରହିଲେ ପଣ୍ଡିତବଦନେ ।
ପ୍ରତିଦିନ ପରେ   ଶୁଦ୍ଧନାଥ ସହ
      ଆସି ତହିଁ କ୍ରିତପାଳ
ମୃତ ତନୟର   ବଦନ ବିଲେଇ
      ହୁରୁଥିଲେ ଶୋକେ କାଳ ।

ଏକାଦଶ ସର୍ଗ

ନିକେତେଇ ଶୁଭ ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ
 ରବିସ୍ୟ ଶୁଣ ଭୁଷଣ
 ମହର୍ଷି ଜାକାଳ ସମାପି ତାହାଙ୍କ
 ଏମନ୍ତ ସାଦି ଭାରଣ ।
 ସହାସ୍ୟ କହଲେ ମୋ ଅତେ ସଦସ୍ତୁ
 ଦର୍ଶନ ଧୀରେ ଦେଖାଇ
 ପ୍ରାଣ ଶୁଦ୍ଧିଲେ ସେ ମୁନି ତନୟ
 କାମଦାଶେ ହାସପାଇ ।
 ଶୁକନାସକର ଶିରସେ ଜନମି
 ସେହୁ ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳେ
 ବହୁଜା ଯୋନିରେ ପଡ଼ିଥିଲେ ସଖ
 ମହାଶୈଳା ଶାପଫଳେ ।
 ସେହୁ ଏହି ଶୁଭ ପୁର ବୁଝୁତରୁ
 ଲଭୁଛି ମହାକଷଣ
 ଖଣ୍ଡିକାକୁ ଇବେ ସମର୍ପି ହୋଇବ
 କିଏ କା ଭଲ ଲିଖନ ।
 କେ କହ ପ୍ରବଳ ସୋକ ପ୍ରତିକୂଳେ
 କରତ ପାରିବ ଗଢ଼
 ବଢ଼ି ଅକର୍ଷଣ ଲଢ଼ିବାକୁ ଶୁଦ୍ଧ
 ପତଙ୍ଗର କାହିଁ ଶକ୍ତି ।
 ବିସ୍ମୟତ ପାଠ ପ୍ରଥମ ପଦଟି
 ଜାଗରୁକ ହେଲେ ମନେ
 ବିମେ ବିମେ ହୃଦେ ସମଗ୍ର ପଦଟି
 ସେହେ ଉଦେ ହୁଏ ଶଶେ ।
 ତେହେ ମୁନିକଥା ଅକର୍ଷି ସୁରଭ
 ସକଳ ମୋର ଚିତ୍ତରେ
 ଅଧୀତ ପ୍ରାଚୀନ ବିଦ୍ୟାମାନ ଅସି
 ନାଚିଲ ରସନାଗ୍ରରେ ।

ସେଦିନ ମନୁଷ୍ୟ ସମ, ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନେ
 ହୃଦସ୍ଥଳ ଗନ୍ଧ ଭରି
 ମଣିଲ ସକଳ, ଜାଗି ସକାଳରେ
 ଶୟନ୍ତୁ ଉଠିବ ପରି ।
 ଲଭି ନପାରିଲ ଦେବଳ ଶ୍ରେ ଦେବ !
 ମୋର ସେ ନର ଶରୀର
 ମାତ୍ର ମାନବର ବୁଦ୍ଧି ଦୃଢ଼ି ସହ
 ଲଭିଲ ମାନବ ଗୀର ।
 ସୁଦୃଢ଼ ସଖା ଚନ୍ଦ୍ରାପୀଡ଼ ପ୍ରତି
 ଜନ୍ମିଲ ମହା ଅଗ୍ରହ
 ହୃଦକାନ୍ତନରୁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଦୃଢ଼ାଶନେ
 ଜଳାଇଲ ଅହରହ ।
 ମହାଶ୍ରେୟା ପ୍ରତି ସେ ରୂପ ଅତୁଟ
 ସେହି ଉପୁଜିଲ ମନେ
 ହୃଦୟେ ବିଷମ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନା ଜନ୍ମିଲ
 ତାର ରୂପ ଦରଶନେ ।
 ହସତସ ତାର କମଳ ଆନନ
 ଭସିଲ ମୋର ନେତ୍ରରେ
 ଭୁଲିନା ଦୁହର ଶତ ଚନ୍ଦ୍ରବିମ୍ବ
 ପାତ୍ରା ସହ କିହନରେ ।
 ପିତା ମାତା ପୁଣି ନୃପ ତାରାପୀଡ଼
 ମହର୍ଷୀ ବିଳାସବତୀ
 ପ୍ରିୟସଖା କପି— ଜଳ ସରଳର
 ଚିଣିଲ ଦିବ୍ୟ ମୁରତି ।
 ସେବାଳେ ମୋ ମନ ହେଉଥିଲ ପାତ୍ରା
 ବଚନେ କହି ଦୁହର
 ନବନବ ଭବ ହୃଦେ ଉଠି ହୃଦେ
 ପାଉଥିଲ ଲନହୋଇ ।
 ନତବଦନରେ କମଳ କାନନ
 ପ୍ରେମକୁ ମନ୍ଦସମୀରେ

ଦେହେ ମୁଖପୋଡ଼ି ହସାରେ ରଖିଲି
 ଚଢ଼ିଲି ବନୟନୀରେ ।
 ତୁମ ଅନୁଗ୍ରହେ ପୁରୁଷପା ଦେବ !
 ଉଦୟ ମୁଁ ତରେ ମୋର
 ପକ୍ଷୀଦେହେ ହେଲି ଅଦଭୂତ ରୂପେ
 ଶୁନସ୍ତୁ ମାନବର ।
 ଅସୀଦ୍‌ମାନଙ୍କ ମଧୁର ମୁରତି
 ନାଚିଲି ମାନସ ପଥେ
 ସେମାନଙ୍କ ଗନ୍ତ ବହେଦରେ ପ୍ରାଣ
 ଆକୁଳ ହୁଏ ନରତେ ।
 ବିଶେଷେ ମୋ ମୃତ୍ୟୁ ବାଣୀ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ
 ଶାଝିଲି ପାହାଳ ଉର
 ସେ ପ୍ରିୟ ସଖୀଙ୍କ ଅଦର୍ଶନେ ପ୍ରାଣ
 ହେଉଛି ଅତି ବିଧୁର ।
 କାହିଁ ଜନ୍ମିଛନ୍ତି ଶ୍ରେୟ ଦେବ ଏବେ ସେ
 କହୁ ମୋତେ ଦୟା କହୁ
 କହୁଛ ହେଲେହେଁ ସବୁ ପାଶୋରିବ
 ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗତେ ରହି ।
 ଶୁଣିଲେ ଜାବାଳ ସ୍ବେଦ ପରପୂର୍ଣ୍ଣ
 କୋପଗର୍ଭକ ବଚନେ
 “ଏ ଗୋର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଲଭିବୁ କହୁଛ
 ସେ ପଥ ଅକଲମ୍ବନେ ।
 ସେ କାଟେ ସିବାକୁ ଅବାଚୀନ ମନ
 ବଳାଉଛି କାହିଁପାଇଁ
 ନପାରୁଛୁ ବୁଝି ପୁଣି ନଦାରୁଛ
 ଦୁଃଖରେ ପଡ଼ିବୁ ପାଇଁ ।
 ପକ୍ଷୀରୂପେ ଦେହେ ସେମାନଙ୍କ ବାସ
 କହୁଛ ସବୁ ବତାଇ
 ସୁରାଜି ବିସ୍ମୟ ହରିତ ସହୃଦ
 କହିବାଳ ରହୁ ଯାଇ ।

କଥା ଦେଉଁ ଦେଉଁ ଏରୂପେ ସୁଦୃଢ଼
 ବିଭବର ଦେଇ ଶେଷ
 ପାଟଳ ବର୍ଣ୍ଣରେ ରଞ୍ଜି ସୁଦାକାଶ
 ଉଦିଲେ ଦେବ ଦିନେଶ ।
 ପମା ସରୋବରେ ଉତୁଳ ଶୁଭିକ
 କଳହଂସ କଳରବ
 ପ୍ରାଚୀ ସମୀରଣ ବହୁଳ ସଥୀରେ
 ଦୋଳାଇ ତରୁ ପଞ୍ଜବ ।
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ କ୍ଷଣେ ନୀଳ ନଭସ୍ଥଳେ
 ଲୁଚିଗଲେ ତାରାସାଇଁ
 ତାରକା ନିକର ଉଷାର ଅରକ୍ତ
 କରଣେ ଗଲେ ମିଳାଇ ।
 ଦୁର୍ଦ୍ଦାଦଳ ପରେ ନିଶାର ଉତ୍ତଳ
 ଶିଶିର ଜାଳର ପ୍ରସ୍ତ
 ପ୍ରସ୍ତ ଅଲେଖେ ସୁଲ ମୁକ୍ତାଫଳ
 ପରାଏ ପାଇଲ ଶୋଭା ।
 ଦ୍ରୋମବେଳ ଦେଖି ଉଠି ମହାରାଷ୍ଟ୍ର
 ଅରମ୍ଭିଲେ ନିତ୍ୟକର୍ଷ
 ବର୍ତ୍ତ୍ୟନିଷ୍ଠାର ପକ୍ଷେ କାଥା କାହିଁ
 ସାଧୁବାବୁ ନିଜଧର୍ମ
 ସ୍ବେଦେ ମୋତେ ଘେନି ହରିତ ସୁଲଭ
 ନିଜର ପଣ୍ଡି ସଦନେ
 ଅନ୍ୟତ୍ର ବାହାରି— ଗଲେ କୈନଦନ
 ପ୍ରାଚୀକୃତ୍ୟ ସମାପନେ ।
 ଚିନ୍ତା ଏକାକୀ ସେ ବୁଝିରେ ରହ
 ଶଶିକାଳ ମନେ ମନେ
 ଏ ଉତ୍ତରୁ ପୁଣି କ ଦଶା ଲଭିବ
 ଭାଗ୍ୟବତ ଅବତ୍ତନେ ।
 ସେ ଦେହ ପାଂ ହି କାହିଁ ଯୋଗ୍ୟ ଦୁଃସ୍ବେ
 ଅତି ଅଶୁଭକର

ଗଳଦେଶେ ସେହେ ଦୁର୍ଗୁ ରସସ୍ଥାନ
 ଲମ୍ବୁ ପ୍ରଜା ଶରଳର ।
 ଅନେକ ସୁକୁତ ନୋହୁଲେ ନମିଲେ
 ମାନବକୁଳେ ଜନମ
 ଶୂନଗଣି ସହ ପଞ୍ଚ ବଦ୍ୟମାନ
 ବିବିଧ ପୁଣ୍ୟ କରମ ।
 ନର ହୋଇ କପ୍ର— ଦୂଳେ ଜନ୍ମହେବା
 ସୌଭାଗ୍ୟ ଚକ୍ର କେବଳ
 ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଲଭି ରାଣି ହେବା ପୁଣି
 ମହା ଉପସ୍ୟାର ଫଳ ।
 ଏ ସବୁ ଏକହେ ମାୟାହୁ ମୁହିଁ
 ହରାଇଛି ଭାଗ୍ୟଦୋଷେ
 ବାଳକ ପେସନ ବହୁମୁଖ ନୟ
 ବସର୍ତ୍ତେ କୀର୍ତ୍ତାଦେଶେ ।
 ଉଦ୍‌ଭବ ଏଥୁ କେମନ୍ତେ ଉପାୟ
 କିଛି ଜଣୁନାହିଁ ଆଉ
 ନଳୀ ପୁଟି ଗୁଳ ବୁଲିଗଲେ ତାହା
 ଲେଉଟି ଆସିବ କାହୁଁ ।
 ଜନ୍ମାନ୍ତରଗତ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର
 ସାକ୍ଷାତ ପାଇବି କାହିଁ
 ସେ ଚିନ୍ତା ଅବର୍ତ୍ତେ ହୃଦୟ ସରତ
 ବାଣ୍ଟିହେଲା ନରସାର ।
 ମଣିଲି ଏ ଦେହେ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ
 ଜୀବନ ଶୁଦ୍ଧିବା ଶ୍ରେୟ
 ସେ କାଳେ ମନ୍ଥାପ ମୃତ୍ୟୁରୁ ଲାଭିବା
 ଶତଗୁଣେ ହେଉ ହେୟ ।
 ଭାଗ୍ୟସ୍ଥାନ ଏହି ପ୍ରାଣକୁ ଧୂଳାର
 ଗାଳ ଦେଉଥିଲି ଦୁଃଖେ
 ସହସା ହରତ କପିଞ୍ଜଳ ସହ
 ପ୍ରବେଶିଲେ ହାସ୍ୟମୁଖେ ।

ପ୍ରିୟ ବାନ୍ଧବକୁ ନରେଶୀ ହୃଦୟ
 ନାଚିଲା ଅନନ୍ଦରେ
 କହୁକ ପେମନ୍ତ ନାଚେ ଶୀତାରତା
 କରବେରୁ କରୁ କରେ ।
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ଅକୁଳେ ସନିକଟେ ଅସି
 ପ୍ରବେଶିଲେ ସଖା ମୋର
 ବଲେକି ବେନକ ନୟନୁ ବହୁଳ
 ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁ ଦରଦର ।
 ବହୁଦିନୁ ଦେବ ! ଦେଖି ନୟନୁ-ମୁଁ
 ସେ ଦୟାମୂର୍ତ୍ତି ସୁତଳ
 ଇଚ୍ଛାହେଲା ଗାଡ଼ ଆରଜନେ ପରେ
 କରନ୍ତି ହୃଦ ଶୀତଳ ।
 ମନସ୍କ ବୁଝି କହୁଅଣ ସଖା
 ହୃଦୟରେ ତୋଳି ଧରି
 ଦୁରବସ୍ଥା ଦେଖି କାନ୍ଦିଲେ ଅପସ୍ମେ
 ଅବୋଧ ବାଳକ ପରି ।
 ବଚନରେ କହୁ ନୁହଇ ରାଜନ !
 ବଳମିଳନ ଯେ ସୁଖ
 ତା ସହ ଭୁଲିନା ନୁହଇ କଦାପି
 ପୁଣିମା ଚନ୍ଦ୍ର ମୟୁଖ ।
 ପ୍ରବୋଧ କହୁଲି ମୋହପରି ସଖେ
 ହୃନ୍ମେତ ଅଶ୍ୱନ ନୁହ
 କାହିଁକି ସୁଧୀର ମାନସ ଭ୍ରମର
 ଅଧୀର ହେଉଛ କହ ?
 ସ୍ୱସ୍ତବେ ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରକୃତ କଦାପି
 ନନ୍ଦପର ବଚଳତ
 କରଙ୍ଗରେ ବାଲି— ବଳ ସିନା ଭାଙ୍ଗେ
 ଶିଳା ଭାଙ୍ଗଇ କି ମିତ ?
 ଟେକି ଧରି ବସି ଶ୍ରାନ୍ତି ପରହର
 ବୁଝିଲ କହ ତାତର

ପୁରୁ ଜାଣି ମୁଁ ଯା ନଲେଖି ଏପାଏ
 ପ୍ରତିକାର ସେ ଶାପର
 ସେଥିଲଗି ସିନା ରୁଦ୍ଧିବାକୁ ଗଲେ
 ହୋଇଛି ନୁହଁ ମୋହର ।
 ଏବେ ପୁଣ୍ୟସ୍ଥଳ ଅସୁବୁଦ୍ଧି ପାଇଁ
 କରୁଛି ପକ୍ଷ ଅରମ୍ଭ
 ଶେଷ ହେବା ପାଇଁ ସେ କାର୍ଯ୍ୟର ଆଉ
 ନାହିଁ କିଛି କଳମ୍ପ ।
 ସେ କର୍ମ ସରକା— ଯାଏ ଆଉ ଏଥୁ
 ନୋହୁଁ ତଳେ ବଚଳତ
 ରୋଗର ସଂଶ୍ଳେଷ ଅବସ୍ଥା ନ ରୁଦ୍ଧି
 ଚିକିତ୍ସା ଦୃଢ଼େ ଉଚିତ ।
 ତୁମ ପ୍ରିୟକର ଶୁଦ୍ଧଜାତି ମଧ୍ୟେ
 ଜନ୍ମିତୁ ଏବେ ପାଇ
 ନିୟତିକ ବସ୍ତ ! ଫେରାର ଅଣିବା
 ଲଗି କାହା ଶକ୍ତି ନାହିଁ ।
 କରୁ ସମୀପକୁ ଗଲେହେଁ କଦାପି
 ପାରିବକି ତାକୁ ଜାଣି
 ସେ ମଧ୍ୟ ତୁମକୁ ପ୍ରିୟସଖା ବୋଲି
 ନପାରିବେ ଅନୁମାନ ।
 ଏଣୁ ସେ ଆରବୁ ଯାଗ ଶେଷପାଏ
 ବିଷାଦ ବ୍ୟାକୁଳ ମନେ
 ତାତଙ୍କ ଆଶ୍ରୁ ଅନାରି ଏ ପାଏ
 ରହୁଥିଲି ତପୋବନେ ।
 ଆଜି ପ୍ରାତଃକାଳେ ତାଙ୍କ ପିତାମୋହେ
 ଅଦେଶିଲେ ସମ୍ପୃକ୍ତରେ
 “ତୁମ୍ଭ ସଖା ବସ୍ତ ରହୁଛନ୍ତି ଏବେ
 ଜାବାଳଙ୍କ ଅଶ୍ରୁମରେ ।
 ପୁରୁଷ ଜନ୍ମର ବୃଦ୍ଧିର ସକଳ
 ଅସିଛି ତାଙ୍କ ସ୍ମରଣେ

ଦୁର୍ଗନ୍ତଙ୍କ ମନେ ଶକୁନ୍ତଳା ଯଥା
 ମୁଦ୍ରିକାର ଦରଶନେ ।
 ହୁମକୁ ଦେଖିଲେ ଅନାୟାସେ ସେହୁ
 ପାରିବେ ଏକାକୀ ଚଢ଼ି
 ମେଘ ଅବରଣ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହେଲେ
 ଚନ୍ଦ୍ର ପଥା ଯାମିନୀ ।
 ବହୁତ ତାହାକୁ ଶାସୁମୁକୁ ହେବ
 ଏହି ସକଳାର୍ଥ ଶେଷେ
 ଏଣୁ ସେହୁପାଏ ମହର୍ଷି ଅଶ୍ରମେ
 ଥିବ ଶୁଦ୍ଧପଣୀ ବେଶେ ।
 ତାଙ୍କ ମାତା ସୁଦା ପ୍ରିୟ ତନୟର
 ଭବିଷ୍ୟ ଶୁଭକାରଣେ
 ମୋ ସହୃଦ ମିଶ୍ର ସାଧୁଛନ୍ତି ସେହୁ
 ଧର୍ମବର୍ଷ ଅନୁଷ୍ଠଣେ ।
 ଏକାକେ ଭେଦେବ ! ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କର
 ବନ୍ଧନ ସେତେ ଘଟନା
 ଶୁଣି ଶୁଣି ପୁଣି ପୁଣି କି କହୁବ
 ଲଭିଲୁଁ, ଯେତେ ସନ୍ତାନ ।
 'ପାଗ ଶେଷ ଯାଏ ସେ ମଠେ ରହୁବା
 ଲଗି' ଉପଦେଶ ଦେଇ.
 ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠି ସଖା ଗଗନର
 ବନ୍ଧରେ ଗଲେ ଉଭେଇ ।
 ସେହୁକୁ ଆହୁରି ସ୍ନେହେ ସତେ ମୋତେ
 ପାଳିଲେ ହରିତ ସତ
 ତମେ ପସାଇ ଯାଆରେ ଉଡ଼ିବା
 ନିମନ୍ତେ ହେଲା ଶକତ ।
 ବୁଲୁଁ ବୁଲୁଁ ଧୀରେ ଶଶିଉଦା ଦେଇ
 ନିବେଶିତର ପଥରେ
 ଏକ ବୁଢ଼ୀରୁ ଉଡ଼ି ବସୁଥିଲୁ
 ନଃଶଙ୍କେ ଅନ୍ୟାବୁଢ଼ୀରେ ।

ଅଳକନ ଅନ୍ତେ   ଅଗ୍ରମର ଶୁଭ
    ଗାଣରେ ଲଗିଲ ବୁଲି
 ଏଗର୍ଭ ସେ ଗରେ   ଉଡ଼ି ଖାଉଥିଲ
    ପରପଦ୍ମ ଜମ୍ବୁକୋଳ ।
 କିନେ ମହାଶ୍ୱେତା   ଅଗ୍ରମେ ସିବାକୁ
    କାହାରିଲ ଅବସାଦ
 ନ ସହ ହୃଦୟେ   ତାହାର ପ୍ରବଳ
    କହେବର ପ୍ରତିଭାତ
 ପ୍ରଣୟ ଅବେଶେ   କହି ନବରୁର
    ଆଶୁ ଗୁଳ ପକ୍ଷପୋଡ଼ି
 ଉଦ୍ଭର କିରୀଟ   ଲକ୍ଷି ଅନାୟାସେ
    କହାୟସେ ଗରି ଉଡ଼ି ।
 ଉଡ଼ିବା ତେମନ୍ତ   ଅଭ୍ୟାସ ନଥିଲ
    ଏଣୁ କିଛିଦୂରେ ପାଇ
 ପିପାସା ବେଗରେ   କଣ ଶୁଣିଗଲ
    ଅତି ଶ୍ରମକ୍ଳାନ୍ତ ପାଇ ।
 କାଟେ ସରୋବର   ସନ୍ଧିକଟେ ଅସି
    ମଞ୍ଜୁଳ ଜମ୍ବୁ ନିରୁଡ଼ି
 କିଛିକ୍ଷଣ ବସି   ଧକମାରିଲି ମୁଁ
    ତାରବାହୁ ଛଇ ପୁଣି
 ସୁସ୍ଥାତୁ ସୁମନ୍ତ   ସେହୁ ଫଳ ଭରି
    ପିଇ ସୁଖୀତଳ ପୟ
 ଚଞ୍ଚୁପୁଟ ପୋଇ   ତେଣାରେ ନିଦ୍ରାରେ
    ଅଳରେ ନେଲି ଅଗ୍ରୟ ।
 ତମକି ସହାସେ   ତେଇ ଦେଖିଲି ମୁଁ
    ଦୋଇଇଁ ଦକ୍ଷିଣାୟ (୧)
 ସୁପ୍ତେ କି ଜାଗ୍ରତେ   ଥିଲି ତାହା ବୁଝି
    ନ ପାରିଲି ଦଣ୍ଡେ ପାଏ ।

ଦେଖିଲି ଅଗରେ   ସୁମନ୍ତୁଁ ବ୍ୟାଧି
    ଚିତ୍ତହୋଇ ବକଟାଳେ
 ଦୁର୍ଗ ସ୍ତିତଦ୍ଵାସେଧ୍ୟ   ଦେଖିଲି ବକାଶି
    ବକଟଦଣ୍ଡନ ମାଳେ
 ନିପାଦର ଚୁର   ଅନୁଭବ ଲେଖି
    ଥରୁଇ ମୋ କଳେବର
 ଦୁରଦେହ ଦେବ !   ଏକା ଚକଳକରେ
    ପିଣ୍ଡ ଅଣା ପରାଣର ।
 ବନସ୍ତେ ତାହାକୁ   ବହୁଲ ବାହିକ
    ଜାଲେ ଜଡ଼ାବହୁ ଭର
 ମାଂସଲେରେ ପେଟେ   ଧରୁ, ପ୍ରଥମୁ
    ନାଶିଲୁ ନାହିଁ କିପାଇଁ ।
 କୌତୁକ ନମନ୍ତେ   ବାନ୍ଧିଥିଲେ ଏବେ
    ସରଳ ତୋର କୌତୁକ
 ଶୁଦ୍ଧିତ୍ୟ ବିନା   ଅପରାଧେ କିପାଁ
    ବଡ଼ାଢ଼କୁ ମୋର ଦୁଃଖ ।
 ପ୍ରିୟଜନଙ୍କର   ଅବଶନେ ଏହି
    ପ୍ରାଣ ଦୁଃସ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତି
 ଭୁକ୍ତ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ   ଜାଣୁତ ବରମ୍ଭା
    ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତ ।
 ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ବ୍ୟାଧି   ବକ୍ଷେ ସ୍ଵରରେ
    ଜାତରେ ମୁଁ ଚଣ୍ଡାଳ
 ମାତ୍ର ତୋ ସାମାନ୍ୟ   ମାଂସ ଲେଉ ଅଣେ
    ପାତ ନହୁଲି ଏ ଜାଲ ।
 ଅମ୍ଭମାନଙ୍କର   ପାଳକ ପକ୍ଷୀ (୨)
    ପ୍ରଦେଶର ଅଧିପତି
 ସବୁ ସୁଲକ୍ଷଣା   ତାହାଙ୍କର ଏକ
    କୁମାରୀ ରହୁ ଅଛନ୍ତି ।

ଶେଷମନ୍ତ୍ର ସୁନ୍ଦରୀ   ତେମନ୍ତ ସୁଶୀଳା
 ସେ ଚଣ୍ଡାଳ ରାଜକନ୍ୟା
 ରୂପେ ଗୁଣେ ବାଳା   ବନିତା ମଣ୍ଡଳେ
 ସକଳରୂପରେ ଧନ୍ୟା
 ଶୁଣିଥିଲେ ସେହି   ଏକ ଶୁଭ ଅଛି
 ଜାକାଳ ମୁନି ମଠରେ
 ସେ ପତ୍ନୀ ଉଦ୍ଭୟ   କଥା କହୁ ପାରେ
 ମନ୍ତ୍ରଷ୍ଟମାନଙ୍କ ସ୍ଵରେ
 ଶୁଣିଲା ଦିନରୁ   କୁତୁହଳେ ସେହି
 ବହୁଶୀ ହାତନନ୍ଦନା
 ତାହାକୁ ଧରିବା   ପାଇଁ ଦେଇଛନ୍ତି
 ପୁରସ୍କାରର ଘୋଷଣା ।
 ହୁଏ ସେହି ଶୁଭ   ଧରିବାକୁ ମୁହିଁ
 ଖୋଜୁଥିଲି ହରବରେ
 ଅନୁକୂଳଭାଗ୍ୟ   ଭେଟାଇଛି ଆଜି
 ନେଇଦେବି ତାଙ୍କ କରେ ।
 ପୁରସ୍କାର ସହ   ବହୁ ଧନରହୁ
 ଲଭିବି କରୁଛି ଆଶ
 ସ୍ଵାମୀ ମନୋରଥ   ପୂର୍ଣ୍ଣକରି ସଦା
 ଉତ୍ତୁକ ନୁହେଁ କି ଦାସ ?
 ସେ କନ୍ୟା ତୋହର   ବାନ୍ଧିବା, ରଖିବା,
 ଅପବା ଛଡ଼ିବା ପ୍ରଭୃ
 ତାଙ୍କ କୃପା ହେଲେ   ମିଳିପାରେ ତୋତେ
 ମୁକ୍ତ ସ୍ଵାଧୀନତା ସବୁ ।
 ଚଣ୍ଡାଳର ବାଚ୍ୟ   ବିଷାଦେ ବିଦାୟ
 ହେଲା ମୋ ହୃଦୟସ୍ଥଳ
 ପ୍ରାଣପାଏ ପଥା   ଉଦ୍ଭୟ କାତରେ
 ପଡ଼ିଲେ ଛିଅନ୍ତି ଜଳ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରଲ ମନରେ   ସଂସାରେ ସରଳ
 ଠାରୁ ମୁହିଁ ଭାଗ୍ୟଘନ

(୧) ଶାଳିବା ଅର୍ଥ ନିର୍ମିତ ବରୁଦା, ଦେଶଜ । (୨) ଅଠାବାଠି

ଅଲକ୍ଷିତ ଭବେ   ବୁଝୁଛା ବୁଝୁଛୁ
    ଘେନିଯାଉଥିଲେ ଉଡ଼ି ।
 ଧୀରେ ଧୀରେ ଦେଉଁ   ସେ ସ୍ଥାନରେ ମହା
    ଅନନ୍ଦେ ବଣି ତଡ଼ାଇ
 ଦେବ୍ ଦେବ୍ ସ୍ଵରେ   ଶାଉଥିଲେ ଶୁଭ
    ପାଖରୁ ପୋକ ଠୁଳାଇ ।
 ଅକର୍ଜନା ପରେ   ବସି ହାଡ଼ିପିଲେ
    ସଖେ ସଖେ ଛଡ଼ି ଦୂର
 ନିଜ ଭୁଲ ବିଦ୍ୟା   ଶିଖୁଥିଲେ ରଙ୍ଗେ
    ବଜାଇ ଭୋଲ ମଦୁର ।
 ସମସ୍ତରେ ଗୀତ   ଗାଇ ଗାଇ ସୁଖେ
    ହାଡ଼ିଆଣୀମାନେ ସ୍ଵେଦେ
 କପା ଭିଣୁଥିଲେ,   ଅଧୀରେ (୧) ଅରଟ
    କରୁଥିଲେ ଦେବ୍ ଦେବ୍ ।
 ଶୁଣାହୁଣା ବଞ୍ଚେ   କହୁଙ୍ଗେ ଆରତେ
    ଶୁଭୁଥିଲେ ପିଞ୍ଜରରେ
 କେହି ଟୋପେ ପାଣି   ଦେଇ ନଥିଲେ ସେ
    ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଦୟାରେ ।
 ଏ ସକଳ ଦେଖି   ସହଜେ ବୁଝିଲି
    ଏ ନିଷ୍ଠେ ତନ୍ତ୍ରାଳମ୍ବିଣୀ
 କଦର୍ଶି ଦିଶିଲି   ମୋ ନେତ୍ରେ ସେସ୍ଥାନ
    ପ୍ରମଥଲୟରୁ ବଳ ।
 ଜଣା ପାଉଥିଲି   ତନ୍ତ୍ରାଳମାନଙ୍କ
    ନିକୃଷ୍ଟ ଅବୟବରୁ
 ତଳେମାତ୍ର ଜଳ   ଲାଗି ନାହିଁ କାହା
    ହୃଦୟେ ଦୟା ସାଗରୁ ।
 ସମର୍ପିଲି ତହିଁ   ନେଇ ସେ କରୁତ
    ହାଡ଼ି କନ୍ୟାହାତେ ସୁଖେ

ବାରଣ ପେମନ୍ତ ମୁଣାଳ ଛଣ୍ଡାଲ
 ଦିଅଇ କରଣୀ ମୁଖେ ।
 ସାନନ୍ଦେ ବୁମାଣ ବନ୍ଦ କଲ ନେଇ
 କାଠପିଞ୍ଜରରେ ମୋତେ
 ଅଟକାନ୍ତ ଶ୍ରେୟ ଦୟାକୁ କାଗରେ
 ନିର୍ଦ୍ଦେଶେ ଲେଖେ ପେମନ୍ତେ ।
 ପିଞ୍ଜରରେ ରହି ରାଜ୍ୟ ପେବେ ମୁ
 ଅସୁମୋଚନର ପାଇଁ
 ପ୍ରାର୍ଥାହେବ ଏହି କନ୍ୟା ସଲିକଟେ
 ହୃଦୟ ଦୁଃଖ ଦେଖାଇ ।
 ତା ହେଲେ ସେ ଲଗି ଧରାଇଛି ତାର
 ପାଇବ ସେ ପରତୟ
 ମୋ ମୁଖୁଁ ବଚନ ଶୁଣି ଚଣ୍ଡାକୃଣୀ
 ଛଡ଼ିବ ନାହିଁ ନିଷ୍ଠୟ ।
 କିଏବା ସଂସାରେ ନିଜର ବାସ୍ତିତ
 ପ୍ରିୟପଦାଧର ପାଇ
 ବର୍ଜଇ ସହଜେ ପରସୁଖ ଲଗି
 ଦୟାଧର୍ମ ମୁଖ ଶୁଦ୍ଧି ?
 ପେବେ କିଛି କଥା ନ କହ ରହିବ
 ମଉନେ ଏକନିଷ୍ଠାରେ
 ତେବେ ଶଠପଣ ଦେଖାଉଛି ବୋଲି
 ପାତନା ପ୍ରଦାନ ପାରେ ।
 ବିଷମ ସଙ୍କଟେ ପଡ଼ିଲି ଶେଷରେ
 ମନେ ମନେ କଲି ସ୍ଥିର
 ନ କହିବ କଥା କଦାପି ପଛବେ
 ଛଡ଼ିବ ଏହି ଶରୀର ।
 ନର ପର କଥା କହିଲେ ବଳନ
 ହେବ ନାହିଁ ବିମୋଚନ ।
 ତାଣେ ସ୍ୱାଧୀନ ସେ ବୋଲେ ତାହାର
 ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହୃଦ ବଳନ ।

ନ କହଲେ କଥା   ଗଣ୍ଡାଳ କୁମାରୀ
ଅନାଦରେ ଅବଶରେ
ରଖିବାର ଅନା—   ବନ୍ଧ୍ୟକ ବିଚାର
ଛଡ଼ିଲେ ବା ଛଡ଼ି ପାରେ
ଏହା ପାତ୍ର ଦେବ !   ରହିଲୁ ପିଞ୍ଜରେ
ମଉନରେ ଅନୁସନ୍ଧେ
ନ କହଇ କଥା   ସେ ସେତେ ଉପାୟ
ବହୁଳ ମୌନ ଭଙ୍ଗନେ ।
ଖାଇବାକୁ ବାଳା   ଫଳ ମୂଳ ମୋର
ପିଞ୍ଜରକୁ ଦେଇ ଆଣି
ନ ଖାଇଲ ସେହି   ଫଳ ମୂଳ ପୁଣି
ନ ପିଇଲେ ଟୋପେ ପାଣି ।
ପରଦିନ ଏହି   ବ୍ୟବହାର ଦେଖି
ବୋଧୁଲା ଆସି କୁମାରୀ
କପାଟି ବନ୍ଦ   ନଖାଇବୁ ଯୁଆ—
ଦୃଷ୍ଟାରେ ହେଲେହେଁ ଭାରି ।
ଯୁଆକୁର ହୋଇ   ନ ଖାଇବା ପଣ
ପକ୍ଷୀ ପକ୍ଷେ ଅସମ୍ଭବ
ସେ ଯୁଆବେଗରୁ   ନ ସହି ବୁର୍ବର
ବହୁଳ ସଦା ମାନବ ।
ଜାତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି   କରୁଛୁ କଥା
ଭକ୍ଷ୍ୟାଭକ୍ଷ୍ୟ ବଦେବନା ।
ଗଣ୍ଡାଳ ପୁରର   ଅପବିତ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟ
ହଇବାକୁ ସେଣୁ ମନା ।
ଅଗତ ଜନ୍ମରେ   ଯା ଥିଲୁ ଏକା
ଜନ୍ମିତ ପକ୍ଷୀକୁଳରେ
ବହୁଙ୍କର ଜାତି   ବିଚାର ତୁ କାହିଁ
ଶୁଣିବୁ କେଉଁ କାଳରେ ?
ବିଶେଷରେ ମୁହଁ   ସଦ୍ୟ ଫଳ ମୂଳ
ଅଦୂର ଆଣିବୁ ଏବେ

ସବୁଥିର ତାକୁ ପରୁର ବୁଝିବ
 ଅତମ୍ବିତ ଏ କାହାଣୀ
 ଇନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀମୁଖ ସମୁଦ୍ର କୁମାରୀ
 ମୋତେ ଭେଟିଅଛି ଅଛି ।
 କିଏ ଏ କୁମାରୀ ? କର୍ପାକ ନିଜକୁ
 କୋଇଏ ହାତର ହିଁଅ ?
 ଗତିକୁଳେ ଜନ୍ମ କର୍ପାକ ଏହାର
 ଅବୁର ପ୍ରଶଂସନୟ ?
 କାହିଁକି ଏ ମୋତେ ଧରନ୍ତି ? କିପାଇଁ
 ଅଶିଷ୍ଟ ରାଜସବନ ?
 କିଛିମାତ୍ର ମୁହିଁ ଅବଗତ ହୁବେ
 କଦଶା ମନ୍ତ୍ରମଣ୍ଡଳ !
 ଗାଠପମାନଙ୍କୁ ପରିକା କାଳରେ
 ରୁଚିବର ନବଗ୍ରନ୍ଥ
 ଯେତେ ପଦୁଥିଲେ ଶାଶୁଆ ଏ ପଥା
 ତାର ପରକର୍ତ୍ତା ସନ୍ତ ।
 ତେସନ ଶୁଦ୍ଧ ଏ ପାଏ ଶୁଣି କୁହନ୍ତି
 ଶେଷଅଂଶ ତାର ଜାଣିବାକୁ ହେଲେ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ କୌତୁକାକାନ୍ତ ।
 ପ୍ରହରା ସେବାଳେ ବୁଦ୍ଧବଳୀ ସେହି
 ନରେଶଙ୍କ ଅଦେଶରେ
 ତନ୍ତ୍ରାଳ କନ୍ୟାକୁ ଶେଷ ପ୍ରଦେଶିଲ
 ରୁଚିର ରାଜନବରେ ।
 ନୟ ପାଶେ ମିଳ ପ୍ରଶମି ପ୍ରଶଲ୍ରେ
 କହଇ ସେହି ଯୁବକ
 ଅହେ ଚନ୍ଦ୍ରପଥ— ଗଜବ-ତନ୍ତ୍ରାଳ-
 କାବ୍ୟସ୍ତ-ପ୍ରାଣପତି ।
 ହୁଏ ଅଟ ଦେବ ! ଭୁବନ-ଭୁଷଣ
 ଚନ୍ଦ୍ରମାର ଅବତାର

ହୃଦୟ ଉଦ୍‌ଘୃଷ୍ଟା   ସୁବର୍ଣ୍ଣ ହୃଦୟ
 ତାରଣୀତ ଗଳାହାର ।
 ଶୁଣିଲତ ସେତେ   ଶୁଭର ହୃଦୟ
 ଅଗତ ଜନ୍ମ କାହାଣୀ
 ମଞ୍ଜୁ ଧର ଧର   ଜନମି ସଫଳ
 କଲ ରଞ୍ଜି ଶାପ ବାଣୀ
 ମହାଶ୍ୱେତା ପୁରେ   ପାଉଥିଲୁ ପଣୀ
 ଲାଭି ଜନକର କଥା
 ଜାଣି ତା ମହର୍ଷି   ଶ୍ୱେତକେତୁ ମନେ
 ଲଭିଲେ ବିଷମ ବ୍ୟଥା ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୋର ନାମ   ଭେଦେବ ! ମୁହଁ ଏ
 ହୃଦୟର ଜନନୀ ।
 କାଳହୟଦର୍ଶୀ   ହୃଦୟ ପୁରତ
 ଶ୍ୱେତକେତୁଙ୍କ ଘରଣୀ ।
 ମୋହାଳ ପୁର   କୃଷଣ ଏରୁପ
 ବାରବାର ହେଉଁ ଗତି
 ଧ୍ୟାନେ ସବୁ ଜାଣି   ଅନନ୍ୟ ଉପାୟେ
 ଶ୍ୱେତକେତୁ ମହାମତ ।
 ଅଦେଶିଲେ ମୋତେ   ପୁରର ହୃଦାଞ୍ଚଳ
 ପ୍ରବେଶି ଭୂମିତଳରେ
 ଦୃଢ଼ଭାବେ ବାଳ   ରଖିବାକୁ ତାକୁ
 ନିର୍ଦ୍ଦୟ କାଠିଞ୍ଜରେ ।
 ଅକଟେ ରଖିଲୁ   ତେଣୁ ସିନା ଧର
 ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟ ଚଣ୍ଡାଳ ଘରେ
 ହନକାର୍ଥ ଦେଖି   ଘୋର ଅନ୍ତତାପ
 ହୋଇବ ବୋଲି ମନରେ ।
 କବିତା ନଥିଲା   ଏହିଭାବେ କଳୀ
 ନୋହିଥିଲେ ଅଜପାଏ
 ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ସେହି   ଶୌଠାରୁ ଅନ୍ୟ
 ନୀଚ ଜାତିରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଏ ।

କହୁଛି ଅସାଧ୍ୟ ନାହିଁ ବୃତ୍ତର
 ସ୍ବାଭାବିକ ଧର୍ମ ତାର
 ସେତେ ଶୁଣା ହେଉ ତା ସ୍ବର୍ଗେ ଅପସେ
 ମନ ଦୁଏ ଆଶୁସାର ।
 ଅଟକାଇ ସୁଲ୍ ଏ ଶାଏ ଶୁଭକୁ
 ତାହାର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ
 ପାଗ ଶେଷ ହେଲା ଉଭୟକୁ ଏଣୁ
 ଦେଉଛି ଅଳ୍ପ ମିଳାଇ ।
 ଶାପ ଦେବ ଶକ୍ତି ପ୍ରିୟତମା ସବୁ
 ଏବେ ସୁଖେ କାଳ ହର
 କିଏ ବା ଜଗତେ ଦୁଃଖରେ ନପଡ଼ି
 ଦେଖାଇ ମୁଖ ସୁଖର ।
 ଅଶୀର୍ବାଦ କରେ ଭୁମ୍ଭମାନଙ୍କର
 ବାସନା ହେଉ ସଫଳ
 କରୁ ବଢ଼ିବ ଲଭାଇ ଅପରେ
 ବର୍ଷ ନବ ଶାନ୍ତିଜଳ ।
 ଏହା ଭାଷି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗଗନ ବନ୍ଧରେ
 ଲନହେଲେ ତରତରେ
 ତୋ-ମାଳ ଗାନ୍ଧରୁ ଉକ୍ତାକାରେ ରଞ୍ଜି
 ସୁକାନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ପୂଜରେ ।
 ଶେଷେ ଶିଶୁଗଣଙ୍କ ପୁର ସକଳ
 ବୁଝିବୁ ପଡ଼ିଲ ମନେ
 ମନମୋହନର ମୋହନ ମୁରତି
 ନାଚିଲ ଅସି ନୟନେ ।
 ମନୋହର ତାର ହାବ ଭାବ ହୃଦେ
 ସୁଖ ଜମାକଲ ଅଶି
 ସେ ଭାବୁ ଶରେ ମାତିଦେଲ ପୁଣି
 କୁସୁମ କୋଦଣ୍ଡ ପାଣି ।
 ସବୁ ସୁରମାଣ ସେ ହେମ ଗୋଷର
 କରୁ କୁଶ ମୁରତି

ସୁରଶ କରନ୍ତେ   ନରେଶ ମଣ୍ଡନ
 ଅତୁରେ ହେଲେ କରତ ।
 ଏବେତ ବସନ୍ତ—   କାଳ ହସ୍ତୁର
 ଅନନ୍ତେ ସବ ଜଗତ
 ମୁକୁଳ ମଳୟା—   ନିଳେ ବସୁଧୁର
 ରସାଳବନ୍ଧୀ ସନ୍ତତ ।
 ପ୍ରମତ୍ତ କୋକିଳ   ବୁଡ଼ ବୁଡ଼ ରବେ
 ଚଉଦିଗ ଉଡ଼ିଲଇ
 ଶୁଭୁର କଷ୍ଟି   ପଞ୍ଚମ ତାନରେ
 କସନ୍ତ ଉତ୍ସବ ଗୁହଁ ।
 ଅଶୋକ, କଂଶୁକ,   ନିଆଳୀ, ଚମତ,
 କକୁଳ ପାଦପଚୟ
 ବୁସ୍ତମ ସମ୍ଭାରେ   ମୋହୁଥିଲେ ମନ
 ଉଡ଼ୁଳି ଅଶା ବଳୟ ।
 କକୁଳ ଫୁଲର   ମୁକୁରକେ ଅଳ
 ପ୍ରମତ୍ତ ଅଳ ନବତ୍ତ
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣର ଶବଦେ   ଭ୍ରମୁଥିଲେ ତରୁ
 ବୁରପାଖେ ଅହରହ ।
 କସନ୍ତେ ତରୁଏ   ହୋଇଥିଲେ ନବ
 ପଞ୍ଚକରେ ମନେଇଲ
 କମଳ ସରଳେ   ହୁମ ମୁକ୍ତ ପଦ୍ମ—
 କୁଳ ପାଉଥିଲେ ଶୋଭ ।
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ସୁଖକର   ମଳୟ ସମୀର
 ବହୁଥିଲ ଅବରତ
 ମନୋହ ମଦନ   ମହୋତ୍ସବ ବେଳ
 ହୋଇଥିଲ ସମାଗତ ।
 ଦିନେ ଚାନ୍ଦମୁଖ   ସାୟାହେ ସେ ଚାଲେ
 ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ପଶାଳ ସରେ
 ପାଦ୍ୟ ଅର୍ଘ୍ୟ ଦେଇ   ଅନଙ୍ଗ ଦେବକୁ
 ପୁଜିଣ ଉଚ୍ଚତରରେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାପୀଡ଼କର ଦେହ ଥୋଇ ଦେଇ
ତନୁ ରସ ମଖାଇ
ବଣେ ପଲ୍ଲମାଳା କର୍ଣ୍ଣରେ ଅଶୋକ
ପ୍ରବଳ ସ୍ନେହେ ଲଗାଇ ।
ସମୀପରେ ବସି ଅବେଦନ ଦେହେ
ସୁବାସ କୁସୁମ ପୋଷି
ସଦୃଶ ନୟନେ ଦେଖୁଥିଲା ସେହି
ମୁର୍ତ୍ତିକୁ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁଣୀ
ଏବେକ ସୁଖଦ ବସନ୍ତ ବାସର
ଦୁଇେ ସ୍ଥାନ ନିବାସନ
ବେଳ ଜାଣି ଟାଣି ଶର ମାରୁଥିଲା
ଛୁଆଇ ମୀନବେତନ ।
ଉଭୟ ବିକୃତ ତଥେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତେ
ଉଦ୍ରାନ୍ତେ ଭଜସୁନ୍ଦରି
ଗାବତ' ଭ୍ରମରେ ସେମନ୍ତ କାନ୍ତର
ମୃତ କଲେବର ଧରି ।
ପ୍ରଣୟ ଆବେଶେ ଗାଡ଼ ଆଲିଙ୍ଗନ
ରସ ଅରମ୍ଭିକା ବେଳେ
ସୁନଃ ପ୍ରାଣ ଲଭି ଚନ୍ଦ୍ରାପୀଡ଼ ଉଠି
ବସିଲେ ସମୁପେ ହେଲେ ।
ବାତେ ରମ୍ୟାପଦ ସରସ୍ବେ ପରିଭା
ଦେଖି ଭୟେ ତ୍ୟାଗୋଗ୍ୟ
ବହୁଗଲା ଝାଳ ସଙ୍ଗା ଶୁଣରେ
ଉଠିଲା ଘେମ ଡାକୁର ।
ହସି ହସି ଯୁବା ବହୁଲେ ସୁନ୍ଦର ।
କି ଭୟ କାହାରୁ କରା
ଅନାଥ ଏଣିକି ଖର୍ଚ୍ଚ ଲଭିବଣି
ମୋର ସୁଟ କଲେବର ।
ବଦନା ନଗରେ ଏତେଦିନ ଥିଲୁ
ଶକ୍ତିକ ନାମରେ ଭୁଷ

ସେ ଶରୀର ଛଡ଼ି କହିଛି ଅତି ମୁଁ
ପୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀକ ରୂପ ।
ଦୁରନ୍ତ ଦୁଷ୍ଟତ ଗଲଣି କାହୁଡ଼ି,
ଶୁଣିଲଣି ଶାପ ଶାପ
ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀକ ମୁହିଁ ନ କର ସୁନ୍ଦର !
ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦେ କର ଅଳାପ ।
ମାଗୁଛି ଏକକ ପୁଣିରେ ପେମନ୍ତ
ମୋଠାରେ ଥିଲ କରୁଣା
କରୁଣା କରୁଣା— ଲୟା ! ସେ କରୁଣା
ପେନ୍ଥେ ଭିଲେ ନୋହେ ଭଣା ।
ସରସ ଗୁଡ଼ୁରେ ହରଷେ ପୁରଲ
ରସକର ହୃଦୟ
ଲଜ୍ଜାରେ ପାଟଲ ହେଲ ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ
କାହିଁ ପଳାଇଲ ଭୟ ।
ଲଜ୍ଜା ନମ୍ରମୁଖେ ଅତି କର ମୁଖ
ରହିଲ ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁଦ୍ରା
ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କେତେ ପ୍ରବୋଧଲ ଯୁବା
ବିନୟ ଅଧୀର ହୋଇ ।
ଅଶ୍ଵାସନା ଦେଇ ପୁଣି କାହାଣୀରେ
ମାନସ ତୋଷି ବାଳାର
ମନ ଘେନା ନାନା ମିଷ୍ଟାଳାପେ ସେହି
ପ୍ରକାଶିଲ ଶିଶୁଗୁର ।
ଭାଷିଲେ କିଶୋର ସୁହାଗେ ଅଦରେ
କିଶୋରୀର କର ଧର
ହୁମ୍ବ ପିୟସୀ ମହାଶ୍ଵେତାକର
ପୁରୁଷ ବାଣୀ ସୁନ୍ଦର ।
ଶୁଣିବ ତାହାଙ୍କ ପ୍ରତି ଚନ୍ଦ୍ରମାଳ
ଗୁରୁତର ଶାପ ଅତି
ସରସ ମହର୍ଷି ଶ୍ଵେତବେଦବର
ପୁଣି ଦେବଦାସୀ ରାଜ ।

କହୁଁ କହୁଁ ଏହା ନବୀନ ବିମଳ
 ଅଲେକେ ରଞ୍ଜି ଗମନ
 ଚନ୍ଦ୍ରାଲେବୁ ଶସି ଅସିଲେ ଭୁଲେକେ
 ମହାଶ୍ଵେତା ପ୍ରାଣଧନ ।
 ଦଶଦଶ ଶସି ମାରଦ କୋଳରୁ
 ତପଳା ଶସିଲ କରେ
 ରଜନୀକୁ ରଞ୍ଜି ଅଶ୍ଵେତା ଶଳାକା
 ପଡ଼ିଲ କି ଅବନୀରେ ।
 କଣ୍ଠେ ଏକାବଳୀ ମାଳ ରଞ୍ଜୁଥିଲ
 ବାମ ପାଶ୍ଵେ କପିଞ୍ଜଳ
 ଝଟକ ହାଟକ ପ୍ରାୟ ଚଢ଼ୁଥିଲ
 ଶରୀର ଶିଶୁ ଉଠେ ।
 ସମାଦରେ ତାକୁ ଭକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରାପୀଡ଼
 ଆଲିଙ୍ଗିଲ ଦୁଃଖେ ଧରି
 ଅନନ୍ଦାଶ୍ରୁ ମରେ ବେନିକର ଶୁଭ
 ବିଲେତନ ଗଲ ଭର
 ବାବମ୍ବରୀ ଧାଇଁ ପ୍ରିୟସଖୀ ପାଶେ
 ଏ ପ୍ରିୟସମ୍ବାଦ ଦେଇ
 ସତେ କି ତାହାକୁ ସୁମଧୁର ସୁଧା—
 ସ୍ତୋତେ ବୁଢ଼ାଇଲ ନେଇ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରରଥ, ହଂସ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ଗଉରୀ,
 ଏହି ଶୁଭ ସମାଗୁରେ
 ଦଳ ବଳ ସହ ମହୋତ୍ସାସେ ଅସି
 ପ୍ରବେଶିଲେ ସେ କାନ୍ତାରେ ।
 ତାରାପୀଡ଼ ଶୁଭ— ନାସ ମନୋରମା
 ମହୁଣୀ, କଳାସବନ
 ସେମାନଙ୍କ ସହ ଏ ମହା ମିଳନ—
 ମହୋତ୍ସବେ ହେଲେ ବ୍ରତ ।
 ପଡ଼ୁରୂପେ ଚନ୍ଦ୍ରା— ଶୀତଳ ଲଭିଲ
 ଗଜବ ରଞ୍ଜୁମାଣୀ

ପୁଣ୍ୟବତୀ କର   ଧରଣ ସାନଢ଼େ
    ମହାଶ୍ୱେତା ସୁରମାଣ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରାଣୀକ ରୂପେ   ଚନ୍ଦ୍ରମା ଜନମ
    ହୋଇଥିବାରୁ ଧରରେ
 ଶହଲେଖା ରୂପ   ଧର ଅସ୍ଥିତୁଲେ
    ସେହିଣୀ ତାଙ୍କ ସେବାରେ ।
 ସଜରୁମାରଜ   ମହିଷ କାହିଁ ଶେଷ
    ପାଏ ନିଜସ୍ଥାନେ ପାଇ
 ବଳରଦ୍ର ଦେବ   ସ୍ୱପ୍ନ ଏ ଗୀତେ
    ରହିଲେ ତାଙ୍କୁ ଅନାହିଁ ।

କାଦମ୍ବରୀ ସମାପ୍ତ

ରତ୍ନ ସଂହାର

ସ୍ନେହାଞ୍ଜଳି

ବୀର ଶ୍ରୀମତୀଲତେରାଧୀଶ୍ଵର କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ବୀରବର
ହରିଚନ୍ଦନ ଦେବ

ସୁହୃଦ୍‌ବରେଷୁ

ଅସେବନକ ।

ସାହୃଦ୍ୟ କାନନ   ବୁଝି ପଞ୍ଚାନନ
ସ୍ଵରତ ଅଦର୍ଶକବ

କଲନା କୁଳୀରେ   ବାବ୍ୟପଥେ ସେଦୁ
ଆଜ୍ଞିଲେ ଅପୁରୁଷକ । ୧ ।

ନାରସ ମାନସ—   (ମାରବେ) ପାହାଙ୍କ
କବିତା ସୁଧା ସୁବନ୍ଧୁ

ପ୍ରବାହତ ହୋଇ   ଉପାଦାନ କରେ
ସରସ ଶ୍ରୀନ ବୃତତ । ୨ ।

ଲଜ୍ଜାଶୀଳା ବାଳା—   ପ୍ରେମୋଜ୍ଞାସ ପର
ପାହାଙ୍କ ଭବଲହରୀ

ରସିକ ହୃଦୟ—   ସରେ ଲଳାକରେ
କଲନା-ବାତେ ସପ୍ନର । ୩ ।

ସାରସ୍ଵତ ସାର—   ମଧୁମାସର ସେ
ସୁସ୍ଵର ମଉକୋକିଳ

ବାଣୀ ପଞ୍ଜିଷ୍ଠ୍ୟ   କବି-କୁଳ-ଗୁରୁ
ବାବ୍ୟୋଦ୍ୟାନ ମହାନିଳ । ୪ ।

ପାହାଙ୍କ ସ୍ଵରଗ   ପଦ ଅଳଙ୍କାର
ଭାବେ ହୋଇ ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ

ମଣ୍ଡିତ ଅମର—   ବସୁଭୋଜ୍ୟର—
ମାଧୁର୍ୟ କରଇ ଚୂର୍ଣ୍ଣ । ୫ ।

ପେଇଁ ଉଦ୍ଧୃତା   ସାରସ୍ୱତ ମଣି
    ନଜଦେଜେ ଦେଶେ ଦେଶେ
 ମାନବ ନବତ   ହୃଦୟ କଦର—
    ଧୀର ହରନ୍ତି ବଶେଷେ । ୬ ।
 ବାଦ୍ୟ ବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧ   ଜଳ-ମନ-ମୁଖ—
    ଉପରେ ସ୍ୱରୂପମଣି
 ବସାବସନ୍ତି ଯେ   ଭାରଣ ବିକାଶି
    ଖୋଲି କଳପନା ଖଣି । ୭ ।
 ସେହି ମହାକବି   କାଳଦାସଙ୍କର
    ଷଡ଼ୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଗ୍ରହସାର
 ବାଗ୍ମେଶ ରସନା—   ଲେଖନୀ ନିଃସୂତ
    ଏ ରତ୍ନ-ସହାରହାର । ୮ ।
 ବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧ ବଶେ   ଉତ୍କଳାନ୍ତକାବି
    ବରପତି ମୁହିଁ ପାତ୍ରା
 ଅହେ ପ୍ରିୟସୁଭ !   ତୁମ କଣ୍ଠଦେଶେ
    ଲମ୍ବାଇ ଦେଉଛି ତାହା । ୯ ।

୧୪ । ୨ । ୧୯୦୩
 ମୁ । ଦେବସକ
 କ । ବାମନା

}

ଅପଣଙ୍କର
 ଶ୍ରୀ ବଳଭଦ୍ର ଦେବ
 ଷଃସ୍ତିତକମ୍ପା

ରତ୍ନ ସଂହାର

ପ୍ରଥମ ସର୍ଗ

ଗ୍ରୀଷ୍ମ

(ସମ୍ବେଦ)

ସେ କାଳେ ପ୍ରତ୍ୟୁ ମିତ୍ରର,
ଚନ୍ଦ୍ର କରେ ଆଦର,
ସଦା ସ୍ଥାନେ ନାର ନିକର
ଦୃଢ଼ ଆବିଳତର,
ଦିନ ଅବସାନ ସୁନ୍ଦର,
ଶାନ୍ତ କୁସୁମ ଶର,
ଉପଗତ ହେଲ ସଜନି !
ସେହି ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାସର । ୧ ।
କଳାକର କର ଦୂରତ
ଅକଳାର ରଜନୀ
ସରଳ ଚନ୍ଦନ, ଶୀତଳ—
କଳାନାୟକ ମଣି ।
ନାନା କାରୁକାର୍ଯ୍ୟେ ବିଚିତ୍ର
ଜଳପଥ ସଦନ
ଏ ସକଳ ପ୍ରୟେ ! ନିଦାଘେ
ସେବା କରନ୍ତି ଜନ । ୨ ।
ସୁବାସିତ ଜଳେ ବାସିତ
ରମ୍ୟ ସଞ୍ଜ ତଳ
କାମ ସନ୍ଧ୍ୟାପନ ସୁତଳି—
ସନ୍ଧ ସ୍ଵର କୋମଳ ।

ପ୍ରେମସୁଖୀ-ବଦନ ଉଦ୍ଘାସ—

ବଶେ କମ୍ପିତ ମଧ୍ୟ

କଳାସିଏ ସେବା କରନ୍ତି

ଏହା ନିଦାଘେ ବନ୍ଧୁ ! । ୩ ।

ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ମେଖଳା ନିତମ୍ବ—

ବିମ୍ବେ ଅରମ୍ଭେ ଖଞ୍ଜି

ହର ଅରରଣ ଭୂମିତ—

ସ୍ତନେ ତନ୍ମୟ ରଞ୍ଜି

ସ୍ଥାନେ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ସୁରଭି

କରି, କୁନ୍ତଳପନ୍ଥ

କାମିନୀ ନିଦାଘ ପାତନା

କାମିନୀଏ ହରନ୍ତି । ୪ ।

ଅଳକା ରାଗରେ ରଞ୍ଜିତ

ଦଳା ସିନ୍ଦୂର ବର୍ଣ୍ଣ

ବାଜେଣି ନୁପୁର ଭୂଷିତ

ନିତମ୍ବିନୀ ଚରଣ

ପ୍ରତି ପଦେ ହଂସ କୁଜନ

ଅନୁକରଣ କରି

କାମ ଉପୁଜାଇ ମାନବ—

ମନ ନିଅଇ ହର । ୫ ।

ଗନ୍ଧସାର, ପଲେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ

ଘନ ଭୂଷାର ଗୋଷ

କହୁ ମୁଖ ମଣି ମାଳରେ

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉରଜ ତୋର ।

ସୁଥୁଳ ନିତମ୍ବ ଜଡ଼ିତ

ହେମମୟ ରସନା

ବେଉଁ କଳାସୀକୁ ସେ ଅବା

ନକରନ୍ତି ଉଲ୍ଲାନ । ୬ ।

ନିଜର ଶରୀରସଜ୍ଜିରୁ

ଜାତ ଝାଳରେ ସିନ୍ଧୁ

ମୋଟା ବସନକୁ ସମ୍ପ୍ରତି
 କରୁ ଅପସାରିତ ।
 ଉଲଟ ଉଲଟା ସୌବନା—
 ବଣ ପ୍ରମଦାଗଣ
 ନବେଶ କରନ୍ତି ଉତ୍ତଳେ
 ଗୁରୁ ଶୂନ ବସନ । ୭ ।
 ଚନ୍ଦନାମୁଷ୍ଟିକୁ ବ୍ୟଜନ—
 କାତ-ଶୀତ ପବନେ
 ହାଲମାଲେ ପରିଶୋଭିତ
 ପ୍ରଜ ମଣ୍ଡଳାପିଣେ ।
 ବାଣୀଝଙ୍କାରରେ ମିଶ୍ରିତ
 ସୁମଧୁର ଗାୟନ—
 ଯୋଗେ ଜାଗି ଉଠେ, ନିଦ୍ରୁତ
 ସୁସ୍ବର ମଦନ । ୮ ।
 ରଜନୀରେ ସୁଧା ଧବଳ—
 ରମ୍ୟହସ୍ୟ ଉପରେ
 ସୁଖସୁପ୍ତ ବିଳାସିନୀଙ୍କ
 ମୁଖ ଦେଖି ଅଦରେ ।
 ଅତି ଉତ୍ସୁକରେ ରଜନୀ
 ପାପି ତାରୁରମଣ
 ହୁଅନ୍ତି ଲହାରେ କି ଅବା
 ପ୍ରାତେ ପାଶୁ କରଣ । ୯ ।
 ଅସହ୍ୟ-ପବନ-ଭୁଲିତ—
 ତପ୍ତ ଧୂଳି ଜଡିତ
 ଶର ରବି କରେ ତାପିତ
 ଏହି ମସ୍ତକ ମିତ ।
 ପ୍ରେୟସୀ ବରହ ଅନଳେ
 ଦହ ହୋଇ ମନରେ
 ଦେଖିବାରୁ ଇଚ୍ଛା କରଇ
 କିଏ ଏହି କାଳରେ ? । ୧୦ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ
 ସନ୍ତାପିତ ଗବନ
 ପିତାସା ଅତ୍ରେ କଣ୍ଠେ—
 ତାକୁ ବୁରଞ୍ଜଣ ।
 ଦଳିତ ଅଞ୍ଜନ ସମାନ
 ନୀଳ ନରକୁ ଗୁଢ଼ି
 ଧାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବନେ ଚକ୍ଷୁରେ
 ଜଳ ପିଇବା ପାଇଁ । ୧୧ ।
 ରତନ ଭୂଷିତା ରମଣୀ—
 ମାତେ କିନ୍ତୁମ ବଶେ
 ବୃତ୍ତି କଟାକ୍ଷ ନିଶ୍ଚୟ
 ପ୍ରକାଶୀକ ମାନସେ ।
 କାମ ଉଦ୍ଦୀପନ କରନ୍ତି
 ଏବେ ହୋଇ ଉଷିତ
 ଶୁଭୁ ଶଶିକଳା ଶୋଭିତ
 ସାୟଂ ସମୟ ବତ । ୧୨ ।
 ଦହି ହୋଇ ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣେ
 ପୁଣି ତପ୍ତଧୂଳିରେ—
 ଅଧ୍ୟାବଦନରେ ସ୍ଥାପିତ
 ସଦାବଦ ଗତିରେ ।
 ମୁଦୁମୁଦୁ ଅତି ପ୍ରଶର—
 ଶ୍ଵାସ ନିଶ୍ଵାସ କର
 କଳାପି-କଳାପ ତଳରେ
 ଫଣୀ ରହଇ ଦୂର । ୧୩ ।
 ମହା ପିତାସାରେ ହେବାରୁ
 ବଳ ଉଦ୍ୟମ ହୃଦ
 ରସନା ଲମ୍ବାଇ କମ୍ପାଇ
 ଜଟା-ଅଗ୍ର ସଜ୍ଜିତ ।
 ବସ୍ତ୍ରର ବଦନ ଉଦ୍ଘ୍ରଷ—
 ଶ୍ଵାସ ଶ୍ଵାସ କେଶରୀ

ମାରିବାରୁ ନାହିଁ କଲେବ
 ପାଶୁ ବଢ଼ାଣ କଣ । ୧୪ ।
 ଦିନକର ଖର କରଣ—
 ଜାଣେ ହୋଇ ତାପିତ
 ବସମ ପିପାସା ବେଗରେ
 ଅତିଶୟ ଶୀତଳ ।
 ସଲିଳ ନ ଲଭି ବିଶୁଦ୍ଧ—
 କଣ୍ଠ କରି ନିକରେ
 ତରିବାରୁ ନାହିଁ ସିଂହକୁ
 ସୁଦ୍ଧା ଦେଖି ପାଖରେ । ୧୫ ।
 ହୃଦ ହୃତାଶନ ସଦୃଶ
 ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗୁ କରଣ
 ପୋଗେ ଅବସର ହେବାରୁ
 ନିଜ ଶରୀର ମନ
 ଘୋଡ଼ାର ସୁନ୍ଦର ଆନନ
 ଶିଶି-ଶିଖା ମଣ୍ଡଳେ ।
 ବଧୂବାରୁ ନାହିଁ ସମୀପ—
 ବଢ଼ି ଭୁଞ୍ଜି ଦଳେ । ୧୬ ।
 * ଭଦ୍ରମୁଦ୍ରାପୁର୍ଣ୍ଣବଶେଷେ
 ଶୁଷ୍କ କର୍ତ୍ତମ ସରେ
 ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗୁ ଚନ୍ଦ୍ର ମୟଶେ—
 କାନ୍ତ ବନ୍ୟ ଶୁଭରେ ।
 ସବଦା ତପ୍ତଲେ ଖୋଲନ୍ତି
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଘୋଷା ମଣ୍ଡଳେ
 ପ୍ରବେଶିବାପାଇଁ କିଅବା
 ଭୟେ ବସୁଧା ତଳେ । ୧୭ ।
 ବବର୍ତ୍ତନ ଗନ୍ଧ କରଣ—
 ମାଳେ ଅଭିତାପିତ

ପକିଳ ପଲ୍ଲବ ତଳରୁ
 ଭେଦ ହୋଇ ଉଠିତ ।
 ତେଇ ତପାହର ଭୁଞ୍ଜି
 ଫଣା ଛନ୍ଦର ତଳେ
 ନିର୍ଭୟେ ନିଶ୍ଚଳେ ବସିଛି
 ଅନ୍ତର୍ଗତ ବଳେ । ୧୮ ।
 ଉପାସିତ କରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
 ରୂପେ ମୁଦୁ ମୁଖାଳ
 ବସନ କରାଇ ମୀନାଳୀ,
 ଗୁଳି ଶୁଦ୍ଧମରା ।
 ପରସ୍ପର ଉପାଦାନରେ
 ଗଜେ ସଂଗ୍ରାମଣୀଳ
 କରନ୍ତି ମର୍ଦ୍ଦିତ କର୍ଦ୍ଦମେ
 ପଦ୍ମାକର ପକିଳ । ୧୯ ।
 ଉକ୍ତଜକ ଜଳେ ମିଶ୍ରର
 ବଢ଼େ ପା ଭଲେ ମଣି
 ବସ, ଦାବାନଳ, ଆଦି—
 ତାପେ ତପ୍ତ ସେ ଫଣୀ ।
 ବଢ଼େଲ ରସନା ଯୁଗଳେ
 କରି ବାତ ଲେହନ
 କରୁନାହିଁ ଦୃଷ୍ଟି ଆହୁର
 ହୋଇ ଭେଦ ଉପଶ । ୨୦ ।
 ଉଦ୍ଧୃତ ମୁଖ ହୋଇ ଲେହନ
 ଜହା କରି ଗୁଳନ
 ଫେନ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ଷୁ
 ବିସ୍ତାରିତ ବଦନ ।
 ପିପାସା ବ୍ୟାକୁଳେ ମହିଷ—
 ବୁଲ ନରେଣୀ ଜଳ
 ପବନ ଗହରୁ ବାହାରୁ—
 ଛନ୍ତି ହୋଇ ଚକ୍ଷୁ । ୨୧ ।

(ବଙ୍ଗଳାଣୀ)

ମଉଳି ପାଇଛି ଦାଦାନଳ ତେଜେ
 ଯହିଁ ନବଜାତ ଦୁଶ
 ତପ୍ତ ପବନରେ ଉତ୍ତପ୍ତ ଶିଶୁ
 ବଶ୍ୟ ପଦେ ସେ ପୁଣି
 ପ୍ରସବର କର— ତାପେ ଶିଶୁତର
 ନିର୍ଦ୍ଦିଶି ବଶେଷରେ
 ଅରଣ୍ୟାମ୍ବୁ— ଠାବେ ଠାବେ ଉତ୍ତ
 ଜାତ କରଇ ମନରେ । ୨୨ ।
 ଗୁଳ୍ମପାଦପରେ ବସିଣ ଧରାଇ
 ହେଉଛନ୍ତି ପଶିପୁଷ୍ପ
 କାନ୍ତ ହୋଇ କପି— ବୁଲି ଯାଉଛନ୍ତି
 ସାନ୍ତମାନ ମଞ୍ଜୁ ବୁଝି
 ନୀର ଖୋଜି ଖୋଜି ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତି
 ଅରଣ୍ୟେ ଗୟଳଦଳ
 ଅସ୍ଥାପଦ ମୁଗ ବଢ଼େବେ ଲଇଁ
 କୁସୁରୁ ପିଅନ୍ତି ଜଳ । ୨୩ ।
 ବିକଟ ନୂତନ ବୁଝୁ * ବୁଝୁ
 ପରାଏ, ସିନ୍ଦୂର କାନ୍ତି
 ପ୍ରକଳ ପବନ— ବେଗ—ସମୁଦ୍ର—
 ବେଗ ବର୍ଣ୍ଣ ବେଗେ ମାତି
 ବ୍ୟାକୁଳତ ହୋଇ ନିକଟ ବଢ଼ି—
 ବଞ୍ଚିଗଲ ଅଲଙ୍ଗନେ
 ଦହ ହେଉଅଛି ବନ ଭୂମିମାନ
 ବନ ଦୃତାଶନ ଶିଖେ । ୨୪ ।
 ଭୂଧର କନ୍ଦରେ ଜଳେ ଦାଦାନଳ
 ପବନେ ହୋଇ ବଢ଼ିତ
 କଟୁନାଦେ ପୁଣି ଶୁଣିଲ ବାଉଁଶ
 ସ୍ତବ୍ଧ ଦୃଢ଼ ସ୍ତୁରିକାତ

ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ପୁଣି କୃଷି ଲବ ଶୁଷ୍କ—
 ଦୃଶମାନଙ୍କେ ପ୍ରସରି
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବହାଣ କୃଷ୍ଣସାର ପୂର୍ଣ୍ଣେ
 ଦେଉଛୁ ଅକୁଳ କରି । ୨୪ ।
 ଶାଳିନୀ ବନରେ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ଅଗ୍ନି
 ବିଶାଳ ବହୁତ ପରି
 ପାଦପ କୋଟରେ ଗୌରବର୍ଣ୍ଣେ ନଏ
 କନକର କାନ୍ତି ହରି
 ପରେ ପରେ ବାହି ଶୁଷ୍କପତ୍ର ବୃକ୍ଷ—
 ତାହାମାନଙ୍କରେ ଦିଶେ
 ପଦମାନ ପୋରେ ତେଇ ତେଇ ବନେ
 ବନାଗୁଁ ଖେଳଇ କି ସେ ? । ୨୫ ।
 ବୈଶ୍ଵାନର ତାପେ ସନ୍ତପ୍ତ ଶରୀର
 ଗଜ ଗବୟ କେଶରୀ
 ମିଳି ପରସ୍ପର— ମିତ୍ର ପରି, ଭର
 ବୈଶାଖର ପରିହର
 ବହି ତାପେ ତପ୍ତ ଗିରୀନ୍ଦ୍ର ଗହ୍ଵରୁ
 ସବୁରେ କରି ଗମନ
 ବସୁଳ ପୁଲିନ ପାଳିତ ନିମଗା—
 ନାରେ କରନ୍ତି ମଜ୍ଜନ । ୨୬ ।

(ରସକ୍ରନ୍ଦ)

ଯେ କାଳେ ଫୁଟଇ ପାଟଳଫୁଲ *
 ଜଳେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୁଏ କମଳକୁଳ
 ସୁଖ ଇଶେ ଶୀତ-ନାରେ ମଜ୍ଜନ
 ଚନ୍ଦ୍ର କରଣକୁ ବଳର ମନ
 ସେହି ନିଦାଘ ବାସର ପେ
 ସୁଖେ ଚୁରୁଗାତେ ! ସଜନୀ ସହୃଦେ
 ପ୍ରାସାଦେ ଯାଉ ତୋହର ପେ । ୨୭ ।

ଦିତୀୟ ସର୍ଗ

ବର୍ଣ୍ଣା

(ଶଶି ବାମୋଦୀ)

ପ୍ରମଦ ବୁଝିବ ପରି ସଖୀକର

ଘନ ପଟଳ,

ଧୂଳିର ସାର ବଦ୍ୟତ, ବୁଲଣ

ନାଦି ମର୍ଦ୍ଦଳ

କାମିକନକକୁ ସେହି ଶୋଭା ସିନ୍ଧୁ

ମାଧୁରୀ ମୟ,

ନରନାଥ ପରି ଅସର ସୁନ୍ଦରି !

ଘନ ସମୟ । ୧ ।

କାହିଁ ଅଭିଶପ୍ତ ମାଳ ବୁଦ୍ଧି—

ସମ ସୁନ୍ଦର

କାହିଁ ବା ଦଳିତ—କଳ୍ପିତ—କଳିତ—

* ସୁପ୍ରମାକର

କେଉଁଠାରେ ପୁଣି ସସତ୍ତା ତରୁଣୀ—

ଚୁଚି-ଚୁଚି—

ମେଘମାଳେ ବ୍ୟାଘ୍ର ହେବାରୁ ବୟତ†

ପାଉଛି ଲୁଚି । ୨ ।

ପିପାସା ଅତୁର ଗୁଡ଼ିକ ମାନଙ୍କ

ଅଶ୍ରୁ ପୁରୁର

ନବ ଜଳଭାରେ ବିଶେଷ ଭବରେ

ତଳକୁ ଲୁଚି

ବରଷି ପ୍ରଚୁର, ଶବ୍ଦ ମଧୁର—

ଗର୍ଭର-ସ୍ବନ—

ପାଶ୍ବରବୃନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି ମନ୍ଦ—

ମନ୍ଦ ଗମନ । ୩ ।

ଜଳଦେ, ଦମୋଳୀ-ଶବଦ-ମର୍ଦ୍ଦଳ
 ପ୍ରହର କରି
 ଚପଳା ଶିଖିମ-ସଂପଦ ବାସକ—
 କୋଦଣ୍ଡ ଧରି ।
 ଅବହେଳିତର କୃଷ୍ଣ ଧାର ଖର—
 ଶର ପ୍ରହାର
 ପ୍ରବାଣୀ ଜନର ମାନସ ଚଞ୍ଚଳେ
 ଅପକ୍ଷ ସାର । ୪ ।
 ଶାଶ୍ୱତ ପୀତମଣି ନର ଦୃଶ—
 ଅକ୍ଷର ଜାଳେ
 ରକ୍ତ ରମ୍ଭସୋପେ ନବଜାତ * ଦ୍ରୋଣ—
 ପଣ୍ଡି ପ୍ରକାଳେ ।
 ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ଶିଖ କୃଷ୍ଣାରୁଣ ନାନା
 ରହେ ଭୂଷିତା—
 ବରଞ୍ଜନା ପର ହୋଇଅଛି ଅତି—
 ଶୟ ଶୋଭିତା । ୫ ।
 ପ୍ରସାରିତ କରି ସୁଦୃଶୀର୍ଣ୍ଣ ଗୁରୁ—
 ବର୍ତ୍ତ ମଞ୍ଜୁଳ
 ପରସ୍ପର ଆରଜନ, ତୁମ୍ଭଦାନେ
 ହୋଇ ଅକୂଳ—
 ମାଳବଣୀକୁଳ ଅକୂଳ-ହରଷେ
 ପୁରୁଷ ଶୁଭ
 ମନୋହ ନାଦରେ ପାଇଛନ୍ତି ଆଜି
 ନୃତ୍ୟରେ ମାତ । ୬ ।
 ବହୁଶିତ ଜଳ ପ୍ରବାହ ପ୍ରକଳ—
 ତରବେଗରେ
 ଉଷାଡ଼ି ପକାଇ ଉଭୟ ତଟର
 ତରୁ ନିକଟେ

ସନ୍ତତ ବିବିଧ ବ୍ୟଭିଚାରରେ ରତ
 ରମଣୀ ପରି
 ପାପୀନ୍ଦ୍ର ନୟନ ମାଗରେ ବିଭ୍ରମ
 ବିସ୍ତାର କରି । ୭ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରାଙ୍ଗ ଚନ୍ଦ୍ରଲ ହରିଣୀ ହରିଣ
 ମୁଖେ ଖଣ୍ଡିତ—
 ନବ ଅନୁରତ ବୁଝାନ୍ତୁର ଜାଲେ
 ହୋଇ ମଣ୍ଡିତ
 ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କର ନବ ପତ୍ରବରେ
 ଦେହ ଘୋଡ଼ାଇ
 ବିକ୍ୟ ଗିରିବନ କାହା ମନ ଅବା
 ହରଇ ନାହିଁ । ୮ ।
 ଶେଳ ଶେତନର ଉତ୍ପୁଷ୍ପ ଯୁଗଳେ—
 ମଞ୍ଜୁଳାନନ
 ଭୟରେ ବିଧୁର ଚନ୍ଦ୍ର କଳେବର—
 ବୁରଇ ଗଣ ।
 ଠାବେ ଠାବେ ରୁଣ୍ଡ ହେବାରୁ ଅଖଣ୍ଡ—
 ଶିବତାମୟୀ
 ବନସ୍ଥଳୀ ଜନ ମାନସକୁ ସମୁ—
 ସୁଦ୍ଧ କରି । ୯ ।
 ସନ୍ତତ-ଗର୍ଭର-ନାୟା ଜଳଧର—
 ମାଲେ କଳ୍ପିତ
 ଗାଡ଼-ଅକଳାର କରଳ ଶବ୍ଦ—
 ମଧ୍ୟେ ହୃଦିତ
 ସୌଦାମିନୀ-ଦାମ ଝଟକ ଆଲୋକେ
 ଅଭିସାରିବା ।
 ସଙ୍କେତ ସରଣୀ ରୁହିଁ ଶୁଭ୍ରପାଣ୍ଡ
 ପ୍ରେମ ରସିକା । ୧୦ ।
 ଚପଳା ଖେଳାରେ ଭୟ ଉଠିବାରୁ
 ମନେ ପ୍ରମଦ

କାଦମ୍ବିନୀ ମାଳ ଶୁଷ୍କ ଗନ୍ଧାର
ସୁନେ ତମକି
କାମିନୀଏ ନିଜ ଅଭିମାନ ଲଜ
କରିଣ ବାକି
ଅସଂଖ୍ୟକାୟ ପତିକୁ ଡେଇଁଦେ
ପକାନ୍ତି ପାକି । ୧୧ ।

ବିଶେଷତନ-ଉନ୍ମୀବର-ବାରବିନ୍ଦୁ-
ଭରେ ସବଦା
ବିମ୍ବାଧର-ଗୁରୁ-ପଞ୍ଜବ ପଞ୍ଜାଳି
ପାଞ୍ଜ-ପ୍ରମଦା
ଶୋକଭରେ ଡେଇଁ ମାଲୁ ଆଭରଣ
ଅନ୍ତୁଲେପନ
ଖରଣ୍ଡାସ ମାରି ନିରାଶ କରନ୍ତି
ଦିନ ପାପନ । ୧୨ ।

କଟୀ ରଜ-ଦଶ ପଟଳେ ଆବୁଳ
ଅତି ଆକଳ
ଭୁଜଙ୍ଗମ ପରି ବଦଗତି କରି
ନବ ସରିଳ
ଭୟରେ ଅସ୍ଥିର ଦର୍ଦ୍ଦରମାନକୁ
ହୃଦରେ ବଢ଼ି
ନିମ୍ନଦେଶ ଅଭିମୁଖରେ ଦୂରରେ
ପାଉଛ ବଢ଼ି । ୧୩ ।

ଶୁଦ୍ଧ ମନୋହର-ଶବ୍ଦେ ଉଚ୍ଛ୍ୱିତ
ମୃଦୁ ଭ୍ରମରେ
ଦ୍ୟାଗ କରି ବୃକ୍ଷଧାର ଜଞ୍ଜିତ—
ପଦ୍ମ ନିକରେ
ନୃତ୍ୟ ପରାୟଣ ମୟର କଳାପ—
ଚନ୍ଦ୍ର, ଲଳିତ

ଦେଖି ବୁଲିବୁ ଅଗସ୍ତ୍ୟ ଦୁଅନ୍ତି
 ତହିଁ ପଥେ । ୧୪ ।
 ବମଳ ଉପୁଳ ନର ପ୍ରସାଦକୁ
 କପୋଳ ଦେଶେ
 ଭୁଞ୍ଜୟୁଥସବୁ ମଦଳନେ ଶୋଭା
 ବହୁ ବିଶେଷେ
 ନୁହନ ବାରିତ ସୁନେ ମଦୋଳୁଟ
 ବନ୍ୟ ବାରଣେ
 ଅତି ଉଚ୍ଚେ ବରୁଣନ୍ତି ମୁଦୁମୁଦୁ
 ଧ୍ବଜ ଗହନେ । ୧୫ ।
 ଧବଳ ଉପୁଳ କାନ୍ତି-ସମସ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର-
 ଶିଳା-ଶୋଭିତ
 ଇତସ୍ତତଃ ମୁଦୁନାଥ ପ୍ରସବଣ—
 ନାରେ ବେଷ୍ଟିତ
 ଭୂଧରେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ନୃତ୍ୟବାସୀ—
 ବେଙ୍ଗ ନନ୍ଦିନେ
 ନିତାନ୍ତ ଉଲ୍ଲାସ ସମ୍ପାରିତ କରୁ—
 ଅଛନ୍ତି ମନେ । ୧୬ ।
 ନବଜଳବିଶାୟୁକ୍ତ ମେଘସଙ୍ଗ—
 ଶୀତ ପବନ
 ପୁଷ୍ପିତ, କେତକୀ କଦମ୍ବ ଅର୍ଦ୍ଧ ନ
 ଶାଳ, କାନନ
 ପ୍ରକମ୍ପିତ କରି, ଭୃଷ୍ମ ସୁଗନ୍ଧେ
 ହୋଇ ବାସିତ
 କାହାର ମାନସ କରୁ ନାହିଁ ଅବା
 ଉତକଣ୍ଠିତ । ୧୭ ।
 ଶ୍ରୋଣୀ ତଟପାଏ ଲମ୍ବାଇ ବୁଝିତ—
 କେଶ ବହନ
 ସୁରଭିତ ପୁଲକଣ୍ଠିରେ ଭରତ
 କର୍ଣ୍ଣ ଭୃଷଣ

ହାରମାଳେ ଭୂଷି ଉରଜ ମଣ୍ଡଳ,

* ସୀତ କଦନେ

କାମ ଲେଚନାଏ କାମଉପୁଜାନ୍ତି

କାମୀଙ୍କ ମନେ । ୧୮ ।

ବିଷ୍ଣୁଚକ୍ରୋର ଚକ୍ର ଚପଳା

ରାଜପଦ୍ମରେ

ବର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗୁଳରେ ଅତି ଅବନତ

ମେଘ ନିକରେ

ପୁଣି କାଷ୍ଠୀ ମଣି ବୁଣ୍ଡଲେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ

ରମଣୀଗଣ

ପ୍ରବାସୀ ମାନସ ଏକାବେଳେ କରୁ—

ଛନ୍ତି ହରଣ । ୧୯ ।

ବଦନ, ନୂତନ ବରୁଣ, କେତକୀ—

ପୁଲେ ଗୁପ୍ତ—

ମନୋହରମାଳା ସାନନ୍ଦେ ମସ୍ତକେ

କର ନିହିତ

ବରୁଣ କଳିକା ରଜ୍ଜା ଅନୁକୂଳେ

କର୍ଣ୍ଣ ପାଶରେ

ଅବତଂସ ରତି ଧରନ୍ତି ଶ୍ରୀରୁପ

ଅତି ଅଦରେ । ୨୦ ।

ପୁଷ୍ପମୟ କର୍ଣ୍ଣ ଅଳଙ୍କାରେ ଆମୋ—

ଦିତ ବୁନ୍ଦଳା

ସୁବାସିତ ରୂପ ଚନ୍ଦନେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ

ହୋଇ ଅବଳା

ପ୍ରଦୋଷ ସମୟେ ବନବାନ-ଭାନ

ସୁନ ଶ୍ରବଣେ

ଛନ ଛନ ପାନ୍ତି ଗୁରୁଜନ ଗୁହ୍ୟ

ଶଯ୍ୟା ସଦନେ । ୨୧ ।

ତୃତୀୟ ସର୍ଗ

ଶରତ୍

(ସମ୍ପର୍କେ)

ଉତ୍ପୁଷ୍ପ କମଳ ମନୋହ-

ମୁଖୀ ତାଣ ଦୁକୁଳା

ମନ୍ଦ-ହଂସ ରବ-ମଞ୍ଜୀର

ମଞ୍ଜୁ ନାଦେ ମଞ୍ଜୁଳା

ପରିପକ୍ୱ ଶସ୍ୟ ରୁଚିର

କୁଶ ଗାନ୍ଧବସ୍ତ୍ରା

ନବ ବଧୂପରି ଅସିଦ୍ଧ

ଦେଖ ଶରତ୍ ସୁନ୍ଦରୀ । ୧ ।

ବାଣତୀ ପୁଲେ ଧରଣୀ,

ସ୍ୱପ୍ନି ତନ୍ମୁ କରଣେ

ରାଜହଂସେ ନଦୀ ସଲିଳ ;

ସର ବ୍ରହ୍ମଦ ବନେ

ପୁଲସରେ ନଦ ସପତ

ଛକ-ଦ୍ରୁମେ କାନନ

ମାଳତୀ ପୁଲରେ ଉଦ୍ୟାନ

ଦିଶେ ଶ୍ୱେତ ବରଣ । ୨ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଲ ସୁନ୍ଦର ଶତ୍ରୁଂ-

କାନ୍ତୀ-ଦାମ-ଶୋଭନୀ

ଗରେ ବରାହତ ଧବଳ

ବହୁଜମ-ମାଳନୀ—

ସରତେ, ବଶାଳ-ପୁଲନ-

ପ୍ରାନ୍ତେ-ନିତମ୍ବରୀ

କରନ୍ତି ସମଦା ପ୍ରମଦା

ପର ମନ୍ତରେ ଗତ । ୩ ।

ପଦ୍ମକଳା-ଶଙ୍ଖ ରଜତ
 ଶୌର ଲଘୁ-ନିର୍ଜଳ—
 ମେଘ ଶତଭାଗେ ପବନ
 କେଶେ ହୋଇ ତପ୍ତଳ
 ଗମନ କରନ୍ତେ, ସୁମର
 ଚଣ୍ଡେ ଉପଶାନ୍ତ—
 ରାଜନ ପରାଏ ଗମନ
 କାହିଁ ହୁଏ ଲକ୍ଷିତ । ୪ ।
 ଦଳିତ କହ୍ନୁଳ ସମାନ
 ଏହି ନର ମଣ୍ଡଳ
 ବଧୂଲ ପୂଲରେ ଲେହନ
 ରମ୍ୟ ଧରଣୀ ତଳ
 ନୂତନ ପାତଳ କଳମ *
 ଧାନ୍ୟ ବୃତ କେଦାର
 କରୁନାହିଁ ମନ ପସ୍ତୁର
 କହ କେଉଁ ଯୁବାର ? ୫ ।
 ମଦ-ମଧୁବ୍ରତ-ଶୋଷିତ—
 ମଧୁ-ସେବନ ଲଭି
 ପୁର ପୁଞ୍ଜିକାରୁ ତେଜରେ
 ଧରି ସୁନ୍ଦର ଛବି
 ମନ୍ଦ ପବନରେ କମ୍ପିତ—
 ଶାଖା-ଶିଖେ କାହାର (୧)
 † କୋକିଳାର ମନ ନକରେ
 ବଦାନ୍ତ କାହାର । ୬ ।
 ମେଘ ଆବରଣୁ ବିମୁକ୍ତ,
 ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ତାରକା ରତନ
 ଭୂଷା ଶୁଦ୍ଧି ରଜନୀ

ବିମଳ କୌମୁଦୀ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ
 ପରିଧାନ କରଣ
 ବକୁଳା ବାଳା ପ୍ରମଦା
 ପରି ଦିନକୁ ଦିନ । ୭
 ଜଳଶ୍ରୀ-ପଞ୍ଚେ ଶକ୍ତିତ-
 ବାତ-ହୃଦେ ନୟନ
 ହଂସ ଚନ୍ଦ୍ରବାମନକୁ
 ଗର ଭୂମି ବସାର
 ତଟିନୀ ନଳିନୀ ପରାଗ-
 ଭରେ ହୋଇ ପାଟଳ
 ହଂସ ରବେ ନର ମାନସ
 କରୁଥାନ୍ତି ଶୀତଳ । ୮ ।
 ହୃଦହାରୀ ସୁଧା କରଣ
 ଶୋଭା, ନେତ୍ର ଭସବ,
 ଅଜ୍ଞାଦକ, ଶୀତ ଶୀତର
 ବର୍ଷା, ତାରା ବାମନ
 ପ୍ରିୟତମ ପତି ବରଦ
 ବିଷ—ବିଶିଷ୍ଟେ ଶତ
 ବରବର୍ଣ୍ଣନାକୁ କରଇ
 ଅତିଶୟ ଆରତ । ୯ ।
 ଫଳଭରେ ନତ * କଳମ
 କୁଳ କର୍ମିତ କର
 ନୟନ କୁସୁମ ବିନୟ-
 ତରୁ-ବର ବଳିଷ୍ଠ
 ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ପଞ୍ଜର ବନରେ
 ନଳିନୀକୁ ଦୋଳାଇ
 ଗଳିବଦ୍ ବହେ ତପ୍ତଲେ
 ଯୁବା ଚନ୍ଦ୍ର କମ୍ପାର । ୧୦ ।

ଉଲଟ ସାରସ ମିଥୁନ
 ପୋଗେ ଅତି ଶୋଭିତ
 ବିମଳ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କମଳ
 ଦଳେ ହୋଇ ଭୂଷିତ
 ପ୍ରସ୍ତୁତ ବାତରେ ଉଦ୍ଗିତ
 ରମ୍ୟ ଗୀତି ମାଳିନୀ
 ସରସୀ ସହସା ନେଉଛି
 ଏବେ ହୃଦୟ ବଣି । ୧୧ ।
 ଏବେ ଭାନ ଗର୍ଭେ ପାଇଛି
 ଇନ୍ଦ୍ର କୋଦଣ୍ଡ ଲୁଚି
 ବସେ ପକ୍ଷପାତେ ନରକୁ
 ଦେଉ ନାଦାନ୍ତ ବସ୍ତ୍ର
 ବିସ୍ମୟ କେତନ ତଡ଼ିତ
 ହେଉ ନାହିଁ ସୁରତ
 ନ ନାଚନ୍ତି ବେଶା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବକୁ
 ଆଉ ଦେଖି ଦେଖିତ । ୧୨ ।
 ବଦନ କୁରେଇ ଅର୍ଜୁନ
 ସର୍ଜ କେଳବକସେ ,
 ଉପେକ୍ଷି, କୁସୁମ ଫୁଟିଛି
 ସମ୍ପ୍ର-ଛଦ ବଦସେ †
 ସ୍ମର ପୁଣି ନୃତ୍ୟ ଆମୋଦ—
 ଶୂନ୍ୟ ମୟୂରଚୟ—
 ଛତି ମୁଦୁନାଞ୍ଜ ମରାଲେ
 କରଅଛି ଆଶ୍ରୟ । ୧୩ ।
 ମନୋହର ଗଙ୍ଗାଶିଖରୀ
 ଫୁଲ ଗନ୍ଧେ ବାସିତ
 ସ୍ବପ୍ନଭାବେ ସ୍ଥିତ ପକ୍ଷୀଙ୍କ
 ରବେ ପ୍ରତ୍ୟୁନିତ

ସପାରଣୀ ମୁଖୀ ନୟନ
 କିଶଳୟେ ଗୋରୁତ
 ଉପବନ ପୁଂସ ମାନସ
 କରେ ଉଦବୃତ୍ତ । ୧୪ ।
 କଞ୍ଜାର କମଳ ବୁମ୍ବୁଦେ
 ବାର ବାର ଦୋଳାଇ
 ସେମାନଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶରୁ
 ଶୀତ ଭବକୁ ପାଇ
 ପତ ଅଗ୍ରେ ଲଗ୍ନ ହୁଏନ
 ବାରି ବରି ବଧୂତ
 ପ୍ରଭୃତ ପବନ ମାନବ
 ହୃଦେ ଭାଳେ ଅମୃତ । ୧୫ ।
 ହୁଷ୍ଟିତରେ ସୁପ୍ତ ପ୍ରଭୁରୁ
 ଧେନ୍ବୁ ପ୍ରଥେ ମଣ୍ଡିତ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତ ହଂସ ସାରସ
 ମାଳେ ପ୍ରଦାନାଦିତ
 ପରିପକ୍ଷାଳୀ କେଦାର—
 କୂଳେ ହୋଇ ଅସ୍ପର୍ଶି
 ପ୍ରାନ୍ତର ନିକର ହୃଦୟେ
 କରେ ମୋଦ ବସନ୍ତ । ୧୬ ।
 ହଂସଗମନକୁ ନିନ୍ଦଇ
 ଏବେ ଲଳନା ଗତି
 ବିଚିତ୍ର ପଦ୍ମକୁ ଧୂଳାର
 କରେ ଶ୍ରୀମୁଖ ଜ୍ୟୋତି
 ମଦରେ ମଦିରନୟନ
 ଗଞ୍ଜେ ନୀଳଉପୁଲେ
 ବୁରୁଛୁରୁ ଭଙ୍ଗୀ ଜଣଇଁ
 ତଳ ହୁଣ୍ଡୋଳ ଦଳେ । ୧୭ ।
 ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷମେ ଜଡ଼ିତ
 ହୋଇ ନବମାଳବା

ବୁଦ୍ଧକରେ କନ୍ତ ପ୍ରସରେ
 କାମା ହାସ ଚନ୍ଦ୍ରକା
 ପୁଣି ପୁଣେ ନତ ପଛକ—
 ଶାଳୀ ଶ୍ୟାମା ବନ୍ଧୁ
 ନିପର ତାହାଙ୍କ ଭୂଷିତ—
 ବାହୁ ପୁଷ୍ପମା ହର । ୧୮ ।
 ଉତ୍କଳ କାଶ୍ୟନ କୁଣ୍ଡଳ
 ଯୋଗେ ଶୁଭୁ ଶ୍ରବଣ
 ନାନା ଜାତି ମାଳ ଉପୁଳେ
 ମୋଦେ କର ମଣ୍ଡନ
 ଖଞ୍ଜିତୁ ସୁମାଳ କୁସୁଦ
 ଘଣ୍ଟ କୁନ୍ତଳପତ୍ର
 ଖେଳାଖଞ୍ଜିତୁ ଦୁର୍ଗାଏ
 ଯହେ ନବ ମାଳତୀ । ୧୯ ।
 ଉରଜକୁ ଭୂଷି ଚନ୍ଦନ
 ସୁବାସିତ ମାଳରେ
 ମେଖଳାକୁ ଖଞ୍ଜି ପୁଷ୍ପଳ
 ବେନି ଶ୍ରୋଣୀ ତଟରେ
 ତରଣ ବମଳ ମଧୁର—
 ନାଦୀ-ମଞ୍ଜୁ-ମଞ୍ଜୀରେ
 ଆନନ୍ଦ ମନରେ ନାରୀଏ
 ମଣ୍ଡୁରକ୍ତ ରକ୍ତରେ । ୨୦ ।

(ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ)

ବସନ୍ତ ବୁମୁଦ ଫୁଲ ପୁଣିପୁଣି
 ହଂସେ ଶୁଭୁଦନ୍ତ ଯହିଁ
 ଦଳାଞ୍ଜନ ନର ମରକତ ମଣି—
 ପରି ଯା ଜଳ ଦିଶଇ
 ସେହି ରମଣୀୟ ଜଳାଶୟ ଛବି
 କରନ୍ତି ଏବେ ବହନ
 ଚନ୍ଦ୍ର ତାରକାରେ ସୁଶୋଭିତ ହୋଇ
 ମେଘମୁକ୍ତ ଏ ଗଗନ । ୨୧ ।

ବୁଝିବର ସଙ୍ଗୀ   ଶୀତଳ ସମୀର
 ବହୁର ଏ କାଳେ ଧୀରେ
 ମେଘମାଳ-ମୁକ୍ତ   ହୋଇ ବିଶ୍ୱମଣ୍ଡଳ
 ମାନସ ହରେ ଅତିରେ ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟବରେ ଜଳ   ଦେଉଁ ଅନୁରତ
 ଶୁଷ୍କ-ପଦା ଦେଇ ମଧ୍ୟ
 ପ୍ରସନ୍ନ ଚନ୍ଦ୍ରକା   ଚନ୍ଦ୍ର ତାରାମାଳେ
 ଅବାଶ ତୋର ଦିଶଇ । ୨୨ ।

ଏବେ ପ୍ରଭାତରେ   ନାରୀମାନଙ୍କର
 ମୁଖ ସଜା ପୁଣ୍ୟସକ
 ପ୍ରଭାତର କରେ   ବକ୍ଷିତ ହୋଇ
 ଶୋଭା ପାଉଛି ଅଧିକ ।
 ବୁଝିବର ପୁଣି   ଅସ୍ତାତଳ ଗତ
 ନରେଶି ସୁଧାବରକୁ
 ପ୍ରୋଷିତଭଞ୍ଜିକା—   ନାରୀ ବାସ୍ୟ ପର
 ଭଜଇ ଶୀଘ୍ର ଭବକୁ । ୨୩ ।

ଅନୁଭବ ନବ   ନୀଳୋତ୍ପଳେ ନିଜ
 ପ୍ରିୟାର ନୟନ ଠାଣି
 ଶୁଣି ମଦମତ୍ତ   ମରୁଳ ସ୍ୱରରେ
 ମଧୁର ମେଘଳା ବାଣୀ ।
 ଅଧର ରୁଚିର—   ଶୋଭା ବଳୁଣାବେ
 ପଥୁବେ କର ଦର୍ଶନ
 ଭ୍ରାନ୍ତଚକ୍ରେ ଏବେ   ବରୁଣିତ ରବି
 ଭବ ଅଧୀରେ ସେଦନ । ୨୪ ।

ତ୍ୟାଗ କର ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରମା—
 କାଳି ମହଳା ମୁଖେ
 ରମଣୀୟ ହଂସ ବରୁଣ
 ମଣି ମଞ୍ଜୀରେ ସୁଖେ

କଳ୍ପକ ପୁଷ୍ପର ସୁଷମା

ତାଙ୍କ ରମ୍ୟ ଅଧରେ

ସଖୀରେ ଧରୁ ଶରତ-

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରମଦ କରେ । ୨୫ ।

(ରସକୃତ୍)

ନବ ବିକଶିତ ପଦ୍ମ-ବଦନା

ପୁଷ୍ପ ଇନ୍ଦ୍ରୀକର ରମ୍ୟ ନୟନା

କାଶ ବୁସ୍ତମରେ ଶ୍ରେତ ବସନା

ବୁମ୍ବୁଦ କଳାପେ ଶୁଭ୍ର ବରନା

ଏହି ଶରତ ସମୟ ପେ

ବିତରଣ କରୁ

ମଦମତ୍ତ ହାରୁ

ସରସ ସୁଖ ନିବନ୍ଧ ପେ । ୨୬ ।

ଚତୁର୍ଥ ସର୍ଗ

ହେମନ୍ତ

(ସମବେଶ)

ଜନମାର ନବ କାବର

ପକ୍ୱ କରି ପତର

ସେଧୁ ପୁଲମାଳ ଫୁଟାଇ

ଶସ୍ୟ ରୁଚରତର

ପଙ୍କଜ—କାନନ—ବନାଶୀ—

ଋତୁ ହୁଷାରବନ୍ତ

ଅଗତ ହୋଇଛ ହେ ସଖୀ !

ହେମମୟ ହେମନ୍ତ । ୧ ।

ଅତି ମନୋହର ବୁକୁମ

ସାଗେ ରକ୍ତ ବରଣ

ବୁଦ୍ଧି କଳାକର ହୁଷାର—

ନର ହାରେ ବହନ

ପୀନ ପୟୋଧର—ଶାଳିନୀ—

ମଉକାଶିନୀ ବ୍ରଜ

ବିଭୂଷିତ କରୁନାହାନ୍ତି

ନିଜ ନିଜ ଉରଜ । ୨ ।

ବଳୟ କେଶୁର ବନିତା—

ବାହୁ—ବକ୍ସି—ସୁଗଳେ

ନବୀନ ଦୁକୂଳ ବିଶାଳ

ଗୋଲ—ନିତମ୍ବ ସ୍ଥଳେ

ଝିନବାସ ପୁଣି ଉଲଟ

ଗୁରୁ ପୟୋଧରରେ

ଲଭବାବୁ ନାହିଁ ଅଶ୍ରୁୟ

ଅହା ଏହି କାଳରେ । ୩ ।

ରୂପୀକରମୟ ବଦନ—

ରତ୍ନ ପୋଷେ ମଞ୍ଜୁଳ

କଳନାଦି—କାଶୀ କଳାପେ

ଶୋଣୀ ତଟ ବିପୁଳ

ହଂସରୂପ ପର ମଧୁର—

ନାଦା ମଞ୍ଜୀରେ ପୁଣି

କଞ୍ଜ—ରଞ୍ଜ—ମୁଦୁପଦକୁ

ନ ଭୁଷନ୍ତି ତରୁଣୀ । ୪ ।

ଶରୀର ଲଭିବା କରନ୍ତି

ମୁଗମଦେ ଚଢ଼ିତ

ଗଗୟନ୍ତୁ କାଳ ଅଗୁରୁ—

ଧୂସେ କେଶ ବାସିତ ।

ବଦନ କମଳେ ମଞ୍ଜୁଳ—

ପଦ୍ମାବଳୀ ରଚନା

ସୁରତ ଉତ୍ସବ ନିମିତ୍ତ

ପ୍ରମୋଦରେ ଅଙ୍ଗନା । ୫ ।

ରତି ଶ୍ରମ ବଶେ ନିତାନ୍ତ—

କୃଷ୍ଣ ପାଣ୍ଡୁ ବଦନା

ଦୟିତ—ଦଶନେ—ଶକ୍ତିତ—

ଉଷ୍ଣ ଦେଖି ଲଳନା

ହୋଇଲେହେଁ ଅତି ହରଷ

ମାନସରେ ଉଦୟ

ଉଦୟରେ ହସୁ ନାହାନ୍ତି

ଏବେ ହୋଇ ସରୟୁ । ୬ ।

ପ୍ରସ୍ତୁତେ ଦୃଶାନ୍ତ ମିଳିତ

ହସ—ଶୀତର ଗୁହି

ମନେ ହୁଏ, ବାମା ଉରଜ

ଉର ପ୍ରଦେଶ ପାଇ

ସେ ପୀଡ଼ା ଜନିତ ପାତନା

ପୋଗେ ହୋଇ ବସନ୍ତ

କରୁଅଛି କିବା ଅଧୀରେ

ଶୀତକାଳ ବଦନ । ୭ ।

ପରିପଦ୍ମ, ଶାଳୀ ଧାନର

ଫଳ ସ୍ବରେ ମଣ୍ଡିତ

ବିଚିତ୍ର ବରଣ କୁରଙ୍ଗ
 ବଧୂ ପୃଷ୍ଠେ ଭୃଷିତ
 ମନୋହର ଚୈଷ୍ଠ ନିନାଦେ
 ମୁଦୁଃ ପ୍ରତିନାଦିତ —
 ପ୍ରାନ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ମାନସ
 କରୁଅଛି ମୋହତ । ୮ ।
 ସୁଖୋଦିତ, ନବ-ବିକଟ —
 ନୀଳ ଉପ୍ପଳ ଫୁଲେ
 ପୁଣି ଅଳଂକୃତ, ଉଦିତ
 ମଞ୍ଜୁ କାଦମ୍ବ କୁଳେ
 ସୁଦର୍ଶନ ଜଳେ ପୁରତ,
 ଅତିଶୟ ଶୀତଳ —
 ସଫେରବର ନର ମାନସ
 କରୁଅଛି ବିମଳ । ୯ ।
 ହେ ପ୍ରିୟେ ! ପ୍ରିୟଙ୍କୁ ଲଭିବା
 ହିମ ସଂସର୍ଗେ ଶୀତ —
 ମନ୍ଦଗନ୍ଧକହ୍ନ ବୃକ୍ଷନେ
 ଧୀରେ ଧୀରେ କମିତ
 ପରପକ୍ୱ ହୋଇ ବିରସ
 ତାମ୍ରାଭୁଷ ମହିଳା —
 ପରାଧ ପାରଣ କରିଛି
 ଏବେ ପାଣ୍ଡୁର ଲଳା । ୧୦ ।
 ପୁଷ୍ପାସବା ମୋଦେ କାସିତ —
 ମୁଖତନ୍ତ୍ର ରୁଚିର
 ଶ୍ୱାସ-ସୁମଧୁର-ସମୀରେ
 ସୁରଭିତ ଶରୀର
 କାମରସ ଗାତ ଆବେଶେ
 ଯୁବା ଯୁବତୀଗଣ
 ପରସ୍ପର ତନ୍ତ୍ର ଜତାର
 କରୁଛନ୍ତି ଶୟନ । ୧୧ ।

ନାୟକ—ରାଜନ—ଚନ୍ଦ୍ରରେ
 ଅଳଂକୃତ ଅଧରେ
 ବାଳି—ଉନ୍ମୁଦିତ କରଜା—
 କିନ୍ତୁ ପଶ୍ୟୋଧରରେ
 ନବ ପଥକନ ଶାଳିନୀ—
 ବର ସୀମନ୍ତନାଳ
 ନିର୍ଦ୍ଦୟ ସମ୍ପାଦନ ଦୁଃଖ
 ପ୍ରଭୁରତ ଅଧିକ । ୧୬ ।

(ସ୍ତ୍ରୀ ବାମୋଦୀ)

ଅଦରଶ ଶେନ କେଉଁ ଅଦରଶୀ
 ବାଳାତପରେ—
 ଅବସ୍ଥାନ କରି, ବଦନାରବଦ
 ଭୂଷିତ କରେ
 ଦୟିତନପୀଦସାର, ଦନ୍ତ ଶିଖେ—
 ବିଳ ଅଧର—
 ଅବଶିଷ୍ଟ କରି ବାର ବାର ଦେଖେ
 ହୋଇ କାତର । ୧୭ ।
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରବଳ ସୁରତ ଶ୍ରମରେ
 କ୍ଳାନ୍ତ ଶରୀର
 ରଜନୀ-ଜାଗର-ବିଷାଟଳ-ନେତ୍ରେ—
 ପଦେ ରୁଚିର
 ସୁନଦେଶ-ରୂପ-ଲୁଳିତ * ବ୍ୟାକୁଳ—
 ଦନ-ବୁଦ୍ଧି
 ମୃଦୁ ସୂର୍ଯ୍ୟକରେ ଶୀତଳ କରୁଛି
 କେଉଁ ଅବଳା । ୧୮ ।
 ପୁଅଳ-ଉଲ୍ଲସ-ଉରଜେ ନମିତ—
 ଗାନ୍ଧୀ-ବ୍ରତ—
 ନବ ନାରାୟଣ ନର ନାଳକେଶୀ
 ଅନ ପ୍ରବଣ

ମନୋହ ସୌରଭ ସ୍ଥାନ—ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ମାଳା, କହନ—
 ଦୁରକର ଶିରଦେଶୁ, କରୁଅଛି
 କେଶ କରନ । ୧୫ ।
 ଲମ୍ବିତ-ଲଳିତ-ମାଳାସେବେ
 ଅବୁଝିତ-ଉପଶା
 ଦେଖି ପ୍ରିୟ-ପରଭକ୍ତ-ଗାନ୍ଧବ କେଉଁ
 ଲେଳ ଲେଚନା
 ମନ୍ଦ ମନ୍ଦହାସେ ଶୁଭୁଶୋଭା ପ୍ରକ—
 ଠାର ଅଧରେ
 ନିଶପତ ଦେହା ଶ୍ରେଳ † ପରିଧାନ
 କରେ ଅଦରେ । ୧୬ ।
 ସୁନ୍ଦର ସୁରତ-କେଳି-ପରିଶ୍ରମ—
 ଭରେ ଦୁଃଖା
 ପୁଣି ଅବଶୟ ଶିଥୁଳ ଶରୀର,
 ଘନ କୁକୁଳା
 ସୁଲକ୍ଷଣ—ଶୀତ ପଦ୍ମୋଧର—ସୁଗେ
 ରୁଚିରତର
 ତନ୍ତ୍ରରେ ସୁରର ତରଳ ଚର୍ଚ୍ଚିତ
 କରେ ଅପର । ୧୭ ।

(ରସକୃତ୍)

ମନୋହର ଗୁଣଗଣେ ସୁନ୍ଦର,
 କମଳମୁଖିନୀ ଅନନ୍ଦ ଭର,
 ରମଣୀୟ, ପୁଣି କୌଣି ନିନାସ ;
 ପଦ ଶବ୍ଦେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସୀମା ଅତ୍ୟାଦି
 ଏହି ହେମନ୍ତ ଦାସର
 ଦେଶେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁ କହୁଦିନ ଶୁଭ
 ଦାସନା ସବୁ ତୋହର । ୧୮ ।

ପଞ୍ଚମ ସର୍ଗ

ଶିଶିର

(ଶଶି ବାମୋଦୀ)

ମନୋହର ପରପଦ୍ମ-ଶାଳୀ ଦେଶୀ

ଭରେ ଶୋଭିତ

କାହିଁବା ପାଦପ-ବହାର ବଳାବା —

ରୁଡେ ରାଜିତ

କାମ ଚରବନ୍ଧୁ, କାମଲେଚନାକ

ପ୍ରେମ ସୁଜନ

ଉପଗତ ଦେଲୁ ଶିଶିର ବାସର

ଶୁଣରେ ଧନ ! । ୧ ।

କାତାୟନ-ଅବରୁଦ୍ଧ-ରମଣୀୟ —

ପୁର-ସ୍ନିହର

ପ୍ରହ୍ଲିତ ଦୃତାଶନ, ପ୍ରଭାକର

ପ୍ରସର କର

ଲବସ୍ତ ପୁଣି ସଂଯୋବନା ଗଜ —

ଗମନା ପଦ୍ମ

ଏକାଳେ ରସିକ ନିକରର ରୁଚି —

କର ଦୃଢ଼ । ୨ ।

ହରୁନାହିଁ ମନ ଚନ୍ଦ୍ରବା-ଶୀତଳ

ଚନ୍ଦନ-ପଦ୍ମ

ପୁଣି ଲଗୁ ନାହିଁ ଶରବନ୍ଧୁ ଶୁଭ୍ର —

ସଞ୍ଜ-ଅଳକ

ସାନ୍ନ ହିମବତୀ ଶୀତ ସମୀରଣ —

ମଦ ହିଲୋଳ

ସମ୍ପଦ ମାନବ ମନ କରୁଅଛି

ଦୁଃଖେ ବସିଲ । ୩ ।

ଧବଳ ବରଣ ଚୁଷାରପତନ
 ପୋଗେ କାବର
 ରଜନୀ ନାୟକ ବରଣରେ ଅତି
 ଶୀତଳତର
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ତାରକାମଣ୍ଡଳରେ ରତ
 ପ୍ରତି ଶୁଷିତ
 ଶିଶିର ସମୟ ରଜନୀ ନିତୟ
 ନିହରେ ଚିତ୍ତ । ୪ ।
 ନାଗବନ୍ଧୀଦଳ, ବଲେପନ, ନାନା
 ଜାଗୟ ପ୍ରଜ୍ୱଳ । (୧)
 ଘେନି; ସୁଖାସବ କାସିତବଦନା
 ବନିତା ବ୍ରଜ ।
 କଳାଗୁରୁ-ଧୂପଧୂମ-ସୁରଭିତ—
 ଶଯ୍ୟା ସଦନେ
 ପ୍ରବେଶ ଦୃଢ଼ କିଳାସ ରଞ୍ଜିରେ
 ଉତ୍ସବ ମନେ । ୫ ।
 ପୁଣ୍ୟବୃତ ଅପରାଧ ପୋଷ୍ଟ ବାର—
 ବାର ତର୍କିତ
 ବସିତ ବିଗ୍ରହ, ପୁଣି ଭୟ ଭରେ
 କଳ୍ପପ୍ରତିଭା
 ପ୍ରିୟତମଗଣ, ସୁରତ କାମନା
 କରନ୍ତେ ଧୀରେ
 କାମିନୀଏ ତାଙ୍କ ଅପରାଧ ଭୁଲୁ—
 ଛନ୍ଦ ଅତିରେ । ୬ ।
 ଦୀର୍ଘସାମା ଦ୍ୱିପାମାରେ କାମାତୁର
 ଯୁବା ନିବର
 ତରତାଳ—ଅତିଶୟ ବନିତ—
 ସର—ସମର—

ପରଶ୍ରମ-କାତ-ଶେବେ ବ୍ୟାକୁଳତ—
 ହୋଇ ମନ୍ତ୍ରରେ
 ଗମନ କରନ୍ତୁ ଗଜ—ଗମନାଏ
 ନିଶା ଶେଷରେ । ୭ ।
 ସୁସ୍ଥ କାଶିଲ ପରବ୍ରତ ଘନ—
 ଘଣ୍ଟ ଉରକା
 ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ କୌଶେୟତେ ‡ ଉରସ୍ଥଳ—
 ମଣି ; ସଲହା
 ଘନ କୁନ୍ତଳାଏ କୁନ୍ତଳ କଳାପେ
 କୁସୁମ ଶଙ୍ଖି
 ଶିଶିର କାଳକୁ ହର୍ଷେ ଏବେ ଦେଉ—
 ଅଛନ୍ତି ରଞ୍ଜି । ୮ ।
 ପଦ୍ମବଦନାଙ୍କ-ନଦପଥକଟେ
 ଉଷ୍ମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
 ସୁଖ ସେବ୍ୟ, ପୁଣି କୁକୁମ ପରାଗେ
 ପିଞ୍ଜର ବର୍ଣ୍ଣ—
 ପୀନପୟୋଧର ପ୍ରପୀତ-ଉର
 ହୋଇ ଯୁବତେ
 ଶୀତପରାବରକର ନିଦ୍ରା ପାଉ—
 ଛନ୍ତି ପୁଲକେ । ୯ ।
 କାମୀ ସହ ରାଗେ ମଉହୋର ମଉ—
 କାଶିନୀଗଣ
 ସୁରର—ନିଶ୍ଵାସକାତ କଳ୍ପିତ—
 ପଦ୍ମେ ଅଳ୍ପଳ
 ରତନପଥ ରତି ରସାୟନ-ଅତି—
 ସୁରୁ ମନ୍ଦିର
 ନିଶାବଶେ କାର କାର ପିଞ୍ଜର
 ହୋଇ ଅଧୀର । ୧୦ ।

ପ୍ରାଣନାଥ ପ୍ରେମାଲଙ୍କନେ ନବସ୍ତ୍ର—

ବୁଦ୍ଧ-ମଣ୍ଡଳ ।

ମଦରାଜ ବଦନ୍ତେ ନିତମ୍ବେନ

ଅନ ଅବଳା

ପ୍ରିୟ ପରିବ୍ରାଜ—ଶରୀର ପ୍ରସାଦେ

କରି ଲେବନ

ହସି ହସି ଶଯ୍ୟା ସଦନ୍ତ ପାଦେ

ଅନ୍ୟ ସଦନ । ୧୧ ।

ବିସ୍ତାରିତ କରି ଅଗୁରୁ ସୁରାରି—

ଧୃଷ୍ଣେ ବାସିତ—

କୁଟିଳ କୁନ୍ତଳ, ପରୁଷିତ-ପୁଷ୍ପ-

ମାଳ ବନ୍ଧିତ

ଶୀବର ନିତମ୍ବ କ୍ରମା ବସାଧର—

ଶୋଭା ଶାଳିନୀ

ତେଜୁସ୍ତର ଶଯ୍ୟା, ପ୍ରାତେ ଶୀତମଧ୍ୟା

କେହି କାମିନୀ । ୧୨ ।

ସଦ୍ୟ-ଜଳ-ପୋତ-ହେମ ପଦ୍ମସମ

ବାନ୍ଧି-ଅନନେ

ଅକର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତ୍ରାରି ମଧୁର ପାଟଳ—

ବର୍ଣ୍ଣ ଲେବନେ

ସୁନ୍ଦର ଦେଶେ ଚଳନ୍ତି-କେଶମାଳେ

ବର ସୁବର୍ଣ୍ଣ

ଗୁହଳିଣୀ ପରି ଗୁହେ ଏବେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ

କାଳେ ରାଜନ୍ତି । ୧୩ ।

ଅବଲେକ ସ୍ଵାମୀ—

ନୟନପାଦିତ

ନିଜନିଜ ପଦୋଧର

ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ କର ପୁଷ୍ପ

ଦଶନ-ଶକ୍ତିତ—

ଓଷ୍ଠ-ପଲ୍ଲବ ଶିଖର

ରଜନୀର ଅନ୍ତ

—ଭୂତ କେବଳ ରସ

ଅନ୍ତରାଳ ସମା ରାଜ

ମିତ୍ରର ଉଦୟ   କାଳେ ସାଜୁଛନ୍ତି
 ବଦନ ରାଜାକ ଅଛି । ୧୪ ।
 ତ୍ୟାଗ କର କେଳି—   ଦେଖ ଅଳ୍ପ ଘନ—
 ଜଗନେ ଶୀଘ୍ର ମନା
 ଅଳ୍ପ ଅବନତ   ମଧ୍ୟା-ଅହା ! କେଉଁ
 ଘନ ଜଗନା ଲଳନା
 ଅତରୁର ହୃଦ—   ସ୍ବରେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ
 ମନ୍ତ୍ରରେ କର ଗମନ
 ଶିଶିର ଦିବସ   ଉପଯୁକ୍ତ ଦେଖ
 କରୁଛି ହର୍ଷେ ଗ୍ରହଣ । ୧୫ ।

(ରସକୃତ୍ତା)

ଯେ ସମୟେ ଜନ୍ମେ ଶାକର ଖଣ୍ଡ
 ରଣରଣ ରଣ ହୁଏ ପ୍ରଚଣ୍ଡ
 ସ୍ବାଦୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାଣ୍ଡେ ଦିଶେ ସୁନ୍ଦର
 କନ୍ଦର୍ପ ଦିଗରେ ହୁଏ ପ୍ରସର
 ସେହି ଶିଶିର କାସର ଯେ
 ବରହଣୀନାଥ—   ମନସ୍ତାପକାରୀ
 କରୁ ମଙ୍ଗଳ ଡୋହର ଯେ । ୧୬ ।

ଷଷ୍ଠ ସର୍ଗ

ବସନ୍ତ

(ବଳଦେବ ବେଦାର)

ଅମ୍ଭ ବଞ୍ଚିଲ ରୂପ * ସାୟକ ଧର
ମଧୁକର ମାନଙ୍କୁ ଶିଖିଲା—କର
ବସନ୍ତ ପୋକା କାମାରୁର—ହୃଦୟେ
ଅସିଲ ସଖି ! ବିନିଦାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟେ । ୧ ।
ପୁଣେ ପାଦପ ଶୋଭେ, ପଦେ ସଲିଳ,
କାମେ କାମିନୀ, ଶୁରୁ ଗଲେ ଅନଳ
ସୁଖକର ପ୍ରଦୋଷ ରମ୍ୟ ବାସର
ସବେ ଏକାକେ ପ୍ରିୟେ ରୁଚିର ଡର । ୨ ।
ରମ୍ୟ ବାଣୀ ଉଦକ, ଶୁରୁ ମେଖଳା
ଶ୍ରାବ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକା, ସେନ୍ଧୁ ଅବଳା
ସହକାର ବଞ୍ଚଣୀ ପୁଣେ-ଶୋଭନ,
ସୁରଭି ମାସ ପୋଷଣ ହରର ମନ । ୩ ।
କୁସୁମ ରାଗେ ରଙ୍ଗ ଝିନ ବାସରେ
ନିତମ୍ବିନୀ-ନିତମ୍ବ ମନକୁ ହରେ
କୁନ୍ଦୁମ ରେଣୁ-ଗୌର—ରକ୍ତ ବସନେ
ପ୍ରନମଣ୍ଡଳ ଲଖି ରହେ ନୟନେ । ୪ ।
ନବାନ କର୍ଣ୍ଣିକାର କର୍ଣ୍ଣ ସୁଗଳ
ଅଶୋକ ହାର, ନୀଳ ରୁଣ୍ଡି କୁନ୍ତଳ,
ପୁଣି ନବମଲ୍ଲିକା ଫୁଲ ମଞ୍ଜରୀ
କାମିନୀ କାନ୍ତି ଦିଏ ବିସ୍ତାର କର । ୫ ।
ବନିତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃକ ରମ୍ୟ ବାଦୁର
ଶୋଭା ବଦାଞ୍ଜୟିତ ବଳା କେୟୁର, †
ଶୁଭ୍ର ଚନ୍ଦନ ସିନ୍ଧୁ—ହାରରେ ପ୍ରନ
ପଦଶୋଭିତ, କାଞ୍ଚି ଦାମେ ଜଘନ । ୬ ।

ପହଞ୍ଚିବ, ହେମ କମଳ—ସର—
 ବାମା ବଦନେ ସ୍ବେଦ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରସର
 ରତ୍ନ ଶରତ ମୁକ୍ତା ସଙ୍ଗତେ ମିଶି—
 ବହୁତର ପରାସ୍ତେ ଯାଉଛ ଦିଶି । ୭ ।
 ନିକଟେ ନିଜ ନିଜ ନାୟକେ ଦେଖି
 ଏକାଳେ ତରୁଣୀଏ ପୈର୍ବି ଉପେକ୍ଷି
 ଥେ ବଳନ, ସୁର—ବିକଳ ଗାନ୍ଧୀ—
 ପୁଲକାର ଉତ୍ସବ ହୁଅନ୍ତୁ ମାତ । ୮ ।
 ରାମାଗର ଅତି, ରତ ରମଣ
 କରୁଛି କଳେବର ପାଣ୍ଡବରଣ
 ବୃଷକର ଅଳସ୍ୟ, ଜୁମ୍ବରେ * ଭର
 ଖେଳାଉଅଛୁ ଅଣି ଖୋସୁ ଲହରୀ । ୯ ।
 ଅଙ୍ଗନାଗଣେ ପାଣ୍ଡୁ, ବୃତେ କଠିନ
 ଉଦରେ ନିମ୍ନ ପୁଣି ଜୟନେ ଶୀନ
 ମହାରାଜ ନେତ୍ରେ ତପ୍ତଲତର
 ହୋଇ ନାନା ପ୍ରକାର ଦିଶୁଛୁ ମୁର । ୧୦ ।
 ଅଙ୍ଗ ବିଭ୍ରମୟୁକ୍ତ ନିଦ୍ରା—ଅଳସ
 ବାକ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ପୁଣି ମଦ ଲଳସ
 ଭ୍ରୁରଙ୍ଗୀରେ କୁଞ୍ଜଳ ଦର୍ଶନ—ଠାଣୀ
 କରେ ବାମାଙ୍କ ଫୁଲ ବୋଦନ୍ତ ପାଣି । ୧୧ ।
 ମଦାଳସୀଏ ବେଶ ବିଳାସ ସାଜ
 ବୋହୁଅଛନ୍ତି ଗୋରା ଉରଜେ ଅଜ
 ପ୍ରିୟଙ୍କୁ କାଳୀୟକ † କସ୍ତୁରୀ ଘୋର
 ଚନ୍ଦନରେ ବୁଦ୍ଧମ ମିଶ୍ରିତ କର । ୧୨ ।
 ମଦନ ମଦେ ମହି ମାନବେ ଅଜ
 ତେଜ ସହର ସ୍ବର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ରାଜ
 ରାଜା ସେହିତ, କାଳାଗୁରୁ ଧୂପିତ—
 ଶୀନ କମନେ ଦେଉଅଛନ୍ତି ଚିତ୍ତ । ୧୩ ।

ମହା ହୋଇ ରସାଳ ମଧୁ ପାନରେ
 ପ୍ରିୟାକୁ ଚୁମ୍ବିବ ପିତା ଶ୍ରେଣରେ
 ଭୁଞ୍ଜ କମଳେ ପଣି ମଧୁ ଗୁଞ୍ଜନେ
 ପ୍ରିୟାକୁ ପ୍ରିୟୁଷ୍ଟୁ କରେ ବଜନେ । ୧୪ ।
 ତାମ୍ର-କର୍ଣ୍ଣ ପଞ୍ଚବ-ଭରେ ନମିତ
 କୁସୁମିତ ସୁନ୍ଦର ଶାଖା ଶୋଭିତ
 ବାତ କମିତ ଚୁତ-ପାଦପଗଣ
 ଉତ୍ସବ କରୁଛନ୍ତି ମହଲା ମନ । ୧୫ ।
 ପ୍ରକାଳ ପରି ରକ୍ତ ପୁଷ୍ପ ସଂକୁଳ
 ସୁନ୍ଦର ବିଶଳୟ-କୁଳେ ଅକୁଳ
 ଯୁବା ଯୁବକା ହୃଦେ ଏହି ଅଶୋକ
 ଦର୍ଶନ ମାତେ ଜାତ କରୁଛି ଶୋକ । ୧୬ ।
 ପ୍ରମଦ ଭ୍ରମର ଚମ୍ପୂତ-ଗୁରୁ ପରବାହନ
 ମଳୟ-ଅନିଳେ ଅକୁଳ ସୁଦ୍ଧ-ନମ୍ବ ଦଳନ
 ମନୋହର-ଚୁତ-କଳକା କାମାତୁର ମାନସେ
 ଦରଶନ ମାତେ ଉଦ୍ଭୁଷା ଜନମାଏ * ରରସେ । ୧୭ ।
 କାନ୍ତା କାନ୍ତ ମୁଖ ସୁଷମା-ହାର ନବ ନିର୍ଗତ
 କୁରୁବଦ-ଦୁମ୍ବ-ମଞ୍ଜରୀ ଶୋଭା ଦେଖି ନୟନ
 ବିଷମବିଶିଖ ବିଶିଖେ ହେବ ନାହିଁ ବ୍ୟସ୍ତ
 କେଉଁ ସ୍ବହୃଦୟ ମାନବ ମନ କହ ହେ ମିତ ! । ୧୮ ।
 ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଅଗ୍ନି ସଦୃଶ ପୁଣି ବାତେ ବଧୂତ
 କୁସୁମ ବିନୟ-ପଳାଶ-ବନେ ହୋଇ ଅବୃତ
 ନିଶାନ ବସନ୍ତ ସମୟେ ଏହି ବାନନ ସୁଳୀ
 ରକ୍ତାଶ୍ରୁତା ନବ ରସିକା ଶୋଭା ଦେଉଛନ୍ତି କଳ । ୧୯ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ମୁଖେ ନିହିତ ଯୁବା ଜନକ ମନ
 ଶୁଦ ମୁଖ ଛବି କଂଶୁକ ନ କର କି ଦଂଶନ,
 ଦହ ନ ପାରିଲା କଥକା କଣ୍ଠିକାର ପ୍ରସ୍ତନ ?
 ପିତା ପେଶୁ ମଧୁ ବଚନେ ପୁଣି କରୁଛନ୍ତି ଲୁନ । ୨୦ ।

ମୁକୁ ବଦନିତ ମଧୁର ଶ୍ଵସି ପିବ ନିକରେ
 ଉଲ୍ଲସ ଗମ୍ଭୀର ଅନ୍ୟନ୍ତ ନାୟ ମଞ୍ଜୁ ଭ୍ରମରେ
 ବୁଲ ସୁଦେ ବୁଲନ୍ତି ଲଳିତାରେ-ପୁରୁଷ
 ସଦନୟ ମନ ଶଶିବେ କରୁଛନ୍ତି ମୋହତ । ୨୧ ।

ବୁଦ୍ଧନ ବଦନ ହେବାରୁ ରମଣୀୟ ସମୀର
 ଏକାଳେ ବସ୍ତ୍ରର ସକଳ ଦିଶେ କୋକିଳ ଗିର
 ପୁଣି ବସ୍ତ୍ରମିତ ରସାଳ-ତାଳ କମ୍ପିତ କରି
 ମନ୍ଦେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଛି ପୁଂସ ହୃଦୟ ହର । ୨୨ ।

ବଳାସ ଲଳସ ଲଳନା ହାସ ପର ଧବଳ
 ବୁଦ୍ଧ ପୁଣ୍ୟ ହୋଇ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ଉପବନ ସକଳ
 ପର ଗୀତଗୁଣ-ହୃଦୟ କରୁଛନ୍ତି ହରଣ
 ଅନୁସାରି ଯୁବା ମାନସ କିଏ କରେ ଗଣନ । ୨୩ ।

ଦର୍ପିତ-ଦର୍ପେ ଶିଫଳ କଳେବର ବସ୍ତ୍ରା
 ପିବ ଭୁଞ୍ଜ ନାଦ ସହୃଦେ ସିନା ଜବାଅଧରା
 ରସନାରେ ମଣ୍ଡି ନିତୟ, କୃତମଣ୍ଡଳ ମାଳେ
 ଯୁବା ହୃଦ ହରିନିଅନ୍ତି ଏହି ବସନ୍ତ କାଳେ । ୨୪ ।

ମନୋହର ନାନା ଜାତୀୟ ଫୁଲ ବୃକ୍ଷେ ଭୂଷିତ
 ହୁଏ-ପରପୁଷ୍ପ (୧) କୁଜନ ବୁଲ ସାନ୍ତ ମଣ୍ଡିତ
 (୨) ଶିଳେୟ ଜାଳରେ ଅବୃତ ଶିଳା ଶୋଭା ଶିଖରୀ
 ପ୍ରମୋଦିତ ହେଉଅଛନ୍ତି ଶ୍ଵେତେ ଶ୍ଵେତନ କର । ୨୫ ।

ଦେଖି ସହକାର ପାଦସ କୁଳେ ଫୁଲେ ଭୂଷିତ
 ବନିତା ବରହେ ବଧୂର ପାଦୁ ବସନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର
 ଅଧୀରେ ଚିତ୍ତରେ ନାସିକା କରେ ରୋଦନ କରେ
 ନେତ୍ର ବୁଦ୍ଧେ, ଶୋକ ପ୍ରକାଶେ ପୁଣି କାନ୍ଦେ କାନ୍ଦରେ । ୨୬ ।

(୧) ବୋହଳ

(୨) ସୁପଳ ବୃକ୍ଷ ବସନ୍ତ ।

(ଭସକୁଳା)

କଣ୍ଠିକାରେ କୁସୁମିତ ରସାଳେ,
ରମଣୀୟ ସଧୁମାସ ଏକାଳେ
ମଞ୍ଜୁ ମଧୁକର ପିତ କୁହନେ
ସାତନା ହଥଇ ମାନନା ମନେ
ନବା ଭଢ଼େଜନା ଭଣି
କରେ କ ରେଦନ ଶାଶ୍ଵତବାଣ
ଗଣେ କାମ ଅନୁରାଗୀ । ୨୭ ।

(ସେଣା)

କୋଦଣ୍ଡ କଂଶୁକ ଯାର ଶିଖିନୀ ଥଳ ନିକର
ଶ୍ଵେତହସ୍ତ ନିଶ୍ଵଳକ ରଜନୀ କର
ମଳୟାନଳ କୁଞ୍ଜର ପରଭୂତ ଗୁହୁକାର
ସେ ତୁ ମଞ୍ଜୁ ମଞ୍ଜୁସା ସାୟକ କର
ବିଶ୍ଵଜୟୀ-କାମ ରାଜନ
ମଧୁସଖା, କରୁ କୁନ୍ଦ ହୃଦସାଧନ । ୨୮ ।

ଭୂ ସଂହାର ସମାପ୍ତ ।

